

Online conference
ITTA
International Technology
Transfer Association

AG
GR University

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Другої Міжнародної науково-практичної
онлайн-конференції

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ТА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»

Київ-2021

Актуальні проблеми, пріоритетні напрямки та стратегії розвитку України: тези доповідей II Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції, м. Київ, 16 червня 2021 року/ редкол. О.С. Волошкіна та ін. – К.: ІТТА, 2021. – 423 с.

Конференція проводиться за підтримки Проекту Еразмус+ «Multilevel Local, Nation- and Regionwide Education and Training in Climate Services, Climate Change Adaptation and Mitigation / Багаторівнева освіта та професійне навчання з питань кліматичних послуг, адаптації до змін клімату та їх пом'якшення в локальному, національному та регіональному масштабах – ClimEd», № 619285-EPP-1-2020-1-FI-EPPKA2-SBHE-JP (15.11.2020 – 14.11.2023)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції з широкого кола питань, пов'язаних із актуальними проблемами, пріоритетні напрямки та стратегіями розвитку України.

Були охоплені наступні напрямки:

- екологія;
- економіка підприємства та управління;
- освіта;
- право;
- соціальні комунікації, медіа;
- сучасні інформаційні технології;
- технічні науки.

Редакційна колегія: О.С. Волошкіна, д-р техн. наук, професор, (головний редактор); А.В. Гончаренко, аспірант (заступник головного редактора); О.Г. Жукова, канд. техн. наук, (відповідальний секретар)

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. Освіта

Ушкац С.Ю., Маркіна Л.М., Жолобенко Н.Ю. ІННОВАЦІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ НА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЗАСАДАХ	13
Штефанець М.В. ДЕРЖАВА БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ	15
Осіпова М.С. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ.....	18
Немченко Ю.В., Кучменко О.М. БЕЗПЕКА ВИКОРИСТАННЯ СВІТЛОДІОДНИХ ОСВІТЛЮВАЛЬНИХ УСТАНОВОК	20
Старик О.В. ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	25
Гаранжа А.В. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВИХОВАНЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ ГРИ.....	27
Рубінська Б.І. ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ МАТЕРІАЛУ ДЛЯ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ТЕКСТІВ З БІБЛІЙНИМИ АЛЮЗИЯМИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ	31
Бородко Р.Б. ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ» ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	33
Хамець Н.Я., Глива М.Й. ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЕЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	37
Tonkonoh I.V., Yuvkovetska Yu.O. DISTANCE LEARNING AS A FORM OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES.....	40
Трофимченко М.В. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОФІЦЕРІВ ГРОМАДИ В УКРАЇНІ.....	42
РОЗДІЛ 2. Екологія	
Нестер А.А. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	44
Жукова О.Г., Алексеєнко А.О., Джурин М.В. АНАЛІЗ МЕТОДІВ ДЕЗІНФЕКЦІЇ ВОДИ.....	48

Березницька Ю.О., Андриющенко І.М. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ.....	51
Волкова М.В. ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВОДОЙМИ ЗА МАКРОФІТАМИ.....	55
Жукова О.Г., Макаревська Ю.І. ДЕГРАДАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНИ.....	57
Климчик О.М. ПРОБЛЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	60
Кочкодан О.Д. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ З ДИСЦИПЛІНИ «ХІМІЯ» У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	63
Матіс Є.О. ЕКОЛОГІЧНІСТЬ ЯК СПІВВІДНОШЕННЯ МІРИ НЕГАТИВНОЇ ДІЇ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ.....	65
Мерленко Н.О., Василюк М.Ю., Мерленко І.М., Коробчук Л.І. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ЦЕХУ ПЕРЕРОБКИ ДЕРЕВИНИ ДП «КІВЕРЦІВСЬКЕ ЛГ» ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	69
Петренко О.Я. ЗАХОДИ ЕКОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ В СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ.....	73
Котовенко О.А., Мірошніченко О.Ю., Москаленко Р.В. РАДІАЦІЙНИЙ ВПЛИВ ВІДХОДІВ ПЕРЕРОБКИ УРАНОВИХ РУД НА ГІДРОСФЕРУ РЕГІОНУ.....	77
Гончаренко А.В., Волошкіна О.С., Трофімович В.В., Жукова О.Г. СУЧАСНИЙ МОНІТОРИНГ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ АЕРОЗОЛЬНИМИ ЧАСТКАМИ В М. КИЄВІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ.....	81
Василенко Л.О., Тарабанова Ю.С. ФОРМУВАННЯ НОВОГО ЕКОЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК УМОВА СТАЛОГО ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	83
Савченко А.М. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ НОРМ, ЯК МЕХАНІЗМ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	87
Чумаченко С.М., Пиріков О.В., Савченко І.О. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТА ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ЕКОЛОГІЧНОГО	

МОНІТОРИНГУ З ВИКОРИСТАННЯМ КРАУДСОРСІНГОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ДАТЧИКІВ, БЕЗДРОТОВИХ СЕНСОРНИХ МЕРЕЖ І БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ.....	91
Ротозій А.Ю., Колеватих І.С., Веселовська К.О. НОВІТНІ БУДІВЕЛЬНІ МАТЕРІАЛИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ, ПРИЗНАЧЕНІ ДЛЯ ЗНИЖЕННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЄ СЕРЕДОВИЩЕ.....	95
Ротозій А.Ю., Лубніна А.М., Жукова О.Г. ВПЛИВ ЗМІН КЛІМАТУ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ.....	99
Трохименко Г.Г., Воронкова М.С. АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТІ РЕКУЛЬТИВАЦІЇ ШЛАМОСХОВИЩ ЗА ДОПОМОГОЮ ФІТОТЕХНОЛОГІЙ.....	104
Чуприна Ю.Ю. БІОІНДИКАЦІЯ СТАНУ ЗАБРУДНЕННЯ УРБОЕДАФОТОПІВ.....	106
РОЗДІЛ 3. Економіка підприємства та управління	
Казьмір Л.П. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЧИННИК СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ.....	109
Zaitseva V.M., Tsviliy S.M., Gurova D.D. THEORETICAL ASPECTS OF THE FORMATION OF POSTCORONAVIRUS BUSINESS SPACE IN THE REGIONAL SPHERE OF TOURISM ON THE BASIS OF ECONOMIC SECURITY.....	111
Stefanovich P. DETERMINATION OF PRODUCTION RISK.....	115
Дубровник-Рохова А.О. ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	118
Дудко О.С. БЮДЖЕТНО-ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ПРОЦЕС ПЕРЕДАЧІ ПОВНОВАЖЕНЬ ВІД ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ОРГАНАМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	122
Карпенко М.О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТУ ПРОДУКЦІЇ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ.....	125
Кузьменко В.П. ТЕОРІЯ ПЕРІОДИЧНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ І РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙ В ЇХ ПОДОЛАННІ.....	129

Кузьменко Л.Г. КОНКУРЕНЦІЯ-ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	134
Марко Є.І. ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ.....	136
Масюк В.О., Чкан А.С. ОФШОРНІ ЗОНИ: ПРАВОВІ ТА ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ.....	140
Смірнова О.Ю. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЮ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ.....	144
Щербак К.С. НЕОБХІДНІСТЬ ТА РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ОБЛІКУ.....	147
Петросян А.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ.....	150
Рогоза Н.С. ТЕОРІЇ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ ФІРМИ РОНАЛЬДА КОУЗА ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	152
Шереметинська О.Г. ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ.....	156
РОЗДІЛ 4. Право	
Дьячков М.В. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ.....	159
Мкртчян К.А. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В УКРАЇНІ.....	161
Медина В.Л. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ.....	163
Нестеренко А.Ю. УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ КОШТІВ НА УТРИМАННЯ НЕПРАЦЕЗДАТНИХ БАТЬКІВ: НАПРЯМКИ ПРОТИДІЇ.....	166
Батрак А.С. УХИЛЕННЯ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ШЛЯХОМ САМОКАЛЧЕННЯ АБО ІНШИМ СПОСОБОМ: ПОЧИНАЄМО ПУБЛІЧНУ ДИСКУСІЮ.....	169
Бразалук В.П. ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ ПРАЦІВНИКАМИ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....	173
Бразалук В.П. ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БІОСФЕРНИХ ЗАПОВІДНИКІВ	175
Виноградов Б.О. ПОЛІЦЕЙСЬКЕ ПКЛУВАННЯ.....	178
Врона А.В. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ.....	180

Гриценко Д.О. ПРОТИДІЯ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ.....	183
Гардер Ю.В. ОКРЕМІ ВИМОГИ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	185
Дроздовська Ю.В., Пожидаєв М.Ю. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	190
Звєгінцева А. ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВА....	192
Зейналян Ж.А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ.....	195
Земляний М.Д. АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ НЕЗАКОНОГО ОБІГУ НАРКОТИКІВ.....	198
Іваничко О.К. ПРАВОЧИНИ ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ, ЗМІНИ АБО ПРИПИНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРОВОВІДНОСИН.....	200
Гардер Ю.В. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ.....	204
Кузьменко М.М. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ В УКРАЇНІ.....	209
Могилат В.І. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ.....	212
Онуфрієнко Б.С., Сауся А.В. ПРОЦЕСУАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ ПОТЕРПІЛОГО ЯК СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	214
Онуфрієнко Б.С. ПРОТИДІЯ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ ЯК ВИД АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ..	217
Івашина І.А. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ.....	220
Пахолка Б.А. МЕТОДИ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....	224
Копил І.М. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ: ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	226
Вінокуров Є.О. ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'Ї ТА ЗАХИСТ ДІТЕЙ.....	228
Плахотнюк М.С. ЗАГАЛЬНІ ТА ОСОБЛИВІ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ НЕДІЙСНОСТІ ПРАВОЧИНУ.....	229
Поклонська О.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО РЕЖИМУ ПРАЦІ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	232

Портретна А.С. ПОЛІЦЕЙСЬКЕ ПІКЛУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	235
Прокопенко Д.В. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ.....	237
Проценко А.М. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ.....	240
Проценко А.М. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОГО СТАТУСУ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ.....	243
Радельчук К.О. СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ З ПРЕДМЕТА «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА».....	246
Радченко Д.Є. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ.....	248
Сауся А.В. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	250
Сичова Т.А. НЕЛЕГАЛЬНА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ.....	253
Сідаш А.С. НАПРЯМКИ ТА АЛГОРИТМИ ДІЯЛЬНОСТІ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ... 	255
Кравчик К.О. ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....	257
Смаль П.М. ТАКТИКА САМОЗАХИСТУ ТА ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ.....	260
Гардер Ю.В. ВИДИ ОПОРУ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	265
Франделіус Е.А. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ	268
Гардер Ю.В. ЛЕГАЛІЗАЦІЯ КОНОПЛІ ТА МАРИХУАНИ В УКРАЇНІ	270
Браунагель О.В. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ.....	274
Мала І.І. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО МІЖ ЖІНКОЮ ТА ЧОЛОВІКОМ.....	277
Мухамадєєв Н.Р. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ.....	279

Верескун М.С. ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	281
Косенко Є.Є. ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ САМОВРЯДНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ.....	283
Лимар Р.І. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ БАЗИ В УКРАЇНІ ДЛЯ ПОЛІЦІЇ.....	286
Гардер Ю.В. ПРОБЛЕМА ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	289
Піскун Д.А. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ.....	291
Боака Б.В. ЗАХИСТ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ ЗА ЧИННИМ КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ.....	293
Голінна К.В., Радченко С.С. НЕЗАКОННЕ ВВЕДЕННЯ В ОРГАНІЗМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН ТА ЇХ АНАЛОГІВ (ЗА СТАТТЕЮ 314 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)	297
Зігунов В.Г. ПРАВОВІ ФОРМИ ЗАХИСТУ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	300
Прибєг Д.А. РОЗМЕЖУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ТА ВИКРАДЕННЯ ЛЮДИНИ.....	302
Зігунов В.Г. РОЛЬ ДІЯЛЬНІСТНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	306
Лисенко П.С. КАТУВАННЯ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	309
Тюленєв В.В. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ.....	312
Замкова Д.Р. ПРО ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ УЧАСТІ У ПРОВАДЖЕННІ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ.....	316
Лагутіна В.М. ЗНАЧЕННЯ ФОРМ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ПРАВА ДЛЯ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	319
Нікітенко В.В. ПРИЧИНИ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ....	322

Тимошенко М.С. ВЗАЄМОДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З СУСПІЛЬСТВОМ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА.....	324
Томсон В.А. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ПО ВІДНОШЕННЮ ДО ДІТЕЙ.	326
Томсон В.А., Васильєва Д.В. СУТНІСТЬ ОЦІНКИ ДОКАЗІВ В ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ.....	328
Хашев А.В. РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ СУБРЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ (РАЙОНІВ).....	331
Худієв Р.З. НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ: ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ОЗНАКИ	334
Железна О.С. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУМІЖНИХ ПРАВ.....	337
Чабаненко Ю.В. ПОЛІЦЕЙСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	339
Ченчик В.В. ПРЕВЕНТИВНІ ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ.....	341
Чичик Ю.О. ЗАВДАННЯ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	343
Чубенко А.О. СУВЕРЕННА ДЕРЖАВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	346
РОЗДІЛ 5. Сучасні інформаційні технології	
Бай А.С. ІНФРАСТРУКТУРА ІТ-БІЗНЕСУ: ВІД ПРОБЛЕМ ДО ЗАВДАНЬ	349
Гузар С.В. ЕЛЕМЕНТИ СУЧАСНОЇ FRONT-END РОЗРОБКИ НА ПРИКЛАДІ HTML, CSS, JAVASCRIPT.....	351
Станько А.А. ПАРАДИГМА РОЗУМНОГО СТАЛОГО МІСТА.....	354
РОЗДІЛ 6. Технічні науки	
Мейш В.Ф., Мейш Ю.А., Майбородина Н.В., Герасименко В.А. К ПОСТАНОВКЕ И ЧИСЛЕННОМУ РЕШЕНИЮ ЗАДАЧ ДИНАМИЧЕСКОГО ПОВЕДЕНИЯ ТРЕХСЛОЙНЫХ НЕОДНОРОДНЫХ ПО ТОЛЩИНЕ ЭЛЛИпсоИДАЛЬНЫХ ОБОЛОЧЕК ПРИ ИМПУЛЬСНЫХ НАГРУЗКАХ.....	358
Воденнікова О.С., Воденніков С.А., Манідіна Є.А. СУЧАСНІ СПОСОБИ ПІДГОТОВКИ ВИЛИВНИЦЬ ДО РОЗЛИВКИ СТАЛІ.....	362
Воденнікова О.С. ВПЛИВ НЕМЕТАЛЕВИХ ВКЛЮЧЕНЬ НА ВЛАСТИВОСТІ ТА СТРУКТУРУ СТАЛІ.....	366

Пилипенко С.С., Воденнікова О.С. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ НАСОСНОГО МУЛЬТИПЛІКАТОРНОГО ГІДРАВЛІЧНОГО ПРИВОДУ МАШИН.....	370
Дікопавленко Т.Т. ВПЛИВ РОЗТАШУВАННЯ ВОДОЖИВИЛЬНИКІВ НА ГІДРАВЛІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВОДОПРОВІДНОЇ МЕРЕЖІ.....	373
Першаков В.М., Бурлай В.А. ПРОФЕСІЙНУ АНГЛІЙСЬКУ - КОЖНОМУ СТУДЕНТУ-ВИПУСКНИКУ.....	376
Болдак Р.А. ІННОВАЦІЙНИЙ ПРИСТРІЙ БЕЗДРОТОВОЇ ЗАРЯДКИ.....	382
Кофанов О.Є., Кофанова О.В. МІНІМІЗАЦІЯ РИЗИКУ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ ГІРНИЧОДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ВІД ПІДВИЩЕНОГО ПИЛОУТВОРЕННЯ.....	383
Піскун Ю.С. АНАЛІЗ СПОСОБІВ УЩІЛЬНЕННЯ ВИРОБІВ З ПІЩАНОГО БЕТОНУ.....	388
Рибіна О.І., Кучков А.О. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОГО ПРАЦІВНИКА ПРИ ВИКОНАННІ КАМЕРАЛЬНИХ І ПОЛЬОВИХ РОБІТ.....	392
Рибіна О.І., Поярков М.С. МЕТРОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАСОБІВ ВИМІРЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ.....	394
Молодід О.С., Плохута Р.О., Мусіяка І. В. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПІДСИЛЕННЯ БУДІВЕЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ ЗОВНІШНІМ АРМУВАННЯМ.....	396
Душкін С.С., Шевченко Т.О. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МОДИФІКОВАНОГО РОЗЧИНУ КОАГУЛЯНТУ СУЛЬФАТУ АЛЮМІНІЮ НА ПРОЦЕС ЗНЕБАРВЛЕННЯ ВОДИ У КОНТАКТНИХ ПРОЯСНЮВАЧАХ.....	400
Ходневич М.М., Тетерятник О.А. ВРАХУВАННЯ ПРИРОДНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИ ВЗАЄМОДІЇ РОБОЧОГО ОРГАНА З СЕРЕДОВИЩЕМ.....	404
РОЗДІЛ 7. Соціальні комунікації. Медіа	
Бабич Т.В. РОЛЬ СУБ'ЄКТИВНОГО ЧИННИКА У ЗМІНІ СЕМАНТИКИ СЛІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПІСНІ.....	408
Нікітіна В.В. ВИКОРИСТАННЯ РЕКЛАМНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЙ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ.....	410

Безуглова В.Д. МЕДІАСВІДОМІСТЬ У ЕПОХУ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА.....	414
Шевченко С.П. СЕМАНТИЧНІ Й СТРУКТУРНО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНИХ ЗАГОЛОВКІВ НІЖИНСЬКИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ.....	418

**Ушкац Світлана Юрївна,
Маркіна Людмила Миколаївна,
Жолобенко Наталія Юрївна**

*Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
ОСВІТА (освіта у напрямку безпеки життєдіяльності, охорони праці та
цивільного захисту. Компетентнісний підхід у підготовці спеціалістів)*

ІННОВАЦІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ НА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЗАСАДАХ

Євроінтеграція та побудова сталого майбутнього України [1] вимагає модернізації всієї системи вищої освіти країни. При цьому, підготовка фахівців на рівні світових стандартів є пріоритетним напрямком розвитку сучасної вищої школи. На сьогодні викладання дисциплін повинно узгоджуватись з європейськими сучасними методами навчання, зокрема й дисципліни «Сучасні методи першої допомоги в екстремальних ситуаціях».

Значущість цієї проблеми пов'язана з використанням світового досвіду викладання, реалізації кредитно-модульної системи організації навчального процесу, застосування сучасних методик з залученням комп'ютерних технологій та симуляційних тренінгів.

У 2021 році на базі Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова був створений навчально-науковий тренінговий центр «Перша допомога». Метою діяльності якого є використання інноваційних технологій навчання студентів, аспірантів, викладачів для відпрацювання навичок надавати першу допомогу у невідкладних станах та екстремальних ситуаціях, а також формування валеологічного світогляду та заохочення до здорового способу життя.

На кафедрі техногенної та цивільної безпеки існує методичне забезпечення для дисциплін «Сучасні методи першої допомоги в екстремальних ситуаціях» та «Безпека життєдіяльності» у вигляді матеріалів та методичних розробок для підготовки до практичних занять, алгоритмів розв'язування ситуаційних задач, тестових завдань, методичних розробок для викладачів та студентів, база відео та презентацій. Але щоб досягти поставленої мети, стає зрозумілим, що вдосконалення дисципліни не може обмежуватись лише представленим набором навчально-методичного забезпечення.

На нашу думку, вирішення проблеми якісного опанування відповідними навичками та вміння працювати в команді при навчанні першій допомозі дає змогу саме симуляційне навчання, тобто така сучасна технологія набуття практичних умінь та знань, яка заснована на реалістичному моделюванні та імітації екстремальної ситуації з використанням різноманітного сучасного навчального обладнання [2, 3].

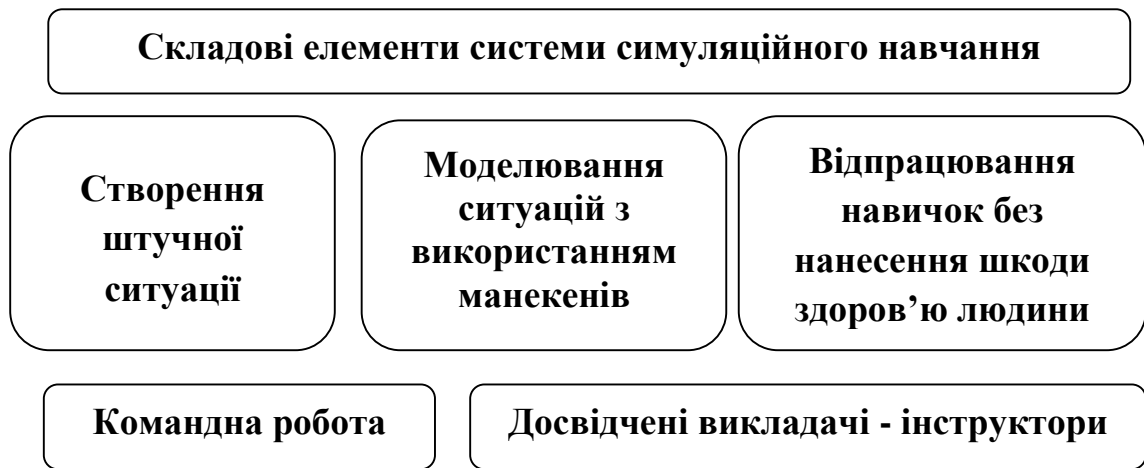

Рис.1. Складові елементи системи симуляційного навчання

У підсумку, злагоджена робота подібної системи навчання дає певні позитивні результати, а саме:

- можливість пройти симуляційний модуль необхідну кількість підходів,
- контролювати психологічну напругу студентів,
- ймовірність моделювати різні за складністю ситуації,
- оцінювати роботу в команді та наодинці.

Програма симуляційних тренінгів розроблена відповідно до теми модулів. Спочатку слухачі отримують необхідну теоретичну складову модуля, яку потім закріплюють на тренінгових практиках.

Матеріально-технічна база тренінгового центру складається з необхідних витратних матеріалів, манекенів та симуляторів для відпрацювання навичок першої допомоги. Якість засвоєння матеріалу, як на лекціях, так і на практиках також залежить від професійного рівня викладача. Саме в плідній співпраці між студентом та викладачем формуються необхідні навички, розвивається критичне мислення, розширюються отриманні знання, а також якість командної роботи, рівень довіри та згуртованості.

Окрім викладацької діяльності колектив центру бере активну участь в соціальних проектах регіонального та державного рівня, популяризує та навчає населення навичкам першої допомоги, що на сьогодні є пріоритетним напрямом з підвищення безпеки суспільства.

Таким чином, навчально-науковий тренінговий центр Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова став одним із тих інноваційних освітніх складових, що дозволяє рухатись в напрямку єдиного європейського освітнього та наукового простору.

Список використаних джерел:

1. Указ президента України №722/2019 Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>

2. Ефективність симуляційних сценаріїв в оптимізації практичної підготовки студентів у закладі вищої медичної освіти України/ Т. М. Бойчук, І. В. Геруш, В. М. Ходоровський [та ін.]// Медична освіта. – 2018. – № 2. – <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2018.2.8965>.

3. Добровольська, К. В. (2017). Медичні симулятори як складова інноваційної освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету*, 1 (40), 84-87.

Штефанець Микола Валерійович

*студент 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 014 Середня освіта (Історія)*

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка*

ОСВІТА (сучасні методи викладання)

ДЕРЖАВА БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Знаковою постаттю в історії української держави виступає Богдан Хмельницький, який увійшов в історію, як освічений військовий і політичний діяч, дипломат, очільник Національно-визвольної війни проти польського панування на українських землях. Вагомий внесок в формування української держави зробив саме Хмельницький, оскільки він одним із перших розпочав державотворчий процес, який з часом набирав масштабних обертів і в результаті трансформувався в сучасну українську державу.

Завдяки своїм здібностям та вмінням, постійно здобував військовий досвід - служив у Чигиринському полку, був дієвим учасником військових походів козаків проти Москви, татар, поляків, брав участь в облозі міста-фортеці Дюнкерка, що не аби як відобразилося у формуванні талановитого ватажка, політика та дипломата.

Б.Хмельницький був першим, хто поставив за мету на відміну від своїх попередників не тільки звільнити українські землі від польського панування, а й створити власну державу, що власне кажучи він і поклав в основу національно-визвольної війни. Саме цей здобуток підносить добу Хмельниччини, на якісно новий рівень розвитку української держави, та є нормативним у шкільному курсі історії України, що вивчається у 8 класі. Цей раньоюнацький вік характеризується розвитком емоційної сфери та формуванням критичного мислення і саме ці компоненти треба враховувати учителю в роботі з учнями. В більшості випадків автори шкільних підручників, використовують численні історичні джерела у викладі навчального матеріалу, як правило ними слугують козацькі літописи - Літопис Самовидця[6], Величка[5] та Граб'янки[2], які є найбільш відомими джерелами для дослідження даного періоду історії.

У підручнику В.Власова характеристика Б.Хмельницького цілком побудована на основі історичних джерел, що в свою чергу є позитивним елементом навчання, оскільки учні працюючи з джерелами самі сформулюють уяву про лідера українського визвольного руху, застосовуючи метод критичного мислення, що є набагато продуктивнішим, ніж прочитання інформації вже в готовому вигляді.

Однією з видатних історіографічних пам'яток, яку і на сьогодні вважають достовірним історичним джерелом та використовують в шкільному освітньому процесі є літопис Самовидця.

За словами автора літопису: «Початок и причина войны Хмельницкого ест едино от ляхов на православне гонение и козаком отягощение» [6, 45]. Причиною національно-визвольної війни були тяжке становище українського населення яке постійно зазнавало утисків з боку польської шляхти, православні зазнавали релігійного гніту з боку католицької церкви, селянство не мало змоги сплачувати податки тому змушені відпрацьовувати панщину, що знайшло своє відображення в національно-визвольній війні, яка ставила за мету звільнення від польського ярма, та створення власної держави. Самовидець дає опис основних битв, які відбувалися під час війни: під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями,

Збаражем. Зображає гетьмана відданим польському королю, бо він не допустив « жеби міл ся достати монарха христіанській в руки и в неволю бісурманскую» [6, с. 60] під Зборовом. Негативне ставлення Самовидця до союзу Б.Хмельницького з кримським ханом: «адже нестатечная приязнь вовку з бараном» [6, с. 60].

Ще одне літописне джерело, що часто цитуються у шкільних підручниках з метою емоційного впливу на школярів є літопис Г. Грабянки де відображено Б.Хмельницького як витривалого, мужнього воїна: «Це була людина воістину варта звання гетьмана. Він не боявся біди, у найтяжчому становищі не втрачав голови, не боявся найтяжчої роботи, був міцним духом; з однаковою мужністю зносив мороз і спеку, їв і пив не скільки хотів, а скільки можна було, ні вдень ні вночі не знемагав від безсоння, а коли справи і труд воїна зморювали його, то він спав невеличку крихту часу і спав не на коштовних ліжках, а в постелі, що до лиця воїну. Лягаючи спати, не думав, як би знайти тихий куточок, а вкладався серед військового гамору; одягався він так, як і всі інші, мав коней та зброю не набагато кращу, ніж в інших. Не раз його бачили, як, укритись військовим плащем, знеможений він спав серед сторожі. Він завжди першим кидався в бій і останнім повертався з битви. Маючи ці та до цих подібні достоїнства, зовсім не дивно, що він став переможцем та пострахом для ляхів, а мирянам припав до душі» [2, с.921]. Образ Б.Хмельницького порівнюють з образом другого Мойсея, який звільнив Україну, землю тяжіючих до праці людей, від тяжкого ярма нападників.

В той же час такі елементи героїзації і ставлять під сумнів достовірність історичних джерел, але підсилюють емоційне сприйняття та розуміння школярами духу епохи, внесок Б.Хмельницького в розвиток української держави. Все це є складовою частиною формуванню учнями розуміння ходу та змісту історичного процесу в Україні, почуття патріотизму, любові та поваги до своєї батьківщини.

Список використаних джерел:

1. Грушевський М.С. Історія України-Руси. Том VIII. Розділ VIII. Київ., 2008.
2. Збірник козацьких літописів Густинський, Самійла Величка, Грабянки. – Київ, 2006.
3. Історія України : підруч. для 8 класу загальноосвіт. навч. закладів / О. В. Гісем, О. О. Мартинюк. — Х. : Вид-во «Ранок», 2016. — 272 с.

4. Історія України підручник для 8 класу ЗНЗ./ Власов В.С.- Київ : Генеза, 2016.- 256с.
5. Літопис. Величко С. В. Т. 1. / Пер. з книжної української мови, вст. стаття, комент. В. О. Шевчука; Відп. ред. О. В. Мишанич.— К.: Дніпро, 1991.— 371 с.
6. Літопис Самовидця. Вид.: Наукова думка. – К., 1971.

Осіпова Марія Сергіївна

Студентка I курсу другого(магістерського)рівня вищої освіти

спеціальність:014 Середня освіта (Історія)

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені

Володимира Винниченка

ОСВІТА (Методичні основи виховного процесу)

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ

В сучасній освіті актуальним є питання патріотичного виховання. Ми не можемо будувати майбутнє, забуваючи своє минуле. Саме на уроках історії більшу частину варіативного навчального матеріалу побудовано на краєзнавстві та історії рідного краю. Для учнів Новомиргородського району, Кіровоградської області тема Канізького повстання є насамперед можливістю висвітлити в ній той героїзм, мужність та прагнення до вільного життя учасників згаданих подій.

Згідно Указу Президента України 22 січня 2016 року № 17 «Про відзначення 100-річчя подій Української революції 1917-21 років» українське суспільство протягом 2017-2021 років відзначає столітню річницю подій, які свого часу започаткували основи української державності та незалежності. В той час український народ, як ніколи наблизився до здобуття власної незалежності і самостійності, розпочав формування своєї державності і суверенності, але більшовицька навала й червоний терор на довгі десятиліття перекреслили мрії тодішніх патріотів та національно-свідомих українців

Однією з визначних історичних подій української революції 1917-21 років, які пов'язані з Новомиргородщиною та відбувались в нинішніх межах Новомиргородського району є Канізьке повстання – збройне повстання селян Єлисаветградського повіту Херсонської губернії проти австро-німецької окупації у травні-червні 1918 року. Це був яскравий приклад згуртованості

українського селянства, його консолідації під гаслами у демонстрація прагнення наших предків до відновлення власної самобутності[1].

3 червня 2018 року виповнилося рівно сто років від дня придушення Канізького повстання каральними загонами інтервентів. З нагоди цієї визначної дати в с. Каніж відбулися урочисті та поминальні заходи. Щороку, а саме 3 червня проходять заходи приурочені Канізькому повстанню. В шкільному музеї учні знайомитися з матеріалами повстання, на основі яких кінці навчального року здійснюється реконструкція повстання [5]. Серед експонатів музею відбувається вивчення теми історії Української революції 1917-1921 рр. шкільного курсу історії України.

Треба зазначити, що офіційна версія повстання не у всьому відповідає дійсності. Аналіз причин, мети та, ходу повстання, майнових категорій учасників має значний виховний та науковий потенціал. За свідченням джерел (їх значний корпус зібраний учнями місцевої школи, коли ще були живі свідки та учасники повстання був відкладений і зберігається в музеї), літератури, архівних даних, дає змогу відтворити картину виступу селян. Так, наприкінці 1917 – початку 1918 років, до Каніжу почали масово повертатися солдати з фронту. Більшість солдат, на той момент, були обізнані з більшовицьким Декретом про землю та земельною програмою лівих есерів, а також привезли додому зброю. Солдати створили свій перший революційний комітет, озброєний загін, метою діяльності якого були не тільки захист селян від постійних знущань та беззаконня реквізицій - по всій Україні розпочався збір продовольства для потреб Берліну і Відня. Українські селяни, що вже встигли побути власниками земельних наділів і ковтнути повітря свободи не могли змиритись з таким станом справ і, по Україні прокотилась хвиля стихійних селянських бунтів, один з таких проявів спротиву відбувся 100 років назад і увійшов в історію під назвою Канізьке повстання[4]. В той же час заможні селяни-одноосібники, які жили на хуторах та користувалися «відрубамі» проголошувались ревкомом «куркулями» і по суті були поставлені в один ряд з поміщиками [4].

Незважаючи на всі протиріччя, що неминуче виникають на зламах історії, Канізьке повстання - це яскравий приклад згуртованості українського селянства, його консолідації, демонстрація прагнення наших предків до відновлення власної самобутності.

На превеликий жаль, про цей епізод в історії Української революції 1917-1921 рр. нагадує скромний пам'ятник учасникам повстання, встановлений біля

Канізької школи та декілька згадок у дослідницькій літературі. Матеріали що представлені в музеї та його фондах мають не тільки значний виховний потенціал але ї наукову цінність для дослідників цього періоду.

Список використаних джерел:

1. Захарченко А. Селянська війна в Україні: рік 1918. – К.: ЗАТ«Нічлава», 1997. –188 с.
2. Історія міст і сіл Української РСР.Кіровоградська область., К.,1972.
3. Історія Новомиргородського району / Автор-упорядник О. В. Мокрицький. — Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2004 — с. 112—116.
4. Колечкін, Вадим. Канізьке повстання 1918 р. у документах Державного архіву Кіровоградської області /Між Бугом і Дніпром: науково-краєзнавчий вісник Центральної України Вип. 7-8-Кропивницький, 2018.-с.35-45.
5. Войтова Л. Шкільне краєзнавство - провідний напрям краєзнавчої роботи.
6. Хміль І.В. КАНІЗЬКЕ ЗБРОЙНЕ ПОВСТАННЯ 1918// Енциклопедія історії України: Т. 4: Ка-Ком / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2007. - 528 с.

Немченко Юрій Владиславович

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін та охорони праці

Кучменко Олександр Миколайович

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри загальнотехнічних дисциплін та охорони праці

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ОСВІТА (Освіта у напрямку безпеки життєдіяльності)

БЕЗПЕКА ВИКОРИСТАННЯ СВІТЛОДІОДНИХ ОСВІТЛЮВАЛЬНИХ УСТАНОВОК

Світло, відіграє важливу роль у інформаційній взаємодії з оточуючим світом. Дослідники приходять до висновку, що біля 90% інформації про оточуючий світ людина отримує за допомогою зору. Впродовж історичного шляху розвитку, людство створило багато різноманітних технологій для

отримання штучного світла. Проте електричні джерела світла були винайдені порівняно недавно – у XIX столітті. Так перший патент на лампу з платиновою спіраллю Едісон тримав 12 квітня 1879 року. Для того, щоб винахід отримав в успішне комерційне продовження, Едісону необхідно було придумати безліч пристроїв та елементів, а також збудувати першу центральну електростанцію. Уже в 80-ті роки починається бурхливий розвиток електричних систем освітлення.

Середина XX століття ознаменувалась новим відкриттям, яке дозволило зробити новий крок у світлотехніці. В цей період були розроблені та отримали широке розповсюдження газорозрядні (люмінесцентні) джерела світла, які дозволили значно підвищити ефективність використання електричної енергії (ККД досягло 82%). Проте технологія їх виготовлення та принципи роботи викликали серйозні занепокоєння серед дослідників. Головною проблемою цих пристроїв є використання важких металів, які потрапляють у навколишнє середовище у разі руйнування колби лампи. Також проблемним залишаються високий рівень мигтіння ламп, шум дроселів та великі потоки електромагнітного випромінювання.

Ще в 20-х роках XX століття. Під час дослідження напівпровідникових матеріалів, було встановлено явище випромінювання світла під час протікання електричного струму через оболонку напівпровідникового елемента. В 60-х роках Микола Голоняк створив нові механізми, які покращили цей ефект, що дозволило створити світло діоди червоного, а згодом і зеленого кольору. Низький рівень світловіддачі та короткий термін служби не дозволяв розглядати ці джерела світла в якості промислових зразків. Лише наприкінці 80-х років в результаті застосування нових напівпровідникових матеріалів, виникла можливість наростити світлову потужність, яскравість та світлову віддачу та отримати світло червоного, жовтого, зеленого та оранжевого кольорів. Останній крок у формуванні сучасних світлотехнічних світлодіодів зробили японські учені, які розробили технологію отримання світлодіодів, що випромінюють синє світло.

XXI століття вже називають періодом твердотілого освітлення, в основі якого закладено використання світлодіодів. В сучасних умовах світловипромінюючі діоди активно витісняють традиційні джерела світла – лампи розжарювання та люмінесцентні лампи. Ця технологія активно використовується для освітлення на будівельних майданчиках, виробничих

цехах, офісних приміщеннях, навчальних закладах і в житлових будинках. Така активність впровадження обумовлена головними перевагами, а саме: *економічність* (споживання електроенергії у 105 – рази нижче); *безпечність* (не гріються, не вибухають); *екологічність* (не використовуються токсичні речовини); *комфортність* (порівняно низький рівень мерехтіння); *довговічність* (термін служби 50-70 тис. годин або до 20 років). Більшість користувачів цікавляться не лише економічною вигодою від використання нових типів світильників, а й якістю та безпечністю використання такої продукції.

Встановлено, що системи освітлення які використовують світлодіодні джерела світла із суто гігієнічної проблеми трансформувалася у соціально-економічну. Подолавши ряд проблем використання традиційних систем освітлення, світлодіодні джерела світила привнесли в наше життя ряд нових ризиків, які потребують додаткового вивчення та гігієнічного нормування.

Проблемі фітобіологічного впливу світла на здоров'я людей присвячено багато національних і зарубіжних наукових досліджень. Визнано, що світлодіодні лампи завдають нашим очам три види травм: фотомеханічні (ударна енергія світлової хвилі), фото термічна (розігрівання тканин внаслідок опромінення) і фотохімічні (фотони світла можуть викликати хімічні зміни в молекулах клітин організму). Дослідники для аналізу безпечності LED-світильників зазначають необхідність контролю трьох базових параметрів: *рівень пульсації* світлового потоку; *габаритна яскравість* джерела світла та *спектральні параметри* випромінювання.

Величина пульсації світлодіодів має великий частотний діапазон. У дешевих світильниках вона має рівень до 100 Гц. Більшість людей такий рівень пульсації не помічає. Світильники середнього цінового діапазону працюють в дещо вищому діапазоні пульсації до 300 Гц. Таку пульсуючу дію людина не помічає та все ж вплив відбувається на підсвідомому рівні. Довготривале перебування людини в приміщеннях з таким рівнем пульсації (до 300 Гц) призводить до зміни гормонального фону, емоційного напруження, швидкої втомлюваності, зниження працездатності та нервових розладів. Якісні світлодіоди мають високу частоту мигтіння (більше 300 Гц) які не сприймає наш організм. Вплив таких систем на стан організму людини не виявлено.

Для оцінки якості світильної установки за параметром мигтіння доцільно використовувати камеру сучасних гаджетів. Якщо спрямувавши камеру на

світильник, ви помітити мигтіння ламп – ваша установка працює в низькочастотному діапазоні.

Яскравість джерела світла у випадку великих значень, може призвести до пошкодження сітківки ока. Невеликі перевищення допустимих рівнів яскравості спричинюють швидку втомлюваність очей, що часто є причиною головного болю ісприяють формування хвороби очей. Існує цілий ряд методик як дозволяють визначити рівень безпеки джерела світла за параметром яскравості. Загально визнаним вважається метод розрахунку відблисків від світильників, вікон та інших яскравих джерел світла (UGR - Unified Glare Rating). Значення цього показника розраховується з урахуванням таких показників як: діаграма направленості світильника, площа випромінюючої поверхні, ймовірність появи відблисків і значення яскравості. Найбільш простим візуальним методом оцінки безпечності світильників є оцінка наявності видимих яскравих світлових цяток світлодіодів або їх відблисків. Якщо візуально спостерігач не бачить явного світіння світлодіодів, можна вважати що такий світильник належить принаймні до середнього класу якості.

Сьогодні *спектр світлового випромінювання* регламентований цілим рядом міжнародних та національних стандартів. Так міжнародний стандарт МКО S009 описує методи оцінки та класифікації ризиків синього та інфрачервоного випромінювання, стандарт ІЕС 62471 регламентує біологічну безпеку лампових систем. В Україні, на основі цих стандартів, розроблено та впроваджено ДСТУ ІЕС 62471:2009. Ці стандарти визначають ризики для очей та шкіри в умовах використання освітлювальних установок в залежності від спектру випромінювань, або просторово-усередненої яскравості джерела. Український стандарт визначає чотири групи ризиків:

ГР0 – загальна група, до якої належать освітлювальні установки, які в разі тривалого використання не становлять небезпеки користувача;

ГР1 – група з малим ризиком, до якої відносять установки, які не становлять загрози, окрім випадків тривалого використання;

ГР2 – група середнього ризику, які обіймають установки, що не становлять реальної оптичної небезпеки, окрім випадків коли досягається гранична величина експозиції;

ГР3 – установки високого ризику, які несуть небезпеку навіть при миттєвих і короткочасних експозиціях.

Дослідження показали, що значний вплив на фотобіологічні процеси мають такі фактори, як спектр випромінювання, тривалість експозиції та геометрія світлотехнічних приладів. Також встановлено вплив світла на режим сну, показники кров'яного тиску, та роботу головного мозку.

Отже, світлодіодні лампи не містять шкідливих та небезпечних речовин, що підвищує їх рівень екологічної безпеки. Лампи працюють в низькотемпературному режимі. Що підвищує рівень пожежної безпеки. Впроваджуючи проекти енергоефективного освітлення слід використовувати якісні світлодіодні джерела світла, які відповідають вимогам стандартів фотобіологічної безпеки та рекомендацій щодо безпечних умов використання цих пристроїв.

Список використаних джерел:

1. Чередніченко І. Гігієнічна оцінка впливу випромінювання компактних люмінесцентних ламп на організм людини. *Український журнал з проблем медицини праці*. 2015. (№ 43). С. 70-77.
2. Мещерякова І., Рабіч О., Чумак Л. Вплив світлового середовища на зорову працеспроможність оператора. *Строительство, материаловедение, машиностроение*. 2017. № 101. С. 163–198.
3. Сорокін В. М. Світлодіодному освітленню – зелене світло. *Вісник НАН України*. 2014. № 5. С. 81–84.
4. Скорюкова Я. Г., Марков С. М. Особливості впровадження сучасного освітлення в навчальних аудиторіях. *Оптико-електронні інформаційно-енергетичні технології*. 2018. Том 36 № 2. С. 85–93.
5. Романенко О. О. Дослідження системи світлодіодного освітлення : пояснювальна записка до атестаційної роботи здобувача вищої освіти на другому (магістерському) рівні, спеціальність 171 Електроніка. М-во освіти і науки України, Харків. нац. ун-т радіоелектроніки. Харків, 2020. 54 с.
6. Світлодіоди. Частина 2. Якість світла та його вплив на здоров'я. *Охорона праці і пожежна безпека*. 2018. 7 травня. URL: <https://oppb.com.ua/articles/svitlodiody-chastyna-2-yakist-svitla-ta-yogo-vplyv-na-zdorovya>. (дата звернення: 01.01.2021).
7. Безпечність світла. *Світлодіодні світильники ВІНСВІТ*. URL: <https://vinsvit.ua/ua/articles/light-safety>. (дата звернення: 30.05.2021).
8. История электрического освещения. *Te4h*. 2018. 5 января. URL: <https://te4h.ru/bezopasnost-svetodiodnyh-lamp>. (дата звернення: 29.05.2021).

9. Безопасность светодиодных ламп. *Электронная электротехническая библиотека* - www.electrolibrary.info. URL: https://electrolibrary.info/subscribe/sub_15_history.thm. (дата звернення: 29.05.2021).

Старик Оксана Вікторівна

*Викладач II категорії навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти
"Кам'янець-Подільського державного інституту"
ОСВІТА (Дистанційна освіта у вищій школі)*

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Дистанційне навчання – один із актуальних та пріоритетних напрямків модернізації та діджиталізації освіти, хоча перебуває на стадії становлення. Станом на сьогодні дистанційне навчання є інноваційною формою освіти, сучасна концепція якої полягає в навчанні студентів вчитися отримувати знання самостійно під контролем викладача. Проте беззаперечним є той факт, що дистанційне навчання – це не лише вимога сьогодення, а й необхідність, яка зумовлена епідеміологічною ситуацією. Поруч із традиційними методами навчання, які передбачають «безпосереднє живе спілкування», значну і важливу роль під час вивчення української мови відіграють сучасні інтерактивні прийоми та методи навчання.

Протягом останнього року в умовах пандемії COVID-19 все частіше технології дистанційного навчання стали використовуватися як основний вид викладання та навчання. Наш заклад ПСНРСЕК не став винятком із загального правила, а використання дистанційного навчання дало можливість продовжити навчальний процес в такий нелегкий час.

Перед освітянами і науковцями першочерговими постали завдання пошуку таких форм та методів навчання, які інтенсифікують процес навчання, підвищують його ефективність. Так, питанням технологій дистанційного навчання у процесі вивчення української мови займаються О. Антонів, І. Довгого, Е. Азімова, Л. Назаревич, О. Назаревич, М. Янкову тощо.

Дистанційне навчання української мови має відбуватися на основі особистісно орієнтованого й діяльнісного підходів до навчання й ґрунтуватися на таких концептуальних положеннях [3]:

- активне використання різноманітних навчальних та контрольних мультимедійних комп'ютерних програм і дистанційних курсів (в даному випадку в коледжі використовуємо платформу MOODLE та ZOOM) для інтенсифікації навчального процесу;

- основний принцип дистанційного навчання –самостійна робота студента. Тому важливим є самостійне планування студентом часу навчальних занять і самоконтроль.

- у процесі вивчення української мови потрібно поєднувати різні моделі дистанційного навчання: мережеве навчання, відеоконференції, чати тощо;

- важливим засобом вивчення мови є і залишається електронний посібник. Однією з вимог до змісту сучасного підручника є наявність різних видів завдань, адже різноманітної складності завдання сприяють розвитку творчої, дослідницької діяльності, а з іншого боку – формуванню інформаційно-комунікаційної компетенції студентів (використання інтернету);

- навчання у віртуальному мовному середовищі доцільно використовувати не як основний, а як додатковий засіб у засвоєнні нових знань;

- у процесі вивчення української мови потрібно використовувати чати, скайп-обговорення, zoom, viber тощо, для того, щоб краще зрозуміти і опанувати рідну мову.

Отож, основні засоби навчання в системі дистанційної освіти можна поділити на дві великі групи:

- 1) синхронні: чати, ISQ, SKYPE, інтерактивні дошки та відеоконференції;
- 2) асинхронні: електронна пошта, блоги, форуми, Twitter, аудіо та відео-подкасти, онлайн тестування [6, с. 185-187].

Відбувається зміна компетенції викладача в освітньому процесі: поряд з лінгвістичною та комунікативною компетенціями одночасно зростає роль технічної компетенції. Викладач постійно має підвищувати свій професіоналізм не лише з методики викладання за допомогою сучасних інтерактивних технологій, а й в галузі дистанційного навчання; також він має володіти необхідними знаннями, уміннями та навичками для використання мультимедійних інструментів.

Дистанційне навчання має низку переваг, а застосування окремих його елементів може сприяти ефективності навчання студентів. Розробка курсів дистанційного навчання є досить складним та тривалим процесом, який потребує

клопіткої і довготривалої роботи, а особливо, напрацювання значної теоретичної бази.

Список використаних джерел:

1. Биков В. Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби технології : монографія / [В. Ю. Биков, О. О. Гриценчук, Ю. О. Жук та ін.] / Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. – Київ: Атіка, 2005. – С. 77–140.
2. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації / Н. Клокар // Шлях освіти. – 2007. – №4 (46). – С. 38–41.
3. Ковальська К.Р. Дистанційне навчання як перспективна форма розвитку предметно-орієнтованих професійних компетентностей учителів. <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/>
4. Концепція діяльності Українського центру дистанційної освіти Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут». Київ: КПІ, 2000.
5. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. (затверджено Постановою МОН України В.Г.Кременем 20 грудня 2000р.)
6. Назаревич Л. Т., Назаревич О. Н. Дистанційне навчання як допоміжний фактор в процесі вивчення української мови як іноземної. Матеріали III міжнародної науково-методичної конференції «Актуальні питання організації навчання іноземних студентів в Україні», 18-20 травня 2016 року. Т., 2016. С. 185–187.

Гаранжа Анна Володимирівна

Керівник гуртка образотворчого мистецтва

Комунальний заклад Сумський Палац дітей та юнацтва

ОСВІТА (методичні основи вихованого процесу)

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВИХОВАНЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ ГРИ

В умовах кардинальних змін у соціальному, економічному та політичному житті України постала проблема радикальної перебудови у сфері освіти та виховання. Важливим стає формування конкурентоздатної, творчої особистості,

яка спроможна до самовизначення, самореалізації та самовдосконалення. Часто навчання розвиває в дітях лише виконавські здібності, натомість розвиток творчих здібностей залишається на низькому рівні. Це є проблемою, особливо нині, коли потрібно дедалі більше творчих людей, щоб рухати вперед науку, освіту, техніку і суспільне життя [2, с. 1].

Одним із ефективних та незамінних засобів розвитку творчості дитини є мистецтво зі своїм розмаїтим, неповторним світом, здатним зворушити душу, пробудити творчу активність, виховати повагу до культурних цінностей, розвинути психічні пізнавальні процеси тощо. Саме тому серед пріоритетних напрямів освітньої роботи в сучасному освітньому закладі належне місце має займати забезпечення достатнього рівня художньо-естетичного та креативного розвитку особистості в процесі образотворчої діяльності, яка відкриє дитині світ реально існуючої краси, сформує її переконання, вплив на поведінку, подарує великі можливості для пізнання прекрасного та розвитку емоційно-естетичних почуттів [3, с. 3].

Серед засобів навчання й виховання дітей особливе місце посідає гра. Її значення не тільки в тому, що вона створює умови духовного, інтелектуального зростання, а й у сприянні засвоєнню навичок спілкування з оточенням.

Розробкою теорії дитячих ігор, з'ясування ролі, структури і значення гри для виховання і навчання дітей займалися психологи Ж. Піаже, Л. Виготський, О. Леонт'єв, Д. Ельконін та ін.

У дослідженнях науковців (І. Школьна, Л. Аристова, О. Савченко, М. Скаткін та ін.) розкрито внутрішню психологічну структуру гри, простежено динаміку її розвитку та розпаду.

Проблемою використання дидактичних ігор на заняттях займалися Л.Артемова, Л. Аристова, В. Андрєєв, Ю. Бабанський, М. Данилов, О. Декролі, Б.Коротяєв, І. Лернер, А. Макаренко, М. Монтессорі, Л. Мамот, В. Паламарчук, О. Савченко, К. Ушинський, Т. Шамова, Г. Щукіна та ін. Питання використання на заняттях з образотворчого мистецтва дидактичних ігор розглядали Н.Агальянов, А. Дмитрієва, М. Краснов, Н. Лесняк, Н. Ніканорова, К. Халатян, Н.Яковенко та ін.

Проте, використанню ігор на заняттях з образотворчого мистецтва, як одного з чинників розвитку творчих здібностей дітей, приділялося недостатньо уваги. Суперечність між необхідністю використання гри достатньої уваги з боку

педагога і недостатність їх використання на заняттях образотворчого мистецтва зумовлює актуальність даної теми.

Творчі здібності, або креативність – це здатність дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, це спрямованість на відкриття нового [1, с. 4]. Розвиток творчих здібностей необхідно розпочинати з ранніх років, враховуючи нахили дитини. Чим раніше починається розвиток здібностей, талантів, тим більше шансів на їх розкриття. У дитячому віці вихованець більше здібний до творчості, ніж у зрілому, тому що на нього не впливають різноманітні стереотипи [1, с. 3]. Ефективною формою розвитку та організації творчої діяльності дітей на уроці є гра. Вона допомагає дітям самовиразитися, розкрити свої таланти і краще засвоїти програмовий матеріал.

Гра – одна з найважливіших сфер в життєдіяльності дитини, разом з працею, навчанням, мистецтвом, спортом вона забезпечує необхідні емоційні умови для всебічного, гармонійного розвитку особистості.

Ми погоджуємося з думкою В. О. Сухомлинського, що без гри немає і не може бути повноцінного розумового розвитку. «Гра – це величезне світле вікно, через яке духовний світ дитини вливається в життєдайний потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра – це іскра, що розпалює вогонь кмітливості та допитливості... Гра дитини – це не простий спомин про те, що було, а творче переосмислення пережитих вражень, комбінування їх і побудова з них нової дійсності, яка відповідає запитам та інтересам самої дитини» [4, с. 44].

Ігри мають особливе значення як для окремої дитини, так і для організованої групи дітей. На заняттях з образотворчого мистецтва з дітьми молодшого шкільного віку застосовуються ігрові ситуації та ігри, від найпростіших і примітивних до більш складних, творчих форм діяльності. Наприклад, «Палітра осені», «Художник Олівець», «Гарбузові родичі», «Незнайко», «Прикрась ялинку» (інсценізація); ігрові ситуації «Перевиховання Бруднулі», «Край, де я хотів би побувати», «Фантазери», «Розбитий глечик»; художньо-творчі завдання «В гостях у казки», «Подорож у казку» (ілюстрації до казок), «Портрет казкового багатиря» тощо. Метою цих ігор є розвиток фантазії, уяви, творчого задуму. Діти мають можливість експериментувати, показати на папері свій емоціональний стан, мрії, фантазії, створити уявні світи, зануритися у казку, вигадати і втілити в життя свої задуми.

Особливого значення на заняттях з образотворчого мистецтва набувають рухливі ігри. Короткотривалі фізичні вправи, виражені у віршах чи приказках, не

тільки дають можливість дітям переключати увагу з однієї форми роботи на іншу, а й допомагають підтримувати веселу та енергійну атмосферу у колективі. Це такі фізкультхвилинки: «Кіт зібрався до роботи», «Ми плескаємо в долоні», «Рибка плаває в водиці». Будь-яке завдання, подане в ігровій формі, дозволяє не лише швидко повторити, закріпити чи систематизувати знання, а й завжди викликає у дітей зацікавлення та спонукає до діяльності. Тому на заняттях у студії, з дітьми старшого віку використовуємо ігри, які трансформуються у більш розумову діяльність, ніж фізичну. У цьому віці знання виходять на перше місце, пропонуємо вихованцям складати та розв'язувати ребуси, кросворди, чайнворди, криптограми, проводити художньо-конструктивні ігри («Новорічна іграшка», «Ляльковий театр» тощо), інтелектуальні ігри (вікторини, КВК).

Для розвитку творчих здібностей вихованців більша увага приділяється підбору для кожного віку дітей відповідної тематики завдань, використовуються і впроваджуються нетрадиційні художні техніки та матеріали, такі як, «ниткографія», «бульбашкографія», «акватипія» тощо. Такі техніки доступні для дітей і дають їм можливість для експериментування, пошуку образів, сміливих втілень на папері незвичайних фантазій, вражень, думок. Таке малювання, що здебільшого сприймається дітьми як чарівна гра, приваблює їх більш легкими способами виконання, якісними результатами, швидкими темпами роботи.

Розвитку творчих здібностей також сприяє використання виражальних засобів різних видів образотворчого мистецтва, які урізноманітнюють прийоми роботи, стають цікавими у вирішенні навчальних завдань. Зокрема, пропонуємо дітям виконати тонове рішення натюрморту за допомогою крапочок, контрастних або нюансних кольорів, вигадати неіснуючу тварину за допомогою графічного зображення різних фактур, малювання однією лінією тощо); розвиток уміння висловлювати власні думки (використання інтерактивних методів, проблемно-діалогічного спілкування та організація роботи за картиною).

Сприймання та інтерпретація творів мистецтва формує у вихованця образне й узагальнене сприйняття світу, усвідомлення власного місця в ньому, розширює кругозір, розвиває художні здібності, збагачує словниковий запас, розвиває комунікативні вміння. Щоб сприяти цьому на заняттях, залежно від теми, створюються картинні галереї для бесіди, спочатку з робіт відомих художників, таких як Т. Шевченко, М. Приймаченко, Л. да Вінчі, С. Ботічеллі, В. Ван Гог, П. Пікассо, І. Айвазовський тощо, а у кінці заняття з робіт самих вихованців.

Отже, впровадження та використання ігор на заняттях з образотворчого мистецтва є важливим та необхідним засобом для розвитку творчих здібностей дитини. Гра сприяє стимулюванню дитячої фантазії, творчому натхненню; розвитку уваги, пам'яті, спостережливості, волі; вихованню самостійності, дієвої рішучості. У процесі гри відбувається вільний пошук себе, самопізнання та самовизначення особистості дитини, що є першими кроками до життєвого успіху.

Список використаних джерел:

1. Барташнікова І. А. Розвиток уяви та творчих здібностей у дітей 5-6 років. Тернопіль: Навч. книга. Богдан, 2007. – 64 с.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти, Київ, 2000.
3. Ланіна І. В. Образотворче мистецтво для дошкільнят. Х.: Видавництво «Ранок», 2012. – 96 с.
4. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю. Вибрані твори. К.: Радянська школа, 1988. – 310с.

Рубінська Броніслава Іллівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

***ОСВІТА** (Проблеми підготовки фахівців)*

ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ МАТЕРІАЛУ ДЛЯ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ТЕКСТІВ З БІБЛІЙНИМИ АЛЮЗІЯМИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

В сучасній методичній літературі багато уваги приділяється відбору змісту навчання. Це як проблеми визначення поняття «зміст навчання» так і проблеми оновлення навчальних матеріалів, їх відбір та організація. В наш час в суспільстві можна спостерігати інтерес до текстів, в яких піднімаються питання совісті і релігії. Але недостатньо розроблена проблема відбору та організації такого матеріалу. Отже метою цих тез є розробка одного з можливих підходів до методичної обробки та організації матеріалів, які включають художні твори, в яких є багато цитувань Біблії та біблійних алюзій. Студенти – філологи читають такі книжки, дивляться фільми, телевізійні передачі, в яких часто багато алюзій пов'язаних з біблейськими міфами та легендами. Особливо важливі знання таких творів для студентів-філологів, які мріють стати кваліфікованими перекладачами та вчителями. Шлях до пізнання Біблії, яка мала вплив на усю мирову літературу

та мистецтво, треба прокладати від когнітивного читання художньої літератури до читання первісного джерела, від спілкування з відомими літературними, казковими та міфологічними героями до посереднього спілкування з уявленим квазісуб'єктом. Бо читання це діяльність посереднього спілкування з автором твору, який хотів передати певні ідеї за допомогою героїв свого твору.

В методичній літературі зазначається, що виноски дуже зручні для зняття певних труднощів читання, а передмова-для пояснення загальних питань, важливих для розуміння тексту в цілому. На думку методистів 2-3 виноски на сторінку не заважатимуть утримуванню в пам'яті змісту прочитаного. Але це відволікає читача, а деякі читачі навіть не читають ці виноски, бо їм не цікаво, або вони не хочуть відірватись від спілкування з героями книги. Але для тих, хто відволікається від читання тексту для розуміння цих виносок зовсім недостатньо. А стислий літературний коментар в середині тексту просто неможливий. У передмові можна зняти труднощі, пов'язані з історичними фактами, звичаями та традиціями, особливостями побуту, релігійними установами, географією. Проте, мова та стиль відносяться до літературної критики. Читання передмови неможна охарактеризувати як безпосереднє спілкування з художніми образами, яке виникає при читанні такого типу тексту. Опрацювання мови та виконання ряду інших передтекстових вправ, які націлюють на зняття мовних труднощів та труднощів розуміння, можна віднести до організації навчання без спілкування. Це можна назвати учбовим читанням. На стадії власне читання можна також організувати спілкування за допомогою відбору текстів, які мають подібні ідеї до тексту з передмовою. Це може бути один чи ряд коротких текстів художнього характеру.

Отже можна підібрати текст з існуючої класичної літератури або міфів та казок в яких є навіть протилежні ідеї. Наведемо приклад подібних історій. Вивчаючи творчість В.Шекспіра, у творі, де розповідається про вбивство братом брата-«Буря», студенти читають уривок про зрадництво Просперо його братом, а до нього, як другий текст підбирається історія про братовбивство Авеля Каїном. Третій текст це текст, в якому є алюзія про Каїна та Авеля. Читання першого тексту готує студентів до сприйняття основних моральних цінностей християнського світу, а саме, однієї з 10 заповідей «Не вбивай» – у другому. А їх читання полегшує сприйняття алюзії навіть у текстах на рідній мові. Наприклад, читаючи твори Олександра Ільченка, а саме «Козацькому роду нема переводу» або «Мамай і чужа молодиця» студенти зрозуміють таку алюзію: «і вже було б

зовсім кепсько, якби не тішила людство вічно жива надія: настане ж, чорт забери, десь нарешті така пора, коли вже не втне, як кажуть у нас, на Україні, не втне Каїн Авеля, бо тупа шабля. Така організація матеріалу перетворює коментарі або стислі пояснення в супутні тексти. Вони допомагають вирішити й ряд інших проблем: дозволяють позбавитися читання одного й того ж тексту декілька разів і несуть у собі нову інформацію, що зацікавлює читача. Таким чином можна забезпечити і міжпредметні зв'язки.

Наявність методично організованих трьох художніх текстів допомагає студентам посередньо спілкуватись спілкуватись з їх авторами і розуміти їх алюзії. Така методична організація текстів не виключає необхідності спеціальної літературознавчої обробки, написаних передмови та коментарів.

Список використаних джерел:

1.Рубінська Б.І. Learning Through Reading. *Гуманістичні аспекти лінгвістичних досліджень методики викладання іноземних мов. Науково-методичний збірник.* Київ, КДПШМ, 1992. С46-51.

2.Рубінська Б.І. Про навчання читання за допомогою біблійних історій. *Збірник наукових праць V міжнародної науково-практичної інтернет конференції «Сучасна українська освіта: стратегії та технології навчання молоді і дорослих».* 27 лютого 2018р. Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди.. С.115 – 120.

Бородко Руслана Богданівна

викладач Вишнянського коледжу

Львівського національного аграрного університету

ОСВІТА (Сучасні методи викладання)

ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ» ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Мова – це генетичний код народу в якому записані історія і культура. Мова є однією із найважливіших цеглинок у фундаменті кожної нації. Саме у ній відображено і зафіксовано найглибші витoki свідомості народу та його ментальність. Саме мова забезпечує людині співжиття у суспільстві, зумовлює формування її духовної сутності. Мова – основна прикмета формування нації,

адже вона є не тільки засобом спілкування між людьми, а й засобом інтелектуального й естетичного освоєння світу.

Мова також є засобом саморозвитку й самовираження особистості. Те, як людина говорить, створює образ її душі та інтелекту, вихованості. Український народ створив високорозвинену літературну мову, яка до послуг кожного з нас, її треба свідомо й активно вивчати й репрезентувати у світі. «Нація повинна боронити свою мову більше, ніж свою територію», - говорила Леся Українка. Адже територію можна відвоювати, а коли вмирає мова, то вмирає і нація.

Основна мета вивчення мови полягає в тому, щоб навчити кожного члена суспільства втілювати будь-яку соціально важливу інформацію у відповідну мовну форму. Тому знати мову – це насамперед знати свій фах, опанувати мову професії, фахову термінологію. У викладанні української мови за професійним спрямуванням основною вимогою часу стає формування необхідної комунікативної спроможності у сферах професійного спілкування в усній і писемній формах.

Українська мова професійного спрямування є обов'язковою для вивчення здобувачами закладів фахової перед вищої освіти і покликана забезпечити вільне володіння державною мовою, використання різних мовних засобів відповідно до сфери і мети висловлювання, в нормоване користування базовою фаховою термінологією.

Навчальна дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» є важливою для вивчення здобувачами освіти, адже має як теоретичне, так і практичне значення. Теоретичне значення полягає у збагаченні знань майбутніх фахівців про функціонування сучасної української літературної мови загалом, особливості використання мовних норм у фахових текстах, рекомендації щодо побудови точного, логічного, змістовного, виразного, багатого професійного мовлення в усній та писемній формах.

Практичний курс «Українська мова за професійним спрямуванням» покликаний насамперед формувати мовну особистість майбутнього фахівця, здатну до розв'язання різних комунікативних завдань у всіх сферах спілкування (науково-навчальній та офіційно-діловій).

Будь-якому фахівцеві крім умінь складати і читати різноманітні документи (у тому числі вузькопрофільні), треба: володіти культурою конструктивного діалогу та полілогу; відтворювати готові та створювати наукові фахові тексти; володіти прийомами підготовки і виголошення публічного виступу; вміти

застосовувати фахову українську термінологію у різноманітних комунікативних процесах; вміти користуватися словниками.

В процесі вивчення дисципліни на практичних заняттях здобувачі освіти мають можливість вдосконалити вміння та навички щодо: вироблення культури фахового мовлення; використання правил мовного етикету під час ділового спілкування; застосування орфографічних, пунктуаційних норм у писемному мовленні, свідомого використання фахової лексики в усному та писемному мовленні, роботи з різними довідковими джерелами, словниками; складання різних видів фахових текстів, правильного їх оформлення, здійснення доцільного відбору і доречного використання мовних засобів відповідно до поставленого завдання.

У процесі викладання української мови студентам виникають проблеми, розв'язання яких безпосередньо залежить від майстерності викладача, його вміння дібрати і застосувати такі методи і прийоми навчання, які сприяли б досягненню найвищого результату.

Викладач закладу фахової передвищої освіти зобов'язаний на високому рівні провести як теоретичне так і практичне заняття, тобто, вміло поєднати як традиційні і сучасні форми і методи з інноваційними прийомами навчання. Для сучасного викладача важливо на занятті не керувати студентами як об'єктами навчального процесу, а вміти вести з ними активний діалог, стимулюючи їх будувати самостійні висловлювання, сприяти побудові зрозумілого і красивого мовлення.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій удосконалює методику викладання дисципліни в плані:

- оптимізації форм і методів навчання за допомогою використання інформаційних комунікативних аудіохвилинок, комп'ютерних презентацій; роботи з Інтернет-джерелами;

- розвитку морально-психологічних якостей молоді особистості, що виявляється в навичках організувати свою пізнавальну діяльність, умінні самостійно й оптимально приймати рішення, бажанні й потребі в самовдосконаленні.

Використання дидактичних матеріалів у поєднанні із сучасними електронними засобами навчання і комунікації та інтерактивний мультимедійний комплекс, що об'єднує інтерактивну дошку, мультимедійний проектор і персональний комп'ютер викладача, дозволяє оптимізувати процес

навчання і викладання «Української мови за професійним спрямуванням»), сприяє ефектному і ефективному проведенню навчальних занять.

Упровадження елементів інформаційно-комунікаційних технологій у курсі вивчення «Української мови за професійним спрямуванням» сприяє не тільки ефективному засвоєнню систематизованих знань норм і правил літературної мови, за якими будуються правильні мовні конструкції і повідомлення за фахом, а й набуттю системи умінь і навичок використання знань під час фахового спілкування.

Особливо продуктивними формами роботи є види занять, які залучають студентів до активного, осмисленого сприйняття навчального матеріалу, а також заняття із застосуванням ігрових технологій (ігри-тренінги, ігри імітації, ігрове проектування), що дозволяють сформувати ряд професійних компетентностей та ситуативне моделювання (проблемна ситуація, «інформаційний лабіринт»), що сприяють наближенню навчання мови до реальних умов професійної діяльності.

Сучасне заняття – це своєрідна творча канва, де викладач уміло використовує всі можливості для комплексного розвитку й виховання особистості здобувача освіти, глибокого засвоєння знань. Будь-яке заняття має відповідати організаційним, дидактичним, психологічним вимогам. Використання інтерактивних особистісно-орієнтованих методів навчання під час вивчення української мови за професійним спрямуванням сприяє розвитку комунікативних навичок студентів у професійній та офіційно-діловій сферах, активізує їхній пізнавальний інтерес. Здобувачі закладу фахової перед вищої освіти вже під час навчання мають змогу набути необхідного досвіду для вирішення проблемних завдань, навчитися ефективно працювати в команді, обмінюватися досвідом і координувати свої дії в колективі задля досягнення спільної мети.

Список використаних джерел:

1. Борисенко В.В. Сучасні освітні технології навчання української мови у вищій школі. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2013. №3. С. 8–91.

2. Гриджук О.Є. Використання інтерактивних методів навчання у викладанні дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Вивчаємо українську мову та літературу. 2003. №19–21. С. 13–17.

3. Козинець І.І. Застосування активних форм і методів навчання під час вивчення української мови за професійним спрямуванням. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2676

4. Товкайло С.Р. Використання інтерактивних технологій на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) в системі підготовки студентів. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. 2012. Вип. 31. С. 398–400.

Хамець Наталя Ярославівна,

Глива Марина Йосипівна

викладачі Вишнянського коледжу

Львівського національного аграрного університету

ОСВІТА (Дистанційна освіта у вищій школі)

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЕЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Виклики сьогодення зумовили кардинальне реформування й переформатування освіти в Україні. У зв'язку із пандемією COVID-19, що на початку 2020 року охопила увесь світ, дистанційна освіта стала домінантною й набула особливої актуальності. Адже вона надає «можливість навчатися та отримувати потрібні знання віддалено від навчального закладу в будь-який зручний час», як зазначено на сайті Міністерства освіти і науки України в рубриці «Дистанційна освіта» [1].

Дистанційна освіта - це багатоаспектне явище, організований за певними темами та дисциплінами навчальний процес, який передбачає активний обмін інформацією між студентами і викладачами, а також між самими студентами, і який максимально використовує сучасні засоби нових інформаційних технологій. Традиційними принципами дистанційного навчання є: самостійність, науковість, системність і систематичність, активність, принципи розвивального навчання, наочності, доступності, активності в навчанні, зв'язок теорії з практикою.

Тому, сучасні методи викладання дисципліни вимагають від викладача творчого підходу, поєднуючи інтерактивні, аудіовізуальні й мультимедійні технології, а моделювання допомагає спланувати весь цей процес і спрогнозувати результат.

Відомі чотири відомі моделі дистанційного навчання: змішана, мережева, мережеве навчання та кейс-технології, інтерактивне телебачення Вони забезпечують дотримання принципів системності й послідовності, із застосуванням нових інформаційних технологій. Розглянемо кожен із цих моделей і з'ясуємо їхні переваги та недоліки.

Змішана модель –являє собою варіант співвідношення традиційної форми навчання з електронною. При її використанні, викладачу необхідно правильно організувати навчальний матеріал при створенні курсу, врахувати який матеріал необхідно пояснити і пропрацювати на занятті в аудиторії, який може бути перенесений на дистанційне навчання, або який матеріал буде доцільно винести на самостійну роботу, тобто потрібна чітка організація навчального процесу. Сюди можна включити такі моменти, як розподіл видів діяльності на занятті в аудиторії і дистанційно, рішення дидактичних завдань з урахуванням індивідуальних особливостей студентів, вибір методів навчання на очних і дистанційних заняттях, а також здійснення контролю і самоконтролю студентів[2].

Методичний матеріал (а саме посібники та підручники)повинен бути представлений як у друкованому, так і в електронному вигляді, щоб студент міг вчасно виконати завдання. Для оформлення матеріалів курсу використовуються різні мультимедійні програми, завдяки чому курс стає більш цікавим для студентів.

Перевага, змішаної форми навчання полягає у тому, що дозволяє враховувати індивідуальний стиль навчання: рівень, тип пізнавальних здібностей, швидкість засвоєння матеріалу, забезпечує залучення студентів до навчальної діяльності, підвищує успішність. Недоліком є перевага у очній освіті.

Мережеве навчання – це навчання, опосередковане інтернетом. В умовах глобалізації все більшого значення набувають процеси поширення, розповсюдження та використання мережевих форм організації освітнього процесу, оскільки сучасна освітня діяльність виходить за традиційні межі і стає потребою впродовж життя.

Ця модель передбачає те, що студент знаходиться на досить далекій відстані від навчального закладу та не може відвідувати очні заняття з певних причин, але це не виключає для нього систематичного контакту з викладачем та іншими студентами. Зміст навчання при цьому структурується таким чином, щоб

максимально використати можливості інформаційних та телекомунікаційних технологій.

Така форма поширена серед людей, які працюють і паралельно навчаються, для самостійного вивчення певних курсів (автономні мережеві курси), осіб з обмеженими фізичними можливостями, або в умовах пандемії.

Перевагами цієї системи навчання є ефективне використання часу, оптимальний контроль прогресу студентів, гнучкість, інтерактивність, робота у звичних комфортних умовах, економічність (урахування кількості поїздок),

Поєднання мережевого навчання та кейс-технологій – модель, що передбачає використання всесвітньої мережі та друкованої навчальної літератури (підручників, посібників, методичних вказівок).

В кейс - технологіях можуть ефективно використовуватись всі діючі в системі освіти засоби навчання, враховуючи як прийняту концепцію навчання, цілі, специфіку змісту навчання, так і дидактичні засоби і функції кожного засобу навчання, включеного до кейсу: програми вивчення дисциплін з методичними вказівками по виконанню контрольних, курсових та випускних робіт; друковані фундаментальні підручники та друковані посібники по кожній дисципліні курсу; спеціальні друковані навчально-практичні посібники з текстами для самоконтролю та контролю; установчі аудіо- та відео лекції з кожної дисципліни курсу; лабораторні практикуми; комп'ютерні електронні підручники та комп'ютерні навчальні програми до усіх дисциплін курсу [3].

Застосування викладачем кейс-технологій, для навчання майбутніх кваліфікованих робітників, з одного боку стимулює індивідуальну активність студентів, формує позитивну мотивацію до навчання, зменшує «пасивних», забезпечує високу ефективність навчання, а з другого дає можливість самому викладачу самовдосконалюватись, по-іншому мислити й діяти та оновлювати власний творчий потенціал.

Модель інтерактивного телебачення, передбачає ведення комп'ютерних відео конференцій. Вона забезпечує комунікацію між педагогом і студентом, між студентом і студентом.

Негативним є те, що потрібно враховувати дидактичні особливості відео, потрібен сценарій кожного заняття, враховуючи те, що головною його діючою особою є викладач, в кадрі має відбуватися активна дія, а не монолог навіть компетентного професіонала. Необхідно спроектувати додаткові матеріали, завдання, пропоновані в формі відео на сайті курсу.

Застосування цієї моделі у навчанні потребує значних фінансових витрат, проте вона є дуже близькою до очної форми навчання.

Отже, як видно із зазначених вище моделей, кожна з них має свою специфіку, яка призначена для вирішення окремих дидактичних задач. Тому важко надати перевагу окремій моделі.

Список використаних джерел:

1. Дистанційна освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/distancijna-osvita>
2. Гавронський В.С, Марчук Г.В. Мережеве навчання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/13-2.pdf>.
3. Кормільцина С. Ю., Яковенко Т. М. Особливості застосування змішаної форми навчання на прикладі зарубіжного досвіду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/326573667.pdf>. – С. 30.
4. Малярчук О. В. Сучасні моделі дистанційного навчання в університетській освіті США. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://core.ac.uk/download/pdf/42972227.pdf>. – С. 4.
5. Стадній А. Моделі дистанційного навчання. Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка», Том 4, № 29,. – 2020. – с. 151-156.

Tonkonoh I.V.,

Yuvkovetska Yu.O.

Kyiv National University of Trade and Economics

EDUCATION (Distance learning in higher education)

DISTANCE LEARNING AS A FORM OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES

Modern students need a special approach and highly qualified specialists in the field of modern education, which would encourage the modern young generation to learning foreign languages and love of learning. Using digital resources helps students study at universities, stimulates them thought, provides new opportunities and allows them to learn to discover new ones talents.

Foreign language teachers who work with modern students, realize that such students think they are behaving differently than the previous ones generation. These students were born into the world of information technology; they spend a lot of time on social networks, on various web platforms and the Internet in general, and trust web space ideas more than postulates in well-known textbooks. The digital generation occupies a significant part humanity.

These young people need a special approach and proper technological platform for the formation of knowledge and skills. Distance learning greatly facilitates for some students a degree or additional training, while balancing between work and family obligations. Most distance learning programs allow students work in their own place and in their spare time. With more flexibility comes more responsibility from the student. Students must learn work well on your own and without constant guidance and monitoring instructor, making distance learning a challenge for those who are not easy motivated.

For example, an interactive tool such as a webinar (from the "Web seminar"), which can be classified into both categories: synchronous and asynchronous e-learning. In the case of student participation in the online website and listening to teacher lectures in real time and asking him via chat, we are dealing with synchronous learning. If the webinar entry was downloaded from the site some time ago, then in this case we use the asynchronous type of webinar and electronic teaching.

Video conferencing as a means of enhancing communication can be a subject discussion of experimental and scientific research, management organization, educational process. The first desktop video conferencing systems appeared in the mid-90's. Since then, they are widely used organizations that provide distance learning services. Students and faculty also have written a record of what everyone in the class is saying during the discussion. There is more potential for information exchange over the Internet than through other means transmission and receipt of information. Not everyone can qualify for a distance learning program. Successful participants must be highly motivated and self-disciplined. Because the course can be out of control, the students themselves have full responsibility for continuing the course and assessing their skills in a skill or subject. Fundamental paper dictionaries are known to be obsolete.

Vice versa, electronic dictionaries are characterized by frequent changes and availability of versions for a wide range of users. Therefore, computer dictionaries are possible considered as current lexicography. Electronic dictionaries and electronic

versions of printed dictionaries on today are widely available in the software market and printed products. They are a good basis for simplifying study foreign language. One of the most important functions performed by a teacher is a function control - to test knowledge, competencies and skills in the studied subject, which students receive both in class and outside it. Using the system of distance education when teaching foreign languages are a major breakthrough in the education of students who do not have the opportunity to be present in audiences for good reasons and gain traditional knowledge way. The paper reveals that with the help of the most modern tools for synchronous and asynchronous communication distance learning system will be able to work in a constant normal rhythm. Thus, remote or distance learning process is carried out by means of a combination synchronous and asynchronous tools, while maintaining flexibility and convenience and expanding the quality and efficiency of both methods of communication. Exactly applying a combination of pedagogical knowledge and modern technologies, it is possible to implement a successful foreign language distance learning course.

References:

1. Ryan, M. (1997) 'Education casts wide net'. Tech Web News, October.
2. Duffy, J.P. (1997) College online: how to take college courses without leaving home. New York: John Wiley & Sons, Inc.
3. Egorov V.V., Skibitsky E.G., Khrapchenkov V.G. University pedagogy. Novosibirsk: SAFBD, 2008.

Трофимченко Максим Вікторович

курсант II курсу, спеціальності 081 «Право»

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСВІТА (Проблеми підготовки фахівців)

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОФІЦЕРІВ ГРОМАДИ В УКРАЇНІ

Характерною особливістю поліцейського громади є орієнтація на реалізацію особливих якостей поліцейського, для якої перше місце повинно бути потреби громади, місцеве населення, саме вивчення та забезпечення цього можливо досягнути виключно шляхом підтримки постійного спілкування та підтримання працівників поліції з місцевими мешканцями. Передбачається, що такий постійний контакт буде надано не тільки зі сторони поліцейського у

відповідній територіальній громаді, а й безпосередньою присутністю у цій місцевості[1].

Дуже важливо, щоб відносини між поліцією і співтовариством спрямовані на забезпечення якісних умов життя, безпеки, якісного відповіді на будь-які ситуації, давали людям довіру і безпеку.

Базовими навчальними закладами для підготовки поліцейських офіцерів громади було обрано Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ та Львівський державний університет внутрішніх справ, на базі яких вже пройшло кілька «хвиль» підготовки. Основною новацією підготовки поліцейських офіцерів громади є забезпечення якісного нового навчання: шляхом поєднання наукової, навчальної та практичної складових.

На додаток до прямої підготовці майбутніх офіцерів громади, питання підготовки керівників превентивних заходів є дуже важливим питанням, ознайомлення з особливостями обслуговування такими офіцерами, взаємодія їх з представниками об'єднаної територіальної громади та населенням. Це дозволить співробітникам управлінь превентивних заходів максимізувати умови для впровадження офіцерами громади встановлених на них функцій.

Проект «Поліцейський офіцер громади» є пілотним, його сфера дії охопила значну кількість об'єднаних територіальних громад. Зважаючи на це, важливого значення набуває розробка та прийняття на рівні МВС України Положення з організації роботи поліцейських офіцерів громади, в якому має бути чітко визначено статус таких поліцейських та коло їх прав та обов'язків[2].

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Стратегії розвитку системи органів Міністерства внутрішніх справ України на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023 // База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p> (дата звернення: 22.03.2020).

2. Проект «Поліцейський офіцер громади» планують запровадити в містах обласного значення// Прочерк: сайт. 01.02.2020. URL: <https://procherk.info/news/7-cherkassy/79117-proekt-politsejskij-ofitser-gromadi-planujut-zaprovaditi-v-mistah-oblasnogo-znachennja> (дата звернення: 22.03.2020).

Науковий керівник: викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Гіденко Євген Сергійович

Нестер Анатолій Антонович
доктор технічних наук, доцент,
доцент кафедри будівництва та цивільної безпеки
Хмельницький національний університет
ЕКОЛОГІЯ (Екологічна безпека)

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ

Навколишнє середовище вважається безпечним, коли його стан відповідає встановленим у законодавстві критеріям, стандартам, лімітам і нормативам, які стосуються чистоти (не забруднення), не виснаженості, екологічній стійкості, санітарним вимогам, здатності задовольняти інтереси громадян. Але ми не можемо стверджувати, що на сьогодні ці перераховані умови витримуються. Одне з провідних місць у забрудненні атмосферного повітря належить автотранспорту - на нього припадає понад третина усього обсягу викидів забруднюючих речовин в Україні, а в деяких містах більше, ніж половина. Понад 65% свинцю, 54% - оксиду вуглецю, 32% - вуглеводнів та 24% - оксидів азоту від загальної для країни кількості цих речовин потрапляють в атмосферу завдяки роботі автотранспорту. Зростаючий парк автомобілів (202 авто на 1000 осіб в 2016 р) ставить перед державними органами цілий ряд задач і в їх числі екологічні. *Наші міста не розраховані на таку кількість машин, як би банально це не звучало. Дуже багато людей не є грамотними саме в екологічному плані. Тобто вони не слідкують за тим, що вони викидають, скільки викидають.* **Відсутність державної політики** можна назвати однією з причин екологічних проблем. Сюди можна віднести корупцію, відсутність ефективної системи покарань, відсутність необхідної інфраструктури для сортування і переробки сміття, неякісну роботу комунальних служб, а також відсутність підтримки екологічних ініціатив. Не краще себе веде і бізнес-не бажає впроваджувати нові екологічні технології бо це веде до підвищених витрат [1].

Але перекидати відповідальність на органи влади неправильно: зміни варто починати з себе, адже держава робить лише те, на що є запит від суспільства.

Сучасні екологічні проблеми України пов'язані з загальною тенденцією розвитку міст, промислового виробництва пов'язаного з використанням широкого комплексу матеріалів, хімічних сполук. Бурхливий розвиток

промисловості та міст потягнув за собою широке будівництво житла, транспортних засобів та вузлів комунікацій та накоплення відходів.

Відомо, що найбільші в світі запаси чорноземів зосереджені на території України. Сьогодні, на жаль, запаси та якість цього неоціненного ресурсу в нашій державі істотно знизились, що пояснюється варварською, непродуманою їх експлуатацією, ерозією, засоленням, відчуженням земель під кар'єри та промислові споруди. В гонитві за врожаєм ґрунти розорюються дедалі глибше й частіше, в них у неймовірних кількостях вносяться мінеральні добрива й пестициди. В результаті на величезних площах степової і посушливої зон ґрунти втратили здатність убирати й пропускати воду, їхня структура деградувала, вони перенасичені шкідливими хімічними сполуками. По всій території України родючість ґрунтів катастрофічно зменшується.

За останні 35 – 40 років вміст гумусу в ґрунтах України зменшився на 0,3 – 0,4%. За розрахунками Української академії аграрних наук, щорічні втрати гумусу становлять від 0,6 до 1т/га. Це наслідок використання недосконалих технологічних схем у сільському господарстві та істотного зменшення внесення органічних добрив, що пов'язане із занепадом тваринництва [2].

Основна маса відходів в Україні утворюється на підприємствах гірничопромислового, хіміко-металургійного, машинобудівного, паливно-енергетичного, будівельного, целюлозно-паперового та агропромислового комплексів. Загалом на металургійних виробництвах на 1 т сталі утворюється 0,4 т відходів. у кольоровій металургії кількість відходів шлаків на 1 т металу становить 10-200 т. У відвалах шлаків країн СНД знаходиться понад 27 млн. т заліза, 335 тис. т міді й 2 млн. т цинку. Шламові відвали свинцевих заводів містять понад 3 млн. т заліза, понад 900 тис. т цинку, 150 тис. т свинцю і 70 тис. т міді. У результаті до теперішнього часу накопичено сотні мільйонів тон різних твердих відходів, які необхідно переробляти й знешкоджувати. Масштаби щорічного продукування й нагромадження твердих відходів вимагають створення потужних переробних установок продуктивністю, вимірюваної мільйонами тонн у рік з їх промисловим освоєнням [1].

Серед рідких відходів є велика група важких металів, які широко застосовуються в різних промислових виробництвах, і, незважаючи на застосовувані способи очищення, з'єднання важких металів проникають у промислові стічні води. Значна кількість цих з'єднань попадає у воду також через атмосферу. Екологічна небезпека важких металів полягає в тому, що вони

активно поглинаються фітопланктоном, а після цього попадають людині по харчовому ланцюгу.

Сміттєзвалища твердих побутових відходів часто експлуатуються за відсутності проектної документації, а також відповідних рішень, що забезпечують експлуатаційну надійність цих об'єктів; без виконання інженерних заходів, що забезпечують стійкість полігонів як споруди, його довговічність і безпеку навколишнього природного середовища, за відсутності даних розрахункового терміну експлуатації полігонів (сміттєзвалищ). Сільськими радами в більшості не розроблено місцеву програму поводження з твердими побутовими відходами та схему санітарного очищення населених пунктів.

А проблема буде посилюватись через специфічність територіальних громад, які не мають досвіду роботи в екологічній царині, пов'язаній з щоденним контролем на підпорядкованій території, відсутністю кваліфікованих кадрів.

У сільських населених пунктах відсутні спеціалізовані підприємства у сфері поводження з побутовими відходами, відсутність в переважній більшості спецтехніки для належного збору та вивезення ТПВ на діючі сміттєзвалища.

Не забезпечується організація роздільного збирання корисних компонентів відходів, які завозяться на звалище ТПВ.

Відповідні перевірки додержання вимог природоохоронного законодавства свідчать про численні порушення у сфері поводження з твердими побутовими відходами при здійсненні операцій щодо складування, розміщення, зберігання останніх на територіях селищних та сільських рад.

Основними порушеннями, що були виявлені під час проведення перевірок сміттєзвалищ твердих побутових відходів були: безсистемне складування та захоронення – без використання карт, не здійснення контролю ступеню пошарового ущільнення відходів, в переважній більшості не здійснюється пошарова ізоляція ґрунтом; не ведеться облік відходів; відсутній дизбар'єр тощо.

На більшості сміттєзвалищ не проводиться моніторинг визначення та прогнозування впливу відходів на навколишнє природне середовище, своєчасного виявлення негативних наслідків, їх відвернення та подолання, що можуть виникнути при експлуатації звалища ТПВ.

Особливу занепокоєність викликають відходи гальванічних процесів утворені промисловими підприємствами. Під час використання гальванічних процесів в сучасному виробництві виникає ризик, пов'язаний з аварійними ситуаціями, який можна розглядати як ризик зберігання відходів так і

безпосередньо в процесі проведення технологічних процесів. При цьому прийнято виділяти технічні, технологічні, організаційні та інші причини розвитку несприятливих ситуацій. Ризик зберігання відходів так і безпосередньо в процесі проведення технологічних процесів є небезпекою для навколишнього середовища, в якому перебуває людина, тваринний світ та фауна. Тому такий ризик можна називати екологічним.

Проведенні на декількох підприємствах дослідження показали, що часто відходи гальванічних виробництв зберігаються не в належних умовах у вигляді солей, які зберігаються в ємкостях, поліетиленових мішках та попадають під дію атмосферних осадів. У процесі дії на них атмосферних осадів солі вимиваються та переходять в ґрунти, поверхневі води, забруднюючи навколишнє середовище. Часто обчислений індекс безпеки відходів, які зберігаються на території підприємств мають індекс безпеки $HI > 1$. Такий рівень ризику є неприйнятним, а забруднювальні речовини, які містяться у гальванічному шламі і надійшли в об'єкти довкілля внаслідок аварійної ситуації, негативно вплинуть на здоров'я людини. Отже, аварійні ситуації, що супроводжуються порушенням цілісності місць зберігання (ємностей, мішків і т.п.) і призводять до попадання гальванічного шламу в довкілля, підвищують ризик для здоров'я людини. Отримані рівні канцерогенного ризику і індексу безпеки вказують на необхідність прийняття комплексу рішень щодо відвертання виникнення надзвичайних ситуацій, а також мінімізацію їх наслідків [3].

Особливу небезпеку для людини і біоти становлять важкі метали, які присутні у відходах гальванічного виробництва. Шкідливий вплив таких важких металів, як хром і нікель значно підвищується за їх канцерогенними властивостями, які проявляються в мутагенному ефекті, хромосомних ушкодженнях, зміні репарації ДНК і тому подібне.

В вирішенні задач зменшення кількості відходів нам необхідно користуватись досвідом збору та переробки відходів, який мають передові країни західної Європи, де достатньо інформовано населення, підприємства та вирішені питання на державному рівні [4].

Список використаних джерел:

1. Нестер А.А. Монографія. Очистка стічних вод виробництва друкованих плат. Видавництво Хмельницького національного університету, 2016. 219 с.

2. Національна доповідь про стан родючості ґрунтів України. Національна академія аграрних наук України. К., 2010. 112 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.iogu.gov.ua/wp-content/uploads/2013/07/stan_gruntiv.pdf

3. Очищення стічних вод гальванічних виробництв: екологічні та економічні аспекти. Енергетика: економіка, технології, екологія. К., 2019. № 4. С.108-113.

4. Никуличев Ю.В. Управление отходами. Опыт Европейского союза. Аналит. обзор РАН. ИНИОН. Центр науч.-информ. исслед глоб. и регионал. пробл. Отд. проб. европ. безопасности. – М., 2017. – 55 с.

Жукова Олена Григорівна

к.т.н., доцент кафедри охорон праці та навколишнього середовища

Алексєнко Анна Олексіївна

студент 4 курсу, спеціальність 101 «Екологія»

Джурич Марія Василівна

студент 2 курсу, спеціальність 192 «Будівництво та цивільна інженерія»

Київський національний університет будівництва і архітектури

ЕКОЛОГІЯ (Екологічна безпека)

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ДЕЗІНФЕКЦІЇ ВОДИ

Вода є важливим елементом нашого життя. Основними проблемами екології, які пов'язані з гідросферою планети, є умови забезпечення населення водою, її якістю та можливості її підвищення. До недавнього часу ці проблеми не стояли так гостро, в зв'язку з відносною чистотою природних джерел водопостачання та їх достатньою кількістю. В останні десятиріччя ситуація різко змінилася. Значна концентрація міського населення, різке збільшення транспортних, енергетичних, промислових, сільськогосподарських, та інших антропогенних викидів призвели до порушення якості води, появи в джерелах водопостачання не властивих природному середовищу хімічних, радіоактивних та біологічних агентів.

Під поняттям «знезараження» або «дезінфекція» води передбачається очищення води від патогенних мікроорганізмів з метою підтримки епідеміологічної безпеки та запобігання розповсюдженню збудників інфекційних захворювань. Важко заперечити важливість цього процесу, позаяк

ще при розвитку цивілізації наші пращури усвідомили зв'язок забрудненої води з виникненням епідемій.

Виділяють досить велику кількість способів знезараження води. Основними з них є: хімічний або реагентний способи; фізичний або безреагентний, а також комбіновані способи.

Для хімічної дезінфекції води частіше всього використовуються такі знезаражувальні засоби, як:

- Хлор (Cl_2);
- Діоксид хлору (ClO_2);
- Озон (O_3);
- Галогени: бром (Br_2), йод (I);
- Бром хлорид (BrCl);
- Метали: мідь (Cu_2^+), срібло (Ag^+);
- Калій перманганат (KMnO_4);
- Спирти;
- Мила та миючі засоби;
- Перекис водню.

У практиці водопідготовки, як у нашій країні, так і у всьому світі, хлорування було і ще поки залишається основним методом знезараження води. У США більш ніж 98% питної води піддається хлоруванню, озонуванню та інші методи складають приблизно 0,4 і 0,8%, відповідно

Хлор виготовляють із солі електролізом або іншими методами. Хлор і продукт гідролізу хлористоводнева кислота заряджені нейтрально і тому легко проникають через негативно заряджену поверхню патогенів. Він здатний дезінтегрувати ліпіди, що складають клітинну стінку, і реагувати з внутрішньоклітинними ферментами та білками, роблячи їх нефункціональними. Після чого мікроорганізми або гинуть, або перестають розмножуватися.

Переваги та недоліки, наведені в таблиці 1.

Ультрафіолетове бактерицидне випромінювання (UVGI) є методом дезінфекції, який використовує короткохвильовий ультрафіолетовий (UV-C) світловий струм або інактивує мікроорганізми, руйнуючи нуклеїнові кислоти та їх ДНК, залишаючи їх нездатними виконувати життєво важливі клітинні функції. UVGI пристрої можуть виробляти достатньо сильне світло UV-C у циркулюючих системах повітря або води, щоб зробити їх неприємним середовищем для

мікроорганізмів, таких як бактерії, віруси, цвілі та інші патогени. UVGI можна поєднати з системою фільтрації для санітарії повітря та води.

Таблиця 1

Аналіз дезінфекції хлором

Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> • Високоєфективний дезінфікуючий засіб; • Комерційно доступний; • Дуже економічний. 	<ul style="list-style-type: none"> • Не винищує всі бактерії; • Канцерогенність побічних продуктів дезінфекції; • органолептичні проблеми; • шкідливий для навколишнього середовища.

Переваги та недоліки дезінфекції UVGI представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Аналіз дезінфекції ультрафіолетовим бактерицидним випромінюванням

Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> • Швидкий • Не утворює шкідливих побічних продуктів дезінфекції • Невідчуваються смаки або запахи • Вимагає невеликої кількості 	<ul style="list-style-type: none"> • Дорогоартісно • Необхідність у технічно навченому персоналі • Потреба у фільтрах для високої ефективності • Не стійкість до повторного зараження

Варто зазначити, що нині найбільш перспективним способом знезараження води є технологія дезінфекції діоксидом хлору, яка успішно використовується як у США, так і у Німеччині уже протягом 50 років. В Україні діоксид хлору успішно застосовується з 1995 року. Світовий досвід застосування згадуваної технології у процесі дезінфекції вод ефективний, надійний та санітарно-гігієнічний. Саме тому на сьогодні діоксидом хлору користуються у Західній Європі, а також у містах Північної Америки, Японії і Канади.

Отже, можна зробити висновок, що альтернативний спосіб знезараження води менш небезпечний, ніж традиційний, оскільки традиційне хлорування може залишити побічні продукти дезінфекції, які шкідливі для навколишнього середовища і вимагають спеціальної обробки води. На наш погляд, перелік методів дезінфекції широкий, і ми не повинні використовувати найдешевший і,

в той же час, найнебезпечніший спосіб обробки відходів. УФ-дезінфекція та інші альтернативні методи можуть повністю замінити хлорування.

Список використаних джерел:

1. Крамаренко Л.В. Спецкурс з очистки природних вод. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 122 с.
2. Промислова екологія: Навч. посіб. — 2-ге вид., випр, і допов. Рекомендовано МОН / Апостолюк С.О., Джигирей В.С. — К., 2012. — 430 с
3. Яковлев С.В, Воронов Ю.В. Водоотведение очищения стічні води/ Підручник для вузів. - М.:АСВ, 2002 - 704 с.
4. Соловйова Ж.Ф., Малюченко І.О. Екологічні аспекти очищення води діоксином хлору // Наукові записки. Том 43. Біологія та екологія. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2005. – С. 69-71.

Березницька Юлія Олегівна

кандидат технічних наук, доцент кафедри охорони праці та навколишнього середовища

Андрющенко Глона Миколаївна

студентка 2 курсу, спеціальність

183 "Технології захисту навколишнього середовища"

Київський національний університет будівництва і архітектури

ЕКОЛОГІЯ (Глобальні та регіональні екологічні проблеми)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

Державна екологічна політика — це діяльність державних органів, спрямована на забезпечення конституційного права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Економіці України притаманна висока питома вага ресурсомістких та енергоємних технологій, впровадження та нарощування яких здійснювалося найбільш "дешевим" способом - без будівництва відповідних очисних споруд. Це було можливим за відсутності ефективно діючих правових, адміністративних та економічних механізмів природокористування та без урахування вимог охорони довкілля.

Винятковою особливістю екологічного стану України є те, що екологічно гострі локальні ситуації поглиблюються великими регіональними кризами. Чорнобильська катастрофа з її довготривалими медико-біологічними, економічними та соціальними наслідками спричинила в Україні ситуацію, яка наближається до рівня глобальної екологічної катастрофи.

В сучасних умовах державна система моніторингу довкілля налічує 11 суб'єктів верхнього рівня включаючи Міністерство екології та природних ресурсів України, Міністерство аграрної політики України, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Державну службу України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), Державне агентство України з управління зоною відчуження, Державну санітарно-епідеміологічну службу України, Державне агентство водних ресурсів України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державну службу геології та надр України тощо.

Спостереження за станом довкілля та факторами впливу на нього в системі моніторингу має відбуватися одночасно в декількох відомчих мережах спостережень. Однак нині відомчі мережі моніторингу довкілля практично не узгоджені між собою, що призводить до дублювання спостережень. Крім того, сучасний стан організації спостережень за станом довкілля та аналізу результатів не забезпечує необхідні інформаційні потреби системи моніторингу. При цьому більшість спостережень і визначення показників забруднення проводяться за різними методами із застосуванням застарілих методик на обладнанні, що не відповідає сучасним технічним.

Україна є стороною багатьох міжнародних двосторонніх та багатосторонніх угод і конвенцій, імплементація яких потребує використання об'єктивної інформації про стан довкілля та прогнозування динаміки його змін. Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (УПА), наша держава взяла на себе зобов'язання поступово наблизити своє законодавство до законодавства ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища з урахуванням Директив, що вказані у Додатку XXX Угоди. Зокрема, імплементація Директиви 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи» та Директиви 2004/107/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про миш'як, кадмій, ртуть, нікель та поліциклічні ароматичні вуглеводні у атмосферному повітрі» вимагає

визначення зон та агломерацій і встановлення системи оцінки якості атмосферного повітря відносно забруднювачів.

Враховуючи необхідність адаптації вітчизняного природоохоронного законодавства до директив ЄС відповідно до УПА треба відмітити, що існуючі в нашій державі мережі спостережень побудовані без урахування рекомендацій Європейської економічної комісії ООН в частині створення Європейської мережі інформації про стан довкілля і тому не спроможні проводити оцінку основних параметрів довкілля відповідно до Директив ЄС.

Незважаючи на те, що в Європейському Союзі постійний моніторинг довкілля на підприємствах, що становлять підвищену екологічну небезпеку, є обов'язковим, в нашій державі останніми роками він поступово згортався. Крім того, власники промислових підприємств не зацікавлені у проведенні екологічного моніторингу і відшкодуванні збитків, нанесених в результаті забруднення довкілля.

Ефективним засобом подолання екологічної кризи має стати правове забезпечення природоохоронної діяльності на основі практики застосування законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Основні напрями втілюватимуться за допомогою системи екологічного права. Правовий механізм має надати Основним напрямам чіткої цілеспрямованості, формальної визначеності, загальнообов'язковості, сприяти врегулюванню відносин у галузі екології, застосуванню превентивних, оперативних, стимулюючих і примусових заходів до юридичних та фізичних осіб щодо використання природних ресурсів та їх відходів і юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства.

Вивчення, аналіз та узагальнення практики застосування законодавства про охорону навколишнього природного середовища передбачається здійснювати у двох напрямках:

- складання і затвердження екологічних нормативів природокористування (стосовно надр, ґрунтів, води, повітря, рослинності тощо);
- складання і затвердження комплексу еколого-економічних показників державного контролю за станом довкілля та діяльністю господарчих структур.

В сучасних умовах функціонування значної кількості промислових підприємств, що споживають величезні обсяги природних ресурсів і забруднюють навколишнє середовище, відбувається без обов'язкового

проведення стратегічної екологічної оцінки, що надало б можливість адекватно оцінити збитки, завдані довкіллю.

Разом з тим можна відмітити, що суб'єктами системи моніторингу отримано значний масив даних про стан навколишнього середовища та джерел його забруднення. Однак через відсутність стандартизованих форматів збереження отриманих результатів спостережень у відомчих базах даних можливості їх використання в єдиній системі моніторингу значно ускладнені. Суттєво обтяжує процес обробки та аналізу вкрай недостатній рівень використання сучасних технологій геоінформаційних систем і дистанційного зондування Землі для отримання та представлення екологічної інформації.

Наразі ми бачимо, що наша держава поступово рухається у напрямку поліпшення екологічного стану довкілля.

Останньою важливою подією стало прийняття Верховною Радою України закону, який обмежує використання поліетиленових пакетів. Під заборону потрапили тонкі, надтонкі та оксорозкладні пакети й за їх використання передбачені штрафи. Даний закон набере чинності з 1 січня 2022 року.

21 квітня 2021 року, команда проєкту міських досліджень ЛУН Місто та Львівська міська рада запустили інтерактивну карту якості повітря ЛУН Місто Air Львів. Відтепер львів'яни можуть перевірити рівень забруднення повітря у місті в реальному часі. Наразі у місті встановлено 15 станцій, які щосекунди моніторять стан якості повітря та відображають дані на інтерактивній карті. Більшість станцій розмістили у себе волонтери, а також 3 станції розміщені на міських локаціях: Львівська міська рада, Lviv Open Lab, Startup Depot.

В Києві уже досить давно встановлено 310 станції моніторингу стану атмосферного повітря, з них 155 працює та показує якість повітря в реальному часі. Станції моніторингу встановлено мешканцями міста, незалежними проєктами, організаціями та органами місцевого самоврядування, такими як: SaveDnipro, luftdaten.info, Eco City, AirVisual, AirPol, Kyiv Smart City, ЛУН Місто, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Український гідрометеорологічний центр, Європейська система обміну радіологічними даними, Київська міська державна адміністрація, Airly, PurpleAir. (онлайн мапу міста Києва можна переглянути за посиланням: <https://www.saveecobot.com/maps/Kyiv>)

Список використаної літератури:

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII// Відомості Верховної Ради України. - Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2697-19>

2. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: Закон України від 5 березня 1998р. № 188/98-ВР [Електронний ресурс]// Постанова Верховної Ради України. – 1998. – Режим доступу до ресурсу: <https://ips.ligazakon.net/document/F980188?an=1>.

3. Концепція Державної програми проведення моніторингу навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] // Урядовий портал. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/10717911>.

4. Створення ефективної системи моніторингу довкілля в Україні: проблеми і шляхи їх вирішення. Аналітична записка [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/stvorennya-efektivnoi-sistemi-monitoringu-dovkillya-v-ukraini>.

Волкова Марія Віталіївна

здобувачка 3 курсу спеціальності 101 «Екологія»

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ЕКОЛОГІЯ (Екологічна безпека)

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВОДОЙМИ ЗА МАКРОФІТАМИ

Перевагою здійснення оцінки екологічного стану водойми за макрофітами є зручність та невисока складність проведення дослідження. Ця група гідробіонтів характеризується високою реакцією на зміни умов існування, добре реагує на зміни трофності водойми, динаміку гідрологічного режиму, забруднення токсичними речовинами.

Використання даного матеріалу для дослідження дозволяє проводити швидку експрес-оцінку стану забруднення водного середовища. Проведення оцінки екологічного стану водойми за макрофітами здійснюється у декілька етапів. Спочатку проводять оцінку видового різноманіття макрофітів. Потім

визначають проективне покриття кожного виду водних організмів, ідентифікують окремі види індикаторних груп організмів. На заключному етапі проводять визначення просторового розподілу видів макрофітів.

Розрізняють дві екологічні групи макрофітів [3]: гело- та гідрофіти. Гелофіти займають прибережну ділянку водного об'єкта, а також ділянки мілководдя. До них належать такі види, як очерет; рогіз та ін. Повітряно-водні рослини характеризуються тим, що їх корені занурені у товщу води, а стебло розміщене у повітрі.

Гідрофіти найчастіше зустрічаються у воді озер та заток з невисокою швидкістю течії. Це рослини, листя яких знаходиться на поверхні водного дзеркала, а коріння розташоване у товщі води.

Отже, макрофіти з плаваючими на поверхні води листками мають найвищу реакцію на зміни забруднення водного середовища, а тому служать надійними біоіндикаторами екологічного стану водойми.

За особливостями просторового розподілу фітоценозів можна визначити характерні екологічні зміни, що відбуваються у водному об'єкті. Даний розподіл формується унаслідок комплексної дії багатьох чинників.

Розрізняють чотири пояси макрофітів [1]. Розглянемо характерні риси, притаманні кожному з них. Перший пояс розташований на березі водного об'єкта та у прибережній зоні. Його формують гелофіти з невеликою висотою. Серед них зустрічаються такі види, як: осока, хвощ, стрілолист.

Другий пояс зазвичай формують високі гелофіти. Вони займають ділянки, що мають глибину не більше 50 см. До них належать наступні види: очерет, рогоза та ін.

Третій пояс формують гідрофіти, що розташовуються на глибинах 0,5-1,5 м. Він складається переважно з таких видів макрофітів, як: латаття, водяний горіх, глечики.

Четвертий пояс формують занурені у воду макрофіти. Він характерний для глибин у 0,5-2,5 м. Представниками даного поясу є елодея, рдесник та ін. У разі посиленого забруднення поллютантами з'являються водопериця та кушир. Для чистих озер з глибинами до 8-10 м характерні такі види занурених макрофітів як: молодильник, харові водорості та ін.

Високий рівень толерантності певних видів макрофітів унеможлиблюють їх використання в якості індикаторів при проведенні біоіндикаційних досліджень. Здатність до екологічної пластичності (ЕП) виявляється у більшості

груп водних рослин і надає їм можливість існувати навіть у досить забрудненій екосистемі. Серед видів рослин розрізняють наступні біоіндикатори екологічних умов: індикатори реофільних та лімнофільних умов, індикатори заболочування та засолення водного середовища, індикатори трофності.

Біоіндикаційну оцінку екологічного стану водойми за макрофігами можна здійснювати двома способами [2]. Перший підхід потребує інформації про наявні види-індикатори водного об'єкта. Другий спосіб вимагає даних щодо просторового розподілу біоіндикаторів у екологічному профілі водойми.

Проведення біоіндикаційного дослідження першим способом вимагає встановлення переліку усіх видів рослин-індикаторів у водному, що характерні для даного водного об'єкта. На першому етапі проводять вибір ділянок з характерними для даної екосистеми біотопами. При проведенні дослідження річки особливу увагу звертають на видове різноманіття у затоках та плесах.

Визначення рівня забруднення водойми та зміни класу якості води водного об'єкта здійснюється за макрофітним індексом. Дана методика дозволяє провести біоіндикаційну оцінку стану водного середовища, що зазнає значних змін внаслідок надходження зі стічними водами органічних біогенних сполук з урахуванням трофічного стану досліджуваного об'єкта.

Список використаних джерел:

1. Мальцев В.Г., Карпова Г.О., Зуб Л.М. Визначення якості води методами біоіндикації: наук.-метод. пос. Київ: Науковий центр екомоніторингу, 2011, 112с.
2. Меннинг У. Дж., Федер У. А. Биомониторинг загрязнения атмосферы с помощью растений. Львов: Гидрометеиздат, 1985. 243 с.
3. Арсан О.М. Методи гідроекологічних досліджень поверхневих вод. за заг. ред. В. Д. Романенка. Київ: ЛОГОС, 2006. 408 с.

***Керівник:** кандидат с.-г. наук, доцент, доцент кафедри екології та біотехнології Бузіна І.М.*

Жукова Олена Григорівна

к.т.н., доцент кафедри охорони праці та навколишнього середовища

Макаревська Юлія Іванівна

студент 4 курсу, спеціальність 101 «Екологія»

Київський національний університет будівництва і архітектури

***ЕЕОЛОГІЯ** (Екологічна безпека)*

ДЕГРАДАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНИ

Ґрунти України завжди рахували найродючішими у світі. Але чорноземи почали різко втрачати свої властивості протягом останніх років. Передовими причинами є неправильне використання пестицидів та мінеральних добрив, а також некоректна обробка землі [1].

Більшість населення вважає, що родючість чорнозему є нескінченною. Але досить легко переконатися в протилежному, переглянувши статистичні дані. Протягом останніх 90 років вміст гумусу в українських землях зменшився з 12% до 4%, і цей процес навіть не збирається зупинитися, адже цей показник за останні 5 років ще знизився на 0,5 %.

Також проблемою є те, що орні площі майже досягли максимуму і практично не залишилося місць для їх розширення. Наприклад, в Миколаївській та Запорізькій областях зорано близько 90% усіх доступних для того земель [2]. У Китаї цей показник становить 25%, у США 25%, у Німеччині 45%.

Головними причинами зниження родючості українських ґрунтів є [3]:

- Ерозія ґрунту (дощова і вітрова);
- Дегуміфікація (зменшення концентрації гумусу);
- Зменшення кількості поживних речовин;
- Забруднення ґрунту;
- Ущільнення верхнього шару, порушення його структури.

Представники ФАО – міжнародна організація від ООН, яка вирішує питання сільського господарства і продовольства – підрахували, що в найближчому майбутньому Україна втрачатиме близько 20 мільярдів гривень щороку. Саме тому разом із Національною координаційною радою був створений проект, що має назву «Інтегроване управління природними ресурсами в деградованих ландшафтах лісостепової та степової зон України».

Зважаючи на дані досліджень, близько 10 млн га орної землі підлягають ерозійним процесам. Саме через це кожного року около 500 тонн ґрунту змивається [4]. Це загрожує тим, що врожайність передових культур зменшиться близько вдвічі.

Уряд України разом із ФАО розробили план на три роки по відновленню родючості орної землі. Він містить в собі різноманітні заходи, які включають в себе висадку захисних лісосмуг. Поки результати дуже незадовільні. Багато фермерів та керівники агрохолдингів розуміють, що вже зараз необхідно вживати заходи, поки вони не почали працювати собі в збиток, і для цього вони

переходять на більш безпечний режим обробки землі за технологією Strip-till або No-till, використовуючи для цього спеціальну техніку [5].

Технологія No-till означає відсутність обробки у звичайному розумінні. Натомість ґрунт вкривають мульчею – залишками рослинного походження. За рахунок відсутності механічної обробки верхнього шару ґрунту, повітря і вода без перешкод проникають всередину. В результаті значно зменшується ризик виникнення ерозії. Дана технологія має такі переваги:

- Підвищується утримання вологи ґрунтом
- Економія на робочій силі, паливі та часі
- Насичення ґрунту корисними речовинами, в результаті відновлюється і підтримується високий рівень родючості
- Запобігання ерозійних процесів

Основним недоліком методу є те, що виникають проблеми із внесенням різноманітних добрив.

Метод Strip-till полягає в тому, що для обробки землі її нарізають смугами. При цьому в підкореневий шар паралельно вносять необхідні добрива. Таким чином, залишається незайманий ґрунт між рядками. Щоб досягти максимальний ефект його використовують восени. До переваг технології відносять [6]:

- Мінімізація ерозійних процесів
- Підвищення врожайності на 20%
- Економія на добриві, техніці, обладнанні та робочій силі, так як декілька операцій виконуються одночасно.
- Не потрібно готувати ґрунт до посадки
- Дозволяє вирощувати на схилах проміжну культуру
- Підтримання родючості ґрунту

Завдяки збереженій структурі верхнього шару не порушується функціонування дощових черв'яків. Саме вони проривають канали, через які земля “дихає” і насичується водою. Оскільки ґрунт встигає поглинути велику кількість дощової води, ризик ерозії зменшується. Можна з упевненістю сказати, що обидві технології можуть запобігти подальшій деградації українського ґрунту та відновити його родючість.

Перехід від стандартної обробки до технології Strip-till чи No-till є найкращим рішенням у цій ситуації. Це не тільки запобігає ерозії, але також може значно збільшити виробництво, заощаджуючи витрати. Масштабне обладнання, оснащене цими технологіями, є на українському ринку вже більше

року. Однак не варто забувати, що потрібно враховувати характеристики кожного поля і здійснювати перехід систематично.

Список використаних джерел:

1. Балюк С. А., Медведєв В. В., Воротинцева Л. І., Шимель В.В. Сучасні проблеми деградації ґрунтів і заходи щодо досягнення нейтрального її рівня. Вісник аграрної науки. серпень 2017
2. Статистичний збірник «Довкілля України за 2017 рік» / За ред. О. М. Прокопенко. Державна служба статистики України. К., 2018.
3. Добряк Д.С. Формування екологічнобезпечного землекористування в умовах дії водної та вітрової ерозій/ Д.С. Добряк, Д.І. Бабміндра, В.О. Слінчук. - К.: Урожай, 2019. - 150 с.
4. Деградація ґрунту; Ерозія ґрунту // Словник-довідник з екології: навч.-метод. посіб./ уклад. О. Г. Лановенко, О. О. Остапішина. — Херсон: ПП Вишемирський В. С., 2020. — С. 59; 85.
5. Добряк Д.С. Класифікація та екологічнобезпечне використання сільськогосподарських земель / Д.С. Добряк, О.П. Канаш, І.А. Розумний. – К.: Інститут землеустрою УААН, 2018. – 309 с.
6. Канаш О.П. Схема ерозійного районування сільськогосподарських земель України / О.П. Канаш, С.О. Осипчук// Землевпорядкування. – 2013. – №1. – С. 47–53.

Климчик Ольга Миколаївна

кандидат сільськогосподарських наук, доцент,

доцент кафедри екологічної безпеки та економіки природокористування

Поліський національний університет

ЕКОЛОГІЯ (Екологічна безпека)

ПРОБЛЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Наразі загострення сучасних екологічних проблем призводить до порушення балансу у системі «природа-економіка-соціум» і виникнення загрози для екологічної безпеки. Наслідком цього є невідповідність загальносвітової концепції сталого розвитку. Екологічна безпека є складовою національної безпеки будь-якої держави. Отже на сучасному етапі розвитку суспільства постає

потреба досягнення такого рівня екологічної безпеки, який би відповідав концепції сталого розвитку.

Питання сталого розвитку є об'єктом дослідження багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців. Значна увага проблемі екологічної безпеки приділена у працях Д. Медоуза, Й. Райдерса, В. Голяна, Л.В. Жарової, Є.В. Хлобистова, М.З. Згуровського, А.Д. Гвишиани, Л.Г. Мельник та багатьох інших [1, 4, 5].

Наразі у світовій науковій практиці загальноприйнятою є концепція сталого розвитку, досягнення якого є пріоритетом будь-якої країни. Так, Мельник Л.Г. зазначає, що «...сталий розвиток – загальна концепція стосовно необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їхню потребу в безпечному і здоровому довкіллі» [6].

Визначальними складовими сталого розвитку є: економічна, соціальна та екологічна. Економічна складова передбачає раціональне використання і відновлення природно-ресурсного потенціалу, розвиток ресурсозберігаючих технологій тощо [3]. Соціальний аспект сталого розвитку орієнтований на розвиток людського потенціалу та забезпечення стабільності громадських і культурних систем. Щодо екологічної складової, цілісність біологічних і фізичних природних систем, підтримка їх життєздатності, від яких залежить глобальна стабільність всієї біосфери, є головним завданням сталого розвитку.

Екологічна безпека, особливо в контексті концепції сталого розвитку, для всіх країн світу є пріоритетним завданням. Зокрема Руденко Л.Г. та Лісовський С.А. зазначають, що «...екологічна безпека – це одна із складових національної безпеки, сукупність природних, соціальних, технічних та інших умов, що забезпечують якість і безпеку життя та діяльності населення, яке проживає на певній території, та забезпечення стійкого стану природної екосистеми» [7]. Безумовно, екологічна безпека безпосередньо визначається сталим розвитком, що досягається за рахунок взаємозв'язку його складових (рис. 1).

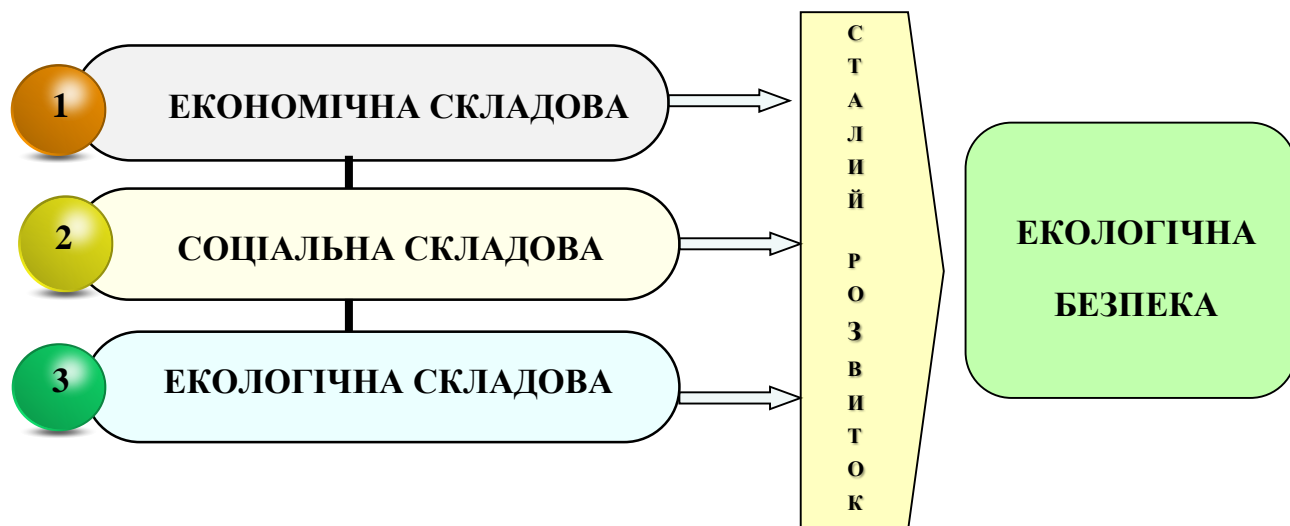

Рис. 1. Складові сталого розвитку та екологічної безпеки
(розробка автора)

На нашу думку, найбільш ґрунтовне визначення екологічної безпеки, що визначає її взаємозв'язок із сталим розвитком, надав М.Ф. Реймерс, який розглядає поняття «екологічної безпеки» у трьох аспектах [2]:

1) «...забезпечення гарантії запобігання екологічно значимим катастрофам та аваріям внаслідок сукупності дій, станів і процесів, які прямо або опосередковано не призводять до цих подій»;

2) ступінь відповідності наявних або прогнозованих екологічних умов завданням збереження здоров'я населення і забезпечення тривалого й стабільного соціально-економічного розвитку»;

3) комплекс станів, явищ і дій, які забезпечують екологічний баланс на Землі й у будь-яких її регіонах на рівні, до якого фізично, економічно, технологічно й політично готове людство...».

Усі аспекти життєдіяльності суспільства у їх нерозривному взаємозв'язку знайшли якнайбільш повне відображення саме у цьому визначенні. Крім того, Генеральний секретар ООН у доповіді про результати роботи ООН за 1999 р. «Відвертання воєн та лих: глобальний виклик зростаючих масштабів» підкреслив, що «...справедливий та сталий розвиток є однією з необхідних умов забезпечення безпеки, проте забезпечення мінімальних стандартів безпеки, у свою чергу, є однією з передумов розвитку, а прагнення вирішити одне завдання у відриві від іншого не має сенсу» [8].

Таким чином, сталий розвиток, за умови взаємозв'язку та динамічної збалансованості усіх його складових, як керівництво до дії, є передумовою екологічної безпеки та неперервного розвитку соціоекосистем.

Список використаних джерел:

1. Медоуз Д., Рандерс Й. Пределы роста. 30 лет спустя : пер. с англ. Е.С. Оганесян. М., 2007. 342 с.
2. Реймерс Н.Ф. Природопользование : словарь-справочник. М. : Мысль, 1990. 637 с.
3. Голян В.А. Природокористування як сфера економічних відносин: суперечності та пріоритети. *Економіка та держава*. 2007. № 6. С. 20-22.
4. Хлобистов Є.В., Жарова Л.В. Екологічна безпека просторового розвитку продуктивних сил України. *Механізм регулювання економіки*. 2010. № 3. Т.2. С. 182-188.
5. Згуровский М.З., Гвишиани А.Д. Глобальное моделирование процессов устойчивого развития в контексте качества и безопасности жизни людей (2005- 2007/2008 годы). К., 2008. 331 с.
6. Мельник Л.Г. Поняття про сталий розвиток. *Основи стійкого розвитку*. Суми, 2007. С. 411-442.
7. Руденко Л.Г., Лісовський С.А. Концепція сталого (збалансованого) розвитку та її сприйняття в Україні. *Український географічний журнал*. 2005. № 4. С. 3-10.
8. Зеркалов Д.В. Проблеми екології сталого розвитку : монографія. К., 2013. 430 с.

Кочкодан Ольга Дмитрівна

кандидат хімічних наук, доцент

доцент кафедри загальної, органічної та фізичної хімії

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ЕКОЛОГІЯ (Екологізація освіти як основа стратегії збалансованого розвитку)

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ З ДИСЦИПЛІНИ «ХІМІЯ» У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

На сьогодні гостро стоять завдання з вирішення проблем навколишнього середовища, використання природних ресурсів та екологічної безпеки. Ставлення людини до природи визначається рівнем її екологічної свідомості і культури, який формується в процесі екологічної освіти та виховання.

Екологічна свідомість містить наступні складові [1,2]: екологічні знання, особисте ставлення до екологічних проблем, готовність вирішувати екологічні проблеми і повсякденна екологічна поведінка. Знання про речовини, їх структуру, властивості, біологічні функції, знаходження в природі і взаємоперетворення, тобто все те, що вивчає дисципліна «Хімія», є базовими для формування екологічних знань.

Незадовільна екологічна ситуація в сучасному прогресивному суспільстві вимагає поліпшення якості екологічної освіти і виховання, викликає необхідність перегляду методики викладання суспільно-природничих дисциплін з метою поліпшення ставлення людини до природи. Основне завдання - домогтися того, щоб екологічні знання і екологічна культура стали нерозривні з активною життєвою позицією кожної людини.

При формуванні навчально-методичного курсу з дисципліни «Хімія» та його реалізації в навчальному процесі необхідно керуватися принципами науковості, системності, міжпредметних зв'язків, наочності і обов'язково екологізації. Обов'язковою умовою є розкриття в процесі навчання хімічних основ екологічних проблем.

Хімія як фундаментальна наука має основоположне значення для розуміння природи і світу в цілому. Екологічні аспекти в процесі вивчення курсу хімії передбачають формування у студентів такого світорозуміння та світосприйняття, в якому усвідомлені екологічні цінності. Практика показує, що екологічна спрямованість дисципліни, її професійна орієнтованість підвищує інтерес до вивчення і засвоєння предмета.

Щоб сформувати у студентів необхідні екологічні знання, ми використовуємо наступне:

- 1) розглядаємо питання екологічної спрямованості;
- 2) вводимо в тестовий контроль питання екологічного характеру, підбираємо завдання з екологічним змістом;
- 3) проводимо в лабораторії хімічні експерименти екологічного змісту;
- 4) проводимо науково-дослідну роботу зі студентами на хіміко-екологічну тематику; наприклад, на кафедрі працює студентський науковий гурток «Чиста вода» екологічного спрямування, на якому розглядаються екологічні аспекти сучасних технологій, зокрема охорони водного середовища [3].

У кожному навчальному закладі важливе місце повинна зайняти екологізація курсу хімії та інших природничих дисциплін. Це означає, що

необхідно значно підвищити в навчальному плані обсяг екологічних аспектів, що розглядаються при вивченні цих дисциплін, і більш детально їх вивчати.

Список використаних джерел:

1. Порєва В.О. До питання екологізації освіти в Україні як фактору екологічної свідомості [Електронний ресурс]/ [Порєва В.О.] // Збірник наукових статей «III-го Всеукраїнського з'їзду екологів з міжнародною участю». – Вінниця, 2011. – Том.2. – С.646–648. Режим доступу: <http://eco.com.ua/>
2. Моисеев, Н.Н. Экологическое образование и экологизация образования // Экология и жизнь. – 2010 . – № 8 . – С. 4-6.
3. Экологические аспекты современных технологий охраны водной среды /Под ред. академ. НАН Украины Гончарука В. В. – Киев: Наукова думка. – 2005. – С. 400.

Матіс Євгенія Олегівна

аспірант кафедри безпеки життєдіяльності і інженерної екології спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища»

Харківський національний університет будівництва та архітектури

ЕКОЛОГІЯ (Екологічна безпека)

ЕКОЛОГІЧНІСТЬ ЯК СПІВВІДНОШЕННЯ МІРИ НЕГАТИВНОЇ ДІЇ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Мерриам-Вебстер визначає поняття екологічність або «eco-friendly» як те, що не завдає шкоди навколишньому середовищу і поняття стійкості як те, що включає методи, які в повному обсязі запобігають або знижують використання природних ресурсів [1]. Як зазначає Мерриам-Вебстер, термін «екологічний» виник в 1989 році, тоді як «стійкий» існує приблизно з 1727 року. Крім того, Гринбиз зазначив, що в 2009 році було запущено 1570 продуктів, в описі яких був термін екологічність, що в три рази більше, ніж три роки тому [2].

З більш орієнтованої на споживача точки зору Американська асоціація готелів і житла визначає термін «екологічний» як «вільний термін, що часто використовується в маркетингу для інформування споживачів про екологічну безпеку продукту або послуги» [3]. Асоціація визначає термін «стійкий» як «задоволення потреб теперішнього часу без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти свої потреби».

Таким чином, поняття екологічності і стійкості продукту близькі за визначенням і доповнюють одне одного, тому ці поняття часто використовуються як синоніми і екологічність розглядається з точки зору стійкого розвитку продукції [4].

Визначення сталого розвитку, яке широко використовується, надано Комісією Брундтланд Організації Об'єднаних Націй [5]: «Розвиток, який відповідає потребам сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби». У корпоративному плані стійкість можна узагальнити як успіх «triple bottom line» («потрійного практичного результату» (ППР)) [6], який полягає у тому, що підприємства повинні враховувати економічні, соціальні та екологічні аспекти діяльності, одночасно вносячи активний внесок у стабільність в політичній сфері [7, 8]. Для підприємства ППР - це функція, яка є складовою концепції сталого розвитку та враховує соціальні та екологічні фактори в процесі прийняття рішень [9]. Термін ППР був вперше введений Дж. Елкінгтоном, який заявив, що фірми повинні враховувати людей, планету і прибуток [10].

Реалізація концепції ППР забезпечує наступні переваги: збільшує доходи, знижує витрати на електроенергію, знижує витрати на відходи, знижує витрати на матеріали і воду, підвищує продуктивність праці, знижує витрати на набір персоналу і знижує стратегічні та операційні ризики [11]. Вимірювання показників стійкості є складною та однією з ключових проблем для фірм [9].

Згідно Гмелін та Сеурінг, процес виробництва продукції має бути побудований згідно концепції ППР. Проте, вони вказують, що необхідні подальші дослідження для інтеграції у розробку продукту концепції стійкістю та управління життєвим циклом [12].

Згідно Греймору [13], «сталий розвиток» є важливою метою в процесі планування діяльності промислового підприємства та управління природними ресурсами, що дозволить раціонально розподілити ресурси для населення сьогодні і в майбутньому. Крім того, вимірювання і оцінка стійкості є складним процесом через широкий спектр проблем і складність задіяних систем.

Згідно Нессу [14], мета оцінки стійкості полягає у врахуванні глобальних і місцевих інтегрованих показників системи «природа-суспільство» в короткостроковій і довгостроковій перспективі для стійкого стану суспільства.

Більшість умов стійкості пов'язані головним чином з НС, оскільки охорона НС має важливе значення для сталого розвитку. Тому екологічні аспекти

стійкості є першочерговими, а концепція оцінки екологічної стійкості інтегрує екологічний компонент в процес прийняття рішень, надаючи більш глибокі і формалізовані знання. Анжелакоглу і Гайдаджіс визначають метод оцінки екологічної стійкості як «метод, який може надати кількісну інформацію, яка потенційно може допомогти в оцінці екологічної стійкості».

Більшість промислових виробництв не є стійкими через надмірні потреби у споживанні невідновлюваних природних ресурсів. Тонеллі та Еванс зазначили, що напрямок промислової стійкості пов'язаний із контролюванням матеріалів, продуктів, процесів і виробничої системи [15].

Стале виробництво означає виробництво з меншою кількістю сировини або ресурсів, з більш високою якістю і довговічністю, меншим впливом на НС і більш високою прибутковістю. Центр стійкого виробництва Лоуелла [16] поєднує поняття «промислова стійкість» з виробництвом продуктів, процесами і системами, що використовують чисті технології. Велева і Елленбекер запропонували ряд умов, необхідних для стійкості промисловості [17]: 1) зменшення використання природних матеріалів та енергії; 2) збереження та скорочення об'ємів відходів матеріалів; 3) запобігання накопичення відходів, їх повторне використання та утилізація; 4) видалення відходів, що не підлягають переробці та надання переваги відходам, які є екологічно прийнятними; 5) використання чистих технологій у виробничому процесі і життєвому циклі продукту; 6) скорочення транспортних потреб; 7) виробництво продуктів, які легко ремонтувати, адаптувати і довговічні; 8) підтримка соціальних питань; і економічної доцільності виробництва.

Визначення стійкості промислових організацій включає розрахунок ступеня впливу екологічних, соціальних та економічних чинників на їх діяльність, тобто оцінку впливу діяльності на ендегенне і екзогенне середовище.

Як показує огляд і аналіз літературних джерел, поняття "екологічність" з точки зору більшості дослідників ґрунтується на кількісних показниках негативної дії технологічних процесів та систем на природне середовище.

Пропонується трактувати поняття "екологічність" як співвідношення міри негативної дії технологічних процесів та систем на НПС і допустимої ємності природної екосистеми, що забезпечує її самовідновлення.

Література:

[1] Merriam-Webster. 2013. "Dictionary" website. www.merriam-webster.com/dictionary (accessed October 15, 2013).

[2] Greenbiz. 2009. “Green Product Trends: More Launches, More Sales.” 24 April. Available at www.greenbiz.com/news/2009/04/24/green-product-trends (accessed October 15, 2013).

[3] American Hotel and Lodging Association. 2014. “AH&L Green Glossary” website. Available at www.ahla.com/Green.aspx?id=25018 (accessed October 23, 2013).

[4] Campbell, B.L., H. Khachatryan, B.K. Behe, J. Dennis, and C.R. Hall. 2014. “U.S. and Canadian Consumer Perception of Local and Organic.” *International Food and Agribusiness Management Review* 17(2): 21–40.

[5] WCED (World Commission on Environment and Development), “United Nations General Assembly document A/42/427,” in *Our Common Future*, Oxford University Press, Oxford, UK, 1987.

[6] J. Elkington, *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*, New Society Publishers, Stoney Creek, Conn, USA, 1998.

[7] T. Dyllick and K. Hockerts, “Beyond the business case for corporate sustainability,” *Business Strategy and the Environment*, vol. 11, no. 2, pp. 130–141, 2002.

[8] J. B. Bowell, “Sustainability metrics, indicators, and indices for the process industries,” in *Sustainable Development in the Process Industries: Cases and Impact*, J. Harmsen, Ed., pp. 5–23, John Wiley & Sons, 2010.

[9] de Nadea J, de Carvalho MM (2016) UMA ANALISE DOS SISTEMAS DE GESTÃO INTEGRADOS E O DESEMPENHO BASEADO NO TRIPLE BOTTOM LINE. XXXVI ENCONTRO Nac Eng Prod 1–17

[10] Elkington J (1997) Partnerships from cannibals with forks: the triple bottom line of 21st century business. *Environ Qual Manag Autumn* 199:37–51. <https://doi.org/10.1002/tqem.3310080106>

[11] Onyali CI (2014) Triple bottom line accounting and sustainable corporate performance. *Res J Financ Acc* 5:195–209

[12] Артюхов В. В. Объективная оценка экологичности хозяйственной деятельности: Методология и результаты. Предприятия, регионы России, страны мира / В. В. Артюхов, С. И. Забелин, А. С. Мартынов // SPERO. - 2012. - № 16 Весна - Лето. - С. 113 - 142.

[13] Graymore, M.L.M.; Sipe, N.G.; Rickson, R.E. Regional sustainability: How useful are current tools of sustainability assessment at the regional scale? *Ecol. Econ.* 2008, 67, 362–372.

[14] Ness, B.; Urbel_Piirsalu, E.; Andeberg, S.; Olsson, L. Categorising tools FOS sustainability assessment. *Ecol. Econ.* 2007, 60, 498–508.

[15] Tonelli, F.; Evans, S.; Taticchi, P. Industrial sustainability: Challenges, perspectives, actions. Int. J. Bus. Innov. Res. 2013, 7, 143–163.

[16] Lowell Center for Sustainable Production (LCSP). Lowell Center for Sustainable Production. What Is Sustainable Production? 2015. Available online: <http://www.sustainableproduction.org/about.what.php> (accessed on 13 October 2018).

[17] Veleva, V.; Ellenbecker, M.J. Indicators of sustainable production. J. Clean. Prod. 2001, 9, 447–452.

Науковий керівник: д.т.н., доцент кафедри безпеки життєдіяльності та інженерної екології Крот Ольга Петрівна

Мерленко Ніна Омелянівна

молодший науковий співробітник

Ківерцівський НПП «Цуманська пуца», м.Ківерці Волинська обл.

Василюк Маргарита Юрївна

здобувач 3 курсу спеціальності 101 «Екологія»

Мерленко Ігор Михайлович

кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології та агрономії

Коробчук Людмила Іванівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри екології та агрономії

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ЕКОЛОГІЯ (Охорона природних комплексів)

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ЦЕХУ ПЕРЕРОБКИ ДЕРЕВИНИ ДП «КІВЕРЦІВСЬКЕ ЛГ» ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Однією із найбільш забруднювальних галузей є деревообробна промисловість разом із суміжними та допоміжними виробництвами. Головна причина негативного впливу підприємств даної галузі - це використання застарілих технологій та обладнання.

Деревообробка включає в себе більше ста технологічних процесів і стадій, що характеризуються різним ступенем небезпеки і вивченості. В теперішній час в науці й виробничій практиці існують обмежені відомості про хімічні фактори в деревообробній промисловості, надруковано мало літератури про вплив цієї галузі на навколишнє середовище і стан здоров'я людей, а окремі малочисельні

наукові праці не дозволяють здійснити достатньо повну оцінку впливу деревообробної промисловості на стан довкілля.

У зв'язку з цим дуже актуальним є проведення оцінки впливу на довкілля деревообробної промисловості на прикладі цеху переробки деревини Ківерцівського ЛГ Волинської області та розробка технологічних заходів для покращення стану довкілля.

Об'єктом досліджень є цех переробки деревини ДП Ківерцівського ЛГ.

Основне завдання роботи полягає в оцінці екологічної ситуації та розробці технологічних заходів для її покращення при діяльності об'єкту досліджень.

Група лісової промисловості має справу з пиломатеріалами та іншими деревними матеріалами. Список виробів з дерева досить великий. Основні галузі даної промисловості включають в себе лісозаготівлю, лісопилки, подрібнення і виготовлення фанерного шпону, виготовлення дерев'яної тари, будівництво дерев'яних будівель та інше.

Перші три згадані галузі лісової промисловості використовуються для переробки дерева в деякі основні види матеріалу.

У даних галузях використовується приблизно 20 технологічних процесів, серед яких: розпилювання, подрібнення, компресійна формовка, формування, обробка абразивними матеріалами, свердління, хімічна обробка і т.п. [2].

В результаті діяльності цеху переробки деревини відбувається певний вплив на елементи довкілля – атмосферне повітря, ґрунти, гідросферу тощо.

Технологічний процес лісозаготівлі містить наступні операції: підготовчі роботи, завалювання деревини, очистка від гілок, збір та складування деревини після заготовки лісу, пакетування її, спуск з гір, трелювання, вивіз та доставка сировини у лісозаготівельні цехи, вантажно-розвантажувальні роботи.

Основними недоліками процесу виробництва є великі обсяги утворення відходів деревини.

Окрім основного впливу на навколишнє середовище існує також забруднення від допоміжних об'єктів таких, як котельні, транспорт, машини та обладнання, що використовуються у технологічному процесі і є джерелом забруднення атмосферного повітря, води та ґрунтів такими речовинами, як оксиди сірки та азоту, вуглеводні, тверді частинки, що містять сірку та золу, органічні сполуки та похідні нафтопродуктів. Стічні води підприємства також містять велику кількість органічних та неорганічних сполук [1].

Основними екологічними проблемами підприємства є:

- відходи лісозаготівлі (гілки, листя, хвоя, сучки, кора та коряжі) та деревообробки (кускові відходи деревини, тирса, стружка, кора, шліфувальний пил та інші);
- викиди котелень, автотранспорту, машин та механізмів;
- стічні води;
- токсичні речовини від догляду за лісом (добрива, гербіциди та пестициди).

Деревні відходи належать до IV класу небезпеки, тому зберігаються відкрито на промисловому майданчику у вигляді конусоподібної купи (рис. 1).

Рис. 1. Відходи виробництва – тирса

На даний час на території промислових майданчиків вже накопичено більше 90 тис.м³ цих відходів і з кожним роком "гори" тирси зростають, займаючи додаткові площі земель (близько 1 га). Крім цього, при зберіганні тирси під відкритим небом збільшується вологість і використання її в якості палива вже не можливе, а при розкладанні відходів тирси утворюються ферментативні сполуки, які є шкідливими для навколишнього середовища. Фактична концентрація пилу деревини в 26 разів перевищує ГДК с.д. (0,1 мг/м³), пилу неорганічного в 2,1 рази (0,1 мг/м³) та формальдегіду майже в 10 разів.

За даними розрахунків ЕОМ і з метою покращення екологічного стану на джерела з 2 -14 та 17- 21 в перспективі необхідно встановити циклони Ц-1320 та рукавинні фільтри.

Рукавинні фільтри, що розміщуються на відкритому повітрі, як правило, повинні бути обладнані шатром (укриттям, навісом). Автономність роботи і працездатність рукавинних фільтрів забезпечує система регенерації

фільтруючих елементів. Найбільш надійною і ефективною системою регенерації фільтруючих елементів є імпульсна регенерація. Для функціонування системи регенерації неодмінною умовою є підведення стисненого повітря тиском 0,5-0,7 МПа, належним чином очищеного і осушеного.

На сьогодні розроблено і реалізовано чимало схем із переробки різних видів відходів деревної сировини.

Серед них є й досить ефективні, що базуються на глибокій хімічній переробці деревної зелені, кори, тирси, стружки хвойних і листяних порід. Відомі розробки по отриманню хлорофіл-каротинової маси, хлорофіліну натрію, сільця, інсектицидів, кормових продуктів і т.д. Проте впровадження цих виробництв хоча і передбачає значний економічний ефект, але вимагає великих капітальних і експлуатаційних витрат, кваліфікованих кадрів, складного обладнання. Забезпечення цих умов для багатьох лісопромислових господарств поки утруднено. Доступнішою є організація виробництв, що виробляють продукцію з використанням порівняно простих засобів і з залученням незначних капіталовкладень.

Ще один вид виготовлення палива з відходів виробництва деревопереробної промисловості – це гранулювання. Гранули можуть бути виготовлені як з чистої деревини, так і з суміші деревини і кори.

Останнім часом з'явився величезний інтерес до виробництва твердого біопалива у зв'язку з різким подорожчанням газу і можливим скороченням подачі його споживачам. Пелети виробляють на грануляторах [3,4].

Запровадження лінії гранулювання сировини для виробництва пелет в цеху переробки деревини ДП «Ківерцівське ЛГ» Волинської області дозволить значно знизити кількість та вплив відходів на довкілля (атмосферне повітря, ґрунти, поверхневі води), покращити естетичний вигляд підприємства та отримати недорогу та якісну продукцію для установ, підприємств та населення регіону.

Список використаних джерел:

1. Вплив на довкілля. Лісопилно-деревопереробна промисловість. URL: https://pidruchniki.com/70534/ekologiya/vpliv_dovkillya_

2. Романова Е. П. Природні ресурси світу/Е. П. Романова. М.: МГУ, 1993. 304 с.

3. Технологія виробництва твердого палива з біомаси. URL: https://pidruchniki.com/.../tehnologiy_virobnitstva_tverdogo..

4.Технологія виробництва пелет / Статті, огляди біопалива та котлів ...
URL: <https://bio.ukrbio.com/ua/articles/1817/>.

Петренко Олександр Якович

кандидат економічних наук, доцент,

завідувач кафедри землевпорядного проектування

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ЕКОЛОГІЯ (Глобальні та регіональні екологічні проблеми)

ЗАХОДИ ЕКОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ В СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Функція управління у сфері охорони навколишнього природного середовища прийшла на зміну функції планування - основі управлінської діяльності радянської доби, що домінувала і в сфері природоресурсних відносин. Гіпертрофований розвиток функції планування в той період, часом на шкоду іншим напрямкам управлінської діяльності, за умови небаченої централізації управління, призвів до небажаних результатів, що виявилось в ігноруванні природно-кліматичних та інших особливостей окремих регіонів, неврахуванні необхідності коригуючих дій щодо раніше запланованої діяльності тощо. Як наслідок - неефективність управління, недосягнення тієї мети, з якою пов'язувалося планування відповідної діяльності.

Питання охорони довкілля не знайшли адекватного відображення в Законі України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [1].

Мета розробки екологічних програм (проведення ефективної і цілеспрямованої діяльності з організації та координації відповідних заходів), їх масштаб (державні цільові, міждержавні, регіональні, місцеві та інші територіальні) визначаються ст. 6 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» [2].

Управлінська функція в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється шляхом прийняття та реалізації прогнозних та програмно-стратегічних документів.

Саме в таких документах, затверджених на різних рівнях відображається суспільний інтерес до екологічної сфери, забезпечення сталого розвитку. Аналіз саме таких документів та ефективності їх реалізації дає найбільш повне уявлення

про пріоритети державно-правового будівництва в екологічній сфері (якщо йдеться про державне програмування), чи екологічну мету та завдання іншої спільноти (якщо йдеться про прогностно-програмне забезпечення на недержавному рівні).

В Україні за роки незалежного державотворення прийнято чимало програм, стратегій та планів екологічної спрямованості, які передбачають досягнення як загальних, так і специфічних завдань охорони довкілля.

Серед прогностно-програмних документів загальнонаціонального характеру з питань охорони навколишнього природного середовища, прийнятих в Україні за часів незалежності, слід виокремити *«Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки»* [3].

Цей документ комплексного характеру, базуючись на всебічному аналізі поточного стану в екологічній сфері, накреслює перспективні напрями вирішення екологічних проблем з використанням як державно-правових механізмів, так і всього спектру організаційних, економічних, матеріально-технічних, фінансових та інших механізмів на довгострокову перспективу. Основні напрями за формою поєднують елементи прогностного і програмного документа.

Найбільший інтерес з точки зору стратегічних напрямів розвитку України становить аналіз відповідної функції державного управління. При цьому для сфери охорони навколишнього природного середовища важливими є два блоки політико-правових документів, що різняться за предметною ознакою: з одного боку, документи, що регулюють суспільні відносини саме в екологічній предметній сфері, з другого боку - ті програмно-стратегічні документи, які охоплюють більш широке коло економічних, соціальних та інших відносин, але мають вплив на сферу охорони довкілля.

В Україні процес збалансування розвитку основних компонентів сталого розвитку відбувається насамперед на регіональному (обласному) рівні, де розміщено основний управлінський та фінансовий потенціал країни, безпосередньо наблизений до об'єктів прикладання зусиль, спрямованих на стійкий розвиток країни. З урахуванням цього вивчення існуючих взаємодій між основними складовими (економічною, соціальною та екологічною) сталого розвитку видається найбільш доцільним саме на регіональному рівні.

Державна підтримка сталого розвитку регіону включає в себе: розробку та реалізацію державних і регіональних цільових програм та укладання угоди між Кабінетом Міністрів України та Харківською обласною радою.

Функцію екологічного програмування здійснює не лише держава в особі її органів влади й управління та територіальні громади в особі органів місцевого самоврядування. Програмно-цільовий підхід притаманний діяльності в галузі охорони довкілля й інших суб'єктів. Так, екологічні плани дій сьогодні приймаються та реалізуються на рівні окремих природних та економічних регіонів, громадськими організаціями екологічного профілю, суб'єктами господарювання.

Реалізація Стратегії сталого розвитку Харківської області та виконання державних і регіональних цільових програм може здійснюватися тільки за умови укладання угоди щодо регіонального розвитку між Кабінетом Міністрів України та Харківською обласною радою, як це передбачено чинним законодавством. Для ефективної реалізації державних і регіональних цільових програм у регіоні необхідно програмно-цільовий підхід доповнити проектно-орієнтованим, який дозволяє конкретизувати передбачені у програмах заходи, забезпечує ефективне використання коштів і досягнення поставлених кінцевих цілей і результатів.

З урахуванням повноти, доступності та актуальності інформаційних матеріалів зазначеної тематики, розміщених у мережі Інтернет, вивчення взаємодій сталого розвитку в регіональному програмуванні здійснювалось на прикладі програмних документів Харківської області.

Основним документом, що брався до аналізу, була «Стратегія розвитку Харківської області на 2021-2027 роки» [4], яка має на меті підвищення якості життя та добробуту населення на основі реалізації обґрунтованих структурних реформ, зростання конкурентоспроможності економіки області, впровадження інноваційно - інвестиційної моделі сталого розвитку на сучасній технологічній основі, комплексного економічного і соціального розвитку міст, районів, селищ і сіл області, розвитку громадянського суспільства, підтримання стабільного та задовільного стану довкілля.

Завдяки впровадженню заходів екологічного спрямування виникає позитивний вплив на соціальну (зменшення соціальної напруги та створення умов для повноцінного відпочинку) та економічну (зменшення витрат на підтримання необхідного рівня безпеки громадян) сфери.

Реалізація цільового сценарію розвитку Харківського регіону передбачає, наряду з вирішенням інших завдань, створення та підтримку на належному рівні природних та ландшафтних умов, які є традиційно сильними сторонами сільського господарства регіону, будуть доповнені впровадженням нових технологій виробництва та переробки зернових культур, розвитку нових потужностей з переробки м'ясо – молочної продукції за умови раціонального землекористування.

В системі охорони навколишнього природного середовища відбуватиметься подальше розширення Національної екологічної мережі, за рахунок земель природоохоронних територій, облаштування і належного інфраструктурного забезпечення рекреаційних зон навколо обласного центру та нових «полюсів зростання» в районах області.

Стратегічна ціль. Забезпечення чистого оточуючого середовища на всьому просторі регіону.

Оперативними цілями є: поліпшення стану атмосферного повітря та запобігання змінам клімату; охорона та раціональне використання водних ресурсів; забезпечення якісного стану та відновлення деградованих й еродованих земель і ґрунтів; збільшення лісистості області і збереження біорізноманіття; створення ефективної системи поводження з промисловими і твердими побутовими відходами.

Процес регіонального програмування потребує удосконалення з точки зору забезпечення повного урахування основних методологічних засад сталого розвитку в програмних документах територіальних одиниць та збалансування екологічної, економічної та соціальної складових такого розвитку через посилення взаємодії між ними шляхом широкого впровадження заходів, що одночасно здійснюють позитивний вплив у декількох областях суспільного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України. Закон України від 02.12.2012 № 1602-III зі змінами та доповненнями // Веб-джерело: Офіц. сайт Верхов. Ради України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>

2. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII зі змінами та доповненнями // Веб-джерело: Офіц. сайт

Верхов. Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

3. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Постанова *Верховної Ради України від 05.03.1998 №188/98-ВР* [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Проект Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1026/102538/files/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf>

Котовенко Олена Андріївна

к.т.н., доцент кафедри охорони праці та навколишнього середовища

Мірошниченко Олена Юріївна

старший викладач кафедри охорони праці та навколишнього середовища

Москаленко Руслана Володимирівна

студентка 4 курсу, спеціальність 101 «Екологія»

Київський національний університет будівництва і архітектури

ЕКОЛОГІЯ (Глобальні та регіональні екологічні проблеми, Екологічна безпека)

РАДІАЦІЙНИЙ ВПЛИВ ВІДХОДІВ ПЕРЕРОБКИ УРАНОВИХ РУД НА ГІДРОСФЕРУ РЕГІОНУ

Генеруюча потужність атомних електростанцій України становить приблизно 24,5%. В наш час Україна забезпечує себе сировиною для атомної енергетики на 30% за рахунок нині діючих родовищ, що розташовані у Кіровоградській області, та переробки видобутої руди в урановий концентрат. Зараз єдиним працюючим підприємством з виробництва уранового концентрату є гідрометалургійний завод (ГМЗ), який знаходиться у м. Жовті Води, що розташоване в західній частині Дніпропетровської області. Це підприємство є не тільки джерелом загального техногенного навантаження на довкілля, але й джерелом радіаційних ризиків. [1]

Оскільки в одній тоні перероблюваної руди міститься від одного до трьох кг урану, то практично вся гірнична маса після переділу в складі завислих шламів

і пісків переходить в рідкі та напіврідкі відходи, які по пульпопроводу поступають на хвостосховища. Більшість з відходів – це пульпи, що містять природний уран (5 мг/л), радій (від $2,7 \cdot 10^{-10}$ Ки/л). ГМЗ має два хвостосховища радіоактивних відходів «Р» та «Щ», які є потужними джерелами пилоаерозольних і радонових забруднень приземного шару атмосфери. На ділянках хвостосховища, де випаровується вода, утворюються аерозолі з таким вмістом: 25% урану та приблизно порівну ^{230}Th , ^{226}Ra , ^{210}Po .

На ГМЗ при переробці 1т уранової руди утворюється 4т рідких відходів складного хімічного складу (табл.1).

Таблиця 1

Склад рідкої фази відвальної рудної пульпи ГМЗ

Інгредієнт	Концентрація	Інгредієнт	Концентрація
Природний уран	0.5-5мг/л	SiO ₂	20-40мг/л
^{236}Ra	(2.7-8)·10-10 Ки/л	MnO	50-100мг/л
^{210}Po	(5-15)·10-10 Ки/л	Na+K	200-400мг/л
CaO	700-800мг/л	SO ₄ ²⁻	2000-3500мг/л
MgO	100-200мг/л	NO ₃ ⁻	500-3000мг/л
Сухий залишок	8000-10000мг/л		

В кілометрі на схід від хвостосховища «Щ» протікає річка Жовта. Площа водозбору річки 490 км². Довжина річки 62 км. Заплава річки лугова, рівна, шириною 50-100м, в період повені затоплюється на глибину 0,5 – 1 м терміном 6 – 10 днів. Основний обсяг річкового стоку спостерігається в періоди весняного паводку протягом 40 – 60 днів. Русло звивисте, заросле водною рослинністю. Протягом більшої частини року русло річки пересихає, утворюючи ланцюг роз'єднаних плесів. Верхів'я річки зарегульоване ставками, що істотно впливає на стан її стоку, особливо в маловодні роки. Загальна регулююча ємність ставків становить 960 тис.м³. Річка Жовта впадає в річку Інгулець, яка в свою чергу впадає в Карачунівське водосховище.

В роботі було проведено аналіз дослідження поверхневих вод і донних відкладень р. Жовта та р. Інгулець. При дослідженні були розглянуті 7 створів відбору проб: створ 1 – точка пробовідбору, яка знаходиться на півночі від м. Жовті Води і на яку не впливає ГМЗ; створ 2 – знаходиться на 500 м вище за місце впадіння хвостосховища «Р» в р. Жовта (на даний створ впливають шахтні води, що утворилися в результаті технологічного процесу добування уранової

руди); створ 3 – знаходиться на 500 м нижче за місце впадіння хвостосховища «Р» в р. Жовта (на даний створ впливають шахтні води та вода, що пройшла дренажну греблю з хвостосховища «Р»); створ 4 – знаходиться на рівні з хвостосховищем «Щ», яке діє на поверхневі води за рахунок проникнення радіонуклідів крізь підземні горизонти; створ 5 – місце впадіння р. Жовта в р. Інгулець; створ 6 – знаходиться на 500м вище за місце впадіння р. Жовта в р. Інгулець(створ є контрольним для визначення впливу вод р. Жовта на р. Інгулець); створ 7 – знаходиться на 500 м нижче за місце впадіння р. Жовта в р. Інгулець (створ показує, чи впливають води р. Жовта на р. Інгулець).

Таблиця 2

Вміст радіонуклідів в поверхневих водах р. Жовта та р. Інгулець

Місце відбору	Питома активність радіонуклідів, Бк/л (U, мг/дм ³)			
	Уприр.	²²⁶ Ra	²¹⁰ Po	²¹⁰ Pb
р. Жовта				
створ 1	0,024	< 0,004	0,006	<0,01
створ 2	0,023	0,01	0,005	<0,01
створ 3	0,027	<0,004	0,004	<0,01
створ 4	0,026	0,006	0,006	<0,01
створ 5	0,034	0,012	<0,002	<0,01
р. Інгулець				
створ 6	0,015	0,008	<0,002	<0,01
створ 7	0,017	0,005	0,015	<0,01

В порівнянні з контрольними значеннями для місць, розташованих за межами зони дії, видно, що вміст радіонуклідів у воді перевищує рівень цих значень ($U_{\text{прир.}}$ – на 11%, ^{226}Ra – на 33%, $\Sigma\alpha$ – на 94,6%). Вміст ^{210}Po і ^{210}Pb якщо і змінюється, то в концентраціях нижче за рівень чутливості приладу.

В місці впадіння р. Жовта в р. Інгулець (створ 5), в порівнянні з відміткою рівня хвостосховища «Щ» (створ 4), $\Sigma\alpha$ зменшилася на 48,4%. Проте вміст $U_{\text{прир.}}$ і ^{226}Ra , можливо, в результаті взмулювання донних відкладень, збільшився на 22,6% і 50% відповідно.

Аналізуючи вміст радіонуклідів в р. Інгулець в місцях вище (створ 6) і нижче (створ 7) за впадіння р. Жовтої, можна зробити висновок, що вода р. Жовтої впливає на вміст в р. Інгулець техногенно-посилених радіонуклідів, оскільки вміст $U_{\text{прир.}}$, ^{210}Po і $\Sigma\alpha$ збільшився на 11,8%, 86,7% і 94,2% відповідно. Крім того, у водоймищах безперервно утворюються різного роду радіоактивні осадки. Залежно від характеру осадового матеріалу, що поступає в них, їх

підрозділяють на піски, глини, мули, конкреції. Широко поширені осади, що складаються з суміші цих компонентів. Розмір частинок осадів різноманітний – від 0,01 мкм до 1 мм. В процесі формування осадів виникають певні фізико-хімічні умови, при яких спостерігається концентрування в них природних радіонуклідів. Так, підвищена концентрація урану в більшості випадків корелює з відносно високим вмістом в донних відкладеннях вуглецю, фосфатів, сульфідів. Основна частина біогенних осадів виділена з води, і, навпаки, присутність торію пов'язана з надходженням у водоймища теригенних частинок; радій концентрується з води, в основному шляхом сорбції на глинистих матеріалах.

Мулисті ґрунти збагачені радіонуклідами більшою мірою, ніж піщані.

У багатьох випадках найбільші концентрації радіонуклідів знаходяться в поверхневому шарі. Це пов'язано, з одного боку, з нерівномірним надходженням радіонуклідів в часі, а з іншого – з можливим механічним перемішуванням шарів [2,3].

Донні відкладення р. Жовта і р. Інгулець досліджувались на вміст наступних ізотопів: ^{238}U , ^{226}Ra , ^{230}Th , ^{210}Po , ^{210}Pb , ^{232}Th .

Аналізуючи дані, очевидно збільшення вмісту основних ізотопів (^{238}U , ^{226}Ra , ^{232}Th) в місцях нижче за скидання вод з хвостосховища «Щ» (на 85%, 67,3%, 50,8% відповідно) щодо контрольного створу. В місці впадіння р. Жовтої в р. Інгулець вміст радіонуклідів ^{238}U , ^{226}Ra , ^{232}Th щодо місця впливу хвостосховища «Щ» зменшився на 63,3%, 69,8%, 21,6% відповідно. В точці відбору проб на р. Інгулець нижче місця впадіння р. Жовтої (створ 7) вміст радіонуклідів ^{238}U , ^{230}Th , ^{210}Po , ^{210}Pb , збільшився в порівнянні з точкою відбору проб на р. Інгулець вище за місце впадіння р. Жовта (створ 6) на 47,5%, 40,9%, 3,9%, 26,7% відповідно, що свідчить про наявність впливу вище вказаних підприємств і зокрема р. Жовта на вміст природних радіонуклідів в донних відкладеннях р. Інгулець.

Дослідження особливостей процесів радіоактивних змін у гідросфері річки Жовта та гідросистемі «р. Жовта-р. Інгулець-водосховище Карачунівське» показало, що існує безпосередній вплив хвостосховищ на міграцію з них радіоактивних елементів у дану гідросистему. Це особливо небезпечно оскільки Карачунівське водосховище є основним джерелом питної води для м. Кривий Ріг та інших міст Криворізької та Дніпропетровської областей.

Список використаних джерел:

1. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2019 рік. <https://adm.dp.gov.ua/storage/app/uploads/public/605/06f/47b/60506f47bd3cb255698190.pdf>
2. Витько В.И., Гончарова Л.И., Карташев В.В., Коваленко Г.Д., Кузин А.И. Радиационная обстановка в г. Желтые Воды // Ядерная и радиационная безопасность. – 2015, № 3, с. 86 – 96.
3. Коваленко Г.Д. Радиоэкология Украины. Монография. –3е изд., перераб. и доп. –Харьков: ИД «Инжек», 2013–344 с.

Гончаренко Артем Вадимович

аспірант спеціальності 101 «Екологія» кафедри охорони праці та навколишнього середовища

Волошкіна Олена Семенівна

доктор технічних наук, професор кафедри охорони праці та навколишнього середовища

Трофімович Володимир Володимирович

кандидат технічних наук, професор кафедри охорони праці та навколишнього середовища

Жукова Олена Григорівна

кандидат технічних наук, доцент кафедри охорони праці та навколишнього середовища

Київський національний університет будівництва і архітектури
ЕКОЛОГІЯ (Глобальні та регіональні екологічні проблеми, Екологічна безпека)

СУЧАСНИЙ МОНІТОРИНГ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ АЕРОЗОЛЬНИМИ ЧАСТКАМИ В М. КИЄВІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

На сьогоднішній день багатьма дослідженнями встановлено взаємозв'язок між забрудненням атмосферного повітря та глобальними кліматичними змінами.

Одним з основних забруднювачів є аерозольні частки в атмосфері, які можуть утворюватися як природним (вулкани, пожежі, пилові бурі, морський спрей тощо), так і антропогенним шляхом(горючі корисні копалини, горіння

стерні, електростанції, опадення будинків, дорожній пил, мокрий спосіб охолодження в промислових процесах та інш.).

В залежності від форми, розміру та розчинності аерозолі здійснюють вплив на здоров'я населення, який в більшості на території населених міст носить негативний характер. Останніми дослідженнями закордонних авторів доведено, що рівень захворюваності COVID-19 знаходиться в прямій залежності із концентрацією аерозольних часток в атмосферному повітрі урбанізованих територій [1]. Це також підтверджується діаграмою, яка представлена на рис.1 за джерелом [2], яка показує типи та розподіл розмірів атмосферних твердих часток в мікрометрах, з якої видно, що діапазон 0,001 до 0,01 містить категорію «віруси».

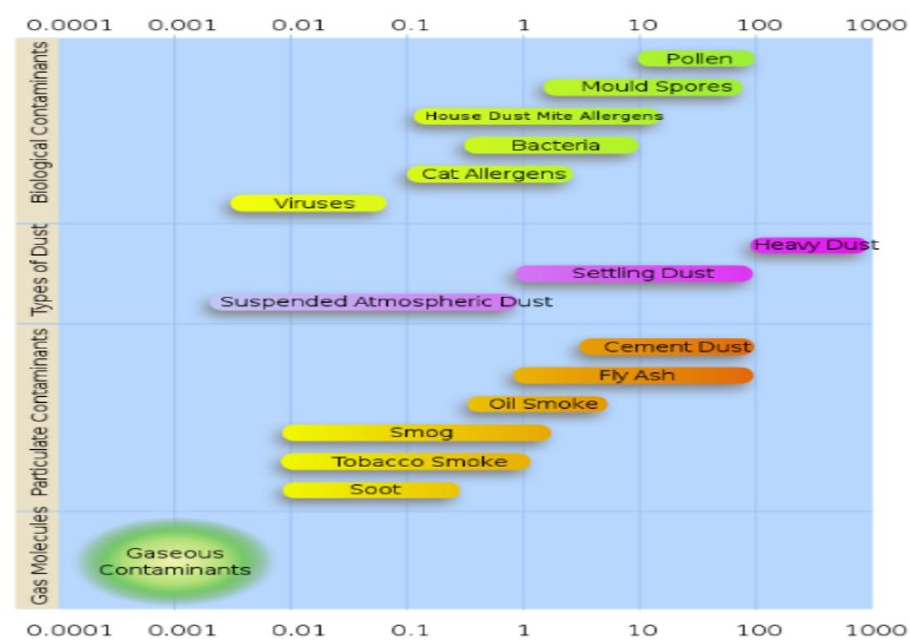

Рис.1. Шкала розмірів атмосферних твердих часток

На сьогоднішній день є можливим встановити зв'язок між даними моніторингових спостережень за пиловим забрудненням повітря в міському середовищі та розповсюдженням захворюваності населення на протязі 2020-2021 року. Дослідження проводяться за розробленою методикою на прикладі м. Києва

В природних умовах запобігти проникненню в організм цих супертонких часток не є можливим.

Алгоритм досліджень представимо наступним чином:

- на підставі аналізу концентрації твердих часток в повітрі за даними моніторингових спостережень заходимо імовірнісну логарифмічну залежність їх

розподілу за фракціями в залежності від конкретних метеорологічних умов повітря (вологівміст та температура);

- на підставі отриманої залежності можна зробити припущення про вміст в атмосферному надзвичайно дрібних фракцій (менше ніж 0,1 мікрметра). Частиці більше ніж 0,1мкм ефективно затримуються природними органами захисту при диханні;

- визначити залежності між потраплянням аерозолів даних розмірів в організм людини внаслідок забрудненого повітря;

- визначити, як можуть впливати глобальні флуктуації глобальних кліматичних змін на потрапляння в організм людини хворобливих бактерій.

Дані дослідження можуть бути перспективним в подальшому для пошуку шляхів зменшення впливу аерозолів в повітрі на організм людини та призначення більш тонкої очистки у виробничих процесах та технологій повітрообміну у сучасних будівлях та спорудах.

Список використаних джерел:

1. Коронавірус в аерозоле: как убережся от новой опасности заражения. Електронний ресурс. Режим доступу: [https://www.dw.com/ru/коронавірус в аерозоли: как убережся от новой опасности заражения./a-54123978](https://www.dw.com/ru/коронавірус-в-аерозоли-как-убережся-от-новой-опасности-заражения./a-54123978)

2. Частички –Particulates. Електронний ресурс. Режим доступу: https://uk.wikiqube.net/wiki/particulates#cite_note-57

3. Atmospheric chemistry and physics: from air pollution to climate change By Seinfeld, John H. New York: Wiley, 1998, – 1329p.

Василенко Леся Олексіївна

к.т.н., доцент кафедри охорони праці та навколишнього середовища

Тарабанова Юлія Сергіївна

Студентка 2 курсу, спеціальність 183 "Технології захисту навколишнього середовища"

Київський національний університет будівництва і архітектури

ЕКОЛОГІЯ (Глобальні та регіональні екологічні проблеми)

ФОРМУВАННЯ НОВОГО ЕКОЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК УМОВА СТАЛОГО ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ

Сучасний етап суспільного розвитку будується на ідеях коеволюції та сталого розвитку та пов'язаний з екогуманістичними цінностями.

Важливою умовою сталого гармонійного розвитку є таке економічне співіснування з природою, пріоритетом якого є екологічні принципи, які дозволяють стійке невиснажливе використання природних ресурсів, що не ставить під загрозу існування майбутніх поколінь. Сталий розвиток – це передусім екологічно освічене суспільство і як результат – екологічно безпечні виробничі технології, результат яких – мінімальні забруднення атмосферного повітря, вод, ґрунтів, які б не перевищили фонових, тобто природних, концентрацій речовин, факторів, небезпечних для життя взагалі і людини зокрема.

На думку науковців, сучасне суспільство відзначається увагою до екологічних ситуацій, а їх виникнення у більшості випадків є наслідком низького рівня екологічної освіти населення і насамперед молоді. Споживацьке відношення до природи, до людей, бездуховність, незнання і руйнування народних традицій, незнання основ раціонального природокористування і екологічного права, недооцінка екологічних знань в системі навчання та емоційного фактора при формуванні відносин людини до природи – це перелік проблем, який потрібно вирішувати шляхом формування нового екологічного мислення, свідомості і культури кожної людини, нації, усього суспільства.

Становлення освіти на ідеях коеволюції та стійкого розвитку повинне бути пов'язане зі створенням нової моделі освіти, побудованої на екологізації освітнього процесу та орієнтованої на цілі і цінності стійкого розвитку. Істотних перетворень повинні зазнати наукові знання в плані їх синтезу: наповнення природничих наук гуманістичним змістом, а суспільних – природничо-науковим. Втілення цих ідей пов'язане з формуванням в учнів та студентів нових ціннісних орієнтацій:

- ставлення до якості навколишнього середовища, до власного здоров'я та здоров'я людей, що оточують;
- засвоєння екологічних знань з метою підвищення екологічної безпеки;
- формування комплексних знань про сутність екологічних ситуацій; про фактори, які визначають їх просторово-часовий розвиток; ознаки прояву; екологічні наслідки; шляхи оптимізації;
- екологічна діяльність і охорона природи.

Відповідно до змістових змін трансформуються методи і форми організації освітнього процесу, що формує готовність особистості до вирішення соціально-екологічних проблем в майбутньому. Таким чином, сучасна освіта

перетворюється в пріоритетний коеволюційний фактор і готує учнів, студентів до вирішення екологічних проблем і ситуацій.

Ще однією умовою формування нового екологічного мислення є екологізація всіх сфер діяльності людини: навчання, виховання, виробництво, побут. Для того, щоб грамотно взаємодіяти з природним середовищем, потрібно мати знати закони, за якими воно функціонує, мати об'єктивну інформацію про все навколишнє середовище.

Поширення екологічної інформації, системи знань про природу, розвиток екологічної теорії і її популяризація, створення оптимальних соціально-економічних умов є основою для формування нового екологічного мислення, свідомості і культури кожної людини, необхідних для раціонального природокористування.

Уже сьогодні виявляються результати нового екологічного мислення, свідомості і культури – у всіх країнах спостерігається спалах екологічної законотворчості, що виражається в етичному ставленні до природи, що переростає у світовий рух політичного протесту проти її руйнування. Існують приклади екологічно культурного (ноосферного) ставлення до природи, яке є результатом екологізації освітнього процесу. Наприклад, у Японії все живе має високу морально-етичну цінність і ціну. Це – результат раціонально-емоційного навчання, що базується на екологізації всіх галузей знання в педагогічному процесі.

Виходячи з вище сказаного, формуючи нове екологічне мислення людини, необхідно переорієнтуватися з антропоцентризму, коли на першому плані, у центрі подій – інтереси людини, до натуроцентризму, у якому природа - центр всіх дій і вимірів людей.

В останні роки в наше життя міцно ввійшло таке поняття як «екологічна безпека». Його можна охарактеризувати як «процес забезпечення захищеності життєво важливих інтересів не тільки окремої людини, але й усього суспільства в цілому, а також держави й природи від загроз, створюваних антропогенним або природнім впливом на навколишнє середовище».

Центральним поняттям, що дозволяє розкрити проблему екологічної безпеки, є поняття «екологічна ситуація». У Словнику термінів зазначено: "Екологічна ситуація, екоситуація – просторово-часове співвідношення природних, економічних, соціальних і політичних умов, які створюють відносно

стійку систему життєзабезпечення людини і суспільства. Вона може бути позитивною або негативною».

Екологічна ситуація складається з декількох екологічних станів (тобто станів будь-якого об'єкту екологічної системи, і оцінюється комплексною дією показників). Під екологічними об'єктами розуміють як суб'єкти – рослини, тварини, біоценози, людину, так і середовище суб'єктів – екотоп, ландшафт, місто.

Складовими екологічної ситуації є умови, процеси й обставини.

Формування екологічних ситуацій зв'язано з такими факторами: географічне розташування, природні фактори, соціально-економічні. Також формування екологічних ситуацій пов'язане як із зовнішніми впливами на екологічні об'єкти, так і з властивостями самих об'єктів, характером їхнього функціонування.

Сьогодні часто виникає потреба в якомога глибокому та детальному вивченні екологічної ситуації з метою подальшого її покращення. Для цього потрібно мати чітку класифікацію, до якої можна прирівнювати стан території.

Єдиного підходу щодо типізації екологічних ситуацій не існує. Найбільш вдалим класифікаціями екологічних ситуацій є їх типізація за часовими факторами прояву і масштабом, за типом організації систем, для яких оцінюється екологічна ситуація та за рівнем гостроти прояву.

Сучасний етап суспільного розвитку будується на ідеях коеволюції та стійкого розвитку та пов'язаний з екогуманістичними цінностями. Важливою умовою сталого гармонійного розвитку є таке економічне співіснування з природою, пріоритетом якого є екологічні принципи, які дозволяють стійке невиснажливе використання природних ресурсів.

На думку науковців, сучасне суспільство відзначається увагою до екологічних ситуацій, а їх виникнення у більшості випадків є наслідком низького рівня екологічної освіти населення і насамперед молоді. Становлення освіти на ідеях коеволюції та стійкого розвитку повинне бути пов'язане зі створенням нової моделі освіти, побудованої на екологізації освітнього процесу та орієнтованої на цілі і цінності стійкого розвитку. Істотних перетворень повинні зазнати наукові знання в плані їх синтезу: наповнення природничих наук гуманістичним змістом, а суспільних – природничо-науковим. Таким чином, сучасна освіта перетворюється в пріоритетний коеволюційний фактор і готує учнів, студентів до вирішення екологічних проблем і ситуацій.

Ще однією умовою формування нового екологічного мислення є екологізація всіх сфер діяльності людини. Поширення екологічної інформації, системи знань про природу, розвиток екологічної теорії і її популяризація, створення оптимальних соціально-економічних умов є основою для формування нового екологічного мислення, свідомості і культури кожної людини.

Отже, формуючи нове екологічне мислення людини, необхідно переорієнтуватися з антропоцентризму до натуроцентризму.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14#Text> (дата звернення: 07.05.2021).
2. Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 07.05.2021).
3. Словник термінів. URL: https://pidru4niki.com/75706/ekologiya/slovník_terminiv_ekologichna_otsinka_ (дата звернення: 05.05.2021).
4. Сталінська І. В. Конспект лекцій з дисципліни «Забезпечення екологічної безпеки» (для студентів 5 курсу денної та заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня магістр, спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього середовища) . – Харків, 2017. – 88 с.
5. Хилько М. І. Екологічна безпека України: Навчальний посібник . – Київ, 2017.

Савченко Антоніна Михайлівна

аспірант, спеціальність 101 «Екологія»

Київський національний університет будівництва і архітектури

ЕКОЛОГІЯ (Імплементация Європейського екологічного права)

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ НОРМ, ЯК МЕХАНІЗМ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Abstract. Global climate change needs to be addressed quickly today. To solve them, it is necessary to form international environmental norms and implement these norms in the legislation of each individual state. Only the creation of a single ecological and legal space will make it possible to implement the Sustainable Development Program more effectively.

Анотація. Глобальні проблеми пов'язані з кліматичними змінами сьогодні потребують швидкого реагування. Для їх вирішення необхідне формування міжнародних екологічних норм та імплементація цих норм в законодавство кожної окремої держави. Лише створення єдиного еколого-правового простору дасть змогу ефективніше реалізовувати Програму сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток, кліматичні зміни, імплементація екологічних норм, зелене будівництво.

Вступ. Термін «Сталий Розвиток» («sustainable development») введений в 1987 році коли прозвучала доповідь Всесвітньої комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку «Наше спільне майбутнє» Г. Х. Брундтланд. У доповіді «Сталий Розвиток» визначено як «задоволення потреб нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби» [1].

Трьома елементами які є основою сталого розвитку вважаються навколишнє середовище, суспільство і економіка. Говорячи про навколишнє середовище як про основу розвитку суспільства важливим є необхідність ототожнення себе з світом, просування екологічних продуктів, а також життя за принципами розумної достатності і раціонального використання. Для суспільства важливими є забезпечення рівних можливостей для розвитку всіх регіонів без винятку, формування свідомого відношення до якості життя, а також покращення умов праці, міжнародне співробітництво. Економіку не можливо розглядати стовпом сталого розвитку без стабільного розвитку бізнесу, підвищення якості робіт і послуг та розумного інвестування в розвиток виробництва, орієнтованого на екологію. Формування міжнародних еколого-правових норм є необхідною умовою, що допоможе впровадженню Програми сталого розвитку.

Постановка завдання. Мета даної статті полягає в огляді міжнародних документів, як механізмів впровадження Програми сталого розвитку (боротьба зі змінами клімату) і оцінці стану імплементації цих норм в законодавчу базу України.

Викладення основного матеріалу. В 2015 році на Саміті зі «Сталого розвитку» в Нью-Йорку було схвалено 17 глобальних цілей, досягнення яких є першочерговими для досягнення балансу між трьома елементами: екологічним, соціальним і економічним. Боротьба зі змінами клімату є однією з 17 цілей, яка на сьогоднішній день потребує активних дій. В наслідок глобального потепління,

серед причин якого і антропогенний вплив, відбуваються зміни кліматичних зон, що в свою чергу, призводить до інших глобальних проблем.

Основним міжнародним договором про зміну клімату є «Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату» ратифікована Україною 29 жовтня 1996 року. Метою конвенції є: «стабілізація концентрацій парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допускає небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему. Такий рівень має бути досягнутий у строки, необхідні для природної адаптації екосистем до зміни клімату, що дасть можливість не ставити під загрозу виробництво продовольства і сприятиме забезпеченню подальшого економічного розвитку на стійкій основі» [2, стаття 2].

«Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони» набула чинності 1 вересня 2017 року [3]. Виконуючи вимоги Угоди, дотримуючись графіку 23 травня 2017 року прийнято Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» [4], а 20 березня 2018 року – Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» [5]. В рамках Угоди Україна взяла на себе зобов'язання запровадити положення Директиви 2010/75/ЄС «Про промислове забруднення», однак проект закону «Про запобігання, зменшення та контроль промислового забруднення» [6] і досі залишається проектом. Закон України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» [7], прийнятий в рамках імплементації законодавства, визначає правові та організаційні засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів.

Імплементація екологічних норм ЄС і ратифікація міжнародних договорів є шляхом по якому рухається Україна. Треба зазначити, що темпи руху повільні, саме тому ми на десятиліття відстаємо, наприклад, в провадженні програм «зеленого будівництва». Але, краще рухатися повільно, ніж стояти на місці. Саме «зелене будівництво» є одним із ефективних засобів у зменшенні негативних впливів на навколишнє середовище, сприяє втіленню цілей сталого розвитку. Зелені будівлі та оточуюча їх інфраструктура проектується, будуються і експлуатуються таким чином, щоб забезпечити їх стійкість та адаптацію до глобальних кліматичних змін [8]. Ринок зеленого будівництва в Україні тільки формується, тому практично відсутній стандарт якісного та енергоефективного будівництва. Імплементація стандарту BREEAM в Україні

дозволить забезпечити високий рівень якості побудованих об'єктів. Зараз в Україні все більше підприємців зацікавлені в будівництві екологічного житла і будівель. Доказом цього є проведення сертифікації об'єктів за стандартами BREEAM. ЖК DIADANS був першою житловою будівлею в Україні сертифікованою за стандартами BREEAM.

Процес імплементації екологічних міжнародних норм в законодавчу базу України продовжується. 30 вересня 2019 року Президент України підписав Указ «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», в якому підтримав необхідність забезпечення досягнення глобальних цілей сталого розвитку та результатів їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, викладених у Національній доповіді "Цілі сталого розвитку: Україна"[9].

12 грудня 2020 року Президент України взяв участь в Міжнародному саміті кліматичних амбіцій (Climate Ambition Summit). В своєму виступі він зазначив: «Україна також прагне узгоджувати свою кліматичну політику та законодавство із Європейським зеленим курсом. Ми активізуємо співпрацю з ЄС у сферах енергоефективності, розвитку водневої енергетики та відновлюваних джерел енергії, справедливої трансформації вугільного сектору та розбудови національної системи торгівлі квотами на викиди парникових газів» [10].

Висновок. Будучи частиною міжнародної спільноти Україна не стоїть осторонь від вирішення глобальних екологічних проблем. Імплементація еколого-правових норм Європейського Союзу та міжнародних норм є однією з головних задач, які потрібно вирішити в найкоротші строки. Адже відсутність єдиного правового простору затримує впровадження передових методів, технологій, наукових досягнень на міжнародному рівні, а отже і заважає реалізації глобальних цілей сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Доповідь Всесвітньої комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку «Наше спільне майбутнє» <https://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf>
2. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату. Конвенцію ратифіковано Законом N 435/96-ВР від 29.10.96, ВВР, 1996, N 50, ст.277.
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/go/984_011
Дата доступу: 12.06.2021.

4. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII від 23.05.2017 (зі змінами), ВВР, 2019, № 51, ст.377.

5. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» №2354-VIII від 20.03.2018, ВВР, 2018, № 16, ст.138.

6. Законопроект «Про запобігання, зменшення та контроль промислового забруднення» – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70077 Дата доступу: 12.06.2021.

7. Закон України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» від 12 грудня 2019р.№ 377-IX //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 22, ст.150.

8. Кривомаз Т.І., Савченко А.М. Зниження впливу будівельної галузі на кліматичні зміни шляхом впровадження принципів зеленого будівництва / Екологічна безпека та природокористування. – 2021. - № 37 (1).- С. 55-68.

9. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» № 722/2019 від 30.09.2019 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>

10. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-posilit-svoyu-uchast-u-globalnij-borotbi-zi-zminoyu-65569>

Науковий керівник: доктор технічних наук, професор кафедри охорони праці та навколишнього середовища Кривомаз Тетяна Іванівна

Чумаченко Сергій Миколайович¹

доктор технічних наук, старший науковий співробітник

Пиріков Олексій Валеріович²

кандидат технічних наук, доцент

Савченко Ігор Олександрович¹

¹Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна

²Експерт ГО «Фундація розвитку екологічних та енергетичних ринків»

**ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТА ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ
ГРОМАДСЬКОГО ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ З
ВИКОРИСТАННЯМ КРАУДСОРСІНГОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ**

СИСТЕМ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ДАТЧИКІВ, БЕЗДРОТОВИХ СЕНСОРНИХ МЕРЕЖ І БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ

It is necessary to seriously rethink humanity's attitude to nature, to unite efforts in the struggle for the salvation of nature, because the future of future generations depends on it. The global problem of environmental pollution will exist until humanity begins to solve it. Approaches to the creation of a public economic monitoring will improve the efficiency of identifying and eliminating certain potential environmental problems, which in turn have a positive impact on living conditions and public health.

Одним з найважливіших напрямків діяльності в сфері охорони навколишнього природного середовища є моніторинг довкілля та надання достовірної екологічної інформації про стан навколишнього природного середовища для громадян.

Система моніторингу довкілля – це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки.

Метою та завданням системи моніторингу довкілля є:

- ✓ забезпечення прийняття управлінських рішень по зменшенню викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;
- ✓ **отримання оперативної інформації про стан довкілля в режимі ON-LINE;**
- ✓ забезпечення поліпшення оперативності та інформаційного обслуговування користувачів на всіх рівнях;
- ✓ забезпечення якісного обґрунтування виконання природоохоронних заходів підприємствами забруднювачами;
- ✓ забезпечення сприятливих умов проживання і здоров'я населення.

Мета публікації - покращити систему громадського екологічного моніторингу в зоні конфлікту на Сході України, а також запропонувати альтернативне бачення системи раннього оповіщення про загрозу надзвичайної ситуації з метою запобігання екологічній катастрофі за рахунок застосування краудсорсінгових систем, «Інтернету речей» і сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Спостереження виділяють міжнародний, державний, місцевий, громадський і відомчий моніторинг.

До міжнародного відносяться системи оцінки прогнозу, які організовані міждержавними організаціями глобального характеру, наприклад, ООН, ЮНЕСКО, ЮНЕП та ін. Моніторинг може здійснюватися державними та муніципальними службами. Нарешті, промислові та сільськогосподарські підприємства, галузі ведуть відомчий моніторинг. Екологічний моніторинг також можуть організувати окремі фізичні особи, громадські об'єднання громадян.

Громадський екологічний моніторинг нерозривно пов'язаний з громадським екологічним контролем, який здійснюється з метою реалізації права кожного громадянина на сприятливе навколишнє середовище і запобігання порушення законодавства в галузі охорони навколишнього середовища. Громадський екологічний моніторинг служить інформаційною базою громадського екологічного контролю.

Завданнями громадського економічного моніторингу являються:

- спостереження за джерелами антропогенного впливу;
- спостереження за факторами антропогенного впливу;
- спостереження за станом природного середовища і процесами, що відбуваються в ньому під впливом факторів антропогенного впливу;
- оцінка фізичного стану природного середовища;
- прогноз зміни природного середовища під впливом факторів антропогенного впливу і оцінка прогнозованого стану природного середовища;
- реагування на надзвичайні ситуації.

На сьогодні найбільш значимими є наступні екологічні загрози для Донбасу:

1. Порушення підроблених масивів гірських порід і подальше просідання денної поверхні;
2. Підйом рівня підземних вод з підтопленням місцевості і споруд в промислових зонах і населених пунктах;
3. Заболочування додаткових площ;
4. Забруднення підземних і поверхневих вод шахтними водами;
5. Виділення з виробок токсичних і вибухонебезпечних газів;
6. Активізація техногенних мікросейсмічних явищ.

Останнім часом широкого поширення набувають краудсорсінгові інформаційні системи. Потенціалом розширення громадського екологічного моніторингу є використання краудсорсінгових технологій в цій галузі. Термін

«краудсорсінг» вперше запропонований Джеффом Хау в 2006 році. Перше успішне застосування краудсорсінгової системи Ushahidi сталося під час заворушень на виборах в Кенії в 2008 році, і далі набуло широкого поширення.

В першу чергу, краудсорсінгова система використовує потенціал множинного доступу соціально активних людей до інформаційних мереж і забезпечує оперативний екологічний моніторинг і застосовує сучасні технічні засоби збору й аналізу оперативної інформації, а саме: інтелектуальні сенсори (дозиметри, газоаналізатори, сейсмічні датчики та ін.), бездротові сенсорні мережі, відеореєстратори з інтелектуальною платформою виявлення терористичної загрози, мобільні пристрої, супутниковий моніторинг, Інтернет мережу і безпілотні літальні апарати (БПЛА). В рамках науково-технічного проекту ГУАМ «Оценка природно-техногенных рисков и путей реабилитации территорий, пострадавших в результате чрезвычайных ситуаций в странах ГУАМ» для Донбасу планується створити ситуаційний кризовий центр на базі ДСНС України з метою оперативного отримання екологічної інформації, прийняття рішень і своєчасного реагування на виклики, екологічні загрози та небезпеки.

Головним фактором досягнення оперативності є відповідні дії свідків на місці надзвичайної ситуації, що обумовлює оперативне отримання первинної інформації від населення, і інформування про виникнення НС через мобільні пристрої, а саме: виклик, відправкою СМС-повідомлень і завдяки програмному додатку (Android або iOS) цієї краудсорсінгової системи. Ресурс краудсорсінгової системи буде відкритий кожному громадянину на зовнішньому Веб-порталі, що буде сприяти громадській соціально активній та екологічно відповідальній діяльності населення і держави.

Розглянемо структурно-функціональну схему даної системи (рис.1).

Слід зазначити, що джерелами інформації можуть бути не тільки інтелектуальні датчики, але і різні персональні пристрої: телефони, смартфони, планшети, відеокамери, а також бортове обладнання БПЛА. Для того, щоб зібрати і обробити такий великий обсяг інформації необхідний потужний центр обробки даних (ЦОД), оснащений відповідними серверами. Спочатку дані через Інтернет або виділені канали потрапляють на внутрішній сервер, потім обробляються співробітниками центрального або регіональних кризових центрів, а потім публікуються на зовнішньому сервері ДСНС України. Залежно від типу даних, що надходять для обробки використовується відповідні сервери:

сервер ГІС, сервер обробки поточкових даних, сервер відеоаналітики, поштовий, файловий або сервер відеоконференцій.

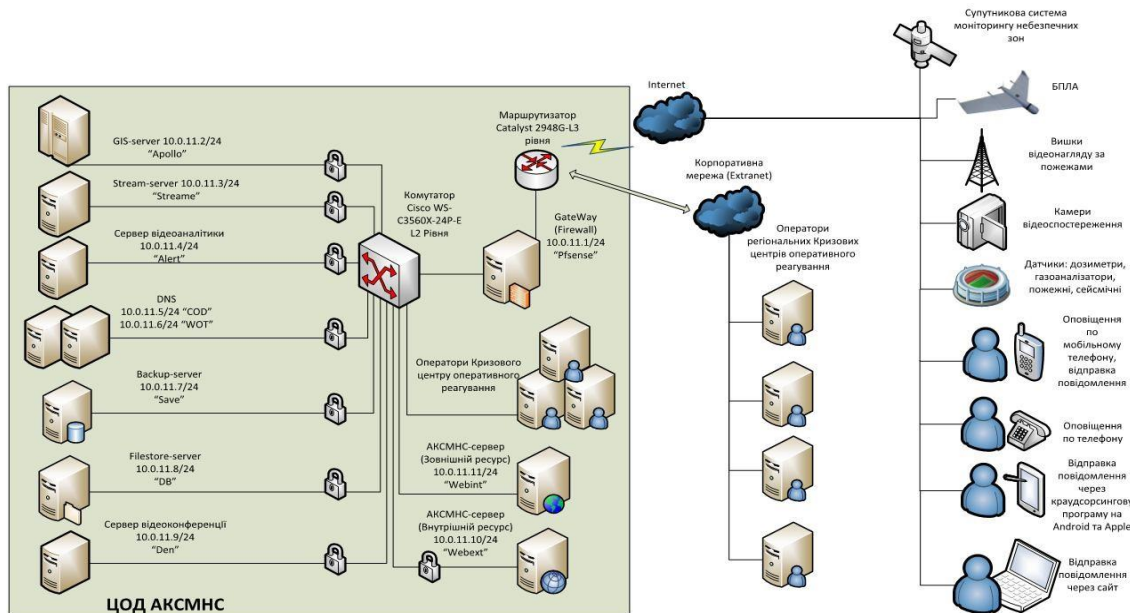

Рис. 1. Структурно-функціональна схема системи

Ротозій Анна Юрївна

студентка 3 курсу, спеціальність 183 «Технології захисту навколишнього середовища»

Колеватих Ігор Сергійович

студент 3 курсу, спеціальність 183 «Технології захисту навколишнього середовища»

Веселовська Катерина Олегівна

студентка 3 курсу, спеціальність 101 «Технології захисту навколишнього середовища»

Київський національний університет будівництва і архітектури

ЕКОЛОГІЯ (Екологічна безпека)

НОВІТНІ БУДІВЕЛЬНІ МАТЕРІАЛИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ, ПРИЗНАЧЕНІ ДЛЯ ЗНИЖЕННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

В сучасних умовах виробництво будівельних матеріалів є одним з важливих напрямів вітчизняної промисловості. Будь-яке виробництво є фактором впливу на навколишнє середовище. При виробництві будівельних матеріалів найбільш сильними впливами на навколишнє середовище вважаються:

значні обсяги використання природних ресурсів, відходи виробництва і споживання, вплив на атмосферу, водовідведення та водоспоживання.

У зв'язку з великою кількістю підприємств даної галузі контроль в ряді випадків не ведеться належним чином і спостерігається значний вплив на навколишнє середовище.

Будівельна індустрія - один з найпотужніших чинників впливу на навколишнє середовище. За обсягом твердих відходів у вигляді відвальних ґрунтів, що утворюються відходів, залишків будматеріалів будівництво займає одне з перших місць. В зв'язку з цим для дослідження було обрано основний фактор впливу на навколишнє середовище будівельних матеріалів та технологій - утворення відходів виробництва і споживання.

Будівельні відходи сьогодні складають майже третину всіх відходів, що утворюються в більшості розвинених країн. За даними статистичної служби України на 2018 р утворення відходів виробництва і споживання за видом економічної діяльності «Будівництво» - 17,1 млн т і за останні 5 років обсяги їх утворення збільшуються на 15-30%.

В сучасних умовах основний обсяг будівельних відходів утворюється в результаті виконання різноманітних робіт з капітального ремонту (58,2%) та реконструкції будівель і споруд (36,9%), а також при новому будівництві (1,4%) і виробництві будівельних матеріалів і виробів у вигляді браку і некондиційних залізобетонних виробів (3,5%).

Основним способом зниження кількості будівельних відходів є їх переробка для подальшого використання. До 2030 р в країнах Євросоюзу повторно повинно використовуватися не менше 70% будівельних відходів. В Україні в даний час переробляється близько 5-10% відходів будівництва та знесення.

Для попередження критичної екологічної ситуації необхідно приймати рішучі запобіжні заходи, а саме використовувати переробку (рециклінг) як частину будівельного процесу. Для переробки та подальшого використання будівельних матеріалів одним з найважливіших кроків є практична складова, а саме введення в експлуатацію спеціалізованих компаній. На сьогоднішній день в світі існує ряд успішних компаній, які займаються даним видом діяльності.

Будівельна галузь, не дивлячись на економічні труднощі, довгий час є однією з найстабільніших і динамічних галузей в російській економіці. За

статистичними даними в 2018 році у світі частка галузі будівництва в ВВП збільшилася до 5,74%.

Галузь демонструє випереджальні, в порівнянні з економікою в цілому, темпи. Так ВВП в середньому в 2017 році збільшився тільки на 6,8% (в поточних цінах), а валова додана вартість по галузі «Будівництво» збільшилася на 7,3%.

Незважаючи на те, що в різні періоди галузь відчувала підйоми і спади, «Будівництво» залишається одним з найбільш привабливих напрямків інвестування для приватного капіталу та великого бізнесу, це обумовлено істотними обсягами старого житлового фонду (за підсумками 2018 року аварійний житловий фонд становить в РФ 24,6 млн. кв.м), недостатньою забезпеченістю житлом населення країни, слабким розвитком дорожньої мережі та супутньої інфраструктури, зношеністю комунікацій.

За своїми характеристиками галузь будівництва є досить капіталомісткою, а також дозволяє надавати значну кількість робочих місць. Тісний зв'язок з іншими галузями економіки дозволяє відзначити мультиплікативний ефект будівельної діяльності, тобто при зростанні обсягів виконаних робіт в будівництві відбувається відповідне зростання витрат на проміжну продукцію, що призводить до початкового імпульсу зростання виробництва в суміжних галузях.

Динаміку обсягів будівництва можна вважати одним з ключових показників соціально-економічного розвитку як держави в цілому, так і регіонів окремо. Збалансований план розвитку будівельної сфери - найважливіше завдання держави, яка буде сприяти виходу даної галузі на новий рівень.

Розвиток промисловості будівельних матеріалів - запорука успішного розвитку економіки в цілому, так як саме ця галузь забезпечує необхідними ресурсами капітальне будівництво, а значить, забезпечує регіон житловими, промисловими і соціальними об'єктами інженерної інфраструктури.

Розвиток промисловості будівельних матеріалів - запорука успішного розвитку економіки в цілому, так як саме ця галузь забезпечує необхідними ресурсами. Для оздоровлення економіки, будіндустрія повинна розвиватися випереджаючими темпами, обумовлюючи підйом інших галузей народного господарства і підвищуючи свою конкурентоспроможність, як на регіональному, так і на державному та міжнародному рівнях.

Ринок будівельних матеріалів в більшій мірі був об'єктом маркетингових досліджень і розглядався лише з точки зору вивчення тенденцій обсягів

реалізації продукції і визначення оптимальної кількості учасників каналів розподілу.

Базові будівельні матеріали, такі як залізобетонні вироби, стінові матеріали, теплоізоляційні та гідроізоляційні матеріали, виробляються на території більшості країн світу при наявності у відповідних країн власної сировинної бази. Тому поняття світового ринку будівельних матеріалів, на відміну, наприклад, від світового ринку метало продукції, є відносним, а значні обсяги світової торгівлі характерні тільки для таких будівельних матеріалів, як цемент.

Керівники Інституту індустріальних наук (Institute of Industrial Science) Токійського університету, Національного інституту науки і передових технологій (National Institute of Advanced Industrial Science and Technology, AIST), компаній Hitachi Zosen Corp, JGC Corp і EX Research Institute Ltd 18 листопада 2016 року прийняли рішення про організацію нової об'єднаної науково-дослідницької групи "CCR (carbon capture & reuse) Study Group". Ця група займається розробкою великомасштабних технологій, за допомогою яких можна буде отримувати рідке та газове паливо, наприклад, метан, використовуючи для цього атмосферне вуглекислий газ і водень, отриманий шляхом електролізу за допомогою енергії від екологічно чистих відновлюваних джерел.

В основі майбутніх технологій будуть лежати досить відомі фізичні процеси і хімічні перетворення, реалізовані на сучасному технологічному рівні. Вуглекислий газ, що потрапляє в атмосферу при спалюванні будь-якого типу викопного палива, буде реагувати з воднем. Цей водень буде отримано методом електролізу, а необхідна для цього енергія буде надходити виключно з екологічно чистих джерел, в основному від сонячних і вітрових електростанцій.

Дана технологія розглядається не тільки як чисте джерело рідкого і викопного палива. Ще однією функцією такої технології стане накопичення у вигляді палива надлишків енергії, одержуваної від сонячних і вітряних електростанцій в години її мінімального споживання.

Група CCR матиме справу з усіма існуючими видами поновлюваних джерел чистої енергії. Крім цього, будуть досліджуватися і розроблятися нові ефективні методи отримання водню, виділення вуглекислого газу і перетворення його в паливо.

Робота над усіма досліджуваними і такими, що розробляються технологіями буде вестися з двох позицій. Першою позицією буде створення малогабаритних, можливо мобільних установок не дуже великої потужності, які зможуть забезпечити газоподібним метаном потреби якоїсь окремої невеликої групи людей (децентралізована модель). А другим напрямком стане розробка великомасштабних виробничих систем, які будуть мати досить високу потужність і які можуть бути включені в загальну енергетичну мережу країни (централізована модель).

Вуглекислий газ, виконаний в новій технології, зможе стати основою палива. Сьогодні існують кілька методів отримання палива з CO₂: для цього застосовують спеціальні мембрани, що дозволяють розділити кисень і чадний газ, а також спеціально розроблені каталізатори.

Метод, запропонований канадськими інженерами - не перший в цій області, є чимало способів отримання CO₂ з атмосфери. Однак більшість цих технологій обходяться дорого: за різними оцінками, вартість отримання тонни газу може становити від 600 доларів до тисячі. Представники Carbon Engineering кажуть, що газ, отриманий за їхньою технологією, буде коштувати від 94 до 232 доларів за тонну.

Науковий керівник: кандидат технічних наук, доцент кафедри охорони праці та навколишнього середовища Жукова О.Г.

Ротозій А.Ю.

студентка 3 курсу, спеціальність 183 «Технології захисту навколишнього середовища»

Лубніна А.М.

студентка 1 курсу, спеціальність 101 «Екологія»

Жукова О.Г.

кандидат технічних наук, доцент кафедри охорони праці та навколишнього середовища

Київський національний університет будівництва і архітектури

ЕКОЛОГІЯ (Екологічна безпека)

ВПЛИВ ЗМІН КЛІМАТУ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

У житті сучасного суспільства набуває важливого значення проблема раціоналізації природокористування, коли виникає необхідність здійснення

поряд із експлуатацією природних ресурсів і питань охорони навколишнього середовища. Проблема ця глобальна, вона торкається як високорозвинених, так і держав, які знаходяться ще на етапі розвитку і тому із кожними роком стає все більш актуальною. Але при всіх відмінностях сучасного природного та соціально – економічного розвитку держав однією із характерних рис цієї важливої проблеми, окрім глобальності, довгостроковості досліджень є, також, необхідність наукового передбачення потенційно можливих (в деяких випадках незворотних) змін в природних системах з метою попередження їх за рахунок оптимізації водокористування.

Клімат є одним з головних природних ресурсів, від якого залежать зміни водного режиму річок. Стрімке глобальне потепління клімату за останні 150 років є результатом антропогенного підсилення глобального атмосферного парникового ефекту, спричиненого, головним чином, викидами вуглекислого газу. Особливу увагу проблемі зміни клімату було приділено на Другій Всесвітній кліматологічній конференції (в листопаді 1990 року) в Женеві та на 21-му Міжнародному конгресі по водопостачанню в Мадриді (в вересні 1997 року). Прогнозується, що підвищення температури води та більш тривалий період низького стоку погіршать стан поверхневих водних систем, що буде сприяти «цвітінню» води [1,2]. Більш інтенсивні дощові опади приведуть до підвищення вмісту завислих речовин в поверхневих водоймах в наслідок ерозії ґрунті та можуть створювати перевантаженість для пропускних систем, станцій обробки води та очистки стічних вод. Часті періоди низького стоку приведуть до зниження здатності до розбавлення забруднюючих речовин і таким чином підвищення їх концентрацій. В районах із загальним зниженням стоку якість води значно погіршиться.

До кінця 90 рр. ХХ століття проблему підвищення температури атмосферного повітря не сприймали серйозно. Одним із перших на це звернув увагу видатний радянський кліматолог М. Будико ще в кінці 60-х років. Провідні вчені сучасності занепокоєні неконтрольованим підвищенням концентрації CO₂ в атмосфері. Професор Кріс Філд – один із провідних експертів у галузі охорони навколишнього середовища – заявив, що за останніми даними викиди парникових газів в 2000-2007 рр. в 3 рази перевищили прогнозовані об'єми. Американський кліматолог Чарльз Девід Кілінг зазначив, що в епоху активної індустріалізації концентрація CO₂ постійно зростала на 1,5 ррт (концентрація CO₂ в частках на мільйон) і нині сягає близько 380 ррт. За прогнозами IPCC

(Міжнародної комісії ООН з проблеми клімату), до кінця XXI століття глобальна середня температура підвищиться на 2-4,5°C.

В Україні є власна гіпотеза про підвищення глобальних температур – магнітна. Вітчизняний учений М. Ріка, директор власного дослідницького центру, стверджує, що Земля нагрівається не ззовні, а зсередини. Він певен, що причина потепління – техногенне магнітне поле, що створила людина і воно викликає резонанс, що призводить до нагрівання ядра Землі. Проте, на Міжнародній конференції з питань зміни клімату (Гаага, лютий 2007 року) більшість спеціалістів погодилося з тим фактом, що провідну роль у потеплінні відіграє антропогенний фактор. Підвищення концентрації вуглекислого газу в атмосфері підсилює парниковий ефект. Отже, більшість учених вважає, що зміни клімату безпосередньо пов'язані з діяльністю людини. На їх думку температура зростає через надмірну кількість промислових викидів в атмосферу, з-поміж яких величезна кількість газів: двоокису вуглецю, метану, закису азоту та інші. Нині концентрація цих газів в атмосфері в 1,5 рази вища, ніж на початку промислової революції [4]. Людина сприяє не тільки глобальному потеплінню, але і локальному, місцевому. На початку XXI століття полтавські кліматологи дослідили, що стан атмосферного повітря у містах Полтавської області в 2004 році, порівняно з попереднім, покращився. За даними Полтавського обласного ЦГМ ситуація з викидами в Полтаві за 10 років змінилася суттєво у бік покращення. Це можна пояснити тим, що у даний період економіка України в цілому знаходилась не в найкращому стані. Підприємства, заводи та фабрики працювали не на повну потужність, або взагалі були закриті. Згідно висновків місцевих науковців найбільшим забруднювачем атмосферного повітря в Полтаві є автомобільний транспорт, викиди якого складають більше половини всіх викидів. Із метою зменшення забруднення атмосферного повітря відпрацьованими газами пасажирського транспорту, у Полтаві переобладнано більшість авто на газову апаратуру живлення та побудовані й задіяні стоянки при в'їзді в місто вантажного транспорту [6]. Але ці заходи повною мірою не вирішують проблеми надмірних викидів парникових газів. Адже, останнім часом нами спостерігається не характерне для Полтави явище – поява «автомобільних пробок» та знищення зеленого насадження, що для місцевих масштабів вкрай катастрофічно.

В таблиці 1 та таблиці 2 розглянуто основні наслідки змін клімату

Таблиця 1

Можливі наслідки змін клімату (екстремальні явища, пов'язані із опадами) на основі прогнозів до кінця XXI ст.

Явище	Ймовірність на підставі моделей для XXI століття	Приклади основних наслідків, що прогнозуються	
		Водні ресурси	Здоров'я людини
Випадки випадання сильних опадів: частота зростає в більшості районів	Досить імовірно	Несприятливі наслідки для якості поверхневих і ґрунтових вод; забруднення джерел водопостачання; дефіцит води може бути зменшений	Підвищення ризику смертності, травматизму та інфекційних, респіраторних і шкірних хвороб
Площа, порушена засухою, зростає	Імовірно	Більш поширений водний стрес	Підвищення ризику дефіциту продовольства і води; підвищення ризику недоїдання; підвищення ризику захворювань, що передаються через воду і їжу
Інтенсивна тропічна циклонічна активність посилюється	Імовірно	Перебої енергопостачання, що викликають порушення в постачанні водою для комунально-побутових цілей	Підвищення ризику смертності, травматизму, захворювань, що передаються через воду і їжу, посттравматичні стресові розлади

Таблиця 2

Загальні наслідки глобального потепління (узагальнені нами дані н/т літератури)

№	Причини	Наслідки
1	Підвищення температури атмосферного повітря на 1°C	Підвищення рівня Світового океану на 30-40 см за рахунок теплового розширення морських вод
2	Підвищення загальної вологості повітря	Загальне підвищення річної суми опадів на планеті
3	Антропогенне забруднення атмосфери	Зростання запиленості атмосфери (впливає на прозорість); зменшення вмісту озону; теплові забруднення – збільшення вмісту CO ₂ та утворення парникового ефекту. Парниковий ефект (ПЕ) може спричинити зростання в атмосфері багатьох компонентів газу, наявних у промислових викидах: NO _x , сірки, CH ₄ , N ₂ O, фріонів тощо (рис.1). ПЕ спричинить зміну кількості опадів, вітру, хмар, океанічних течій тощо
4	Зменшення площі лісів	Зниження фотосинтетичної активності щодо механізмів зв'язування CO ₂ атмосфери (фотосинтезу) і розчинення у воді океанів CO ₂ з утворенням карбонатів
5	Зростання температури поверхневих вод	Зменшує розчинність у воді кисню; зміну температури води, призведе до змін вертикального та горизонтального розповсюдження гідробіонтів (зміни біоценозів)
6	Підвищення температури атмосферного повітря	Сприяє зростанню повторюваності та інтенсивності екстремальних метеоявищ, в особливості паводків
7	Зростання температури атмосферного повітря	Із зміною фітопланктону відбуваються зміни у створенні градієнту концентрації CO ₂ у Світовому океані, що у подальшому визначає його вміст в атмосфері Землі
8	Підвищення температури	Зміна гідрологічних циклів
9	Підвищення температури	Прогнозується, що підвищення температури води водних екосистем в умовах низького стоку погіршать різні форми забруднення води, включаючи забруднення наносами, поживними речовинами, розчинним органічним вуглецем, патогенами, пестицидами, сольовим забрудненням тощо

Список використаних джерел:

1. Глобальні зміни клімату: виклики і проблеми адаптації// *Голос України*. – 2009. – 21 березня. – С. 4.
2. Тарік А. Глобальне потепління і значення лісів// *Валеологія*. – 2009. – № 5-6. – С.12 -13.
3. Шевченко Р.В., Гребенюк І.С., Смірнова Ю.А. Глобальні зміни клімату і біорізноманіття: громадський погляд на проблему // *Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення в загальноосвітній та вищій школі. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. – Полтава, 2008. – С.278-279.
4. Удод, В. М. Трансформація складових біосфери в процесі природокористування [Текст]/ В.М. Удод// *Екологічна безпека та природокористування*. – 2009. – № 3. – С. 109–114.

Трохименко Ганна Григорівна

завідувачка кафедри екології та природоохоронних технологій,

Воронкова Мар'яна Сергіївна

студентка 4 курсу, спеціальність 101 Екологія,

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

***ЕКОЛОГІЯ** (Глобальні та регіональні екологічні проблеми)*

АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТІ РЕКУЛЬТИВАЦІЇ ШЛАМОСХОВИЩ ЗА ДОПОМОГОЮ ФІТОТЕХНОЛОГІЙ

ТОВ «Миколаївський глиноземний завод» (ТОВ «МГЗ») - одне з найбільших підприємств кольорової металургії в Європі, яке знаходиться у Миколаївській області. Переробка бокситів здійснюється за класичною схемою Байера з автоклавним вилуговуванням при температурі 230-240 °С.

Відходом переробки бокситів на глинозем є червоний шлам, для якого функціонують спеціальні гідротехнічні споруди – шламосховища, які після вичерпання свого потенціалу, підлягають технічній рекультивації. Однак, у світі багато вчених вважають червоний шлам джерелом вторинної сировини багато фахівців сьогодні не вважають червоний шлам відходом, оскільки він містить значну кількість заліза і алюмінію, і може служити сировиною для здобуття

різних продуктів [1-5]. Зокрема, його використовують у цементній промисловості, а також у виробництві будматеріалів і керамічних виробів. Науково-дослідні, дослідно-промислові випробування показали, що червоний шлам містить практично всі елементи таблиці Менделєєва. Його потенційними споживачами є підприємства чорної і кольорової металургії, хімічної, цементної, целюлозопаперової промисловості, підприємства по переробці і витяганню рідкоземельних металів, а також сільське господарство.

Основним чинником небезпеки МГЗ є шламосховища № 1 та № 2. Тому проблема рекультивації шламосховища для Миколаївської області є надзвичайно актуальною. Нами проаналізована можливість фіторекультивації за допомогою біотестування. У якості біотестів використовували крес-салат та кукурудзу. Крес-салат – це класична тест-культура, а кукурудза – культура, яка може прорости на підлуженому ґрунті.

Були використані різні варіанти суміші ґрунту: I - 100% ґрунт (рН =6.5); II - змішування 50% ґрунту та 50% червоного шламу; III - 1 см поверхні - шар ґрунту + червоний шлам; IV - 2 см поверхні шар ґрунту + червоний шлам; V - 3 см поверхні шар ґрунту + червоний шлам; VI - Змішування 70% ґрунту + 30% червоного шламу.

Результати дослідження представлені на рис. 1 та рис. 2.

Таким чином, найбільша схожість та урожайність спостерігалася при змішуванні 70% ґрунту + 30% червоного шламу, а також при нанесенні на шлам у лабораторних склянках 2-3 см ґрунту.

У результаті проведених досліджень доведено можливість фіторекультивації шламових масивів при правильному підборі ґрунтосуміші, технології рекультивації та рослинної культури.

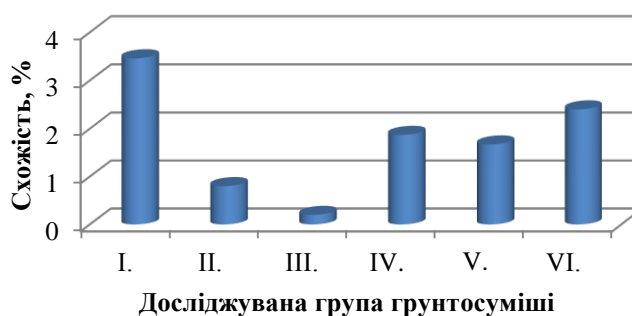

Рис. 1. Результати дослідження проростання насіння крес-салату на різних варіантах суміші ґрунту та червоного шламу

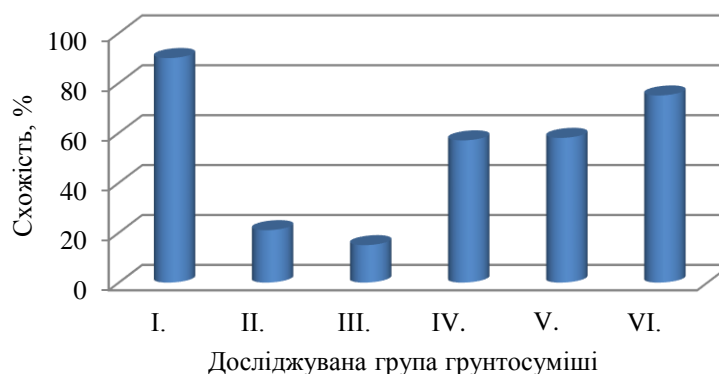

Рис. 2. Результати дослідження проростання зерен кукурудзи на різних варіантах суміші ґрунту та червоного шламу

Список використаних джерел:

1. Толстокулакова А. В. Исследование и разработка процессов извлечения железа из бокситовых руд и красных шламов: дис. ... кандидата техн. наук: 25.00.13, Иркутск, 2009, 123 с.

2. Губіна В.Г., Кадошніков В.М. Червоний шлам Миколаївського глиноземного заводу – цінна техногенна сировина, Геолого-мінералогічний вісник. 2005. № 2. С. 122-126.

3. Piga, F. Pochetti and L. Stoppa. Recovering Metals From Red Mud Generated during Alumina Production, JOM, 45 (11). 1993. P. 55-59.

4. Samal, S. Utilization of Red Mud as a Source for Metal Ions—A Review. Materials 2021, 14, 2211. <https://doi.org/10.3390/ma14092211>

5. Rai, S.; Bahadure, S.; Chaddha, M.J.; Agnihotri, A. Disposal Practices and Utilization of Red Mud (Bauxite Residue): A Review in Indian Context and Abroad. J. Sustain. Metall. 2020, 6, 1.

Чуприна Юлія Юрївна

здобувачка третього освітньо-наукового рівні вищої освіти,

спеціальність 101 «Екологія»

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ЕКОЛОГІЯ (Екологічна безпека)

БІОІНДИКАЦІЯ СТАНУ ЗАБРУДНЕННЯ УРБОВЕДАФОТОПІВ

Перетворення органічної речовини відмираючих рослин, включають два взаємопов'язані, невід'ємні процеси – розклад та гуміфікацію, що відбуваються

в результаті діяльності ґрунтових мікроорганізмів та безхребетних тварин. Раніше основним фактором трансформації органічної речовини в ґрунті вважалися мікроорганізми.

Дослідження, проведені М. С. Гіляровим, Г. Ф. Курчевою, Є. М. Мішустіним, М. М. Коновою та ін., показали, що безхребетні тварини, які населяють ґрунт, мають не менше значення, ніж мікроорганізми.

При тривалому антропогенному впливі спостерігається глибока деградація ґрунтового біоценозу, а індикаційними ознаками є: зменшення загальної біомаси і видового різноманіття ґрунтового покриву. Представники ґрунтової фауни здатні впливати на акумуляцію і міграцію мікроелементів в ґрунті. В загальному процесі трансформації органічної речовини в ґрунті вони доповнюють один одного. Дощовий черв'як є найважливішим представником мезофауни, що бере найактивнішу участь у ґрунтоутворюючому процесі та відновленні родючості[1].

Для визначення антропогенного впливу на екосистему в різних точках урболандшафту доцільно застосовувати метод фауністичної біоіндикації. Слід зазначити, що жоден з ґрунтових організмів, окрім черв'яків, не здатен ефективно здійснювати дві найважливіші функції, а саме: збагачувати ґрунт унікальними ферментами та забезпечувати аерацію ґрунту. Дощові черв'яки найбільш чутливі до забруднення навколишнього середовища, так як знаходяться у постійному тісному контакті з часточками ґрунту. Абсолютно всі забруднюючі речовини ґрунту (важкі метали, пестициди, радіонукліди тощо) впливають як на покриви черв'яків, так і на їх внутрішні органи. Токсичні речовини потрапляють в тканини організму черв'яка, так як тіло їх практично не захищено і дихають вони через шкіру.

Разом з рослинними рештками черв'яки заковтують забруднені часточки ґрунту, тим самим найбільш повно відчують і характеризують перші стадії забруднення ґрунтів. Суттєвим є той факт, що найбільш чутливі до антропогенного впливу стадії їх життєвого циклу (кокон з яйцями, та ювенільні особини) також проходять свій розвиток у ґрунті.

Зменшення чисельності будь-якого виду, або його зникнення викликає незворотні зміни в структурі біоценозу, виникають екологічні проблеми зменшення біорізноманіття [2].

Всі дощові черв'яки ведуть однаковий, нічний спосіб життя: вони постійно перебувають у землі, риючи глибокі ходи та виходять на поверхню ґрунту лише

вночі. Харчуються дощові черв'яки рослинними залишками, що розкладаються і ґрунтовими мікроорганізмами, удобрюють, розпушують і аерують ґрунт і сприяють утворенню перегною.

Широкий розвиток отримали дослідження дощових черв'яків, які пов'язані із новими теоріями флуктуацій, генетичними і біогенетичними особливостями розвитку популяцій та вивченням їх енергетичного потенціалу

Поширення дощових черв'яків пов'язано з абіотичними факторами і типом ґрунту. Під 1м² поверхні ґрунту загальна довжина ходів черв'яків перевищує один кілометр, а інколи досягає більше. Внутрішня поверхня ходів черв'яків покрита спеціальними виділеннями, які надають щільності ходам [3].

При наявності ходів черв'яків корені рослин проникають значно глибше, черв'яки переміщують ґрунт, виносячи частину його на поверхню із нижніх горизонтів і зтягають в глибину рослинний матеріал із підстилки. Важливою умовою життєвого циклу дощових черв'яків є температурний фактор, рН ґрунту та вологість. Дощові черв'яки погано переносять як високі, так і низькі температури, а при засухах зазвичай вони масово гинуть.

Вивчення морфометричних показників (чисельності, розмірів, біомаси) та видового складу дощових черв'яків дозволяє зрозуміти хід ґрунтоутворюючих процесів на досліджуваній території. Багаторічні дослідження вчених стверджують, що висока ступінь забруднення ґрунту приводить до збіднення видового складу та зменшення чисельності і біомаси дощових черв'яків, або навіть «випадіння» із ланки складу ґрунтової фауни.

Список використаних джерел:

1. Жуков О.В., Пахомов О.Є., Кунах О.М. Біологічне різноманіття України. Дніпропетровська область. Дощові черв'яки (*Lumbricidae*) / Дніпропетровськ: Вид. Дніпропетровського національного університету, 2007. 372 с.

2. Іванців В.В. Напрямки еволюційного процесу ґрунтових олігохет (*Lumbricidae*) / Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. 1997. № 1. С. 19-22.

3. Козловський М.П. Особливості формування та збереження угруповань ґрунтових безхребетних тварин у міських екосистемах / Наук. вісн.: Проблеми урбоекології та фітомеліорації. Львів: УкрДЛТУ. 2003. Вип. 13.5. С. 153–157.

Керівник: кандидат с.-г. наук, доцент, зав. кафедри екології та біотехнології Головань Л.В.

Казьмір Любомир Павлович

*ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН
України»*

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Регіональна економіка)

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ЧИННИК СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

За оцінками фахівців, сучасна структура економіки України є неефективною, а це негативно впливає на перспективи подальшого економічного зростання в майбутньому [1; 2]. Тому особливо актуальною є потреба формування та імплементації інноваційної моделі структурної трансформації вітчизняної економіки, яка б значною мірою орієнтувалась на розвиток високотехнологічних видів економічної діяльності та виробництво конкурентоспроможної на міжнародних ринках продукції.

Важливим напрямом адаптації економічних структур до сучасних глобалізаційних і технологічних викликів є інтелектуалізація виробничих та управлінських процесів [3]. При цьому на особливу увагу заслуговує регіональний рівень управління та формування своєрідної «науково-інформаційної оболонки» управлінської системи регіону (рис. 1).

Потужним каталізатором інноваційних процесів, а, отже, й важливим чинником бажаних структурних змін в економіці, є інтелектуальний капітал. Незважаючи на те, що сам термін «інтелектуальний капітал» досить широко використовується в літературі, досі зустрічаються різні трактування його змісту та структури. Наприклад, В. Петренко зазначає, що інтелектуальний капітал – це перш за все породження знань, умінь, досвіду, здібностей, навичок, культури, притаманних кожній окремій особистості у складі певної організованої спільноти [4]. А от Г. Черевко вважає, що під інтелектуальним капіталом слід розуміти лише ті результати інтелектуальної діяльності, які мають економічну цінність і можуть використовуватись у процесі виробництва та обміну продукцією з метою отримання прибутку [5].

Сучасна теорія інтелектуального капіталу формується на основі концептуальної моделі капіталу абстрактної природи, згідно з якою капітал детермінується як матеріальними, так і нематеріальними активами [6]. Бурхливий розвиток цієї теорії за два останні десятиліття свідчить про зростання

«усвідомлення важливості інформації і знань» у формуванні та досягненні цілей соціально-економічного розвитку на всіх рівнях [7].

Сьогодні інтелектуальний капітал визнається як один із найважливіших стратегічних активів не лише окремих організацій (підприємств), а й цілих регіонів і країн. При цьому зазначається що на формування інтелектуального капіталу організації суттєво впливають умови вищих рівнів (мезо- та макрорівнів) [8].

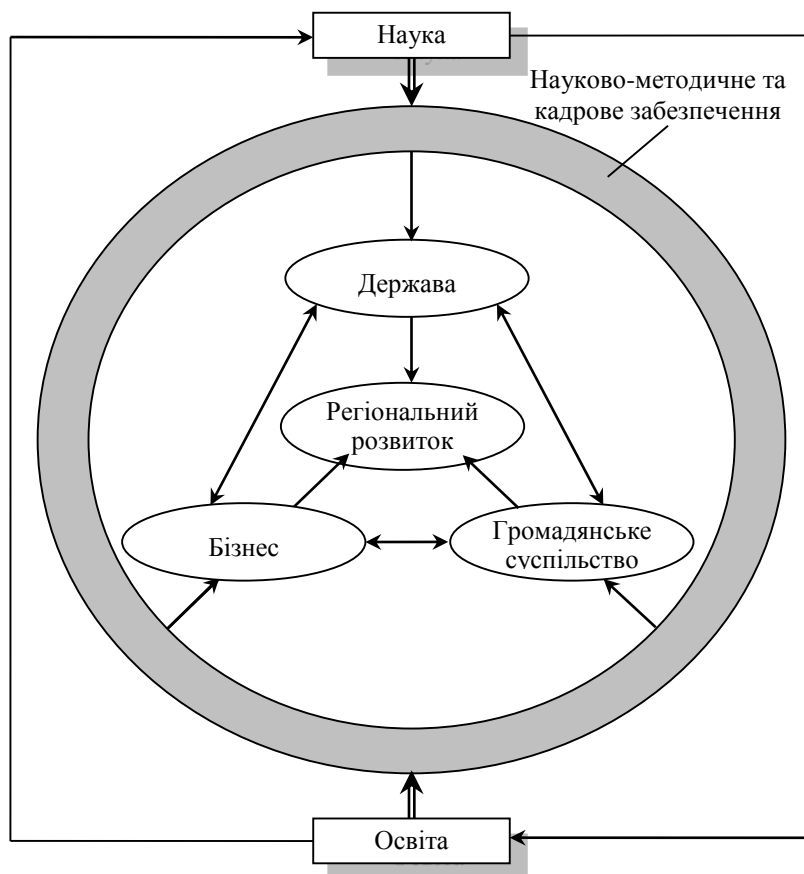

Рис. 1. Принципова схема інтелектуалізації системи управління регіональним розвитком.

Джерело: адаптовано на основі [3].

Можливість вимірювання та кількісного аналізу інтелектуального капіталу відкриває нові напрямки пізнання в економічних науках, а також робить можливою практичну діяльність, яка б краще узгоджувалась з теорією. Тому вже в найближчій перспективі варто було б ініціювати фахову дискусію широкого кола науковців та управлінців-практиків щодо ключових питань, безпосередньо пов'язаних з оцінюванням інтелектуального капіталу та організацією його ефективного використання. Така дискусія дозволила б сформувати узгоджену (хоча б до певної міри) систему поглядів щодо політики нагромадження та

раціонального використання інтелектуального капіталу на всіх рівнях, а також виробити необхідні практичні рекомендації у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Папп В. Структурні процеси в економіці регіональних суспільних систем: теорія, методологія, практика. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2009. 340 с.
2. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку/ О. Жилянська, О. Мельничук, Л. Антонюк та ін. Видання друге. Львів: Кальварія, 2017. 164 с.
3. Казьмір Л. П. Концептуальні аспекти модернізації системи управління розвитком промисловості в Україні. *Регіональна економіка*. 2020. № 4. С. 115-124.
4. Петренко В. Управління процесами інтелектокористування в соціально-економічних системах. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. 352 с.
5. Черевко Г.В. Інтелектуальна власність: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 412 с.
6. Dobija M. Kapitał ludzki i intelektualny w aspekcie teorii rachunkowości. *Przeгляд organizacji*. 2002. Nr 1. S. 8-13.
7. Harris L. A theory of intellectual capital. *Advances in Developing Human Resources*. 2000. Vol. 2 (1). Pp. 22-37.
8. Колпакова О.Н. Интеллектуальный капитал: состав, структура и концептуальные основы управления. *Экономика, статистика и информатика*. 2010. № 6. С. 74-80.

Zaitseva Valentina Mykolaivna

Candidate of Sciences (Pedagogy), Ph.D., Professor

Tsviliy Sergiy Mykolaiovych

Candidate of Sciences (Economics), Ph.D., Assoc.Prof.

Gurova Darya Dmytrivna

Candidate of Sciences (Geography), Ph.D., Assoc.Prof.

National University «Zaporizhzhia Polytechnic»

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Регіональна економіка)

**THEORETICAL ASPECTS OF THE FORMATION OF
POSTCORONAVIRUS BUSINESS SPACE IN THE REGIONAL SPHERE OF
TOURISM ON THE BASIS OF ECONOMIC SECURITY**

Post-coronavirus formation in Ukraine of a modern highly efficient and competitive tourist complex requires solving a number of tasks, namely: improving the regulatory framework and system of public regulation of tourism, creating a modern tourism market on the basis of competition, deepening specialization and cooperation in tourism micro-companies development of various types of tourism, introduction of public-private partnership mechanism, stabilization of micro-business, modernization and transformation of regional tourism infrastructure to global standards, digital integration of Ukraine into the world tourist space, sustainable development of international cooperation in tourism to realize domestic interests business, protectionist policies to promote the creation of tourist destinations.

In general, meeting the needs and demand for tourism implies the need to provide a large number of tourist services. From the point of view of economic activity, tangible and intangible tourist services are of interest to micro-business. The subjects of post-coronavirus relations in the context of tourism are the organizers and sellers (tour operators & travel agents) of the tourist product, their contractors (service providers: hotels, restaurants, carriers, tour operators) and buyers (consumers), both complex tourist product and separate tourist services. Thus, the business of tourism micro-enterprises is an organized work, which uses capital, recreational resources, means of production, staff, digital space for the production and sale of tourism products [1]. In the post-coronavirus business space of tourism important stages of micro-enterprise activity should be: adequate planning of tourist services and quality control of tourist product: preparation of tours, their methodological support, preparation of contractual documentation, work with insurance and other interested organizations (1); determination of the method of realization of a tourist product taking into account technological, information achievements and experience of the global tourism industry: independent realization or through other firms, commission sale through intermediaries or creation of an extensive dealer network (2); innovative ways to stimulate sales: virtual fairs, exhibitions, competitions, auctions, travel lotteries, seasonal benefits, loyalty programs for regular customers, promotional tours, etc. (3); selection by competencies and implementation of smart-personnel management of a travel company: calculation of the number of employees, formation of staff smart-schedule, development of digital-instructions, entrepreneurial innovative forms of remuneration, introduction of smart-regulations of micro-enterprises (4) [2].

The transformation of the regional tourism economy to the post-coronavirus era is accompanied by the emergence of management problems that are extremely complex

in content, their solution must be found by combining the efforts of leading scientific schools using the results of retrospective analysis of economic tourism systems in the conditions of COVID-19, both nationally and internationally. It should be assumed that the creation of a new paradigm of regional tourism economy is becoming an additional factor in its globalization. The search for a vision of development during and after the COVID-19 pandemic is gradually transforming the region's tourism sector into an effective mechanism for developing optimal steps towards a systematic vision of a comprehensive strategy, taking into account the interests of firms. However, micro-enterprises in the region often find themselves at a disadvantage in the market, as large-scale competitors have much stronger capital, an attractive brand and strong leverage. The operators of the regional market have an additional organizational, legal and economic burden. From this point of view, the traditional approach to the use of classical tools to combat competitors is ineffective and requires immediate review, as well as the entire management system of the micro-enterprise on the specifics of the business. Therefore, it is necessary to approach the formation of post-coronavirus business space in the regional sphere of tourism on the basis of economic security.

In the post-coronavirus period of tourism there is a need to review approaches to the formation and provision of economic security in order to maintain a stable position of enterprises in domestic and international markets, both in real and digital environment. The structure of economic security of the tourism sector of the region will have the following components: environmental, financial, investment, social, innovation, as well as functional components. In turn, the composition of the system of economic security of the tourist micro-enterprise is logically expressed by the components: tourist, technical and economic; financial, personnel, information. The success of the enterprise in the conditions of transformation will depend on the constant monitoring of its positions, research of the strengths and weaknesses of its own business and competitors, the ability to adapt to the changing regional business space. Thus, the concept of "safety in tourism" includes: safety of tourists; safety of tourism entities and the state; safety of the environment [3].

At the present stage of development of the tourism economy of the regions, a large number of domestic micro-enterprises are in crisis and that is why the management faces the urgent task of forming an effective strategy for economic security of micro-companies in this area to counter external and internal threats, protect economic interests, ensuring the economic security of the micro-company in this area in order to counter external and internal threats, protect the economic interests of the

enterprise, ensure stable development, increase efficiency. Depending on the size and production capacity of the enterprise, the availability of resources, scale and specifics of the problems to be solved, different approaches should be used to form a strategy to ensure its economic security. In recent years, domestic tourism companies are creating special units in the structure, the main task of which is to ensure economic security. However, most of these units do not have an effectively functioning system of economic security and this aspect significantly reduces the efficiency of their business and necessitates the development of this strategy. At the same time, the creation of such units is a positive vector for the development of modern micro-enterprises in the region and shows the understanding of tourism market participants of the main tasks of economic security of the travel company.

It should be noted that the formation of the system of economic security and the creation of entities depend on the size of the enterprise and capabilities. Practice has shown that micro-business, small firms use the services of external specialized private agencies (consulting, security, detective). Medium-sized businesses can use a combined system of economic security, relying on the capabilities and resources of their own units with partial involvement of the potential of external firms. It makes sense for large companies to create a full-fledged system of economic security with their own powerful service. It should be added that the concept of economic security of a travel micro-company involves the efficient use of resources for stable operation in the post-coronavirus business space at the operational stage and the stage of sustainable strategic development. To ensure the economic security of the micro-company, it is necessary to use a set of business resources (business factors in tourism, which are used by the owners and managers of the firm to achieve goals) [4].

Modern economic literature has a wide arsenal of methods and techniques for studying the economic security of micro-entrepreneurship in the region. However, given the complexity of this economic category, its dependence on economic, social, political, historical, religious, technological, psychological and other factors of society, the purpose, objectives, principles and indicators of tourism micro-entrepreneurship in the region depend on the existing system of government and are based on methodological approaches, methods, evaluation methodology that is acceptable for its evaluation. In any case, the micro-company must fully and effectively use theoretical and methodological approaches to ensure economic security in forming its own position in the post-coronavirus business space of the regional tourism sector in order to quickly restore business activity.

References:

1. Belikova, M.V., Pruss, V.L. (2018). Suchasni transformatsiyi svitovoyi sfery turyzmu [Modern transformations of the world sphere of tourism]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnya – Eastern Europe: economy, business and management*, 6 (17), 21 – 28 [in Ukrainian].
2. Tsviliy, S., Gurova, D., Korniienko, O. (2020). Postcoronavirus development of the regional tourist destination on the principle of public-private partnership. *Biznes-navihator – Business-navagator*, 4 (60), 134-138 [in English].
3. Zaitseva, V.M. (Eds.) (2021). Turystychna haluz' Ukrayiny v period Yevrointehratsiyi: teoretychnyy aspekt [Tourist branch of Ukraine in the period of European integration: theoretical aspect]. Zaporizhzhsa: NU "Zaporiz'ka politekhnikha" [in Ukrainian].
4. Zaitseva, V., Filei, Yr. (2010) Pravove rehulyuvannya turystychnoyi diyal'nosti [Legal regulation of tourism]: navch. pos-k. Zaporizhzhya : Prosvita. 220 s. [in Ukr.]

Stefanovich P.

*Department of Occupational Safety and Environment
Kyiv National University of Construction and Architecture
ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ
(Регіональна економіка)*

DETERMINATION OF PRODUCTION RISK

Abstract. Common to all ideas is that risk means uncertainty about whether an undesirable event will occur or not. According to modern views, risk is usually interpreted as a probabilistic measure of the occurrence of man-made or natural phenomena, accompanied by the formation and action of hazards.

Introduction. This article deals with the organization of a systematic approach in the field of personnel safety management and reducing the level of possible risk. Among all the risk factors identified by modern man, the risk of loss of health due to professional activity is important. Occupational risk is defined as the magnitude of the likelihood of health impairment due to factors in the work environment and work process.

Production risk of the object. In insurance terminology, risk is used to denote the subject of insurance (industrial enterprise or firm), the insured event (floods, fires,

explosions, etc.). Economists and statisticians understand risk as a measure of the possible consequences that manifest at some point in the future. In the psychological aspect, risk is interpreted as an action, the achievement of which is associated with elements of danger, the threat of loss or as a situational characteristic of the activity, which is the uncertainty of its outcome.

A number of interpretations disclose risk as the probability of an accident, accident or catastrophe under certain production conditions. All these definitions emphasize the importance of human activity and the special properties of the environment. All interpretations of the concept of "risk" are currently used in the analysis of hazards and risk management in general. The formation of dangerous and emergency situations is the result of a certain set of risk factors generated by relevant sources.

Each adverse event can occur in relation to a specific victim - the object of risk. The relationship between risk objects and adverse events allows to distinguish between individual, technical, environmental, social and economic risk.

Individual risk - can be voluntary, if it is determined by human activities on a voluntary basis, and forced, if a person is exposed to risk as part of society.

Occupational risk - the likelihood of impairment of the employee's health, taking into account the severity of the consequences as a result of adverse effects of factors of the production environment and the labor process. Occupational risk is assessed taking into account the magnitude of exposure to factors of the production environment and labor process, as well as indicators of health and disability of workers.

Technical risk is a complex indicator of the reliability of elements of the technosphere. It expresses the probability of an accident or catastrophe with a certain severity of damage during the operation of machines, mechanisms for the implementation of technological processes and used facilities.

Ecological risk expresses the probability of ecological disaster, catastrophe, disruption of further normal functioning and existence of ecological systems and objects as a result of anthropogenic intervention in the natural environment or natural disaster with a certain severity of damage. Environmental risk can be manifested both in areas of anthropogenic intervention and outside them.

Social risk characterizes the frequency and scale of the negative consequences of emergencies, as well as various phenomena and transformations that reduce the quality of life.

Sources of social risk:

1. Urbanization of ecologically unstable territories.
2. Industrial technologies and high-risk facilities.
3. Social and military conflicts.
4. Epidemics.
5. Decreased quality of life.

Permissible risk - a risk that, given the existing social values in this situation is considered acceptable.

Risk determination method

Risk determination methods are a way of determining and estimating future events based on the calculation of specialists.

Involved specialists can express their ideas on the best ways to mobilize reserves, attract investment, deadlines for achieving the objectives, criteria for selecting the best solutions to reduce the possibility of risks.

Therefore, risk assessment methods require careful training of experts, whose work includes:

1. clear definition of goals and objectives;
2. a set of sufficiently competent independent experts in relevant fields;
3. discussion of the issue in a group of experts;
4. providing participants with information on preliminary results and conclusions;
5. accurate formulation of general conclusions on the work.

The target analysis, based on the results of the determination, is carried out in several stages:

1. Defining the purpose of the study.
2. Determining the required number of specialists.
3. Creating a group.
4. Carrying out the definition.
5. Summary and analysis of information received from experts.
6. Generalization of results and development of options for solving problems.

Individual methods of decision - is the use of opinions of experts, which formulated each of them personally. The main advantages are the simplicity and clarity of the use of acquired knowledge and personal experience.

Conclusion. Any activity of an economic entity may have an irreversible impact on the environment, or destroy it altogether. To prevent a possible environmental

catastrophe (of human origin), no personal preferences can exist at all. Another scenario is the loss of the ecological world.

References:

1. Zubkov V.I. Sociological theory of risk: A textbook for universities. M., 2009.- 247p.
2. Chovushyan E.O., Sidorov M.A. Risk management and sustainable development. M., 1999. – 345p.
3. Algin A.P. Risk and its role in public life. M., 1989.- 278 p.
4. Bashnyanin G.I. Financial risks. Economic encyclopedia. Vol.2 / Bashnyanin GI-K .: Academy, 2001.-822p.
5. Vitlinsky V.V. Economic risk: system analysis, management./V.V. Vitlinsky.- K .: KNEU, 1994.-245p.
6. Ivchenko I.Y. Economic risks: textbook. Manual / IY Ivchenko.-K .: Center for Educational Literature, 2004.-304p.
7. Klimenko S.M. Substantiation of economic decisions and risk assessment / SM Klimenko, OS Dubrova.-K .: KNEU, 2006.-188p.
8. Лапуста М.Г. Risks in business activity / M.G. Lapusta, L.G. Sharshukova.- M .: INFRA-M, 1998.-224p.

Дубровник-Рохова Алла Олександрівна

аспірантка кафедри регіоналістики та туризму

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Регіональна економіка)

**ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ
РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Для сталого соціально-економічного розвитку регіонів України необхідно залучити достатній обсяг коштів як із внутрішніх, так і з зовнішніх джерел. Залучені інвестиції дають змогу створювати нові робочі місця, збільшити обсяг податкових відрахувань, що сприятливо вплине на формування додаткових джерел фінансування соціально-економічного розвитку, а також підвищити якість інфраструктури, стимулювати розвиток підприємницької діяльності на певній території та диверсифікувати її галузеву структуру, скоротити ризики, пов'язані із циклічністю галузевого розвитку. Оскільки залучення інвестиційних

ресурсів до регіону може суттєвою мірою позитивно вплинути на зміну його економічного становища, модифікувати його виробничу структуру, викликати зміни на ринках робочої сили та капіталу, йому мають приділяти ключову увагу в діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Успішний розвиток країни тісно пов'язаний із співпрацею з країнами світу, що передбачає необхідність поступової модернізації, яка повинна ґрунтуватися на впровадженні у виробництво досягнень науково-технічного прогресу для виготовлення продукції інноваційного характеру та конкурентоспроможної на зовнішньому і внутрішньому ринках. При цьому державну політику необхідно спрямувати на зміну структури економіки шляхом пріоритетного розвитку високотехнологічних виробництв як основи переведення її на інноваційний шлях розвитку [1].

За світовим досвідом індустріальні парки є одним із дієвих організаційно-економічних інструментів прискорення соціально-економічного розвитку територій їх розташування та формування «точок регіонального зростання» за рахунок застосування системи стимулюючих організаційно-економічних умов для їх учасників.

Індустріальні парки є юридично відокремленими цілісними земельними ділянками, призначеними для розміщення промислового виробництва. На них досить часто (але не обов'язково) поширюються спеціальні режими економічної діяльності, в окремих випадках – особливий податковий режим, відмінний від загального. Практика створення індустріальних парків є важливим чинником для залучення потужних інвесторів та передових технологій.

В Україні є певний досвід функціонування технопарків, яких часто плутають з ІІ. Основна відмінність їх від ІІ полягає в тому, що технопарки сприяють розробленню та впровадженню нових технологій у виробництво, для них є обов'язковою присутність науково-дослідного складника у вигляді наукових інститутів, центрів, університетів. На відміну від них ІІ забезпечують підприємства інфраструктурою для здійснення їх основної діяльності. Близьким поняттям до ІІ є промислова зона. Основною їх відмінністю є наявність в індустріальних парків єдиної концепції розвитку території, що передбачає створення пулу орендаторів, єдиної системи управління, надання комунальних, інформаційних, охоронних та інших послуг [3].

Основним джерелом фінансування розвитку індустріального парку в розвинених країнах є інвестиційні ресурси. Україна має сама сформувати

конкурентні переваги для стимулювання внутрішніх і зовнішніх інвестицій у розвиток економіки. Такі інструменти не обмежуються простим географічним розташуванням, а повинні спрямовуватися на спрощення регуляторних норм, створення сприятливих податкових, кредитних умов для вкладників капіталів тощо. Розвиток індустріальних парків та економічних зон зможе дати в перспективі значний ріст вітчизняної економіки [3].

Створення та розвитку індустріальних парків сприятиме розвитку малого та середнього бізнесу. Зокрема, у місті, як правило, використовується від 30% до 40% доходів населення, отриманих у вигляді заробітної плати, витрачається на придбання товарів повсякденного побуту, що пропонуються на ринку суб'єктами підприємницької діяльності, переважно представниками малого і середнього бізнесу. Таким чином, можна зробити висновок, що діяльність промислового парку збільшить доходи підприємців із тенденцією до зростання.

Створення індустріальних парків повинно стати пріоритетним і масштабним проектом, що дасть змогу:

- створити сприятливі умови для розміщення нових підприємств, у тому числі з іноземним капіталом;
- активізувати процеси залучення в економіку зовнішніх та внутрішніх інвестицій;
- збільшити надходження до бюджетів усіх рівнів податків, зборів та обов'язкових платежів;
- здійснити технічне переоснащення підприємств;
- забезпечити випуск конкурентоспроможних товарів;
- забезпечити ефективне використання потенціалу наявних підприємств;
- збільшити регіональні темпи зростання промислового виробництва;
- збільшити кількість зайнятого населення і, як наслідок, покращити соціальні стандарти та економічну ситуацію як у межах міста, району, так і регіону в цілому;
- забезпечити зростання рівня заробітної плати, підвищення рівня якості життя [2].

Невід'ємною частиною діяльності із залучення інвестицій є доведення інформації щодо інвестиційних можливостей території до потенційних інвесторів. На рівні міст існує широкий перелік різних та відносно маловитратних маркетингових інструментів. Ключовим елементом цієї системи

є інвестиційний портал міста або району. Його структура має відповідати потребам потенційних інвесторів, а всю інформацію мають професійно перекласти англійською мовою. Крім того, мають використовуватися можливості регіональних центрів інвестицій та розвитку Державного агентства інвестицій та управління національними проектами України для виведення інформації щодо об'єктів інвестиційної нерухомості регіону на національний рівень. Після того як інвестор висловив зацікавленість, важливо надати йому якісне обслуговування та повне супроводження, щоб він прийняв позитивне рішення щодо інвестування.

Професіоналізм та ефективність команди із залучення інвестицій відіграють вирішальну роль у залученні інвесторів та утриманні їх у регіоні. Важливо також підтримувати відносини з інвестором і після інвестування. Це необхідно, щоб зрозуміти, які існують перешкоди для інвестування та проведення господарської діяльності (наприклад, за допомогою проведення щорічного опитування інвесторів), формувати пропозиції щодо покращення місцевого та національного законодавства, а також визначити додаткові потреби для розширення діяльності наявних інвестиційних проектів на вашій території, оскільки у світовій практиці велика кількість нових інвестицій припадає на реінвестування.

Потрібно також зауважити, що важливу роль у діяльності організацій, задіяних у процесі залучення інвестицій, відіграють кваліфікація та професіоналізм їх співробітників, що, своєю чергою, вимагає забезпечення та постійної підтримки їх професійної підготовки. Таким чином, завдання державного сектору у залученні прямих іноземних інвестицій – створити продукт для інвестицій та «продати» територію інвесторам, іншими словами, зацікавити і переконати розмістити їх бізнес або виробництво на території своїх міст та районів.

Підводячи підсумки вищевикладеного, слід сказати, що індустріальні парки є порівняно новим та одночасно перспективним видом спеціальних економічних зон в Україні. Його переваги полягають у можливості підвищення інституційної активності певних територій, створенні регіональних точок зростання, проведенні структурної перебудови економіки, створенні нових робочих місць, «очищенні» міст від промислового виробництва.

Індустріальні парки є одним із дієвих механізмів успішної децентралізації, адже децентралізація – це не механічний перерозподіл податків між бюджетами

різних рівнів. Справжня децентралізація – це створення умов, за яких територіальні громади мають розуміння, зацікавленість та інструменти розвитку і збільшення добробуту мешканців через вивільнення підприємницької ініціативи, залучення інвестицій, створення робочих місць, розвиток виробництва та наповнення бюджетів. Щоб зробити територіальні громади спроможними та заможними, їм потрібні такі інструменти, як індустріальні парки.

Список використаних джерел:

1. Молдаван О.О. Доцільність запровадження індустріальних парків в Україні/ О.О. Молдаван [Електрон-ний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/36177>.

2. Єгорова О.О. Щодо заходів стимулювання створення та функціонування індустріальних парків в Україні / О.О. Єгорова [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1340/>.

3. Беновська Л. Я. Індустріальні парки як інструмент розвитку регіональної економіки: теоретичні аспекти/ Л.Я. Беновська// Соц.-ек. проблеми сучас. періоду України. – 2014. – Вип. 3(107) [Електронний ресурс].– Режим доступу : [http://ird.gov.ua/sep/sep20143\(107\)/sep20143\(107\)_509_BenovskaLY.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20143(107)/sep20143(107)_509_BenovskaLY.pdf).

Науковий керівник: д.е.н, професор Данилишин Б.М.

Дудко Олександр Станіславович

аспірант кафедри регіоналістики та туризму

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Регіональна економіка)

БЮДЖЕТНО-ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ПРОЦЕС ПЕРЕДАЧІ ПОВНОВАЖЕНЬ ВІД ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ОРГАНАМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стратегічним завданням України на сьогодні є забезпечення економічного розвитку регіонів на основі децентралізації, системи управління адміністративно-територіальними утвореннями як важливого елемента подальшого державотворення. Децентралізація управління передбачає збалансований розподіл повноважень, ресурсів і відповідальності між центральними органами державного управління і управління адміністративно-

територіальними утвореннями та залежить від безлічі умов і чинників. Аналіз підходів, умов та факторів впливу на фінансування повноважень органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації дасть змогу виявити проблемні моменти та визначити можливі шляхи їх усунення.

Децентралізація як процес передачі повноважень від органів державної влади органам місцевого самоврядування, тобто передача повноважень на місця в умовах реформування економічної і політичної системи управління, є особливо актуальним завданням [2]. Зміст перетворень у межах реформи децентралізації полягає у тому, що органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування отримають властиві їм повноваження та відповідно до повноважень – фінансові ресурси. Своєю чергою, органи місцевого самоврядування будуть відповідальними перед виборцями за ефективність своєї роботи, а перед державою – за законність [1].

Децентралізація системи міжбюджетних відносин зумовлена необхідністю зниження впливу центральних органів влади та пов'язаних із цим існуванням низки суттєвих недоліків фіскальної централізації, до яких можна віднести те, що значна частина місцевих бюджетів формувалась за рахунок трансфертів із державного бюджету, що свідчило про значну залежність від центральних органів влади і обмежувало вплив органів місцевої влади на формування доходної частини бюджету [4]. Окрім того, у місцевих органах влади була відсутня мотивація до нарощування доходної бази місцевих бюджетів та відсутня відповідальність за виконання місцевих бюджетів тощо.

Перехід до бюджетно-фінансової децентралізації означає вирішення як політичних, так і економічних й інституційних складових міжбюджетних відносин у країні. Окрім того, цей процес пов'язаний з багатьма напрямками державного управління в регіонах – функціонування інститутів державної влади, включно інститутів фінансової інфраструктури, механізм взаємодії фінансування місцевих програм та проектів та підтримки системи соціального забезпечення населення у регіонах. Ефективно розроблена політика бюджетно-фінансової децентралізації має забезпечувати місцеву автономію і сприяти підвищенню політичної відповідальності, економічної ефективності, відкритості управлінських рішень, тобто перехід до фіскальної або бюджетної децентралізації має забезпечити переваги як політичні, так і економічні порівняно з централізованим розподілом фінансових ресурсів.

Основним завданням запровадження децентралізації є підвищення ролі місцевих органів в управлінні розвитком регіонів, посилення їх активності у створенні умов для активізації економічних процесів і забезпечення економічного зростання [3].

Фінансово-бюджетна складова децентралізації займає особливе місце, оскільки відображає практичний аспект децентралізації адміністративних повноважень і прямо впливає на соціально-економічний розвиток країни загалом.

Таким чином, бюджетна децентралізація набула рис практичної реалізації в регіонах країни. Створення самодостатніх територіальних громад, їх функціонування сприятиме утвердженню дієвого місцевого самоврядування з реальним впливом на місцеві процеси.

Водночас для становлення системи місцевих фінансів України стратегічним питанням є пропорція між власними доходами місцевих бюджетів та трансфертами з державного бюджету. Базуючись на світовому досвіді, можна зробити висновок, що чим більша частка власних та закріплених доходів місцевого бюджету, тим більша відповідальність місцевих органів влади за податкову дисципліну, ефективне використання зібраних доходів. Окрім того, спостерігається значне зростання зацікавленості місцевих органів влади у розвитку підприємництва як основної бази наповнення місцевих бюджетів. З цієї причини бюджетна децентралізація набуває особливого значення в умовах реформування економічних відносин у країні.

Підвищуючи зацікавленість органів влади на місцях у нарощуванні доходної частини місцевих бюджетів, та активізуючи існуючі резерви наповнення місцевих бюджетів важливим при цьому є забезпечення ефективності використання бюджетних коштів. Загалом останні зміни в регуляторній політиці в бюджетній сфері повинні підвищити якість управління бюджетними коштами, забезпечити результативність, ефективність і прозорість використання бюджетних коштів, сприяти покращенню фінансового стану адміністративно-територіальних утворень, забезпечувати прискорення економічного розвитку регіонів та покращити стан соціальної сфери та соціального забезпечення територіальних громад. Обсяг цих доходів має бути достатнім для забезпечення функцій і обов'язків, які покладаються на той чи інший рівень влади. Перспективними дослідженнями у цьому контексті буде аналіз ефективності використання фінансових ресурсів об'єднаними

територіальними громадами з урахуванням анонсованих змін у податковій та бюджетній політиці держави в найближчий період часу.

Список використаних джерел:

1. Падалка О. С. Децентралізація – нова парадигма соціально-економічного розвитку регіонів України / О. С. Падалка, В. В. Кулішов // Економіка України [Текст]. — 2015. — № 10. — С. 45—53.
2. Концепція реформи місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. — Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/333-2014-p.
3. Розенбаум А. Демократія, урядування, децентралізація [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.pdp.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=953:173-a5-&catid=46:i-&Itemid=122
4. Кузькін Є. Ю. Розширення повноважень місцевого самоврядування в сучасних умовах: основні напрямки та подолання перешкод / Є. Ю. Кузькін, О. В. Шишко // Фінанси України. — 2015. — № 11. — С. 43—55.

Науковий керівник: д.е.н, професор Данилишин Б.М.

Карпенко Марина Олександрівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри світової економіки,

Київський національний торговельно-економічний університет

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Зовнішньоекономічна діяльність)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТУ ПРОДУКЦІЇ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

У статті розглянуто стан розвитку молочної галузі України, динаміку поголів'я корів. Проаналізовано експорт та імпорт продукції молочної промисловості. Визначено основні проблеми розвитку експорту молочної продукції та напрямки їх вирішення.

Ключові слова: молоко, молочна галузь, поголів'я корів, експорт молочних продуктів, імпорт молочних продуктів.

Постановка проблеми. Розвиток молочної галузі є одним із пріоритетів розвитку українського аграрного сектору. Посилення конкуренції на молочному ринку після підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським

Союзом, зростаючі вимоги споживачів до якості продукції, а також зниження купівельної спроможності населення вимагають аналізу галузевих проблем та пошуку напрямків підвищення конкурентоспроможності продукції української молопереробної галузі як на внутрішньому так і на зовнішніх ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку ринку молочної продукції висвітлюються у працях В.М. Бондаренко, Т.Л. Керанчук, Н.В. Овсієнко, Т.М. Мостенської, В.М. Марченко, М.І. Васильчак. Проте, невирішеними залишаються питання підвищення конкурентоспроможності та розвитку експортного потенціалу української молокопереробної галузі.

Мета статті. Метою статті є визначення проблем та окреслення напрямків розвитку експорту продукції молокопереробної галузі України.

Виклад основного матеріалу. Ситуація, що склалась в молочній галузі за останні роки викликає занепокоєння. Поголів'я молочних корів щомісячно скорочується. На 1 травня 2021 року молочне стадо в Україні налічує 1,669 млн. корів, тобто зменшилось на 102,9 тис корів, або на 5,8 % у порівнянні з травнем 2020 року. Зниження відбулось в усіх категоріях господарств. Молочне поголів'я у сільгосп підприємствах становить 421,7 тис., що на 5,3 тис., або на 1,3 % менше, ніж на 1 травня 2020 року; у господарствах населення утримується 1,245 млн. корів, що на 97,5 тисяч, або на 7,3 % менше, ніж за аналізований період попереднього року [1].

За 4 місяці 2021 року у порівнянні з відповідним періодом минулого року товарне виробництво молока від господарств усіх категорій скоротилось на 137,3 тис.тонн, або на 5,2% і складає 2,519 млн.тонн молока, в тому числі 64%, або 1,617 млн. тонн виробляється господарствами населення, тоді як решта – 36%, що складає 901,9 тис.тонн молока, виробляється сільськогосподарськими підприємствами. Тенденція до зменшення поставок молока на переробку продовжується і складає - 1,1 млн.тонн, або біля 41% до загальних обсягів в порівнянні з минулим роком [1].

Середні ціни на молоко з ПДВ у травні 2021 склали: екстра гатунок — 11 456 грн/тонну, вищий — 10 694 грн/тонну, перший — 9620 грн/тонну, від господарств населення – 6251 грн/тонну. Враховуючи поточну ситуацію і вже прогнозовані цінові піки, середня ціна на екстра гатунок буде націлена на позначку - до 12 600 грн/тонну з ПДВ, а середньозважена ціна трьох гатунків — на 10 000 грн/тонну з ПДВ [1].

Рівень закупівельних цін на молоко в Україні став вищим, ніж у цілому в ЄС та країнах, які межують з Україною. У результаті зросли ціни на готову молочну продукцію (табл.1).

Таблиця 1

Ціни на молочну продукцію від виробника з пдв, грн/тонна

Продукція	2017	2019	2020
Молоко оброблене рідке	8096	15565	17106
Молоко сухе знежирене	36381	53928	59871
Масло вершкове	57068	120720	126476
Сири жирні	63372	118208	121354
Кефір	9343	18216	19426
Сметана	23674	49121	52340

Джерело: дані Державного комітету статистики України [5]

У квітні 2021 року середні ціни на молочну продукцію від виробників становили: на молоко оброблене рідке - 18986,1 грн. за тонну, молоко сухе знежирене - 68609,37 грн. за тонну, масло вершкове - 133050,9 грн. за тонну, сири жирні - 133935,81 грн. за тонну, кефір - 21125,1 грн. за тонну, сметану - 52607,94 грн. за тонну [4].

Таблиця 2

Обсяги експорту та імпорту основних видів молочної продукції в Україні, тис. тонн

Продукція	2015		2019		2020	
	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт
Молоко і вершки незгущені	8,8	0,4	25,2	3,6	18,6	13,0
Молоко згущене	59	0,8	35,8	2,56	27,4	6,1
Кисломолочна продукція	3,8	2,7	6,1	6,17	5,7	9,9
Молочна сироватка	26,5	1,1	24,1	3,19	26,9	5,1
Масло	11,7	0,7	18,3	3,41	11,2	10,0
Сири	10,8	5,4	7,2	23,72	6,4	46,8

Джерело: складено автором за даними Державної фіскальної служби України [4]

Підвищення цін призвело до зниження конкурентоспроможності вітчизняної продукції та збільшення імпорту молочних продуктів з країн ЄС

(Польщі, Німеччини, Франції, Нідерландів, Італії), а також з Республіки Білорусь та зменшення обсягів експорту продукції української молокопереробної галузі.

Крім того, до факторів, що призвели до зниження конкурентоспроможності продукції вітчизняних виробників, можна віднести наступні:

- зростаючі тарифи на енергоносії;

- висока ставка ПДВ на молочні продукти - 20%. У тих країнах, які експортують молочні продукти в Україну, ставка ПДВ в декілька разів нижча, ніж в Україні: у Німеччині – 7%, Франції – 5,5%, Нідерландах – 6%, Угорщині – 9%, Польщі – 5% і, навіть, у Білорусі та Росії - 10% [2].

17 грудня 2020 року прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції» №1115, яким встановлюється ставка ПДВ в розмірі 14% на сільгосппродукцію, в тому числі за товарною позицією 0401 (в частині молока незбираного), тоді як на молочні продукти ставка ПДВ залишається на рівні 20%, що призведе до ще більшого зростання цін на молочні продукти та зниження рівня конкурентоспроможності українських молочних продуктів як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках, спричинить зменшення обсягів експорту та поглиблення імпортозалежності.

Висновки та пропозиції. Для забезпечення підвищення конкурентоспроможності української молочної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринку потрібна державна підтримка розвитку молочного виробництва; відповідна законодавча база щодо зниження ставки ПДВ на готову молочну продукцію з 20 до 10 %. Для уникнення небажаних ризиків, зниження ставки ПДВ необхідно приймати одночасно на молоко і молочні продукти, за прикладом інших країн світу.

Для збереження вітчизняного виробництва та підвищення експортних можливостей необхідно переглянути квоти на експорт молочної продукції до країн ЄС та ввести дзеркальні квоти на імпорт молочних продуктів з ЄС; встановити пільгові ціни та тарифи на енергоносії, пально-мастильні матеріали для виробників молока та молочних продуктів; передбачити для молокопереробних підприємств цільове пільгове кредитування на закупівлю молочної сировини для здійснення своєчасних розрахунків з виробниками молока.

Список використаних джерел:

1. Вісник молочників. — 2021. — №5 (113). — Режим доступу: <http://www.ukrmolprom.kiev.ua/ua/analitika/shchomisyachna&analitika/category/visnik>
2. Експорт молока та молочних продуктів до ЄС: перші кроки. Євроінтеграційний портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/eksport-yes/moloka-ta-molochnoi-produktsii>.
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1115-20#Text>
4. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/ms/>.
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Кузьменко Валерій Павлович

кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії,

Національний університет «Кієво-Могилянська Академія»

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Економічна теорія)

ТЕОРІЯ ПЕРІОДИЧНОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ І РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙ В ЇХ ПОДОЛАННІ

Ще наприкінці ХІХ ст. видатним українським вченим-економістом Михайлом Туган-Барановським вперше у світі було створено теорію періодичності (циклічності) промислових криз, на основі аналізу динаміки ділових циклів після Промислової революції в Англії, що була тоді лідером розвитку світової економіки. Вже 1894 р. вийшла в світ перша його книга «Промислові кризи в сучасній Англії, їх причини і близький вплив на народне життя» [1].

Його безпосередній учень – видатний російський економіст Микола Кондратьєв уже 1922 р. на основі аналізу соціально-економічної динаміки розвитку чотирьох найрозвинутіших країн світу майже за півтори століття

відкрив великі цикли кон'юнктури – три «довгі хвилі» – К-хвилі світової економіки тривалістю близько 60 років [2] і вказав у прогнозі, зробленому на їх основі, на закінчення третьої К-хвилі кризовими 30-ми роками ХХ ст. та їх завершення великою війною, виходячи з другої емпіричної правильності його теорії. Це підтвердилось у часи Великої депресії та Другої світової війни, що затягнулась на 6 років.

Модель Кондратьєва була чи не єдиною в світі теорією, котра дозволила майже за десятиліття передбачити Велику депресію 1930-х років і наприкінці її початок у 1939 р. Другої світової війни, що спричинилась як наслідок накопичених у кризу протиріч. Більше того, прогнозна стабільність тривалості «К-хвиль» підтверджується й черговою Великою депресією – сучасною світовою фінансовою і соціально-економічною кризою, котра у відповідності до теорії криз Туган-Барановського почалась з фінансових криз 90-х років ХХ ст. в країнах Латинської Америки, Південно-Східної Азії та, особливо, рецесії у нових державах пострадянського простору, так званих країнах СНД. А вже у ХХІ ст. на самому її початку в стані стагнації опинились економіки США, Японії, Німеччини, Франції, Італії та інших розвинутих країн. І тільки катастрофічні події 11 вересня 2001 р. у США, підштовхнувши останні разом з іншими країнами НАТО до розв'язання війни з Афганістаном та Іраком, тобто з Ісламською цивілізацією, активізували їх військово-промисловий комплекс (ВПК), що посилив воєнно-політичну напругу в світі, але через міжгалузеві зв'язки забезпечив незначний підйом світової економіки аж до глобальної кризи 2008-2009 рр., відсунувши її прихід на 9 років.

Наслідки криз загальновідомі. В усіх країнах СНД уже на початку 90-х років почалась системна деградація їх господарств. В Україні у повній відповідності з класичним кейнсіанством – за кривою Філіпса різке зниження гіперінфляції попиту в 1993 р. (10200%) призвело до шаленого зростання безробіття та обвалу ВВП на 24% у наступному 1994 році. Незважаючи на макроекономічний підйом країни у 2000-2008 рр. із середньорічними темпами приросту ВВП в 7%, вже у 2009 р. під впливом світової фінансово-економічної кризи економіка України впала на 15%, а після 2-х років незначного зростання та 2-х років стагнації з початком війни з РФ у 2014-2021 рр. національна економіка опинилась у черговій Великій депресії, що теж супроводжується гібридною війною. Таким чином, для неї знову підтвердились закономірності, відкриті кондратьєвською моделлю.

Ще у 1911 р. видатний австро-американський економіст Йозеф Шумпетер у роботі «Теорія економічного розвитку» [3] дав оцінку динаміки економічного розвитку через інновації, що ведуть до стану динамічної нерівноваги. Прискорення еволюції економічного зростання та якісних змін досягається через впровадження у виробництво кластерів інновацій, що забезпечують просування нових технологій і видів продуктів та супроводжуються «творчою руйнацією» і періодичною заміною застарілих виробничих функцій новими. Інновації є способом подолання криз і двигуном циклічного розвитку економіки. Якщо ж говорити про одну з фундаментальних гуманітарних наук – правознавство, то вона теж має тісно пов'язану з інноваціями категорію інтелектуальної власності, без якої сьогодні практично неможливо було б підтримати та захистити підприємців, які за Шумпетером і є головними носіями інноваційних ідей.

До об'єктів права інтелектуальної власності належать:

- об'єкти авторського права і суміжних прав (твори науки, твори літератури, виконання, фонограми, відеограми, програми організацій мовлення);
- об'єкти права промислової власності (винаходи, корисні моделі, комерційні найменування, торговельні марки, географічні зазначення походження товарів;
- нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності (сорти рослин, породи тварин, комерційні таємниці, наукові відкриття, раціоналізаторські пропозиції).

Інновації вимусили в економічній теорії поряд з трьома класичними фундаментальними факторами виробництва, за Жаном-Батістом Сеєм, – працею, капіталом і землею – ввести в науковий обіг четвертий специфічний фактор виробництва – підприємницький хист. Категорія інтелектуальної власності, за своєю глибинною суттю, й стала основою правового захисту цього фактору в особах підприємців – інноваторів у системі складних право-господарських відносин у світовій економіці з визначенням й місця України в цій системі [4]. На це ще 29 років тому я звернув увагу при розгляді інноваційно-інвестиційних циклів соціально-економічного розвитку в своїй монографії [5].

Цікаво, що свою теорію інновацій Шумпетер вперше створив на терені сучасної України, в Чернівцях, куди після закінчення Віденського університету був направлений викладати політекономію в місцевому університеті. Там він у 1909-1911 рр. й написав знамениту «Теорію економічного розвитку», ідеї якої розвив у наступних своїх роботах. Але тоді Чернівці входили до складу Австро-

Угорської імперії. Столицею Російської імперії був Санкт-Петербург, де народився геніальний український вчений Володимир Вернадський і викладав інший геніальний вчений Михайло Туган-Барановський, що разом створили Академію наук України в 1918 р. – 103 роки тому. І як пророче писав у піку (1947) початку холодної війни та післявоєнного розквіту Радянської імперії та «соціалістичного табору», геніальний російській філософ Георгій Федотов у статті «Доля імперій»:

«В сучасному світі нема місця Австро-Угорщинам. Якщо світом буде правити єдина влада – єдиний шанс його спасіння – вона буде зобов'язана припинити всяке насилля одних народів над іншими. Ліквідація останньої приватної Імперії стане питанням міжнародного права та справедливості.

Для самої Росії насильне продовження імперського буття означало би втрату надії на її власну свободу. Не може держава, що існує терором на половині своєї території, забезпечити свободу для іншої» [6].

Дуже актуально звучать сьогодні ці слова російського мислителя, що емігрував із СРСР ще в середині 20-х років ХХ ст. Не менш пророче у рік сталинського Великого перелому (1929) не менш геніальний Володимир Вернадський у листі з Праги в Париж до сина Георгія – історика євразійського напрямку, писав, що якщо коли-небудь Україна та Грузія вийдуть із СРСР, то ніколи туди вже не повернуться. Глибинний смисл цих слів нам відкрився тільки зараз, після Трояндової революції у Грузії та Помаранчевої і революції Гідності в Україні, особливо, після війни Росії проти Грузії 2008 р. та розв'язаної після Євромайдану 2013-2014 рр. гібридної війни РФ проти суверенної України, що затягнулась і протікає вже восьмий рік. І стає зрозумілим, чому Сталін у 30-ті роки ХХ ст. тотально знищив саме українську та грузинську (за кров'ю рідну йому) інтелігенцію – носія ідей національних свобод і незалежності та громадянського захисника прав населення, що несе ці ідеї сьогодні в інші пострадянські країни.

Пандемія, стрімко увійшовши до нашого життя, докорінно змінивши весь світ. Кожна країна, навіть найзабезпеченіша, повною мірою відчула на собі її негативні наслідки. З поширенням хвороби людей брав страх, який спричинив падіння світових фондових індексів. Багато людей втратили свою роботу або лишилися частини своїх доходів, через що скоротилися витрати у сфері розваг та відпочинку. Більшість країн зіткнулася зі зростанням рівня безробіття. Згідно з оцінками МВФ, світова економіка скоротилася за 2020 рік на 4,4% (темпи

падіння ВВП України у 2020 р. теж на середньосвітовому рівні). Цей спад для світового господарства вважається найгіршим з часів Великої депресії, в 2009 році він був у 2 рази меншим на рівні 2,2%. В один момент країни зачинили свої кордони й економіка призупинилася, морські компанії та авіакомпанії втратили майже всі прибутки, туристична гілка також опинилася без доходів. Кажучи про позитивні наслідки – викиди шкідливих речовин в атмосферу зменшились порівняно з 2019 роком.

Згідно з прогнозом ОЕСР, виходячи з припущення про періодичні спалахи коронавірусу, а також перспективу появи широкодоступної вакцини до кінця 2021 року, в наступні два роки має відбутися поступове, але нерівномірне відновлення світової економіки. Прогнозується, що після сильного спаду в 2020 році (до -4,4 %) світовий ВВП зросте приблизно на 4¹/₄ відсотка в 2021 році і ще на 3³/₄ відсотка у 2022 році. Наприкінці 2021 року світовий ВВП має опинитися на докризовому рівні, чому сприятиме сильно прискорене його відновлення в Китаї.

Список використаних джерел:

1. Туган-Барановский М.И. Промышленные кризисы в современной Англии, их причины и ближайшие влияния на народную жизнь/ М.И. Туган-Барановский. – СПб., 1894.
2. Кондратьев Н. Д. Большие циклы конъюнктуры/ Н. Д. Кондратьев// Вопросы конъюнктуры. – 1925. – Выпуск 1. – Т. I. – с. 28-79
3. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотків та економічного циклу/ Й.А. Шумпетер. – К.: ВД «Киево-Могилянська Академія (КМА)», 2011. – 242 с.
4. Програма співробітництва між Кабінетом Міністрів України і Всесвітньою організацією інтелектуальної власності: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/999_003
5. Кузьменко В.П. Инвестиционная политика в регионе / В.П. Кузьменко. – К: Наукова думка, 1992. – С. 221-235.
6. Федотов Г.П. Гибель империй / Г.П. Федотов // Собрание сочинений в 12 т. – Т. 9. – М., 2004. – С. 251-252.

Кузьменко Любов Григорівна

*доцент кафедри інтелектуальної власності та цивільно-правових
дисциплін,*

к.е.н., с.н.с, доцент, Заслужений економіст України

*Київський інститут інтелектуальної власності та права Національного
університету «Одеська юридична академія»*

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Державне регулювання економікою)

КОНКУРЕНЦІЯ-ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Система державного регулювання економіки в багатьох країнах світу своїм пріоритетним напрямком визначила розвиток і захист конкуренції. Конкуренція є одним з вирішальних чинників розвитку як окремих соціально-економічних систем, так і національних економік в цілому і є найважливішим елементом ринкової економіки, що обумовлює розвиток ринкових відносин, визначає їх суть. До найважливіших чинників стабільного розвитку держави відноситься створення сприятливих передумов для розвитку ефективного конкурентного середовища. Добросовісна конкуренція є індикатором, що визначає рівень демократії і ступінь науково-технічного прогресу та є стрижнем і координатором господарського життя в умовах ринку, одним з двигунів економічного зростання кожної успішної економіки. Політика конкуренції покликана поставити ринки на службу інтересам споживачів за допомогою виконання законодавства і пропаганди конкуренції.

Головним завданням конкурентної політики є забезпечення економічної ефективності та ефективного функціонування ринків і корегування викривлень в ринкових механізмах. Запровадження конкуренції переслідує досягнення двох основних цілей: розвиток економіки і задоволення потреб кінцевих споживачів. Конкуренція важлива через те, що вона примушує підприємців виробляти якісніші товари і послуги за нижчих цін, стимулює суб'єктів господарювання до ефективної діяльності з метою отримання прибутку за рахунок забезпечення споживачів товарами (роботами, послугами) високої якості, у необхідній кількості та асортименті та за доступними цінами. Політика в області конкуренції повинна сприяти забезпеченню того, щоб споживачі мали достатні можливості вибору товарів і послуг за оптимальними цінами.

В Україні державна підтримка та захист добросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності віднесені до пріоритетних напрямів ринкової економіки. Процес регулювання добросовісної конкуренції передбачає вироблення правил соціально - нормативної регламентації способів ведення конкуренції. Державне регулювання економічної конкуренції забезпечується за допомогою системи заходів, що здійснюються уповноваженими органами і спрямовані на запобігання недобросовісній конкуренції та зловживанням монопольним становищем, їх усунення та застосування заходів відповідальності до порушників відповідно до встановлених державою правил у сфері економічної конкуренції. Державний контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів підприємців від зловживання монопольним становищем та недобросовісної конкуренції, вжиття заходів для попередження чи припинення його порушень, а також щодо притягнення винних осіб до юридичної відповідальності, які визначені Законом України «Про Антимонопольний комітет України» (надалі – Закон), здійснюється Антимонопольним комітетом України. Відповідно до Закону Комітет є державним органом із спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель.

В умовах жорсткої конкурентної боротьби за ринки і технології питання конкуренції набувають в Україні все більшого стратегічного значення. Ознаками недостатнього рівня розвитку конкуренції, зокрема, є те, що за останні роки відбувається зростання цін, яке не може бути обґрунтовано впливом об'єктивних факторів; не зменшується монополізація окремих товарних ринків; спостерігається недостатній рівень продуктивності праці та інноваційної активності суб'єктів господарювання, не зменшується кількість порушень конкурентного законодавства. Так у 2019 році Антимонопольним комітетом України припинено 2071 порушення конкурентного законодавства. Розмір накладених у 2019 році штрафів склав 8,7 млрд грн. Найбільший штраф застосовано в рішенні про вертикальні узгоджені дії виробників сигарет та тютюнового дистриб'ютора «Тедіс» у розмірі 6,5 млрд грн [1]. Тоді як у 2018 році припинено - 1344 порушення, розмір накладених Антимонопольним комітетом штрафів становив 277,2 млн грн [2]. За підсумками ВЕФ 2019 року, відповідно до Глобального індексу конкурентоспроможності Україна посіла 85-

те місце зі 141 можливого, за підсумками ВЕФ 2018 року за цим же показником Україна посідала 83 місце зі 140 можливих.

Для успішного функціонування і сталого розвитку економіки і підвищення суспільного добробуту необхідно вживати заходів для підвищення ефективності конкуренції між суб'єктами господарювання. Сприяти розвитку конкурентного середовища шляхом зняття регуляторних бар'єрів доступу на ринки, запобігати їх створенню; стимулювати вступ нових учасників на потенційно конкурентні ринки; проводити моніторинг та аналіз стану конкурентного середовища в Україні. Посилити адвокатування конкуренції шляхом запобігання порушенням та розширення методичного забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції, сприяння розвитку добросовісної конкуренції, більш широкого роз'яснення законодавства про захист економічної конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Звіт Антимонопольного комітету України за 2019 рік.
URL:<https://data.gov.ua/dataset/439c2cd8-2e1a-4617-93a9-f23d0754a98d/resource/c02d2314-411e-46d7-b237-3def10a31fdb/download/zvit-amku-za-2019-rik.zip>
2. Звіт Антимонопольного комітету України за 2018 рік.
URL:<https://data.gov.ua/dataset/439c2cd8-2e1a-4617-93a9-f23d0754a98d/resource/9c75753c-62cc-4ae9-b437-3388070aa91f/download/zvit-2018.zip>

Марко Євген Іванович

Кандидат економічних наук, старший науковий співробітник

Центру воєнно-стратегічних досліджень

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Зовнішньоекономічна діяльність)

ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Сучасний етап світогосподарського розвитку формує новий порядок системі міжнародних економічних відносин, вносить нові елементи у взаємовідносинах між державами, їх групами та міжнародними економічними і фінансовими організаціями. Така популярна наприкінці ХХ століття глобалізація

починає давати тріщини, на перший план все частіше виходить конфлікт національних інтересів. Особливе місце серед нових викликів, з якими стикається сучасна система міжнародних економічних відносин, все більше посідають різного роду санкції. При цьому залишаються проблемними питання їх чіткого визначення, специфіки міжнародних економічних санкцій, правового статусу, правомірності застосування, ефективності регулювання.

Санкції є односторонніми або колективними діями проти країни, яку вважають порушником міжнародного права, спрямованими на те, щоб змусити цю державу дотримуватися закону [1]. Санкції виступають певним компромісом між дипломатичними методами і більш інтенсивними діями, які можуть включати військові дії і таємні операції. Санкції можуть включати в себе припинення дипломатичних відносин, бойкот спортивних і культурних заходів, секвестрування власності іноземної держави та її громадян. Разом з тим, найбільш поширеною формою санкцій є економічні санкції.

Для чіткого, логічного і транспарентного формування механізму практичного застосування необхідні обґрунтування і уніфікація самого поняття «санкції». Первинно цей термін походить від латинського «sanction» – непорушна постанова і в сучасній фаховій термінології налічує декілька основних варіантів, в тому числі трактує санкції у сфері міжнародно-правових відносин як «захід впливу (економічний, політичний, військовий), який застосовують щодо держави, яка не виконує міжнародні угоди». Іншими словами, санкції – це заходи примусового зовнішнього впливу на відповідних суб'єктів міжнародних відносин з метою досягнення певних цілей.

Сутність проблеми полягає в тому, що сучасна практика міжнародних економічних відносин використовує цілий набір заходів такого примусового впливу, при цьому одні з них вживаються постфактум (після порушення міжнародних правових норм), інші – до здійснення можливих порушень, тобто носять превентивний характер.

До економічних заходів примусового впливу відносять різного роду торговельні обмеження прямої та непрямої дії – захисні й антидемпінгові заходи захисту внутрішнього ринку, ембарго, економічний бойкот, контрзаходи, і, власне, самі санкції.

Виходячи з такої практики, дослідники схиляються до того, що санкції можуть бути застосовані окремими державами, групами держав або міжнародними організаціями, передусім ООН. Однак в будь-якому випадку

санкції – це заходи примусу, здійснювані ООН напряму або з відома ООН державами чи групами держав стосовно інших держав, які порушують міжнародне право. В принципі метою міжнародних санкцій, що можуть іменуватись як обмежувальні заходи, є зміна політики і дій держави, юридичних або фізичних осіб. В той же час контрзаходи в загальному трактуються як реакція (індивідуальна чи колективна) в рамках вимог міжнародного права у відповідь на порушення певними суб'єктами норм цього права.

Економічні санкції представляють собою досить привабливий інструмент зовнішньої політики, адже, на відміну від війни, вони покликані вирішувати міжнародні конфлікти і розбіжності з меншими витратами і людськими жертвами. У більшості випадків використання економічних санкцій передбачає бажання країни ініціатора втрутитися у процес прийняття рішень іншої суверенної країни. Вони слугують доповненням до дипломатичних методів та дають можливість відкласти або уникнути використання військових засобів. З цього слідує, що до економічних санкцій найчастіше вдаються країни, що проводять активну зовнішню політику.

З точки зору практичної реалізації, санкції доцільно розглядати як особливий інструмент, що у поєднанні з іншими може стати основою для формування повноцінної стратегії. З цього приводу спеціалізоване швейцарське видання «CSS» у редакційній статті «Економічні санкції: чудо-зброя чи бомба, що не вибухнула» зазначає, що «санкції будуть залишатись важливою складовою частиною інструментарію зовнішньої політики і політики безпеки співдружності держав». Увага акцентується на тому, що економічні санкції переслідують політичні цілі економічними засобами. Для цього перериваються нормальні торговельні й фінансові відносини, а економічні санкції можуть визначатись як дискримінаційні обмеження імпорту або експорту, технологій, капіталу чи послуг проти однієї країни чи групи країн з метою з політичних причин спонукати об'єкт санкцій до визначеної поведінки [1, с.1].

В сучасній практиці міжнародних відносин Євросоюзом застосовуються такі види санкцій:

- дипломатичні санкції (висилка дипломатів, призупинення дипломатичних відносин, призупинення офіційних візитів);
- торговельні санкції (загальні санкції, пов'язані з підприємницькою діяльністю);

- фінансові санкції (заморожування активів або економічних ресурсів, заборона на фінансові операції, обмеження на експортні кредити чи інвестиції);
- воєнні санкції (ембарго на поставки зброї);
- дорожні штрафи (обмеження наземного, повітряного чи морського сполучення);
- комунікаційні санкції (обмеження доступу до пошти, радіо і телебачення);
- спортивні й культурні санкції;
- обмеження в'їзду на територію країни;
- призупинення співробітництва з третьою країною [2].

Економічні й фінансові санкції Євросоюзу включають заборони на: експорт та імпорт (торговельні санкції щодо конкретних товарів, таких як технологічне обладнання, нафта, алмази); надання конкретних послуг (брокерських, фінансових, технічної допомоги); пільоти, інвестиції, платежі й переміщення капіталу або відміни тарифних преференцій.

Обмежувальні економічні та фінансові заходи, включаючи цілеспрямовані фінансові санкції, мають застосовуватись всіма юридичними і фізичними особами, що здійснюють підприємницьку діяльність в ЄС, у т.ч. громадянами країн, які не є членами Євросоюзу. ЄС часто запроваджує цільові фінансові санкції, спрямовані проти конкретних осіб, груп чи організацій, відповідальних за політику або інші дії.

Таким чином, санкції є актуальними, супроводжуючи конфронтаційні процеси на політичній арені. Зовнішньополітичні цілі в контексті запровадження економічних санкцій фокусуються на маніпулюванні політичними рішеннями країни об'єкта економічних санкцій, яких прагне досягти країна ініціатор. Сюди не включаються зовнішньоекономічні цілі, які можуть бути в сфері торгівлі, фінансів, податків та інших комерційних відносин між двома суверенними країнами. Проте є виняткові випадки, коли економічні санкції мають на меті не тільки явні зовнішньоекономічні цілі, а й приховані політичні та ідеологічні завдання.

Список використаних джерел:

1. Wirtschaftssanktionen: Wunderwaffe oder Blindgänger? – Center for Security Studies (CSS), ETH Zürich, Nr. 83, November 2010.
2. Medzinárodné sankcie [Electronic resource]. – Access mode : www.mzv.sk/zahranicna-politika/medzinarodne-sankcie.

3. Фліссак К.А. Економічна дипломатія у системі забезпечення національних інтересів України. – Тернопіль : Новий колір, 2016. – 810 с.

Масюк Вероніка Олександрівна

студент 2 курсу, спеціальність 073 «Менеджмент»

Чкан Анна Сергіївна

*к.е.н., доцент кафедри бізнес-адміністрування
і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності*

Запорізький національний університет

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Зовнішньоекономічна діяльність)

ОФШОРНІ ЗОНИ: ПРАВОВІ ТА ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ

Офшор – поняття юридичне, економічне та географічне, це фінансовий центр, який приваблює капітал шляхом надання податкових та інших пільг нерезидентам країни, котрі зареєстрували бізнес на території офшору, образне позначення території або об'єкта на ній, що належить іншій державі і веде свою господарську діяльність за межами країни реєстрації.

В умовах глобалізації світової економіки, зростання міжнародної торгівлі, економіки країн стають більш взаємозалежними, що відбивається на поступовій уніфікації їх податкових систем, спрямованих на формування сприятливого середовища для розвитку приватного бізнесу.

Проте, в кожній країні існує специфічна система оподаткування та валютного регулювання, що іноді може використовуватися нерезидентами цих країн для отримання додаткового прибутку, а також нейтралізації вимог валютного законодавства країни базування компанії при переміщенні її виробництв або апарату управління під іншу юрисдикцію.

В рамках процесів міжнародного руху капіталу в розвинених країнах багато десятиліть здійснювалося вивезення капіталу в країни, де порівняно нижчий рівень оплати праці, тому створення зарубіжних дочірніх товариств і перенесення філій в цих країнах отримало широке розповсюдження [1].

В офшорній зоні спрощений і прискорений процес реєстрації нерезидентів, податкові виплати проходять за заниженими ставками, в деяких з них також гарантується конфіденційність діяльності офшорних компаній, їх операції

звільняються від державного валютного контролю. В офшорних зонах полегшений доступ до ринків Європи, США, Канади, відсутні міжнародні торговельні тарифи, доступні послуги провідних транснаціональних банків.

Використовуючи особливості ведення офшорного бізнесу, можна отримати ряд переваг, зокрема: мінімізація оподаткування, більш низький рівень контролю за валютними операціями і транзакціями, конфіденційність у відношенні кінцевого бенефіціара (вигодоотримувача). Переваги, які надає використання офшорних зон, найчастіше застосовуються на шкоду податковій системі країн-донорів капіталу і використовуються як канали його нелегального переміщення поза межами країни для різноманітних цілей: «відмивання» грошей з подальшим їх реінвестуванням, ухилення від сплати податків, фінансування «чорного ринку».

Активізація офшорного бізнесу в світі та постійне вдосконалення схем нелегального виведення капіталу привели до необхідності створення механізмів міжнародної взаємодії і конкретних заходів, що вживаються окремими країнами-експортерами капіталу, спрямованих на протидію нелегальному відтоку капіталу з країни через офшорні схеми.

Зараз ЄС та такі міжнародні організації як OECD (Організація економічного співробітництва та розвитку), FATF (Міжнародна група з протидії відмиванню брудних грошей) здійснюють контроль над операціями з контрагентами, які мають офшорний статус. Також аспекти контролю передбачаються законодавством країн. Класифікацією офшорних зон займається Міжнародний валютний фонд і центральні банки різних країн світу. Особливої уваги заслуговують класифікації, складені FATF і OECD.

Індекс фінансової секретності (Financial Secrecy Index) оцінює рівень конфіденційності фінансового сектора для клієнтів в офшорних зонах. Перші позиції в рейтингу займають країни, які не бажають здійснювати податкове співробітництво.

Для ухилення від сплати податків особливою популярністю користуються схеми з використанням фірми-одноденки, в яку перераховуються кошти за здійснення фіктивних торгових операцій або надання фіктивних послуг. Потім гроші «переводяться в готівку» і повертаються колишньому власнику - організатору даної схеми. Також використовуються схеми зі зміною власника, коли бізнес переходить в руки офшорної компанії (продаж фірми, можливо, і зовсім не здійснювався). Крім того, часто використовуються схеми під

прикриттям фіктивного неповернення кредиту або несплати за продані товари та надані послуги.

Таблиця 1

Класифікації офшорних юрисдикцій від організацій FATF і OECD

Організація	«Чорний список»	«Темно-сірий список»	«Білий список»
FATF	Країни, що не співпрацюють з FATF з питань боротьби з відмиванням грошей і протидії тероризму.	Юрисдикції зі стратегічними недоліками в цій сфері, що зробили недостатній прогрес.	Країни, які усунули недоліки в сфері протидії тероризму і відмивання грошей.
OECD	Юрисдикції, де в недостатній мірі були впроваджені податкові стандарти міжнародного рівня.	Юрисдикції, які взяли на себе зобов'язання по впровадженню податкових стандартів, але ще не реалізували їх.	Країни, що не прийняли податкові стандарти.

Таблиця 2

Провідні країни за Індексом фінансової секретності (FSI) у 2020 р. [2]

№ п/п	Юрисдикція секретності	Розмір «фінансової секретності» (FSI)	Рейтинг секретності	GSW
1	Кайманові острови	1,575.19	76	4.58%
2	США	1,486.96	63	21.37%
3	Швейцарія	1,402.10	74	4.12%
4	Гонконг	1,035.29	66	4.44%
5	Сінгапур	1,022.12	65	5.17%
6	Люксембург	849.36	55	12.36%
7	Японія	695.59	63	2.20%
8	Нідерланди	682.20	67	1.11%
9	Британські Віргінські острови	619.14	71	0.50%
10	Об'єднані Арабські Емірати	605.20	78	0.21%
11	Гернсі	564.56	71	0.41%
12	Об'єднане Королівство	534.65	46	15.94%
13	Тайвань	507.57	66	0.59%
14	Німеччина	499.72	52	4.71%
15	Панама	479.51	72	0.22%

За оцінками, офшори найбільшою мірою використовуються в таких галузях, як нерухомість (79,5% всіх підприємств галузі), інвестиції та фінанси (61%), банківський сектор (57%), підприємства паливно-енергетичного комплексу (49%), підприємства сфери телекомунікаційних послуг (44%) і роздрібною торгівлі (43%) [3].

Згідно з методологією OECD, деякі з функцій і застосувань офшорів становлять небезпеку для світової податкової системи загалом і для конкретних держав зокрема, являючи собою один із проявів недобросовісної податкової конкуренції між розвиненими країнами і тими, що розвиваються.

На національному рівні слід відрізнити дві точки зору на наслідки розвитку офшорного бізнесу. З «позитивного» боку, тобто з боку держав - офшорних юрисдикцій, - офшорний бізнес може сприяти працевлаштуванню місцевого населення. За статистикою до $\frac{3}{4}$ населення офшорних зон зайняті в сфері обслуговування бізнесу в якості секретарів, номінальних директорів і акціонерів, а також юридичних компаній по реєстрації офшорних компаній.

В якості негативних наслідків для країн-офшорів можна назвати підвищену увагу світової громадськості і міжнародних організацій до їх функціонування, а також часткову протидію їх нормальній роботі, що змушує уряди офшорних держав змінювати своє податкове і валютне законодавство по збільшенню відкритості і прозорості офшорного бізнесу на їх території.

Звинувачення на адресу офшорних юрисдикцій з боку розвинених країн у відмиванні грошей, сприянні злочинності, недобросовісній податковій конкуренції і навіть сприянні тероризму є справедливими.

Негативні наслідки офшорного бізнесу для країн-донорів експортованого або капіталу на національному рівні: погіршення інвестиційного рейтингу країни, підвищення навантаження на платіжний баланс і на законслухняних платників податків, звуження надходжень податків до державного бюджету, відтік інвестиційних ресурсів, збільшення витрат на охорону і забезпечення безпеки державних кордонів (в боротьбі з контрабандою), уповільнення економічного зростання і розвитку держави, проведення не завжди обгрунтованої валютної, податкової політики через відсутність детальної інформації про стан офшорного бізнесу.

Негативні наслідки діяльності офшорних зон ведуть до дестабілізації ситуації в національній економіці держави, проте одночасно переваги офшорних

зон формують сприятливе середовище для ведення бізнесу та покращують свою інвестиційну привабливість.

Список використаних джерел:

1. Мещерякова А.В. Офшори та деофшоризація економіки. Journal of Economy and Business. 2019. Вип. 12-2 (58). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ofshory-i-deofshorizatsiya-ekonomiki/viewer> (дата звернення: 18.04.2021).
2. Financial Secrecy Index: tax justice network. 2020 Results. URL: <https://fsi.taxjustice.net/en/introduction/fsi-results> (дата звернення: 18.04.2021).
3. Які галузі найбільше використовують офшори. URL: <http://www.vestifinance.ru/infographics/2984> (дата звернення: 26.04.2021).

Смірнова Олена Юрївна

аспірант кафедри регіналістики та туризму

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Регіональна економіка)

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЮ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ

Сучасна економіка як складова екологічної системи щодо подальшого розвитку досягла граничної межі. Загострення екологічних проблем у світі набуло глобального характеру. Масштабне забруднення навколишнього середовища не знає державних кордонів. Повітряними масами перекидаються десятки тисяч тон забруднюючих речовин, які є джерелами кислотних опадів. Шкідливі і небезпечні речовини, які попадають у водні джерела розповсюджуються на великі території річок, морів, океанів. Широке використання в промисловості і побуті фреонів призводить до руйнування озонового шару планети. Надмірне, неефективне використання природних ресурсів руйнує компоненти навколишнього середовища та цілі екосистеми. Тому природно, що все це призвело до конфлікту двох важливих сфер – економіки та екології. Настав час, коли екосистема планети не спроможна подолати антропогенне навантаження і стає зрозумілим, що без інвестиційних ресурсів, поліпшення їх джерел надходжень та оптимізації напрямів їх вкладення

неможливо досягти позитивних результатів в галузі охорони навколишнього природного середовища, збереження екосистеми планети.

Здійснення інвестиційної діяльності в сучасних умовах передбачає забезпечення збалансованості між екологічними обмеженнями, що виступають лімітуючими факторами економічного зростання, та величиною інвестиційного потенціалу як одного з факторів підвищення конкурентоздатності вітчизняної економіки. Проте, слід відзначити, що інвестиції на відновлення та поліпшення якості навколишнього середовища потребують тривалого періоду та більших зусиль. Вони повинні здійснюватися системно у часі і просторі.

Одержати інвестиції в Україні досить складно і дуже важко залучити інвестиції на екологічні цілі, так як вони досить витратні і, як правило не дають прямого економічного ефекту. Разом з тим, розвитку вітчизняної економіки значною мірою повинна сприяти ефективна інвестиційна діяльність усіх суб'єктів господарювання, оскільки за будь-яких умов вона створює матеріальну базу суспільства і сприяє добробуту населення [1]. Для того, щоб отримати можливості вкладати інвестиції в екологічну сферу потрібно мати ефективну економіку та сприятливий інвестиційний клімат.

Інвестиційні та інноваційні процеси, як правило, взаємопов'язані. Під інноваційною діяльністю розуміють обов'язкову появу нової продукції на ринку, значить вона не може обійтися без виробництва, яке в будь-якому випадку буде негативно впливати на навколишнє середовище. Підприємства, які орієнтуються на екологічні інновації, є важливими учасниками ринку екологічних товарів і послуг. Сегментом загального ринку інновацій є ринок екологічних інновацій, тому важливим для нього є інтереси споживачів. Інтерес у споживачів до екологічних інновацій може проявлятися тільки тоді, коли вони не байдужі до екологічних проблем, зацікавлені в потребах споживати екологічно чисті продукти, проживати в екологічно чистому середовищі. Таким чином, на ринку екологічних товарів і послуг формується попит і пропозиція на різні види екологічних інновацій.

Зв'язок – інновація – виробництво – навколишнє середовище – це взаємопов'язана система, в якій ступінь розвитку кожного в загальному визначає характер економічного розвитку, рівень добробуту людини [3].

Для досягнення економічної ефективності та екологічного результату на ринку екологічних інновацій застосовують різні інструменти регулювання екологічно орієнтованого інноваційного розвитку, які складають відповідні

мотиваційні механізми. Дієві мотиваційні механізми повинні розроблятися так, щоб пропозиція інновацій перевищувала попит на них. У такій ситуації існуватиме конкуренція наукових розробок, яка дозволить підвищити конкурентоспроможність майбутньої продуктової інновації [2].

Як свідчать факти, часто реальне вкладення коштів в новітні технології може дати більший економічний ефект, ніж наступні спроби вирішення питань ліквідації заподіяної шкоди навколишньому середовищу. В промисловості багатьох розвинутих країн впроваджуються новітні технології і промислові процеси, спрямовані на зниження забруднення та інших видів негативного впливу на навколишнє середовище. У деяких галузях витрати на здійснення цих заходів почали швидко зростати. Багато корпорацій почали проводити екологічну політику, опубліковувати екологічні рекомендації і кодекси поведіння стосовно забезпечення безпеки продукції та виробничої діяльності. Тому серед міжнародних корпорацій можна знайти чимало прикладів екологічно спрямованої діяльності. Наприклад, корпорація "Форд" головною ціллю своєї екологічної політики вбачає у зменшенні викидів вуглекислого газу в атмосферу шляхом підвищення екологічності двигунів своїх автомобілів. Крім того, багато матеріалів "Форд" використовує як вторинну сировину. В США екологічно чисті технології займають третє місце (після інформаційних та ново технологічних) по обсягу венчурного інвестування; В Китаї подібні венчурні інвестиції в останні роки виросли більш, ніж в 2 рази, і складають 19 % загального обсягу інвестицій [4].

Для України не має іншої альтернативи, як розбудови власної інноваційно-інвестиційної системи. Це вимагає здійснення в державі інноваційної політики і правового регулювання інновацій на всіх стадіях їх життєвого циклу, створення ефективної системи стимулювання екологічно направленої інноваційно-інвестиційної діяльності шляхом надання податкових пільг і субсидій для підприємств, інноваційної спрямованості банківсько-фінансової сфери.

Держава як гарант добробуту населення повинна проводити державне замовлення на інноваційну продукцію. Оскільки для впровадження будь-якого інвестиційного проекту, тим більше в галузі охорони навколишнього природного середовища, необхідні фінансові ресурси, то значну увагу слід приділяти кредитно-інноваційній діяльності. Коли говорити про заходи з боку держави, тут можливе як пряме фінансування, так і надання преференцій в оподаткуванні.

XXI століття, яке насичене екологічними проблемами показує, що світ, який динамічно розвивається може удосконалюватися не доводячи до ситуації знищення життя на Землі, а тому інвестиції в екологію не тільки необхідні, але і вигідні.

Список використаних джерел:

1. Буднікевич І.М. Становлення регіонального ринку інновацій: теорія та практика. – автореферат, к.е.н.: – Львів, 2002. – 20 с.
2. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. – К.: Наукова думка, 1998. – 390 с.
3. Ілляшенко С.М., Прокопенко О.В. Формування ринку екологічних інновацій: економічні умови управління: Монографія / Заред. д.е.н., проф. Ілляшенка С.М.. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2002. – 250 с.
4. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2002. – 430 с.

Науковий керівник: д.е.н, професор Пилипів В.В.

Щербак Катерина Сергіївна

студентка 2 курсу, спеціальність 071 «Облік та оподаткування»

Харківський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

НЕОБХІДНІСТЬ ТА РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ОБЛІКУ

Українські сучасні ринкові відносини постійно розвиваються, тому потребують вірного відображення економічної діяльності суб'єктів господарювання. Сучасні компанії повинні дуже активно використовувати бухгалтерський облік для удосконалення обліку та аудиту, бо від цього напряду контролю залежить результат господарювання компанії. Найважливішим завданням відповідальної особи підприємства є прийняття та реалізація рішень, спрямованих на досягнення фінансово-економічної стабільності та ефективності діяльності підприємства.

Для своєчасного розв'язання управлінських проблем зазвичай бракує аналітичних та оперативних даних бухгалтерського обліку, що характеризують справжні фінансові, виробничі та економічні процеси. За сучасних обставин роль автоматизації бухгалтерського обліку набуває все більшого значення, що може майже повністю вирішити проблему точності та ефективності інформації. Однак на сьогодні проблема визначення ефекту реалізації комп'ютерної системи

бухгалтерського обліку досі не вирішена, цим обумовлюється актуальність дослідження.

Одним з напрямів удосконалення є впровадження внутрішнього аудиту. Основним завданням внутрішнього аудиту є забезпечення ефективності роботи всіх підрозділів підприємства на всіх рівнях управління та захист законних майнових прав підприємства та його власників [1]. На жаль, сучасна система внутрішнього контролю в Україні недосконала та не може впоратися з поставленими перед нею завданнями. В Україні майже не існує методології підтримки внутрішнього аудиту, що призводить до зниження його ефективності. Лише використовуючи сучасні засоби контролю та управління, компанії можуть отримати можливість підвищити ефективність своєї діяльності та розвитку бізнесу [2].

У процесі аналізу впливу внутрішнього аудиту на корпоративну фінансово-господарську діяльність, включаючи вивчення конкретних функцій служб внутрішнього аудиту, визначається, що діяльність служб внутрішнього аудиту впливатиме на ефективність діяльності підприємства.

Крім того, Р. Шумило наголошує, що реалізація системи внутрішньогосподарського контролю як будь-якої іншої функції управління неможлива без налагодження інформаційних зв'язків [3].

І. Стефанюк та С. Бардаш помітили, що внутрішній контроль передбачає визначення та реалізацію таких аспектів, як : об'єкту контролю, інформаційного середовища, суб'єкту контролю, принципів контролю, контрольних дій, результатів контролю [4].

Отже, внутрішній аудит є діяльністю з надання незалежних і об'єктивних гарантій та консультацій, спрямованих на удосконалювання діяльності організації. Він допомагає установі досягти поставленої мети, використовуючи систематизований і послідовний підхід до оцінки й підвищення ефективності процесів управління ризиками, системи контролю й корпоративного управління [5].

Характеристика бухгалтерського обліку полягає у роботі з великим обсягом інформації, яка не тільки необхідна для роботи бухгалтерів, але й необхідна для ефективного прийняття управлінських рішень. Тому достовірність та своєчасність бухгалтерської інформації є одним з головних факторів ефективної діяльності підприємства.

Вдосконалення бухгалтерської роботи повинно включати вирішення таких завдань: вдосконалення контролю та аналізу отриманих даних, забезпечення кращих форм документів та підвищення ефективності роботи тощо. Комп'ютеризація отриманих даних може ефективно вирішити ці проблеми. У наш час комп'ютерні технології широко використовуються, і організації швидко обладнують комп'ютери, щоб вони могли накопичувати дані в бухгалтерських реєстрах та комп'ютерних носіях.

Сучасний рівень комп'ютерних технологій дає можливість обробляти оригінали документів та великий масив бухгалтерських даних. Перш за все, необхідність використання бухгалтерської інформаційної системи полягає в усуненні основних недоліків ручного обліку: неуважність, арифметичні помилки, незнання українських характеристик бухгалтерського обліку тощо.

Мета впровадження та автоматизації бухгалтерського обліку - створити автоматизовану систему обробки даних, яка буде відповідати споживчим якостям: функціональної повноти, своєчасності, функціональної надійності, адаптивної надійності, економічної ефективності, яка підвищить ефективність виробничо-господарської діяльності економічного об'єкта, покращить його техніко-економічні показники завдяки кращій якості управління, допоможе досягнути інші результати.

Отже, можна зробити висновок, що комп'ютерні системи надають адміністраціям різноманітні засоби, які оцінюють і контролюють фірму. Додатковий інструментарій допомагає зміцнити систему внутрішнього контролю в цілому і, завдяки цьому, знижує ризик його неефективного використання.

Список використаних джерел:

1. Коблянська Г.Ю., Бобошко В.С. Організація внутрішнього аудиту на підприємстві // Облік і фінанси АПК. - К: ТОВ "ЮР-АГРО-ВЕСТА", 2011. - №1. -с. 95-99.
2. Макеєва О. Перспективи розвитку внутрішнього аудиту в Україні/ О. Макеєва // Економіст. - 2010. - №6 - С. 54-57.
3. Шумило Р. Р. Організація інформаційних потоків про малоцінні необоротні та швидкозношувані активи підприємства / Р. Р. Шумило // Еколого-соціальні орієнтири бухгалтерського обліку, контролю, економічного аналізу: цивілізаційні виклики : тези виступів 10-ої Міжнар. наук. конф. (м. Житомир, 13-15 жовт. 2011 р.). - Житомир : ЖДТІ, 2011. - С. 196-198.

4. Стефаник І. Система внутрішнього контролю: склад та підходи до модифікації / І. Стефанюк, С. Бардаш // Цінні папери України - 2009. - № 910.

5. Янковська В.А. Організація внутрішнього аудиту в банках. Економіка. Фінанси. Право, 2017. С. 11-13.

Керівник: кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту Янковська В.А.

Петросян Анна Вікторівна

магістрант, спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Сумський національний аграрний університет

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Фінансові відносини)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Будівельна галузь займає одну з головних позицій в економіці України, рівень розвитку якої свідчить про економічний стан країни в цілому. Особливістю функціонування будівельних підприємств є тісний взаємозв'язок з іншими галузями національної економіки, тому що саме тут формується матеріальна база виробництва. Розробка та реалізація стратегій розвитку кожного з регіонів країни неможлива без інтенсифікації будівництва, збільшення його обсягів і якості будівельних робіт з застосуванням сучасних методів будівництва. Саме тому підприємства будівельної галузі прагнуть до збільшення доходів при скороченні витрат, зменшенні собівартості будівництва, від чого суттєво залежить фінансова стійкість підприємства.

Галузь будівництва має специфічні риси, які зумовлені наявністю особливих етапів його здійснення, різноманітних партнерських відносин, високою монополізованістю та рівнем спеціалізації і кооперування, постійним вдосконаленням технологій будівельних робіт. Ці особливості впливають на формування економічних результатів діяльності будівельних підприємств.

Прибуток є постійно відтворюваним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, і що вище рівень прибутку підприємства, то менш його потреба у залученні фінансових коштів із зовнішніх джерел і вище рівень самофінансування його розвитку [1].

За своєю сутністю прибуток є кінцевим фінансовим результатом діяльності будівельних підприємств, який показує ступінь використання всіх ресурсів, створює матеріальну базу, яка сприяє самофінансуванню, розширеному відтворенню, погашенню зовнішніх фінансових зобов'язань перед бюджетом, банками та іншими організаціями, тобто є критерієм раціонального господарювання, відображає ефективність виробничо-господарської діяльності [2].

Формування прибутку будівельних підприємств відбувається при реалізації виконаних підрядних робіт, отриманні доходів від позареалізаційних операцій, зменшених на суму витрат по цих операціях. Різниця між договірною вартістю зданих і прийнятих замовниками робіт та фактичною собівартістю показує суму прибутку від реалізації продукції будівельного підприємства [3].

На обсяги прибутку вітчизняних будівельних підприємств в сучасних умовах розвитку економіки впливає ряд факторів, а саме: тенденція до скорочення кількості замовлень на будівництво; нестача оборотних коштів у потенційних замовників; відсутність обґрунтованих регіональних та місцевих програм у галузі будівництва та інші.

На сьогоднішній день для більшості національних будівельних підприємств проблема збільшення прибутку є актуальною і потребує вирішення. наступних завдань: удосконалення кадрової політики, збільшення обсягів надання послуг; удосконалення інвестиційної роботи для залучення нових та втримання наявних інвесторів; посилення і оптимізацію маркетингової складової та перегляд цінової політики підприємства; гнучку політику надання знижок, організацію рекламної кампанії, використання підходів, орієнтованих на споживача.

Таким чином, прибуток є основною фінансовою категорією, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності будівельного підприємства, є джерелом не лише забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, а й формування бюджетних ресурсів держави. На формування прибутку будівельних підприємств впливають особливості будівельної галузі, існуючі форми власності, стан розвитку ринкових відносин, виробничі і фінансові чинники.

Список використаної літератури:

1. Турило А. М. Теоретико-методичні засади визначення фінансової ефективності на підприємстві. *Фінанси України*. 2010. № 11. С. 87–92.

2. Грознецька Л.П. Особливості формування та використання прибутку будівельної організації. *Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління»*, 2016. Вип. 35. С.167-173

3. Шмиголь Н. М. Аналіз методів формування доходів підприємства в ринковій економіці. *Держава та регіони*. 2010. № 2. С. 233–236.

Керівник: кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Самошкіна І.Д.,

Рогоза Нікіта Сергійович

аспірант очного відділення

Київський університет ринкових відносин

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Економічна теорія)

ТЕОРІЇ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ ФІРМИ РОНАЛЬДА КОУЗА ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

У складному світі сучасної ринкової економіки основними її суб'єктами, що конкурують між собою у відстоюванні свого права на власність різних активів є фірми та корпорації, що можуть включати до себе як конгломерат підприємств, так й окремих власників акціонерного капіталу. На сьогодні поняття фірми до кінця не визначено, оскільки економісти остаточно не дійшли згоди щодо цього питання. Якщо одні з них приписують фірмі певні досконалі контрольні, інформаційні і пристосувальні властивості, інші заперечують саму ідею про те, що інтеграцію підприємств у фірму супроводжують якісь унікальні управлінські переваги. Для останніх слово «фірма» просто означає конкретну сукупність звичайних договірних відносин. Вперше на специфіку фірми звернув увагу видатний англо-американський економіст Рональд Гаррі Коуз у статті 1937 р. «Природа фірми», де він писав: *«Поza фірмою виробництво скеровується рухом цін, який координується через низку обмінних трансакцій на ринках. У межах фірми цих ринкових трансакцій немає і роль складної ринкової структури з обмінними трансакціями виконує підприємець-координатор, який керує виробництвом. Зрозуміло, що це – альтернативні методи координації виробництва»* [1, с. 35].

Проте цей вочевидь обмежений погляд на фірму обумовлюється неможливістю чітко провести межу, яка визначає – фірма є чи її немає. От чому

сам Р. Коуз у своїй нобелівській лекції 1991 р. вже майже 30 років тому прогнозував: *«правова система справлятиме глибокий вплив на функціонування економічної системи і в деяких аспектах, можна сказати, контролюватиме її. Доцільно, щоб цими правами були наділені ті, хто найпродуктивніше може ними скористатись, причому права мають супроводжуватися стимулами, що сприяють такому користуванню, а для відкриття (і підтримування) такого розподілу прав витрати на їх передачу мають бути низькими завдяки ясності законів»*. Таким чином, Рональд Коуз акцентував увагу на тому, що правами власності, перш за все, повинні бути наділені ті суб'єкти ринкової економіки, які найпродуктивніше, тобто з найвищою ефективністю для суспільства можуть ними скористатися. Концепція фірми, запропонована Р. Коузом, за своєю суттю описова щодо співставлення її внутрішніх витрат з трансакційними витратами обміну на ринку, обумовленими відповідними контрактами. В той же час на сьогодні у низці найновіших досліджень рішення про вертикальну інтеграцію різних виробництв шляхом їх злиття та поглинання, за фірмою визнано набагато кращий доступ до інформації, а також більший управлінський контроль та гнучкість. При цьому виникає питання: чи всі економічні взаємовідносини лише договірні, а отже підлягають економічному обрахуванню, чи, можливо, деякі інституційні основи фірми зумовлюються її певними правами, обов'язками та повноваженнями. І якщо інституції справді мають особливі властивості, то дуже важливо знайти джерело цих відмінностей. У цьому аспекті важливо розглянути багатоплановість використання термінів «контракт» й «інституція». І економісти, і юристи часто послуговуються терміном «контракт» у широкому сенсі, що охоплює за значенням як угоду, так і трансакцію. Визначення фірми як нексусу (сплетіння) контрактів за цим багатозначним слововживанням – тавтологія. У широкому значенні вона включає до себе всі способи здійснення трансакцій, а також організації, що їх втілюють. У вузькому – «інституція» позначає більш усталену домовленість, взаємовідносини чи організацію, чий існування або межі визначаються і керуються зовнішнім органом. Членство чи участь у такій інституції зазвичай наділяє конкретними правами і обов'язками та встановлює правила і процедури, що регламентують поведінку учасників трансакцій з урахуванням їх економічних інтересів.

В епоху глобалізації світової економіки злиття та поглинання одних підприємств іншими стали найбільш повторюваними явищами як в окремих країнах, так й у галузі міжнародного бізнесу, що особливо характерні для

періодів піднесення господарств як окремих країн, так і світової економіки у цілому. Багато найкрупніших транснаціональних корпорацій (ТНК) у світі розвивалося саме шляхом злиття та поглинання різних фірм через їх вертикальну інтеграцію за технологічним ланцюгом чи у вигляді конгломератів. На ринку через двосторонні контракти відбувається й горизонтальна інтеграція виробництв аналогічної спеціалізації, шляхом їх кооперації з ціллю мінімізації сумісних витрат і цін на кінцеву продукцію, а інколи, як це було раніш в епоху первинного нагромадження капіталу у розвинутих країнах, й монополізації виробництва цієї продукції.

Далі успіх мали ідеї західних економістів, що працювали у напрямку дослідження ринку з позиції розвитку прав власності, а на їх основі й контрактного права та його впливу на створення і розвиток фірм та корпорацій шляхом їх злиття і поглинання. Саме ці процеси багато в чому і зумовили розвиток у міжнародній економіці ТНК та їх вплив на процеси світової глобалізації. Причому спочатку проблема розглядалась з позиції мікроекономічної теорії фірми та важелів, що зумовлюють її створення і подальший розвиток до межі, яка теж має під собою економічну підвалину. Рональд Коуз, якому було присуджено нобелівську премію у галузі економіки 1991 р. «за піонерні праці з проблем трансакційних витрат та прав власності», теорію трансакційних витрат вперше виклав у статті 1937 р., але використання її в практичній західній економіці прийшлося чекати майже півстоліття. У роботі «Природа фірми» він дослідив поведінку фірми на ринку як двох фундаментальних складових «інституціональної структури економічної системи». В цій статті Р. Коуз відповів на запитання: чому виникає фірма і яка межа її зростання, пов'язана з перевищенням внутрішніх витрат фірми у порівнянні з мінімізованими ринковими трансакційними витратами. До останніх відносяться витрати, пов'язані зі збором та обробкою інформації, проведенням переговорів та прийняттям рішень, контролем та юридичним захистом виконання контрактів в умовах ринку. Р. Коуз стверджував, що виникнення нових фірм та їх інноваційний розвиток викликані необхідністю економії трансакційних витрат шляхом заміни їх функцій засобами внутрішньофірмового управління вертикально інтегрованих ієрархічних структур, функціонуючих за принципами прямих наказів-команд інноваційного характеру та обумовлюючих розвиток макро- і світової економіки.

Вкрай важливими є пріоритети інноваційної політики, теорія якої сформульована видатним австро-американським економістом Йозефом Алоїзом Шумпетером ще у 1911 р. в Чернівцях у «Теорії економічного розвитку» [2]. Він пов'язав усі її елементи з теорією фінансових та соціально-економічних циклів і криз. Й. Шумпетер стверджував, що процес розвитку господарства відбувається циклічно, коли кожен економічний бум періодично змінює депресія і навпаки. По-перше, розвиток економіки не відбувається так плавно і безперервно як поступальний природний ріст дерев, а має імпульсивно-дискретний характер. По-друге, після кризи змінюються базові умови, відбувається структурна перебудова та виникають нові умови розвитку, що не є прямим продовженням попереднього розвитку. Тут характерною є діяльність нових людей і нових підприємств. По-третє, фінансові та соціально-економічні цикли і кризи є обов'язковими елементами капіталістичної системи. Тому існує певна причина, що їх спричиняє. Й. Шумпетер зазначає, що на практиці є безліч неоднорідних криз, наслідки яких є подібними. Вони виникають внаслідок порушення пропозиції чи попиту, зміни купівельної спроможності, краху кредитної системи, коли виникає паніка. Також поширеними причинами є війни, що різко змінюють всі економічні показники у країні. Природно-кліматичні лиха, наприклад, неврожаї, теж спричиняють кризи. Але останні причини є позаекономічними і не є постійними. Вони не можуть бути внутрішньою (ендогенною) основою циклів, якою за Шумпетером є нові комбінації факторів. Інноваційну теорію економічного циклу Й. Шумпетер розвинув у 1939 р. в своєму фундаментальному двотомнику «Ділові цикли» [3]. Він пояснив причину виникнення Великої депресії 1929-1939 років синхронізацією кризових фаз різних економічних циклів. Сучасна глобальна економічна криза, що розпочалась у 2008-2009 рр., теж має перманентний характер з її посиленням у другій хвилі, викликаній пандемією коронавірусу в 2020-2021 рр., подолання якої стало головною проблемою. За Шумпетером, більш ефективно прогнозування економічного розвитку зробить в майбутньому кризи менш гострими.

У книзі «Капіталізм, соціалізм і демократія» [4] 1942 р. Й. Шумпетер висловлює ідею саморуйнування капіталізму, яку він аргументує наявністю тенденцій, що виникають за рахунок успішного розвитку капіталістичних взаємовідносин. Капіталістична система призводить до виникнення великого бізнесу, який загрожує існуванню приватної ініціативи, що є невід'ємною

частиною розвитку самої капіталістичної системи. Формування акціонерних товариств знищує клас приватних власників, так як ні менеджери, ні акціонери не є істинними господарями підприємств. У той же час приватна власність на фактори виробництва є визначальною ознакою капіталізму. Більш того, розшарування суспільства і зменшення середнього класу, який «охороняє» капіталізм, призводить до формування атмосфери соціальної напруженості та появи «радикальних інтелектуалів», що на майданах не раз проявили себе в Україні. В громадянському суспільстві це закладає основи для потенційних конфліктів, які можуть бути подолані шляхом революційних змін чи поступками йому «олігархічного» капіталізму. Для підприємств України галузеві пріоритети інноваційного розвитку можуть включати ІТ-технології, нанотехнології, біотехнології та фармацевтику, аерокосмічну підгалузь. Для їх реалізації в Україні необхідно створити національну інноваційну систему (НІС) і відповідні економіко-правові інституціональні умови для її формування та захисту інтелектуальної власності для інновацій.

Список використаних джерел:

1. Природа фірми: Походження, еволюція і розвиток. / За ред. О.Е. Вільямсона та С.Дж. Вінтера. – Передмова і наук. ред. укр. перекладу В.П. Кузьменко. – Київ, 2002. – 336 с.
2. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 242 с.
3. Scumpeter J. A. Business Cycles: A Theoretical, Historical and Statistical Analysis of the Capitalist Process. - N.Y.-L., 1939.
4. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія. – К.: Основи, 1995. – 528 с.

***Науковий керівник:** кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії Кузьменко Валерій Павлович*

Шереметинська Олександра Геннадіївна

магістрант, спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Сумський національний аграрний університет

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ

(Фінансові відносини)

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

Важливою складовою виробничо-господарської діяльності вітчизняних підприємств є дебіторська заборгованість, яка виникає внаслідок розрахунків з постачальниками, покупцями, замовниками, фінансовими органами та працівниками. Значна її частка в загальній структурі оборотних активів спричиняє низьку платоспроможність, знижує фінансову стійкість, ліквідність підприємства та підвищує ризик фінансових збитків. Для успішного функціонування підприємства важливого значення набуває управління дебіторською заборгованістю, через яке можна впливати на результати його діяльності.

Необхідно зазначити, що наявність дебіторської заборгованості на підприємстві пов'язана з пошуком компромісного рішення між можливим ризиком та доходністю, оптимальний розмір якої визначається як порівняння доходів від інвестованих у дебіторську заборгованість коштів та пов'язаних з цим витрат. Існуючі процедури та моделі поведінки підприємства із наявними та потенційними контрагентами щодо стягнення дебіторської заборгованості за своєю суттю і є управління дебіторською заборгованістю підприємства, яка в свою чергу є складовою менеджменту підприємства.

В економічній літературі немає єдиного підходу до трактування поняття «управління дебіторською заборгованістю». Вчений А. Ходус процес управління розглядає з точки зору узгодженості руху дебіторської заборгованості, яка відображається у сформованій сумі вільних коштів та рівні платоспроможності за різними періодами, що аналізуються.

Такі вчені як Т. В. Момот, В. О. Безугла, Ю. О. Тараруєв схиляються до думки, що управління дебіторською заборгованістю являє собою частину загального управління оборотними активами підприємства, що спрямована на збільшення обсягів реалізації продукції та полягає в оптимізації розміру цієї заборгованості та забезпеченні своєчасної її оплати [1].

Науковці П. А. Фісуненко, С. В. Літовченко стверджують, що управління дебіторською заборгованістю сприяє прискоренню розрахунків, підвищенню ліквідності активів та зростанню платоспроможності. Для ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємству необхідно застосовувати методики комплексного аналізу дебіторської заборгованості, володіти

методикою обґрунтування наданих знижок, а також можливих часових меж прийнятної відстрочки платежу [2].

Вчений-економіст О. Ф. Сапаріна вважає, що управління дебіторською заборгованістю умовно можна поділити на два узагальнених блоки: 1) кредитна політика, яка дає змогу максимально ефективно використовувати дебіторську заборгованість як інструмент збільшення рівня продаж; 2) комплекс заходів, які спрямовані на зниження рівня ризику виникнення простроченої та безнадійної дебіторської заборгованості [3].

Науковець Г. Ямненко зазначає, що управління дебіторською заборгованістю необхідно розглядати як механізм постійного пошуку найбільш раціональних зв'язків з економічним середовищем та його спроможність досягти успіху на ринку за рахунок ефективного керування фінансовими ресурсами підприємства [4].

Розглянувши різні підходи щодо управління дебіторською заборгованістю, вважаємо, що його доцільно розглядати як інтегрований процес планування, організації, координації, мотивації та контролю за станом дебіторської заборгованості, який необхідний для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Через обмеженість фінансових ресурсів, жорсткі умови конкуренції, низьку платоспроможність контрагентів управління дебіторською заборгованістю стає нагальною потребою для вітчизняних підприємств. Це складний, багатоплановий процес, що залежить від плідної співпраці всіх підрозділів підприємства та комплексного врахування широкого кола впливових чинників.

Для ефективного управління виробничо-господарською діяльністю підприємства потрібно здійснювати не тільки кількісний аналіз його фінансово-економічних показників та стратегічно важливих перспектив управління активами підприємства, а також застосовувати якісний аналіз, головне завдання якого є виявлення видів продукції за якими виникає найбільша дебіторська заборгованість. Також важливе значення в управлінні дебіторською заборгованістю мають планування, організація, та контроль роботи з дебіторами.

Отже, ефективне управління дебіторською заборгованістю вітчизняних підприємств в умовах нестачі оборотних коштів з урахуванням конкретних тактичних та стратегічних цілей має бути єдиним процесом, який передбачає

застосування альтернативних методів управління капіталом підприємства в цілому.

Література:

1. Момот Т. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. К.: Цент учбової літератури. 2011. 712 с.
2. Фісуненко П. А. Покращення управління дебіторською заборгованістю сучасних підприємств. *Економічний простір*. 2013. № 75. С. 250–262.
3. Сапаріна О.Ф., Методологічні основи аналізу дебіторської заборгованості. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухолинського. 2015. Випуск 3 С. 865-868.
4. Ямненко Г. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Траектория науки*. 2017. Т. 3, № 2. С. 5.1-5.7.

Керівник: кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Конєва І.І.

Дьячков Максим Валерійович

курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Досліджуючи правовий статус працівника органів внутрішніх справ з часів проголошення незалежності України до 2015 року та правовий статус працівника Національної поліції України досі, маємо зазначити, що і в першому, і в інших випадках соціальна захищеність залишається другорядною. Нормативна-правова база, сформована на основі радянських законів, не відображає сучасних потреб і, на жаль, не може забезпечити належного соціального захисту співробітників правоохоронних органів.

Соціальний захист правоохоронних органів досконалення присвятили такі вчені, як Н. Болотіна, Х. Босак, к. Бугайчук, М. Гринишина, О. Кісіль, Л. Князькова, П. Коломєць, Н. Кочеткова, О. Мальцева, К. Ю. Мельник, Н. В. Пададименко, С.М. Прилипка, О. М. Роїна, Н. М. Стаховської.

Захист працівників поліції слід розуміти, як систему соціальних гарантій, що забезпечують духовні та матеріальні потреби щодо до певної категорії осіб.

Соціальний захист поліцейських визначений у главі 9 ЗУ «Про Національну поліцію» з статті 91 та по 104 статтю. Такі як:

1. Службовий час і час відпочинку поліцейських;
2. Відпустки поліцейських;
3. Обчислення тривалості відпусток поліцейських;
4. Грошове забезпечення поліцейських;
5. Медичне забезпечення поліцейських;
6. Житлове забезпечення поліцейських;
7. Одноразова грошова допомога в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського;
8. Особи, які мають право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги;
9. Розміри одноразової грошової допомоги;
10. Призначення одноразової грошової допомоги;
11. Підстави, за яких призначення і виплата одноразової грошової допомоги не здійснюються;
12. Пенсійне забезпечення поліцейських;
13. Навчання дітей поліцейських;
14. Захист прав та законних інтересів працівників поліції.

Деякі науковці звертають увагу на ту обставину, що сьогодні більшість гарантій із соціального забезпечення працівників правоохоронних органів не можуть бути реалізовані з огляду на відсутність необхідного обсягу бюджетних асигнувань.

Свеженцева Ю.О. акцентувала увагу на те що держава вже фактично відмовилась від надання соціального захисту працівникам поліції, та у відмові підвищення заробітних плат.

Отже, якщо порівнювати із попереднім Законом України «Про міліцію», то соціальні гарантії працівників поліції найбільш розширені по відношенню до гарантій попередньої системи правоохоронних органів. Особливу увагу потрібно доцільно звернути на розміри компенсацій у випадку втрати працездатності чи то смерті працівників поліції. А також ми вважаємо, що необхідно відзначати розширення змісту соціальних гарантій працівників поліції.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про Національну поліцію (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379). Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

2. Плугатар Т.А. Проблема соціальної захищеності працівників міліції України на сучасному етапі / Т.А. Плугатар // Наука і правоохорона. – 2013. – № 19. – С. 6-12.

3. Свеженцева Ю.О. Проблема соціальної незахищеності працівників органів внутрішніх справ /Ю.А. Свеженцева // Соціальна психологія. – № 6. – 2008. – С. 49-58.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Мкртчян К.А.

студентка юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне право)

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В УКРАЇНІ

Враховуючи глобальний розвиток інформаційної сфери, питання інформаційної безпеки є актуальним не лише для всіх, а й для держави в цілому. Тому останнім часом питання захисту інформації приділяється велика увага з боку міжнародних організацій, державних установ та науковців у різних галузях, включаючи право.

У сучасних умовах інформаційна безпека є одним із видів національної безпеки України. І це виправдано законодавчим визначенням «національна безпека», яке закріплено в Законі України «Про основи національної безпеки України». Таким чином, закон передбачає, що національна безпека - це захист життєво важливих інтересів людини та громадянина, суспільства та держави, що забезпечує стійкий розвиток суспільства, раннє виявлення, запобігання та нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам у правоохоронній, протидії -корупція, прикордонна діяльність та оборона, інформаційна безпека тощо. [1].

Особливо сьогодні інформаційна безпека має величезне значення для ефективного функціонування кожної окремої сфери держави, будь то політичної, економічної, соціальної тощо. Зрозуміло, що на сьогодні реалізація ефективної,

всебічної та ефективної державної інформаційної політики є необхідним фактором інформаційної безпеки кожної країни.

Державна інформаційна політика загалом означає сукупність основних напрямків та методів державної діяльності щодо отримання, використання, розповсюдження та зберігання інформації [2]. І відповідно до ст. 3 Закону України "Про інформацію" основними напрямками державної інформаційної політики є: забезпечення доступу до інформації для всіх; забезпечення рівних можливостей для створення, збору, отримання, зберігання, використання, розповсюдження, захисту інформації; створення умов для формування інформаційного суспільства в Україні; забезпечення відкритості та прозорості суб'єктів влади; створення інформаційних систем та інформаційних мереж, розвиток електронного державного управління; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних джерел інформації; забезпечення інформаційної безпеки в Україні; підтримка міжнародного співробітництва в галузі інформації та входження України у світовий інформаційний простір [3].

Наголошуємо, що один із найважливіших напрямків державної інформаційної політики в Україні законодавчо визначається як інформаційна безпека. Зрозуміло, що визначити цю сферу як центральну для реалізації цієї державної політики сьогодні є необхідністю. Однак ми зазначаємо, що рівень інформаційної безпеки в Україні залишається досить низьким і потребує вдосконалення.

Тому пані Ільницька звертається до проблемних питань, які загрожують інформаційній безпеці України: прояви обмежень свободи вираження поглядів та доступу громадян до інформації; спотворення, блокування, упереджене та висвітлення інформації; його несанкціоноване розповсюдження; відкрита дезінформація; розповсюдження інформації в інших державах та проникнення деструктивної інформації в національний інформаційний простір; створення та функціонування неконтрольованих інформаційних потоків у національному інформаційному просторі держави; поширення культу насильства та жорстокості через засоби масової інформації; Повільний вхід України у світовий інформаційний простір; незбалансованість державної інформаційної політики та відсутність необхідної інфраструктури в інформаційній сфері; публікація дезінформації в Інтернеті тощо. [4].

Отже, інформаційна безпека України надзвичайно важлива для національної безпеки держави в цілому. Тому проблема, яку ми вивчали,

надзвичайно актуальна, особливо зараз. Зрозуміло, що правовий та організаційний механізм управління інформаційною безпекою в нашій країні потребує негайного вдосконалення, оскільки інформаційний простір України є досить вразливим. Ми вважаємо, що питання інформаційної безпеки потрібно вирішувати комплексно та послідовно. Тому для ефективного захисту інформаційного простору України в першу чергу необхідно вдосконалити національну правову базу, що регулює відносини у цій сфері, та запровадити необхідні стандарти інформаційної безпеки. А по-друге, необхідною умовою такого вдосконалення та впровадження є вивчення міжнародного досвіду у цій галузі та врахування особливостей внутрішньої політичної, економічної та соціальної ситуації в країні.

Список використаних джерел:

1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 351.
2. Інформаційна політика в Україні. URL: <http://www.zoda.gov.ua/article/130/informatsiyia> (дата звернення: 04.04.2018).
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХП. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
4. Ільницька У. Інформаційна безпека України: сучасні виклики, загрози та механізми протидії негативним інформаційно-психологічним впливам. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2017/jun/4352/ilnicka0.pdf> (дата звернення: 04.04.2018).
5. Малик Я. Інформаційна безпека України: стан та перспективи розвитку. *Ефективність державного управління*. 2015. № 44. С. 13—20. 6. Ліпкан В. А., Максименко Ю. Є., Желіховський В. М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції: навч. посіб. Київ: КНТ, 2006. 280 с.

Науковий керівник: д.ю.н., доцент Голобутовський Р.З.

Медина В.Л.

студентка юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне право)

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ

В інформаційному суспільстві добробут кожного залежить від знань, отриманих завдяки безперервному доступу до інформації. Для участі індивіда у соціальному житті важливо знати процеси, що відбуваються. У цьому випадку рівень і якість свідомості є основою для прийняття індивідом рішень, тобто насправді виступає стимулом для певної поведінки людини. Тому реалізація права людини на інформацію, забезпечення вільного доступу до інформації, що має суспільне значення, та відкритість інформації установ є важливими умовами та критеріями функціонування верховенства права та демократичної держави.

Основним суб'єктом правовідносин в інформаційній сфері є інформація, яка перебуває в публічному адміністративному обігу, щодо якої складаються відносини з громадськістю, що підлягають правовому регулюванню. Інформація як об'єкт адміністративно-правового регулювання є результатом аналітичної системи, координації обробки даних, яка приймає форму документа або публічно оголошеної інформації про події та явища, що відбуваються в суспільстві, державі та навколишньому середовищі та використовуються в управлінській діяльності (процес управління, управлінські відносини) [1, ст. 42].

У цьому відношенні право на інформацію є одним із найважливіших прав людини. Право на інформацію стосується прав громадян в адміністративному праві. Право на інформацію, регламентоване нормами адміністративного та інформаційного законодавства, - це можливість створювати, збирати, отримувати, зберігати, використовувати, поширювати, захищати інформацію, яку громадянин впроваджує у суспільні відносини за участю органів державної влади з питань адміністративного основи у вигляді інформаційно-правових відносин. Адміністративно-правові відносини у сфері забезпечення права на інформацію розглядаються як різновид загальних правовідносин, що мають ряд унікальних ознак, оскільки їх основним предметом вивчення є право на інформацію та похідні від них елементи [2, ст. 5].

Адміністративно-правовий режим інформації з обмеженим доступом має на меті не лише захист інформації, вільний обіг якої обмежений, запобігання порушенням прав та інтересів особи, держави, суспільства в цілому, а й визначення порядку збору, отримання, розповсюдження, використання та інші. Відповідно, адміністративно-правовий режим інформації з обмеженим доступом загалом можна розглядати як сукупність організаційно-правових засобів, опосередкованих обов'язковим методом правового впливу на відносини щодо збору, отримання, використання, розповсюдження, зберігання, захисту та

безпеки відповідна інформація. Таким чином, якщо реалізація права на відкриту інформацію охоплює проблеми гарантування права ЗМІ на використання реальних механізмів отримання інформації та вдосконалення регулювання екологічних, статистичних та інших форм інформації з відкритим доступом, реалізація права на інформацію з обмеженим доступом забезпечити державні та приватні інтереси інформаційної безпеки [3, ст. 128].

Реалізація права на відкриту та обмежену інформацію в адміністративному праві забезпечує низку юридичних гарантій. Закон України "Про інформацію" передбачає гарантії реалізації права на інформацію, які передбачають: обов'язок органів державної влади та органів місцевого самоврядування інформувати про свою діяльність та рішення; створення спеціальних інформаційних служб або систем у державних органах, які забезпечували б доступ до інформації у встановленому порядку; вільний доступ суб'єктів інформаційних відносин до статистичних даних, архівних, бібліотечних та музейних колекцій; обмеження цього підходу впливають лише із особливостей цінностей та особливих умов їхньої безпеки, встановлених законом; встановлення механізму реалізації права на інформацію; здійснення державного контролю за дотриманням інформаційного законодавства; встановлення відповідальності за порушення інформаційного законодавства. Закон України "Про доступ до публічної інформації" передбачає правові гарантії щодо термінів реагування на запити щодо надання публічної інформації [4, ст. 88].

Реалізація права на інформацію в адміністративному праві забезпечує, таким чином, систему правових гарантій для здійснення законних можливостей щодо створення, збору, отримання, зберігання, використання, розповсюдження, захисту публічної та обмеженої інформації, що відбувається публічно відносини з участю органів державної влади та на основі адміністративно-правових стандартів у вигляді інформаційно-правових відносин.

Список використаних джерел:

1. Мороз Н. С. Державна інформаційна політика України у сфері інформатизації діяльності органів державної влади. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. Серія: Юридичні науки. 2015. № 825. С. 42–47
2. Ортинський В. Л. Удосконалення державної політики у сфері інформаційних технологій у контексті діяльності органів виконавчої влади.

Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки. 2016. 2014. № 801. С. 3–8.

3. Пилаєва В. М. Наукові підходи до визначення принципу транспарентності у діяльності органів виконавчої влади у вітчизняному адміністративному праві. *Право і суспільство. 2016. № 2 частина 2. –С. 128–132*

4. Макагонюк Ю. Реалізація права на доступ до публічної інформації у сфері екології. *Національний юридический журнал: теория и практика. 2015. Декабрь. С. 88–93.*

Науковий керівник: д.ю.н., професор, професор кафедри загальноправових дисциплін Припутень Д.С.

Нестеренко Аліна Юрївна

студентка 3 курсу, спеціальність 081 «Право»

Полтавський юридичний коледж

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРАВО (Карне право та кримінологія)

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ КОШТІВ НА УТРИМАННЯ НЕПРАЦЕЗДАТНИХ БАТЬКІВ: НАПРЯМКИ ПРОТИДІЇ

На сьогоднішній день міжнародна спільнота констатує зростання темпів модифікації суспільних відносин. Це проявляється, перш за все, у тому, що ті цінності, які були своєрідним фундаментом побудови суспільства раніше поступово нівелюються. Вони втрачають своє значення, поступаючись місцем більш новітнім формам організації суспільного устрою. Наочним прикладом такої несприятливої трансформації є відмова працездатних дітей, які мають власний дохід, утримувати своїх непрацездатних батьків, незважаючи на наявність судового рішення, відповідно до якого і встановлюється такий обов'язок.

Загалом, незважаючи на те, що вказаний варіант поведінки тісно пов'язаний з морально-етичним сегментом, все ж таки на рівні чинного кримінального кодифікованого акту (далі-КК) воно також знайшло відображення. Якщо звернутися до судової практики, то можна помітити, що починаючи з 01.01.2019 р. у Єдиному державному реєстрі судових рішень

(ЄДРСР) не передбачено жодного вироку за ст.165 КК (ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків), хоча за своїм змістом така поведінка є яскравим прикладом соціально-небезпечного та морально неприпустимого нехтування людиною/громадянином своїми природними, фундаментальними соціально-правовими та морально-етичними обов'язками. Вчинення цього кримінального проступку відтворює віковий та соціально-психологічний вимір особистості самого потенційного суб'єкта вчинення кримінального правопорушення, воно полягає у свідомому, злісному та навмисному ухиленні з боку дорослої, повнолітньої, розумово та фізично зрілої, здорової, працездатної та правоздатної людини від посильного, часто мінімально необхідного, але обов'язкового фінансово-матеріального утримання своїх похилих непрацездатних батьків.

Конституцією України встановлено, що повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків. Утримання непрацездатних батьків, які потребують допомоги, є моральним і юридичним обов'язком їх повнолітніх дітей. Це положення базується на правовому принципі, згідно з яким батьки і діти зобов'язані надавати взаємну моральну підтримку і матеріальну допомогу один одному. Порухення даного зобов'язання передбачає кримінальну відповідальність і закріплюється у виді самостійного складу кримінального правопорушення в Особливій частині КК [1].

Як свідчить практика, визначальну роль у загальному процесі, якщо не подолання, то часткового зменшення таких негативних проявів відіграє саме запобігання. Подолання цієї проблеми може бути тільки при здійсненні запобіжних заходів на всіх рівнях, з яких виділяють три основних: загально-соціальний, спеціально-кримінологічний та індивідуальний. Спеціально-кримінологічне запобігання являє собою сукупність заходів боротьби зі злочинністю, змістом яких є різноманітна робота державних органів, громадських організацій, соціальних груп і громадян, спрямована на усунення причин та умов, що породжують і сприяють злочинності, а також недопущення вчинення злочинів на різних стадіях протиправної поведінки [2].

Серед заходів, які можуть продемонструвати свою практичну ефективність у напрямку запобігання ухиленню від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків пропонуються:

- налагодження взаємодії між правоохоронними органами та Державною виконавчою службою України (далі-ДВС України) під час розслідування, виконання судових рішень у цій категорії справ;
- активне та оперативне реагування слідчими органів внутрішніх справ на постанови державних виконавців щодо розшуку зобов'язаних сплачувати кошти на утримання непрацездатних батьків осіб;
- посилення зв'язків та взаємодії між правоохоронними органами, органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями в напрямку створення соціальних програм пропаганди культури сім'ї;
- налагодження співпраці правоохоронних органів із засобами масової інформації шляхом демонстрації соціальної реклами, відеороликів правового характеру, які будуть зацікавлювати молодь, навчати сімейним цінностям, духовності, моральності, надавати населенню інформацію правового характеру та пропагувати сімейний інститут як основу суспільства й державності в цілому [2].

Висновки. Отже, проаналізувавши дане кримінальне правопорушення, показник його відносної поширеності, а також високу латентність, можна виокремити наступні основні заходи, що можуть протидіяти поширенню такого протиправного варіанту поведінки: налагодження роботи органів слідства та ДВС України; активне залучення ЗМІ, як «четвертої гілки влади» до пропагування ідей взаємодопомоги, поваги та підтримки. Також пріоритетним напрямком є створення громадських організацій, які будуть співпрацювати з особами, що ухиляються від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків, поширюючи культ сім'ї, що є дуже важливим у сучасних умовах.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Копотун І. М., Карманова Н. І. Протидія ухиленням від сплати аліментів на утримання дітей та коштів на утримання непрацездатних батьків: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Вінниця, 24 листопада 2017 р.), 2017. – С. 394-395.

Керівник: викладач правових фундаментальних та професійно-практичних дисциплін Короленко І.В.

Батрак Анастасія Сергіївна
студентка 3 курсу, спеціальність 081 «Право»
Полтавський юридичний коледж
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ПРАВО (Карне право та кримінологія)

УХИЛЕННЯ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ШЛЯХОМ САМОКАЛІЧЕННЯ АБО ІНШИМ СПОСОБОМ: ПОЧИНАЄМО ПУБЛІЧНУ ДИСКУСІЮ

Проведення військових дій на східних територіях України, а саме в межах Луганської та Донецької областей обґрунтовує доцільність звернення особливої уваги на кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення військової служби. Серед кримінальних правопорушень, зазначених у ХІХ розділі Кримінального кодексу України (далі-КК України), варто зупинитися на правовому аналізі ст.409 КК України, яка передбачає кримінальну відповідальність за ухилення військовослужбовця від несення обов'язків військової служби шляхом самокалічення або іншим способом [1].

Якщо звернутися до судової практики, то доцільно зауважити, що станом на 01.01.2019 року у Єдиному державному реєстрі судових рішень зафіксовано 14 вироків, 12 з яких набрали законної сили. Незважаючи на такі доволі незначні кількісні показники, все ж таки необхідно враховувати поширену практику закриття кримінальних проваджень на підставі ст.284 Кримінального процесуального кодексу України.

Насамперед, зосереджуючись на кримінально-правовій характеристиці цього складу, зазначимо, що безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст.409 КК України є суспільні відносини, посягання на які тлумачиться як порушення встановленого порядку проходження військової служби в Збройних силах та інших військових формуваннях України [2, с.940].

Способами вчинення, які характеризують об'єктивну сторону складу досліджуваного злочину є:

– ухилення від несення обов'язків з військової служби шляхом заподіювання військовослужбовцем собі якого-небудь тілесного ушкодження (шляхом самокалічення);

– ухилення від несення обов'язків з військової служби шляхом симуляції хвороби, підроблення документів чи іншого обману;

– відмова від несення обов'язків з військової служби [3, с.58].

Ухилення від несення обов'язків військової служби шляхом самокалічення з об'єктивної сторони полягає в тому, що військовослужбовець, спричинивши яке-небудь ушкодження своєму здоров'ю з метою ухилитися від служби, стає повністю або тимчасово непридатним до несення військової служби чи окремих її видів, примушує, таким чином, звільнити його від виконання військових обов'язків (направити на лікування в госпіталь та ін.), або самовільно припиняє їх виконання після спричинення пошкодження.

Самокалічення – це навмисне, штучне пошкодження будь-якого органу або тканин тіла, порушення функцій якогось органу, виклик якогось захворювання, загострення чи підсилення хвороби, яка вже була у винного [2, с.941]. Для складу злочину у виді ухилення військовослужбовця від несення обов'язків з військової служби шляхом самокалічення не має значення, якою зброєю або яким способом він реалізовувався, якого характеру і ступеня тяжкості тілесних ушкоджень завдав собі суб'єкт кримінального правопорушення [3, с.59].

Виконавцем ухилення від несення обов'язків військової служби шляхом самокалічення може бути лише військовослужбовець, котрий ухилився від служби, незалежно від того, сам він спричинив собі ушкодження чи на його прохання це зробив хтось інший. Така особа може виступати в ролі організатора вчинення даного злочину, підбурювача чи пособника. У такому разі його дії підлягають кваліфікації як співучасть в ухиленні шляхом самокалічення та злочину проти життя і здоров'я особи [2, с.941].

У кримінальних провадженнях щодо самокалічення обов'язковим є проведення судово-медичної експертизи для встановлення факту, характеру і ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, а також проведення військово-лікарської комісії для отримання висновку щодо придатності винного до несення військової служби [2, с.941].

Щодо симуляція хвороби, то вона полягає в тому, що військовослужбовець з метою отримати звільнення від виконання обов'язків військової служби або навмисно неправдиво видає себе за хворого, приписуючи собі такі хворобливі симптоми, фізичні чи психічні недоліки, котрі нібито не дають йому можливості виконувати службові обов'язки, хоча реально він ними не страждає, або свідомо перебільшує наявне у нього яке-небудь захворювання і отримує постійне чи тимчасове звільнення від військової служби. Можлива симуляція як фізичних (соматичних), так і психічних хвороб [3, с.59]. Також варто додати, що

обов'язковим є проведення судово-медичної експертизи для встановлення самої події симуляції хвороби [3, с.59].

Ухилення від несення обов'язків військової служби шляхом підроблення документів полягає в тому, що військовослужбовець з метою отримати звільнення від виконання обов'язків військової служби подає відповідному командирі документ, в якому містяться неправдиві відомості, та на його підставі отримує постійне чи тимчасове звільнення від такої служби. Цей документ може бути виготовлений як самим винним, так і сторонньою особою. Така особа може виступати в ролі організатора вчинення даного злочину, підбурювача чи пособника. У цьому випадку його дії підлягають кваліфікації за правилами співучасті [2, с.941].

Оскільки підробка документів – обов'язкова ознака об'єктивної сторони складу ухилення, то кваліфікація його ще й за ст.358 КК України не вимагається, тобто сукупність злочинів буде відсутня [2, с.941].

Інший обман як спосіб ухилення від несення обов'язків військової служби виявляється у службовому повідомленні командирі завідомо неправдивої інформації про події чи обставини з метою одержання постійного чи тимчасового звільнення від служби або у свідомому замовчуванні з цією ж метою інформації, про яку був зобов'язаний доповісти. Неправдиві відомості можуть стосуватися сімейних та інших обставин, котрі, якби вони насправді існували, були б для командування підставами для звільнення військовослужбовця від виконання обов'язків служби [2, с.942].

Ухилення від служби, вчинене шляхом підкупу службової особи, є одним з видів ухилення шляхом обману. Якщо при цьому підкуп виразився у наданні неправомірної вигоди, то той, хто ухилився, таким чином, від несення обов'язків військової служби, підлягає відповідальності і за надання неправомірної вигоди. Дії службової особи в цих випадках слід кваліфікувати як пособництво в ухиленні від військової служби та зловживання владою, а у випадку отримання неправомірної вигоди – і за ознакою отримання такої вигоди, тобто за сукупністю цих кримінальних правопорушень [2, с.941].

Відмова від несення обов'язків військової служби з об'єктивної сторони характеризується тим, що військовослужбовець відкрито, не вдаючись до обману, усно, письмово чи іншим способом виражає своє небажання нести військову службу або виконувати окремі її обов'язки і фактично припиняє їх виконання.

Відмову підлеглого виконувати конкретні вказівки командира за умов виконання інших обов'язків по службі не можна розглядати як ухилення. У подібних випадках йдеться про непокору або інше умисне невиконання наказу (ст.402 КК України) [2, с.941].

Складом відмови від несення обов'язків військової служби охоплюються випадки ухилення від виконання цих обов'язків під приводом релігійних переконань (перелік релігійних установ, членам яких заборонено використовувати зброю, затверджений Постановою КМУ від 10 листопада 1999 р.) [2, с.941].

Суб'єктивна сторона злочину, передбаченого ст.409 КК України, характеризується тільки прямим умислом. При цьому винний переслідує мету тимчасово чи зовсім ухилитися від виконання обов'язків військової служби. За відсутності такої мети дії військовослужбовця не мають складу даного злочину. Мотив вчинення злочину значення для кваліфікації не має [3, с.62].

Суб'єктом цього злочину може бути будь-який військовослужбовець, а також військовозобов'язані, призовані на учбові збори. Не можуть бути суб'єктом цього злочину особи, які ще не проходять військової служби (призовники) [3, с.62].

Отже, для здійснення правильної кримінально-правової кваліфікації у разі виявлення ознак діяння, передбаченого ст.409 КК України, обов'язково необхідно проаналізувати всі сутнісні характеристики цього складу і співставити їх з зовнішнім відображенням вчиненого. Це дозволить слідчим, як особам, що визначають попередню формулу кваліфікації, провести подальше відмежування цього злочину від подібних військових кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III Відомості Верховної ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.

2. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В.Я Тація, В.П. Пшонки, В.І Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Т. 2: Особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І Борисов, В.І. Тютюгін та ін. Х. : Право, 2013. 1040 с.

3. Карпенко М.І. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом: окрема методика розслідування злочинів, передбачених ст. 409 Кримінального кодексу України. *Юридична наука*. 2013. №12. С. 58-77

Керівник: викладач правових фундаментальних та професійно-практичних дисциплін Короленко І. В.

Бразалук Вадим Павлович

курсант 2 курсу, спеціальність 081 «Право»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне право)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ ПРАЦІВНИКАМИ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Професійна діяльність працівників патрульної поліції полягає у наданні поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічного порядку та публічної безпеки, протидія злочинності, охорона прав та свобод людини тощо [1]. Специфіка такої діяльності обумовлює та передбачає можливість застосування співробітниками правоохоронних органів поліцейських заходів. В ЗУ "Про Національну поліцію" термін «поліцейський захід» трактується як дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейським у відповідності до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень [1].

Аналіз ситуацій службової діяльності працівників патрульної поліції дає підстави констатувати існуючі проблеми, що виникали саме в наслідок застосування тих чи інших поліцейських заходів під час виконання службових обов'язків. Головними проблемами є недостатній рівень вміння швидко оцінювати ситуацію та рівень ризику, прогнозувати всі можливі варіанти розвитку ситуації і наслідки застосування тих чи інших поліцейських заходів, а також шляхи та можливості переходу від превентивного характеру до безпосередніх заходів примусу [2].

ЗУ «Про Національну поліцію» передбачає, що під час здійснення особою будь-яких дій, що мають протиправний характер співробітники поліції мають право на застосування заходів примусу, таких як: фізичний вплив, спеціальні засоби та вогнепальна зброя. Кожен з цих заходів має певні особливості застосування. Фізичним впливом є застосування поліцейським будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників. Спеціальні засоби – це сукупність

пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної, фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин. Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу [1]. Працівник поліції має бути заздалегідь підготовленим до застосування тих чи інших поліцейських заходів. Така підготовка відбувається за різними напрямками: психологічна, тактична, вогнева, фізична та правова [3].

Стаття 72 ЗУ «Про національну поліцію» передбачає, що професійною підготовкою поліцейських є первинна професійна підготовка, а також підготовка поліцейських у вищих навчальних закладах, які мають специфічні умови навчання, післядипломна освіти та службова підготовки. Нормами цього ж закону також передбачено, що службова підготовка поліцейських – це система заходів, що спрямовані на закріплення, оновлення та модернізацію необхідних знань, професійних навичок, умінь та якостей працівника поліції з урахуванням оперативної обстановки, профілю та специфіки його оперативно-службової діяльності [1].

Отже, перед застосуванням тих чи інших поліцейських заходів, кожен співробітник правоохоронних органів повинен пройти курс відповідної спеціальної підготовки за різними напрямками діяльності. Під поняттям службової підготовки слід розуміти цілісну систему з урахуванням всіх особливостей змісту, методів, форм та засобів, наближених до дійсних умов несення служби. Розвиток службової підготовки в подальшому передбачає та потребує пошуку нових, більш сучасних методів та форм навчання поліцейських, а також проведення занять спрямованих та орієнтованих на конкретного слухача - представників рядового та начальницького складу органів та підрозділів Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII
URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 10.04.2021).

2. Бондаренко В. В. Проблеми професійної підготовленості працівників підрозділів патрульної поліції. Вісник Національного авіаційного університету. Серія: «Педагогіка». 2017. № 11. С. 24–28.

3. Бондаренко В. В. Професійна підготовленість як основа ефективної діяльності працівників підрозділів патрульної служби Національної поліції України. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. 2016. Вип. 139, т. 2. С. 287–290.

*Керівник: викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Гіденко Є.С.*

Бразалук Вадим Павлович

курсант 2 курсу, спеціальність 081 «Право»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Екологічне, земельне та аграрне право)

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БІОСФЕРНИХ ЗАПОВІДНИКІВ

Питання правового врегулювання особливо охоронюваних об'єктів та територій стало предметом досліджень як для вітчизняної, так і зарубіжної юриспруденції. На сьогоднішній день, особливої гостроти набувають проблеми правової охорони та захисту біосферних заповідників. Станом на теперішній час, на планеті знищено або істотно змінено майже 70 % різноманітних екосистем.

Наша країна є лідером серед європейських держав за площею еродованих земель, а саме приблизно 30 % сільськогосподарських угідь. Така ситуація відображається на співвідношенні площі природної рослинності на одну людину і сягає всього 0,35 га. Площа земель, що є заповідними в Україні в середньому менша в 2,5 рази за європейські країни, а ситуація щодо забрудненості атмосферного повітря на одного мешканця – навпаки, більша в 4 рази[1].

Слід звернути увагу, що ситуація погіршується, як тим, що є суттєві недоліки чинного екологічного законодавства, так і тим, що продовжує поглиблюватись протистояння двох напрямків можливого використання територій національних природних парків, а також біосферних заповідників – збереження та розвиток природних ландшафтів або безпосереднє використання

тамтешніх природних ресурсів. Суперечності та невідповідності в багатьох питаннях, що стосуються правового режиму біосферних заповідників вимагають детального аналізу та модернізації, з метою вдосконалення та приведення у відповідність до існуючих міжнародних екологічних стандартів.

Існування та відновлення біологічних ресурсів, а саме флори та фауни, вимагає запровадження спеціального правового режиму використання територій як середовища існування. Екологічні дослідження останніх років вказують на те, що для самовідновлення та нормального функціонування біосфери необхідна наявність у кожному з регіонів не менше 10 – 15 відсотків площ природно – заповідних територій [2].

Відповідно ЗУ «Про природно – заповідний фонд», національні природні парки - – це природоохоронні, рекреаційні, культурно-освітні, науково-дослідні установи загальнодержавного значення, які створюються з метою збереження, відтворення та ефективного використання природних комплексів та об'єктів, що мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову та естетичну цінність [3].

Тоді як європейське екологічне законодавство закріплює як головну мету саме створення різноманітних національних природних парків, насамперед – збереження репрезентативних екосистем планети; підтримка біорізноманіття на певному рівні; проведення наукових досліджень, збереження флори та фауни, і в останню чергу в цілях туризму та організація відпочинку.

Таким чином, рекреаційне використання цих територій має другорядний характер і допустимо лише в тому випадку, коли повністю відповідає вимогам належного захисту та відновлення природних ресурсів парку [1]. У той же час найважливішим принципом рекреаційного використання ресурсів національного природного парку має бути чітку закріплення на законодавчому рівні кількості відпочиваючих, які можуть перебувати на його території в межах відповідної зони стаціонарного або короткочасного відпочинку з урахуванням допустимої щільності на одиницю площі.

Слід звернути увагу на той факт, що в Україні існує 40 національних природних парків, загальна площа яких сягає близько 10 тисяч квадратних кілометрів, але на жаль в більшості з них існує ціла низка проблем та негативних явищ, зокрема: недостатні розміри територій парків, що слугують та забезпечують самовідтворення природних екосистем; в межах територій національних природних парків існують населені пункти та навіть

землекористувачі, а суміжні з парком території використовуються доволі інтенсивно [2].

У відповідності до ЗУ «Про природно – заповідний фонд» біосферними заповідниками називаються природоохоронні установи міжнародного значення, які включені біосферних резерватів Всесвітньої мережі у рамках програми «Людина і біосфера» запровадженої ЮНЕСКО [3]. Через те, що території, які відведені під біосферні заповідники підлягають зонуванню, до кожної з таких зон встановлюється диференційований правовий режим. Останнім часом, досить часто постають питання, пов'язані з можливим впровадженням мисливства на цих територіях. Будь-які зміни в законодавстві, що стосуються дозволу мисливства на вказаних територіях є недопустимими, адже вони істотно суперечать меті створення даних заповідників та тягнуть за собою нехтування цілями, які стосуються збереження та відновлення природних систем та ландшафтів. Таким чином полювання, рибальство та інші види використання та агресивного антропогенного впливу на території біосферних заповідників заборонені. В зоні антропогенних ландшафтів не забороняється традиційне землекористування, рекреація та лісокористування.

В цілому території природно-заповідного фонду України складають тро[б більше ніж 2 відсотки від загальної чисельності українських земель, а в свою чергу межі мисливських угідь сягаються майже 80 відсотків.

Отже, беручи до уваги той факт, що стан флори та фауни, що знаходиться в межах біосферних заповідників з часом погіршується, досить актуальним постає питання щодо вдосконалення та модернізації природоохоронного законодавства, а саме заходів, що стосуються посилення охорони та спрямовані на збереження унікальних природних компонентів та первозданних екологічних комплексів.

Список використаних джерел:

1. А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, А.К. Соколова. Екологічне право: підручник за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право. 2019. 552 с.
2. Екологічне право. Підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл; за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право. 2013. 432 с.
3. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.02.1992 р. № 2457-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text> (Дата звернення 17.05.2021 р.)
4. Ільків Н.В. Екологічне право України. Курс лекцій. Львів. 2013.

Керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права та процесу Ярошенко А. С.

Виноградов Богдан Олексійович

Курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

ПОЛІЦЕЙСЬКЕ ПІКЛУВАННЯ

В Україні на сьогодні є поліцейське піклування, як новий превентивний поліцейський захід. Цей захід є найбільш унікальним від інших заходів, тим що він суттєво відрізняється від інших. Одна головна відмінність полягає в захисті прав і свобод людини, щодо якої воно застосовується, попередження скоєння щодо неї можливих правопорушень.

Що ж таке «поліцейське піклування» - це тимчасовий вид допомоги, який надає підтримку особам, які силу своїх потреб потребувать. Згідно статті 41 Закону України «Про Національну поліцію» визначається певний перелік до кого поліцейський може застосувати цей захід:

- 1) До неповнолітньої особи віком до 16 років, що залишилась без нагляду дорослих;
- 2) Особа, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення;
- 3) Особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або собі;
- 4) Особа, що перебуває в алкогольному сп'янінні в громадських місцях.

Також кожна особа до якої застосовується поліцейське піклування може отримати медичну допомогу, а також надати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місце перебування, про що їх повідомляє поліцейський зрозумілою для неї мовою.

Особливу увагу на поліцейське піклування звернули науковці в своїх працях такі, як: М.П. Гурковського, Ю.А. Дербакової, О.В. Джафарової, С.С. Єсімова, С.Ю. Жили, Є.В. Зозулі, Д.К. Катріча, С.М. Князева, В.О. Климкова, О.В. Когута, С.Ф. Константінова, С.А. Комісарова, Г.П. Кузнецової, Я.О.

Лакійчук, М.В. Лошицького, І.О Лугового, Д.С. Льолі, В.К. Матвійчука, Н.П. Матюхіної.

Важливою вимогою поліцейського піклування є відповідність його наслідків вимогам Закону України «Про Національну поліцію». Кожній категорії осіб, щодо яких може здійснюватися поліцейське піклування, відповідає закріплений Законом України «Про Національну поліцію» наслідок. Невідповідність наслідків піклування є невиконанням вимог закону.

Поліцейське піклування не є засобом забезпечення притягнення особи до юридичної відповідальності (адміністративної, кримінальної тощо). Відтак, його не можна плутати із затриманням особи, доставленням її до відділку поліції.

Здійснення поліцейського піклування обов'язково оформлюється протоколом, який підписується поліцейським та особою, щодо якої здійснюється піклування.

Якщо особа нездатна поставити підпис, протокол підписується особою або представником організації, якій особа передається внаслідок поліцейського піклування.

Отже, ми можемо заробити висновок, що «поліцейське піклування» має застосовуватися лише за вимогами Закону України «Про Національну поліцію». Даний поліцейський захід не був достатньо регламентований, тому як поліцейське піклування є певною гарантією законності та забезпечення правопорядку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Офіційний вісник України від 18.08.2015–2015.–N 63.– С.33.

2. Особливості здійснення поліцейського піклування в Україні: наук.-метод. рек. / І. О. Святокум – Харків : Харк. нац. ун-т. внутр. справ, 2018. – 31 с.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Врона Анастасія Віталіївна

*курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ

В наш час дуже важливим та актуальним є розгляд, вивчення та розвиток такого напрямку, як інформаційна безпека, тому що в епоху швидкого технічного прогресу та дуже високого рівня інформатизації суспільства потреба Національної поліції України у покращенні рівня інформаційної безпеки відіграє дуже важливу й велику роль. Якщо приділяти увагу до такого роду безпеки, ефективність протидії кіберзлочинності та пошук рішень проблем, які пов'язані з інформаційною безпекою у підрозділах Національної поліції України.

Інформаційна безпека - це стан захищеності систем обробки і зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність інформації, використання й розвиток в інтересах громадян або комплекс заходів, спрямованих на забезпечення захищеності інформації особи, суспільства і держави від несанкціонованого доступу, використання, оприлюднення, руйнування, внесення змін, ознайомлення, перевірки запису чи знищення (у цьому значенні частіше використовують термін «захист інформації»)[1].

Інформаційна безпека держави характеризується ступенем захищеності і, отже, стійкістю основних сфер життєдіяльності (економіки, науки, техносфери, сфери управління, військової справи, суспільної свідомості і т. д.) стосовно небезпечних (дестабілізаційних, деструктивних, суперечних інтересам країни тощо), інформаційним впливам, причому як до впровадження, так і до вилучення інформації[2].

У ЗУ" Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" визначено, що інформаційна безпека захищає інтереси не лише суспільства, але й і держави [2].

Інформаційна безпека Національної поліції України повинна формуватися з урахуванням досвіду минулих років та комплексного підходу до яких буде застосовано систему захисту для виявлення, попередження чи припинення інформаційних атак, які можуть нести реальну загрозу у вигляді втрати важливої

інформації, що негативно вплине на суспільні відносини, які не можуть бути здійсненні без інформаційних даних [3].

Одна з проблем - це те, що кожен рік інформаційні ресурси набувають нового прогресивного стану, тому разом з тим зростає інтерес до конфіденційної інформації, інформації з обмеженим доступом з боку кіберзлочинців, тому одним із основних завдань поліції є недопущення втрати та розголошення конфіденційної інформації, інформації з обмеженим доступом, що дуже важлива для держави та несе певну цінність в собі.

Конфіденційна інформація – це інформація, яка не може бути отримана неавторизованим користувачем.

Основний портал поліції, який потребує захисту є інформаційний портал Національної поліції України відповідно до наказу МВС від 03.08.2017 № 676, “Про затвердження Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України»” який містить в собі інформацію щодо серверів, додатків, шлюзових серверів, які потребують захисту, тому що можуть в собі містити інформацію з обмеженим доступом [4].

Інформація з обмеженим доступом – це інформація, яка містить в собі інформацію з обмеженим колом осіб і оприлюднення якої заборонено розпорядженнями або законодавчими актами. Існує наказ МВС від 29.02.2016 27.05.2016 № 432 “Про затвердження Переліку відомостей, що становлять службову інформацію в системі Міністерства внутрішніх справ України” у цьому наказі визначено перелік інформації з обмеженим доступом, який охороняється Національною поліцією України [5].

Звісно, що інформація з обмеженим доступом не в повному обсязі зберігається у паперовому вигляді. Є велика кількість документів, якими обмінюються відомства. Служба Безпеки України відсилає запит на інформацію, власником якої є МВС України. Цей процес регламентовано наказами, інструкціями, іншими нормативно-правовими актами, які дозволяють вести обмін інформацією між відомствами, але стоїть питання достатньої захищеності цієї інформації з точки зору інформаційної безпеки. Кожна особа, якій надано дозвіл та доступ до такої інформації, яка уповноважена працювати з такою інформацією проходить спеціальну перевірку та огляд на психофізіологічний стан з метою нерозповсюдження такої інформації. Інше питання, наскільки захищена інформація в інформаційному просторі [6].

Основну роль в питаннях інформаційної безпеки та захисту інформації в системі Національної поліції займає Департамент кіберполіції . Кіберполіція (Департамент кіберполіції Національної поліції України) — міжрегіональний територіальний орган Національної поліції України, який входить до структури кримінальної поліції Національної поліції та, відповідно до законодавства України, забезпечує реалізацію державної політики у сфері боротьби з кіберзлочинністю, організовує та здійснює відповідно до законодавства оперативно-розшукову діяльність. Функція підрозділу полягає в захисті інформації з обмеженим доступом Національної поліції, яка має важливе значення [7].

З вище зазначеного, можна зробити висновок, що інформаційна безпека в діяльності Національної поліції відіграє дуже важливу роль, тому що захист інформації являється важливою складовою в сфері діяльності Національної поліції України . Потрібно усвідомлювати, що вся інформація, яка захищається поліцією не повинна розголошуватися або використовуватися злочинцями корисливих мотивів для досягнення ними мети вчинення певних злочинів. Тому методи та засоби, які використовуються поліцією в своїй діяльності повинні бути ефективними та гарантувати всебічний , та надійний захист в сфері захисту інформації і інформаційної безпеки .

Список використаних джерел:

1. Основні поняття інформаційної безпеки. Електронний ресурс.

Ркжим доступу:

[https://sites.google.com/site/osnovuib/#:~:text=%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0%20%E2%80%94%D1%86%D0%B5%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%20%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96,%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%2C%20%D1%80%D1%83%D0%B9%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%2C%20%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD%2C,](https://sites.google.com/site/osnovuib/#:~:text=%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0%20%E2%80%94%D1%86%D0%B5%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%20%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96,%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%2C%20%D1%80%D1%83%D0%B9%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%2C%20%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD%2C)

<https://sites.google.com/site/infobezosob/home/informacijna-dialnist> (дата звернення 08.06.2021)

2. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 06.02.2007. Електронний ресурс. Ркжим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> (дата звернення 08.06.2021)

3. Деякі питання інформаційної безпеки діяльності територіальних органів поліції. Електронний ресурс. Ркжим доступу: <file:///C:/Users/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BB/Downloads/SrjGk4gk4LmLNWQ-nZsDgWi-xrEqbbLk.pdf> (дата звернення 08.06.2021)

4. Про затвердження Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України»: Наказ 03.08.2017 № 676. Електронний ресурс. Ркжим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17#Text> (дата звернення 08.06.2021)

5. Про затвердження Переліку відомостей, що становлять службову інформацію в системі Міністерства внутрішніх справ України: Наказ. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0432320-16#Text> (дата звернення 08.06.2021)

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Гриценко Дмитро Олександрович

курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

ПРОТИДІЯ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ

Сьогодні нелегальна міграція являє собою істотну проблему для більшості розвинених країн світу і, на жаль, має стійку тенденцію до зростання. Можемо сказати, що дана проблема стійко розвинулась в останні роки і розвивається і надалі, а це в свою чергу тягне за собою негативні наслідки для суспільства та держави в цілому.

Отже, нелегальна міграція характеризується тим, що її суб'єкти залишають країни постійного проживання і проникають на території інших держав без офіційного дозволу.

За метою призначення нелегальне переміщення можна поділити на: а) транзитне переміщення; б) переміщення з метою постійного проживання; в) переміщення з метою тимчасового притулку.

Попри те, що є дуже велика кількість суб'єктів профілактики нелегальної міграції, безпосереднє обтяження з протидії нелегальної міграції, покладається на органи внутрішніх справ.

Саме органи Національної поліції відіграють одну з ключових ролей у виконанні правоохоронної функції держави у міграційній сфері, у захисті державної безпеки та національних інтересів України у сфері міграції, у забезпеченні дотримання законодавства в цій сфері, в ефективному управлінні міграційними процесами.

Підкреслимо особливості форм адміністративної діяльності органів поліції щодо забезпечення безпеки у міграційній сфері. Зазначимо, що вони є однорідними за своїм характером та правовою природою групи адміністративних дій, що мають зовнішній вираз, за допомогою яких забезпечуються охорона прав людини і громадянина, громадський порядок, безпека та здійснюється боротьба з правопорушеннями. При виконанні своїх повноважень поліція використовує різні методи та способи впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування. Одним із них є адміністративно-правовий засіб, який при здійсненні своєї діяльності отримав назву адміністративний.

При здійсненні адміністративної діяльності, щодо протидії нелегальній міграції поліція реалізовує контрольні-наглядні повноваження, що полягають у спостереженні та перевірці розвитку суспільної системи й усіх елементів відповідно до визначених напрямів.

Здійснення контрольних-наглядних повноважень пов'язано із застосуванням переконання, заходів адміністративного примусу (крім заходів адміністративної відповідальності).

За офіційними даними МВС України, проблема нелегальних мігрантів гостро стоїть у державі. Масовий приток нелегальних мігрантів є критичним, і становить загрозу державній безпеці. Влітку 2018 року з метою оздоровлення оперативної обстановки на території України було проведено захід «Мігрант». Даний захід переслідував мету запобігання та протидії нелегальній міграції, а також іншим порушенням законодавства України в міграційній сфері. До його проведення залучалися: Національна поліція, Державна міграційна служба, Державна прикордонна служба, та Служба безпеки України.

Підбиваючи підсумок, зазначимо, що подолання проблем у міграційній сфері потребує постійної злагодженої роботи правоохоронних органів з метою профілактики та припинення адміністративних та кримінальних правопорушень, вчинених іноземцями. Не завадить підвищити інтенсивність патрулювання маршрутів, які ведуть до державного кордону, здійснювати перевірку місць можливого проживання (перебування) іноземців. А також найбільшим завданням і основною функцією повинно стати захист і допомога людині, що не виключає в потрібних випадках і на законних підставах припинення правопорушень та можливого притягнення до відповідальності винних осіб.

Список використаних джерел:

1. Порядок проведення заходів щодо здійснення нагляду та контролю за виконанням законодавства в міграційній сфері : затв. наказом МВС України, М-ва соц. політики України та МОН України від 04.09.2013 № 850/536/1226 // База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1683-13> (дата звернення: 12.06.2021).

2. Іонцев В.А. Міжнародна міграція населення: теорія та історія вивчення / В.А. Іонцев. — М.: Діалог-МДУ, 1999.

3. Денисова Т. А. Міграційні процеси в Україні: сучасний стан і проблеми незаконної міграції. Держава та регіони. Серія «Право». 2016. № 2 (52). С. 72–76

***Науковий керівник:** викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.*

Гардер Юлія Володимирівна

курсант 2 курсу , спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність »

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Кримінальне процесуальне право)

ОКРЕМІ ВИМОГИ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Проголошення в ст. 3 Основного закону України пріоритету прав і свобод людини та їх гарантій одночасно з покладенням на сторону обвинувачення, слідчого суддю, суд обов'язку забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду (ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК)) ставить перед останніми

завдання, яке полягає в знаходженні відповідного балансу, дотриманні пропорційності втручання в сферу прав і свобод особи при здійсненні кримінальної процесуальної діяльності, зокрема, під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НС(Р)Д). Зважаючи на це особливе значення має чітка регламентація системи вимог до їх здійснення.

Серед вимог, що забезпечують збереження та захист інформації, отриманої під час проведення НС(Р)Д, можуть бути виокремлені наступні нормативні приписи:

– обов'язок прокурора вживати заходи щодо збереження отриманих під час проведення НС(Р)Д речей і документів, які планує використовувати у кримінальному провадженні (ч. 4 ст. 252 КПК);

– заборона розголошення відомостей про факт та методи проведення НС(Р)Д, осіб, які їх проводять, а також інформацію, отриману в результаті їх проведення, особами, яким це стало відомо в результаті ознайомлення з матеріалами в порядку, передбаченому ст. 290 КПК (ч. 1 ст. 254 КПК);

– необхідність попередження захисника та інших осіб, які мають право на ознайомлення з протоколами про проведення НС(Р)Д, якщо вони містять інформацію щодо приватного (особистого чи сімейного) життя інших осіб, про кримінальну відповідальність за розголошення отриманої інформації щодо інших осіб (ч. 2 ст. 254 КПК);

– заборона виготовлення копій протоколів про проведення НС(Р)Д та додатків до них (ч. 3 ст. 254 КПК). Уточнюючи вказане положення, слід вказати на правильний підхід, який, на нашу думку, має місце у вітчизняній судовій практиці. Так, наприклад, слідчий суддя Зарічного районного суду м. Суми в своїй ухвалі від 12.08.2015 р. частково задовольнив клопотання захисника, зобов'язавши слідчого надати можливість адвокату ознайомитися за допомогою власних технічних засобів зі всіма матеріалами кримінального провадження, в тому числі з відкритими матеріалами про проведення негласних слідчих дій, попередивши його про заборону виготовлення ним копій цих документів з метою розголошення отриманої інформації та попередивши його про кримінальну відповідальність за розголошення отриманої інформації щодо приватного (особистого чи сімейного) життя інших осіб [1];

– обов'язок прокурора невідкладно знищити відомості, речі та документи, отримані в результаті проведення НС(Р)Д, які він не визнає необхідними для подальшого проведення досудового розслідування, крім випадків, передбачених

КПК (ч. 1 ст. 255 КПК) та заборона використання зазначених матеріалів для цілей, не пов'язаних з кримінальним провадженням, або ознайомлення з ними учасників кримінального провадження чи будь-яких інших осіб (ч. 2 ст. 255 КПК);

– обов'язок прокурора повідомити власника речей або документів, отриманих у результаті проведення НС(Р)Д, про наявність таких речей або документів у його розпорядженні та з'ясувати, чи бажає власник їх повернути (ч. 3 ст. 255 КПК);

– право використання інформації, отриманої в результаті проведення НС(Р)Д, яка свідчить про наявність ознак кримінального правопорушення, яке не розслідується у даному кримінальному провадженні, в іншому провадженні тільки на підставі ухвали слідчого судді, яка постановляється за клопотанням прокурора (ч. 1 ст. 257 КПК);

– обов'язок знищення інформації, отриманої внаслідок проведення НС(Р)Д до постановлення ухвали слідчого судді, якщо слідчий суддя постановить ухвалу про відмову в наданні дозволу на її проведення (ч. 3 ст. 250 КПК);

– обов'язок засекречування постанови слідчого, прокурора про проведення НС(Р)Д, клопотання про дозвіл на проведення НС(Р)Д, ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення НС(Р)Д та додатків до нього, протоколу про проведення НС(Р)Д, які містять відомості про факт та методи проведення НС(Р)Д, а також відомості, що дають змогу ідентифікувати особу, місце або річ, щодо якої проводиться або планується проведення такої дії, розголошення яких створює загрозу національним інтересам та безпеці (п. 5.1 Розділу 5 Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні) [2].

– заборона втручання у приватне спілкування захисника, священнослужителя з підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, виправданим (ч. 5 ст. 258 КПК). Для ілюстрації вказаного припису звернемося до рішення ЄСПЛ у справі «Дудченко проти Росії» від 07.11.2017 р.: «Суд повторює, що, в той час як стаття 8 захищає конфіденційність будь-якої «кореспонденції» між особами, вона передбачає посиленій захист обміну інформацією між адвокатами і клієнтами. Це підтверджується фактом, що адвокати здійснюють у демократичному суспільстві основоположну місію – захист обвинувачених і підсудних. Зрозуміло, адвокат не може належно здійснювати цю основоположну

місію, якщо він не може гарантувати тим, кого захищає, що їхнє спілкування залишиться конфіденційним» (п. 104 вказаного рішення);

До вимог, що забезпечують право осіб на ознайомлення з фактом та результатами проведення НС(Р)Д, слід віднести такі положення:

а) обов'язок прокурора особисто або за його дорученням слідчого письмово повідомити осіб, конституційні права яких були тимчасово об-межені під час проведення НС(Р)Д, а також підозрюваного, його захисника про таке обмеження. Таке повідомлення повинне бути здійснене протягом дванадцяти місяців з дня припинення таких дій, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом (ст. 253 КПК);

б) обов'язок сторони обвинувачення забезпечити ознайомлення сторони захисту в порядку ст. 290 КПК не тільки з протоколами, складеними за результатами НС(Р)Д, а й з іншими процесуальними рішеннями (по-становою прокурора, ухвалою слідчого судді та клопотанням слідчого, прокурора), які служили правовою підставою для проведення НС(Р)Д.

Роз'яснюючи наведені вимоги, обов'язково слід звернутися до аналізу правових позицій, викладених у рішеннях вітчизняних судів та ЄСПЛ. Зокрема, у постанові Верховного Суду України від 16.03.2017 р. № 5-364кє16 наголошується на тому, що невідкриття матеріалів сторонами в порядку цієї статті є окремою підставою для визнання таких матеріалів недопустимими як докази. При цьому, відкриттю, окрім протоколів, у яких зафіксовано хід та результати проведення певних дій, в обов'язковому порядку підлягають і матеріали, які є правовою підставою проведення таких дій (ухвали, постанови, клопотання), що забезпечить можливість перевірки стороною захисту та судом допустимості результатів таких дій як доказів [3]. Надалі Верховний Суд послідовно дотримується сформульованого правового висновку з цього питання [4; 5].

Розглядаючи вказану проблему крізь призму практики ЄСПЛ, слушно буде зупинитися на аналізі вже згаданого рішення «Матановіч проти Хорватії». Так, відповідно до його п. 151 ЄСПЛ наголошує на тому, що основним аспектом права на справедливий судовий розгляд є те, що кримінальне провадження, в тому числі елементи такого провадження, пов'язані з процедурою, повинні бути змагальними і між обвинуваченням та захистом повинна бути рівність сторін. Право на змагальність означає, що в кримінальній справі і обвинуваченню, і захисту повинна бути надана можливість бути повідомленим та коментувати

подані зауваження і докази, подані іншою стороною. Водночас, ЄСПЛ підкреслив, що право на відкриття відповідних доказів не є абсолютним правом. У будь-якому кримінальному провадженні можуть існувати конкуруючі інтереси, такі як національна безпека, необхідність захисту свідків, які знаходяться під загрозою тиску, або утримання в таємниці методів розслідування злочинів поліцією, які повинні бути ретельно зрівноважені з правами обвинуваченого (п. 152). Крім того, у рішенні у справі «Зубков та інші проти Росії» від 07.11.2017 р. ЄСПЛ додатково конкретизував, що інформація, яка містилася у рішеннях, які надавали дозвіл на приховане спостереження, може бути критичною для здатності особи відкрити провадження для оскарження законних та фактичних підстав для призначення прихованого спостереження. При цьому відмова розкривати дозволи на спостереження без будь-яких вагомих причин, на думку ЄСПЛ, позбавляє особу будь-якої можливості забезпечити законність заходу та його «необхідність у демократичному суспільстві», розглянути незалежним судом у світлі відповідних принципів статті 8 Конвенції (п. 129, 132).

Список використаних джерел:

1. Ухвала Зарічного районного суду м. Суми від 12.08.2015 р., судова справа No 591/4409/15-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/48312830>.

2. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: затв. спільним наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 No 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>.

3. Постанова Верховного Суду України від 16.03.2017 р. No 5-364кc16. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/VS170204.html.

4. Постанова Верховного Суду України від 12.10.2017 р. No5-237кc(15)17. URL: http://zib.com.ua/ua/print/130974-vs_u_nagadav_do_chogo_prizvodit_nevidkrittya_materialiv_storo.html.

5. Постанова Верховного Суду від 12.04.2018 р., судова справа No 748/3070/15-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73438045>.

Науковий керівник: к.ю.н., тарийшій викладач кафедри кримінального процесу Гаркуша А.Г.

Дроздовська Юлія Віталіївна
курсант 2 курсу, спеціальності 081Право

Пожидаєв Микола Юрійович
старший викладач кафедри спеціально фізичної підготовки
ПРАВО (Конституційне право)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Розуміння сутності, бачення структурних і функціональних компонентів загальної системи забезпечення національної безпеки сприяє методологічному обґрунтуванню завдань забезпечення національної безпеки, в тому числі і нашої держави.

Багатовимірність феномену національної безпеки корелює з багатовекторністю дії системи забезпечення національної безпеки. У найбільш загальному плані мною пропонується виділяти три основні напрями дії даної системи: стратегічний, тактичний, оперативний відповідно до окреслених вище груп національних інтересів.

Важливим моментом має стати закладання в дану систему наступного керівного принципу: Україна має сформувати таку систему забезпечення національної безпеки, яка дозволить гарантовано забезпечити завдання шкоди будь-якій державі або коаліції держав за будь-яких умов, якщо буде існувати реальна загроза (небезпека) національній безпеці держави.

Стосовно геополітичного фактора національної безпеки необхідно зазначити, що забезпечення геополітичної безпеки належить до пріоритетних напрямів державної політики національної безпеки [3].

Конкретність зовнішньої політики надає можливість виокремлювати дійсні та реальні загрози й небезпеки, відповідно – формувати адекватну систему управління ними. Розгляд геополітичної безпеки є порівняно новим підходом із тим, який панує у науковій літературі, де дану сферу розглядають крізь призму окремих елементів: внутрішньої та зовнішньої політики.

Труднощі спроб операціоналізації доктрини “національної безпеки” за допомогою концепції «національних інтересів» останніми роками зумовлюються поширенням альтернативного підходу, пов’язаного із зверненням до системи цінностей як найбільш фундаментального фактора, що визначає цілі, засоби та методи взаємодії держав на міжнародній арені. «Безпека

є цінність, – наголошував А. Вольферс, – поряд з іншими цінностями національної держави» [2].

Сучасне розуміння безпеки виключає статичний підхід, передбачає широкий погляд на неї і охоплює не лише військові, а також економічні та політичні чинники, проблеми демократизації та стабільності окремих держав та їх груп, формування дружніх міжнародних відносин. Слід зазначити, що проблеми безпеки тісно пов'язані з феноменом глобалізації, який ставить перед сучасним світом проблему запобігання численним загрозам і небезпекам, на що вказують й українські науковці О. Білорус та Д. Лук'яненко.

Отже, сутність економічної безпеки можна визначити як такий стан економіки та інститутів влади, за якого забезпечуються гарантований захист національних інтересів, незалежність обраного економічного курсу, соціальна спрямованість економічних реформ, достатній оборонний потенціал навіть за несприятливих умов розвитку внутрішніх та зовнішніх процесів [4].

Політика економічної безпеки визначається на основі певних принципів, які створюють політичну і правову базу для оцінювання зовнішніх і внутрішніх загроз, формування національних економічних інтересів і стратегій економічної безпеки.

Виходячи з вищевикладеного зазначимо, що на початку теоретичних розробок у галузі безпеки під цим поняттям розумілася приватна та суспільна безпека.

Отже, визначивши поняття, основні положення та чинники національної безпеки, важливо зазначити, що саме являє собою процес забезпечення національної безпеки [1].

Забезпечення національної безпеки – комплекс політичних, економічних, соціальних, з охорони здоров'я, військових і правових заходів, спрямованих на забезпечення нормальної життєдіяльності нації та усунення можливих загроз.

Таким чином, основними складовими забезпечення національної безпеки є: 1) захист державного ладу; 2) захист суспільного ладу; 3) забезпечення територіальної недоторканності і суверенітету; 4) забезпечення політичної та економічної незалежності нації; 5) забезпечення здоров'я нації; 6) охорона громадського порядку; 7) боротьба зі злочинністю; 8) забезпечення техногенної безпеки і 9) захист від загроз стихійних лих [1].

З розвитком понятійного апарату теорії безпеки це поняття було розширене та доповнене поняттям “національна безпека”, один з елементів якої

– економічна безпека. Розглянувши всю різноманітність визначень економічної безпеки, вважаємо, що категорію “економічна безпека” слід розглядати у функціонально структурному аспекті як сукупність взаємозв’язаних систем безпеки, які відображають функціонування окремих «блоків» або сфер економічної системи держави. Так, це можуть бути інвестиційний, фінансовий і зовнішньоекономічний види безпеки, які справляють особливий вплив на стан національної безпеки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Теоретико-методологічні засади забезпечення національної безпеки держави у її визначальних сферах : монографія / [В. Ю. Богданович, А. І. Семенченко, Ю. В. Єгоров, О. О. Бортник]. – К. : Видавництво Кий, 2007. – 370с.
2. Возженников А. В. Национальная безопасность: теория, политика // Стратегия / А. В. Возженников. – М. : НПО «МОДУЛЬ», 2000. – 240 с.
3. Циганов В. В. Національна безпека України : [посібник] / В. В. Циганов. – Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2004. – 100 с.
4. Косов Ю. В. Безопасность: геополитический аспект [Електронний ресурс]/ Ю.В. Косов. – Режим доступу: <http://www.nationalsecurity.ru/library/00008/00008report4.htm>.

Звєгінцева Анна

*курсант 2-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділу
кримінальної поліції*

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВА

Поліцейські організації є службами з жорсткою ієрархією владних повноважень, підзвітності та відповідальності, співробітники яких зобов'язані дотримуватися дисципліни. Результати діяльності окремих співробітників будуть оцінюватися на основі стандартних оперативних процедур (“регламенту”), програмних документів та / або керівництв, в яких представлена докладна інформація про належну поведінку співробітників і порядок здійснення їх повноважень.[1]

Очікування щодо роботи поліції часто формулюються у вигляді серії практичних завдань і/або пріоритетів. Керівництво поліції зазвичай несе відповідальність за здійснення поліцейських функцій перед центральним

органом національного рівня (найчастіше таким органом є Міністерство внутрішніх справ), місцевим органом влади (таким, як місцева рада, орган з нагляду за поліцією, мер або інша особа, відповідальна за територію) або перед ними обома. В постконфліктних суспільствах такі механізми можуть бути пов'язані з військовими органами і переходити під відповідальність начальника місцевого військового підрозділу.

В останні тридцять років в деяких країнах відзначається тенденція до надання начальникам місцевої поліції, які зобов'язані дотримуватися суворих інструкцій, можливості брати на себе більшу відповідальність в тому, що стосується розпорядження поліцейськими ресурсами. Дана концепція заснована на припущенні про те, що діяльність поліції, що здійснюється на основі загальної згоди, вимагає певної гнучкості в прийнятті відповідних заходів і що начальник місцевої поліції краще ніж хто б то не було обізнаний про потреби території, що знаходиться в його або її віданні. У цьому випадку начальник місцевої поліції несе відповідальність не тільки перед центральним органом поліцейської ієрархії (штабом), але і перед місцевим населенням.

Здійснення поліцейських функцій на місцевому рівні багато в чому залежить від інших складових національної інфраструктури. Керівництво, яке визнає значимість поліцейської діяльності на місцях, в більшій мірі схильне зосереджувати на цьому рівні необхідні фінансові кошти і ресурси. Велика частина роботи місцевої поліції не є захоплюючою, про неї не пишуть в газетах, проте саме вона є основою правосуддя і верховенства закону.[2]

Не можна очікувати, що місцеві поліцейські ділянки зможуть запропонувати повний спектр поліцейських послуг. Обставини і події, що вимагають дій з боку співробітників поліції, є занадто непередбачуваними і різноманітними. Слід забезпечити можливість звертатися до центрального органу із запитом про направлення співробітників, що володіють спеціальними навичками, додаткових коштів і устаткування в разі виникнення необхідності в них.

При проведенні оцінки в тій чи іншій форм корисно відвідати хоча б два поліцейських ділянки, які обслуговують різні території, наприклад міські і сільські райони або райони з різними соціально-економічними характеристиками.

Будь-яка ділянка або місцевий пункт поліції повинен мати у своєму розпорядженні так і повноваження і матеріальною базою:

- черговою частиною (або відділом реєстрації) для надання допомоги населенню та надання довідкової інформації;
- диспетчерською службою для розподілу за викликами співробітників поліції і координації дій в разі інших подій;
- відділами патрулювання і реагування для вжиття заходів у відповідь на прохання про допомогу;
- повноваженнями для проведення розгляду в разі дрібних подій, пов'язаних
 - з порушенням громадського порядку;
 - підрозділом з розслідування злочинів;
 - місцем для розміщення затриманих або заарештованих осіб;
 - охоронюваними приміщеннями для зберігання майна і доказів;
 - підрозділом з питань, що стосуються місцевих громад;
 - відділом, що обробляють інформацію і дані розвідки;
 - місцевої навчальною базою;
 - можливістю звернутися за допомогою до центральних підрозділах, які надають;
 - спеціальну підтримку або сприяння в незвичайних обставинах і надзвичайних ситуаціях.

Більшість округів розділені на зони, контрольовані патрульними, часто звані районами патрулювання. Кожен поліцейський відділок відповідає за кілька районів патрулювання і відповідним чином розподіляє співробітників, які будуть стежити за обстановкою в цих районах. Розмір такого району та чисельність що проживає в ньому населення будуть залежати від географічних характеристик відповідної території, які також визначають наявність поліцейської служби і число поліцейських.

Список використаних джерел:

1. Чим відрізнятиметься нова поліція: головні факти. 2015. URL: <http://lviv.vgorode.ua/news/sobytyia/263243-chym-vidrizniatymetsia-nova-politsiia-holovni-fakty>
2. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / ред. Банчук А. Київ: Вид. Москаленко О. М., 2013. 588 с.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.

Зейналян Жанета Артурівна
Студентка 2 курсу, спеціальність 081 «Право»
Криворізький факультет Національного університету
«Одеська юридична академія»
ПРАВО (Цивільне право)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Здійснення і захист цивільних прав тісно пов'язані з фактором часу. Цивільні правовідносини не існують абстрактно: вони виникають, змінюються та припиняються у часі. Для регулювання цивільних відносин використовують певні проміжки часу, які називаються строками. Це виявляється в тому, що строки позовної давності мають загальний характер.

Позовна давність у доктрині приватного права вивчалася вченими у межах строків і термінів та окремо як самостійний предмет дослідження. Позовній давності присвячені роботи Т. М. Вахоневої, Г. Ф. Дерев'янка, В. П. Грибано, І. Г. Ф. Дерев'янка, Є. Енгельмана, М. Я. Кирилової, Є. О. Крашенинникова, В. В. Луця, А. А. Павлов, В. О. Пушняка, З. В. Ромовська, О. П. Сергєєва, Т. О. Терещенко, Б. Б. Черепакіна, О. В. Шовкової, та ін.

Позовна давність - це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу (ст. 256 ЦК України). Основи застосування позовної давності передбачені главою 19 ЦК України.

О. В. Шовкова пропонує розглядати позовну давність як сукупність темпоральних і «діяльних» рис, де перші знаходять свій прояв у тому, що досліджуване правове явище є певним періодом у часі, а «діяльні» передбачають, що позовна давність включає подання позову або вчинення (не вчинення) інших дій в межах строку, втрату права на захист (права на позов). Дана позиція співзвучна з положеннями, що висловлюються в цивілістиці, де позовна давність розглядається як об'єктивне (встановлений законом період часу, який дозволяє особі за допомогою юрисдикційної форми захисту цивільних прав та інтересів здійснити захист оспорюваного, невизнаного чи порушеного суб'єктивного права) та суб'єктивне (уповноважена особа керуючись власними інтересами може скористатися або не скористатися цим правом) явище цивільного права [2].

Виділяються два критерії, що характеризують початок перебігу позовної давності: об'єктивний (юридичний факт з настанням якого починається перебіг позовної давності) та суб'єктивний (момент, коли особа дізналася чи могла дізнатися про порушення свого права).

Статтею 257 ЦК України встановлена загальна позовна давність у три роки. Разом із тим для окремих видів вимог законом може встановлюватися спеціальна позовна давність: скорочена або більш тривала порівняно із загальною позовною давністю.

Позовна давність встановлена законом може бути збільшена за домовленістю сторін. У такому випадку договір про збільшення позовної давності укладається у письмовій формі і може бути оформлений як окремий договір, так і як пункт основного договору (наприклад, окремим розділом у договорі оренди земельної ділянки).

Складність виникає, якщо позивачем чи відповідачем є юридична особа. Момент, з якого юридичній особі стало відомо про порушення її права, є доволі спірним питанням, яке породило численні проблеми практики. У правовій позиції ВС України у справі № 6-116цс13 (№ 35667396 в ЄДРСРУ) суд зазначив про неправильність застосування судом ч. 1 ст. 261 ЦК України, оскільки за змістом цієї норми для визначення початку перебігу позовної давності має значення не тільки безпосередня обізнаність особи про порушення її прав, а й об'єктивна можливість цієї особи знати про обставини порушення її прав. При цьому дана норма містить презумпцію обізнаності особи про стан своїх суб'єктивних прав, отже обов'язок доведення терміну, з якого особі стало (могло стати) відомо про порушення права, покладається на позивача. Оскільки позивач як юридична особа набуває та здійснює свої права й обов'язки через свої органи, то його обізнаність про порушення його прав або можливість такої обізнаності слід розглядати через призму обізнаності його органів та інших осіб, до повноважень яких належав контроль у сфері земельних відносин[3].

При порушенні суб'єктивного цивільного права особа може звернутися з позовом до суду за захистом. Необхідно розрізняти право на позов у матеріальному розумінні і право на позов у процесуальному розумінні.

У матеріальному розумінні право на позов — це право вимагати від суду винесення рішення про захист порушеного суб'єктивного права і право отримати такий захист. Закінчення строку позовної давності позбавляє сторону можливості вимагати примусового здійснення права через суд, але не позбавляє

права, звернутися за захистом до суду взагалі, оскільки для подачі позовної заяви до суду про захист порушеного суб'єктивного права законодавець ніяких строків не встановлює.

Право на позов у процесуальному розумінні — це право на подачу позовної заяви з метою захисту порушеного права, і це право строками позовної давності не обмежується. Вимоги щодо захисту порушеного права розглядаються судом незалежно від строку позовної давності, але закінчення строку позовної давності є підставою для відмови в задоволенні позову.

Значення позовної давності полягає в тому, що цей інститут забезпечує визначеність та стабільність цивільних правовідносин. Він дисциплінує учасників цивільного обігу, стимулює їх до активності в здійсненні належних їм прав, зміцнює договірну дисципліну, сталість господарських відносин.

Якби законодавець не обмежував можливість захисту порушеного права певним строком, це знижувало б дієвість матеріальної відповідальності за порушення договірних зобов'язань, створювало б перешкоди для розгляду справи по суті та встановлення істини, оскільки з плином часу докази втрачаються, зумовлювало б хиткість фактичних відносин, оскільки вони завжди перебували б під загрозою оспорення[4].

Позовна давність поширюється на всі вимоги, за винятками, передбаченими безпосередньо в ЦК або в інших нормативних актах.

У літературі висловлюється позиція, що застосування позовної давності не розглядається як вимоги сторони у спорі, оскільки законодавець вказує на застосування цієї давності за заявою сторони, а не за її вимогою¹.

ЦК України допускає можливість у договірному порядку збільшити позовну давність, але забороняє зменшувати строк, оскільки це може штучно ставити кредитора у не вигідне становище порівняно з боржником, а також аналогічними відносинами, неврегульованими договором.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Офіц. Видання. - К.: Ін Юре, 2003.- 664с.
2. Кириллова М. Я., Крашенинников П. В. Строки в гражданском праве. Исковая давность. Москва: Статут, 2006. С. 15
3. Правова позиція Верховного суду України у справі No 6-116цс13. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/37ea7b880dea5ff6c2257fe8004a7699/\\$FILE/6-3029цс15.doc](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/37ea7b880dea5ff6c2257fe8004a7699/$FILE/6-3029цс15.doc).

4. Комаров В.В., Радченко П.І. Цивільні процесуальні правовідносини та їх суб'єкти. - К., 1991

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін Устінова-Бойченко Ганна Миколаївна

Земляний Микита Денисович

*курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)*

АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ НЕЗАКОНОГО ОБІГУ НАРКОТИКІВ

Досліджувати цю проблему почали певні науковці в своїх працях вони починали з ряду деяких дилем у сфері незаконного обігу наркотиків в поліцейській діяльності. Такі науковці, як К.К. Афанасьєв, О.К. Волох, С.Т. Гончарук, О.М. Джужа, Н.І. Золоторьова, Т.П. Мінка, В.Я. Марчук, С.І. Саєнко, М.С. Хруппа та інші науковці.

Згідно статті 44 КупАП яка передбачає відповідальність за незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення, та перескладання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах[1].

Предметом адміністративного правопорушення є саме наркотичні засоби та психотропні речовини. Наркотичні засоби – це природні чи синтетичні речовини, препарати. Наркотики бувають різних видів:

1. героїн,
2. канабіс,
3. метадон,
4. дезоморфін та всі інші.

КупАП містить звісно ж статті які спрямовані на боротьбу з цим правопорушенням.

В Україні простежується тенденція до збільшення кількості осіб, які вживають наркотики та психотропні речовини. Зазначимо, що збільшується не тільки загальна кількість осіб, що перебувають на обліку, в наркологічних службах, лікувальних установах а також і кількість осіб, які протягом тривалого часу, із року в рік, перебували на такому обліку.

Вражає таке явище, як розповсюдження зловживання наркотичними засобами серед жінок і молоді, що негативно впливає не тільки на їхнє здоров'я, але й шкодить генофонду нашої країни.

Стосовно адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері незаконного виробництва, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів і психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах (ст. 44 КУпАП), на наш погляд, актуальним є те, що у ч. 1 ст. 44 КУпАП в диспозиції не містить такої дії як “виготовлення”, а лише оперує терміном “виробництво”. Таким чином, виготовлення наркотичного засобу чи психотропної речовини в невеликому розмірі без мети збуту буде кваліфікуватись за ч. 1 ст. 309 КК України, що безперечно є законодавчою прогалиною[2].

Однією з умов адміністративної відповідальності та відміни її від кримінальної відповідальності є невеликий розмір наркотичного засобу або психотропної речовини, що незаконно вироблялися, виготовлялися, придбалися, зберігалися, перевозилися, пересилалися. Згідно з приміткою до ст. 44 КУпАП під невеликим розміром наркотичних засобів або психотропних речовин слід розуміти їх малу кількість у межах розмірів, установлених спеціально уповноваженим органом виконавчої влади

Однією з умов адміністративної відповідальності та відміни її від кримінальної відповідальності є невеликий розмір наркотичного обігу певних засобів, що незаконно вироблялися, виготовлялися, придбалися, зберігалися, перевозилися, пересилалися. Згідно з приміткою до ст. 44 КУпАП під невеликим розміром наркотичних засобів або психотропних речовин слід розуміти їх малу кількість у межах розмірів, установлених спеціально уповноваженим органом виконавчої влади що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу [3].

Отже, якщо ж зробити висновок, щодо адміністративна відповідальність містить більш превентивний характер до особи, і дає можливість вчасно зупинити свої протиправні дії. Потрібно завжди розуміти всі суспільно небезпечні наслідки в діянні с наркотичними засобами.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
2. Адміністративно-правова протидія Національною поліцією незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів [Текст] : монограф. / Стрільців О. М., Бараш Є. Ю., Шевчук Г. В., Тараніч Є. А. – Київ. нац. акад. внутр. справ, 2018. – 133 с.
3. Колпаков В. К. Адміністративна відповідальність. Сутність поняття і підстави / В. К. Колпаков // Вісник прокуратури. — 2003. — № 6. — С. 75–79.
Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Іваничко Олександра Костянтинівна
студент 2 курсу, спеціальність 081 «Право»
Криворізький факультет Національного університету
«Одеська юридична академія»
ПРАВО (Цивільне право)

ПРАВОЧИНИ ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ, ЗМІНИ АБО ПРИПИНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРОВОВІДНОСИН

Юридичними фактами у цивільному праві є обставини, наявність яких тягне за собою виникнення, зміну, припинення цивільних правовідносин. Найбільш розповсюджена та визнана класифікація юридичних фактів – це поділ їх залежно від «вольового критерію», а саме на: дії (тобто, обставини, що прямо залежать від волі людини) та події (обставини, які виникають та існують незалежно від волі людини й непідвладні їй). Дії, в свою чергу, поділяють на: 1) правомірні (такі, що не суперечать нормам права дії, дозволені, або прямо не заборонені нормами права); 2) неправомірні (правопорушення, делікти). Відповідно правомірні дії у залежності від характеру вольового критерію можуть бути поділені на: 1) юридичні акти; 2) юридичні вчинки [6].

Можна виділити такі основні ознаки юридичних фактів: 1) це конкретні обставини, які існують у певній точці часу і простору (ці обставини певним чином об'єктивовані зовні та характеризують наявність або відсутність певних явищ матеріального світу); 2) вони мають здатність викликати настання правових наслідків (зв'язок факту і юридичних наслідків характеризується його

суб'єктивністю); 3) упорядковуючий, регулятивний характер; 4) гарантування системою юридичних засобів.

Багато сучасних науковців та дослідників, які раніше порушували питання правочину, вважають, що він є найпоширенішим юридичним фактом. Згідно із законом правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків [1]. Вчиняючи правочин, учасники правовідносин діють для досягнення певної юридичної мети.

Фіксація правової моделі поведінки в цивільно-правовому договорі між сторонами є засобом встановлення юридичного факту. На вивчення правочину, як підстави юридичного факту, звертала увагу Віденська школа права, представниками якої були Ганс Кельзек і Адольф Меркель. Її основні доктринальні положення були використані в дослідженнях М. М. Агаркова, присвячених поняттю правочину за радянським цивільним правом [3]. Відповідно і вітчизняні науковці були зацікавлені у вивченні цього поняття, наприклад: Ю.П. Єгоров, В.Б. Ісаков, В.О. Кір'ян, О.О. Красавчиков, Н.С. Кузнєцова, В.А. Ліпкан, І.В. Мукомела, Є.О. Харитоновта ін.

Поняття «правочин», є українським терміном, який раніше використовувався в українському законодавстві протягом 20-30-х років та застосований в новому Цивільному кодексі України, в якому йому відведено окрему главу (глава 16). Раніше в цивільному праві вживався термін «угода», під яким розуміли вольові, правомірні дії громадян чи організацій, спрямовані на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків [2].

Можна виділити основні ознаки правочину [5]:

1) Правочини є вольовими актами, які спрямовані на досягнення певного результату.

2) Правочини завжди є діями суб'єкта цивільних відносин.

3) Правочини завжди є правомірними діями, що тягнуть за собою виникнення або зміну регулятивних цивільних правовідносин.

4) Дії правочинів завжди спрямовані на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків.

5) Правочини регулюють правовідносини між різними суб'єктами цивільного права.

Також, відповідно, можна виділити таку класифікацію правочинів:

а) в залежності від кількості сторін волевиявлення яких є необхідним і достатнім, правочини поділяються на односторонні, двосторонні та багатосторонні.

Відповідно до частини третьої статті 202 ЦК України одностороннім правочином є дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами (наприклад, складення заповіту). Двосторонні та багатосторонні правочини в цивільному праві називаються договорами. Відповідними правочинами є такий правочин, для вчинення якого необхідна погоджена дія на настання, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків двох або більше сторін. Багатостороннім вважається той правочин, на укладання якого необхідна згода трьох та більше осіб (наприклад, договір про сумісну діяльність, укладений між трьома або більше сторонами).

б) залежно від наявності або відсутності у правочині зустрічного обов'язку однієї сторони надати певного блага іншій, правочини поділяються на платні та безоплатні.

Платні — правочин, в якому одна сторона за виконання нею обов'язку повинна отримати відповідне відшкодування, чи то у формі грошей, інших майнових цінностей, чи то у формі іншого зустрічного надання, наприклад купівля-продаж.

Безоплатні — правочин, в якому майнового відшкодування або іншого зустрічного надання за виконане зобов'язання не передбачено, наприклад, договір позички.

в) залежно від моменту з якого правочини вважаються укладеними, вони поділяються на консенсуальні та реальні.

До консенсуальних відносяться правочини, які вважаються укладеними з моменту досягнення згоди за всіма необхідними умовами договору, необхідними для того чи іншого конкретного правочину (наприклад, договір купівлі-продажу).

Для укладення реального правочину однієї домовленості сторін недостатньо. Необхідною є також передача речі. Поки вона не відбудеться, правочин не вважається укладеним. Прикладом реальної угоди є договір позики. Доки гроші не передані позичальнику, права і обов'язки у сторін не виникають.

г) залежно від юридичного значення підстави правочину для його дійсності, правочини поділяються на казуальні та абстрактні.

У казуальних правочинах підстава має особливе значення, оскільки від неї залежить їх дійсність. Так, за договором купівлі-продажу майно покупцю передається у власність; за договором майнового найму - у користування. Відсутність підстави (мети) у вчиненому правочину може зумовити його недійсність.

Абстрактні правочини це ті, які зберігають юридичну силу тоді, коли підстави їх підписання взагалі відсутні чи, якщо вони не є обов'язковими. Як приклад абстрактного правочину можна навести вексель. Незалежно від підстави отримання векселя (чи внаслідок купівлі-продажу, чи внаслідок майнового найму) він зобов'язує одну особу виплатити визначену грошову суму іншій.

д) за строковістю правочини можна поділити на строкові та безстрокові.

Строкові характеризуються наявністю строків дії цивільних прав та обов'язків сторін (наприклад, договір майнового найму, в якому визначений строк його дії).

В безстрокових правочинах не вказується строк чинності правочину (той же договір майнового найму, але укладений на невизначений строк).

Правочин є таким юридичним фактом, який слугує необхідною обставиною виникнення, зміни чи припинення цивільних прав та обов'язків. Такі права та обов'язки реалізуються в рамках цивільних правовідносин і відповідають елементам, з яких вони складаються [6].

Відповідність правочину праву означає, що він не повинен порушувати норм законодавства.

Суб'єктами правочину можуть бути будь-які суб'єкти цивільного права, які мають відповідну правоздатність та дієздатність.

Таким чином, правочин як юридичний факт є однією з обставин виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин, які передбачені законом. В системі таких юридичних фактів правочин займає особливе місце, виділяючись серед інших своїми специфічними ознаками. Правочину, на відміну від інших юридичних фактів, характерне правомірне вольове здійснення особою, яка має необхідний статус суб'єкта цивільного права, юридичних дій, які направлені на створення відповідного цивільного правового результату для себе та інших.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст.356.

2. Роз'яснення Міністерства юстиції України щодо форми правочинів від 19.04.2011 URL:https://minjust.gov.ua/m/str_34797.
3. Агарков М. М. Вибрані роботи з цивільного права: навч. посібник. Москва: Центр ЮрИнфоР, 2002. с 452.
4. Бервено С.М., Васильєва В.А., Галянтич М.К. Цивільне право України. Загальна частина: підруч. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 976 с.
5. Дудченко В.В., Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Цивільне та сімейне право України : підруч. Київ: Правова єдність, 2009. 968 с.
6. Ісаков В.Б. Юридичні факти в радянському праві: навч. посібник Москва: Юрид. літ, 1984. с.144.

Гардер Юлія Володимирівна

курсант 2 курсу факультету

підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ

Метою дослідження Адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів поліції щодо забезпечення публічного порядку та безпеки є розкриття поняття «Адміністративно-правове забезпечення» та що являє собою удосконалення адміністративного законодавства .

Актуальність цієї теми можна висвітлити так що Національна поліція України - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Визначаючи сутність поліції в її призначення, законодавець не розкриває змісту визначень «громадський порядок» і «громадська безпека». Звертаючи увагу на широту і багатоплановість зазначених категорій, слід визнати, що в даний час відсутня єдність в розумінні зазначених дефініцій, їх предметного складу і основних інститутів.

В сучасних умовах громадську безпеку можна охарактеризувати як стан захищеності життєво важливих інтересів, безпеки особистості, суспільства від

внутрішніх і зовнішніх загроз, яке дозволяє забезпечити реалізацію прав людини, гідне якість життя громадян, розвиток духовних цінностей суспільства, соціальну і суспільну стабільність.

Громадський порядок є важливим елементом правової основи життєдіяльності громадян. Він включає в себе систему суспільних відносин, яка виникає і розвивається в процесі спілкування її учасників переважно в громадських місцях і регулюється правовими та іншими соціальними нормами, дотримання яких забезпечує особисту і суспільну безпеку людей, обстановку спокою, узгодженості та ритмічності суспільного життя [8, с . 54].

Незважаючи на прийняті сьогодні заходи, стан громадського порядку та безпеки в Україні не можна визнати задовільним.

По-перше, велика частина правопорушень, скоєних в громадських місцях, прямо або побічно зазіхає на громадський порядок, особисту безпеку громадян. По-друге, статистика свідчить, що в Росії притягуються до адміністративної відповідальності десятки мільйонів громадян. Однак необхідно мати на увазі, що латентність адміністративних правопорушень має більш широке поширення, ніж латентність злочинів. Тому офіційні статистичні дані в значній мірі свідчать про обсяг роботи правоохоронних органів, а не про фактично вчинені адміністративні правопорушення. По-третє, правова, економічна і соціальна реформи привели до виникнення в країні ситуації, при якій різко зросла кількість осіб без певного місця проживання і роду занять. Сьогодні такого роду особи стали не тільки своєрідним елементом соціального ландшафту країни, але також посилили загрозу громадському порядку, громадської безпеки та особистої безпеки громадян.

Зазначені фактори роблять дослідження організаційних і тактичних основ діяльності поліції з охорони громадського порядку, власності та забезпечення громадської безпеки актуальним і затребуваним як в теоретичному, так і практичному відношенні.

Тактика охорони громадського порядку (у вузькому сенсі) - це вибір в межах своєї компетенції і реалізація суб'єктом, що здійснює охорону громадського порядку, на основі теоретичних і практичних знань найбільш доцільного в конкретній ситуації правомірного способу (прийому) дій, спрямованого на попередження та припинення правопорушень у основному в громадських місцях з використанням дозволених законом засобів.

Одним із завдань Національної поліції є забезпечення громадської безпеки та публічного порядку.

Дослідження проблеми удосконалення адміністративно-правового забезпечення публічного порядку та безпеки набуває особливої актуальності в умовах реформування правоохоронної системи України та введення законодавства у відповідність до міжнародних стандартів. [2, с 53]

Під публічним порядком можемо розуміти урегульовані правовими та соціальними нормами суспільні відносини, які забезпечують охорону життя, здоров'я та гідності громадян.

Видами адміністративно-правового забезпечення поліцією України публічної безпеки і порядку є:

1) участь у формуванні державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку;

2) превентивна діяльність – запобігання (профілактика) вчиненню правопорушень, що посягають на публічну безпеку і порядок;

3) виявлення, припинення, розкриття та розгляд адміністративних правопорушень, що посягають на публічну безпеку і порядок, а також застосування у визначених КУпАП випадках адміністративних стягнень;

4) охоронна діяльність;

5) контрольна діяльність за дотриманням громадянами, іншими фізичними та юридичними особами публічної безпеки та порядку в межах і в порядку, визначеному законодавством. [3, с 74-75]

Доведено, що поліція під час забезпечення публічної безпеки і порядку може застосовувати методи примусу та переконання. Пріоритетне значення для забезпечення високого рівня публічної безпеки і порядку має превентивна діяльність поліції, яка здійснюється переважно за допомогою методів переконання.

Щодо удосконалення адміністративного законодавства, що регламентує забезпечення поліцією України публічної безпеки і порядку встановлено такі недоліки:

1) відсутність на законодавчому рівні визначення категорій «публічний порядок» та «публічна безпека»;

2) неузгодженість застосування деяких категорій: одночасне використання понять «громадський» та «публічний» без уточнення спільного та відмінного в даних термінах;

3) відсутність у Законі України «Про Національну поліцію» визначення системи методів, засобів та процедур забезпечення поліцією публічної безпеки і порядку тощо.

Функції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку покладаються на різні відділи й управління.

ВИСНОВОК: отже, можна сказати що адміністративно-правове забезпечення – це упорядкування суспільних відносин уповноваженими на те державою органами, їх юридичне закріплення за допомогою правових норм, охорона, реалізація і розвиток.

Значення адміністративно-правового забезпечення публічної безпеки і порядку поліцією полягає в наступному:

1) визначення повноважень поліції у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку;

2) встановлення порядку реалізації поліцією повноважень;

3) визначення порядку здійснення управління у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку;

4) закріплення гарантій виконання поліцією своїх повноважень у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку;

5) визначення відповідальності посадових осіб поліції за невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку.

Отже можна зробити певні висновки:

1. Адміністративна діяльність поліції є виконавчо-розпорядчу, підзаконну діяльність, яка спрямована на організацію поліцейської роботи як у внутрішній, так і в зовнішньому середовищі функціонування органів поліції, спрямовану на забезпечення правопорядку і захист прав і свобод громадян за допомогою матеріально-технічних і організаційних заходів і за допомогою контрольно-наглядової, дозвільної та юрисдикційної діяльності.

2. Адміністративно-правове забезпечення поліцією прав і свобод громадян складається з трьох основних компонентів діяльності - захисту прав і свобод громадян, їх охорони і створення умов для їх реалізації за допомогою адміністративно-правових засобів.

3. Адміністративне право відіграє домінуючу роль в забезпеченні прав і свобод громадян у публічній сфері, норми якого формують систему

адміністративно-правових засобів щодо створення умов для їх реалізації, порядок застосування і компетенцію суб'єктів забезпечення.

4. Концепція адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадян в діяльності поліції визначена вибором в якості стратегічної установки в здійсненні комплексу заходів щодо забезпечення прав і свобод громадян взаємодія з громадянським суспільством, громадськими організаціями та об'єднаннями, опора на громадянську активність і відповідальність громадян.

5. Вибудовування партнерських взаємовідносин поліції з громадянами та інститутами громадянського суспільства в якості обов'язкового направлення передбачає публічне обговорення найбільш значущих рішень, прийнятих у сфері внутрішніх справ, а також реальна дія суспільного контролю, в зв'язку з чим доцільно прийняти Адміністративний регламент взаємодії МВС Росії з інститутами громадянського суспільства.

6. Наявність юридичних гарантій дотримання прав громадян і, як наслідок, виконання покладених на них обов'язків є недостатніми для забезпечення прав і свобод громадян, якщо не знаходяться у взаємозв'язку з економічними, політичними, культурними, а також організаційними гарантіями.

7. Диференціація адміністративної діяльності, різних служб і підрозділів поліції є необхідною умовою надання забезпечення прав і свобод громадян належної конкретності і змістовності, обумовлена складною конструкцією статусів громадян як суб'єктів адміністративного права, різноманітністю охоплених їм прав.

8. Адміністративно-правові засоби забезпечення прав і свобод громадянина, утворюючи систему, диференціюються стосовно до різних напрямів адміністративної діяльності поліції, існуючи в певній домінуючою формою, а саме, для контрольної-наглядової діяльності вони набувають переважно форму спостереження за дотриманням прав і свобод громадян, для адміністративно-юрисдикційної діяльності - форму забезпечення процесуальних прав громадян в рамках провадження у справах про адміністративні правопорушення, для розрешительно-ліцензійної діяльності - форму забезпечення безпеки громадян.

9. Якість правозастосовчого процесу в сфері забезпечення прав і свобод громадян, в силу його високої змістовності і індивідуалізованості, знаходиться в безпосередній залежності від наявності реальної можливості у вирішенні питань діяти на основі загальних принципів права, а також на основі

використання розсуду, які покликані доповнити систему адміністративно-правових заходів, що належать до компетенції поліції. У зв'язку з цим доцільно доповнити ст. 5 Федерального закону «Про поліцію» принципом професійного ризику і принципом службового розсуду в інтересах реалізації службових повноважень у сфері забезпечення прав і свобод громадян.

10. Опору на міжнародно-правові стандарти в сфері законодавчого і правозастосовчого забезпечення прав і свобод людини і громадянина необхідно поєднувати з тим, наскільки вони відповідають Конституції України і ментальності населяють її народів, а також з тим, що в силу специфіки сучасної стадії розвитку країни, не всі з визнаних прав і свобод громадян в рівній мірі можуть бути забезпечені, в тому числі і достатнім обсягом гарантій. У зв'язку з цим автор пропонує ввести в правовий обіг категорії: «граничного забезпечення» і «граничного обмеження» прав і свобод громадян.

Список використаних джерел:

1. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T150580.html
2. Агапова М.О. Національна поліція України як суб'єкт адміністративно-правового забезпечення публічного порядку- с.964
3. Батраченко О.В. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку- с.645

Науковий керівник: викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки Гузь І.В.

Кузьменко Марія Миколаївна
Курсант II курсу, спеціальності 081 «Право»

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ В УКРАЇНІ

З початком роботи Національній поліції України, яка має стати якісно новим державним органом, спроможним забезпечити високопрофесійний правоохоронний сервіс відповідно до потреб і вимог сучасного суспільства, на плечі нової поліції падає тягар минулої діяльності «міліції», яка відрекомендувала себе в оці громадян як корумповане угруповання, де працівники такої професії зацікавлені в незаконній діяльності у співвідношенні до громадян та іноземців, а саме зі сторони корупції, незаконного фізичного та

психологічного впливу. Але нова Національна поліція України прийняла міри, щодо усунення старої думки про правоохоронні органи, та спрямували свої сили на відновлення стосунків громадян з поліцейськими, а саме на побудові повної довіри та впевненості в класифікації спеціаліста певної сфери для отримання правової допомоги, або ж захисту.

Мова йде не лише про процес нормотворчої діяльності в аспекті створення дієвих механізмів захисту конституційних прав і свобод громадянина України, але й про практичну реалізацію органами державної влади своїх обов'язків з їх охорони. Так, центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, є саме Національна поліція України [1].

Наразі в Україні є декілька розвиваючих аспектів щодо удосконалення службової діяльності сил охорони правопорядку в Україні. Наприклад зв'язок з інтернет ресурсами, в яких розвивається кіберзлочинність, або вживати дієвих заходів до запровадження у відповідних територіальних підрозділах Національної поліції України на офіційних веб-порталах гіперпосилань (чи створення іншим способом технічної можливості) з метою надання населенню зручної можливості електронних звернень з повідомленнями про вчинені кримінальні правопорушення чи іншими зверненнями, що належать до сфери поліцейського обслуговування. Ще головним аспектом у прориві розвитку удосконалення діяльності правоохоронних органів є те що, наразі поліція стоїть на сходінці правоохоронців світового рівня. А саме за допомогою таких заходів як підвищення рівня знань іноземної мови для контакту з іноземцями, для більшої взаємодії з країнами Європи, також поліцейські будуть здавати свій рівень знань на європейському рівні, для підняття престижу, поваги та почуття надійності у громадян щодо нашої поліції. [2]

Також великою проблемою є зв'язок між теорією та практикою. Що виник внаслідок тривалого реформування вказаної сфери службової діяльності, а також з метою організації дієвого функціонування органів Національної поліції України щодо захисту особи, суспільства та державних інтересів від протиправних посягань. У межах Міжнародної програми підвищення кваліфікації для правоохоронних органів Департаменту юстиції Сполучених Штатів Америки (ІСТАР), що на сьогодні вже працює в Україні, запровадити підготовку працівників поліції із залученням фахівців за напрямками:

«Тактикоспеціальна підготовка», «Вогнева підготовка» та «Спеціальна фізична підготовка» у межах єдиної програми «Забезпечення особистої безпеки та застосування сили». Загалом навчання повинно тривати не менше року. Циклічність навчання є оптимальним для більш поглибленого засвоєння матеріалу. Така практика підготовки поліцейських існує у багатьох країнах Європи, зокрема у Румунії (школа підготовки поліцейських у м. Кампіна).

Для порівняння можна взяти поліцію Німеччини. Основною метою поліції Німеччини є забезпечення громадської безпеки та громадського порядку всередині Федеративної Республіки Німеччина, шляхом запобігання здійснень злочинів, а також переслідування правопорушників. Поліція Німеччини відноситься до виконавчої гілки влади.

Захисна поліція (нім. Schutzpolizei, Schupo) організаційне підрозділ поліції Німеччини, основне призначення якої охорона правопорядку, патрулювання, прийом заяв від населення, контроль на дорогах, проведення заходів при аваріях транспортних засобів, розшук, супровід і спостереження за демонстраціями і ін. Такі поліцейські найбільше контактують з людьми та мають на них значний вплив. Громадяни довіряють поліції Німеччини та впевнені в тому, що вони спроможні їх захистити у разі надзвичайної ситуації, або ж то в данні правової допомоги.

В порівняння з нашою поліцією там підвищені вимоги до працівників поліції, а саме у вивченні мови іноземців, які може знадобитися правова допомога, в вивченні відповідного матеріалу своєї спеціалізації. В Федеративній Республіці Німеччині не було такого стрибка зміни певних повноважень поліцейських, таких жорстких реформ. Але ми на вірному шляху до удосконалення кваліфікації працівників правоохоронних органів. І в прикладі з Німеччиною, можна зробити висновки, що нам є над чим працювати та в якому напрямку рухатись для досягнення цілі та міжнародних стандартів поліції.

Варто відзначити, що наведені вище шляхи удосконалення діяльності підрозділів Національної поліції України дозволять знівелювати наявні прогалини у законодавчому забезпеченні реалізації окремим категоріями працівників своїх повноважень щодо забезпечення охорони прав і свобод людини та громадянина.

Висновок. Україна стоїть на порозі євроінтеграції та збирається ще щільніше співпрацювати з Європейським Союзом, де відповідні органи повинні будуть забезпечити МВС України володінням іноземної мови, вміння

спілкуватися з громадянами та забезпечити їх достатнім рівнем своєї кваліфікації, правової допомоги та захисту життя. Україна не відстає від всесвітніх тенденцій. Розвиток міжнародного співробітництва ЗСУ, МВС, СБУ з військовими та правоохоронними відомствами іноземних держав, зростання кількості міжнародних контактів в межах співпраці представників Державної прикордонної служби України (ДПСУ) з такими міжнародними організаціями, як: ОБСЄ, НАТО, Міжнародна організація з питань міграції (МОМ), що є важливою складовою іншомовної професійної компетентності фахівців з охорони кордонів. Це дає можливість відкрити нові можливості в плані вивчення іноземної мови, за допомогою обміну досвідом з іншими країнами. Я вважаю, що велика кількість проектів які є в вільному користуванні є позитивною рисою в плані вивчення мови. Це є показником високого рівня її вивчення, та більшим профілем для її використання в бутті.

Список використаних джерел:

- 1) Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-19. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379.
- 2) Підготовка охоронців правопорядку в Харкові (1917–2017 рр.). Харків, 2017

Науковий керівник: старший викладач кафедри спеціально фізичної підготовки Пожидаєв М.Ю.

Могилат Владислав Ігорович

*курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ

Пріоритетне значення в системі завдань, що ставляться перед державними органами України – є вирішення проблеми забезпечення публічної безпеки та порядку. Але, як показав високий рівень злочинності на нашій території та інші негативні фактори, ми можемо сказати, що ця проблема вирішується державою недостатньо ефективно. Однією з причин такої ситуації є відсутність єдиного апарату у сфері забезпечення правопорядку, закріпленого на законодавчому рівні, а також єдиного визначення поняття публічної безпеки та порядку.

Питанням забезпечення та підтримання публічної безпеки й порядку присвятили свої праці В. Б. Авер'янов, М. І. Ануфрієв, О. В. Батраченко, О. І. Довгань, І. В. Зозуля, Д. С. Припутень, В. Г. Фатхутдінов та ін.

Можемо сказати, що «публічний порядок» – це урегульована правовими та іншими соціальними нормами система суспільних відносин, що забезпечує захист прав і свобод громадян, їх життя і здоров'я, повагу честі та людської гідності, дотримання норм суспільної моралі. Сферу публічного порядку становлять переважно відносини, що виникають і розвиваються у громадських місцях, до яких належать насамперед місця спільного проживання, праці, відпочинку, а також спілкування людей з метою задоволення життєвих потреб.

Існують різні формулювання змісту публічної безпеки як іншого явища, пов'язаного із правопорядком і публічним порядком. Проаналізувавши її різні складові, можемо розуміти дане поняття, як стан захищеності інтересів людини, суспільства й держави від суспільно небезпечних діянь і негативного впливу надзвичайних обставин, викликаних криміногенною ситуацією, стихійним лихом, катастрофами, аваріями, пожежами, пандеміями та іншими надзвичайними подіями

Суб'єкти охорони публічного порядку мають особливий правовий статус, що пов'язаний із їх компетенцією й повноваженнями. Одним із головних суб'єктів охорони публічного порядку є Національна поліція України. Дані категорії «публічна безпека» та «публічний порядок» закріплені в ЗУ «Про Національну поліцію», де зазначено :

– «Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку» (ч. 1 ст. 1);

– завданням поліції є надання поліцейських послуг у сфері «забезпечення публічної безпеки і порядку» (п. 1 ч. 1 ст. 2); – поліція, відповідно до покладених на неї завдань, «вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях» та ін.

Діяльність поліції у сфері охорони публічного порядку базується на принципах: верховенства закону, провадження діяльності відповідних підрозділів поліції виключно з метою захисту життя, здоров'я, прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань; єдності системи правоохоронних органів України, її максимальної економічності і

гнучкості структурної побудови; пріоритету орієнтації служби й підрозділу на вирішення завдань боротьби зі злочинністю та підтримання публічного порядку; тісної співпраці з місцевими органами державної виконавчої влади щодо забезпечення правопорядку на їхніх територіях; участі в наданні соціальної та правової допомоги громадянам.

Отже, публічна безпека є концепцією діяльності державних органів, передусім правоохоронних, що полягає у забезпеченні безпечних умов довкілля, охороною значимих засад суспільної моралі та традицій, захист потреб та інтересів людини, її особистої безпеки.

Тому співставити категорії «правопорядок», «публічний порядок» і «публічна безпека» можливо як широке та вузьке розуміння завдань держави і суспільства, яке повністю або частково полягає у діяльності правоохоронних органів, зокрема поліції превентивної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Подоляка А. Громадський порядок: сутність, поняття та форми забезпечення/ А. Подоляка// Вісник Національної академії прокуратури України. – 2009.

2. Про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII із змінами і доп.// Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

3. Батраченко О.В. Поняття та ознаки публічного порядку як об'єкта адміністративно-правової охорони

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Онуфрієнко Богдан Сергійович

курсант 2 курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Сауся Артем Володимирович

курсант 2 курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Кримінально-процесуальне право)

ПРОЦЕСУАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ ПОТЕРПІЛОГО ЯК СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Захист прав, свобод та інтересів учасників кримінального провадження є одним із основних завдань, передбачених статтею 2 Кримінально-процесуального кодексу. Реалізація цього завдання була б неможливою без ефективного процесуального механізму забезпечення прав потерпілих. Аналізуючи правоохоронну практику, можна дійти висновку, що в цьому питанні є певні прогалини. Ось чому це питання має не лише теоретичне, а й практичне значення.

Особливої уваги з боку держави, на нашу думку, повинно приділятися особі, яка зазнала шкоди унаслідок вчинення кримінального правопорушення, а саме потерпілому. Варто зазначити, що на сьогоднішній день, залишається неврегульованим питання поінформування заінтересованої особи у відмові слідчого, прокурора щодо визнання особи потерпілим. Проблема полягає у тому, що після винесення вмотивованої постанови, копія такої постанови надсилається заінтересованій особі, але законодавцем не визначено у які саме строки таке право повинно бути реалізовано, адже у такому разі, особа залишається непоінформованим вчасно, тим самим перешкоджає реалізації його права на оскарження. З метою вирішення даної проблеми, пропонуємо внести у ч.5 ст.55 КПК строки протягом якого слідчий, прокурор зобов'язані направити або вручити копію такої постанови, найбільш доцільний строк на нашу думку, є протягом 24 годин з моменту отримання заяви, оскільки з цього моменту вирішується питання про внесення відомостей до ЄРДР [1].

Відповідно до частини 1 статті 55 Кримінально-процесуального кодексу, кримінальне правопорушення може завдати фізичній особі моральну, фізичну або майнову шкоду, а також майнову шкоду особі. Виходячи з цього положення, можна зробити висновок, що законодавець поділив шкоду на види, які можуть бути заподіяні потерпілому [1].

Щодо цього питання існують певні розбіжності серед науковців та практиків. Деякі з них вважають, що поділ недоцільний, і пропонують замінити перелік видів збитків більш широким поняттям - "порушення прав та законних інтересів". Ми не можемо погодитися з такою думкою вченого, оскільки законодавець, створюючи цю норму, взяв за основу принцип: "дозволяється все, що не заборонено законом", тим самим зобов'язуючи прокурора та слідчого не виходити за рамки передбачені правові норми [2, с. 90].

Іншим важливим питанням є наявність адвоката для потерпілого. Відсутність законодавчого регулювання обов'язкової участі адвоката

потерпілого у кримінальному провадженні ставить учасників процесу в нерівне становище. Таким чином, було б доцільно встановити низку підстав, за яких участь адвоката на стороні жертви є обов'язковою за рахунок державного бюджету. Отже, деякі вважають, що обов'язкова участь адвоката-представника потерпілого повинна визнаватися необхідною у таких випадках: 1) коли потерпілий є неповнолітньою і не має законних представників; 2) коли потерпілою є особа, яка має психічні або фізичні вади, що ускладнює виконання покладених на неї процесуальних функцій; 3) коли потерпілий не володіє мовою, якою ведеться провадження. Така позиція цілком обґрунтована [3, с.45].

Варто зупинитися ще на одному питанні прав потерпілого, що є новинкою, зафіксованою в КПК України - це право потерпілого відмовитись відповідати на питання (п. 6, ч. 1 статті 56 КПК. України). Доцільно доповнити це положення правом потерпілого відхиляти запитання та заперечувати проти них. Це право може реалізувати потерпілий, наприклад, у справі про зґвалтування, коли питання про те, що вони відносять до неї, порушує її честь та гідність [1].

Участь потерпілого у процесі є скоріше його правом, ніж обов'язком. Згідно з новим Кримінально-процесуальним кодексом України, якщо потерпілий не з'явився в суд, залежно від того, чи можливо за його відсутності з'ясувати всі обставини під час судового розгляду, вирішує, чи проводити процес без потерпілого, чи відкласти судовий розгляд. Однак суд не може змусити його взяти участь у судовому розгляді; воно має право накладати на потерпілого лише грошове стягнення (ст. 325 Кримінально-процесуального кодексу України) [1].

Позиція, що міститься у ч. 4 ст. 340 Кримінально-процесуального кодексу України сказано, що у разі збереження обвинувачення щодо потерпілих кримінальне провадження набуває статусу приватного та здійснюється за процедурою приватного обвинувачення. Однак у главі 36 "Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення" жодна процесуальна процедура не визначена. Ми вважаємо, що законодавець повинен доповнити цю главу нормами, які регулюють процедуру досудового та судового провадження у цій категорії справ [1].

Таким чином, виходячи з вищенаведеного, слід зазначити, що існує ціла низка проблем, що стосуються питання правового становища потерпілого. Одним із них є питання невчасного поінформування заінтересованої особи у відмови в визнанні його потерпілим, необхідно встановити строки протягом яких це необхідно донести. Ще одна проблема полягає, у відсутності в КПК норми

про обов'язкову участь адвоката на стороні потерпілого, на нашу думку, це є значної прогалиною, бо потерпіла особа, так само, як і обвинувачений та підозрюваний є учасником кримінального процесу, до того ж, так само може не орієнтуватися у правових питаннях та не володіти значною юридичною термінологією для захисту своїх прав.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>
2. Кримінальний процес: підруч. / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (загальна частина) / МВС України Національна академія внутрішніх справ. – К., 2012. – 398 с.

*Керівник: старший викладач кафедри
кримінального процесу Бублик Н.С.*

Онуфрієнко Богдан Сергійович

*курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)*

ПРОТИДІЯ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ ЯК ВИД АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день нелегальна міграція в Україні має глобальний характер та виступає головним фактором порушення громадського порядку, оскільки саме через неї зростає рівень злочинності в країні. Виходячи із чого необхідно підвищити рівень адміністративної діяльності підрозділів поліції України, котра передбачає вжиття заходи щодо виявлення нелегальних мігрантів, їх обліку, притягнення до відповідальності та видворення за межі України.

Питаннями нелегальної міграції та методам її запобігання, подолання міграційної кризи займалися: С. Братков, Н. Тиндик, Л. Рибаківський, А. Хомра, Ю. Римаренко, С. Мосьондз, С. Денисюк, Б. Хорев та ін.

Дослідження полягає у аналізуванні та виявленні сутності і особливостей адміністративної діяльності підрозділів поліції у сфері протидії нелегальній міграції.

Протидією нелегальної міграції визначають систему правових та організаційних заходів, котрі здійснюють уповноважені органи з метою впливу на суспільні відносини у сфері міграції, попередження, виявлення, припинення порушень міграційного законодавства, притягнення винних осіб до відповідальності, виявлення і усунення причин та умов, що сприяють нелегальній міграції.

Під нелегальною міграцією в Україні розуміється перебування іноземця чи особи без громадянства на території країни, з метою незаконного проживання, працевлаштування та здійснення підприємницької діяльності. Такі дії можуть мати організаційний характер. Більшість нелегалів здійснюють в Україні злочинні дії. Найчастіше нелегали здійснюють продаж наркотиків та психотропних речовин. [1]

На сьогоднішній день в Україні наявні напрями протидії нелегальній міграції, а саме: запобігання та виявлення фактів нелегального перебування в країні; припинення порушення законодавства та притягнення особи до відповідальності. Більшість нелегалів вважають, що зможуть уникнути відповідальності, оскільки не мають ідентифікуючих документів. Але чинне законодавство України враховує такі фактори та має чітко прописаний алгоритм дій, аби особи котрі порушують законодавство були притягнуті до відповідальності.

Адміністративна діяльність підрозділів поліції щодо протидії нелегальної міграції є видом правоохоронної адміністративної діяльності. [2]

Значний вплив на профілактику запобігання нелегальній міграції вносять підрозділи національної поліції. Працівники організують роботи щодо виявлення нелегальній мігрантів. Щомісячно здійснюється моніторинг затриманих нелегалів котрі перебувають в ізоляторах тимчасового утримання. Також окремі підрозділи поліції, під час охорони громадського порядку здійснюють перевірку документів на право перебування в Україні. Якщо було

виявлено нелегального мігранта, його доставляють до чергової частини щоб задокументувати факт незаконного перебування на території України.

Основною формою запобігання нелегальній міграції підрозділами поліції є проведення спеціальних операцій: «Мігрант», «Іноземець», «Кордон», «Рубіж», «Підприємець», «Студент», «Турист», «Магістраль» та ін. Завдяки таким операція виявляється та затримується велика кількість мігрантів, котрих притягують до відповідальності. [3]

З метою запобігання нелегальної міграції здійснюються такі заходи, як інформування та оприлюднення інформації та вимог законодавства щодо порядку в'їзду в Україну; проводиться спілкування з іноземцем, в ході якого встановлюється мета та плани перебування в Україні; перевірка документів та інформування громадян про стан нелегальної міграції в країні; вжиття необхідних заходів з метою забезпечення встановленого порядку реєстрації іноземців.

Виходячи із вищезазначеної інформації, можна дійти висновку, що основними формами попереджувальної роботи щодо запобігання нелегальній міграції є проведення спеціальних операцій підрозділами поліції. Питання протидії нелегальній міграції потребують дослідження та законодавчого врегулювання.

Протидія нелегальній міграції може бути досягнута тільки за умови спільних, скоординованих зусиль усіх суб'єктів такої діяльності: центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, підприємств, установ та організацій.

Список використаних джерел:

1. Про імміграцію: Закон України від 07 червня 2001 року. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 41. Ст. 197.

2. Про запровадження нового порядку оформлення візових документів для в'їзду в Україну: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 лютого 1999 року № 227. Український часопис права і політики. 1999. № 3.

3. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник/ за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін.; передм. В. В. Сокурєнка]. Харків: ХНУВС, 2017. 432 с.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Івашина Ірина Андріївна

*курсант 2-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції*

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Цивільне право)

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ

Історія використання термінів «громадська безпека» та «громадський порядок» відома ще з радянських часів, тому бажання новаторів до модернізації зрозуміле. У той же час, розробляючи концепцію закону «Про Національну поліцію», його автори спирались на досвід, накопичений зарубіжними країнами, разом із яким нова термінологія була механічно передана [1, с. 49]. Проблема термінології в нормативно-правових актах представлена новими поняттями, які не мають нормативно закріплених визначень.

Важливою складовою якості законодавчого тексту є дотримання єдності термінології, її послідовності та логічного порядку, відповідності національним та міжнародним термінологічним стандартам. Порухення законодавцем вимог щодо термінів та їх визначень у законодавчих актах спричиняє невідповідність термінологічної бази сучасного законодавства загалом та термінологічні розбіжності на галузевому та міжгалузевому рівнях, коли різні термінологічні одиниці використовуються для позначення одного юридичного поняття в різних нормативно-правових актах, що призводить до неоднозначності в розумінні та застосуванні правових вимог [2].

Така ситуація породжує правову колізію в нормативному регулюванні певних суспільних відносин та негативно впливає на правоохоронні органи, оскільки як працівники Національної поліції, так і представники органів місцевого самоврядування чітко знають, які дії слід вважати порушенням громадської безпеки та порядку та які дії необхідно вжити для їх запобігання.

Отже, у тлумачному словнику української мови зазначається, що «публічний» – це той, що виникає в суспільстві або стосується суспільства, пов'язаного з ним; підходить для всього суспільства; колективний; призначений для загального користування; в якому бере участь вся команда; добровільно обслуговує різні сторони життя колективу [3, с. 174]. Але «громадський» – це той, який відбувається у присутності громадськості, людей, громадян;

призначений для широких відвідувань, використання [4, с. 383]. З цього випливає, що в загальному розумінні «громадськість» - це також «публічність». Тобто поняття «публічність» дещо ширше поняття «громадськість» і включає останнє у свій зміст [5, с. 18].

У зв'язку з цим В. Фатхутдінов стверджує, що домінуючим у розумінні прикметника «публічний» є те, що він асоціюється з поняттями «відкритий, публічний, голосний», а в прикметнику «громадський» - що він ґрунтується на соціальних відносинах. Тому, коли йдеться про «громадський порядок» та «громадську безпеку», ми можемо говорити про забезпечення безконфліктного стану лише в обмеженому місці без екстраполяції на суспільні відносини [6, с. 33].

У свою чергу, О. В. Батраченко вважає, що категорія «громадська безпека» більш точно відображає сучасні тенденції соціального та державного розвитку у напрямку, що відповідає пріоритету життя, здоров'я та особистої безпеки людини та громадянина, його добробуту та добробуту [7, с. 85]. Під публічною безпекою О. С. Проневич розуміє збереження порядку та соціальних цінностей, що захищає державу та громадян від загроз верховенству права, а також фактичний стан, що дозволяє безпечно нормально функціонувати державній організації та реалізувати її інтереси у збереженні життя, здоров'я та власності людей, а також користування правами і свободами, гарантованими конституцією та іншими правовими нормами [8, с. 743].

Так, згідно з п. 17 ст. 92 Конституції України, виключно законами України визначається підтримка громадського порядку. Також ст. 34 Конституції України, яка закріплює право на свободу думки та слова, на вільне вираження власних поглядів та переконань, зазначає можливість обмеження здійснення цих прав законом в інтересах національної безпеки або громадського порядку [9]. Тобто, згідно з Конституцією України, громадський порядок прирівнюється до національної безпеки в державі, водночас поняття «громадська безпека» або «громадський порядок» ніколи не використовується.

У свою чергу, терміни «громадська безпека» та «громадський порядок» використовуються майже у всіх нормативно-правових актах і вперше знайшли своє офіційне визначення в Законі України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» від 08.07.2011 р. № 3673-V і, зокрема: громадська безпека - це стан захисту життєво важливих інтересів суспільства,

зосереджених у його матеріальних і духовних цінностях, від природних чи штучних джерел небезпеки під час підготовки та проведення футбольних матчів, в яких забезпечується запобігання загрозам шкоди такими джерелами небезпеки; громадський порядок - це сукупність соціальних відносин, що забезпечують нормальні умови для життя людини, діяльності підприємств, установ та організацій з підготовки та проведення футбольних матчів шляхом встановлення, дотримання та впровадження правових та етичних норм [10].

Закон України «Про національну безпеку України» визначив поняття громадської безпеки і порядку, не розділяючи дану правову конструкцію, таким чином: громадська безпека і порядок – захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз [11, ст.1, п. 3].

Терміни «публічна безпека та порядок» вперше з'явилися на законодавчому рівні в Законі України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII і зараз використовуються паралельно із терміном «громадський порядок» [12]. Деякі вчені вважають, що законодавець, використовуючи в зазначеному Законі терміни «публічна безпека» та «громадська безпека», не тільки не визначає їх, а й визначає перший з них як базовий. Саме публічна безпека підтримується Національною поліцією (пункт 1 статті 1), і, відповідно, саме її забезпечення є завданням правоохоронців (пункт 1 пункту 1 статті 2) тощо. У той же час концепція громадської безпеки (громадського порядку) постає як вторинна, технічна, реалізація якої відбувається шляхом використання поліцією виключно спеціальних засобів, зокрема, засобів фото- та кінозйомки, відеозйомки, вилучення зброю. Під словом «публічний» зазвичай розуміють таке, що відбувається в присутності громадськості, людей, громадськості, призначене для широкого відвідування, використання; громадськості. Термін «громадський» визначається як щось, що виникає, відбувається в суспільстві або стосується суспільства, пов'язаного з ним, що належить спільноті, суспільству, колективу.

О. В. Батраченко також поділяє ці терміни і визначає його концепцію таким чином: публічна безпека – стан захисту інтересів, прав, свобод людини і громадянина, життєво важливий для держави, суспільства та кожної людини, є

пріоритетним завданням діяльності кожної держави орган, орган місцевого самоврядування та їх посадові особи; публічний порядок – це стан упорядкованості публічно-правових відносин і всієї публічно-правової системи, при якому будь-яка особа, державний орган, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи добровільно дотримуються правових і морально-етичних норм, культурних та інших соціальних норм, виконувати відповідні норми з метою досягнення громадської безпеки та загального добробуту [13, с. 5].

З вищевикладеного ми бачимо, що поступово встановлені правові конструкції «громадський порядок» і «громадська безпека» змінюються на «публічна безпека і порядок», хоча іноді ці правові категорії вживаються синонімічно, а в деяких місцях вони ідентифікуються, а тому потребують правильного тлумачення та закріплення законодавства.

Список використаних джерел:

1. Фатхутдінов В. Е. Громадський VS публічний у дзеркалі правничої герменевтики. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Вип. 4., Т. 1. С. 45–50.

2. Артикуца Н. В. Законодавчі терміни та їх визначення. Наукові записки НаУКМА: Юридичні науки. 2009. Т. 90. С. 39-44.

3. Словник української мови: в 11 томах. Т.2. Київ: Наук. думка, 1971. 550 с.

4. Словник української мови: в 11 томах. Т. 8. Київ: Наук. думка, 1977. 927с.

5. Долинний А. В. Поняття публічної безпеки та порядку під час масових заходів як об'єкта адміністративно-правової охорони. Науковий вісник публічного та приватного права. Випуск 1–2. 2016. С. 15–20.

6. Барба В. Є. Поняття публічної безпеки і порядку як об'єкта взаємодії територіальних підрозділів національної поліції з органами місцевого самоврядування. Правничий часопис. С. 32-36.

7. Батраченко О. В. Поняття та ознаки публічної безпеки та порядку як об'єктів адміністративно-правової охорони. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. Вип. 29, ч. 2, Т. 3. С. 84–86.

8. Проневич О. С. Роль і місце поліції в системі органів публічної адміністрації Польщі. Форум права. 2010. № 4, С. 741–747.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності, підполковник поліції Захарченко О.В.

Пахолка Богдан Анатолійович

курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

МЕТОДИ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Одним із повноважень поліції є профілактика (превенція) правопорушень, що полягає в цілеспрямованій діяльності підрозділів і служб поліції з метою виявлення, усунення і зниження негативного впливу чинників, що зумовлюють учинення кримінальних і адміністративних правопорушень, формування позитивного середовища соціалізації й коригування поведінки осіб, схильних до вчинення правопорушень. Успішне виконання завдань, покладених державою на органи внутрішніх справ у сфері профілактики правопорушень, безпосередньо залежить від належного рівня організації системи управління.

Профілактична діяльність займає особливе місце у структурі правоохоронної діяльності. Можемо сказати, що суспільство теж зацікавлено в недопущенні правопорушення, ніж у покаранні винних, до цього можемо додати, що світовий та вітчизняний досвід вказують, що найбільш перспективним заходом у боротьбі із правопорушеннями є профілактика, яка передбачає не покарання, а насамперед удосконалення умов життєдіяльності людей та їх виховання. Отже, профілактика правопорушень здійснюється в рамках адміністративної діяльності поліції – підзаконної, цілеспрямованої виконавчо-розпорядчої діяльності уповноважених суб'єктів з організації та здійснення охорони публічного порядку, забезпечення публічної безпеки, запобігання адміністративним і кримінальним правопорушенням і припинення їх.

Методами адміністративної діяльності поліції є передбачені адміністративно-правовими нормами засоби, прийоми і способи, за допомогою яких поліція здійснює вплив на суспільні відносини з метою реалізації своїх правоохоронних завдань та функцій. Методи профілактичної діяльності, як і форми є досить різноманітні, але ми можемо виділити один найвагомійший серед методів – це метод переконання та примусу. Вони в свою чергу є універсальними і всеохоплюючими, а також найширше застосовуються в у правлінській діяльності та в тому числі у сфері протидії правопорушенням. Профілактика правопорушень передбачена рядом спеціальних законів України, зокрема

Законами «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі на певний строк» та іншими.

Основним методом діяльності поліції щодо забезпечення правопорядку є метод переконання. Сутність його полягає у впливі на свідомість та поведінку людей з метою формування у них правильних переконань, розуміння необхідності добровільно і сумлінно виконувати вимоги закону та інших правових норм, а зміст становить комплекс різноманітних конкретних заходів і засобів такого впливу.

Через те, що суспільство не дотримується встановлених правил, а деякі порушують встановлений порядок та чинне законодавство, виникають умови за яких держава повинна поряд з засобом переконання використовувати засіб примусу до осіб, що вчиняють правопорушення. Примус характеризується тим, що цей метод застосовується тільки після застосування переконання і зазвичай до незначної кількості людей, як правило тих, що вчинили правопорушення.

Отже, дані заходи покликані попереджати, відвертати та припинювати правопорушення. На сучасному етапі нормативно-правового розвитку суспільства профілактична робота Національної поліції має бути найважливішим напрямом діяльності державно-владних структур, сутність якого буде полягати в розвитку почуття відповідальності осіб за свою поведінку, яке сприятиме глибокому усвідомленню не лише своїх прав, а й обов'язків

Список використаних джерел:

1. Школа С.М. Правові засади профілактичної роботи національної поліції України // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції №3/2016,-129-132С.
2. Комзюк А.Т. Адміністративний примус в правоохоронній діяльності міліції України: Дис... докт. юрид. наук: 12.00.07 /НУВС. –Х., 2002. –408 с.
3. Битяк Ю.П., Зуй В.В., Комзюк А.Т. Переконання і примус у державному управлінні. Адміністративна відповідальність: Конспекти лекцій. – Харків: Укр. юрид. академія, 1994. –44 с.

***Науковий керівник:** викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.*

Копил Іван Миколайович

*Курсант 2 курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

ПРАВО (Адміністративне право и фінансування)

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ: ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

Реорганізація системи правоохоронних органів, яка відбулася у 2015 році, і полягала у створенні Національної поліції як центрального органу виконавчої влади, що здійснюють охорону прав та інтересів людини, громадянина та держави. Діяльність сьогodнішніх правоохоронних органів регламентуються не лише нормами законодавства України, а й здійснюється на основі міжнародних норм та принципів, зокрема норм Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Так, основною функцією органів поліції, на відміну від його «попередника» - міліції, є не покарання правопорушника, а припинення, запобігання та виявлення правопорушень з метою захисту прав та свобод людини. Саме тому оцінювання діяльності правоохоронних органів за показниками виявлення та притягнення до відповідальності осіб, що вчинили правопорушення не є актуальним. Згідно Закону України «Про Національну поліцію» критерієм оцінки ефективності органів поліції є рівень довіри населення. Крім того, Кабміном України 7 лютого 2018 року була затверджена постанова щодо порядку визначення рівня довіри населення. Відповідно до даної постанови для повної оцінки ефективності діяльності поліції необхідним є проведення аналізу щодо рівня довіри населення, а також процесів та результатів діяльності органів поліції. Завданнями поліції у механізмі оцінки ефективності її діяльності згідно до закону є визначення питань, за якими здійснюватиметься опитування населення, визначення незалежної соціологічної служби, яка його проводитиме, та аналіз отриманих результатів опитування. На офіційному сайті Міністерства внутрішніх справ опубліковано статистичні дані щодо рівня довіри до органів поліції, які були отримані за результатами соціологічного опитування Центру Разумкова. Центр Разумкова наразі є недержавним аналітичним центром, який досліджує державну політику в основних суспільних сферах життя. Так, рівень довіри до поліції станом на лютий 2019 року мав показник 40,4% - Патрульна поліція, 37,8% - Національна поліція, станом на березень 2021 рік – 41,2% опитуваних довіряють органам поліції. Опитування 2021 року здійснювалося методом «обличчям до обличчя» із залученням 2018

респондентів, які репрезентували доросле населення країни. Тож, оцінка рівня довіри населення на загальнодержавному рівні, що відповідно до закону має проводитися не рідше одного разу на рік, має належну реалізацію.

На територіальному рівні відповідне оцінювання повинно здійснюватися у разі потреби, причому передумови виникнення такої потреби законом не визначені, що є значною прогалиною у правовому регулюванні діяльності органів поліції. У територіальних підрозділах Національної поліції рівень ефективності визначається за показниками процесів, їх характеристик та результатів діяльності поліції, які відображаються у кількості виявлених правопорушень та винних у їх вчиненні осіб, хоча як було вище вказано, це суперечить функціональному призначенню новоствореної поліції – захисту прав та інтересів громадян.

Отже, кожна демократична держава здійснює свою діяльність на засадах першості інтересів суспільства, тому при удосконаленні сфер суспільного життя необхідною умовою є врахування суспільної думки, у тому числі і в сфері охорони прав та свобод людини. На мою думку, оцінювання рівня довіри до поліції, яке полягає у дворівневому дослідженні, не може здійснюватися у повному обсязі за відсутності загальнообов'язкового опитування населення територіальних одиниць, які обслуговуються відповідним підрозділом поліції. Крім того, зважаючи на тенденцію удосконалення правової свідомості суспільства, саме забезпечення захисту прав та свобод людини, а не відворотності покарання винних у вчиненні правопорушення осіб, має бути визначальним у напрямках діяльності правоохоронних органів, зокрема і поліції. Так, статистичні показники діяльності поліції мають бути не пріоритетними при визначенні рівня ефективності їх діяльності, а лише додатковим критерієм оцінювання.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Національну поліцію» Редакція від 10.06.2021 / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ РІВНЯ ДОВІРИ НАСЕЛЕННЯ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ. Постанова Кабінету Міністрів України від 7.02.2018/ Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-%D0%BF#Text>

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Вінокуров Євгеній Олександрович

*курсант 2-го курсу, спеціальність 262 “Правоохоронна діяльність”
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ПРАВО (Адміністративне та фінансове право)

ПИТАННЯ ПРОТИДІ НАСИЛЬСТВУ В СІМ’І ТА ЗАХИСТ ДІТЕЙ

Актуальність. Насильство у сім’ї є однією із найпоширеніших негативних ознак, що може характеризувати українську родину, де через різноманітні соціальні, економічні, психологічні причини, соціально-побутову невлаштованість, безробіття, алкоголізм та наркоманію може страждати хоча б один член сім’ї, що і провокує виникнення сімейного неблагополуччя. Також від насильства можуть потерпати і всі члени родини, але найчастіше воно торкається слабких, нездатних захистити себе і залежних членів сім’ї, а саме це стосується дітей, людей похилого віку, осіб з обмеженими фізичними чи психічними можливостями, жінок. За статистикою найбільше потерпають від насильства в сім’ї жінки та неповнолітні діти. На сьогоднішній день насильство в сім’ї набирає обертів і досягає загрозливих розмірів. Реальні масштаби проявів насильства в сім’ї сьогодні важко визначити, але близько 60 % жінок страждають від домашнього насильства на постійній основі. Кількість кримінальних справ за фактами насильства не відображає його реального рівня та масштабів поширення, оскільки жінки часто соромляться вчиненої щодо них наруги, і не сповіщають про це правоохоронні органи, а також не звертаються по допомогу до судової системи. Часто жінки-жертви насильства відчують на собі тиск багатьох обставин, які перешкоджають їм адекватно реагувати на цю проблему.

За даними міжнародних досліджень кількість дітей, які щодня потерпають від насильства в сім’ї, перевищує 10 мільйонів. Щоденно в Україні фіксують близько 348 випадків насильства в сім’ї.

Щороку поліція реєструє близько 150 тисяч заяв про факти насильства в сім’ї. Проте лише частину випадків зафіксовано, тож це число можна сміливо помножити на 10. Насильство в сім’ї є негативним соціальним

явищем, яке підриває істинні моральні цінності сім’ї, порушує права жінок і дітей, які найчастіше потерпають від насильства, завдає шкоди їх фізичному та психологічному здоров’ю.

Отже насильство в сім’ї, незважаючи на те, чи є воно фізичним, економічним, сексуальним чи психологічним, є одним з найбільших порушень

прав людини – права на життя та фізичну та психологічну недоторканість, що закріплені у Конституції України.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 12.11.2018).

2. З початку року зареєстровано близько 60 тисяч заяв про домашнє насильство.Цензор.НЕТ.07.08.2017.URL:https://ua.censor.net.ua/news/450735/z_pochatku_roku_zareyestrovano_blyzko_60_tysyach_zayav_pro_domashnye_nasylstvo_natspolitsiya (дата звернення: 12.11.2018).

3. Сімейний кодекс України: закон України від 10.01.1992 № 2947-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 12.11.2018).

***Науковий керівник:** викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.*

Плахотнюк Мирослава Сергіївна

студент 2 курсу, спеціальність 081 «Право»

Криворізький факультет Національного університету

«Одеська юридична академія»

ПРАВО (Цивільне право)

ЗАГАЛЬНІ ТА ОСОБЛИВІ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ НЕДІЙСНОСТІ ПРАВОЧИНУ

Необхідно зазначити, що поняття правочину визначено у статті 202 Цивільного кодексу України. Відповідно до вищезазначеної статті правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків[1]. Правочини можуть бути як односторонніми так дво- чи багатосторонніми (договори). Правочином визнається лише та дія, яка спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав або обов'язків. Якщо буде встановлено, що дія була спрямована на якийсь інший результат, то така дія не буде визнаватися правочином. Для того, щоб правочин мав юридичну силу, він повинен відповідати ряду вимог, які прийнято називати умовами дійсності правочину. До них належать: законність змісту; особа, яка вчиняє

правочин, повинна мати необхідний обсяг цивільної дієздатності; волевиявлення учасника правочину має бути вільним і відповідати його внутрішній волі; правочин має вчинятися у формі, встановленій законом; правочин має бути спрямований на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним; правочини, що вчиняються батьками (усиновлювачами), не можуть суперечити правам та інтересам їхніх малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей. Правочин, укладений з порушенням хоча б однієї з вищезазначених умов, визнається законодавством недійсним. Недійсність правочину означає, що дія, учинена під виглядом правочину, не створює правових наслідків, на які вона була спрямована.

Згідно з частиною 1 статті 216 Цивільного кодексу України недійсний правочин не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю. Це означає, що його вчинення не є підставою набуття тих прав та обов'язків, на що спрямовано правочин, зокрема, особа не стає власником майна, переданого їй за правочином, визнаним недійсним.

Наслідки недійсності правочину залежать від того, чи було його виконано. Якщо сторони не приступили до виконання правочину, то він і не підлягає виконанню, тобто жодна зі сторін не вправі вимагати його виконання[2]. Якщо ж правочин вже виконано повністю або частково (передано майно, сплачені кошти), то наслідки є такими:

1) повернення кожною зі сторін недійсного правочину другій стороні у натурі всього, що вона одержала на його виконання. Загальноприйнятим терміном цього наслідку є реституція, тобто поновлення сторін у первісному стані, в якому вони перебували до вчинення правочину. Часто вживають термін "двостороння реституція", що підкреслює те, що обидві сторони повертають одержане ними за недійсним правочином одна одній;

2) за неможливості такого повернення, зокрема тоді, коли одержане полягає у користуванні майном, виконаній роботі, наданій послугі - відшкодування вартості того, що одержано, за цінами, які існують на момент відшкодування. Такі випадки мають місце в разі, якщо для правовідносин між сторонами правочину характерна відсутність уречевленого результату дій сторін, про повернення якого можна було б вести мову (наприклад, при послугі), або передача речі другій стороні не у власність, а в користування. В останньому випадку річ може залишатися у сторони правочину, тому йдеться не про її

повернення, а про відшкодування сум, що становить плату за користування нею, рівно як і за надані послуги або виконані роботи;

3) відшкодування збитків, завданих стороні правочину або третій особі, вчиненням недійсного правочину;

4) відшкодування моральної шкоди стороні недійсного правочину або третій особі;

5) інші правові наслідки, передбачені Цивільним кодексом або іншими законами [3].

Повернення сторін у первісний стан є загальним наслідком недійсності правочину і тому має настати завжди, тобто у всякому випадку недійсності правочинів - як нікчемних, так і визнаних недійсними судом. Відшкодування збитків і майнової шкоди може відбуватися лише за їх наявності та доведеної їх розміру. Повернення сторін у первісний стан може супроводжуватися відшкодуванням збитків, завданих недійсним правочином. Так, дієздатна сторона правочину, яка знала або повинна була знати про недієздатність, обмежену чи часткову дієздатність другої сторони, має відшкодувати другій стороні або її законному представнику здійснені втрати або пошкодження її майна, а також ті витрати, які необхідні для його відновлення. Відшкодування моральної шкоди з боку дієздатної сторони правочину може вимагатися як стороною правочину, так й іншою особою, наприклад, опікуном або членам сім'ї недієздатної особи, якщо дієздатна сторона правочину знала про психічний розлад або недоумство другої сторони або могла припустити такий стан[4]. У разі визнання правочину недійсним особа, яка помилилася в результаті її власного недбальства, зобов'язана відшкодувати другій стороні завдані їй збитки. Сторона, яка своєю необережною поведінкою сприяла помилці, зобов'язана відшкодувати другій стороні завдані їй збитки. Законом встановлений обов'язок сумлінного ставлення до вчинення та виконання правочину.

Особливості наслідків недійсності правочинів мають місце в разі їх вчинення особами з неповною дієздатністю. Так, повернення майна, переданого за правочином із недієздатною або малолітньою особою, здійснює її опікун або батьки. У разі неможливості повернення майна відшкодування його вартості провадиться батьками (усиновлювачами) або опікуном, якщо буде встановлено, що вчиненню правочину або втраті майна, яке було предметом правочину, сприяла їх винна поведінка. Особливі правові наслідки недійсності правочинів

передбачені для тих випадків, коли правочин було визнано недійсним як вчинений під впливом насильства та обману, - сторона, яка застосовувала обман або насильство, зобов'язана відшкодувати другій стороні збитки у подвійному розмірі [5].

Список використаних джерел:

4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст.356.
5. Бірюков І.А., Заїка Ю.О. Цивільне право України: навчальний посібник. Київ, 2004. 224 с.
3. Дзера О.В., Боброва Д.В., Довгерт А.С. Цивільне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 735 с.
4. Дудченко В.В., Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Цивільне та сімейне право України: підручник. Київ: Правова єдність, 2009. 968 с.
5. Штефан М.Й. Цивільний процесуальне право України. Академічний курс: Київ, 2005. 854 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін Устінова-Бойченко Ганна Миколаївна

Поклонська Оксана Юріївна

*Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
ПРАВО (Трудове право та право соціального забезпечення)*

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО РЕЖИМУ
ПРАЦІ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ**

На сьогоднішній день дистанційна робота визначається однією із альтернативних форм зайнятості населення. А з урахуванням розвитку використання інформаційно-телекомунікаційної системи та тривалої дії карантинних обмежень у зв'язку з епідеміологічної небезпекою все більше набирає обертів використання даної форми праці у всіх можливих сферах її застосування.

Необхідно відзначити, що окремим проблемним питанням у сфері дистанційної зайнятості присвячували свої наукові праці такі вчені-юристи: О. Демченко, М. Іншин, А. Курова, І. Кисельов, М. Мельничук, С. Мороз, М. Моцар, О. Прилипко, В. Процевський, Я. Свічкарьова, О. Серета, Ф. Цесарський, О. Ярошенко. Проте на сьогодні у вітчизняній науці трудового права форма

дистанційної зайнятості все ще в цілому залишається недостатньо ґрунтовно дослідженою [2, с.121].

Закордонний досвід використання дистанційного режиму праці показав, що наукові заклади самостійно регулюють трудові відносини з працівниками через встановлення дедлайнів та графіків процесу дослідження. Так, зарубіжні науковці Т. Д. Алєн, Т. Д. Голден, К. М. Шоклі у роботі визначають, що дистанційний режим праці має застосовуватися для тих працівників, які мають високий рівень самоорганізації, при цьому ефективність дистанційної роботи також залежить від задоволеності працівника, рівня самомотивації та самодисципліни. Ці дослідники розкривають важливу перевагу застосування дистанційної роботи, яка полягає в тому, що рівень лояльності працівника до організації підвищується відповідно до часу, проведеного в дистанційному режимі праці. А оскільки працівник відчуває свою належність до організації, працює він значно ефективніше [3, с.185].

Українські юристи, аналізуючи вітчизняну практику використання дистанційної роботи, відзначали недосконалість правового регулювання цих відносин, через що відбувалося багато судових позовів з цього питання. Адже, довгий час подібні трудові відносини в Україні регулювалися методичними рекомендаціями Мінсополітики від 1995 р., які визначають співробітників, що працюють віддалено, надомниками [3, с.185]. Але, з часом визначення поняття «дистанційна робота» було закріплено в Кодексі законів про працю України (далі- КЗпП України). Так, відповідно до ст. 60 КЗпП України, дистанційна (надомна) робота - це така форма організації праці, коли робота виконується працівником за місцем його проживання чи в іншому місці за його вибором, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, але поза приміщенням роботодавця [1].

При дистанційній (надомній) роботі працівники розподіляють робочий час на свій розсуд, на них не поширюються правила внутрішнього трудового розпорядку, якщо інше не передбачено у трудовому договорі. При цьому загальна тривалість робочого часу не може перевищувати норм, передбачених статтями 50 і 51 КЗпП України [1].

Також, доцільно звернути увагу, що відповідно до ст. 60 КЗпП України, виконання дистанційної (надомної) роботи не тягне за собою будь-яких обмежень обсягу трудових прав працівників. При цьому, якщо працівник і роботодавець письмово не домовились про інше, дистанційна (надомна) робота

передбачає оплату праці в повному обсязі та в строки, визначені діючим трудовим договором [1].

Слід зазначити, що аналіз наукової літератури з питань застосування дистанційного режиму праці дозволив виділити такі ознаки дистанційно праці, як: праця за межами території підприємства, установи чи організації; оброблення значних обсягів інформації; високі вимоги до рівня концентрації; високий ступінь автономності; застосування під час роботи інформаційно-телекомунікаційних мереж для підтримки безпосереднього контакту з роботодавцем, здійснення трудової діяльності за допомогою сучасних засобів та видів телекомунікації [3, с.185].

Разом з перевагами дистанційний режим праці має також і свої недоліки. У роботі серед негативних моментів дистанційної праці відзначається слабкий контроль за працівником з боку роботодавця та відсутність соціального середовища – трудового колективу, який має значний вплив на формування особистості та зароджує в людині почуття відповідальності перед колегами та суспільством [3, с.186].

Отже, дистанційна робота - це одна із альтернативних форм організації праці, при якій працівник виконує покладені на нього посадові обов'язки поза робочим приміщенням з використанням інформаційно-телекомунікаційної системи. Але не дивлячись на зручність даної форми роботи та наявність позитивних аспектів, все ж таки дане питання потребує вдосконалення в практичній його реалізації.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 №322-VIII Відомості Верховної Ради України. 1971. №50. ст.375 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення- 26.02.2021)

2. Котова Л. В. Дистанційна робота як сучасна форма зайнятості: актуальні питання законодавчого врегулювання. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2015. № 30. С. 119-127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/app_2015_30_13

3. Литовченко І. В. Організаційно-правові особливості застосування дистанційного режиму праці та гнучкого режиму робочого часу наукових працівників закладу вищої освіти. Бізнес Інформ. 2018. № 1. С. 182-187. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_1_27

Портретна Аліна Сергіївна

*курсант 2 курсу спеціальності 262 "Правоохоронні діяльність"
Факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

ПРАВО (Цивільне право)

**ПОЛІЦЕЙСЬКЕ ПІКЛУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ
ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Прийняття Закону України «Про Національну поліцію» ініціювало новий рівень розвитку правоохоронних органів України. Основою правого статусу Національної поліції стало надання нових повноважень органам поліції, здійснення яких має на меті задоволення суспільних вимог щодо забезпечення правопорядку та підтримання публічної безпеки. Серед переліку превентивних заходів, передбачених ст. 31 Закону з'явився новий захід – поліцейське піклування. Відповідно, виникає потреба у науковому дослідженні даного заходу [1].

Поліцейське піклування відноситься до тих заходів, які «застосовуються поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень». Одним із завдань поліції є «надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги» [2, с. 27].

Згідно ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейське піклування являє може здійснюватися стосовно осіб віком до 16 років, яка залишилися без догляду, стосовно особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу або спеціалізованого медичного чи лікувального закладу, де вона знаходилась на підставі судового рішення, стосовно особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу (психічного стану) і створює реальну небезпеку для оточуючих або осіб, які перебувають у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратили здатність самостійно пересуватися чи створюють реальну небезпеку оточуючим або собі.

Поліцейське піклування має низку правових наслідків. Зокрема:

1) передання неповнолітніх осіб батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування;

2) передання осіб, які втекли з психіатричного чи лікувального закладу до відповідних закладів;

3) передання осіб, які втратили здатність самостійного пересування у спеціальний лікувальний заклад чи до місця проживання.

Поліцейський має повноваження вилучати зброю чи інші предмети, які можуть завдати шкоди тій чи іншій особі, незалежно від того, чи заборонено обіг під контролем поліції. Поліцейському заборонено проводити обшук особи, яка знаходиться під контролем поліції. Співробітник поліції повинен негайно надати інформацію мовою, яку він або вона розуміє, підстави для взяття особи під варту, а також надати домедичну допомогу.

Даний вид запобіжного заходу полягає у складанні протоколу, який повинен вказувати: місце, дату та точний час (годину та хвилину) дії поліції; підстави для подання заяви; опис вилученої зброї чи інших предметів (слід пам'ятати, що пошук цих осіб заборонений); клопотання особи, заяви чи скарги, якщо такі є, наявність або відсутність видимих травм.

Протокол повинен бути підписаний поліцейським та особою, яка затримана поліцією, а копія протоколу - втручається особі під її особистий підпис. Протокол не може бути надана сторонам для підписання, якщо є вагомі підстави вважати, що особи не можуть розуміти і контролювати свої дії, вони можуть передати сторонам копію угоди. У цьому випадку угода повинна бути надана особі чи установі, зазначеній в абзаці другому частини 1 статті 41 Закону України "Про Національну поліцію".

Отже, можна зробити висновок, що поліцейську піклування є запобіжним заходом, дією або низкою дій, спрямованих на запобігання порушенням громадської безпеки та порядку особою, та запобігання заподіяння собі шкоди. Вона повністю виконується поліцією та має своє процесуальне оформлення-протокол.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII// База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

2. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін.; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. с.432

*Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права
Захарченко О.В.*

Прокопенко Д.В.

студентка юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Аналіз процесу формування та розвитку ідей та поглядів щодо проблеми визначення сутності та змісту національної безпеки в сучасному розумінні, слід зазначити, що він надзвичайно складний, суперечливий і довгочасний, але дуже важливий і необхідний процес забезпечення його стійкого розвитку особистості, суспільства та держави, передумови якого закладені в різні історичні епохи. Ще в доісторичні часи люди збирали певні уявлення про світ, в якому вони жили, про сили, що панували в цьому світі, і про небезпеку, яка їм загрожувала.

Процес становлення української держави пов'язаний насамперед із проблемами забезпечення її національної безпеки. Очевидно, що подальше існування, самозбереження та сталий розвиток України як суверенної, демократичної, соціальної та правової держави залежить від реалізації національно орієнтованої внутрішньої та зовнішньої політики щодо захисту інтересів держави, суспільства та особистості.

В умовах збройної агресії Російської Федерації проти України вирішальне значення мають соціальна напруженість, економічна криза, дисбаланс усіх гілок влади, політична нестабільність, відсутність освічених структур громадянського суспільства важливою є проблема створення цілісного та ефективного ладу національної безпеки держави.

Створення ефективної системи національної безпеки та його гармонізація з державою та правовим статусом України як незалежної, демократичної держави, а також вимогами соціально-економічного, науково-технічного та духовного розвитку українського суспільства, необхідно не лише поєднувати зовнішні та внутрішні фактори його надання, а також розробити відповідні теоретичні, правові та методологічні дослідження з цього питання.

Система національної безпеки - це справжнє матеріальне утворення, яке складається з відносно окремих незалежні і дещо взаємопов'язані підсистеми. Можна зазначити, що такими підсистемами можуть бути лише ті реалії, які беруть участь у взаємодії з певною незалежністю, утворюють цілу систему і

виконують у ній чітко визначені функції. Відносини між системами та їх підсистемами (елементами) - це такі, при яких кожна сторона однакова з іншою, на відміну від цілих та часткових відносин, у яких кожна сторона є дещо незалежною та байдужою до іншої.[1]

Мета національної системи - це створення достатніх умов для забезпечення розвитку та функціонування самої системи національної безпеки. Система забезпечення національної безпеки української держави в сучасних умовах створюється і функціонує в управлінні системою національної безпеки відповідно до чинної конституції та положень про соціально-економічні, політичні та військові відносини.

Важливим у цьому аспекті було прийняте у 1996 році Концепція Верховної Ради України (основи державної політики) національної безпеки України де вперше в законодавстві Визначення «системи національної безпеки» було подано на рівні. Зокрема, поняття поняття «система національної безпеки» розглядається як «організована державою група підрозділів»: державні органи, неурядові організації, державні службовці та особи, об'єднані цілями та настановами щодо захисту національних інтересів та координованої діяльності в рамках законодавства України».[2]

В рамках дослідження теоретичних та методологічних проблем системи гарантування національної безпеки стають особливо актуальними базові принципи, такі як світогляд та логічні вимоги для подальшого розвитку та розвитку теоретичних та методологічних основ національної безпеки в українській державі.[3] Сучасна наукова методологія марксизму містить, чітко сформульоване діалектико-матеріалістичне розуміння принципів. Загалом це відображається у наступному: а) Принципи - не початкова точка дослідження, а його кінцевий результат; б) принципи не застосовуються до природи та історії людства, а абстрагуються від них; в) Ні природа, ні людство не погоджуються з принципами; навпаки, принципи правильні лише настільки, наскільки вони відповідають природі та історії. Іншими словами, принципи реалізують, так би мовити, висновки наукових знань, які є результатом діалектичного розвитку теорії та її підтвердження на практиці.[4]

Принципи є логічною основою теорії, кінцевими положеннями, які узагальнюють весь зміст теорії в систему взаємопов'язаних логічних тверджень. У цьому відношенні вони виконують функцію методологічних регуляторів теорії. Т. Катарбінський розділяє методологію на загальну та спеціальну та

розмежовує в цьому гносеологію, яка вивчає науку чи окремі науки.[5] М. Стефанов вважає корисним розглянути три методичні рівні: загальний, приватний, індивідуальний.[6] Цікава точка зору цієї теми спостерігається у дослідженнях В. Добрянова, особливо з урахуванням методології, його структура виділяє чотири рівні методологічних принципів.[7]

Історичний досвід, особливо наш власний, сьогоднішня практика переконливо показує, що це неодмінний атрибут існування та самозбереження держави сьогодення – це ефективна система національної безпеки. Вирішення теоретичних та правових проблем, пов'язаних з розробкою стратегії національної безпеки, мало б бути сьогодні чи не одним із центральних місць у розвитку незалежної Української держави. Зрештою, це стратегія національної безпеки визначає принципи, пріоритетні цілі, настанови та механізми, захист життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави від зовнішніх та внутрішніх загроз.[8]

Існування, самозбереження та поступовий розвиток України як суверенної держави залежить від реалізації цілеспрямованої політики захисту її національних інтересів. Важливо, щоб національні інтереси України відображали основні цінності та споконвічні прагнення українського народу необхідність створення гідних умов життя, а також цивілізованих способів їх створення та способів їх задоволення.

Національна безпека України як положення захисту державт, важливих інтересів особистості, суспільства та держави проти внутрішніх та зовнішніх загроз є необхідною передумовою збереження та збільшення матеріальних та духовних цінностей нашої держави.

Вивчення конституційно-правових основ національної безпеки України дало можливість скласти ряд висновків, узагальнень та розробку відповідних пропозицій, які, я сподіваюсь, що вони не лише сприятимуть значному покращенню своєрідного поля концептуального аналізу теоретичних та методологічних проблем національної безпеки, але також єдиного методологічного підходу до дослідження їх компонентів, а також аналізу, оцінки та прогнозування управлінських рішень для гарантування національної безпеки нашої держави. Отримані результати можуть стати основою для створення цілісної теорії національної безпеки та забезпечать наукову підтримку реалізації національних інтересів України в сучасному геополітичному вимірі.

Список використаних джерел:

1. Возжеников А. В. Национальная безопасность (теория, политика, стратегия): монография. Москва: НПО Модуль, 2000. С. 93.;
2. Національна безпека України: 1994–1996 рр.: наук. доп. НІСД / ред-кол.: О. Ф. Белов (голова) та ін. Київ: НІСД, 1997. С. 191.
3. Грибанов Д. Г., Драганов О. В., Лысюк В. В. Цели, принципы и особенности современной политики безопасности. Київ: Вид-во УАДУ, 2003, Вип. 1. С. 62-66.
4. Енгельс Ф. Анти-Дюринг. Переворот в науці, учинений паном Євгеном Дюрингом. Київ: Держ. вид-во політ. літ. УРСР, 1953. С. 33.
5. Катарбинский Г. Избранные произведения. Москва: Мысль, 1963. С. 47.
6. Стефанов Н. Теория и метод в общественных науках. Москва: Прогресс, 1967. С. 160.
7. Добриянов В. С. Методологические проблемы теоретического и исторического познания. Москва: Мысль, 1969. С. 204–206.
8. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Методологічні засади стратегії національної безпеки // Стратегічна панорама. 2004. № 3. С. 15, 17.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри загальноправових дисциплін Задаля Д.К.

Проценко Аліна Миколаївна

Студентка 2 курсу, спеціальність 081 «Право»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Міграційне право)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

На сьогодні тема міграційних процесів є досить актуальною, адже поступово відбувається всесвітня економічна, політична та культурна інтеграція. Саме збільшення обсягів міграційних процесів зумовлене процесами глобалізації. Адже ефективність державної міграційної політики України невід’ємно пов’язана з її успішною обґрунтованою ідеєю, головною завданням якої є забезпечення єдиного методологічного прийому до формування сприйняття міграційного процесу в сучасній Україні, а також визначення ролі та місця міграційних процесів у політичній, економічній та соціальній сфері суспільства,

розроблення механізму регулювання територіального розподілу населення та обрання пріоритетних напрямків розвитку в цій сфері.

Державна міграційна політика України – це сукупність заходів, які здійснюються органами державної влади щодо регулювання міграційних процесів з метою захисту національної безпеки та інтересів держави, територіальної цілісності, а також сприяння підвищенню соціального, економічного, культурного, демографічного, а також наукового розвитку держави [1].

Міграція – переміщення особи для зміни місця проживання чи перебування. Існують такі види міграції: зовнішня – переміщення особи, що пов'язане з перетинанням державного кордону; внутрішня – переміщення особи з перетинанням меж адміністративно-територіальних одиниць; нелегальна міграція – незаконне перетинання державного кордону іноземцями, ухилення від виїзду з України після закінчення терміну знаходження та самостійна зміна свого правового статусу під час перебування на території України [1].

Варто зауважити, що міграційна політика України нерозривно пов'язана з геополітичними процесами в державі, демографічною, економічною, соціальною та політикою національної безпеки [1, с.6]. Така політика спрямована на забезпечення та дотримання прав людини на вільний розвиток, формування політики щодо зниження кількості безробітних, а також зростання потенціалу країни.

Міграційна політика України будується на таких принципах:

- Захист національних інтересів держави, забезпечення її безпеки.
- Взаємне співробітництво державних органів у сфері міграційної політики як на державному рівні, так і міжнародному.
- Контролювання процесів зовнішньої та внутрішньої міграцій.
- Імплементация зарубіжного досвіду щодо законодавчого забезпечення реалізації міграційної політики.
- Неприпустимість обмежень за ознакою раси, кольору шкіри, релігійними переконаннями чи соціальним походженням [1].

В статті 33, Конституції України йдеться мова про те, що «Кожен, хто перебуває на законних підставах на території України, ті користуються такими ж самими свободами та правами, а також мають ті самі обов'язки, що й громадяни України, за винятками, що встановлені в законодавстві України, та

міжнародних договорах. Апатридам та іноземцям може бути надано притулок у порядку, встановлену законодавством [2].

У 2001 році Верховна Рада України прийняла закони України “Про громадянство”, “Про імміграцію”. У січні 2002 р. Україна приєдналася до Конвенції і Протоколу ООН про статус біженців. Кабінетом Міністрів України затверджено Програму регулювання міграційних процесів, розроблену Державним комітетом України у справах національностей і міграції за участі зацікавлених міністерств і відомств. Основними завданнями зазначеної програми є завершення формування нормативно-правової бази з питань міграційних процесів, сформування ідеї щодо створення адміністративного механізму державного регулювання міграційних процесів і забезпечення його впровадження й ефективного функціонування, забезпечення захисту прав осіб, яким надано статус біженців чи притулок в Україні; повернення емігрантів в Україну та їхніх нащадків; створення правових і соціально-економічних засад регулювання трудової міграції; розвиток міжнародного співробітництва в міграційній сфері [3].

Пріоритетними напрямками співпраці України з Європейським Союзом у сфері міграції зазначаються такі: запобігання незаконній міграції, торгівлі людьми, забезпечення безпеки кордонів держави. Варто зазначити, що є ряд питань, які потребують вирішення: об'єднання іммігрантів, спрощення порядку трудової міграції, покращення умов захисту прав та інтересів громадян України за кордоном, розширення можливостей працевлаштування в країнах ЄС. Вирішення таких питань має для України не тільки політичне, а й значне соціально-економічне значення [4, с. 265].

Отже, ефективність міграційної політики України останнім часом стрімко розвивається. Передусім, це проявляється в напрямках щодо подолання негативної схильності у сфері міграційних процесів та їх налагодження. Але все ж таки подолання проблемних питань у цій сфері, а також використання позитивного потенціалу потребують удосконалення нормативно-правових актів України, імплементації у законодавство зарубіжного досвіду, а також розвитку міжнародного співробітництва.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України «Про основні засади державної міграційної політики України»: запропонований І.Ф. Гайдошем №4227-1 від 23.03.2004 (Стаття 3. Об'єкти державної міграційної політики).

2. Конституція України (із змінами, внесеними згідно із Законами № 2680-VIII від 07.02.2019).

3. Закон України «Про громадянство» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>

4. Чехович С.Б. Юридичні аспекти міграційних процесів в Україні / С.Б.Чехович. – К.: Укр. Центр правничих студій, 2001. – 288с.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загально-правових дисциплін Наливайко Л.Р.

Проценко Аліна Миколаївна

студентка 2 курсу, спеціальність 081 «Право»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Конституційне право)

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОГО СТАТУСУ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Права людини є недоторканими та визнаються основоположними, адже людина визнається найвищою цінністю. Наявність прав людини не залежать від приналежності людини до певної країни, в той час як права громадянина залежать від громадянства особи, тобто стійкого правового зв'язку фізичної особи з певною державою.

Правовий статус іноземних громадян в Україні характеризується обмеженим колом прав та обов'язків ніж у громадянина України. Та незважаючи на це, вони є рівними з громадянами України.

Іноземний громадянин не є повністю підпорядкованим тій державі, громадянином якої він не є. Тут виникає так би мовити залежність від двох держав. Та варто зазначити, що зв'язок з державою, в якій іноземний громадянин має громадянство, є більш стійкішим, в порівнянні з іншою країною. В своїй державі громадянин зберігає права голосу, інші виборчі права, зобов'язується нести службу, за скоєння особливо тяжкого злочину може бути депортований до своєї держави. З цього випливає, що іноземний громадянин підпорядкований своїй державі, навіть під час його відсутності. Також іноземний громадянин в будь-який час може розірвати зв'язок з країною перебування [1, с.23].

Згідно до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», іноземцем є особа, яка не перебуває під контролем України, а є громадянином іншої держави або декількох держав [2].

Іноземний громадянин має наступні ознаки:

- є фізичною особою, тобто виступає учасником цивільно-правових відносин;
- не є громадянином України, тобто має юридично оформлену приналежність до іншої держави або декількох держав;
- є громадянином іншої держави.

Підтвердженням цих ознак, зокрема першої та другої є наявність у особи паспорта або іншого документа, що його замінює, який засвідчує про приналежність до певної держави.

На сьогодні будь-яка проблема, яка виникає в певній державі, деякою мірою зачіпає й інтереси іншої держави. Підвищення рівня взаємозв'язків між країнами обумовлюється процесом глобалізації, тобто інтеграція культури, економіки, політики різних країн. Метою такого процесу є вирішення важливих проблем. Варто зазначити, що внутрішня стабільність та благополуччя держави характеризується тим, на скільки вона здатна надати допомогу іншим країнам. Саме з цього випливає й міжнародне співробітництво, яке має місце в питанні щодо іноземців та їх правового статусу [3, с.11].

Слід визначити особливості правового статусу іноземних громадян. Дієздатність іноземців визначається законодавством тої країни, в якій особа проживає на постійній основі [4]. Але незважаючи на це, всі фізичні особи мають однакову здатність аби отримувати права та обов'язки [5]. З цього випливає, що при укладенні договорів, відшкодуванні шкоди, особа підпорядковується нормативно-правовим актам України. Тут простежується рівноправність громадян України та іноземних громадян.

Щодо зовнішньоекономічної діяльності, то згідно до ст.5 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» йдеться, що всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності є рівними у здійсненні будь-яких її видів та форм власності, які не заборонені українським законодавством. Зазначене трактування стосується й іноземних громадян. Також встановлено, що здатність здійснювати зовнішньоекономічну діяльність надається після набуття фізичними особами цивільної дієздатності. Фізичні особи, які проживають на постійній основі в Україні та вважаються підприємцями відповідно до Закону

України «Про підприємство» мають таке право. В той час фізичні особи, які не мають постійного місця проживання на території України, мають зазначене право у випадку, якщо вони є суб'єктами господарської діяльності в тій державі, де проживають на постійній основі чи мають відповідний документ, що посвідчує їх громадянство в певній країні [6].

Існує певні категорії іноземних громадян, які не підлягають кримінальній відповідальності за законодавством України. До цієї групи належать дипломати, консули, аташе та інші. Вони несуть покарання за вчинення кримінальних злочинів в тій країні, до якої вони формально належать. Відповідно до статті 8 Кримінального кодексу України, іноземці, що не перебувають на постійній основі проживання, несуть покарання за законодавством України, що передбачені міжнародними нормативно-правовими актами або у випадку, якщо вони вчинили тяжкі або особливо тяжкі проти прав і свобод громадян України чи проти інтересів України [7].

Щодо адміністративної відповідальності, то тут має місце схожість з кримінальною відповідальністю іноземців. Згідно зі ст.16 Кодексу України про адміністративні правопорушення, іноземці, що перебувають на законних підставах в Україні несуть відповідальність на тих же підставах, що й громадяни України. Та категорія іноземців, що перебувають в Україні та користуються недоторканістю від адміністративної відповідальності несуть покарання з урахуванням дипломатичних переговорів [8].

Отже, іноземцем є особа, яка перебуває на території України та водночас не є її громадянином, але має стійкий формально визначений зв'язок з іншою державою. Можна стверджувати, що чинне законодавство України, що регулює правовий статус іноземців, відповідає положенням міжнародних актів, що діють в цих сферах, а також демократичним стандартам, що закріплені в законодавчих актах правових держав з громадянським суспільством. До того ж в Україні діє налагоджена система механізмів щодо дотримання прав та свобод іноземних громадян.

Список використаних джерел:

1.Константинов С.Ф. Адміністративно-правовий статус іноземців в Україні та механізм його забезпечення: дис. .. канд.. юрид. наук: спеціальність 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право та процес; фінансове право» Сергій Федорович Константинов. – Київ, 2002. – 195 с.

2. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від

22.09.2011 № 3773-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – / № 19-20 / . – Стор.833. – Ст. 179.

3. Сірант М.М. Статус біженців у Європейському Союзі: дис. ... канд.. юрид. наук: спеціальність 12.00.11 «Міжнародне право» / Мирослава Миколаївна Сірант. – Львів, 2008. – 236 с.

4. Іноземці користуються тими самими правами і свободами // [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=5334&id_book=5291&id_parent=5291

5. Цивільний кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // Офіційний вісник України. – 2003.- № 11.- Стор. 7. – Ст. 461.

6. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України Закон від 16.04.1991 № 959-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991.- № 29. – Ст. 377

7. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III // Офіційний вісник України. – 2001.- № 21.- Стор. 1.- Ст. 920.

8. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984.- № 51. – Ст. 1122.

***Керівник:** доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загально-правових дисциплін Наливайко Л.Р.*

Радельчук Крістіна Олександрівна

курсант 2 курсу, спеціальність 081 «Право»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

***ОСВІТА** (Проблеми підготовки фахівців)*

СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ З ПРЕДМЕТА «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА»

Концепція сучасної державної політики: досягти певної фізичної підготовки молоді та стимулювати інтерес до фізичної підготовки. Це підтверджується законодавством, яке свідчить про необхідність запровадження нових методів навчання. Сучасні відносини вимагають від курсантів навчального закладу МВС достатньої фізичної підготовки для інтенсивної

професійної діяльності. Виходячи з цього, проблема з новими методами та інструментами в процесі навчання з фізичної підготовки є актуальною.

Недостатня фізична підготовка та стан здоров'я кандидатів для вступу на навчання свідчать про наявність проблеми, негативно впливає на тренінги для формування професійно важливих якостей. Враховуючи ситуацію, що склалася, існує потреба у вирішенні проблеми покращення розвитку фізичних якостей у навчальному процесі. Діяльність правоохоронних органів залежить від професійної підготовки працівників .

Основною складовою навчання на заняттях фізичної культури є здатність вирішувати проблеми, пов'язані з професійною діяльністю. Основними завданнями фізичної підготовки є: формування вмінь і навичок у складних умовах служби; систематизація навчальної програми на достатньому рівні освітньої бази із впровадженням інноваційних засобів навчання[1].

Фізична підготовка завжди була ключовою частиною професійної підготовки працівників правоохоронних органів. Однак останнім часом змінились умови, за яких правоохоронці повинні виконувати професійні обов'язки, змінюючи тим самим вимоги до якості підготовки. Важливим змістом фізичного виховання в навчальному закладі є процес вивчення елементів різноманітних вправ з урахуванням специфіки особливостей умов діяльності майбутніх правоохоронців. Виконується з багатьма повтореннями.

Для підвищення якості професійної готовності на практичному навчанні необхідно застосовувати складні уроки та моделювати ситуації. Комплексні уроки - це послідовне виконання прикладних вправ з різним рівнем інтенсивності та прикладної спрямованості, з паралельним розвитком різних фізичних якостей. Методи комплексних занять у процесі формування професійно значущих якостей значно збільшують щільність занять та сприяють розвитку професійної готовності. Одним із напрямків формування професійно значущих якостей курсантів є комплексний розвиток фізичних якостей та їх взаємодія зі спеціально застосованими вправами [2].

Головною умовою практичних занять з методики викладання фізичного виховання є умова максимально наблизити завдання до реальних ситуацій. Використання в процесі навчання завдань, що виконуються у важких умовах, наближених до реальних, готує учнів до подолання труднощів.

Таким чином, рівень фізичної підготовки курсантів залежить від кількості практичних занять. Достатній рівень розвитку загальної фізичної підготовки гарантує формування міцної основи працездатності.

Список використаних джерел:

1. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф., Решко С. М. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників МВС. Київ : Нац. акад. МВС України, 2003. - 338 с.

2. Бабенко В. Г., Попов О. В., Янко І. В. Заходи фізичного впливу : метод. рек. Київ, 2001.- 24 с.

Науковий керівник: старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки Пожидаєв М.Ю.

Радченко Денис Євгенійович

курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ

Результатом конфліктів в Україні є зростання масових безладів, що призводять до дестабілізації державного ладу, падіння авторитету державних органів влади, порушення функціонування сфери послуг. У результаті масових безладів заподіюється значний матеріальний збиток, у регіонах різко погіршується криміногенна ситуація. Варто враховувати й те, що ці злочини мають стійку тенденцію до зростання, стають більш масштабними, організованими, зростає ступінь їхніх наслідків.

Органам національної поліції важливо прийняти правильні управлінські рішення з урахуванням правових, організаційних та психологічних аспектів для запобігання виникнення масових порушень громадського порядку.

Деякі вчені виділяють характерні риси для масових заходів, що будуть присутні в кожному випадку : наявність значної кількості людей, організованість дій, наявність спільної мети.

Дивлячись на існуючий досвід діяльності Національної поліції під час проведення масових заходів, можна виділити три етапи :

- підготовчий, який починається з моменту отримання завдання на підтримання публічного порядку під час проведення масового заходу;
- виконавчий, той що охоплює дії нарядів і керування ними безпосередньо під час проведення масового заходу;
- заключний, який здійснюється шляхом згортання сил і засобів та зосередження їх у призначених пунктах та підведення підсумків несення служби.

Важливою складовою готовності особового складу до несення служби є проведення інструктажів, репетицій і тренувань, а також вивчення нормативних актів, під час підготовки до підтримання публічного порядку й безпеки під час масових заходів, які регламентують права й обов'язки поліції, мають визначатись відповідальність організаторів та учасників масових акцій за порушення правопорядку, здійснюватись відпрацювання тактичних прийомів несення служби в умовах ускладнення обстановки.

Окрему увагу варто приділити питанню проведення масових заходів в умовах пандемії, викликаній гострою респіраторною хворобою COVID-19, що спричинена коронавірусом SARS-CoV-2. У разі порушення карантинних обмежень, у т.ч. вимог щодо проведення масових заходів, запроваджено адміністративну та кримінальну відповідальність.

Успішне виконання відповідних повноважень поліції залежить від з'ясування задач, чіткості і налагодженості дій особового складу в конкретних умовах несення служби.

Можемо зробити висновки, що адміністративна діяльність органів Національної поліції під час проведення масових заходів має здійснюватися виключно на законних підставах. Це означає, що всі рішення поліції мають бути вмотивовані, обґрунтовані, вчинені на підставі чинного нормативноправового акта з дотриманням відповідної процедури. Участь громадян у масових заходах є однією з конституційних форм реалізації їх прав і свобод. Саме за допомогою цього інституту громадяни мають змогу проявити особисту та групову ініціативу, виявити ставлення до будь-якого політичного, соціального чи іншого явища, вимагати від компетентних органів вирішення тих чи інших актуальних проблем, обмеженнями прав і свобод людини й громадянина.

Ці заходи вимагають від поліцейських уважності, зібраності, коректного ставлення та неупередженості під час прийняття адміністративних рішень. Усі виконувані дії потребують складення спеціальних планів із попереднім погодженням із керівництвом.

Список використаних джерел:

1. Яременко А.О. Щодо визначення поняття масових заходів / А.О. Яременко // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2006. – Вип. 34. – С. 32–38.
2. Возник М.В. Організаційно-правові засади управління органами внутрішніх справ при забезпеченні масових заходів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М.В. Возник ; Академія управління МВС України. – К., 2010. – 20 с.
3. Адміністративна діяльність Національної поліції : навчальний посібник / Калюк О.М., Константинов С.Ф., Куліков В.А. та ін. ; за ред. Кулікова В.А. Київ, 2016. 230 с.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Сауся Артем Володимирович

*курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)*

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Розвиток демократії, забезпечення прав і свобод громадян нерозривно пов'язані з підвищенням ефективності діяльності органів Національної поліції України, зокрема слідчих підрозділів. Саме в діяльності органів досудового розслідування Національної поліції найяскравіше відображається існуючий стан боротьби зі злочинністю та реальний стан захищеності прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб від злочинних та інших протиправних посягань. Більше того, слідчі підрозділи в системі органів досудового розслідування Національної поліції є низовою ланкою правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю, а тому несуть основне навантаження з розкриття та розслідування кримінальних правопорушень.

Ефективність діяльності підрозділів досудового розслідування органів Національної поліції залежить від багатьох факторів – правових, матеріально-технічних, соціальних тощо. Не останнє місце серед факторів стабільності та

ефективності діяльності слідчих підрозділів займає організаційний. Проблема організації діяльності слідчих підрозділів органів Національної поліції України займає важливе місце в комплексі питань управління правоохоронною діяльністю.

Умовою успішної діяльності органів досудового розслідування є належне її правове забезпечення, тобто закріплення в законах та інших нормативно-правових актах вимог, що сприяють реалізації повноважень працівників слідства. Слідча діяльність досить часто пов'язана із обмеженням прав громадян та інших суб'єктів правовідносин, у зв'язку з чим важливо забезпечити неухильне дотримання законності, тобто виконання приписів правових норм, які регулюють зазначену діяльність.[1, с.78]

Щодо правильного визначення поняття організації розслідування необхідно розрізняти рівні цієї діяльності. О.В. Олішевський розмежує рівні організації розслідування кримінальних правопорушень на управлінські та криміналістичні. До управлінських рівнів вчений відносить: організацію слідчої чи іншої дії; організацію розслідування у кримінальній справі; організацію розслідування у кримінальних справах, що знаходяться в провадженні одного слідчого. Ці рівні є частковим відображенням положень криміналістичних тактики та методики розслідування злочинів, зазначає вчений, а тому органічно вливаються в традиційну систему криміналістики. Науковець підкреслює, що вони є визначальними, оскільки все інше покликане так чи інакше обслуговувати діяльність, яка здійснюється в їх межах [2].

Аналогічні рівні можна виділити і в організації діяльності оперативних підрозділів. Проте, для того щоб застосувати результати наукових розвідок О. В. Олішевського щодо діяльності оперативних підрозділів, варто врахувати те, що в теорії ОРД вироблено власні підходи до змісту організації цієї діяльності, які необхідно співвіднести з відповідними рівнями. Зокрема, ustalеним є підхід, відповідно до якого організація ОРД складається з: вивчення, аналізу та оцінки оперативної обстановки; планування; розстановки сил і засобів оперативних підрозділів; організації взаємодії; контролю за ОРД .

Взаємодія між слідчими й оперативними підрозділами здійснюється в таких організаційних формах:

1) обмін інформацією. Це основна форма взаємодії, створює реальні основи для ефективного розслідування кримінальних правопорушень. Своєчасне надходження інформації взаємодіючим сторонам має вирішальне значення для

успіху оперативних заходів і слідчих (розшукових) дій. Інформація, яка передається, має бути об'єктивною. Якщо вона викликає сумнів, її слід перевіряти.

2) спільне обговорення думок, пропозицій, висновків за матеріалами провадження і з питань взаємодії. Для вироблення єдиної позиції з того чи іншого питання слідчий і оперативний працівник, як правило, вдаються до спільного обговорення ситуацій, що склалися у провадженні. При цьому добиваються взаєморозуміння і узгодженості дій, уточнюють питання про межі використання оперативної інформації і можливої тактики зашифрування джерел її отримання, уточнюють роль кожного учасника слідчої (розшукової) дії.

3) спільне планування. Дана форма взаємодії заснована на повній поінформованості один одного про матеріали, що є у своїх підрозділах. У процесі спільного планування кожна зі сторін знайомиться з інформацією і на цій основі відпрацьовують план слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових заходів, визначають шляхи, засобиспособи їх реалізації, погоджують час і місце спільних дій тощо. Така форма взаємодії додає спільній діяльності цілеспрямований і більш організований характер.

4) спільна участь у проведенні окремих слідчих (розшукових) дій. Така необхідність може виникати при проведенні огляду місця події, обшуку, тимчасового доступу до речей і документів, слідчому експерименті.[3, с. 56]

Взаємодія для слідчого – реальна необхідність по кожному кримінальному провадженню й можливість всебічного дослідження обставин вчинення кримінального правопорушення, а не тільки закріплення й перевірки фактичних даних. Тому необхідність взаємодії може виникнути в будь-який момент досудового розслідування. Практика показує, що досвідчені злочинці при вчиненні економічних злочинів, злочинів проти національної безпеки тощо розпочинають різні виверти для приховування злочинів, ускладнення збирання слідчим допустимих доказів, наприклад, залякування свідків, підкуп, знищення речових джерел – документів тощо. Уникнути такої протидії вдається при активній взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування.

Таким чином, взаємодія органів досудового розслідування з оперативними підрозділами органів Національної поліції України відбувається у формі обміну інформацією, створення слідчо-оперативних груп, виконання вказівок та доручень. Відповідальність за організацію взаємодії органів

досудового розслідування з оперативними підрозділами органів Національної поліції України покладено на керівника слідчого підрозділу та начальника органу Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Особливості взаємодії між слідчими та іншими підрозділами органів внутрішніх справ при розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень : методичні рекомендації / В.В. Рогальська, О.А. Солдатенко, Н.П. Черняк, А.В. Захарко, В.В. Литвинов, І.І. Статіва, А.Г. Гаркуша, О.П. Бойко. – Дніпропетровськ, 2014. – 71 с.

2. Олішевський О. В. Рівні та суб'єкти організації розслідування злочинів О. В. Олішевський // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 660–663.

3. Взаємодія слідчих та оперативних підрозділів під час досудового розслідування: навч. посібник / Р.І. Благута, М.П. Климчук, В.М. Сакал, М.С. Цуцкірідзе. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 216 с.

***Науковий керівник:** викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.*

Сичова Тетяна Андріївна

курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

***ПРАВО** (Адміністративне і фінансове право)*

НЕЛЕГАЛЬНА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ

Нелегальну міграцію, як і решта негативних соціальних факторів, зумовлює ціла система факторів. У цьому зв'язку виникає закономірне і важливе в науковому та практичному плані питання про характер та роль тих чи інших чинників нелегальної міграції. Через те факторами нелегальної міграції визнають явища, процеси, решта чинників, які здійснюють аби який детермінуючий авторитет на нелегальну міграцію, зумовлюючи її наче явище та породжуючи на конкретні прояви.

Термін «міграція» походить від латинського «migrate, migro» тобто переміщення, переселення. В різних наукових працях термін міграція має різне пояснення. Міграція- це переміщення, переселення населення всередині країни або з однієї країни до іншої.

Певні науковці висвітлювали в своїх працях міграцію такі, як В. Л. Зьолки, М. О. Короля, Ю. Б. Курилюка, Р. М. Ляшука, Б. М. Марченка, М. М. Михеєнка, В. В. Половнікова, Л. В. Серватюк, С. І. Царенка, Т. О. Цимбалістого, В. О. Хоми, В. В. Чумака.

Нелегальних мігрантів поділяють на дві певні частини:

1) особи, які в'їжджають і залишаються в країні без відповідного дозволу або використовуючи підроблені документи;

2) напівлегальні мігранти, які в'їжджають до країни на законних підставах, але з різних обставин не покидають країну і залишаються в ній після завершення терміну, обумовленого в'їзною візою.

Також географічне положення в Україні приваблює мігрантів своїм геополітичним положенням. Зокрема, наша держава знаходиться у центрі Європи, на перехресті шляхів Схід – Захід, Південь – Північ. Малий рівень буття в Україні приваблює сюди своєрідний контингент іммігрантів – низько кваліфікованих тобто в цілому без будь-якої кваліфікації громадян, кримінальні засади з країн Південно-Східної Азії, Близького Сходу, Африки, Кавказу та Закавказзя.

Останні розглядають Україну не як державу для своєї діяльності, вкладання в її економіку інтелекту, капіталу, а як тимчасове перебування, характерний плацдарм для подальшої імміграції до країн Європейського Союзу.

Отже, якщо говорити про висновок то Україна залишається державою з дуже високим рівнем нелегальної міграції. На сьогоднішній день найбільш значними криміногенними ризиками, пов'язаними з нелегальною міграцією, є підвищення загрозою з національною безпекою і в країні через різноманітні види злочинної діяльності нелегальних мігрантів у зоні збройних конфліктів. Правоохоронні органи взагалі не мають повної актуальної інформації щодо якісних і кількісних показників злочинності в зоні конфлікту, відповідно особливості криміногенної ситуації, зокрема криміногенних зв'язків нелегальної міграції зі злочинністю в умовах збройного протистояння потребують комплексних наукових досліджень.

Як результат, необхідним є активізація наукових досліджень нелегальної міграції як основним фоновим явищем для злочинності та вдосконалення організаційно-правових основ протидії нелегальній міграції в Україні.

Список використаних джерел:

1. Левковський В. Ф. Нелегальна міграція - загроза національній безпеці України. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2007. Вип. 16. С. 89-98.

2. Голова міграційної служби Максим Соколюк представив публічний звіт про роботу ДМС у 2017 році (фото, інфографіка) // Тверезий погляд: сайт. URL: <http://tverezo.info/post/45144> (дата звернення: 04.06.2021).

3. Римаренко Юрій Іванович Міжнародне міграційне право: Підручник. Університетський курс// КНУВС. Ін-т держави і права ім.В.М.Корецького НАН України. Ін-т законодавства при ВР України. Ун-т сучасних знань. Маріупольський держ. гуманіт. ун-т. – Київ: КНТ, 2007 р.– 639с.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Сідаш Альона Сергіївна

*курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)*

НАПРЯМКИ ТА АЛГОРИТМИ ДІЯЛЬНОСТІ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Почнемо з визначення, сектори реагування патрульної поліції (далі СРПП) формуються в підрозділи, відділення поліції ГУНП, в зоні обслуговування яких створюються підрозділи патрульної поліції Департаменту патрульної поліції Національної поліції України. не має місця в Україні [1].

Алгоритм дій співробітників поліції в складі групи при повідомленні про порушення чи іншу подію співробітникам поліції, які входять в групу СРПП, при отриманні інформації про порушення або інші події необхідно негайно прибути на місце події: час прибуття в міста до 5 хвилин. - за умови знаходження групи в відведеному для служби місці і до 7 хвилин. - якщо група задіяна з іншого місця; - час прибуття в сільську місцевість до 15 хвилин. - при знаходженні групи в зоні, відведеної для обслуговування, і через 20 хвилин. - якщо група задіяна з іншого місця. У разі складних погодних умов, руху і місцевості або інших непередбачених обставин загальний час прибуття групи на місце злочину і інших подій може перевищувати мінімальний час подолання відстані від місця наказу до місця події, місце злочину. Старший з групи РПП, першим прибув на місце

події, негайно повідомляє начальника РППП (заступнику начальника РППП, головному інспектору) про прибуття і візуальному огляді місця злочину і подальшому про подію. заходи, прийняті для захисту місця злочину і стану здоров'я особи, якій завдано тілесних ушкоджень, розмір збитку майну, заходи щодо встановлення особи злочинця та його затримання, необхідність спрямування СОГ на місце події та ін. В свою чергу, вживають необхідних заходів для забезпечення захисту місця аварії. Якщо заявник або інші особи, причетні до місця злочину, присутні на місці злочину, співробітники групи визначають їх стан здоров'я (при необхідності - домедичну допомогу потерпілим або викликають лікаря) і з'ясовують обставини злочину. Обов'язково дізнаються номер телефону та адресу електронної пошти заявника, а також зручний для нього спосіб отримати відповідь про результат розгляду його заяви або повідомлення (поштою, електронною поштою, з міського або мобільний телефон). При цьому група повинна виявити свідків, ознаки осіб, які вчинили злочини, та вжити заходів щодо їх затримання. Кримінальні співробітники угруповання в межах своїх повноважень застосовують вичерпні заходи з вивчення фактів, готують повне і всебічне розслідування інформації, збирають необхідні матеріали (підбір декларацій, складання звітів і довідок), при необхідності складають протокол про адміністративне правопорушення, проведення законних дій при провадженні у справі про адміністративні правопорушення, винесення офіційного попередження або попередження, проведення профілактичних бесід тощо. Якщо подія не вимагає додаткового розгляду, старша група готує звіт, в якому описує обставини події, вжиті заходи та результат розгляду апеляції, за результатами складає письмовий висновок громадянину, про розгляд заяви або скарги і суть рішення.

Отже, Сектори реагування патрульної поліції утворюються у відділах, відділеннях поліції ГУНП на території обслуговування яких не передбачено створення підрозділів патрульної поліції Департаменту патрульної поліції Національної поліції України [1].

Є дуже важливим, саме алгоритм роботи цього підрозділу. Правильне та чітке виконання відповідних дій є гарантом вдалої та ефективної роботи .

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 80731-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

2. Про Національну поліцію. Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII.
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

3. Довідник працівника поліції превентивної діяльності: навч. посібник / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, Засл. юрист України А.Є. Фоменко. Дніпро: ДДУВС, 2018. 180 с.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Кравчик Катерина Олександрівна

Курсант 2 курсу, спеціальність 081 «Право»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне право)

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Актуальність. Професійна діяльність співробітників поліції протікає в умовах цілого комплексу факторів, яких немає у повсякденному житті людини та характеризується високим нервово-емоційним навантаженням та рівнем фізичної активності. Співробітник поліції нерідко опиняється у різноманітних конфліктних ситуаціях, які також можуть бути небезпечними для життя та здоров'я не тільки них самих, але й оточуючих.

Таким чином, умови службової діяльності співробітників поліції пред'являють високі вимоги до професійної підготовки, та в першу чергу, доброї загальної та статичної витривалості, здатністю до швидкого прояву реакції та координації рухів, а тому потребує ефективного підходу до методів навчання. Одним з основних завдань фізичної підготовки, як складової частини професійної підготовки поліцейських, є зниження негативного впливу службової діяльності та забезпечення фізичної готовності до дій в небезпечних та екстремальних ситуаціях. Для вирішення цих завдань потрібно різноманіття рухових реакцій, необхідних для організму, тонке диференціювання та чіткість рухів. Також, велике значення має комплекс важливих якостей, які виступають як професійно значущі.

Виклад матеріалу. Насамперед, вольові якості, в основі яких полягає здатність до подолання труднощів в досягненні цілей, наполегливість, цілеспрямованість, а також відповідальність, самоконтроль, адекватність оцінювання себе, емоційна стійкість, які формується за рахунок наполегливості

та вимогливості до себе, що неможливе за відсутністю фізичних навантажень і розвитку особистої фізичної культури.

Кожна професія диктує свій рівень розвитку розумових, психічних і фізичних якостей, перелік професійно-прикладних умінь і навичок. Тому, якщо людина готується до професії інженера, йому необхідна професійно-прикладна фізична підготовка одного змісту, а майбутньому менеджеру і економісту - іншого. Ці відмінності відображені в цілях і завданнях професійно-прикладної фізичної підготовки як розділу навчальної дисципліни «Фізична культура». Можливість цих занять є в навчальній і вільний час.

Головна мета професійно-прикладної фізичної підготовки - це сприяти зміцненню здоров'я і збільшення ефективності роботи [2]. Ефективність роботи може бути збільшена через розширення фізіологічно допустимих меж її інтенсивності, а також через збільшення індивідуальної продуктивності, на рівень якої фізична підготовленість також надає певний вплив [4].

Отже, мета і завдання професійно-прикладної фізичної підготовки обумовлені в першу чергу вимогами, що пред'являються конкретною професією.

Професійно-прикладна фізична підготовка дозволяє розвивати фізичні здібності, формувати і покращувати рухові навички, виховати необхідні морально-вольові якості, збільшувати опір організму до негативного впливу особливих умов професійної діяльності. Цілі і завдання професійно-прикладної фізичної підготовки засновані на послідовному втіленні общепедагогических і основних принципів методики фізичного виховання, які конкретизуються щодо особливостей її змісту і побудови в реальних умовах професійної освіти і діяльності.

Ця інформація наводиться для розуміння послідовності вирішення педагогічних завдань в тижневому циклі. Відносно футболу ці загальні дані потребують поясненні. Така зв'язаність всіх видів підготовки передбачає усунення дисбалансу і оптимізує зв'язок всіх видів підготовки. Безсумнівно, існують інші різновиди побудови тренувальних навантажень [1].

Певна послідовність побудови занять на всіх етапах підготовки сприяє послідовному розвитку всіх необхідних якостей. Організм футболіста активно реагує на навантаження, пристосовуючи свої системи функціонально. Характер навантаження відповідає поступовому розвитку певних рухових якостей, і, підбираючи засоби швидко-силової спрямованості, потрібно пам'ятати, що такі вправи повинні наближати специфіку роботи м'язів до умов змагальної

діяльності. Якщо бути конкретніше, то необхідно розвиток всіх фізичних якостей футболіста, а також його ігровий витривалості, але за допомогою спеціальних вправ змагань [2].

У зв'язку з цим на цьому етапі необхідно поділ всіх засобів згідно тренувальних навантажень на розвивають і підтримують. Якщо робота буде проходити з середньою інтенсивністю, то вона не буде навантажувати футболіста і в той же час не буде забезпечувати його відновлення [3].

У сучасному світі люди все більше і більше звертаються до фізичної культурі з метою поправити своє здоров'я, підвищити життєвий тонус і просто добре відпочити. Існує різні види спорту, починаючи займатися ними, багато хто забуває, який вплив надає те, як правильно вибрати потрібний вид для кожного, які вправи підібрати для розвитку тієї чи іншої групи м'язів, також все забувають і про систематичності. Наприклад, відновленням і підтриманням форми молоді люди займаються в основному перед влітку, сезоном відпусток, пляжами і т.д. [4]

Також мало хто знає про те, які навантаження відчуває організм і як підібрати таку систему тренувань, навантажень, щоб домогтися вищих досягнень. Для того щоб серце було здоровим, а тіло сильним, потрібна регулярне фізичне навантаження. Фізичні вправи покращують настрій, підвищують м'язовий тонус, підтримують гнучкість хребта і допомагають запобігти хворобам.

Висновки. При проведенні заняття враховуються як індивідуальні можливості курсанта, так і вікова категорія. З кожним роком навантаження збільшується.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що пріоритетним напрямком діяльності вищих навчальних закладів системи МВС залишається розвиток фізичної підготовленості шляхом використання спеціальних методів і засобів. Підвищення професійної готовності курсантів МВС до ефективним діям в екстремальних умовах є важливим напрямком вдосконалення системи фізичної підготовки.

Список використаних джерел:

1. Барчуков І.С. Физическая подготовка личного состава спецподразделений. - М.: СпортАкадемПресс, 2014. 252 с.

2. Короткова О.В., Пугачева Н.Б. Здоровьеформирующее образование: опыт, проблемы, прогнозы // Сборники конференций НИЦ Социосфера. 2011. № 18. С. 109-125.

3. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.

4. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.

Науковий керівник: майор поліції, викладач кафедри спеціально фізичної підготовки Кириченко А.В.

Смаль Поліна Максимівна

Курсант 2 курсу, спеціальність 081 «Право»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне право)

ТАКТИКА САМОЗАХИСТУ ТА ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ

Актуальність. Військово-патріотичне виховання є тією областю діяльності, яка формує почуття, думки, ідеї, поняття, вчинки, пов'язані із захистом своєї Батьківщини. Сьогодні в нашій країні проблеми цивільно-патріотичного виховання є актуальними: дестабілізація і розшарування суспільства привели до зміни світовідчуття і ціннісних орієнтацій дітей та юнацтва; посилюється негативне ставлення до понять людської гідності, громадянського обов'язку, особистої відповідальності.

Зростаюча соціальна напруженість, деформація цінностей негативно впливають на моральне і фізичне здоров'я підростаючого покоління. Військово-патріотичне виховання - освітня технологія подвійного призначення, оскільки всіма доступними формами озброює юного громадянина найважливішими морально-психологічними якостями, необхідними як майбутньому захиснику

Батьківщини, так і цілком мирному людині. Сміливість, твердість характеру, фізична витривалість необхідні як захиснику Батьківщини, так і лікаря, інженера.

Виклад матеріалу. Як відомо, профілактика завжди краще, ніж усунення наслідків. Тому першорядне значення тактичного освітлення - пошук потенційних загроз з безпечної відстані. Потужний ручний тактичний ліхтар дозволяє підтримувати безпечну дистанцію до потенційних загроз і перевіряти маршрут свого руху здалеку [1].

При цьому необхідно особливу увагу приділяти затіненим зонам. Якщо робити це особливо ретельно, можна виявити загрозу заздалегідь і тим самим не залишити їй шансів на успіх. Даний фактор є першою лінією оборони з використанням тактичного освітлення.

Застосування засліплення противника.

Зазвичай тактичний ліхтарик видає досить світла, щоб засліпити беззбройного нападника на відстані і створити можливість для втечі. Особливо це важливо в разі, якщо противник причаївся в темряві, адже його зір більш адаптоване до нічного бачення. Тобто, фізіологічно його зіниці більш розширені[2].

Відповідно, раптове застосування променя від 100 люмен і вище може істотно знизити його можливості завдяки різкому засліплення, яке відбувається шляхом потрапляння світла на непідготовлені (розширені) зіниці. Як повідомив фахівець, якщо засліпити противника потужним променем, це дозволить триматися на відстані і шукати порятунку з більшою ефективністю, так як людина в цей час намагається відновити зір. Крім того, такий захист не підпадає під дію кримінального кодексу.

Постійне вдосконалення прийомів фізичного впливу надає можливість відпрацювати техніку виконання його деталей, визначити раціональне співвідношення фаз напруження і розслаблення, поширити обсяг тактичних варіантів його використання тощо [3].

Одним із напрямів підвищення якості володіння прийомами фізичного впливу є наближення навчальних вправ до умов реального двобою, надання їм психічної та фізичної напруженості. Навчально-тренувальні поєдинки і є таким способом, який вимагає, з одного боку, прояву сили, спритності, швидкості, спеціальної витривалості, досконалого володіння технікою прийомів, психічної готовності до бою, тактичної освіченості, а з другого, якраз і виховує всі ці якості в єдності [4].

Виділяють кілька видів навчально-тренувальних поєдинків, які застосовуються на різних етапах навчання та відрізняються навчальними завданнями, що вирішуються при їх виконанні: повністю зумовлені, частково зумовлені та вільні поєдинки. Кожен з цих видів має певні організаційні та методичні особливості, які слід враховувати при плануванні та проведенні занять, спрямованих на оволодіння прийомами тактики самозахисту та особистої безпеки [5].

Прийоми самозахисту в бойовому хортингу включають захист від широкого спектру незброєних, але дуже небезпечних атак, таких як удари руками і ногами, задушення, захвати та утиски голови, тулубу, кінцівок тощо. До них також належать небезпечні для життя ситуації, коли агресор озброєний палицею, ножем, пістолетом або навіть ручною гранатою.

На самому початку розвитку бойового хортингу інструктори зіткнулися з необхідністю навчати ефективно і швидко певну кількість працівників поліції, які мають абсолютно різний рівень фізичної підготовки – від вчорашніх випускників спеціалізованих спортивних шкіл, які знаходяться в прекрасній фізичній формі, до абсолютно неспортивних сорокарічних резервістів. Як результат, техніки самозахисту в бойовому хортингу можуть успішно застосовуватися чоловіками і жінками, незалежно від їх різних фізичних даних, здібностей, сили і віку.

Прийоми самозахисту в бойовому хортингу будуються на простих і природних рухах, які вкрай ефективні і легкі у вивченні. Працівники поліції навчаються застосуванню цих принципів і прийомів у різних ситуаціях, діючи в темряві, в положенні сидячи або лежачи, в інших ускладнених ситуаціях, коли вони повинні захистити себе, незважаючи на те, що їх можливість рухатися сильно обмежена.

Зазвичай тактичний ліхтар - це міцний пристрій. При певних навичках моторики його можна перетворити на зброю самозахисту. Для цього використовуються торцева частина (короткі моделі) або безель як набалдашника (довгі моделі). Крім того, той, хто захищається може застосовувати світловий функціонал: різко включати і вимикати світло, спрямований на супротивника, тим самим, його для проведення удару ногою чи рукою.

Процес оцінки ризиків передбачає збір та оцінку отриманої поліцейським інформації з метою відповідного реагування та мінімізації ризиків (низьких, середніх та високих) для всіх учасників ситуації.

Процес оцінки ризику повинен постійно змінюватися:

- залежно від розвитку ситуації;
- залежно від отримання додаткової інформації [3].

Оцінку ризиків можна проводити різними способами, залежно від ситуативних чинників та від типу події (наприклад, заплановані події у порівнянні з подіями, що розгортаються, та зі спонтанними подіями).

Першою складовою оцінки ризиків є «Ситуативні фактори». Ситуативні фактори можуть змінюватися протягом усієї події, що, зі свого боку, вимагає безперервної оцінки ризиків з належним урахуванням змін ситуації. Отже, ситуація сприймається як постійно прогресуюча подія, яку зображено круговими стрілками. Деякі з цих факторів можуть підпадати під декілька категорій (тобто навколишні умови, поведінка правопорушників, часово-просторове сприйняття ситуації поліцейським тощо).

Навколишні умови. Можливі ситуації, коли умови довкілля можуть впливати на оцінку ситуації поліцейським:

- погодні умови;
- освітлення;
- місцезнаходження;
- укриття, прикриття (маскування);
- біологічно небезпечні речовини / тілесні рідини організму.

При раптовому нападі одного злочинця необхідно негайно застосувати один з прийомів самозахисту, затримати його і доставити до органу поліції.

При раптовому груповому нападі необхідно відскочити в сторону, щоб найближчий злочинець перегородив своїм тілом підхід іншим і ударом ногою в коліно або промежину зупинити його напад.

Маневруючи і завдаючи ударів, необхідно прагнути збити з ніг 1-2 нападників з тим, щоб в разі реальної небезпеки мати можливість відскочити в сторону.

Застосовуючи прийоми самозахисту, необхідно використовувати обманні рухи для того, щоб було зручніше захопити злочинця на той чи інший прийом. Якщо ж злочинець перший захопить на той чи інший прийом, то слід врахувати, що вибір кращого відповідного прийому на той чи інший захоплення вимагає часу, за яке злочинець також встигне багато врахувати і зірве цей кращий прийом, ніж будь-який інший, але проведений швидко і раптово. Тому швидкість і раптовість дій в цей період набуває вирішального значення [5].

Для застосування прийомів самозахисту повинні використовуватися слабкі сторони злочинця, а також сприятливі моменти і положення, займані ним.

Проти фізично сильного і розвиненого злочинця слід застосовувати прийоми самозахисту, попередньо вивівши його з стійкої рівноваги або чим-небудь, відволікаючи його увагу.

Обставини сучасної дійсності із зіткненнями інтересів численних суб'єктів такі, що від кожного вимагають здатності захистити себе, своїх близьких, свою власність, свої права і свободи від різноманітних зазіхань. З усього спектра всіляких важких і екстремальних ситуацій, в яких людина змушена демонструвати досить рішучі дії, найбільшу увагу правових інститутів викликають ті, які мають характер кримінально релевантного протидії агресії, пов'язаної з загрозою для життя. Реалізована в цій сфері самооборона зберігає неоднозначність оцінного тлумачення обґрунтованості різних типів відповідного поведінки з боку об'єкта насильницьких дій [1-3].

Незважаючи на уточнення в правових нормативних документах формальних ознак обґрунтованості самооборони, різноманіття реальності при аналізі конкретних подій продовжує викликати досить істотне розбіжність думок. Розгляд питань правомірності віднесення тих чи інших дій до акту самооборони і меж допустимості її надання неминуче наштовхується на необхідність врахування людського фактора, тобто. е. психологічних проявів суб'єкта протидії насильству.

Висновки. Таким чином, техніка і тактика самозахисту є важливою частиною системи бойового хортингу. Принципи бойового хортингу набагато більше, ніж просто безладна колекція корисних прийомів.

Кожен з прийомів самозахисту може бути вибраний і проаналізований з методичної точки зору. Знаючи, розуміючи і застосовуючи ці принципи, ви зможете реагувати з правильними відповідними діями на інцидент, в якому ви опинилися, і діяти більш доцільно в реальних ситуаціях.

Тренуючись згідно з цими принципами, практикуючись у діях проти варіацій атак і навчаючись критично оцінювати небезпеку та вибирати вирішення проблем, ви, безсумнівно, підготуєте себе до того, щоб діяти більш ефективно в ситуаціях реальної насильницької конфронтації.

Список використаних джерел:

1. Наилучшая практика первоначальной полицейской подготовки – аспекты учебной программы. Составлено Старшим полицейским советником

Генерального секретаря ОБСЄ. Серія публікацій ОСВПД, том 5, 2009. 56 с.
URL:<https://www.osce.org/ru/secretariat/109934?download=true>.

2. Коломієць Ю. М., Пашаєв А. З., Уварова О. Ю. Удосконалення рівня фізичної підготовки курсантів ВНЗ МВС України шляхом проведення секційної роботи із спортивних єдиноборств. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: зб. наук. пр. (24 трав. 2018 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Харків: ХНУВС, 2018. С. 73–76.

3. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ МВС України від 26 січня 2016 року № 50. Офіційний вісник України. 2016. № 22. Ст. 42.

4. Пашаєв А. З., Трішин К. О. Проблемні питання рівня фізичної підготовки працівників патрульної поліції. Службова підготовка як система заходів, спрямованих на удосконалення знань, умінь та навичок працівників Національної поліції України: матеріали круглого столу, м. Одеса, 02 лист. 2018 р. Одеса: ОДУВС, 2018. С. 125–127.

5. Вехтєв В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтєв, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.- практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.

Науковий керівник: майор поліції, викладач кафедри спеціально фізичної підготовки Кириченко А.В.

Гардер Юлія Володимирівна

*Факультет підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ВИДИ ОПОРУ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Практика трактує, що законні вимоги і дії працівника поліції в ряді випадків викликають *опір* – протидію з боку правопорушника. Опір – це вербальні або фізичні дії особи, спрямовані на те, щоб уникнути або завадити законним вимогам, діям поліцейського. Відтак, поліцейським надано право

застосовувати силу для зупинки опору або забезпечення особистої безпеки чи безпеки інших осіб. [1]

Взагалі існує як мінімум десять різних типів визнаного опору. Наприклад, якщо повернутись спиною до поліцейського та ігнорувати його, це вважатиметься пасивним опіром. Фізичний напад на поліцейського - активний опір, і він підлягає покаранню.

Основні види опору:

- *Мовний опір* – невиконання, заперечення, ігнорування вербальних вимог, команд поліцейського (рівень використання поліцейським сили, який не включає фізичного контакту з особою та полягає у висловленні поліцейським законних вимог, повноважних рекомендацій, використовуючи лише силу та енергію свого голосу). Це лише вербальне сперечання або мовчазне ігнорування законних вимог поліцейського, що виключає фізичний контакт особи з поліцейським.

- *Пасивний опір* – найнижчий та фактично перший фізичний опір поліцейському. Пасивний опір найчастіше виражається у відсутності рухів, тобто особа вдає з себе «пасивну вагу», при цьому особа не має наміру та не намагається атакувати, ударити або травмувати поліцейського (наприклад, мирний сидячий страйк).

- *Захисний опір* – цей рівень опору здебільшого трапляється при спробі провести прийом затримання або при застосуванні інших прийомів, які контролюють рухи, та складається з фізичних дій особи, що заважають поліцейському встановити контроль (забирання рук, відштовхування), але при цьому особа не має наміру та не намагається атакувати, ударити або травмувати поліцейського.

- *Активний опір* – це спроба особи вдарити, травмувати або чинити інші перешкоди законним діям поліцейського щодо припинення протиправних дій, затримання або контролю за рухами та поведінкою особи. Ми всі багато разів його бачили по телебаченню, в новинах, навіть у кінофільмах, напевно, не знаючи, що він має законну назву: активний опір. Термін означає ситуації, в яких фізична особа чинить опір чи перешкоджає діям правоохоронця та вступає у фізичний контакт з ним у процесі.

- *Активна агресія* – складається з будь-яких дій особи, що своєю небезпечністю потребують та виправдовують застосування поліцейським

вогнепальної зброї. Це може бути опір законному арешту або безпосередній груповий озброєний напад на поліцейського або громадян.

Застосування сили – це будь-які дії поліцейського, які включають фізичний контакт з особою в певній ситуації, дії, які здійснено поліцейським, щоб домогтися виконання своїх законних вимог, для припинення та контролю за небезпечною, агресивною поведінкою особи, яка своїми діями може зашкодити здоро'ю та загрожує життю поліцейського або громадян; захисту державної та іншої власності; припинення втечі підозрюваних; відновлення порядку в місцях позбавлення волі та інших випадках, установлених законом (*Закон України «Про Національну поліцію»*).

Враховуючи те, що Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку в її структурі діє Департамент патрульної поліції, який організовує діяльність підрозділів патрульної поліції, здійснює контроль за їх діяльністю, надає їм організаційно-методичну і практичну допомогу та здійснює їх інформаційно-аналітичне, матеріальне-технічне та фінансове забезпечення.[2]

Відповідно, Департамент патрульної поліції є міжрегіональним територіальним органом Національної поліції, який створюється, ліквідується та реорганізовується Кабінетом Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України в установленому законом порядку.[3]

Отже, можна зробити висновок, що, очевидно, необхідна підготовка поліції до практичної техніки та деескалація заряджених ситуацій за допомогою вербальних та невербальних комунікацій, навчання та досвід призведе до збільшення ймовірності відповідного професійного реагування на ту чи іншу ситуацію.

Список використаних джерел:

1. Положення про Департамент патрульної поліції, затверджено Наказом Національної поліції N 73 від 06.11.2015, п. 1// URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/>
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII, ст.43, 44/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

3. . Положення про Департамент патрульної поліції, затверджено Наказом Національної поліції No 73 від 06.11.2015, п. 3// URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/>

Науковий керівник: викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки Діщенко Д. В.

Франделіус Едуард Андрійович

курсант 2-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділу кримінальної поліції

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Основним завданням діяльності підрозділів поліції превентивної діяльності Національної поліції України є охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави. Правові засади такої діяльності визначено у різних нормативно правових актах як права України, так і міжнародного права, зокрема: Конституції України; Законі України «Про національну поліцію» від 2 липня 2015 р.; Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р.; Законі України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р.; Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р.; Загальній декларації прав людини від 10 грудня 1948 р.; Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми та експлуатацією проституції третіми особами від 2 грудня 1949 р.; Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.; Міжнародному пакті про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.; Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р.; Декларації про поліцію від 8 травня 1979 р.; Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 р.; Конвенції ООН про заборону катувань та інших нелюдських, чи таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання від 10 21 грудня 1984 р.; Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 р.; Європейському кодексі поліцейської етики від 19 вересня 2001 р. тощо. Забезпечення прав людини в діяльності підрозділів поліції превентивної діяльності здійснюється за

рахунок дотримання таких стандартів: підрозділи поліції превентивної діяльності у своїй роботі керуються принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Верховенство закону застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини; При виконанні своїх завдань підрозділу превентивної діяльності поліції забезпечують дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, схвалення яких Верховною Радою України і сприяє їх реалізація; підрозділи превентивної поліції гарантують захист прав і свобод людини незалежно від політичних переконань і партійної приналежності; Обмеження прав і свобод людини допускаються тільки з причин, викладених у Конституції і законах України, і в порядку, необхідному для виконання функцій поліції. Здійснення заходів щодо обмеження прав і свобод людини має бути негайно припинено, якщо мета застосування цих заходів досягнута або їх подальше застосування не є необхідним. Підрозділи превентивної поліції інформують органи влади і місцеві органи влади, а також населення про свою діяльність в області захисту і захисту прав і свобод людини, попередження злочинності, громадської безпеки та порядку. Проекти нормативно-правових актів про права і свободи людини підлягають публічному обговоренню в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України; У своїй роботі поліцейські підрозділи поліції з профілактики повинні: поважати право на життя кожного; ні в якому разі не робить, не підбурював або не виправдовує будь-які форми тортур або нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання; Справедливо виконувати свої обов'язки, керуючись, зокрема, принципами неупередженості та недискримінації; Завжди думайте про основні права всіх, таких як свобода думки, совісті, релігії, переконань, зібрань, пересування і безперешкодного використання власності; діяти чесно і з повагою до суспільства, приділяючи особливу увагу становищу людей, що належать до найбільш вразливим групам; виконувати накази, законно віддані їх керівництвом, і не виконувати явно незаконні накази і повідомляти про такі наказах, не побоюючись покарання; Застосовуйте силу тільки тоді, коли це абсолютно необхідно і тільки в тій мірі, в якій це необхідно для досягнення законної мети; боротися з усіма формами корупції в поліції; Дотримуватися принципів, згідно з якими кожна особа, обвинувачувана у вчиненні злочину,

вважається невинною доти, поки воно не буде засуджено судом, і що кожна особа, обвинувачувана у вчиненні злочину, має певні права, зокрема право бути негайно поінформованим про висунутих проти нього звинуваченнях і підготувати його / її захист або особисто, або через юридичну допомогу за їх вибором тощо; Підрозділи поліції з профілактичної діяльності не має права відмовити або відкласти розгляд заяв з метою захисту прав і свобод людини, юридичної особи, інтересів суспільства і держави від неправомірного втручання в відношенні вихідного дня, свята. або вихідний День або кінець робочого дня; Підрозділи превентивної поліції для захисту прав і свобод людини, запобігання загрозам громадської безпеки та порядку або припинення їх порушення, також застосовують превентивні і примусові заходи поліції відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» в межах їх компетенція.

Отже, основним завданням діяльності підрозділів поліції превентивної діяльності Національної поліції України є охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави. Правові засади такої діяльності визначено у різних нормативно правових актах як права України . Дотримуватися принципів, справедливо виконувати свої обов'язки у своїй роботі .

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015.
3. Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.

***Науковий керівник:** викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.*

Гардер Юлія Володимирівна

*Факультет підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ КОНОПЛІ ТА МАРИХУАНИ В УКРАЇНІ

Вступ: Легалізація марихуани або коноплі, вона є нелегальною. Справа в тому, що конопля містить психоактивні речовини, які можна використати для виготовлення потужних наркотиків сенсимілії та гашиша. Але все ж таки конопля поступово легалізується. Багато хто вважає, що піонером тут є

Нідерланди, але насправді це не так. Перша країна яка повністю легалізувала марихуану — це Уругвай. Сталося це 10 грудня 2013 року. Перед тим за легалізацію коноплі проголосували депутати Уругвайського парламенту. Між іншим, на продаж марихуани в Уругваї встановлена державна монополія. Якщо ви хочете купити цей наркотик, вам потрібно спочатку зареєструватися у базі даних людей, які вживають марихуану. Зробити це можна лише по досягненні 18 років. Тоді ви зможете купляти не більше 40 грамів марихуани на місяць в аптеках, які мають спеціальну ліцензію.

У рослині багато канабіноїдів – близько 40. Але лише один – тетрагідроканабінол – має психоактивну дію. Цей канабінол концентрується у верхній частині суцвіття коноплі і в її пилку.

У господарстві й інших сферах багато застосовуються інші компоненти рослини, і завдяки генній модифікації навчилися вирощувати коноплі без вмісту тетрагідроканабінолу.

«Вся проблема в тому, що марихуана внесена Конвенцією ООН 1961 року в перелік наркотичних речовин, навіть сильнодіючих. Із цього і випливають обмеження на коноплі. Коноплі використовуються в Україні, але раніше вони були такі, як росли, тобто генетично не змінені». На сьогодні вирощування, зберігання, транспортування, реалізація марихуани – це все складові злочину.

В Україні марихуана досі є забороненим до обігу наркотичним засобом. Точної статистики споживання РБК-Україна не змогли надати ні офіційні відомства, ні громадські активісти, але, якщо посилається на дані щорічного звіту ООН, то в минулому році в нашій країні канабіс вживало не більше 3% населення (з розрахунку, що в Україні проживає понад 40 млн чоловік). Для порівняння – в РФ цей показник становить 3,5%, в Польщі – 4,6%, в Білорусі, Румунії та Молдові – до 2%. [

У Грузії, чий досвід проведення економічних реформ часто є прикладом для України, марихуана популярна у 2,7% населення (в країні мешкає близько 4 млн осіб). 30 липня Конституційний суд Грузії скасував кримінальне покарання за вживання канабісу, якщо воно не було скоєно в публічному місці або в присутності неповнолітніх. В Україні цю новину в ряді ЗМІ і соцмережах трактували, як повну легалізацію марихуани. Багато українських ЗМІ подали цей факт як повну легалізацію вживання марихуани в Грузії. Але декриміналізація її вживання не поширюється на обіг і зберігання канабісу.

У нашій країні практично аналогічна ситуація – вживання марихуани також не заборонено, але ось виготовлення, транспортування і продаж канабісу та похідних від нього речовин – під адміністративною та кримінальною відповідальністю. Згідно ст. 44 Кодексу про адміністративні правопорушення, за обіг цього наркотику в малих кількостях (до п'яти грам) без мети збуту передбачено покарання від штрафу в 425-850 гривень до арешту на термін до 15 діб. За зберігання та перевезення без мети збуту більшої кількості марихуани ст.309 Кримінального кодексу передбачає покарання від штрафу в 850-1700 гривень до тюремного ув'язнення терміном до трьох років. Українське законодавство також передбачає адміністративну відповідальність за вирощування до 10 кущів конопель – до 1700 гривень штрафу з конфіскацією рослин, понад – аж до позбавлення волі до трьох років.

З медичної точки зору, канабіс – також заборонений в Україні наркотик. Урядова постанова №770 від 2000 року, внесла його і похідні речовини в список особливо небезпечних наркотичних засобів, обіг яких в країні заборонений, поряд з героїном і опіумом. Зокрема, шкідливим для здоров'я чиновники визначають головний компонент каннабісу – тетрагідроканнабінол (ТГК) і каннабідіол (КБД), який у світовій практиці не є психоактивних речовиною, але впливає на нервову систему. Використання канабісу в США, ЄС, Ізраїлі та інших країнах в медичних цілях все частіше породжує в Україні дискусії з приводу необхідності ввести так званий “легалайз” – тобто, дозволити медичне і рекреаційне вживання марихуани.[1]

Передбачає використання каннабіса виключно в терапевтичних цілях, причому, не обов'язково в чистому вигляді. Препарати з вмістом канабісу відпускаються пацієнтові за рецептом лікаря і тільки для лікування певних хвороб. «Препарати канабісу використовуються також в якості протисудомних, седативних ліків для лікування різних симптоматик. Вони провокують апетит у хворих на анорексію, допомагають зняти прояви епілепсії, хвороби Паркінсона, хвороби Альцгеймера, застосовуються при аутизмі, аутоімунних захворюваннях, глаукомі».

Критики легалізації канабісу з медичною метою звертають увагу на те, що це робити зарано, оскільки довгострокові побічні наслідки вживання таких препаратів досі недостатньо дослідженні. Не достатньо досліджена й дія, яку має медичний канабіс при його вживанні при певних хворобах. Крім того, критики вказують на існування загрози виникнення наркотичної залежності у людей, які

вживають канабіс або препарати, виготовлені на його основі. Отже, перш, ніж легалізувати медичний канабіс потрібно провести ґрунтовні дослідження його впливу на здоров'я людини та клінічні випробування відповідних препаратів.

Заборона канабісу в Україні

Саме через психоактивну дію канабіс та продукти з нього були заборонені ще в 1961 році. Тоді була підписана міжнародна Єдина конвенція про наркотичні засоби. Україна теж ратифікувала цю конвенцію. Оскільки йдеться про контроль за особливо небезпечними наркотичними речовинами, кожна із сторін, котра приєдналась до цієї конвенції, може вжити додаткових. за останні декілька років багато країн легалізували продаж канабісу (марихуани) у медичних цілях.

Було проведено багато досліджень і доведено, що існує реальна користь від лікування такими препаратами для осіб, які страждають від певних важких хвороб. важливою особливістю є те, що встановлюється певна межа споживання та зберігання канабісу (марихуани) та діяння, які раніше карались позбавленням волі декриміналізуються. [3]

Висновок: Отже, напрями організації взаємодії діяльності суб'єктів запобігання поширенню наркоманії, незаконному наркообігу, у тому числі й схилянню до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, зокрема, це: спільне запобігання відтоку наркотиків із законного (легального) обігу; зменшення шкоди від наслідків незаконного вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; додержанням антинаркотичного законодавства та удосконалення державного контролю за обігом наркотиків в Україні; проведення інформаційної роботи щодо: недопущення немедичного вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, схилянню до їх вживання та небезпеки, які несуть у собі психоактивні речовини; виявлення нових видів наркотиків та психоактивних речовин і прийняття оперативних рішень щодо доцільності здійснення заходів контролю за ними; визначення причин злочинів у сфері наркообігу та пов'язаних з ними правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Данилевська Ю.О. кваліфікуючі ознаки як засоби диференціації кримінальної відповідальності за вчинення злочинів у сфері обігу наркотиків / Ю.о. данилевська // науковий вісник львівського державного університету внутрішніх справ. – 2015. – С. 313–324.

2. Ревякін Д.В. окремі питання кримінальної відповідальності за статтею 309 кримінального кодексу України / д.М. ревякін. – х.: Молодий вчений, 2017. – С. 384–386

3. Стрільців О.М. запобігання наркозлочинності: досвід нідерландів / о.М. Стрільців // науковий вісник національної академії внутрішніх справ, 2016. – С. 207–221.

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент
кафедри кримінального права Бабанін С.В.*

Браунагель Олег Віталійович

курсант 2 курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ

Стратегія національної безпеки України [1, п. 4.4] і Концепція розвитку сектора безпеки і оборони України [2] для забезпечення громадської безпеки та порядку були визнані Міністерством внутрішніх справ України та Національним Поліцією України як один з основних напрямків розвитку України визнає складові сектора безпеки і правозастосування в державі. Організація діяльності превентивних підрозділів з підтримки громадської (суспільної) безпеки і порядку повинна мати високу ефективність заходів на основі раціонального розподілу сил і засобів, правильного використання, своєчасного маневрування і несення бойового чергування на дорогах і в умовах експлуатації. В інших місцях громадські (суспільні) простору забезпечують постійну готовність до дії в разі зміни оперативної ситуації, в особливих випадках, в надзвичайних обставинах. Організація діяльності підрозділів профілактичних заходів з підтримки громадської (суспільної) безпеки і порядку включає:

- Розслідування, оцінка та аналіз оперативної обстановки - це аналіз даних, що характеризують стан громадського (суспільного) порядку і злочинності, ефективність використання сил і ресурсів підрозділів державної поліції для захисту населення. (Цивільний) порядок, інші умови і чинники території, що обслуговується, що впливають на рішення завдань, кількість та тип підприємств,

населення і вулиці, наявність домоволодінь, комерційних культурних і освітніх установ, кліматичні умови, стан зв'язку і ін. По-перше, на основі оцінки і аналізу оперативної ситуації робляться висновки, формулюються ідеї і рішення, а також розробляються основні заходи по їх реалізації;

- Розробка і прийняття управлінських рішень та організація підтримки громадської безпеки та порядку. На основі комплексної інвентаризації та аналізу оперативної обстановки і з урахуванням соціально-економічних змін в зоні обслуговування підрозділу державної поліції розробляють і приймають план комплексного розгортання сил і ресурсів (індивідуальне розгортання), основний документ по організації забезпечення громадської (суспільної) безпеки і порядку [3].

- Командування підрозділів і патрульних підрозділів повинно забезпечувати високу ефективність дій, засновану на раціональному розподілі сил і засобів, їх широке використання, своєчасному маневруванні і активному використанні на дорогах і інших громадських місцях, збереженні постійної готовності до раптового виконання Завдань. виникають при стані припинення експлуатації, в особливих випадках, в аварійних ситуаціях. Управління частинами і патрульними загонами - це цілеспрямована діяльність начальників, командирів і оперативних підрозділів державної поліції з командування збройних сил і засобів, які виконують завдання з підтримання громадської (суспільної) безпеки і порядку, а також боротьба з кримінальними злочинами. Управління підрозділами і патрульними командами здійснюється через: розробку та прийняття рішень; Забезпечення силами і засобами виконання поставлених завдань, вказівка команд; Організація взаємодії, підтримання постійного зв'язку з частинами і патрульними підрозділами, своєчасний обмін інформацією; Гнучкість і маневреність збройних сил і засобів; Контроль за організацією та наданням послуг; Облік і оцінка результатів діяльності підрозділів і патрульних груп. Державну політику в галузі забезпечення громадської безпеки та порядку здійснює Управління превентивної діяльності Державної поліції (далі - ДПД Державної поліції).

Основними завданнями і функціями ДПД Національної поліції є: 1) заходи щодо забезпечення громадської безпеки та порядку на вулицях, площах, парках, стадіонах, вокзалах, аеропортах, морських і річкових портах та інших громадських місцях, особливо коли проведення торгових ярмарків (мирні зібрання, культурні, візуальні і громадські релігійні заходи, вибори і

референдуми) і спортивних заходів (футбольні матчі та інші великі спортивні заходи), організація створення відповідних записів, запобігання і припинення групових порушень громадського (цивільного) порядку, масові заворушення; 2) організація та виконання правил дорожнього руху, контроль за дотриманням правил дорожнього руху їх учасниками і законністю руху транспортних засобів на дорожньої мережі, а також забезпечення супроводження транспортних засобів у передбачених законом випадках. Аналіз обставин і причин дорожньо-транспортних пригод на дорожньої мережі; 3) Контроль за дотриманням вимог Закону України «Про дорожній рух», правил, норм і стандартів з питань безпеки дорожнього руху власниками (володільцями) транспортних засобів, а також громадянами, посадовими особами та посадовими особами, які відповідають вимогам вимоги до технічного стану транспортних засобів та захисту довкілля від шкідливого впливу; 4) Контроль за дотриманням спеціальних правил і процедур зберігання та використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної захисту, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин фізичними та юридичними особами, які перебувають під ліцензійної системою. ; 5) дотримання в установленому законом порядку вимог законів та інших правових актів, що стосуються опіки, нагляду за опікою над дітьми-сиротами та дітьми, які залишились без піклування батьків, заходів з попередження бездоглядності дітей, злочинів у безпосередній близькості від дитини, також відповідає соціальному патронату. для дітей, які відбули термін позбавлення волі. Прийміть заходи щодо запобігання та припинення домашнього насильства. Організовує індивідуальну профілактичну роботу з неповнолітніми-нелегалами по недопущенню участі дітей у злочинній діяльності, пияцтво, жебракування та іншій незаконній діяльності [4].

Список використаних джерел:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України»: Указ Президента України від 14 березня 2016 року № 92/2016. 59
3. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: методичні матеріали для курсантів / Н.І. Дідик, С.С. Єсімов, Д.І. Йосифович, М.В. Ковалів, Я.М. Когут. Львів: ЛьДУВС, 2010. С. 41-42. 60

4. Про затвердження Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України: Наказ Національної поліції України від 27.11.2015 №123.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Мала Інна Ігорівна

*курсант 2-го курсу, спеціальність 262 "Правоохоронна діяльність"
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ПРАВО (Адміністративне та фінансове право)

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО МІЖ ЖІНКОЮ ТА ЧОЛОВІКОМ

Домашнє насильство вони існує у всіх країнах, в соціальних групах, взагалі всюди. І Україна теж виділяється рівнем насильства по відношенню жінок, дітей та чоловіків. Але гострою темою є насильство по відношенню жінок. Це ті жінки, які не можуть себе захистити. Кожна треті жінка в світі страждає від насильства, але не всі звертаються до поліції за допомогою[1].

За певною статистикою Міністерства Внутрішніх справ за останні роки в Україні провело статистичний звіт по відношенню до жінок, які потерпають від насильства складають певні 85-90 % [2].

Певну проблему дослідили вчені науковці, такі як: О. Бандурка, А. Блага, О. Джужа, М.Качинська, Л. Крижна, О. Костирь, Ю. Крупка, К. Левченко, О. Литвинов, Г. Мошак, М.Панов, Я. Сотак та інші.

А також у 2011 році були прийнято рішення Ради Європи No 210 – щодо Конвенцію про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами [3].

Згідно за даною конвенцією було прийнято Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству над жінками та домашнього насильства і боротьбу з цими явищами» [4].

Що є таке «домашнє насильство» потрібно розібрати, для кращого розуміння. «Домашнє насильство» - це дія, характерна для фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються між родичами або подружжям чи між іншими людьми, які спільно проживають, але не перебувають у родинних відносинах чи у шлюбі між собою.

Для жінок, які потерпають від насильства було зроблено притулки, куди жінки можуть звернутися в любий час для подальшого проживання.

Від тепер ці притулки почали тільки створюватись. У одному притулку можуть бути по 15 осіб. Спеціалізовані притулки для постраждалих жінок за допомогою міжнародних донорів створені та вже діють сьогодні, крім Київської області, в місті Києві, Харкові, Бердянську, Маріуполі, Кривому Розі, Слов'янську, у Вінницькій області.

Ну а також сам кривдник може залишити місце спільного проживання, і звісно ж наближуватись до постраждалої особи на певну відстань. Кривднику буде заборонено контактувати с особою у будь-якій формі спілкування.

Жінки мають право вимагати від чоловіка-кривдника матеріальну компенсацію на лікування, на оренду житла, якщо ж діти то на утримання дітей в матеріальній формі. Такими діями законодавство забезпечую певними заходами безпеки до постраждалої особи. Такі заходи мають певним вплив на захист по відношенню насильства між жінкою та чоловіком.

Отже, ми можемо зробити висновок, що від домашнього насильства потерпають в більшості жінки. Для них зроблені спеціальні притулки для безпечного проживання. А також надані заходи безпеки, якими вони можуть користуватися. Жертвою насильства може стати кожен, але не кожен готовий допомогти та підтримати.

Список використаних джерел:

1. Качинська М. О. Причини латентності насильства в сім'ї. Журнал східноєвропейського права. 2016. № 33. С. 27–32.
2. Качинська М. О. Діяльність поліції у разі виявлення фактів насильства у сім'ї. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Юридичні науки. 2017. Вип. 2.Т. 2. С. 35–38.
3. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Council of Europe Treaty Series. 11 of May 2011. No 210. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list> (дата звернення: 06.06.2021)
4. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству над жінками та домашнього насильства і боротьбу з цими явищами : закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII: закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII // База даних (БД) «Законодавство України»/

Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19>
(дата звернення: 06.06.2021).

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Мухамадєєв Нікіта Рудольфович

*здобувач вищої освіти 2 курсу факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції*

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне та фінансове право)

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ

Термін "масова акція" в українському законодавстві та інших нормативних актах стосується лише правоохоронної діяльності Національної поліції. Він широко використовується як у відомчих правилах, так і в офіційних документах Національної поліції України (далі - НПУ). Однак на сьогоднішній день не існує єдиного наукового визначення цього терміна.

Беручи до уваги поняття "масові заходи", зміст підкреслює такі особливості:

1. наявність великого скупчення людей;
2. організація дій;
3. встановлення мети або з певної цілі;
4. перебування в громадських місцях;
5. правила проведення масових заходів.

Національна поліція керується Конституцією України, українськими законами, розпорядженнями Президента України та рішеннями Верховної Ради України відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів, правилами МВС України, та іншими нормативно-правовими актами. Відділ здійснює свою діяльність відповідно до принципів верховенства права, гуманності, прозорості та поваги прав людини.

Сьогодні масові заходи проводяться регулярно і охоплюють майже все суспільне життя - економіку, політику і навіть культуру. Незважаючи на те, що їх кількість є засобом для реалізації прав громадян та відновлення

справедливості, під час їх реалізації кримінальні правопорушення часто вчиняються в таких умовах, які можуть впоратися з громадським порядком та масовим підбурюванням.

Проведення будь-якого публічного заходу контролюється правоохоронними органами, тому слід подбати дуже ретельно, щоб підготуватися до цього заходу. Крім того, питання проведення масових заходів має бути підтверджене законом.

Накопичений досвід та досвід правоохоронних органів у сфері захисту державних закупівель під час публічних заходів дозволяє зробити такі висновки:

По-перше, наукове обґрунтування використання вдосконалених форм і методів планування, діяльності органів НПУ у галузі охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю має велике значення при проведенні масових акцій. Успіх плану державних закупівель певною мірою залежить від виникнення відповідальності та чіткості та регулювання фактичного складу за особливих обставин відсутності послуги. По-друге, необхідною умовою якості публічних заходів є систематичний та об'єктивний контроль за їх проведенням, який, спрямований на підвищення рівня організаційно-оперативної діяльності органів та підрозділів. По-третє спеціалізація захисту державних закупівель під час масових заходів, на відміну від звичайних умов, вимагає застосування певного обмежувального режиму, який гарантує наявність відповідних процедур.

Також успішне рішення щодо вирішення проблеми захисту суспільного життя, оскільки це залежить від чіткого виконання функціональних обов'язків усіма командами та взаємодії всіх супутніх служб, та одним з важливих моментів в організації забезпечення надійного громадського порядку під час публічного заходу є підготовка до контакту з цікавими службами, що забезпечують надійність загальної події, яка експлуатує всі елементи безпеки в цей період.

Отже, під час масового вторгнення на стадіон та інші приміщення в приміщенні диригент глядача займає своє місце під час підготовки плану ОПП та евакуації об'єктів після події, оскільки тут основна небезпека пов'язана із серйозними наслідками.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості
4. Верховної Ради УРСР. – 1984. – додаток до № 51. – Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).
5. Кодекс адміністративного судочинства. –К., 2005.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Верескун Микола Сергійович

курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Ми розглянемо громадський контроль, так як ефективна діяльність громадянського суспільства є дієвим способом підвищення роботи органів Національної поліції у сфері здійснення поліцейських послуг. З огляду на те, що сьогодні в науковій літературі відсутнє єдине визначення поняття «громадський контроль», як і у сфері діяльності органів Національної поліції.

Якщо ж говорити за Конституцію України, яка закріплює положення, до народу з певним та єдиним джерелом влади. Держава вирішила, що потрібно взяти до уваги саме «громадський контроль» для кращої прозорості в Національній поліції.

Певні аспекти громадського контролю досліджували науковці в своїх наукових працях, а саме: О. Андрійко, С. Братель, С. Вітвіцький, С.Денисюк, А. Крупник, С. Кушнір, В. Латишева, В. Малиновський, Л. Наливайко, С. Новіков, В. Погорілко, О. Полтараков, Л. Рогатіна, І. Сквірський, С. Тимченко, С. Шестак, О. Щербанюк та інші.

Доведеться звернути увагу на тому, що праця НП України в першу чергу ґрунтується на принципах, закріплених у розділі II Закону України «Про Національну поліцію». Відповідно до ч. 1 ст. 9 одним із таких принципів діяльності є відкритість та прозорість, головне призначення яких полягає у звільненні поліції від політичного впливу та корупційних ризиків у їхній діяльності. Дієвим способом дотримання принципу відкритості та прозорості діяльності органів Національної поліції є громадський контроль. Незважаючи на

те, що зазначений вид контролю не є новим, часто він має формальний характер. Дієві та ефективні можливості щодо реалізації громадського контролю надає реформування законодавства у сфері діяльності поліції.

А також ми виділяємо саме значення «контроль» деякі науковці гадають, що саме визначення походило з французької, латинської мови. У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» зазначаються одразу декілька визначень контролю, серед яких: перевірка відповідності контрольованого об'єкта встановленим вимогам; перевірка, облік діяльності кого-, чого-небудь, нагляд за кимось, чимось; установа чи організація, що здійснює нагляд за ким-, чим-небудь або перевіряє його.

Громадський контроль має загальні форми:

1. Представництво громадськості в колегіальних органах та територіальних підрозділів Національної поліції.
2. Організація опитування громадські думки про діяльність Національної поліції.
3. Участь в обговоренні та прийнятті нормативно-правових актів, які регулюють діяльність Національної поліції.

Отже, якщо ж ми говоримо про висновок то громадський контроль за діяльністю Національної поліції як діяльність громадян чи то їх об'єднань, що здійснюється з використанням комплексу правових, організаційних, інформаційних заходів, встановлених Конституцією та Законами України в умовах розбудови демократичної, соціальної, правової держави, що сприяє отриманню об'єктивної інформації про діяльність органів (підрозділів) поліції, у свою чергу забезпеченню ефективної діяльності, спрямованої на охорону прав і свобод людини, протидію злочинності, підтримку публічної безпеки та порядку.

Список використаних джерел:

1. Конституція України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь, 2007. С. 569.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. No 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. No 40-41. Ст. 379.

4. Поклад О.В. Засоби та способи громадського контролю за діяльністю поліції в Україні. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. №4 (2).2015.С.114-120.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Косенко Є.Є.

студентка юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ САМОВРЯДНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах контроль над різними сферами правовідносин є достатньо різноманітним, що зумовлює необхідність дослідження сутності та особливостей окремих його видів. Аспекти самоврядного контролю в різних сферах суспільно-правових відносин були предметом наукових досліджень багатьох вчених, таких як В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурки, О.В. Батанова, В.І. Борденюка, В.М. Гаращука, В.А. Григор'єва, І.В. Дробуша, В.Я. Малиновського, О.М. Музичука, С.Г. Стеценка, О.М. Тараненка, С.І. Хомяченко та ін. Самоврядний контроль у державному управлінні в цілому та за діяльністю правоохоронних органів в Україні зокрема є найменш дослідженим у науковій літературі, що є проблемою на сьогоднішній день.

У ст.3 Європейської хартії місцевого самоврядування від 15.10.1985 р. поняття “самоврядування” визначається як право та спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону мати право та здатність контролювати та управляти державними справами в повній мірі своїх можливостей [1]. Конституція України зазначає, що місцеве самоврядування визнається та гарантується Україною (стаття 7) як таке, що трактується для територіальної громади, жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста, самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України (ст.140) [2]. Необхідною умовою реалізації органами місцевого самоврядування самоврядної та представницької функцій є наявність у них контрольних повноважень, які спрямовані на захист прав та законних інтересів громадян – членів певної територіальної громади.

Така діяльність становить основу контрольної функції цих органів, які й створені саме з метою вирішення питань місцевого значення. На думку В.І., Бордінука самоврядний контроль за діяльністю правоохоронних органів—це система моніторингу, правозастосування та інших заходів, які спрямовані на перевірку діяльності суб'єктів, організацій, установ та організацій на відповідній території відповідно до вимог законодавства України та іншими нормативними актами, включаючи рішення включаючи органів місцевого самоврядування. До цього можна додати, що діяльність українських правоохоронних органів має 3 основні аспекти: 1) як функцію правового адміністрування; 2) діяльність суб'єктів самоврядування щодо здійснення контрольних заходів; 3) як систему регуляторних форм та механізмів регіональної громади, безпосередньо або через органи місцевого самоврядування, для вирішення питань місцевого значення, пов'язаних з діяльністю правоохоронних органів у межах Конституції та законах України [3, с 469].

В українському законодавстві виконавчі комітети рад поділяються на дві групи:

1. Самоврядні, що включає: виконання фінансових витрат місцевого бюджету відповідно до положень про утримання деяких правоохоронних органів; Облік працівників правоохоронних органів, які бажають поліпшити умови життя згідно із законодавством; здійснює нагляд за благоустроєм територій, які займаються правоохоронними органами; вирішення питань щодо кількості працівників, витрат на їх використання; внесення подання до правоохоронних органів для притягнення до відповідальності посадових осіб;

2) делеговані, серед яких: моніторинг дотримання зобов'язань щодо сплати платежів до місцевого бюджету на організаціях та установах, що належать правоохоронним органам; регулювання дотримання цін і тарифів відповідно до законодавства, особливо щодо платних послуг, які можуть надаватися правоохоронними органами відповідно до чинного законодавства; бухгалтерський облік згідно із законодавством про нерухомість правоохоронних органів незалежно від форм власності; нагляд за безпекою будівель та споруд, що утримуються правоохоронними органами; здійснення контролю за додержанням земельного та природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель правоохоронними органами; здійснення контролю за поданням відповідно до закону правоохоронними органами відомостей про наявність вільних робочих місць (посад); погодження проекту плану проведення

потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки; утворення адміністративних комісій та комісій з питань боротьби зі злочинністю; розгляд справ про підвідомчі їм адміністративні правопорушення, що вчинені правоохоронними органами або їх працівниками [4, с 287-289].

Проаналізувавши вищезазначене можемо зробити висновок, що здійснюючи контроль за роботою правоохоронних органів, органи місцевого самоврядування не втручаються в їх оперативно-розшукову, слідчу, кримінально-процесуальну та адміністративну діяльність, а також органи місцевого самоврядування виконують установчі та погоджувальні функції з питань діяльності окремих правоохоронних органів. Органи місцевого самоврядування здійснюють контроль за дотриманням правоохоронними органами розташованих на підвідомчій їм території земельного, будівельного, податкового, господарського, трудового, житлового законодавства та законодавства з питань охорони довкілля. А що стосується управлінських рішень нормативного характеру, то вони, та зокрема і ті, в яких реалізуються контрольні повноваження рад та їх виконавчих комітетів, є обов'язковими для виконання всіма розташованими на відповідній території органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами, а також громадянами, що постійно або тимчасово проживають на відповідній території. Тобто можна сказати, що такий контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні має всебічний характер.

Список використаних джерел:

1. Європейської хартії місцевого самоврядування від 15.10.1985.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96. (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України*. 2019, № 38, ст.160.
3. Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Ї Київ : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. 668 с.
4. Сухінін. Д. Контроль органах державної влади т органах місцевого самоврядування: порівняльний аналіз. 2012. Вип. 3 (14). С. 283–294.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доц.кафедри загальноправових дисциплін Рибалкін А.О.

Лимар Ростислав Ігорович

Курсант навчальної групи КП-935

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ БАЗИ В УКРАЇНІ ДЛЯ ПОЛІЦІЇ

Вступ: Основною передумовою становлення України як дійсно правової держави є вироблення та впровадження з урахуванням відповідних європейських стандартів дієвого механізму дотримання принципу верховенства права в діяльності органів державної влади, забезпечення прав і свобод громадян, підтримання належного стану законності та правопорядку. Вирішення цієї проблеми потребує посилення правоохоронної функції держави, зокрема вдосконалення механізму реалізації правоохоронної функції держави, внаслідок чого можна буде досягти зниження рівня злочинності в суспільстві, підвищити рівень правової культури населення. В чинному законодавстві України не закріплено визначення поняття «правоохоронна функція держави». [1]

У ст. 17 Конституції України виділено таку категорію, як «найважливіші функції держави». До числа зазначених функцій належать захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки. Правоохоронна функція держави, незважаючи на те, що вона відсутня в наведеному переліку, є однією з найважливіших функцій держави; формою реалізації даної функції є такий специфічний вид діяльності, як правоохоронна діяльність, що здійснюється спеціально уповноваженими на те органами – правоохоронними.

Правоохоронна функція держави – це самостійний комплексний напрямок діяльності держави, обумовлений її соціальним призначенням, який реалізується системою суб'єктів (державних і недержавних), що уповноважені виключно в рамках закону з використанням відповідних форм та методів вживати юридичних заходів впливу (в тому числі примусових) із метою досягнення бажаного соціального ефекту – охорони права в цілому, забезпечення охорони законності і правопорядку, прав і свобод громадян зокрема. Правоохоронна функція держави має два аспекти – внутрішній та зовнішній. [3]

Зміст внутрішньої правоохоронної функції держави полягає в охороні конституційного ладу, забезпеченні охорони законності і правопорядку, прав і свобод громадян, власності, природних ресурсів та навколишнього природного

середовища, боротьбі зі злочинами та іншими правопорушеннями, їх своєчасній профілактиці. Що стосується зовнішньої правоохоронної функції держави, то вона полягає в участі держави у вигляді її відповідних державних органів у боротьбі з порушеннями міжнародного правопорядку, боротьбі зі злочинами (в першу чергу, транснаціональними), у міжнародному забезпеченні й захисті прав людини. Адміністративна діяльність органів поліції України та громадянина, участі в діяльності різноманітних міжнародних організацій правоохоронної спрямованості.

Правоохоронні функції держави можна класифікувати за їх значенням на головні та допоміжні. До числа головних правоохоронних функцій держави належать ті функції, що безпосередньо пов'язані з боротьбою зі злочинами та іншими правопорушеннями, їх своєчасною профілактикою. Що стосується допоміжної правоохоронної функції держави, то це вид правоохоронної функції, безумовно, притаманний діяльності всіх правоохоронних органів. Але на відміну від головної правоохоронної функції, яка безпосередньо стосується боротьби зі злочинами та іншими правопорушеннями, допоміжна функція виступає в ролі другорядної. [1]

До числа видів допоміжної правоохоронної функції держави належать такі: контрольна (наглядова), дозвільна, нормотворча, правороз'яснювальна, аналітична, інформаційна, координаційна. Ознаками правоохоронної функції держави є:

а) стабільність (усталеність), що означає постійний характер цієї функції протягом тривалого періоду часу;

б) комплексність, що є свідченням наявності абсолютно різнопланових суспільних відносин, стосовно яких має здійснюватися правоохорона; в) цілеспрямованість та узгодженість (організованість);

г) здійснення значною кількістю суб'єктів (органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадськістю);

г) пріоритет прав людини, який має бути загальним правовим орієнтиром діяльності держави, спрямованої на гарантування й забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, а також вироблення дієвого механізму їх реалізації;

д) управлінський характер (правоохоронна функція держави конкретизує мету державного управління у правоохоронній сфері). Саме ці ознаки дозволяють говорити про правоохоронну функцію держави як цілісну категорію.

Основними вимогами, за умов дотримання яких можливо досягти найбільш ефективної реалізації правоохоронної функції держави, є:

- наявність збалансованої системи нормативно-правових актів, у яких визначаються основні напрями державної політики у цій сфері, закріплене коло суб'єктів, уповноважених реалізовувати цю політику, та особливості їх взаємодії одного з одним;

- наявність дієвого механізму реалізації приписів відповідних нормативноправових актів; – наявність якісного кадрового забезпечення;

- запровадження програми правової освіти населення; – належне фінансування, матеріально-технічне й інформаційне забезпечення, що дозволить своєчасно та якісно відповідати на всі загрози, що перешкоджають належній реалізації правоохоронної функції держави; – впровадження стандартів Європейського Союзу в організацію діяльності відповідних органів державної влади.[2]

Висновок: Механізм реалізації правоохоронної функції держави буде визнано таким, що функціонує на належному рівні, за умови наявності дієвої системи суб'єктів, основні повноваження яких щодо реалізації правоохоронної функції держави мають бути чітко закріплені на рівні відповідних нормативно-правових актів. Запорукою ефективного функціонування системи суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави є поділ єдиного процесу діяльності на окремі пов'язані між собою функціональні операції та їх розподіл між усіма суб'єктами відповідно до компетенції, визначеної в адміністративно-правових актах.

Список використаних джерел:

1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ : навч. посіб. / В. І. Олефір, С. Ф. Константинов, С. Г. Братель та ін. ; за заг. ред. В. В. Коваленка. – 3-тє вид., доопрац. – Київ: КНТ, 2011. – 512 с.

2. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ : підручник / [Настюк В. Я. та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Настюка ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків : Право, 2013. – 471 с.

3. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : навч. посіб. / В. В. Серєда, М. П. Гурковський, Ю. С. Назар, Я. М. Когут, А. В. Перепелиця ; ред.: В. В. Серєда ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Львів, 2015. – 511 с.

4. Адміністративна діяльність. Частина особлива : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки. – Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ ; Еспада, 2000. – 368 с.

5. Адміністративне прав : підручник / за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гарашука, В. В. Зуй ; Нац. юрид. акад. України. – Харків : Право, 2010. – 624 с

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Гардер Юлія Володимирівна

курсант 2-курсу факультету підготовки фахівців

для підрозділів превентивної діяльності

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Останнім часом все більшого поширення в цивільному процесі як доказ виступають електронні докази. Даний вид доказів використовується в цивільному процесі не так давно. В тезі розглядаються проблеми застосування електронних доказів в цивільному процесі. Виділяються основні форми електронних доказів. Також аналізується поняття електронного документа як доказу. Пропонуються шляхи вирішення проблем правового регулювання в даній сфері.

Особливе місце в процесуальному праві завжди відводилося інституту судових доказів у зв'язку з тим, що докази є основним правовим інструментом в доведенні своєї позиції учасниками судового процесу. Цифрові (електронні) докази – новий вид доказів, що використовуються в цивільному процесі не так давно. За своїм внутрішнім змістом приймають форму електронного документа, аудіо- чи відеозапису події.

На сьогоднішній день, у зв'язку з розвитком інформаційних технологій, в судовій практиці стало популярним використання електронного документа, який служить засобом доведення.

На жаль, в законодавстві України відсутнє повне визначення електронного документа, яке б відображало всі його істотні та відмінні властивості. В законі відсутнє поняття електронного документ як доказ, а також відсутнє його роз'яснення з приводу того, які ознаки він повинен мати для того, щоб суд визнав його допустимим доказом і долучив до матеріалів справи.

Для повнішої та більш ґрунтовної оцінки електронних доказів перевірку слід проводити за кількома критеріями: загальним і спеціальним. З огляду на технічну різноманітність цифрових даних та їх електронних носіїв додаткові критерії достовірності залежать від виду електронного доказу. Досить детально вони були описані в наукових працях А.Ю. Каламайка та Ю.С. Павлової. [1]

У цивільному судочинстві можуть бути різні способи отримання письмових доказів. Так, вони можуть бути отримані за допомогою електронної, факсимільного або іншого зв'язку, завдяки чому з достовірністю моно встановити походження документа.

У зв'язку з урахуванням зміни технологій суспільства особливої популярності в судочинстві набирають електронні докази. З метою визначення достовірності електронного документа як доказу, даний документ можна досліджувати в рамках судового засідання із залученням спеціаліста. Також можливо витребування даного документа для гарантування відповідного якості консультації фахівця.

У цивільному процесі електронні докази можуть існувати в різних формах, таких як:

- відомості, отримані з офіційних сайтів в мережі Інтернет;
- відомості з локальної комп'ютерної мережі організації;
- листування через електронну пошту і в соціальних мережах;
- інформація з різних державних автоматизованих систем

Електронний документ є змішаним доказом, його можна віднести, як до письмових, так і до речових доказів. Загальне полягає в наявності необхідної для справи інформації, але мають різну специфічну форму існування такої інформації як записи на електронному носії. Від інших видів доказів електронний документ відрізняє саме його форма.

Зміст інформації необхідної для встановлення наявності або відсутності обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, а також інших обставин, що мають значення для правильного вирішення спору – обов'язкова умова для того, щоб електронний документ став доказом.

На практиці часто виникають проблеми, що стосуються збору та подання електронної інформації в суд. Наприклад, для того, щоб Інтернет-сторінка стала документом необхідно завірити її нотаріусом. Якщо не дотриматися цю процедуру, то Інтернет-сторінка, не буде визнана судом в якості документа. Але не завжди вдається встановити достовірність електронного документа за

допомогою нотаріуса, оскільки сторінку Інтернет-сайту можна змінити або видалити. І в цьому бачиться ще одна проблема. [2]

Отже, при дослідженні електронного доказу, необхідно зрозуміти:

- яким чином був виготовлений документ, що містить інформацію, встановити його технічні характеристики;
- вносилися будь-які зміни в документ після його підписання;
- дані про особу, які підписали документ, і дані про автора тексту документа.

Таким чином, можна сказати, що електронний доказ – це новий вид доказів. Щоб електронний доказ було належним чином застосоване в цивільному процесі, необхідно усунути прогалини в чинному законодавстві, а саме в Цивільному процесуальному кодексі України. До того ж, кількість наукових робіт, які зачіпають дану проблему невелика. Якби їм приділялося більше уваги, як з боку законодавця, так і з боку вчених, то кількість проблем можна було б скоротити.

Список використаних джерел:

1. Питання достовірності електронних доказів у цивільному процесі України [Електронний ресурс]/ О.Ю. Гусєв// Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки. - 2019. - Т. 30(69), № 5. - С. 48-54. - URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_law_2019_30\(69\)_5_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_law_2019_30(69)_5_11)

2. Електронні докази в цивільному процесі: поняття та види [Електронний ресурс]/ О.С. Захарова, В.О. Ткачук// Вісник кримінального судочинства. - 2018. - № 4. - С. 153-159. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2018_4_18

Науковий керівник: к.ю.н., завідувач кафедри цивільного права та процесу Резворович Х.Р.

Піскун Дар'я Анатоліївна

студентка юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ В
УКРАЇНІ**

У демократичних країнах ефективно діє система захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин. Насамперед це є адміністративна юстиція, представлена вона спеціалізованими судами чи колегіями в складі судів загальної юрисдикції. На сьогодні, проблемним аспектом є дефіцит суддівських кадрів. Згідно зі статистичним даним, в Україні нараховується дефіцит суддів близько 2000 осіб, до того ж, в 44 судах насправді кількість суддів порівняно штатної – менше на 50%, в 33 судах вона прирівнюється 50%, а у двох судах в цілому не здійснюється правосуддя. Якщо судді, які мають право на відставку, залишать посади, то загальний дефіцит суддів перевищить 60%. В загалом близько 2000 посад є вакантними, тобто в кожному суді не вистачає майже 3 суддів [1].

Дана статистика шокує, внаслідок браку суддів, на рівні першої та другої інстанції передають близько 1600 справ з області в область. Варто звернути увагу на кадрові проблеми адміністративних судів у зв'язку із несвоєчасним призначенням суддів, у яких закінчили повноваження, тому що на початок 2021 року 394 суддів не мали повноважень, але продовжують здійснювати правосуддя. Як наслідок, ці розглянуті справи є неправомірними, що ускладнює роботу інших суддів, тому що буде потрібно повторно їх перевіряти [2].

Глобальною проблемою в даному питанні є те, що після вступу в силу Закону про судову реформу № 193 (який потім був визнаний КСУ частково неконституційним) вже понад рік Вища кваліфікаційна комісія суддів (ВККС) фактично не функціонує. Тобто, вже рік в Україні не добираються нові судді, а кадровий голод в судовій владі лише зростає. Але, як зазначається в джерелах, проект №. 3711 про відновлення роботи ВККС, знаходиться на завершальній стадії розгляду, депутати проголосують за нього та після цього буде сформована ВККС [3].

Розв'язання цього питання буде слугувати саме проект № 3711, оскільки судова система вже тривалий час знаходиться у руйнівному стані та не надає суддям оптимальної можливості здійснювати якісне правосуддя, що, є особливим фактором у недотриманні процесуальних строків. Це стосується громадян та юридичних осіб, права і свободи яких потребують правового захисту. В даний час судді не проходять кваліфікаційне оцінювання, оскільки орган ВККС не функціонує. Якщо проект буде підтриманий Верховною Радою, розпочнеться відбір нових суддів, а механізми заповнення нових судів будуть розблоковані - у тому числі новий суд, який замінить АПК новими суддями. Або

буде проведена оцінка, а деякі чесні судді будуть переведені до цього нового суду [4].

Отже, автор прийшов до висновку, що актуальними шляхами вирішення питання дефіциту суддівських кадрів буде: по-перше – призначення членів ВККС, переведення суддів та проведення ефективних конкурсів на заміщення вакансій суддів першої та апеляційної інстанцій. Автор зазначав про законопроект №3711 який, був зареєстрований у Верховній Раді України, він передбачає початок діяльності ВККСУ. По-друге - з огляду на реальність, в якій ми живемо, надання Вищій раді правосуддя права переводити суддів і завершити конкурсні процедури відбору нових суддів до початку роботи ВККС може бути ефективним.

Список використаних джерел:

1. URL: <https://www.ukrinform.ua>. «Що допоможе вирішенню проблеми кадрового дефіциту в судах?»
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII . (зі змінами і допов.)*Відомості Верховної Ради України*. 2020, № 2, ст.5.
3. URL: <https://dejure.foundation>. «Парламент може віддати добір суддів в руки Павла Вовка вже в цей четвер»
4. URL: <https://www.ukrinform.ua>. «Проект закону про відновлення роботи ВККС вже на фінальній стадії розгляду»

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доц.кафедри загальправових дисциплін Рибалкін А.О.

Боака Богдан В'ячеславович

студент 3 курсу, спеціальність 081 «Право»

Полтавський юридичний коледж

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРАВО (Карне право та кримінологія)

ЗАХИСТ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ ЗА ЧИННИМ КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Проголосивши свою незалежність та закріпивши в Конституції України, як основному законі держави, свободу слова, можливість вільного вираження власних думок та переконань, представники засобів масової інформації (далі – ЗМІ) отримали нормативні передумови для реалізації численних своїх

«професійних» прав. Саме таким представником ЗМІ є журналіст, який, виконуючи редакційне завдання, порівняно часто піддається протиправному впливу у зв'язку із змістом отриманих та у подальшому оприлюднених відомостей.

Варто зауважити, що вказана проблема не залишилася поза увагою й міжнародної спільноти. Так, станом на сьогодні європейськими законодавчими інституціями розроблені спеціальні акти, які спрямовані на формування режиму максимальної безпеки для журналістів. До таких можна віднести, наприклад, рекомендацію №R (96) 4 «Про захист журналістів за умов конфліктів і тиску» від 03.05.1996 р., де розкриваються особливості страхування, забезпечення конфіденційності діяльності, закріплюється механізм надання допомоги представникам цієї професії та членам їх сімей. Щодо ж чинного кримінального кодифікованого акту (далі-ККУ), то законодавцем закріплені численні склади, які охоплюють різні об'єкти протиправного посягання: перешкоджання законній професійній діяльності журналістів (ст.171 ККУ), погроза або насильство щодо журналіста (ст.345-1 ККУ), умисне знищення або пошкодження майна журналіста (ст.347-1 ККУ), посягання на життя журналіста (ст.348-1 ККУ), захоплення журналіста як заручника (ст.349-1 ККУ) [5].

З метою забезпечення більш глибокого розкриття вказаної проблематики, перш за все, потрібно з'ясувати дефініцію поняття «журналіст». Оскільки чинний ККУ не містить такого визначення, варто звернутися до закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» № 540/97-ВР від 23 вересня 1997 року. Відповідно до ст.1 цього Закону, журналіст визначається як творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для ЗМІ, виконує редакційно-посадові службові обов'язки в ЗМІ (в штаті або на позаштатних засадах) згідно з професійними назвами посад (роботи) журналіста, які зазначаються в державному класифікаторі професій України [1].

За даними виконавчої директорки Інституту масової інформації за 10 місяців 2020 року було зафіксовано 184 випадки порушення свободи слова журналістів. Найбільш поширеним видом порушення прав журналістів є фізична агресія, на яку припадає близько 80% всіх порушень [2]. За даними Єдиного державний реєстру судових рішень, вироків, що набрали законної сили з 01.01.2019 р. до 30.05.2021 р. за ст.171 ККУ (перешкоджання законній професійній діяльності журналістів) – 6; за ст.345¹ ККУ (погроза або насильство

щодо журналіста) - 0; за ст.347¹ ККУ (умисне знищення або пошкодження майна журналіста) – 0; за ст.348¹ ККУ (посягання на життя журналіста) – 0; за ст.349¹ ККУ (захоплення журналіста як заручника) – 0 [3]. Така кількість обвинувальних вироків є мізерною порівняно з кількістю випадків порушень прав журналістів, що очевидно свідчить про необхідність здійснення певних законодавчих коректив з метою зменшення випадків безкарності та підвищення ефективності сучасної кримінально-правової політики загалом.

Апелюючи до історії розроблення та прийняття чинного ККУ, варто вказати, що більшість з вище названих статей не були відображені у Законі України «Про кримінальну відповідальність». Україна до 2015 року мала значні проблеми щодо захисту прав журналістів, але після прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів» ситуація дещо покращилася. В результаті прийняття цього Закону Особлива частина ККУ була доповнена статтями: 345¹ (погроза або насильство щодо журналіста); 347¹ (умисне знищення або пошкодження майна журналіста); 348¹ (посягання на життя журналіста); 349¹ (захоплення журналіста як заручника) [4].

У ККУ також існують статті, які за своєю суттю є схожими із вище зазначеними, зокрема погроза вбивством (ст.129 ККУ), умисне знищення або пошкодження майна (ст.194 ККУ), захоплення заручників (ст.147 ККУ), тощо [5]. Однак, статті, які вказують, що саме об'єктом посягання є майно/життя/свобода журналіста, захищають саме творчих працівників ЗМІ, оскільки журналісти достатньо часто стають жертвами переслідувань та погроз внаслідок своєї діяльності.

На думку Поліщук О.М., вище зазначені зміни у законодавстві все ж мають декілька недоліків, зокрема: 1) прийняті поспіхом зміни не відповідають вітчизняній кримінально-правовій традиції криміналізації; 2) прийняті з порушенням правил юридичної техніки; 3) мають вади щодо дислокації статей за правилами об'єкту в розділах ККУ; 4) мають суттєві вади в аспекті формулювання об'єктивної сторони складів кримінальних правопорушень; 5) створюють ситуацію конкуренції кримінально-правових норм, яку має шукати як подолати суб'єкт правозастосування; 6) не є раціональними з точки зору вже наявного обсягу криміналізації такого роду діянь; 7) не сприяє стабільності та наступності кримінально-правового регулювання як запоруки ефективного кримінального судочинства [6, с.203].

Однак, на мою думку, такі новели у кримінальному законодавстві мають позитивний ефект. Зокрема, за даними рейтингу «Репортер без кордонів» у 2021 році Україна посіла 97 місце із 180 країн за ступенем захищеності прав та законних інтересів журналістів [7]. Даний показник не є ідеальним, проте він істотно покращився порівняно з 2015 роком.

Висновки. Свобода слова, як один з індикаторів демократичної держави, містить в собі необхідність захисту прав журналістів. Журналіст, як творчий працівник ЗМІ, ледь не щодня піддається ризику, в силу своєї професійної діяльності, тому на законодавчому рівні піднімається питання щодо спрямування політики держави на захист представників цієї професії. Починаючи з 2015 року, було прийнято чимало нормативно-правових актів спрямованих на захист прав останніх. Зокрема, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів» було включено до Особливої частини ККУ декілька норм, які розширюють об'єкти посягання та підвищують юридичну відповідальність за вчинення суспільно-небезпечних діянь спрямованих проти прав журналістів.

Список використаних джерел:

1. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів: Закон України від 23.09.1997 р. №540/97-ВР. Дата оновлення: 03.07.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 29.05.2021 р.)

2. Переслідування журналістів в Україні: як покласти край. URL: <https://www.prostir.ua/?news=z-pochatkom-roku-zafiksovano-184-vypadky-porushennya-svobody-slova> (дата звернення 29.05.2021 р.)

3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення 29.05.2021 р.)

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів: Закон України від 14.05.2015 р. № 421-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/421-19#Text> (дата звернення 01.06.2021 р.)

5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. №2341-III. Дата оновлення: 23.04.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/conv#n2> (дата звернення 06.06.2021 р.)

6. Поліщук О.М. Особливості криміналізації окремих складів злочинів щодо журналістів. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку*

України в умовах європейської інтеграції: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м.Одеса, 18 трав. 2018 р). Одеса: Гальветика, 2018. С.200-203.

7. Рейтинг «Репортери без кордонів» за 2020 рік. URL: <https://www.dw.com/uk/indeks-svobody-presy-ukraina-opustylasia-na-odnu-pozytsiiu/a-57259826> (дата звернення 06.06.2021 р).

Науковий керівник: викладач правових фундаментальних та професійно-практичних дисциплін Короленко І. В.

Голінна Карина Владиславівна

Радченко Станіслав Станіславович

студенти 3 курсу, спеціальність 081 «Право»

Полтавський юридичний коледж

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРАВО (Кримінально-процесуальне право)

НЕЗАКОННЕ ВВЕДЕННЯ В ОРГАНІЗМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН ТА ЇХ АНАЛОГІВ (ЗА СТАТТЕЮ 314 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

Як відомо, італійський філософ Нікколо Макіавеллі у праці «Володар» використав надзвичайно поширений у сучасному світі вислів - «мета виправдовує засоби». Його буквальне тлумачення полягає у тому, що уявлення людини про бажаний результат *de facto* є превалюючим порівняно з тими інструментами, які використовуються для його отримання. Адаптуючи вказане положення до проблеми, яка досліджується, можна узагальнити, що в реаліях організації суспільних відносин, на превеликий жаль, трапляються випадки, коли особа або група осіб задля досягнення тієї чи іншої протиправної мети використовують різноманітні способи реалізації умислу. Одним із таких є незаконне введення в організм людини наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів. Загалом за своєю суттю такий варіант поведінки уособлює жахливе ставлення винного до моральних засад побудови суспільства.

З позиції кримінального права незаконним введенням в організм людини наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів можна вважати дії, що здійснюються із застосуванням психічного або фізичного примусу, використання безпорадного стану та введення в оману, що забезпечує

потрапляння в організм засобу (речовини) за відсутності медичних показань [2]. Потрапляння таких засобів (речовин) в організм потерпілої особи може відбуватися внаслідок ін'єкції препаратів, що містять наркотичні засоби або психотропні речовини, шляхом підмішування останніх у напої, надання їх під виглядом ліків тощо [2].

З метою забезпечення послідовності викладу звернемо увагу на кримінально-правову характеристику складу кримінального правопорушення, передбаченого ст.314 Кримінального кодексу України (далі-КК):

1. Об'єктом протиправного посягання є здоров'я/життя особи;
2. Об'єктивна сторона представлена активною формою поведінки у виді незаконного введення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів в організм іншої особи проти її волі.
3. Суб'єкт злочину – загальний, з 16 років.
4. Суб'єктивна сторона характеризується умисною формою вини.

Злочин, який розглядається, належить до предметних, оскільки речовина (засіб), який проти волі вводиться в організм іншої особи, повинен за своїми хімічною структурою, фізичними властивостями, психоактивним впливом на людину, як цілісну біологічну систему, відноситися до наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Саме з цією метою й проводиться експертне дослідження за результатами якого відбуватиметься наступне співставлення виявленої експертом речовини з даними, які містяться у затвердженому постановою КМУ від 06.05.2000 р. №770 «Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» (далі-Переліку). Враховуючи те, що аналоги, як заборонені до обігу на території України речовини синтетичні чи природні, не включені до згаданого Переліку, завдання щодо встановлення такої видової приналежності буде покладатися на експертів.

Ч.2 досліджуваної статті вказує на наркотичну психічну або фізичну залежність, яку прийнято трактувати як стан особи, що характеризується надзвичайною пристрастю до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, котра з'явилась унаслідок їх незаконного введення в організм [3]. Вирішуючи питання про те, чи призвело до наркотичної залежності потерпілого незаконне введення йому в організм наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів, слід виходити із змісту висновку експерта, як одного з процесуальних джерел доказів у кримінальному провадженні, а також брати до уваги обставини вчинення злочину в цілому.

Для розкриття всіх сутнісних характеристик досліджуваного кримінального делікту, необхідно ознайомитися з особливо кваліфікуючими ознаками, передбаченими ч.3 ст.314 КК, які суттєво підвищують рівень суспільної небезпеки вчиненого особою діяння. До них законодавець відніс вчинення вказаного злочину:

— щодо неповнолітнього (якщо винний достовірно знав про вік потерпілого);

— щодо особи, яка перебуває в безпорадному стані (коли особа через свій фізичний або психічний стан (через вік, певні вади психічної та фізичної діяльності або непритомність) не могла розуміти вчинювані нею дії або чинити опір;

— щодо вагітної жінки (необхідна умова - обізнаність винного про стан жінки);

— якщо вони були пов'язані з введенням в організм іншої особи особливо небезпечних наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів;

— якщо внаслідок таких дій настала смерть потерпілого [1].

Встановлення хоча б однієї з вище перерахованих обставин дозволяє кваліфікувати дії винного за ч.3 ст.314 КК і відповідно призначати покарання, виходячи з санкції саме цієї частини статті.

Отже, незаконне введення в організм особи проти її волі наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів утворює окремий злочинний склад. Він має свої особливості, які втілилися в окремих елементах складу цього делікту, їх виокремлення дозволяє відмежувати злочин, закріплений ст.314 КК, від суміжних складів, розміщених у розділі II Особливої частини КК.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III *Відомості Верховної ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.

2. Про внесення змін до Закону України "Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів»: Закон України від 08.07.1999 р. *Відомості Верховної ради України*. 1999 р. № 36. Ст. 317.

3. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 р. *Відомості Верховної ради України*. 1995. № 10. Ст.6.

Науковий керівник: викладач правових фундаментальних та професійно-практичних дисциплін Короленко І. В.

Зігунов Володимир Геннадіович
студент юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ПРАВО (Конституційне право)

ПРАВОВІ ФОРМИ ЗАХИСТУ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасне суспільство зацікавлене в розвитку прозорості й відкритості державного управління. Широкий допуск до інформації про державні та муніципальні органи розширює можливості оцінювати діяльність цих органів. Найбільший обсяг інформації, який становить інтерес суспільства, окремих громадян і організацій, акумулюється в державних органах виконавчої влади й органах місцевого самоврядування. Не випадково ідея прозорості почала реалізовуватися практично у всіх країнах виконавчої гілки влади. Підвищення відкритості державних органів дозволяє досягти відразу кількох цілей.

По-перше, зробити державу більш демократичною, інформаційно відкритою і «прозорою» для громадян.

По-друге, підвищити ефективність діяльності державного апарату, оскільки світовий досвід показує, що непрозора, а отже, безвідповідальна влада неефективна.

По-третє, встановити громадський контроль над владою. Тільки громадський контроль дозволить підвищити відповідальність державних і муніципальних службовців за свою діяльність, зробіть більш ефективною боротьбу з корупцією, розтратою, зі зловживанням посадовим становищем.

Доступ до інформації важливий не тільки для громадян: не менший інтерес до відкритості прийняття рішень проявляє і бізнес, якому винятково важливо своєчасно отримати інформацію з широкого кола питань – від проведення конкурсів за державними й муніципальним замовленнями до інформації про порядок і умови отримання ліцензії, дозволу і т. п. [3].

Право на інформацію є одним з найважливіших конституційних прав в умовах становлення сучасної демократичної, правової держави з розвинутою громадою. Конкретні гарантії та форми здійснення конституційних прав громадян на доступ до інформації, а також обов'язки держави забезпечити надання такої інформації визначені Законом України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» [1].

Основний варіант запиту – письмова форма, але допускається ще усна. Різновидність письмового запиту – запитання в електронній формі. Якщо ж в документі не передбачений спосіб повідомлення певної інформації, то правничому органу слід обрати найбільш прийнятний і адекватний для конкретної ситуації. Але в усіх випадках форма повідомлення інформації має бути зручною для споживача інформації. Від обраного варіанту запиту залежить і форма відповіді на нього.

Відповідно до законодавства, рішення і дії державних органів і органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, які порушують право громадян на доступ до інформації, оскаржуються до вищого органу державної влади, посадовій особі чи можуть бути оскаржені в судовому порядку [2]. У разі відмови від повідомлення інформації, необґрунтованої відстрочки відповіді або ненадання її протягом терміну, який встановлений законом, а ще в разі інших порушень порядку розгляду і задоволення запиту, який передбачений законом, такі діяння оскаржуються до вищого органу державної влади, посадовій особі чи можуть бути оскаржені в судовому порядку.

Крім того, треба зазначити, що рішення державних органів, організацій, їх посадових осіб, які порушують право суб'єкта на доступ до інформації, оскаржуються уповноваженому з прав людини. Особам, які отримали неправомірну відмову, а також несвоєчасну відповідь на запит, в порядку, встановленому законодавством, надається право на компенсацію моральної шкоди, який вони понесли. Стосовно до судової практики щодо захисту права доступу до інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, то тут необхідно зазначити наступне. Відповідно до законодавства кожен орган виконавчої влади зобов'язаний сформулювати власний офіційний вебсайт для розміщення даних, зазначених у Переліку, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 № 3. Акт

відсутності в органів виконавчої влади власного вебсайту розглядається як значна перешкода щодо виконання права громадян на допуск до інформації стосовно діянь даного органу, а ще може оскаржуватися в суді.

Список використаних джерел:

1. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI . *Відомості Верховної Ради України (ВВР)* 2020, № 51, ст. 486.

2. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23.09.1997. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)* 2019, № 21, ст.81.

3. Бачило І. Л. Інформаційне право: підручник для академічного бакалаврату. Москва : Юрайт, 2017, 419 с.

Науковий керівник: д.ю.н., доцент, професор кафедри загальноправових дисциплін Савіщенко В.М.

Прибєз Дар'я Андріївна

студентка 3 курсу, спеціальність 081 «Право»

Полтавський юридичний коледж

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

***ПРАВО** (Кримінально-процесуальне право)*

РОЗМЕЖУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ТА ВИКРАДЕННЯ ЛЮДИНИ

Останнім часом розмежування складів кримінальних правопорушень проти волі, честі і гідності стає все більш актуальним. Винятком не є і протиправне діяння у виді незаконного позбавлення волі або викрадення людини. Все це обумовлено зростанням кількості випадків здійснення помилкової кримінально-правової кваліфікації, що пояснюється неправильним розмежування окремих кримінальних деліктів: відсутність розуміння різниці між на перший погляд подібними кримінально караними посяганнями, невміння викласти у доступній формі і пояснити причини зміни кваліфікації в документах. Вище зазначене й обґрунтовує доцільність висвітлення відмінності між незаконним позбавленням волі та викраденням людини.

Даний склад кримінального правопорушення та відповідальність за нього законодавець об'єднав у статті 146 Кримінального Кодексу України (далі-КК). Таким підхід можна було б назвати вдалим, якби незаконне позбавлення волі та

викраденням людини були однаковими за характером і ступенем суспільної небезпеки, проте це не так. Вже із диспозиції статті можна прослідкувати, що у ній використано сполучник «або», а це, з точки зору мовного способу тлумачення правових норм, свідчить, що стаття містить два різні кримінально-протиправні діяння [1].

Якщо ж звернутись до законодавства зарубіжних країн, наприклад, Азербайджану, Білорусі, Болгарії, Вірменії, Латвії, Сербії, Франції, Швеції, то можна простежити, що законодавці розмежували дані делікти, передбачивши їх різними статтями. Навіть санкції статей свідчать, що вид і міра покарання за викрадення людини є більш суворими, ніж покарання за незаконне позбавлення волі [1]. Таким чином, однакове покарання за вчинення двох різних злочинів, яке встановлено законодавцем, видається не дуже обґрунтованим. Було б доцільніше передбачити кримінальну відповідальність за незаконне позбавленням волі та викраденням людини різними статтями Особливої частини КК.

Загалом найбільш виразні відмінності між незаконним позбавленням волі та викраденням людини містяться в об'єктивній стороні даного кримінального правопорушення. Варто відзначити те, що викрадення людини завжди передбачає вчинення активних дій, а позбавлення волі може здійснюватись і шляхом бездіяльності.

Викрадення людини передбачає заволодіння нею і незаконне переміщення її з одного місця, де вона вільно перебувала згідно з власною волею, до іншого. Дані дії можуть мати такі альтернативні форми: а) відкрите заволодіння потерпілою особою (коли остання або інші, треті особи, при яких здійснюється викрадення, завідомо для винного розуміють значення вчинюваних ним кримінально протиправних дій. Заволодіння даного характеру може відбуватися шляхом грабежу або розбійного нападу); б) таємне заволодіння (вчиняється не у присутності осіб, що піклуються про особу, яка не розуміє характеру дій щодо неї, якщо вона є малолітньою, знаходиться у безпорадному стані тощо); в) заволодіння людиною, яке здійснюється шляхом обману або зловживання довірою (наприклад, винний використовує підроблені документи, щоб забрати із притулку особу похилого віку, яка там перебувала на законних підставах); г) заволодіння людиною в результаті вимушено-добровільної передачі її винному під погрозою насильства над її батьками, усиновителем, опікуном, піклувальником, вихователем тощо, або під погрозою насильства над особами,

близькими для останніх, або розголошення відомостей, що ганьблять їх, пошкодження чи знищення їхнього майна [2].

Щодо незаконного позбавлення волі, то це діяння, яке не відповідає нормам чинного законодавства України. Варто зауважити, що ніхто не може бути позбавлений волі інакше, ніж відповідно до процедури встановленої законом у наступних випадках: законне ув'язнення людини після її засудження компетентним судом; арешт або затримання людини для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, передбаченого законом; законний арешт або затримання людини з метою забезпечення її присутності перед компетентним державним органом на підставі обґрунтованої підозри у вчиненні кримінального правопорушення або якщо обґрунтовано визнається за необхідне запобігти вчиненню нею кримінального проступку/злочину чи зникненню її після його вчинення; затримання неповнолітнього на підставі законного розпорядження з метою виховного нагляду або законне затримання неповнолітнього з метою забезпечення присутності останнього перед компетентним державним органом; законний арешт або затримання людини, здійснені з метою запобігання її незаконному в'їзду до країни, або людини, щодо якої вживаються заходи з метою депортації або екстрадиції [2].

Окрім цього, позбавлення волі передбачає тримання особи у місці, де вона не бажає або більше не бажає перебувати, або поміщення її до місця, яке вона не може самовільно залишити, хоча бажає цього. Наявні і випадки, коли таке діяння може вчинитись шляхом бездіяльності, наприклад, якщо людині з ураженням опорно-рухового апарату не надано засіб пересування, особою, яка здійснює догляд за останньою, або відмова відчинити приміщення, в якому потерпілий опинився за його згодою [2].

Із цього ми наглядно прослідковуємо, що при незаконному позбавленні волі не відбувається заволодіння особою та подальшого її переміщення з одного місця в інше, натомість це характерно для викрадення людини. Щодо утримання особи всупереч її волі та бажанню, то для незаконного позбавлення волі це є визначальним, чого не можна сказати про викрадення людини (хоча на практиці таке зустрічається) [1].

Під час розмежування викрадення людини та незаконного позбавлення волі варто згадати і про місце вчинення злочину. Місцем незаконного позбавлення волі може бути як приміщення (кімната, камера, погріб тощо) чи комплекси приміщень (підвал багатоповерхового будинку, лікарня), так і інші

місця (дах багатопверхового будинку, транспортний засіб) чи місцевості (скеля, острів тощо). Щодо місця куди переміщується потерпілий після викрадення, то це будь-яке місце, окрім того, де він вільно перебував за власною волею [2].

Ще однією відмінністю між незаконним позбавленням волі та викраденням людини є момент закінчення кримінального правопорушення. У першому випадку злочин вважається закінченим з моменту коли потерпілий не має можливості покинути певне місце, в якому його незаконно утримують і де він не бажає бути. Якщо ж створені перешкоди для пересування не призвели до фактичного позбавлення свободи, то таке діяння слід кваліфікувати, як закінчений замах на незаконне позбавлення волі. *Викрадення ж людини є закінченим злочином з моменту заволодіння особою [2].*

Потрібно зупинитись і на суб'єкті незаконного позбавлення волі та викрадення людини. Ним може бути будь-хто, оскільки суб'єкт даного кримінального правопорушення-загальний. Проте ним не можуть бути особи, які відповідно до закону мають право тримати особу в місці, де вона не бажає перебувати, або поміщати її в місце, яке вона не має змоги вільно залишити, у зв'язку з піклуванням про фізичне і психічне здоров'я підопічного чи з інших суспільно корисних мотивів (батьки, усиновителі, прийомні батьки щодо своїх рідних, усиновлених чи прийомних дітей, опікуни і піклувальники стосовно осіб, які перебувають у них під опікою і піклуванням, педагогічні та науково-педагогічні працівники стосовно піднаглядних дітей, працівники поліції, тощо). Варто зауважити, що тривала заборона дитині її батьками протягом відносно тривалого строку (кількох тижнів чи місяців) залишати квартиру, вчинювана як «виховний примусовий захід», дає підстави для кваліфікації діяння за ст.146 КК як незаконного позбавлення волі [2].

І нарешті суб'єктивна сторона незаконного позбавлення волі та викрадення людини представлена прямим умислом, оскільки особа усвідомлює протиправність власної поведінки, але це не становить для неї жодної перешкоди. Мотив та мета, як факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, в даному діянні можуть бути різними, проте варто відмітити, що при незаконному позбавленні волі, на відміну від викрадання людини, є мета позбавити волі потерпілого [2].

Отже, підсумовуючи, можна сказати, що все ж таки існує проблема розмежування незаконного позбавлення волі або викрадення людини, оскільки у законодавстві немає чітких критеріїв, які б дали змогу окреслити відмінність між

різними за своєю природою злочинами. Оскільки окремі вище проаналізовані елементи складу делікту, передбаченого ст.146 КК, різняться було б доцільно передбачити кримінальну відповідальність різними статтями Особливої частини КК. Обов'язково варто враховувати й відмінності між позбавленням волі і викраденням людини під час кримінально-правової оцінки вчиненого.

Список використаних джерел:

1. Андрушко А. В. Розмежування незаконного позбавлення волі або викрадення людини та захоплення заручників. Серія Юридичні науки: Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. № 6. С. 48-52.

2. Науково-практичний коментар до Кримінального Кодексу України URL: <https://legalexpert.in.ua/komkodeks/uk/81-uky/1826-146.html>

3. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. С. 131 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20210701#Text>

Науковий керівник: викладач правових фундаментальних та професійно-практичних дисциплін Короленко І. В.

Зігунов Володимир Геннадіович

студент юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

***ПРАВО** (Конституційне право)*

РОЛЬ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

У сучасній педагогіці все більше звертається увага на діяльнісний підхід, який, по суті, є не новим. Швидше, тут діє принцип: «нове - це добре забуте старе». Концепція діяльнісного підходу сама по собі не нова і декілька десятків років тому була у нас дуже популярна. Діяльнісний підхід розглядатися в контексті гносеології і методології науки і з позицій філософської антропології відомими ученими Г. С. Батищева, С. Л. Рубінштейном, Г. П. Щедровицьким та іншими. Філософські концепції обґрунтували діяльність як спосіб буття, як зміст і спосіб існування культури, як систему, обумовлену суспільними відносинами, що породжує їх [1, с. 31]. В більшому рахунку цей підхід і не забувався, але останнім часом став ще більш актуальним. І це пов'язано з вимогами нашого стрімкого часу. Просто володіти знаннями сьогодні недостатньо, але важливо

вміти їх застосовувати і не по якомусь зразку або шаблону, а в будь-яких, навіть самих непередбачуваних, ситуаціях, для вирішення яких вимагаються ці знання. Необхідно відмітити, що динамічність нашого часу вимагає стрімкого рішення виниклої проблеми, а тому зробимо висновок: знання мають бути надійно закріплені в пам'яті того, хто навчається, щоб він міг оперативно ними користуватися. Знання необхідно закріплювати не шляхом заучування або «зубрежу», вони повинні бути «живими», в потрібний момент «спливаючими» в пам'яті. Для цього і потрібен діяльнісний підхід у викладанні будь-яких, навіть самих, на перший погляд, теоретичних дисциплін. Знання необхідно «прив'язувати» до дії, до життєвих ситуацій, а в професійній освіті - до майбутньої професійної діяльності того, хто навчається. В цьому і полягає сенс практико-орієнтованого підходу в організації вищої освіти, в тому числі МВС України.

Методику застосування даного підходу можна розглянути на прикладі розбору ситуацій морального вибору на семінарських заняттях з навчальної дисципліни «Правова педагогіка». З курсантами розглядаються ситуації, в яких співробітник поліції змушений вибирати між правовими підставами своїх дій і професійно-етичними нормами, застосовуваними в такій ситуації. Часто цей вибір не терпить зволікань. Тому працівник не має можливості вдумливо і раціонально оцінити ситуацію, що склалася. Не можна дати однозначні рекомендації як діяти співробітникам поліції в ситуаціях морального вибору.

Діяльнісний підхід ставить завдання, формулює проблеми, але не дає однозначної відповіді для їх вирішення. У зв'язку з цим пригадується приказка «Порятунок потопаючих - справа рук самих потопаючих ». Зупинимось на одному міркуванні про роль педагога американського філософа Джона Дьюї, викладеному в його роботі «Досвід і освіта». Говорячи про нову філософію освіти, він приходять до висновку, що її фундаментом повинен стати тісний зв'язок «між поточним досвідом у всьому його різноманітті і освітою» [2, с.329].

Досвід і освіту не можна механічно прирівнювати один до одного. Наполягати на необхідності досвіду і на те, що він обов'язково повинен бути активним, цього ще недостатньо для прогресу в світі. Важлива якість отриманого досвіду, і ось тут американський філософ Джон Дьюї вказує на важливість ролі педагога: «Справа педагога - вжити заходів, щоб надати учневі такий досвід, що не відштовхував би, а спонукав до дій і був при цьому більш ніж просто приємний, а щоб він сприяв нагромадженню майбутнього досвіду» [2, с. 333]. У

контексті розглянутого нами діяльнісного підходу це означає, що викладач повинен націлювати студента на вчинення таких дій в процесі вирішення поставлених проблем, які приносили б йому задоволення і розуміння необхідності досвіду цієї діяльності в своєму житті.

Важливо зрозуміти, що при діяльнісному підході розглядається принципово інше співвідношення знань і умінь: «Знання не повинні протиставляти вмінням, а розглядаються, як їх складова частина. При цьому знання не можуть бути ні засвоєні, ні збережені поза дій студента. Критерій знань так само невіддільний від дій. Знати - це означає завжди виконувати якусь діяльність або дії, пов'язані з даними знаннями. Якість засвоєння знань визначається різноманіттям і характером видів діяльності в яких ці знання можуть функціонувати.

Треба відзначити, що проблема підготовки студентів до подальшого життя, що не просто передача знань, а виховання особистості.

В основі застосування діяльнісного підходу в педагогіці лежать професіоналізм і компетентність самих педагогів. Викладач в освітньому процесі відіграє ключову роль. У зв'язку з цим велике значення має авторитет викладача і повага до нього. Для того щоб їх завоювати, необхідно:

- навчитися поважати кожного студента і бачити в ньому, перш за все, особистість;

- надавати вибір серед правомірних форм поведінки в процесі підготовки і проведення як аудиторних, так і позааудиторних занять.

Викладачеві також треба пам'ятати, що знання повинні виховувати. Навчання і виховання - дві нерозривні сторони одного процесу. Застосовуючи діяльнісний підхід в навчанні і вихованні, необхідно постійно пам'ятати, що кожен об'єкт, до якого він застосовується, унікальний і індивідуальний, а тому він не терпить шаблонності і стандартності. Дуже важливі в зв'язку з цим творчі педагогічні здатності викладача, вміння коригувати ситуацію, яка склалася на заняттях, виходячи з особливостей кожної конкретної особистості того, хто навчається.

Завершуючи наше дослідження, необхідно відзначити безсумнівну актуальність діяльнісного підходу в педагогіки вищої школи, його своєчасність і високу затребуваність в навчанні і вихованні не тільки майбутнього фахівця-професіонала, а й громадянина своєї країни.

Список використаних джерел:

1. Краузе А. А. Діяльнісний підхід в освіті в контексті сучасних методологій підстав. *Вісник. Серія № 3. Гуманітарні та суспільні науки*. 2016. № 1. С. 30 - 35.
2. Дьюї Дж. Досвід і освіта . Москва: Педагогіка-Прес, 2000. с. 325- 372.
3. Грахов В.П., Кислякова Ю.Г., Сімакова У.Ф. Діяльнісний підхід до засвоєння, ученю і навчання у ВНЗ. *Фотинського читання*. 2015. № 2 (4). С. 7 - 12.
4. Острогорский А. Н. Освіта і виховання. Москва: Юрайт, 2020. 320 с.
Науковий керівник: д.ю.н., доцент, професор кафедри загальноправових дисциплін Савіщенко В.М.

Лисенко Поліна Сергіївна
студент III курсу, спеціальність 081 «Право»
Полтавський юридичний коледж
НЮУ імені Ярослава Мудрого
ПРАВО (Карне право та кримінологія)

КАТУВАННЯ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Основний закон України – Конституція України закріплює, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. До того ж зазначається, що ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню [1]. Проте, як свідчить практика, трапляються випадки, коли працівники органів Національної поліції України, які повинні були б здійснювати контроль за дотриманням прав, перш за все, тих громадян, які так чи інакше беруть участь у кримінальному провадженні, нехтують цими нормами, перевищують свої службові повноваження. Такі протиправні діяння, як правило, проявляються у застосовуванні фізичних та/або психічних заходів впливу стосовно особи.

Якщо звернутися до історичних джерел, то можна встановити, що фактично всім культурам і народам відомі факти катувань. Завдання шкоди здоров'ю в деяких випадках не каралося, а навіть підтримувалося владними органами та вважалося одним із способів покарання особи або отримання від неї певної інформації чи примушування її до виконання тих чи інших дій, що протягом багатьох століть використовувалися як законний засіб «витягування» зізнань та покарання засуджених осіб [2, с 121].

У сучасному світі, який прагне до визнання цінності кожної особи катування є неприпустимим, жорстоким злочином. Світова правова спільнота сумлінно працює над визнанням цього і підтримує порівняно суворі види і міри покарань за цей злочин у кожній державі. Україна, як держава, що прагне до гармонізації національного законодавства з європейськими правовими стандартами постійно удосконалює свою законодавчу базу щодо протидії та запобігання злочинності в т.ч. і в разі виявлення випадків чи хоча б встановлення загрози катувань. Якщо переглянути нормативні акти, що були ратифіковані з моменту проголошення незалежності, то можна виділити низку таких, що встановлюють гарантії захисту людини від катувань та нелюдського поводження чи приниження. Звісно до цього переліку належать Конституція України, закон України «Про Національну поліцію», Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання та інші. Але навіть незважаючи на нормативну базу, поширеним стало явище катування за участю працівників правоохоронних органів. Криміналісти відносять цей вид злочину до категорії «латентних». Це обумовлено насамперед тим, що масове висвітлення випадків катування з боку вище зазначених суб'єктів під час виконання своїх службових обов'язків *de facto* призведе до підірвання авторитету і зниження довіри до цих органів [3].

Катування, як вид злочину, що вчиняється в т.ч. співробітниками Національної поліції не існує ізольовано від інших видів злочинів у сфері службової діяльності. Найчастіше катування є тим засобом, за допомогою якого посадова особа слідчого (оперативного) підрозділу намагається отримати від підозрюваного чи обвинуваченого відомості щодо вчинення ним або іншою особою кримінального правопорушення, аби досягнути бажаного результату в службовій діяльності [4].

Особливий інтерес викликає проведене Харківською правозахисною групою восьме опитування серед громадян та працівників поліції, за результатами якого було складене резюме «Національний моніторинг незаконного насильства в поліції в Україні в 2020 році». Відповідно до його змісту можна виділити такі ключові моменти:

- оцінюючи загальні тенденції незаконного насильства (побиття, катувань, залякувань) у поліції - після незначного зниження кількості таких випадків у 2018 році масштаби цього явища повернулись до показників минулих років та

склали понад 698 000 на рік, оціночна кількість випадків побиття, завдання тілесних ушкоджень під час затримання також зросла та склала відповідно 559 140, а кількість випадків використання незаконного насильства під час розслідувань зросла вдвічі та склала 419 355 випадків на рік. Водночас різним видам катувань (від заподіяння болі до катування спрагою, ненаданням медичної допомоги тощо) у поліції кожного року піддаються майже 100 000 людей;

- найважливішим чинником, що впливає на поширеність незаконного насильства в поліції, є відсутність системи ефективного розслідування таких випадків, а також відсутність об'єктивних і повних статистичних даних про це явище. Наявна система збору даних, замкнена на державні органи, які працюють в умовах конфлікту інтересів. Серед осіб, які зазнали від поліції порушень їхніх прав, більшість (72,9%) узагалі не подавала офіційних скарг. Системі розслідувань та збору скарг на поліцію не довіряють та уникають звернень до неї;

- порівняльний аналіз даних досліджень 2004–2020 рр. показує, що після гучних подій в Кагарлику нетерпимість населення до випадків застосування катувань або іншого жорстокого поводження в поліції України суттєво зросла та складає 79,1%. Це є найбільшим показником за весь час вивчення. Водночас слід відзначити, що 14,9% опитаних допускають використання незаконного насильства у крайніх випадках, ще 5,4% – стосовно окремих осіб (терористів; підозрюваних у злочинах проти дітей). 1,1% людей вважає, що робота поліції без цього неможлива;

- на думку опитуваних, чинниками, які найбільшою мірою сприяють поширеності практики протизаконного насильства в діяльності поліції України, є: по-перше, безкарність співробітників поліції, які використовують незаконні методи в роботі; по-друге, поганий добір кадрів; по-третє, невисокий професійний і культурний рівень співробітників поліції [5].

На жаль, частіше за все кримінальні провадження у цій сфері обмежуються проведенням внутрішнього службового розслідування, а тому кількість проваджень що доходять до судового розгляду не перевищує 3%. До них відносяться провадження у яких встановлена наявність тяжких наслідків чи такі, що викликали великий резонанс у суспільстві.

Зважаючи на вище зазначене, можна зробити висновок про те, що система протидії катуванням в Україні малоєфективна, рівень довіри до правоохоронних органів низький, а застосування працівниками Національної поліції катувань, як

методу отримання інформації чи залякування, постійно збільшується. Необхідно вибудувувати адекватний організаційно-правовий механізм, у якому ставлення до громадян буде відповідати нормам чинного законодавства, адже належне ставлення до людей та дотримання їх прав є основоположним для європейської країни.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Пясковський В. В. Методика розслідування торгівлі людьми: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2004. - 225 с.
3. Коваль М.М. Методика розслідування катувань, що вчиняються співробітниками національної поліції: дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2017. - 213 с.
4. Неналежне поводження в діяльності національної поліції України: прояви, поширеність, причини. URL: <https://rm.coe.int/ill-treatment-in-police-research-final/16807b4d21> (дата звернення: 07.06.2021).
5. Національний моніторинг незаконного насильства в поліції в Україні в 2020 році. Резюме: *Харківська правозахисна група*. URL: <http://khpg.org/1608808709> (дата звернення: 07.06.2021).

Науковий керівник: викладач кримінального права Короленко І. В.

Тюленєв В.В.

студент юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Конституційне право)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Хід підготовки та організації проведення президентських виборів в Україні характеризується рядом проблем, зокрема пов'язаних з правильністю даних в електронному реєстрі виборців, формуванням складу виборчих комісій, існуванням технічних кандидатів, методами та засобами ведення передвиборчої агітації, зловживаннями у сфері виборчого права, тощо.

Пошук шляхів удосконалення виборчого процесу триває й досі, фактично в самий відповідальний для кандидатів на пост Президента України час. Так,

варто проаналізувати проекти законів «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виборів Президента України». Зокрема, проект закону № 8474 від 14 червня 2018 року пропонує низку змін, що стосуються спрощення процедури реєстрації виборців, передвиборчих дебатів та діяльності виборчих комісій. Так, законопроект передбачає обов'язок кандидата на пост Президента брати участь у передвиборчих дебатах. Теледебати за рахунок коштів Державного бюджету організуються та проводяться таким чином, щоб в ході їх проведення між кандидатами на пост Президента України в обов'язковому порядку були обговорені такі тематичні питання: 1) засади та пріоритети внутрішньої і зовнішньої політики для кандидата на пост Президента України, першочергові кроки кандидата на пост Президента України після обрання Президентом України та набуття повноважень; 2) позиція (ставлення) кандидата на пост Президента України щодо існуючої на час виборів системи охорони здоров'я, пропозиції щодо її зміни; 3) позиція (ставлення) кандидата на пост Президента України щодо існуючої на час виборів системи соціального захисту населення, пропозиції щодо її зміни; 4) позиція (ставлення) кандидата на пост Президента України щодо існуючої на час виборів фіскальної системи, пропозиції щодо її зміни.

Вважаємо, що такий перелік питань не має бути вичерпним, оскільки згідно чинної Конституції Президент є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини та громадянина. Відмова одного з кандидатів на пост Президента України від участі у теледебатах та/або його неучасть у теледебатах має наслідком скасування рішення про його реєстрацію кандидатом на пост Президента України Центральною виборчою комісією.

Якщо з відмовою цілком зрозуміло, то викликає запитання неучасть в дебатах. Можливо мається на увазі неучасть без поважних причин. Тому зазначена норма законопроекту є суперечливою та ще раз свідчить про проблеми «персоналій», які балотуються на пост Президента та низький рівень правової культури та свідомості виборців. Адже, в процесі передвиборчих перегонів нескладно зрозуміти, що якщо кандидат уникає участі в теледебатах з іншими кандидатами, то це свідчить про його слабкість, невпевненість, в певних випадках й некомпетентність, та демонструє свою нездатність виконувати функції та реалізувати надані Конституцією повноваження глави держави. Лише вітчизняний законодавець пропонує закріпити таку відмову та неучасть у

теледебатах як підставу скасування реєстрації такого кандидата. Як зазначає Віце-спікер Парламенту Оксана Сироїд, «якщо не буде дебатів, то люди обиратимуть фактично обгортку, а з дебатами можна поглянути на вміст. Людина, яка буде говорити – усе про себе скаже».

Натомість О. Сироїд виступає за заборону політичної реклами на телебаченні, оскільки саме політична реклама є прихованою політичною корупцією. Наголошує «ніхто з «білого» українського бізнесу не готовий виділити такі кошти для передвиборчого фонду. Це роблять олігархи, і фактично ми отримуємо кругообіг олігархічної влади в природі». При цьому варто пам'ятати, що статтю 33 Закону, яка визначала граничний розмір особистого виборчого фонду кандидата у Президенти України (а саме не повинен перевищувати 10 000 мінімальних заробітних плат та розмір пожертвувань однієї юридичної або фізичної особи (не може перевищувати 100 мінімальних заробітних плат) виключено на підставі Закону № 1616-VI від 21.08.2009 року. Нині діючий Закон «Про вибори Президента України» не обмежує розмір виборчого фонду, що ставить кандидатів в нерівні умови виборчої кампанії.

Аналогічну норму про обов'язковість участі у теледебатах та відмову від участі як підставу для скасування реєстрації кандидата передбачає й законопроект № 10168 від 20.03.2019 року, який передбачає дебати до другого туру виборів, що на думку авторів допоможуть виборцям зробити більш свідомий вибір.

Натомість, першочерговими змінами до нині чинного Закону «Про вибори Президента України» мають бути норми, які посилюють відповідальність кандидатів у зв'язку з порушенням норм чинного законодавства. Так, якщо будуть виявлені факти порушення виборчого законодавства, то найгірше, що загрожує кандидату - це попередження. Тому варто було б розширити положення ст. 56, яка передбачатиме скасування рішення про реєстрацію кандидата на пост Президента України у разі порушення норм виборчого законодавства, зокрема у разі підкупу виборців, або членів виборчих комісій кандидатом, його довіреною особою, партією (блоком), яка висунула кандидатом, надання під час виборчого процесу виборцям або членам виборчих комісій грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів, робіт, послуг, інших матеріальних цінностей, використання кандидатом при фінансуванні передвиборчої агітації, крім коштів свого виборчого фонду, інших коштів, використання кандидатом свого

службового становища та тиск на підлеглих (використання адміністративного ресурсу), тощо.

Однією з проблем виборчого процесу є також неточності персональних даних Реєстру виборців. Цілком підтримуємо пропозицію щодо особистого внесення своїх персональних даних до Реєстру виборців через веб – ресурс «особистий кабінет виборця» та подавати свої персональні дані до відповідного органу ведення Реєстру. Такий доступ до своїх персональних даних у режимі читання та/або запису за допомогою веб – ресурсу «Особистий кабінет виборця» сприятиме органам Реєстру та у передбачених Законом випадках, відповідним виборчим комісіям у виключенні даних щодо виборців, які померли, а також в усуненні зокрема й кратного включення виборця до Реєстру.

Значним недоліком чинного Закону «Про вибори Президента України» є також й те, що він, на відміну від інших виборчих законів, не встановлює верхню межу кількості членів окружних та дільничних виборчих комісій. Без чіткої законодавчої регламентації чисельного складу виборчі комісії можуть формуватись фактично в будь – якій кількості, що діє на користь технічних кандидатів, які матимуть своїх представників в окружних та дільничних виборчих комісіях. Однією з ініціатив з боку Комітету виборців України є також підвищення грошової застави з 2,5 млн. до 10 млн. Це зробить процес висунення штучних кандидатів з боку зацікавлених осіб надто дорогим та проблемним.

При цьому варто передбачити механізм повернення грошової застави не лише кандидатам, які пройшли у другий тур, а й іншим кандидатам, які отримали певний визначений законом відсоток голосів. При цьому варто згадати зміст Рішення Конституційного Суду України у справі № 2 – рп/2002 за конституційним поданням 63 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 43 Закону України «Про вибори народних депутатів України» (справа про виборчу заставу), в якому Конституційний Суд України вважає за необхідне зазначити, що, як показує світовий досвід, розмір грошової застави встановлюється залежно від майнової спроможності переважної більшості населення країни.

Таким чином, встановлення надто значного розміру грошової (виборчої) застави може порушити конституційний принцип рівності громадян перед законом та рівності їх конституційних прав і свобод, а також принципу рівності політичних партій, які висувують кандидата на пост Президента України, перед законом.

Разом з тим, варто пам'ятати, що виборче законодавство повинне бути максимально стабільним та змінюватись не раніше як за рік до дня виборів, про що неодноразово наголошувалося й міжнародними інституціями та йдеться в Кодексі належної практики у виборчих справах. Сподіваємось, що зазначені недоліки чинного законодавства та пропозиції щодо удосконалення виборчого процесу будуть взяті до уваги законодавцем безпосередньо в процесі прийняття Виборчого Кодексу України.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виборів Президента України: Проект Закону від 14 червня 2018 року. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua>
2. Про внесення змін до Закону України "Про вибори Президента України" (щодо обов'язковості теледебатів у разі призначення повторного голосування): Проект Закону від 20.03.2019 р. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua>
3. Комітет виборців України закликає змінити Закон про вибори Президента України. URL: <http://cvu.org.ua>
4. Рішення Конституційного Суду України у справі № 2 – рп/2002 за конституційним поданням 63 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 43 Закону України «Про вибори народних депутатів України» (справа про виборчу заставу) від 30 січня 2002 року. URL: <http://ccu.gov.ua/docs/445>
5. Кодекс належної практики у виборчих справах. Керівні принципи та пояснювальна доповідь, ухвалені Венеційською комісією на 52 сесії (Венеція, 18–19 жовтня 2002 року). URL: <http://www.venice.coe.int>

Науковий керівник: *к.ю.н., доц., кафедри загальноправових Задаля Д.К.*

Замкова Д.Р.

студентка юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

ПРО ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ УЧАСТІ У ПРОВАДЖЕННІ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Україна знаходиться в стані карантинних обмежень вже більше року. На відміну від сьогодні, в попередньому році було запроваджено більш жорсткі

заходи. Більшість людей та організацій були вимушені перейти на дистанційну форму роботи, але є і такі установи, працівники яких не змогли скористатись віддаленим принципом роботи. Це стосується діяльності органів правосуддя. Розглянемо механізм їх роботи, в умовах дії карантину, більш детально.

Сьогодні вірусна пандемія викликала небезпідставний інтерес до адміністративної відповідальності за порушення норм карантинного режиму. Серед останніх здобутків із цього питання можна навести публікації А.А. Вознюка та С.С. Чернявського, С.М. Козіна та Я.І. Роговської, М.Ю. Гаврилюк та А.В. Погорілецької та ін. Але існують питання недорегулювання в галузі процесуальним аспектів побудування роботи під час карантину.

. 29.03.2020 року Парламент прийняв Закон (реєстраційний номер законопроекту № 3275) «Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних і економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-2019)». Згідно із зазначеним законом, на час встановленого карантину, процесуальні строки повинні подовжуватись на термін дії такого карантину. Також даний закон вплинув на дію судових рішень, а саме термін, який встановлює суд в своєму рішенні, не може бути меншим за термін карантину [6].

Згідно із змінами в українському законодавстві, слідчий суддя, суд може прийняти рішення про обмеження доступу осіб, які не є учасниками судового процесу, в судові засідання під час карантину.

У разі неможливості визначити слідчого суддю у відповідному суді, місцевий суд має внести мотивоване подання про передачу клопотання, яке повинно розглядатися слідчим суддею, для розгляду в інший суд в межах юрисдикції одного суду апеляційної інстанції або в суд в межах юрисдикції різних апеляційних суден [4].

Під час карантину учасники справи можуть брати участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції поза будівлею суду з використанням власних технічних засобів.

Підтвердження особистості учасника справи здійснюється шляхом накладання електронного підпису, якщо особа не має такого підпису, то в порядку, визначеному Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» або Державною судовою адміністрацією України.

До основних положень також відносяться [6]:

- впровадження підтримки для працівників і роботодавців в умовах поширення коронавірусу COVID-19;
- введення відповідальності за вчинення суспільно небезпечних діянь в умовах поширення коронавірусу COVID-19;
- тимчасове спрощення виробництва продукції, необхідної для протидії поширенню коронавірусу COVID-19, і спрощення процедури їх закупівлі;
- забезпечення здійснення виплати соціальної допомоги, продовження терміну обігу за соціальною допомогою і термінів виплат соціальної допомоги;
- відстрочка подання звітів, статистичної інформації до контролюючих органів.

Отже підсумовуючи можна сказати, що запровадження карантинних обмежень досить відчутно вплинуло на всі сфери життя українського суспільства. Деякі суспільні прошарки перейшли на принцип дистанційної праці. Але й були такі, які були вимушені здійснювати свою діяльність за своїм звичним графіком. Карантинні зміни стосувались скоріше механізму діяльності даних служб.

Парламент вніс зміни в законодавство щоб забезпечити можливість відновлення процесуальних строків під час карантину, пов'язаного з COVID-19, і надати можливість участі в цивільних, адміністративних і господарських справах в режимі відеоконференції для зменшення фізичної присутності сторін виробництв в судах перші підзаконні акти, які прийняті для технічного впровадження законодавчих поправок, дозволяли дистанційно брати участь в судових розглядах тільки особам, які мають електронний цифровий підпис, проте після спільної адвокації з боку УВКПЛ, народних депутатів і представників громадянського суспільства, ці акти були переглянуті з метою розширення доступу осіб, що не могли отримати цифровий підпис. За інформацією Державної судової адміністрації України, в період з 1 квітня по 30 листопада 2020 року, судами було проведено 37860 судових засідань онлайн, з віртуальним участю сторін.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

2. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2:
3. Постанова 54 Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF>
4. Постанова у справі № 188/365/20 (Провадження № 3/188/260/2020) Петропавлівський районний суд Дніпропетровської області. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88326216>
5. Вознюк А.А., Чернявський С.С. Порушення правил і норм щодо запобігання COVID-19: актуальні проблеми кримінальної та адміністративної відповідальності. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 1(19). С. 8–19.
6. Гаврилюк М.Ю., Погорілецька А.В., Веселов М.Ю. Права та обов'язки працівників Національної поліції в умовах карантину. 2012. № 2(28). С. 103–112.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри загальноправових дисциплін Примаков К.Ю.

Лагутіна В.М.

студентка юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

ЗНАЧЕННЯ ФОРМ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ПРАВА ДЛЯ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Окреслені в законах та інших нормативно-правових актах правові норми здійснюють своє соціальне призначення лише тоді, коли вони успішно втілюються в життя, реалізуючись у свідомо-вольових діях суб'єктів. Реалізуючи норми громадяни тим самим завершують процес правового регулювання, підтверджуючи результат впливу на суспільне життя.

Наукове дослідження проблем національної безпеки в сьогоденні є надзвичайно важливим для нашої країни. Дане питання розглядали такі науковці, як О. Дзьобан, В. Горбулін, О. Коломієць, В. Настюка, О. Корнієвський,

Г. Перепелиця, Г. Ситник, С. Печериця, С. Толостов, Л. Чекаленко, С. Шергін, І. Рижко та багато інших.

З метою кращого розуміння даної теми необхідно спершу дати визначення поняттю реалізації норм права. Тож, під ним розуміють втілення наказів правових норм у правомірну поведінку суб'єктів права, тобто в їх практичній діяльності. Без зазначеної реалізації право втрачає свою соціальну цінність [1].

Існує декілька форм реалізації норм права [2]:

1. дивлячись на кількість суб'єктів, котрі втілюють право:

- індивідуальна форма (можливість індивіда користуватися своїми суб'єктивними правами і виконувати покладені на нього юридичні обов'язки самостійно). Приміром, ст. 13 Закону України «Про національну безпеку України» зазначає, що керівництво у сферах національної безпеки і оборони відповідно до Конституції України здійснює Президент України [3].

- колективна форма (коли необхідно поєднати зусилля кількох суб'єктів). Приміром, у ст. 27 Закону України «Про національну безпеку України», зазначено, що комплексний огляд сектору безпеки і оборони проводиться за рішенням Ради національної безпеки і оборони України, яке вводиться в дію указом Президента України [3]. Вказана норма може бути втілена лише в колективній формі.

2. залежно від своєрідності [2]:

- особливість застосування норм права обумовлена способами та методами правового регулювання (дозвіл, заборона та зобов'язання, як основні способи правового регулювання, котрі окреслюють форми реалізації норм права). Тож, реалізація норм права забезпечується такими методами, як переконання, заохочення, примус тощо.

- реалізація характеризується зовнішньою формою виразу норм права.

3. Норми права поділяють на забороняючі, зобов'язуючі та уповноважуючі, у зв'язку з чим окреслюють наступні форми реалізації права [2]:

- дотримання (форма втілення забороняючих норм права, котра знаходить свій вияв в стриманні від дій, котрі заборонені нормою права, неухильному дотриманні закріплених обмежень (приміром, додержання норм міжнародного права, участь в інтересах України у міжнародних зусиллях з підтримання миру і безпеки, міждержавних системах та механізмах міжнародної колективної безпеки [3])).

- виконання (форма втілення зобов'язуючих норм права, котра знаходить свій вияв в неухильному виконанні активних дій (незважаючи на бажання виконуючого), котрі зазначені нормою права). Знаходить своє вираження в формі «роби тільки так».

- використання (форма втілення суб'єктивного права, при котрій реалізуються уповноважуючі норми права). Тобто, особа наділена правом самостійно обирати користуватися наданим їй правом чи ні. Приміром, відповідно до ст. 11 Закону України «Про національну безпеку України», громадяни, які вважають, що їх права, свободи чи законні інтереси порушено рішеннями, діями, бездіяльністю складових сектору безпеки і оборони чи їх посадових осіб, наділені правом звернення до суду [3].

Слід додати, що існує також ще одна особлива форма реалізації норм права – правозастосування. Під цим поняттям розуміють форму реалізації норм права компетентними суб'єктами щодо вирішення конкретної справи, що має державно-владний, творчо-організуючий характер, втілюється у встановленому процедурному порядку і завершується виданням правозастосовного акта [1]. Дана форма реалізації актуальна тоді, коли адресати норм права не можуть реалізувати свої права і обов'язки без посередництва компетентних органів чи посадових осіб.

Нагальним завданням політики національної безпеки є захист багатьох життєво важливих національних інтересів України. Тому реалізація нагальних завдань політики національної безпеки вимагає дотримання всіх форм реалізації норм права, котрі були зазначені вище.

Список використаних джерел:

1. Шемчушенко О.С., Великий енциклопедичний юридичний словник. Київ: ТОВ “Вид-во “Юридична думка”, 2007. 99 с.
2. Ведерніков Ю.А. Теорія держави і права : підручник. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. 468 с.
3. Про національну безпеку України. Закон України від 23.04.2021 р. № 2469. *ВВР*, 2020, № 34, ст.241.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доц.кафедри загальноправових дисциплін Рибалкін А.О.

Нікітенко Вікторія Вікторівна

студентка юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Конституційне право)

ПРИЧИНИ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Нелегальна міграція входить до складу всім відомого процесу, котрий знайомий нам під терміном «міграція населення». Зазначення чинників, котрі детермінують нелегальну міграцію, являється необхідним та ефективним засобом запобігання проявам нелегальної міграції, дозволяючи розуміти причини виникнення, її розмір та характер.

Першочерговою ознакою даного типу міграції є те, що її суб'єкти залишають країни постійного проживання, проникаючи на територію інших держав без наявності дозволу на офіційному рівні. Тобто, під нелегальною міграцією розуміють протизаконне переміщення через державний кордон (наприклад, перетинання кордону поза пунктами пропуску або приховуючи підроблені документи), самостійно чи за допомогою третіх осіб, а також проживання на території країни без належного дозволу компетентних державних органів [1].

Даний тип міграції має такі самі причини, що й інші міграції, але вони є більш глобальними, трагічними, конфліктними. Саме ці причини змушують нелегальних мігрантів незважаючи на ризик вчиняти правопорушення з метою поліпшення свого життєвого становища, втечі від конфліктів тощо. Її особливістю являється те, що вона може бути як формою міграції, так і її засобом. Тобто, в деяких випадках нелегальна міграція має кримінальний початок, пов'язаний з наркотиками, тероризмом, переправлянням та купівлею вогнепальної зброї, торгівлею «живим товаром» (людьми) тощо [2].

Нелегальна міграція виступає складним явищем з міждержавними характеристиками. В її структурі присутні причини, обумовлені як країною, громадянами якої є мігранти, так і країнами, до яких і через які вони прямують. Через це з'являється можливість виділити причини нелегальної міграції у вигляді наступних блоків [3]:

1. Котрі обумовлені соціально-економічними та іншими особливостями країни громадянства;

2. Котрі обумовлені соціально-економічними та іншими особливостями країни, до якої вони вибувають або через яку вони прямують транзитом.

Неупереджений аналіз свідчить, що до основних чинників, які роблять Україну привабливою для нелегалів, слід віднести [4]:

- транзитне та близьке до країн ЄС географічне положення, розвиненість транспортної інфраструктури, існування каналів контрабанди людей через морські порти, залізницю, через неконтрольовані ділянки кордону, слабка облаштованість кордонів;

- недосконале законодавство та недостатність адміністративних засобів контролю перебування іноземних громадян на території країни, яке породжує вигідні умови для юридичного забезпечення легальних каналів в'їзду потенційних нелегальних іммігрантів;

- неузгоджені дії різноманітних відомств та служб, міжвідомчий незаконний розподіл фінансування, котрий сприяє зниженню рівня контролю над міграційною ситуацією;

- невелике фінансування заходів стосовно протидії та боротьби з нелегальною міграцією, яке суттєво знижує їх ефективність та формує передумови для неконтрольованості міграційних процесів;

- відсутність електронної системи ідентифікації іноземців та єдиного реєстру іноземних громадян, які в'їжджають в Україну чи перебувають на її території;

- прибутковість даного бізнесу;

- поширення корупції у сфері контролю та запобігання нелегальній міграції, корупційні дії посадовців щодо приховування нелегальних мігрантів, їх легалізації, безпосереднє прикриття злочинних угруповань, які займаються контрабандою людей та траффікінгом.

Також слід зауважити, що нелегальна міграція становить загрозу національній безпеці для будь-якої країни тому, що вона спричиняє погіршення криміногенної ситуації в регіонах, де виникають слабко контрольовані зони з компактним проживанням мігрантів, де активного поширюється наркоманія та проституція, небезпечні інфекційні хвороби тощо. За відсутності законних джерел існування нелегальні мігранти можуть удаватися до створення етнічних кримінальних угруповань [3].

Окрім того, збільшення притоку нелегальних мігрантів може спричинити збільшення ксенофобних поглядів поміж певної частини місцевого населення та

активність радикальних націоналістичних організацій. Даний тип міграції часто тісно пов'язаний з різними видами злочинності, зокрема контрабандою зброї, наркотиків, торгівлею людьми, поширенням тероризму. Дана ситуація потребує відповідного реагування, зокрема посилення прикордонного режиму та зміцнення внутрішньої безпеки.

Отже, у висновку варто сказати, що нелегальна міграція має вагому нішу у структурі міграційних потоків. Вона виступає соціально небезпечним, шкідливим та протизаконним явищем, котре безперечно має загрозу для економічних інтересів і громадській безпеці України. Також вона являється детермінантом підвищення злочинності, розвитку підпільного ринку праці та виникнення напруженості у відносинах між багатьма державами.

Список використаних джерел:

1. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри: (Понятійний апарат, концептуальні підходи, теорія та практика): Енциклопедія / Упоряд. і ред. Ю.І. Римаренко. Київ: Довіра, 1998. 912с.
2. Гайдуцький А.П. Масштаби трудової міграції українців за кордон . *Економіка та держава*. 2007. № 8. С. 82–86.
3. Сисюк Л.П. Проблеми нелегальної міграції в Україні та в світі. *X Międzynarodowej naukowipraktycznej konferencji «Strategiczne pytania światowej nauki-2014»*. Przemysl, 07–15 lutego 2014 roku. С. 78–82.
4. Нелегальна імміграція на півдні України: стан, потенційні загрози і наслідки. [URL:http://old.niss.gov.ua/monitor/januar2009/9.htm](http://old.niss.gov.ua/monitor/januar2009/9.htm).

Науковий керівник: к.ю.н., доц., кафедри загальноправових Задаля Д.К.

Тимошенко Микола Сергійович

курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

**ВЗАЄМОДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З СУСПІЛЬСТВОМ
НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА**

Актуальною проблемою на сучасному етапі розбудови України як правової держави є пошук нових оптимальних засад взаємодії громадянського суспільства і держави. У даному контексті особливо гостро постає питання взаємовідносин громадян із представниками влади, в тому числі з поліцією.

Важливість інституту партнерства зумовлена значущістю завдань, які поліція виконує у суспільному житті щодо надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги, які здійснюються у безпосередньому контакті з населенням, пересічними громадянами.

За сучасних умов основними формами взаємодії між органами Національної поліції України та інститутами громадянського суспільства у сфері забезпечення правопорядку є: а) участь громадян в підтриманні публічного порядку; б) запобігання вчиненню злочинів та інших правопорушень; в) охорона муніципального майна; г) контроль за дотриманням громадянами приписів органів місцевого самоврядування; ґ) допомога поліції, іншим державним органам у здійсненні їх повноважень із забезпечення правопорядку на території тієї чи іншої громади.

Можемо визначити, що партнерство – це процес впливу поліції та населення одне на одного, суттєвими ознаками якого є підтримання постійних зв'язків, обміну інформацією, взаємодопомога, співробітництво. Ідею партнерства можна визначити таким чином: «усвідомлення поліцією необхідності урахування думки і побажань громадськості при визначенні та оцінці своєї роботи, співпраця з населенням з метою виявлення і вирішення місцевих проблем, і яка має бути зорієнтована на превенцію правопорушень» Аналізуючи системо-структуру поняття взаємодії Національної поліції України з населенням, вважаємо доцільним виділяти такі її елементи, як: а) мета; б) суб'єкти; в) завдання; г) форми реалізації.

Наразі одним із проявів взаємодії Національної поліції України з громадою є стратегія Community Policing, яка маючи нормативне закріплення, активно реалізується в діяльності таких служб Національної поліції, як патрульна поліція (ПП) та служба дільничних офіцерів поліції (ДОП). Зазначена стратегія взаємодії поліції і населення уособлюється на місцевому рівні провадженням безпеки як

способу життя всіх членів громади та спрямована, передовсім, на превенцію правопорушень і створення безпечного середовища у громаді.

Можемо визначити, що оптимізація взаємодії нової поліції з населенням у контексті правоохоронної діяльності має основну мету – надати нового імпульсу вітчизняним формам співпраці, що існували раніше, та запровадити перевіреним часом зарубіжний досвід участі громадськості в правоохоронній та правозахисній діяльності. І найголовніше: своєчасне оперативне реагування правоохоронних органів на всі звернення громадян, безперечно, підвищить рівень довіри людей до поліції.

Список використаних джерел:

1. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 448 с
2. Голіна В. В., Колодяжний М. Г. Перспективи використання рекомендацій у плануванні та здійсненні заходів запобігання злочинності в Україні. Проблеми боротьби зі злочинністю. 2010. № 108. С. 168–177
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Томсон Віталій Андрійович

*курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)*

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ПО ВІДНОШЕННЮ ДО ДІТЕЙ

В Україні є популярна тема домашнє насильство в родині. На сьогоднішній час батьки виховують дітей жорстокими методами. Потрібно краще зрозуміти що ж таке домашнє насильство. Домашнє насильство – це один з видів сімейного, економічного, психологічного насильства, які відбуваються в межах родини чи в межах місця проживання.

Взагалі діти- це вразливі та ніжні створіння, до них потрібен певний підхід в будь-якому віці. Та в будь-якому віці не потрібно жорстоко з ними поводитись, так як можуть буди психологічні проблеми в майбутньому.

Стусани та штовхання не є вирішення певної проблеми між дитиною та батьками. Батьки повині піклуватися про дитину, надавати їм право на навчання та розваги, як в їх підлітковому віці. Діти обов'язково повині виховуватись в добрі та ласкі та почувати любовь родини.

Також на органи та певних установ покладають певні функції, які запобігають домашньому насильству:

1. Суди;
2. Прокуратури;
3. Служби у справі дітей;
4. Підрозділи органів Національної поліції;
5. Органи управління освітою, навчальні заклади, установи та організації системи освіти;

Через певні наслідки родити до дитини появляються порушення психологічного розвитку дитини. Які можуть оскаржитись на емоційні правопорушення.

А також, з 2004 року в Україні набув чинності Сімейний кодекс, в якому говориться, що «забороняється фізичне покарання дитини батьками, а також застосування ними інших видів покарань, які принижують людську гідність дитини». Шо до дитини згідно до статті 150 ч.7 забороняється фізичне та психологічне покарання.

Батькам звісно ж дозволино самості вибирати покарання, але воно не повинно принижувати людську гідність.

Домашнє насильство здебільшого сприймають як особисту справу сім'ї та замовчують. Діти не говорять про знущання над ними, часто вважають, що спричинили конфлікти власною поведінкою, сліди від побиття пояснюють випадковим травмуванням. Особливо високим є рівень домашнього насильства щодо дітей у сім'ї. Всеодно дім та сім'я – це певне місце, де можна знайти розуміння й підтримку, допомогу та захист від небезпек навколишнього світу, але не завжди буває так.

Стереотип виховання дітей батьками методом фізичного покарання закладений у свідомості й застосовується з покоління в покоління як найбільш ефективний і дієвий. Для дорослих насильство, передусім психологічне й

фізичне, є обов'язковим атрибутом виховання дитини. Статистика засвідчує, що саме в сім'ї вчиняють 30–40 % усіх тяжких злочинів.

У родині звісно ж можуть бути різні методи виховання, але завжди знайдеться правильний вибір і батьки зможуть знайти певний контакт та розуміння з дитиною.

Отже, якщо ж говорити про висновок то більшість дітей страждають від фізичного насильства з боку своїх батьків. Ми потрібно захищати права та обов'язки цих дітей які потерпають в день у день із-за своїх батьків. Потрібно як найчастіше проводити наради та круглі столи для запобігання домашньому насильству по відношенню дітей.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : України від 16 січ. 2003 р. №435-IV. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Орлов А.Б. Психологическое насилие в семье – определение, аспекты, основные направления оказания психологической помощи / А. Б. Орлов // Психолог в детском саду. – 2000. – № 2–3. – С. 182–187.
3. Журавлева Т. М. Помощь детям – жертвам насилия / Т. М. Журавлева, Т. Я. Сафонова, Е. И. Цымбал. – М. : Генезис, 2006. – 112 с.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Томсон Віталій Андрійович

курсант 2 курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Васильєва Дар'я В'ячеславівна

курсант 2 курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВО (Кримінально-процесуальне право)

СУТНІСТЬ ОЦІНКИ ДОКАЗІВ В ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ

В умовах сьогодення реалізація прав, свобод й законних інтересів учасників процесу за Кримінальним процесуальним України потребує значних зусиль усіх державних органів і в першу чергу органів, уповноважених законом на виконання завдань кримінального провадження. Основним змістом кримінально-процесуальної діяльності є робота з доказами, а саме їх збирання,

перевірка, оцінка, прийняття рішення та його обґрунтування. Особливо важливою є насамперед розумова діяльність суб'єктів кримінального провадження. Тому, важливо дослідити сутність оцінки доказів в кримінальному провадженні.

Перш за все відмічаємо, що оцінка доказів передбачена ст. 94 КПК України. Відповідно до даної норми, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів - з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення [1].

Як же було зазначено, оцінка доказів становить розумову діяльність з визначення належності, допустимості та достовірності доказів. Оцінка доказів, яка передує ухваленню процесуального рішення, включає також висновок щодо достатності сукупності зібраних доказів для прийняття певного рішення [2, с. 266].

Відмічаємо, що оцінка доказів тісно переплітається з їх перевіркою. У науці кримінального процесу є загальновизнаним положення, що логічний етап перевірки доказів починається з їх аналізу й синтезу. Аналіз проводиться шляхом умовного роз'єднання змісту й джерела. Аналізуючи зміст доказу, суб'єкт доказування більш глибоко пізнає його узгодженість чи неузгодженість з іншими доказами і таким чином збільшує своє уявлення про обставини події, що досліджується, або доходить необхідності отримати нові докази. Самостійний аналіз джерела доказу надає можливість виявити його особливості, які дозволяють вести мову про об'єктивність і правдивість джерела. Зокрема, на показання свідка можуть впливати його вік, професія, стан здоров'я і органів чуття, обставини сприйняття подій та явищ, соціальні ознаки, зумовлені рівнем інтелекту, службовим і сімейним статусом тощо. Аналіз доказів передбачає і їх синтез, тобто перевірку в сукупності. Такий підхід до перевірки доказів дає можливість аналізувати їх з точки зору суперечливості або достовірності, повноти чи неповноти, логічного зв'язку або відсутності такого тощо.

Слідчий, наприклад, при отриманні якогось окремого доказу піддає його перевірці, збирає при цьому нові докази. Потім він оцінює зібрану сукупність доказів, порівнює їх між собою. Якщо отриманий доказ буде підтверджений

недостатньо або певні суперечності не будуть усунуті, виникає необхідність отримати нові докази. Таким чином, необхідно стверджувати, що оцінка доказів існує не тільки на заключному етапі доказування при дослідженні всієї сукупності зібраних і перевірених доказів, тобто протягом всього процесу доказування.

Отже, враховуючи вищевикладене, можемо стверджувати, що саме в результаті такої оцінки слідчий отримує нове похідне знання про те, наприклад, що обвинувачений (підозрюваний) у справі може переховуватися від слідства та суду, перешкоджати встановленню істини у кримінальному провадженні або займається злочинною діяльністю. Таке знання стає підґрунтям для вибору виду запобіжного заходу і спрямоване, зокрема, на забезпечення ефективного процесу доказування в цілому. І навпаки, допущені при такій оцінці помилки слідчого перешкоджають розвитку і завершенню доказування у кримінальній справі [3, с. 257-258].

Отже, в результаті проведеного дослідження визначено, що оцінка доказів – це розумова (логічна) діяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, яка полягає в тому, що вони за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів - з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс: Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. Відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. Х.: Одиссей, 2013. 1104 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. За загальною редакцією професорів В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М.Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

Керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу Бублик Н.С.

Хашев А.В.

студент юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне право)

РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ СУБРЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ (РАЙОНІВ)

Система органів місцевого самоврядування, що дісталась незалежній Україні у спадок від СРСР, протягом понад двадцять років не зазнавала жодних змін. Функціонування таких органів підпорядковувалось, у багатьох аспектах вирішення життєвих проблем територіальних громад, не самим громадам, а органам державної влади, тобто переважало централізоване управління. У свою чергу, уповноважені державні органи вирішували питання не завжди таким чином, що вони відповідали інтересам пересічних мешканців громад. Надалі поступово постало питання щодо передачі повноважень від центральних органів влади на місця.

Тому, на сьогодні, у галузі місцевого самоврядування основний акцент у державній політиці України робиться на інтереси мешканців територіальних громад, а також на необхідність децентралізації влади. Основним документом, на який спирається дана політика – це засади Європейської хартії місцевого самоврядування.

На рівні законодавства перші кроки для поновлення системи влади та її територіальних засад почали виникати у 2014 році. У квітні 2014 року Урядом було схвалено головний ідейний документ - Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [4]. Через деякий час, у вересні 2016 р., було затверджено порядок дій задля їх реалізації [5]. Саме це стало першим кроком для втілення реформи у життя.

Однак цього було замало, оскільки для втілення принципів Концепції й норм Плану дій, потрібно було вносити необхідні нововведення до Конституції України й у тому числі створити пакет нового законодавства, що повинно регламентувати, зокрема, порядок здійснення компетенцій нествореними органами місцевого самоврядування.

Намаганнями найкращих українських фахівців, науковців, експертів проект внесень змін до Конституції [2] був розроблений і переданий на розсуд звичайних громадян та експертів з даного питання. Розроблені зміни було

підтримано не лише суспільством, а й Венеційською Комісією. Але, тяжкі події на території України, що почалися з 2014 року не дали змогу ВРУ ухвалити подані Президентом України нововведення до Конституції стосовно питань децентралізації.

Це призвело до того, що Уряд мав з 2014 року розпочинати реформи спираючись на чинне законодавство, яке не повною мірою відповідало необхідним потребам. Тому продовжувалась робота над розробкою проекту змін до законодавства, що регламентує основи місцевого самоврядування в умовах децентралізації. Результатом цієї копіткої праці було створення основного пакету нового законодавства, впроваджувалися найважливіші законодавчі пропозиції. Це стосується: Закону про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. Внаслідок цих змін змогла відбутися фінансова децентралізація: фінансування місцевих бюджетів збільшилось на 206,4 мільярдів гривень: з 68,6 мільярдів у 2014 до 275 мільярдів гривень у 2019 році [3].

Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1] надав можливість розпочати формування спроможного базового рівня місцевого самоврядування. З 2015 по 2019 роки в Україні за ініціативою місцевих рад було засновано 982 об'єднані територіальні громади (ОТГ). Склали ці ОТГ приблизно 4,5 тисячі минулих місцевих рад. 11 мільйонів людей проживають в об'єднаних територіальних громадах. Такий темп міжмуниципальної консолідації світові фахівці вважають дуже великим. Також, завдяки закону, було створено інститут старост в ОТГ. Їх завданням є представлення інтересів селян в раді громади [1]. У 2018 році близько 1,5 мільйонів гектарів земель сільськогосподарського призначення, поза межами населених пунктів, отримали об'єднані громади у комунальну власність [3].

Закон «Про засади державної регіональної політики» дав поштовх державній підтримці регіонального розвивання та розвивання інфраструктури громад. На протязі втілення реформи, підтримка збільшилася у 41,5 рази: з 500 мільйонів у 2014 до 20,75 мільярдів гривень у 2019 році. Завдяки цій підтримці у регіонах та громадах з 2015 по 2019 рік було реалізовано понад 12 тисяч проектів [3]. Оновлена законодавча база істотно збільшила активні дії щодо втілення міжмуниципальної консолідації в Україні, було створено необхідні правові умови та механізми для формування територіальних громад сіл, селищ, міст, які б були спроможні об'єднати власні наміри у ліквідації загальних

проблем. Гарно проявила себе нова модель фінансового забезпечення місцевих бюджетів, завдяки якій певну незалежність одержали від центрального бюджету. Успішність реформувань на перших етапах свідчили, що Україна рухається правильним курсом і потрібно йти ним далі. Було б великою помилкою гальмувати після перших успіхів, це б зменшило темп реформування. До початку реформування в Україні налічувалося 490 районів та така ж сама кількість районних рад та районних державних адміністрацій. Усі вони мали однакові функції, але число справ суттєво різнилася через різну кількість населення та різний розмір. Можна привести приклад, що у шести районах було не більше десяти тисяч людей, у дев'яти районах більше ста тисяч людей, а в трьох районах понад сто п'ятдесят тисяч людей. У двадцяти шістьох районах були вже повністю функціонуючі громади, а сто сімдесят три райони приблизно на половину були вкриті діючими громадами. Майже всі функції органів влади перейшли до громад і це вказувало на незбалансованість цієї системи. Дана ситуація змусила Уряд та Парламент реорганізувати владу на районному рівні. Пришвидшувало дії Уряду та Парламенту те, що вже 25 жовтня 2020 року мали пройти місцеві вибори.

17 липня 2020 року Верховною Радою України було прийнято Постанову № 3650 «Про утворення та ліквідацію районів». Відповідно до документа, старі чотириста дев'яносто районів було ліквідовано та створено сто тридцять шість нових районів.

Отже можемо дійти висновку, що повноваження об'єднаних територіальних громад та їх правовий статус потребують закріплення і в тексті Основного Закону, оскільки на сьогодні їх правовий статус не до кінця визначений. Це може бути, зокрема, підставою для оскарження рішень, які стосуються життєзабезпечення об'єднаних територіальних громад, а тому є підставою стосовно необхідності закріплення повноважень таких громад у Конституції України.

Список використаних джерел:

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 05.02.2015. *Відомості Верховної Ради (ВВР) 2020, № 13, ст.69.*

2. Про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування). Проект Закону України від 02.09.2014. URL:

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51513

3. Реформування адміністративно-територіального устрою субрегіонального рівня (районів). Децентралізація дає можливості. URL: <https://decentralization.gov.ua/new-rayons>.

4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні Розпорядження Кабінету Міністрів № 333-р від 1 квітня 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

5. Розпорядження Кабінету Міністрів № 688-р від 22 вересня 2016 р. «Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/249350402>

Науковий керівник: д.ю.н., професор, професор кафедри загальноправових дисциплін Наливайко Л.Р.

Худієв Р.З.

студент юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Конституційне право)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ: ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ОЗНАКИ

У юриспруденції зовнішнє вираження значної поведінки учасників суспільних відносин здійснюється у нормативно-правових актах. Від її грамотного складання, від досконалості та відсутності прогалин залежить нормальне функціонування правової політики будь-якої держави.

Питання нормативно-правових актів, його різновиди та значення для юриспруденції розглядали багато відомих вітчизняних науковців такі як О. Ф. Скакун, М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. О. Морозова та інші.

О.Ф. Скакун описує поняття нормативно-правового акту як офіційний акт-документ, ухвалений уповноваженими суб'єктами нормотворчості у визначеній формі і порядку, який встановлює (змінює, доповнює, скасовує) правові норми з метою регулювання суспільних відносин. [2, с. 362]. Нормативно-правовий акт, будучи приписом загального значення, поширює свою дію не на одне конкретне відношення, а на той чи інший вид суспільних відносин.

Нормативно-правові акти мають багато різних властивостей, серед яких виділяють:

1. Встановлює і закріплює нові норми права та змінює або доповнює діючі, тому відноситься до правоутворювальних актів;

2. Приймається або санкціонується уповноваженими державними органами, а саме нормотворчими органами та може ухвалюватися народом на референдумі в межах їх компетенції;

3. Наявність чітко визначеного місця серед інших нормативно-правових актів та несуперечність актам вищої юридичної сили, до яких відноситься Конституція, міжнародні договори;

4. Є письмовим документом, який складається на основі правил юридичної (нормотворчої) техніки, має визначену структуру та офіційні реквізити;

5. Обов'язково реєструється в Єдиному державному реєстрі нормативних актів;

6. Опублікується в спеціальних виданнях у встановленому законом порядку для оприлюднення населенню;

Основними структурними елементами нормативно-правових актів:

1. Преамбула — вступна частина, де не міститься норми права. Це вступна частина нормативно-правового акту, у якому дається обґрунтування закону, визначаються цілі та завдання. Преамбули в нинішніх законах зустрічаються рідко.

2. Пункти, статті — містять вихідні одиниці нормативно-правового акта — нормативні розпорядження. Через нормативне розпорядження стаття співвідноситься з нормами права. Статті можуть поділятися на частини, а пункти — на абзаци і підпункти. Статтю позначають скорочено "ст.", а частини, абзаци статей - "ч.". Статті в законах мають нумерацію.

3. Глави, які наявні у великих за обсягом нормативно-правових актах.

4. Розділи дозволяють об'єднувати глави у великих за обсягом нормативно-правових актах. Можлива й інша ситуація, коли статті, пункти об'єднуються в розділи, а розділи — у глави.

5. Частини є найбільшими підрозділами закону, які містяться, зазвичай, у кодексах. Прикладами можуть бути Кримінальний кодекс або Цивільний кодекс, які поділяються на дві частини: загальну і особливу. [1, с. 313]

Існують різні класифікації нормативно-правових актів, але найпоширенішим та найбільш значущою класифікацією є поділ за юридичної чинністю та юридичною силою. За юридичною чинністю акти поділяються на

законі та підзаконні акти. За юридичною силою виділяють конституційні закони, кодифіковані закони (кодекс), звичайні закони, постанови Верховної Ради України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України та накази і рішення міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. [2, с. 364]

Найчастішою проблемою нормативно-правових актів є його неправильне складання тлумачення та систематизація, внаслідок чого це часто призводить до непоправних наслідків, таких як незаконне затримання, неможливість однозначного розуміння диспозитивних норм цивільного права, а отже, існування безлічі протиставлень одна одній норм права тощо. Це все пов'язано з недостатньою підготовкою фахівців правилам юридичної техніки, відповідно до яких складаються нормативно-правові акти. Якщо теоретичні знання відповідних правових норм у спеціалістів є (принаймні мають бути), то уявлень про вимоги до техніки складання юридичних документів, до яких безпосередньо відноситься нормативно-правові акти, а тим більше навичок їх складання у них немає, бо навчальні програми не передбачають жодних тем, не кажучи вже про спецкурси.

Отже, з цього можна зробити висновок, що нормативно-правові акти мають важливе значення в юриспруденції та в функціонуванні правової політики будь-якої держави. Нормативно-правові акти мають чимало ознак, насичена багатьма структурними елементами та має велику різновид за деякими критеріями. Питання про проблеми нормативно-правових актів пов'язане з його не досконалим та неправильним складанням і тлумаченням.

Список використаних джерел:

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. Київ: Правова єдність, 2010. 525 с.
3. М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. Загальна теорія держави і права. Харків: Право, 2009. 584 с.
4. Морозова Л.О. Теорія держави і права : підручник. - 4-е видавництво. Москва: Эксмо, 2010. 510 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри загальноправових дисциплін Ченік-Трегубенко О.С.

Железна Ольга Сергіївна
студентка 2 курсу, спеціальність 081 «Право»
Криворізького факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
ПРАВО (Цивільне право)

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУМІЖНИХ ПРАВ

В наш час новітні технології з'являються щодня і складають більшу частину людського життя. Цифрові технології стають вигідним товаром, тому що їх можна на певних умовах передавати для використання іншим людям чи навіть продавати. Це часто призводить до виникнення правопорушень у сфері інтелектуальної власності, тому вона потребує охорони та захисту.

Аналізуючи питання порушення авторського права варто звернути увагу на думки деяких науковців, наприклад, О. Святоцького та А. Бойченка. Ці науковці розкрили у своїх роботах шляхи вирішення проблеми у цивільному праві із метою захисту авторських та суміжних прав.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» базується на Конституції України і складається з відповідних норм Цивільного кодексу України, законів України, "Про кінематографію", "Про телебачення і радіомовлення", "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм" та інших законів України, що охороняють особисті немайнові права та майнові права суб'єктів авторського права і суміжних прав [1].

Авторське право є інструментом власності, права і ключовою галуззю права інтелектуальної власності. Воно призначене захищати зовнішню форму вираження об'єкта (твір, малюнок, збірник, фотографія та інше. Авторське право не може використовуватись для захисту абстрактних ідей, фактів, стилів та технік, що можуть бути використані у творі.

Однією з важливих умов для успішного та якісного розвитку творчої діяльності в Україні є не лише визнання авторів творів, художників, митців, а й надійний захист прав їхньої інтелектуальної власності.

Захист права інтелектуальної власності - це система правових засобів, які вживаються спеціально уповноваженими на це державними органами (органи виконавчої влади, адміністративні органи, суди) для захисту суб'єктивних прав на об'єкти інтелектуальної власності [4, с. 33]

У юридичній літературі виділено юрисдикційний та неюрисдикційний захист авторських прав. Юрисдикційний захист авторського права і суміжних прав здійснюється судом та іншими уповноваженими на це юрисдикційними органами у цивільно-правовий, кримінально-правовий чи адміністративний способи захисту. Неюрисдикційна форма захисту авторського права і суміжних прав характеризується тим, що це позасудовий захист, який здійснюється особою, право якої порушено, самотійно, але в межах закону [2].

Чинне цивільне законодавство України, передбачає судовий захист цивільних прав. Так, відповідно до ч. 1 ст. 16 ЦК України кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу. [3]

Кожна особа має право на захист свої авторських та суміжних прав і звертатися в установленому законом порядку до суду та інших органів, які наділені цією компетенцією. При визначенні розмірів збитків, які мають бути відшкодовані особі, права якої порушено, а також для відшкодування моральної шкоди суд зобов'язаний виходити зі змісту порушення, майнової і моральної шкоди, завданої особі, яка має авторське право або суміжні права.

Стаття 431 ЦК встановлює: «Порушення права інтелектуальної власності, в тому числі невизнання цього права чи посягання на нього, тягне за собою відповідальність, встановлену цим Кодексом, іншим законом чи договором». [3].

Важливим аспектом для захисту авторського права і суміжних прав є визнання того, що було здійснено підроблення або вилучення інформації, зокрема, в електронній формі, про управління правами без дозволу суб'єктів авторського права.

Оновлена редакція Закону України «Про авторське право і суміжні права» значно розширила цивільно-правові засоби для захисту своїх прав. Нормативний акт передбачає певні заходи для захисту інтересів особи, права якої було порушено. Заходи, визначені чинним законодавством, видаються доцільно та виправдано.

Наприкінці варто зазначити, що нормативні акти України час від часу оновлюються і держава робить усі необхідні заходи, аби забезпечити якісний та надійний захист прав інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-ХІІ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/conv#Text>

2. Цивільне право України. Загальна частина: Бірюков І.А., Заїка Ю.О. - Навчальний посібник / К.: КНТ, 2006.- 480 с.

3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#Text>

4. Основи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: Підручник /За заг. ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. - К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. -236 с.

***Науковий керівник:** к.ю.н., доцент, завідувач кафедру кримінально-правових дисциплін Устінова-Бойченко Ганна Миколаївна*

Чабаненко Юлія Владиславівна

Курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

ПОЛІЦЕЙСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Ми пропонуємо розглянути поліцейську діяльність. Це та діяльність яка зумовлена на розгляд як особистий вид державно-управлінської держави. Він вбачає юридичну здатність на забезпечення публічного порядку та безпеки. В першу чергу поліцейська діяльність спрямована на управління структурною виконавчою владою: це такі як ОВС та митні органи, діяльність яких спрямована на охорону публічного порядку, забезпечення публічної, державної, економічної і будь-якої іншої безпеки. Що ж таке «поліцейська діяльність» - це одне з основоположних категоріях в поліцейському праві.

В певних дослідженнях стали праці відомих науковців у галузі адміністративного права та поліцейській діяльності, такі як: В.Білик, І.Зозуля, А.Комзюк, О.Бандурка, М.Фродов, В.Зуй та інші науковці.

Якщо ж говорити про Відповідний пункт 1 Декларації про поліцію, прийнятої Парламентською Асамблеєю Ради Європи 8 травня 1979р.: «Поліцейський повинен виконувати покладені на нього законом обов'язки щодо захисту своїх співгромадян і суспільства від насильства, пограбувань й інших суспільно небезпечних дій, як це встановлено законом» [1, с. 88]. Виходячи саме з цього визначення, і прослідковується правоохоронний характер поліцейської діяльності [2].

В Україні поділяють чотири основних видів поліцейської діяльності:

1. Адміністративна діяльність;
2. Діяльність органів досудових розслідувань(ОДР);
3. Діяльність оперативно-розшукових підрозділів;
4. Поліцейська охоронна діяльність.

А також ми можемо розглянути один із видів - це адміністративна діяльність, у неї також є підвиди їх не так багато, але є три основних :

- 1) здійснення профілактичної діяльності;
- 2) доставлення у випадках і в певним порядку;
- 3) вживання заходів для запобігання та протидії домашньому насильству.

Загалом поліцейська діяльність покликана захищати суспільство та діяти в інтересах громадян. Таким чином, на органи поліції покладається обов'язок надавати допомогу громадянам у забезпеченні особистої безпеки та у вільному користуванні своїми правами і свободами. Згідно із Законом України «Про Національну поліцію», працівник поліції зобов'язаний у разі звернення до нього громадянина із заявою про загрозу його особистій безпеці вжити відповідних заходів, що запобігають або попереджають цю загрозу [3].

Отже, поліцейська діяльність зазначає види, що здійснюються територіальним органом Національної поліції. В Законі України потрібно внести певні зміни та доповнення згідно ст.1 ч.3 «Поліцейська діяльність» - це особливий вид діяльності в цій сфері, яка здійснюється та реалізується спеціальними державними органами та їх посадовими особами.

Список використаних джерел:

1. Гуценко К. Ф. Правоохранительные органы/ К. Ф. Гуценко, М. А. Ковалев. – М.: Зерцало, 1997. – 367 с.
2. Маляренко В. Т. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України / В. Т. Маляренко. – К.: Юрінком Інтер, 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ebk.net.ua/Book/SptpoU/index.htm>.
3. Про Національну поліцію: Закон України: від 02.07.2015 р., No 1264–XII// Відомості Верховної Ради України. – 2015. – No 40–41. – Ст. 379.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О. В.

Ченчик Валерія Валеріївна

*курсант 2-го курсу, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ПРАВО (Адміністративне і фінансове право)

ПРЕВЕНТИВНІ ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ

Поліцейські заходи є не найважливішим місцем в діяльності управлінських структур. Вони є у встановленому порядку законом застосування, і обмеження громадян. Тобто ці заходи мають чітку профілактичну спрямованість, орієнтовані на захист інтересів публічної безпеки та порядку, на недопущення вчинення правопорушень[1].

Застосування поліцейських заходів передбачено такими міжнародними нормативно правовими актами як:

- 1) Рекомендація (2001) Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики»,
- 2) ухвалена Комітетом міністрів 19 вересня 2001 на 765-му засіданні заступників міністрів,
- 3) Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 17 грудня 1979 р.,
- 4) Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи No 690 (1979) «Про Декларацію про поліцію».

Превентивних заходів досліджували такі вчені: С. М. Алфьорова, О. М. Бандурка, Є. Ю. Бараш, О. І. Безпалова, В. М. Бесчастний, І. П. Голосніченко, В. Л. Грохольський, С. М. Гусаров, В. О. Заросил, І. В. Зозуля, О. М. Ключев, В. В. Коваленко, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, А. М. Куліш, О. М. Музичук, О. Ю. Салманова, І. М. Шопіна та ін.

Що б розпочати тему, потрібно розуміти, що ж таке «превентивний». Превентивний-це попередження чогось або ж запобігання чомусь[2].

Взгалі, якщо ж говорити про правову основу превентивних заходів то діяльність поліції регламентується на: Законі України «Про Національну поліцію», Кримінальному процесуальному кодексі України, Конституції України,[3]та на Кодексі України про адміністративне правопорушення[4].

Згідно до Закону України «Про Національну поліцію», поліція зобов'язана здійснювати превентивну діяльність, яка спрямована на: забезпечення охорони

прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидію злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Законодавець передбачив, що основні вимоги превентивних засобів визначені в ст.29 ЗУ «Про Національну поліцію» [5] превентивні заходи мають бути тільки чотирьох видів:

- 1) Законними;
- 2) Ефективними;
- 3) Необхідними ;
- 4) Прапорційними .

У своїй діяльності органи поліції вико ристовують доволі широке коло превентивних заходів, які відрізняються за характером правового впливу, механізмом реалізації та ступенем глибини правового дозволу на їх здійснення.

Отже, ми можемо зробити висновок, що під поліцейськими превентивними заходами необхідно розуміти вимоги морального, психологічного та організаційного характеру та іншого характеру, які дозволяють попереджати та не допускати вчинення правопорушень, забезпечувати публічний порядок і публічну безпеку за різних надзвичайних ситуацій.А також, поліцейські, які характеризуються різними властивостями що переслідують різну мету та мають на меті різний характер впливу чи умов їх застосування.

Список використаних джерел:

1. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб.; за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : ХНУВС, 2017. 242 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови; уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ: ВТФ Перун, 2007. 1736 с.
3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. No 254к/96-ВР.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 08.06.2021).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 грудня 1984 р. No 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>(дата звернення: 08.06.2021).
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. No 580-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>. (дата звернення: 08.06.2021).

***Керівник:** викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.*

Чичик Юлія Олексіївна

*курсант 2-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділу
кримінальної поліції*

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗАВДАННЯ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ГРУП РЕАГУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основні завдання груп реагування підрозділів превентивної поліції повинні включати:

- забезпечення громадського порядку та безпеки, а також забезпечення безпеки людей, захист їх прав, свобод і законних інтересів; Створення захисту держави до життєво важливих інтересів суспільства, зосереджених в їх матеріальних і духовних цінностях, нормальних умовах життя людини, діяльності підприємств, установ, організацій;

- Попередження кримінальних правопорушень, адміністративних правопорушень, попередження, виявлення і припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, випадків домашнього насильства, а також визначення причин та вимог до їх вчинення;

- Взаємодія з суспільством: реалізація підходу «поліція і суспільство», що полягає у співпраці та взаємодії з населенням, громадськими організаціями, іншими підрозділами поліції, владою з метою запобігання злочинності, забезпечення безпеки, зниження злочинності, а також взаємовідносин довіри між зміцненням поліції і населення;

- забезпечення безпеки дорожнього руху; організація контролю за додержанням законів, інших нормативно-правових актів з питань безпеки дорожнього руху[1].

Основні функції груп превентивного реагування поліції повинні включати: 1) своєчасне реагування на пояснення і повідомлення про злочини та інші події з метою максимально швидкого прибуття на місце події; 2) Припинення кримінальних злочинів, допомога малозабезпеченим громадянам; 3) встановлення обставин на місці скоєння злочину, відомості про результати перевірки уповноваженого працівника; 4) вжиття заходів щодо встановлення особи яка вчинила злочин і затримання його в установленому законом порядку; 5) охорона місця вчинення кримінального правопорушення до прибуття слідчої

групи з метою вилучення речових доказів та інших слідів; 6) встановлення свідків та очевидців скоєння злочину і отримання первинної інформації про обставини його вчинення; 7) при необхідності - практична допомога членам слідчої групи (далі - СОГ) в реалізації заходів щодо якнайшвидшого розкриття кримінального злочину; 8) розгляд скарг громадян в порядку, встановленому Законом України «Про скарги громадян»; 9) складає протоколи про адміністративні правопорушення в межах своєї відповідальності і у випадках, передбачених законом, веде провадження у справах про адміністративні правопорушення; 10) Охорона службової зони для проведення профілактичних заходів щодо попередження та виявлення кримінальних правопорушень, забезпечення безпеки руху, громадської безпеки та порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, стадіонах, вокзалах, аеропортах та інших громадських місцях; 11) Встановлення і підтримка партнерських відносин з населенням, місцевою владою і владою для ефективного виконання поліцейських завдань і зміцнення суспільної довіри до поліції; 12) екстрена допомога, зокрема долікарська і медична, людям, постраждалим в результаті нещасних випадків в результаті кримінальних злочинів, а також особам, які перебувають у небезпечній для життя або здоров'я ситуації.

Працівники груп реагування поліцейських превентивних підрозділів мають право: 1) вимагати від громадян дотримання громадського порядку; 2) вимагати припинення кримінальних злочинів від осіб, які порушують громадський порядок; 3) перевіряти документи, що засвідчують особу, а також інші документи у випадках і в порядку, передбачених законом, при підозрі у вчиненні злочину; 4) проводити особистий огляд, огляд майна і документів, огляд транспортних засобів і вантажів у встановленому законом порядку; 5) вилучати предмети і речі у громадян і державних службовців, рух яких заборонено або обмежено, а також документи з відмітками про підробку; 6) у випадках і порядку, встановлених законом, застосовує заходи фізичного тиску, спеціальні засоби і вогнепальну зброю; 7) включати спеціальні світлові і звукові сигнали під час патрулювання в транспортному засобі, а також у виняткових випадках при недотриманні вимог правил дорожнього руху; 8) тимчасово обмежувати або забороняти доступ осіб на певну територію або об'єкти, якщо це необхідно для забезпечення громадського порядку та безпеки, для захисту життя і здоров'я осіб, а також для проведення певних слідчих дій відповідно до закону; 9) в разі затримання співробітників поліції при нещасних випадках, інших

надзвичайних ситуаціях, що загрожують життю і здоров'ю людей, обмежувати або забороняти рух транспортних засобів і пішоходів на певних ділянках дороги і шосе відповідно до положень законодавства; 10) використовувати технічні засоби та пристрої для виявлення і фіксації кримінальних правопорушень відповідно до закону; 11) заарештовувати громадян на підставах та у спосіб, що передбачені законом, і виробляти їх видачу поліції відповідно до закону; 12) затримувати і забезпечувати здачу транспортних засобів на тимчасове зберігання у відповідності до положень законодавства. У патрульних є інші передбачені законом права, в тому числі відомчі правила.

На співробітників груп реагування поліції превентивної діяльності покладаються такі завдання: 1) поважати і не порушувати права і свободи людей і громадян; 2) обмеження прав і свобод людини тільки в порядку і випадках, передбачених законом; 3) При зверненні до людини вітатися, вкажіть своє прізвище, посаду, спеціальне звання і, при бажанні пред'явити посвідчення поліцейського, що дає можливість ідентифікувати себе; 4) При спілкуванні з людиною чітко дотримуватися норм професійної етики; 5) попереджати водіїв транспортних засобів про небезпеки, що виникають на їхньому шляху, і вживати заходів щодо їх усунення; 6) при отриманні інформації про можливе кримінальне правопорушення негайно повідомити безпосередньому начальникові, черговому офіцеру і / або службу спостереження і вжити всіх передбачених законом заходів для запобігання цьому; 7) надавати допомогу людям, які постраждали від кримінальних злочинів чи нещасних випадків, а також особам, які перебувають у безпорадному або небезпечному для життя і здоров'я стані.

Отже, основними завданнями груп реагування підрозділів поліції превентивної діяльності відносять чималу низку. Дані завдання груп є необхідними, чіткими та головне, в рамках закону. Також не забуваємо про права та обов'язки працівників даних ГРПП підрозділів .

Список використаних джерел:

1. Довідник працівника поліції превентивної діяльності: навч. посібник / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, Засл. юрист України А.Є. Фоменко. Дніпро: ДДУВС, 2018. 180 с
2. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: навч. посібник / за заг. ред. Моїсєєва Є.М.; Сущенко В.Д., Олефір В.І., Константінов С.Ф. та ін. К.: КНТ, 2008. 264 с

3. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: особлива частина: навч. посіб. / Т.П. Мінка, О.М. Обушенко, Д.Г. Заброта та ін.; за заг. ред. С.М. Алфьорова. Х.: Право, 2013. 312 с.

Науковий керівник: викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Захарченко О.В.

Чубенко А.О.

студентка юридичного факультету

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАВО (Конституційне право)

СУВЕРЕННА ДЕРЖАВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми полягає в тому, що глобалізаційні процеси проникають у внутрішньодержавну сферу через економічні, інформаційні, міжнародноправові та інші канали. Держава вимушена брати на себе не властиві їй раніше функції (інформаційна безпека, інноваційна діяльність), а також модернізувати попередні, притаманні їй, функції. З середини ХХ ст. під впливом різних міжнародних процесів, зокрема, інтеграції багатьох держав у світовий економічний і політичний простір, які сьогодні набули особливого посилення, істотної трансформації зазнає державний суверенітет, який від моменту свого виникнення і правового закріплення у рамках Вестфальської міжнародної системи тісно пов'язаний з державою. Уважаться, що проблему кризи суверенітету національної держави зумовили події 90-х років кінця ХХ – початку ХХІ ст. [1-2]

Процеси глобалізації призводять до радикальної зміни позицій національних держав. Зростає кількість недержавних суб'єктів (глобальних міждержавних та міжнародних об'єднань), яким держава передає частину своїх функцій. Обмежується влада національного уряду, держава в цілому як сукупність органів стає зовсім не обов'язковою, відповідно уряди мають все менше можливостей управляти своїми корпораціями. І в результаті цього держави втрачають свою національну ідентичність. Ослаблення національнодержавного суверенітету й надалі триватиме і потребуватиме створення і розширення можливостей політичної дії на наднаціональному рівні.

Зі збільшенням глобальної взаємозалежності переживає девальвацію як економічний, так і політичний суверенітет, хоча різні суб'єкти порушені цим процесом у різній мірі. Розвиток євроінтеграції в бік її посилення, особливо во зважаючи на спробу запровадження Конституції ЄС та підписання Лісабонського договору, дозволяє побачити наявність стійкої тенденції, з одного боку, щодо послідовного самообмеження державчленів ЄС у обсязі здійснюваних суверенних прав, а з іншого — набуттям ЄС дедалі більше ознак наддержавного утворення. Аналіз сучасного стану державного суверенітету державо членів ЄС дозволяє зробити висновок, що при збереженні формально%юридичного (політико правового) аспекту державного суверенітету одночасно відбувається поступове обмеження матеріальних можливостей його прояву, що виражається в делегуванні державами суверенних прав ЄС. [2]

Зовнішній вимір державного суверенітету у його сучасному вигляді концептуально сформувався на універсальному рівні у принципових положеннях Статуту Організації Об'єднаних Націй та інших базових міжнародно-правових документах. Державний суверенітет відповідно до класичних теоретичних та методологічних поглядів органічно виникає з народного (суверенітету) держави, але сувереном як носієм суверенітету є держава, яка реалізує суверенітет через діяльність органів державної влади. Термін глобалізація походить від французького слова – загальний. Цим терміном визначається об'єктивний процес формування, функціонування та розвитку принципово нової всесвітньої системи відносин між країнами і народами на підставі взаємозв'язку та взаємозалежності, що поглиблюються у всіх сферах життєдіяльності світового співтовариства.

Через множинність політичних проблем, що виникають у внутрішньому житті держав, національні уряди не можуть ефективно виконувати свої функції. Йдеться, насамперед про соціальні, політичні, етнічні, міграційні та інші проблеми. Сьогодні значна їх частина не може бути вирішена без врахування думки міжнародної спільноти. Доволі сумнівно сьогодні виглядає можливість національних урядів гарантувати своїм громадянам безпеку, добробут та стабільність. До певної міри забезпечення цих функцій залежить від процесів та подій, що відбуваються за межами державних кордонів, насамперед від процесів у світовій економіці, діяльності міжнародних інститутів.

У зв'язку з тим, що національна держава більше не гарантує колишнього рівня безпеки, втрачена ефективність управління національних урядів, їх

спроможність повноцінно контролювати власну територію, констатується криза лояльності як продукту обміну між державою і громадянином, а також його підвітності державній владі. Багато сучасних науковців навіть стверджують, що у майбутньому поняття національно державної належності стане менш важливим. Особливо для тих людей, які пов'язані з кількома державами подвійним громадянством тощо. З іншого боку, державний суверенітет країн-членів ЄС виявляється підірваним регіональною політикою, що здійснюється цією структурою. Основним гаслом останніх часів у ЄС стає: "ЄС: від Союзу країн до Союзу регіонів. [3]

Процеси міжнародної інтеграції безумовно пов'язані з глобалізаційними процесами. Німецький соціолог У. Бек визначає глобалізацію як процеси, в яких національні держави та їх суверенітети вплітаються у павутиння транснаціональних акторів та підкоряються їхнім владним можливостям, орієнтаціям та ідентичності. Процеси ці характеризуються такими вимірами: розширення у просторі, стабільність в часі, щільність транснаціональних потоків [4].

Процес глобалізації, поза всяким сумнівом, кидає виклик національній державі, її суверенітету і функціям. При цьому все важче стає провести межу між зовнішньою і внутрішньою політикою. Питання, вирішення яких вважалося раніше прерогативою держав, їх «внутрішньою справою», набувають все більше міжнародний характер і стають предметом турбот міжнародного співтовариства. Глобалізація в окремих сферах суспільного буття призводить до нівелювання державного суверенітету. У світовому юридичному співтоваристві виокремлюють ряд факторів, які впливають на процеси «розмивання» національного суверенітету в умовах глобалізації:

1. Поглиблення взаємодії міжнародного та внутрішньодержавного права, що відбиває поглиблення взаємодії національного суспільства зі світовим співтовариством.

2. На світовій арені з'являються нові актори – міжнародні організації, громадські об'єднання, транснаціональні корпорації, неурядові організації тощо.

Отже, можемо зробити висновок з роботи, що суверенітет сьогодні набуває нових значень і особливостей; відбувається трансформація як внутрішнього, так і зовнішнього його вимірів. Під впливом фактичної взаємозалежності держав через економічні, соціальні, культурні, політичні, гуманітарні відносини руйнується структура важливих принципів, на основі яких тривалий час

співіснували різні суспільства і держави, являючи собою територіально відмежовані одиниці.

Послаблення зв'язків між громадянами і державою в умовах глобалізації призводить до «розхитаності» діяльності самої держави та створює можливість для утворення нових форм суспільства. Через множинність політичних проблем, що виникають у внутрішньому житті держав, національні уряди не можуть ефективно виконувати свої функції. Адекватне об'єктивним обставинам соціальне само визначення потрібне будь-якому нормально функціонуючому інституту держави.

Список використаних джерел:

1. Макаренко С. Еволюция «государства-нации»: попытка деконструкции/ С. Макаренко . *Космополис*. 2007. № 2 (18). 131 с
2. Угрин Л.Я. Міжнародні системи: проблеми стабільності/ Л. Я Угрин// Політична наука в Україні: стан і перспективи: мат. Всеукраїнської наук. конф. Львів, ЦПД, 2008. 308 с
3. Хохлов И.И. Наднациональность в политике Европейского Союза. Москва: Международные отношения, 2007. 160 с.
4. Войтович Р. Місце, роль та функції національної держави в контексті сучасних глобалізаційних процесів. Вісник Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. 2014. № 2. С. 70—81.

Науковий керівник: к.ю.н., доц., кафедри загальноправових Задаля Д.К.

Бай Андрій Сергійович

студент 3 курсу, спеціальність «Комп'ютерні науки»

Київський національний торговельно-економічний університет

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

(Інформаційна безпека)

ІНФРАСТРУКТУРА ІТ-БІЗНЕСУ: ВІД ПРОБЛЕМ ДО ЗАВДАНЬ

Активне становлення ІТ-бізнесу як суб'єкта інноваційної інфраструктури регіональної інноваційної системи, сформувало потребу у розробці системи ефективного використання його інноваційного потенціалу і орієнтації виконуваних науково-технологічних розробок на потреби регіонального, національного і закордонних ринків. Це може стати потужним інноваційним ресурсом розвитку регіону і країни і забезпечити взаємозв'язок суспільних

цінностей, можливостей ІТ-кадрів, актуальних для країни наукомістких технологій і виробництв; розвиток інтелектуальних здібностей майбутніх фахівців і вчених - відтворення потенціалу розвитку України.[1]

Незважаючи на очевидний високий продуктивний соціально-економічний ефект від функціонування ІТ-бізнесу його розвиток гальмується багатьма факторами, зокрема критичними, на нашу думку, є рівень інвестицій саме в високотехнологічну інфраструктуру, телекомунікації та інформаційні технології. Тенденція до зниження капітальних інвестицій характерна для всієї національної економіки, проте високотехнологічні галузі, що мають бути у пріоритеті невиправдано знівельовані. В підсумку, процеси діджиталізації в регіонах протікають аморфно й продукують інформаційно-технологічний атавізм. [2]

Дослідження [3] показали, що найбільш гострими бар'єрами фінансово-економічного характеру для активізації діяльності високотехнологічного ІТ-бізнесу є:

- низький рівень платоспроможного попиту на товари, роботи й послуги;
- непрозорі механізми ціноутворення на товари, роботи й послуги, високий рівень тіньової економіки на регіональному рівні;
- недостатній рівень рентабельності об'єктів соціально-економічної інфраструктури, що перебувають у державній чи муніципальній власності;
- низька інвестиційна привабливість регіонів;
- дефіцит бюджетних асигнувань в проекти розвитку ІТ-бізнесу;
- несприятливий податковий клімат (недосконалість режимів пільгового оподаткування, розширення коридору бази оподаткування та ін.);
- недостатність ресурсного потенціалу малих та середніх ІТ-компаній на рівні регіону.

Для прискорення трансформації української економіки в економіку знань необхідні рішучі дії [3] з формування правового поля державного, регіонального і місцевого рівня у сфері використання і впровадження інновацій. Спільні завдання зі створення регіональної і національної інноваційної інфраструктури, що стоять перед органами влади і ІТ-бізнесом, можна сформулювати таким чином:

- створення фінансових інститутів, що забезпечують безперервність фінансування ІТ-проектів;

- розвиток виробничо-технологічної інноваційної інфраструктури в регіоні (технопарки, бізнес-інкубатори, інноваційно-технологічні центри, центри трансферу технологій і ін.);
- сприяння розвитку коопераційних зв'язків між суб'єктами інноваційної системи;
- розвиток інформаційної, експертно-консалтингової і освітньої інфраструктури інноваційної діяльності;
- активна підготовка кадрів для інноваційної діяльності і інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Мазаракі А. А. Інноваційний потенціал України: монографія/ А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, В.В. Юхименко, В.М. Костюченко, Л.П. Кудирко та ін.; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон.ун-т, 2012. – 592 с.
2. Бай С.І. ІТ-кластери в Україні: економічний потенціал/ Бай С.І., Присяжнюк А.Ю. //Економіка України. – 2018. -№ 9. С.– 50-59.
3. Геєць В.М. Економіка України: ключові проблеми і перспективи / В. М. Геєць// Економіка і прогнозування. – 2016. –№1. С.– 7-22

Гузар Святослав Васильович

*студент 4 курсу, спеціальність 121 «Інженерія програмного
забезпечення»*

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

(Програмне забезпечення)

ЕЛЕМЕНТИ СУЧАСНОЇ FRONT-END РОЗРОБКИ НА ПРИКЛАДІ HTML, CSS, JAVASCRIPT

Веброзробка – це сфера, що постійно змінюється. Спосіб побудови вебсайтів сьогодні кардинально відрізняється від того, як це звикли робити декілька років тому. Серед доступних інструментів, що з'являються майже не щодня, розробники-початківці часто відчувають себе розгубленими, через те, що не знають яким саме шляхом потрібно рухатися.

Сучасну веброзробку поділяють на: фронтенд (англ. front-end) та бекенд (англ. back-end). Людину, яка ж оволодіє обидвома парадигмами, сміло можна називати фулстек-розробником (англ. full stack developer). Також варто зазначити, що для розробки вебсторінок чи вебдодатків застосовують клієнт-серверну архітектуру, що й спричинило поділ веброзробки.

Фронтенд – це те, що ми можемо бачити та взаємодіяти, коли користуємось браузером. Це власне те, що відносять до «клієнтської сторони».

Бекенд, або ж «серверна сторона» – це частина вебсторінки, яку ми не бачимо. Вона відповідає за зберігання та організацію даних. Бекенд взаємодіє з фронтендом, надсилаючи та отримуючи інформацію, яка відображається як вебсторінка, вебдодаток, тощо.

Перейдемо до професійних інструментів фронтенд-розробника. Так звана «дорожня мапа» розробника клієнтської частини [3, с. 11], насправді доволі велика, проте аналізуючи сучасні засоби, варто зацентувати увагу саме на трьох китах фронтенду, а саме на: HTML, CSS, Javascript.

HTML, або ж мова гіпертекстової розмітки. Вона використовується для побудови «скелета» або розмітки для майбутнього вебсервісу.

CSS, або ж каскадні таблиці стилів. Використовуються для визначення того, як повинні візуально виглядати елементи HTML. Також CSS застосовується для створення адаптивних макетів, або, якщо точніше, щоб вебсторінка мала читабельний вигляд, незалежно від типу екрану користувача. Вивчаючи CSS варто звернути увагу на наступні аспекти: одиниці виміру елементів, модель коробки (внутрішні та зовнішні відступи елементів, їх обрамлення), змінні (вважається хорошим тоном, використовувати змінні для стилізування елементів, що повторюються), медіа-запити (головний компонент у створенні адаптивного макету), CSS Grid та CSS Flexbox (сучасні засоби, що допомагають зробити вебсторінку адаптивною).

Javascript – скриптова мова програмування, застосовується, щоб зробити вебсервіс інтерактивним, що є невід'ємною частиною сучасних вебсторінок. Вона надає сайту додаткові функціональні можливості, яких неможливо досягти лише за допомогою HTML та CSS. JavaScript дозволяє вебсторінкам реагувати на активність користувачів та динамічно оновлювати себе, і все це без необхідності перезавантаження сторінки для зміни зовнішнього вигляду.

Наступний інструмент, що вартий уваги – система контролю версій Git. Дозволяє відстежувати зміни у коді та файлах відносно часу, дає змогу

повернутися до попередньої версії проєкту без будь-яких проблем. Крім того, допомагає створювати колаборації з людьми, які працюють над спільним проєктом.

Плоди своєї праці потрібно якось відображати, чудовими варіантами для розміщення вебсервісу в мережі Інтернет є платформи Github Pages, або Netlify.

Як було зазначено вище, сучасна фронтенд розробка, це не лише HTML, CSS, Javascript. Існує багато технології якими потрібно оволодіти. Наступною логічною стежкою у дорожній мапі фронтенд-розробника є використання менеджерів пакетів. Менеджер пакетів – це в основному інструмент, який автоматизує процес встановлення, оновлення, налаштування та видалення програм або проєктів.

Вивчивши всі основи та наведені вище інструменти, наступним кроком є вибір фреймворку/бібліотеки Javascript. Наразі є три популярні та варті уваги інструменти: Angular, React, Vue JS. Вибір одного із них пов'язаний з типом майбутнього вебсервісу.

Рейтинг та використання серед розробників даних інструментів з кожним роком змінюється, але лідерські позиції наразі займає React.

React — це декларативна, ефективна і гнучка JavaScript-бібліотека, призначена для створення інтерфейсів користувача. Вона дозволяє компонувати складні інтерфейси з невеликих окремих частин коду — “компонентів”. [2] За допомогою React розробники можуть створювати компоненти багаторазового використання, і ці компоненти відображають дані у міру їх зміни з часом.

Ще однією невід'ємною частиною світу front-end розробки є тестування, для цього існує також багато фреймворків, які використовують в залежності від типу тестування.

Одним із найпопулярніших інструментів для тестування React додатків є Jest. Jest — це платформа для тестування JavaScript з акцентом на простоті використання. При вивченні процесу знаходження помилок, обов'язково слід зупинити увагу на тестуванні за допомогою знімків. Типовий тестовий знімок робиться під час обробки інтерфейсу користувача, а потім порівнюється з еталонним файлом знімка, що зберігається поряд із тестовим. Тест не вдасться, якщо обидва знімки не збігаються.

Переходячи до висновку, сучасна веброботка не стоїть на місці, набір інструментів для створення вебсервісів досить обширний. Технології оновлюють мало не що року. Це зумовлює високі вимоги до рівня компетентності

розробників, позаяк будь-яку сучасну структурну одиницю важко уявити без вебсайту, а фронтенд-розробники є одними із тих, хто прикладає до цього руку.

Список використаних джерел:

1. Мельник Р. Програмування веб-застосунків / Роман Мельник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 248 с.
2. Посібник React [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.reactjs.org/tutorial/tutorial.html>.
3. Lindley C. Front-end Road Map / Cody Lindley // Front-end Developer Handbook / Cody Lindley., 2019. – С. 11–14.

*Науковий керівник: кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри інженерії програмного забезпечення Вовк Р. Б.*

Станько Андрій Андрійович

аспірант кафедри «Комп'ютерних наук»

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

(Комп'ютерна інженерія)

ПАРАДИГМА РОЗУМНОГО СТАЛОГО МІСТА

У контексті міста а також інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) термін «розумне місто» є відносно недавньою концепцією, поширення якої швидко зростає в останні роки.

Академічний та індустріальний світи, разом з урядами, установами та громадянами, сформулювали кілька визначень для цієї концепції, що активно формується і надзвичайно популярна та приваблива для міст.

«Розумне місто» можна визначити як географічний район, в якому високі технології, такі як ІКТ, логістика, виробництво енергії тощо, співпрацюють для створення переваг для громадян з точки зору добробуту, участі громадян, якості навколишнього середовища. В такі концепції місто регулюється чітко визначеною сукупністю суб'єктів, здатних формувати правила та політику міського управління та розвитку[1].

Після спроб практичної реалізації концепцій «розумного міста», став очевидним фактор їх чіткої орієнтації на технології, не беручи до уваги громаду

та потреби людей. Це головним чином зумовленою власними цілями технологічних компаній, утворивши розрив між впровадженням технологій та їх затребуваністю. Виникла потреба у «сталому підході».

На відміну від концепції розумного міста, концепція «сталого розвитку» вперше запроваджена ще в 1987 році[2].

Концепція «сталого розвитку» базується на таких аспектах:

- 1) соціальна стійкість,
- 2) екологічна стійкість
- 3) економічна стійкість

«Сталий розвиток» формує визначення «сталого міста» ідея якого полягає у тому, що рівень матеріальних, енергетичних ресурсів та утилізація відходів не перевищує можливостей навколишнього середовища міста. Споживання міських ресурсів у місті повинно збігатися - або не перевищувати - кількості, яку забезпечує природне середовище, а рівні забруднення, спричинені діяльністю міста, не повинні бути надмірними до здатності довкілля надавати ресурси громадянам та іншим членам екосистеми [3].

Концепція «сталого розвитку» попри простоту та логічність внаслідок надшвидкого технологічного та індустріального стрибку, в певних випадках вважається застарілою і як не підходить для потреб сучасного суспільства.

Внаслідок еволюції цих концепцій, пропонується нова парадигма, що звучить як «розумне стале місто». «Розумне стале місто» спрямоване на поєднання міської «сталості» та «розумності» громади, зосереджуючи увагу на тому, що обидва аспекти слід розглядати одночасно, щоб забезпечити найкращі показники розвитку міста. Вичерпне визначення описує «розумні сталі міста» як «інноваційні міста, які використовують ІКТ та інші засоби для поліпшення якості життя, ефективності роботи міст, послуг та конкурентоспроможності, забезпечуючи при цьому задоволення потреб сучасного та майбутніх поколінь щодо економічних, соціальних, екологічних, а також культурних аспектів»[4].

На основі цих концептуальних визначень важливо розглянути, як практична реалізація цих концепцій вплине на повсякденне життя громадян. Практична реалізація базується на нових можливостях, відкритих хвилею технологічних інновацій, а саме, на впровадженні пристроїв та об'єктів, заснованих на технологіях Internet of Things (IoT).

IoT є одним із ключових аспектів, що керує технологічною еволюцією та залученням безлічі підключених пристроїв, що працюють та співпрацюють, щоб

аналізувати фізичний світ та адаптувати поведінку з урахуванням мінливого контексту навколишнього середовища. Отже, завдяки впровадженню інновацій IoT, «розумні сталі міста» можуть вдосконалити різні аспекти управління містом (міська мобільність, громадський транспорт, електронне врядування, безпека, освітлення, моніторинг екології). Впровадження технологій IoT дозволить контролювати та управляти всіма доступними ресурсами (електроенергія, земля, вода, люди тощо) [5].

Після розгортання надійної інфраструктури зв'язку, яка є основою розумного міста на основі IoT, можна визначити рівень застосування в різних аспектах управління містом, що призведе до впровадження послуг, які представляють справжній інтерес для громадян та установ.

Загалом, місто, яке прагне бути «розумним сталим містом», має стати більш привабливим, більш стійким, більш інклюзивним та більш збалансованим для громадян, які живуть, працюють у місті та відвідують його.

Для досягнення цілей можна виділити такі ключові аспекти:

- Обмін досвідом, інформацією та проектами, а також обов'язками між громадянами, зацікавленими сторонами та іншими установами щодо всіх рішень, які вплинуть на життя людей у найближчі роки;
- Зміцнення ідентичності міста з відомими перевагами (наприклад, гарною їжею, культурою та музикою, природою) та зробити місто більш привабливим для своїх громадян, туристів та бізнесу;
- Зосередження уваги на цінностях з точки зору етики, соціальної відповідальності та якості послуг для людей та компаній.

Отже, залучення бізнесу, компаній та зацікавлених сторін, громадського транспорту - можна розглядати як важливу «додану вартість» для досягнення цих цілей. З цією метою життєздатне та оптимальне рішення відповідає створенню міжгалузевих робочих груп з різних областей (наприклад, енергетика, містобудування, мобільність та ІКТ), які працюють над інтеграцією міської політики з метою розвитку до «розумного міста».

Наведемо наступні плани пов'язані з діяльністю, яка може зацікавити громаду, з метою покращення рівня «сталості».

- Стратегічний план спрямований на зменшення викидів CO₂ та інших забруднень, тим самим покращуючи глобальні екологічні умови громади.

- План сталої міської мобільності, спрямований на зменшення використання приватних автомобілів та надання можливості людям рухатися більш ефективним, безпечним способом;
- Перепроєктування мережі громадського транспорту з урахуванням реальних очікувань користувачів щодо ефективності, якості та швидкого доступу до пов'язаної інформації;
 - розвиток взаємозв'язку з різними міськими системами;
 - покращення якості навколишнього середовища за рахунок зменшення шуму та забруднення повітря і відновлення міських просторів;
 - зменшення споживання енергії та марнотратства ресурсів.

Можна стверджувати що парадигма «розумного міста» пов'язана з аспектами «сталого розвитку», беручи до уваги, зменшення впливу на навколишнє середовище, оптимізоване управління енергетичними ресурсами та розробку інноваційних послуг та рішень для громадян. Дотримуючись цієї нової парадигми, міста розпочинають процес сильних інновацій у різних сферах: мобільність та транспорт, промисловість, охорона здоров'я, туризм, освіта та інші. Обговорювані напрямки не можна вважати вичерпними, оскільки життя міста в цілому включає багато тісно пов'язаних аспектів. Однак, без сумніву, громадяни, отримають користь від прийняття рішень, орієнтованих на «сталий розвиток» та IoT зокрема.

Список використаних джерел:

1. Dameri, Renata Paola. "Smart city definition, goals and performance." *Smart City Implementation*. Springer, Cham, 2017. 1-22.
2. Imperatives, Strategic. "Report of the World Commission on Environment and Development: Our common future." Accessed Feb 10 (1987).
3. Janik, Agnieszka, Adam Ryszko, and Marek Szafraniec. "Scientific landscape of smart and sustainable cities literature: A bibliometric analysis." *Sustainability* 12.3 (2020): 779.
4. Bibri, Simon Elias, and John Krogstie. "Smart sustainable cities of the future: An extensive interdisciplinary literature review." *Sustainable cities and society* 31 (2017): 183-212.
5. Gaur, Aditya, et al. "Smart city architecture and its applications based on IoT." *Procedia computer science* 52 (2015): 1089-1094.

Мейш Владимир Федорович

доктор физ.-мат. наук, профессор,

Институт механики им. С.П. Тимошенко НАН Украины,

Мейш Юлия Анатольевна

доктор технических наук, профессор,

Национальный транспортный университет,

Майбородина Наталья Викторовна

кандидат физ.-мат. наук, старший преподаватель

Герасименко Вячеслав Афанасьевич

старший преподаватель

ОП Национального университета биоресурсов и природопользования

Украины "Нежинский агротехнический институт"

ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ (Машиностроение)

К ПОСТАНОВКЕ И ЧИСЛЕННОМУ РЕШЕНИЮ ЗАДАЧ ДИНАМИЧЕСКОГО ПОВЕДЕНИЯ ТРЕХСЛОЙНЫХ НЕОДНОРОДНЫХ ПО ТОЛЩИНЕ ЭЛЛИПСОИДАЛЬНЫХ ОБОЛОЧЕК ПРИ ИМПУЛЬСНЫХ НАГРУЗКАХ

Рассматривается неоднородная упругая структура, представляющая собой трехслойную, неоднородную по толщине, эллипсоидальную оболочку. При построении математической модели процесса динамического деформирования трехслойной конструкции используется вариант теории оболочек типа Тимошенко. Исходная эллипсоидальная оболочка, имеет следующие геометрические соотношения срединной поверхности [1-5]

$$x = R \sin \alpha_1 \sin \alpha_2; \quad y = R \sin \alpha_1 \cos \alpha_2; \quad z = kR \cos \alpha_1, \quad (1)$$

где параметры α_1 , α_2 представляют собой гауссовы криволинейные координаты на поверхности оболочки, причем координата α_1 соответствует меридиальному направлению, а α_2 – окружному направлению; $k = b/a$ – параметр эллиптичности; a, b – полуоси эллипса. Выражения для компонент метрики и формы срединной поверхности оболочки имеют вид

$$a_{11} = R^2(\cos^2 \alpha_1 + k^2 \sin^2 \alpha_1); \quad a_{22} = R^2 \sin^2 \alpha_1; \quad (2)$$

$$b_{11} = kR(\cos^2 \alpha_1 + k^2 \sin^2 \alpha_1)^{-1/2}; \quad b_{22} = kR \sin^2 \alpha_1 (\cos^2 \alpha_1 + k^2 \sin^2 \alpha_1)^{-1/2}.$$

Согласно формулам (2) коэффициенты первой квадратичной формы и кривизны срединной поверхности эллипсоидальной оболочки имеют следующий вид:

$$A_1 = a(\cos^2 \alpha_1 + k^2 \sin^2 \alpha_1)^{1/2}, \quad A_2 = a \sin \alpha_1; \quad (3)$$

$$k_1 = -\frac{b}{a^2}(\cos^2 \alpha_1 + k^2 \sin^2 \alpha_1)^{-3/2}; \quad k_2 = -\frac{b}{a^2}(\cos^2 \alpha_1 + k^2 \sin^2 \alpha_1)^{-1/2}.$$

В качестве математической модели процессов вынужденных колебаний трехслойной эллипсоидальной оболочки рассмотрена гиперболическая система нелинейных дифференциальных уравнений теории оболочек типа Тимошенко. Принимается, что закон изменения перемещений по толщине эллипсоидальной оболочки в системе координат (s_1, s_2, z) имеет вид

$$u_1^z(s_1, s_2, z) = u_1(s_1, s_2) + z\varphi_1(s_1, s_2); \quad (4)$$

$$u_2^z(s_1, s_2, z) = u_2(s_1, s_2) + z\varphi_2(s_1, s_2);$$

$$u_3^z(s_1, s_2, z) = u_3(s_1, s_2),$$

где $u_1, u_2, u_3, \varphi_1, \varphi_2$ – компоненты обобщенного вектора перемещений оболочки; $s_1 = \alpha_1 A_1, s_2 = \alpha_2 A_2$.

Напряженно-деформированного состояния упругой структуры описывается с использованием геометрически нелинейного варианта теории оболочек в квадратичном приближении [1].

Уравнения колебаний гладкой оболочки в дифференциальной форме имеют вид

$$\frac{1}{A_2} \left[\frac{\partial}{\partial s_1} (A_2 T_{11}) - \frac{\partial A_2}{\partial s_1} T_{22} \right] + k_1 \bar{T}_{13} + \frac{1}{A_1} \frac{\partial}{\partial s_2} (A_1 T_{21}) = I_1 \cdot \frac{\partial^2 u_1}{\partial t^2} + I_2 \cdot \frac{\partial^2 \varphi_1}{\partial t^2}; \quad (5)$$

$$\frac{1}{A_2} \left[\frac{\partial}{\partial s_1} (A_2 T_{12}) - \frac{\partial A_2}{\partial s_1} T_{21} \right] + k_2 \bar{T}_{23} + \frac{1}{A_1} \frac{\partial}{\partial s_2} (A_1 T_{22}) = I_1 \cdot \frac{\partial^2 u_2}{\partial t^2} + I_2 \cdot \frac{\partial^2 \varphi_2}{\partial t^2};$$

$$\frac{1}{A_2} \frac{\partial}{\partial s_1} (A_2 \bar{T}_{13}) - k_1 T_{11} - k_2 T_{22} + \frac{1}{A_1} \frac{\partial}{\partial s_2} (A_1 \bar{T}_{23}) + P_3 = I_1 \cdot \frac{\partial^2 u_3}{\partial t^2};$$

$$\frac{1}{A_2} \left[\frac{\partial}{\partial s_1} (A_2 M_{11}) - \frac{\partial A_2}{\partial s_1} M_{22} \right] - T_{13} + \frac{1}{A_1} \frac{\partial}{\partial s_2} (A_1 M_{21}) = I_2 \cdot \frac{\partial^2 u_1}{\partial t^2} + I_3 \cdot \frac{\partial^2 \varphi_1}{\partial t^2};$$

$$\frac{1}{A_2} \left[\frac{\partial}{\partial s_1} (A_2 M_{12}) + \frac{\partial A_2}{\partial s_1} M_{21} \right] + \frac{1}{A_1} \frac{\partial}{\partial s_2} (A_1 M_{22}) - T_{23} = I_2 \cdot \frac{\partial^2 u_2}{\partial t^2} + I_3 \cdot \frac{\partial^2 \varphi_2}{\partial t^2};$$

$$I_1 = \sum_{i=1}^I \rho_i h_i; \quad I_2 = \sum_{i=1}^I \rho_i \frac{z_{i+1}^2 - z_i^2}{2}; \quad I_3 = \sum_{i=1}^I \rho_i \frac{z_{i+1}^3 - z_i^3}{3}.$$

Уравнения колебаний (5) дополняются соответствующими граничными условиями и нулевыми начальными условиями.

Построение численного алгоритма основано на совместном использовании интегро-интерполяционного метода построения разностных схем по пространственным координатам s_1 , s_2 и явной конечно-разностной схемы интегрирования типа "крест" по временной координате t [1, 3].

Выполняя операцию интегрирования уравнений (5), используя явную аппроксимацию по временной координате, получим разностные уравнения. Компоненты обобщенного вектора перемещений $\bar{U} = (u_1, u_2, u_3, \varphi_1, \varphi_2)$ соотнесем к целым точкам разностной сетки по пространственным переменным, а компоненты обобщенного тензора деформаций и усилий к полуцелым точкам сетки. Такой подход позволяет сохранить дивергентную форму разностного представления дифференциальных уравнений, а также и выполнение закона сохранения полной механической энергии на разностном уровне [1, 6]. Переход от непрерывной системы к конечно-разностной выполняется в два этапа. Первый этап состоит в конечно-разностной аппроксимации дивергентных уравнений колебаний в усилиях-моментах. Второй этап аппроксимации уравнений состоит в конечно-разностных аппроксимациях величин усилий-моментов и соответствующих деформаций. Аппроксимация выполняется таким образом, чтобы выполнялся конечно-разностный аналог энергетического уравнения [1].

В качестве числового примера исследуется динамическое деформирование трехслойной эллипсоидальной оболочки с жестко защемленными краями в области $D = \{\alpha_{10} \leq \alpha_1 \leq \alpha_{1N}, \alpha_{20} \leq \alpha_2 \leq \alpha_{2N}\}$ при действии распределенной нормальной нагрузки $P_3(\alpha_1, \alpha_2, t)$. Решение задачи рассматривается для случая параметра $k = a/b = 1,5$. Геометрические и физико-механические параметры однослойной оболочки:

$$\alpha_{10} = \frac{\pi}{12}; \quad \alpha_{1N} = \pi - \frac{\pi}{12}; \quad \alpha_{20} = -\frac{\pi}{2}; \quad \alpha_{2N} = \frac{\pi}{2}; \quad \frac{a}{h} = 30; \quad h = 0,5 \cdot 10^{-2};$$

$$E_1 = E_2 = 7 \cdot 10^{10} \text{ Па}; \quad \nu_{12} = \nu_{21} = 0,33; \quad \rho = 2,7 \cdot 10^3 \text{ кг/м}^3.$$

Геометрические и физико-механические параметры трехслойной оболочки:

$$\alpha_{10} = \frac{\pi}{12}; \quad \alpha_{1N} = \pi - \frac{\pi}{12}; \quad \alpha_{20} = -\frac{\pi}{2}; \quad \alpha_{2N} = \frac{\pi}{2}; \quad \frac{a}{h} = 30; \quad h = h_1 + h_2 + h_3$$

; $h_1 = h_3 = 10^{-2}; \quad h_2 = 3 \cdot 10^{-2};$

$$E_1^1 = 7 \cdot 10^{10}; \quad E_2^1 = E_1^1; \quad E_1^2 = \frac{E_1^1}{1000}; \quad E_2^2 = E_1^2;$$

$$\nu_{12}^1 = \nu_{21}^1 = \nu_{12}^2 = \nu_{21}^2 = \nu_{12}^3 = \nu_{21}^3 = 0,33; \quad \rho_1 = \rho_3 = 2,7 \cdot 10^3 \text{ кг/м}^3;$$

$\rho_2 = 3 \cdot 10^2 \text{ кг/м}^3.$

Предполагается провести сравнительный анализ результатов расчетов величин u_3 , ε_{22} , σ_{22} на временном интервале $t = 40T$ для случаев однослойной и трехслойной оболочек.

Список використаних джерел:

1. Головки К.Г., Луговой П.З., Мейш В.Ф. Динамика неоднородных оболочек при нестационарных нагрузках/ под ред. Акад. НАН Украины А.Н. Гузя. – К.: Изд. – полиграф.центр «Киевский ун-т», 2012. – 541 с.
2. Lugovoi P.Z., Meish V.F. Dynamics of Inhomogeneous Shell Systems Under Non-Stationary Loading (Survey) // Int. Appl. Mech. – 2017. – 53, N 5. – P. 481 – 537.
3. Meish, V.F., Maiborodina N.V. Nonaxisymmetric vibrations of ellipsoidal shells under nonstationary distributed loads// International Applied Mechanics, 2008, 44 (9), pp. 1015–1024.
4. Meish, V.F., Maiborodina, N.V. Stress State of Discretely Stiffened Ellipsoidal Shells Under a Nonstationary Normal Load// International Applied Mechanics, 2018, 54 (6), pp. 675–686.
5. Meish V.F., Meish Yu.A., Belova M.A. Nonstationary Dynamics of Elliptic Isotropic Conical Shells under Distributed Loads // Int. Appl. Mech. – 2020. – 56, N 4. – P. 424-431.
6. Самарский А.А. Теория разностных схем. – М.: Наука, 1977. – 656с.

Воденнікова Оксана Сергіївна

канд. техн. наук, доцент,

Запорізький національний університет

Воденніков Сергій Анатолійович

д-р техн. наук, професор

Національний університет «Запорізька політехніка»

Манідіна Євгенія Анатоліївна

канд. техн. наук, доцент,

Запорізький національний університет

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (Металургія)

СУЧАСНІ СПОСОБИ ПІДГОТОВКИ ВИЛИВНИЦЬ ДО РОЗЛИВКИ СТАЛІ

На сьогодні «класичні» методи очищення виробів та обладнання від забруднень (наприклад, слідів нагару, хлоридів, сплесків та іншого) не завжди бувають досить ефективними і мають значні недоліки. Так очищення з використанням розчинників та інших токсичних хімікатів негативно впливає на людину та навколишнє середовище, а також неминуче призводить до додаткових витрат на утилізацію відходів. Піскоструминна обробка має свої обмеження за рахунок застосування абразивного порошку, який руйнує поверхні, що очищаються. Ручне очищення виливниць щітками вимагає значних і важких трудовитрат. Очищення водою під тиском відносно ефективне, але вимагає зупинки виробництва, розбору і демонтаж оснащення [1].

Саме тому зазначених проблем можна уникнути шляхом використання криогенного бластингу для очищення поверхні виливниць гранулами сухого льоду (твердої фази двоокису вуглецю). На відміну від широко відомої піскоструминної обробки, що полягає в механічному впливі прискореного в струмені стисненого повітря твердої речовини на поверхню, гранули сухого льоду не є абразивним матеріалом, тобто вони не пошкоджують саму поверхню виливниці та не залишають вторинних відходів. При чому для процесу криогенного бластинга найбільш доцільними є гранули сухого льоду діаметром 1,7 та 3,0 мм [2].

У роботі запропоновано використання гранул сухого льоду як сучасного заходу очищення чавунних виливниць в процесі їх підготовки для розливки сталі. Для оптимізації процесу очищення поверхні виливниці від забруднень

треба раціонально підбирати: гранулометричний склад сухого льоду; тиск в повітряній магістралі; витрату стисненого повітря; форму та довжину сопла для подачі сухого льоду; відстань від сопла до стінки виливниці та температуру виливниці перед очищенням.

На прикладі лабораторних досліджень в умовах ПАТ «Дніпроспецсталь» показано, що використання криогенного бластингу при очищенні виливниць від забруднень дозволяє в 2–4 рази збільшити швидкість очищення в порівнянні з використанням механічного та гідравлічного способу (зокрема металевих щіток та сталевих скрибків). Також до 70% знижуються експлуатаційні витрати завдяки високій ефективності процесу та відсутності необхідності демонтажу та розбирання обладнання, що очищується, а також прибирання миючої речовини. Гранули сухого льоду повинні бути високої якості з низьким коефіцієнтом сублимації (випаровування). Очищення сухим льодом проникає в вузькі та важкодоступні місця, які недосяжні при ручному очищенні, та виступає як шлях підвищення стійкості чавунних виливниць в процесі їх підготовки до розливки сталі.

У роботі запропоновано методику визначення величини відцентрової сили частинок льоду (F_1) у вигляді кулі, які вилітають з диску, що обертаються, в залежності від основних параметрів процесу очищення виливниць. Для досягнення їх максимальної енергії побудовано трикутники швидкостей вильоту частинок льоду у вигляді кулі на вході та виході з диску, що обертається (рис. 1). Також визначено раціональні шляхи руху частинок льоду, що забезпечують найбільші значення їх абсолютної швидкості та відповідно і кінетичної енергії.

Динамічна енергія гранул сухого льоду складає:

$$E = \frac{\rho(c_2^2 - c_1^2)}{2}, \quad (1)$$

де ρ – питома щільність льоду, г/см³.

Відцентрова сила частинок льоду визначається за формулою:

$$F_1 = \frac{mV^2}{r}, \quad (2)$$

де V – дотична окружна швидкість, м/с:

$$V = wr, \quad (3)$$

w – кутова швидкість, м/с, $w = \pi n / 30$; r – радіус диска, м; m – маса кулі, кг;

n – число оборотів диска в хвилину, об./хв.

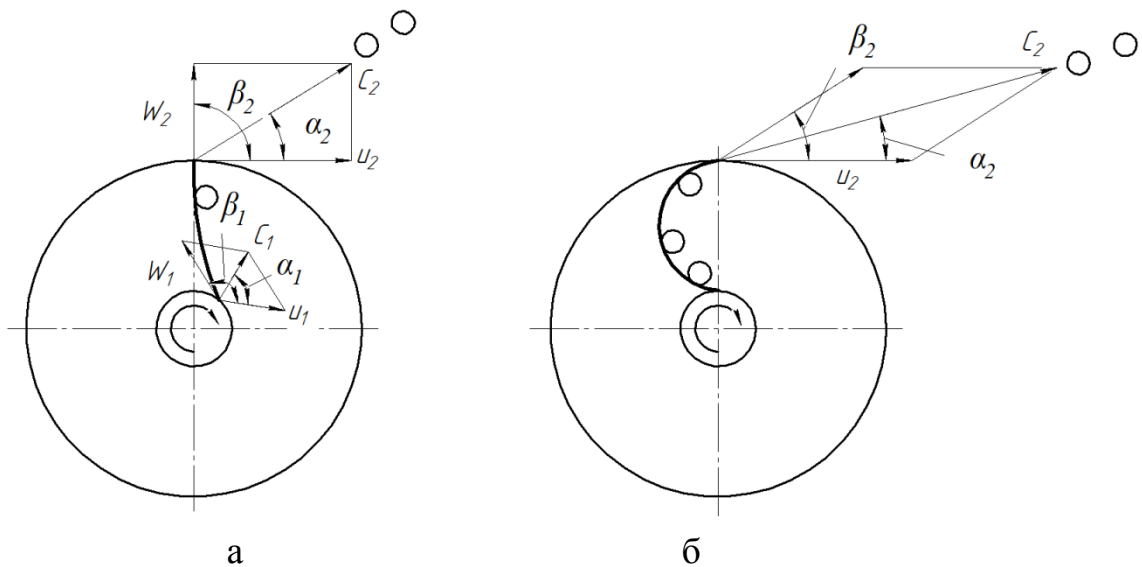

Рис. 1. Схема руху частинок льоду при криогенному бластингу
 а – радіальне розташування направляючих жолобів ($\beta_1=90^\circ$); б – жолоби загнуті вперед у напрямку обертання ($\beta_1<90^\circ$);

w_1 та w_2 – відносна швидкість гранул льоду у вигляді кулі на вході та виході відповідно, м/с; α_1 та α_2 – кути між абсолютною та окружною швидкостями відповідно; β_1 та β_2 – кути між відносною та окружною швидкостями відповідно; u_1 та u_2 – окружна швидкість на вході та виході відповідно, м/с; c_1 та c_2 – абсолютна швидкість гранул льоду у вигляді кулі на вході та виході відповідно, м/с

В зв'язку з тим, що відцентрова сила суттєво впливає на ефективність очищення металургійного обладнання (в нашому випадку чавунної виливниці), було проаналізовано при застосуванні технології криогенного бластингу вплив на неї зміни масу частинок льоду у вигляді кулі в діапазоні 0,002–0,01 кг та радіусу диска, що обертається, в діапазоні 0,1–0,3 м (рис. 2 та рис. 3).

Встановлено, що відцентрова сила частинок льоду збільшується пропорційно зростанню їх маси та досягає максимального значення 64,4 Н при радіусі диска, що обертається, 0,3 м. Тому представляється доцільним використання раціональної зони з масою частинок льоду в діапазоні 0,004–0,008 кг, при цьому відцентрова сила частинок льоду збільшується в 6,5 разів (рис. 2).

Збільшення в 5 разів радіусу диска, що обертається, та кількості обертів диску на 600 об./хв. також пропорційно збільшує значення відцентрової сили частинок льоду (рис. 3). В залежності від розміру внутрішньої порожнини виливниці можливо вибрати необхідний радіус обертального диска, що обертається.

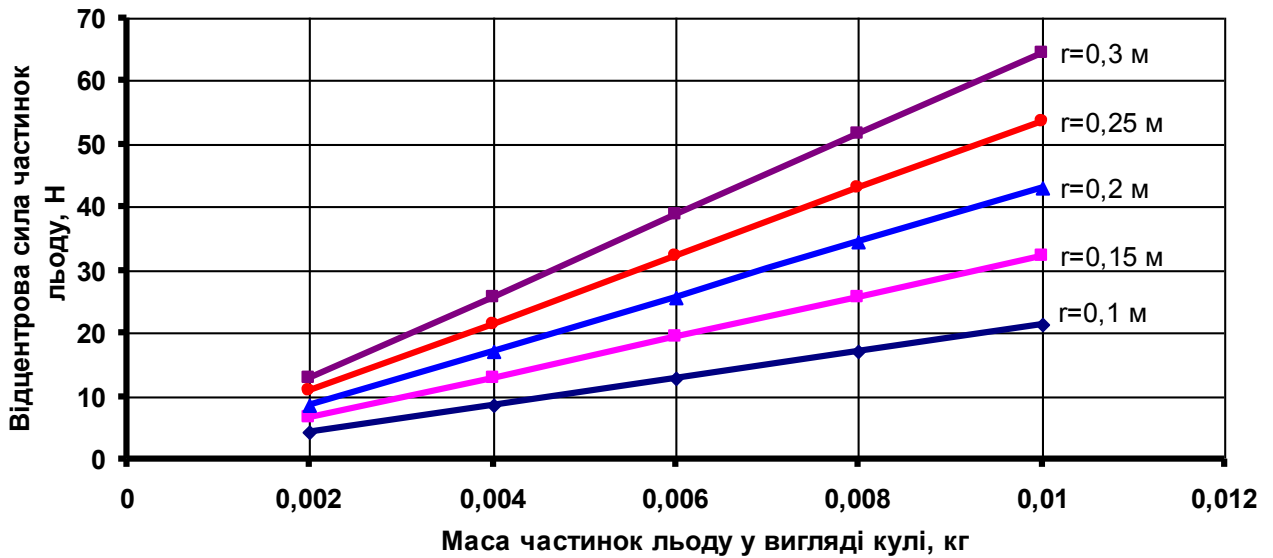

Рис. 2. Залежність відцентрової сили частинок льоду від маси кулі при 1400 оборотів диска в хвилину

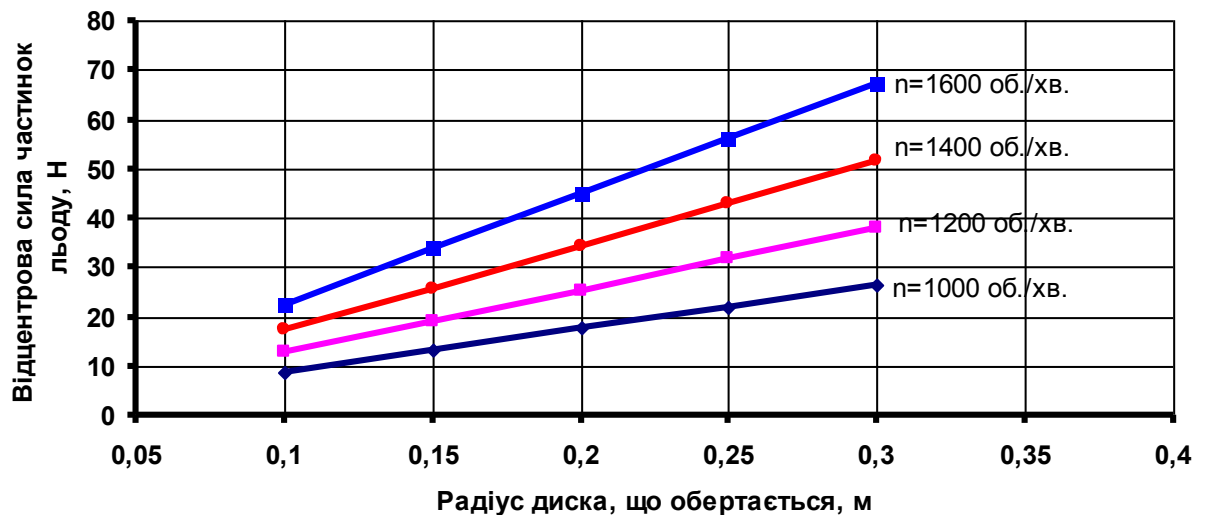

Рис. 3. Залежність відцентрової сили частинок льоду від радіуса диска, що обертається, при масі кулі 0,008 кг

Таким чином, розрахунковим шляхом встановлено залежності відцентрової сили частинок льоду від їх маси (в діапазоні 0,002–0,10 кг) при сталих значеннях радіусу диска, що обертається (в діапазоні 0,1–0,3 м) та показано, що максимальне значення відцентрової сили досягає значення 67 Н. Значний вплив на відцентрову силу частинок льоду має також і швидкість обертання – її збільшення з 1000 до 1600 об./хв. призводить до збільшення відцентрової сили в 2,6 рази.

Список використаних джерел:

1. Криогенный бластинг для литейной промышленности. URL: <https://www.i-mash.ru/materials/technology/27834-kriogennyjj-blasting-dlja-litejjnoj.html> (дата звернення: 15.05.2021).
2. Очистка поверхностей сухим льдом. URL: <https://dryice.uz/ochistka-rover-suh-ldom.html> (дата звернення: 15.05.2021).

Воденнікова Оксана Сергіївна

канд. техн. наук, доцент

Запорізький національний університет

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (Металургія)

ВПЛИВ НЕМЕТАЛЕВИХ ВКЛЮЧЕНЬ НА ВЛАСТИВОСТІ ТА СТРУКТУРУ СТАЛІ

На сьогодні одним з головних показників якості металу та відповідно якості готової продукції є вміст в них неметалевих включень, при чому значний вплив має не тільки кількість включень, але і їх природа та хімічний склад. Знаючи хімічно-мінералогічний склад неметалевих включень та механізм їх утворення, можна більш грамотно прогнозовано управляти процесами формування включень, науково обґрунтовано проводити технологічні процеси плавки та розкислення металу [1].

Неметалеві включення приймають участь в усіх структурних та фахових змін в сталях при термомеханічному впливі. Для практичних умов часто важливим є дотримання малою забрудненості сталі включеннями, а отримання включень, які мінімально впливають на технологічні та механічні властивості сталі [2].

Особливу увагу звертає роль дрібнодисперсних неметалевих включень в процесі формування мікроструктури сталі в рідкому та твердому станах. Показано, що вплив дрібнодисперсних неметалевих включень на формування первинної та вторинної мікроструктури сталі обумовлений їх взаємодією в рідкому металевому розплаві з кластерами, а також дією як зародків кристалізації та інгібіторів росту первинних кристалів [3].

Неметалеві включення істотно знижують технологічні та механічні властивості сталей, сприяючи утворення різного роду дефектів. Одним із шляхів рішення важливого завдання підвищення міцності та пластичних властивостей

сталей є зменшення забрудненості неметалевими включеннями, зниження їх розмірів і забезпечення їх рівномірного розподілу. В процесі різних впливів в неметалевих включеннях відбуваються різного роду фазові та структурні перебудови, що сприяє зміні розмірів включень, їх фазового і структурного стану і безумовно впливає на локальні зони сталеві матриці поблизу неметалевих включень. Характер цих змін можуть істотно змінити адгезійні зв'язки на міжфазних межах включення-матриця [4].

Проблема контролю неметалевих включень заснована передусім на оцінці не тільки загальної кількості включень, а і впливі критичного розміру включень та оцінці впливу складу і розподілу включень за розмірами [5].

Однією з невирішених проблем теорії металургійних процесів залишається надійний розрахунок маси, розмірів та складу неметалевих включень в сталі. Існує великий масив експериментальних даних по цій тематиці, проте наявні теоретичні розробки можуть претендувати лише на рішення окремих аспектів проблеми для небагатьох класів неметалевих включень [6]. Так у роботах [7, 8] приведено огляд систем неметалевих включень $\text{FeO-MnO-SiO}_2\text{-Al}_2\text{O}_3$, які найбільше зустрічаються в практиці сталеплавильного виробництва.

У роботі [4] проаналізовано процеси руйнування сталей поблизу неметалевих включень та обговорюються особливості будови включень як фаз впровадження та їх вплив на виникнення термічних і деформаційних напружень. Автором показано вплив природи неметалевих включень на механізм утворення мікроруйнування в сталях при різних умовах деформації, а також в активних середовищах.

На основі методу хімічних потенціалів Гіббса у роботі [9] отримано термодинамічні співвідношення, що описують зародження та зростання неметалевих включень в сталі.

Вплив неметалевих включень на властивості, структуру різних видів сталей описано в роботах [10–12]. Зокрема вплив морфології неметалічних включень на руйнування високоміцної корозійностійкої сталі проведено в роботі [13]. У роботі [14] розглянуто умови зменшення вмісту неметалевих включень (оксидних та сульфідних) в корозійностійкій азотовмісній сталі. Авторами роботи [15] запропоновано заходи для зменшення розмірів та кількості неметалевих включень в кордовій сталі. Ними використана методика оцінки неметалевих включень запропонована в роботі [16], при чому одним з критеріїв оцінки є доля площі, яку займають неметалеві включення.

Оцінка великих одиночних неметалевих включень в сталі за допомогою статистики екстремальних значень приведена у роботі [17]. Авторами розглянуто сучасні методи металографічної оцінки неметалевих включень в колісних сталях. Показано, що великі поодинокі неметалеві включення не можуть бути оцінені використовуваними в даний час в промисловості стереологічними методами при аналізі тільки однієї площини шліфа. Для оцінки таких включень в стандарті ASTM E 2283 запропоновано досліджувати чотири різні площини шліфа, а отримані результати обробляти за допомогою математичного апарату статистики екстремальних значень.

Аналіз впливу неметалевих включень у вигляді корунду на механічні та технологічні властивості сталі показує суперечливий характер досліджень. Так автори роботи [18] стверджують, що включення корунду погіршують технологічні властивості сталі, особливо якщо вони утворюють скупчення. А в роботі [2] зазначено, що корунд не робить негативного впливу на технологічну пластичність, а навпаки, навіть підвищує її, тоді як тріщини зароджуються зазвичай у силікатів.

У роботі [19] розглядаються механізми руйнування сталі під час різних операцій механічної обробки та поведінка різних неметалевих включень в зоні різання. Авторами розглянуто вплив хімічного складу, розміру, кількості та морфології неметалевих включень на фактори оброблюваності (зокрема зношування ріжучого інструменту, потужності, що споживається, та інших). Також розглядаються деякі методи модифікації неметалевих включень в рідкій сталі для досягнення бажаного балансу між механічними властивостями та оброблюваністю різних марок сталі.

Саме тому залишається актуальним питання розширення досліджень в області вивчення впливу неметалевих включень на фізико-хімічні властивості та структуру сталі.

Список використаних джерел:

1. Лунёв В.В. Природа неметаллических включений и свойства металла. *Неметалеві вкраплення і гази у ливарних сплавах* : збірник тез XIII міжнародної науково-технічної конференції (Запоріжжя, 9–12 жовтня 2012 р.). Запоріжжя: ЗНТУ, 2012. С. 7–8.
2. Бельченко Г.И., Губенко С.И. Неметаллические включения и качество стали. Киев: Техніка, 1980. 168 с.
3. Титова Т.М., Полетаев В.П., Бешкенадзе М.С. Роль неметаллических

включений в стали. *Неметалеві вкраплення і гази у ливарних сплавах*: збірник тез XIII міжнародної науково-технічної конференції (Запоріжжя, 9–12 жовтня 2012 р.). Запоріжжя : ЗНТУ, 2012. С. 19–20.

4. Губенко С. Неметаллические включения и прочность сталей. Физические основы прочности сталей. *Palmarium Academic Publishing*. 2015. 468с.

5. Григорович К.В., Красовский П.В., Трушникова А.С. Анализ неметаллических включений – основа контроля качества стали и сплавов. *Аналітика і контроль*. 2002. Т 6. №2. С. 133–142.

6. Харченко А.В., Синяков Р.В. Физико-химические закономерности формирования неметаллических включений в стали. *Металургія*. 2017. Вип. 1 (37). С. 17–23.

7. Kiessling R., Lange N. Non-metallic Inclusions in Steel. Parts I-IV. London : The Institute of Metals, 1978. 465 p.

8. Kiessling R., Pickering F. B. Non-metallic Inclusions in Steel. Part V. London: The Institute of Metals, 1989. 208 p.

9. Харченко А.В., Синяков Р.В. Термодинамика неметаллических включений в стали. *Металургическая и горнорудная промышленность*. 2017. № 3. С. 15–21.

10. Влияние неметаллических включений в низколегированной углеродистой стали на ресурс трубопроводов АЭС/ Л. С. Ожигов и др. *Вопросы атомной науки и техники*. 2017. №4 (110). С. 59–64.

11. Серов Г.В., Комиссаров А.А., Тихонов С.М., Сидорова Е.П., Кушнерев И.В., Мишнев П.А., Кузнецов Д.В. Влияние раскисления на состав неметаллических включений низколегированной стали. *Новые огнеупоры*. 2018. №12. С. 3-8.

12. Сычков А. Б., Жигарев М. А., Перчаткин А. В., Грицаенко В. И. Неметаллические включения в высокоуглеродистой стали. *Литье и металлургия*. 2012. №4. С. 7482.

13. Влияние морфологии неметаллических включений на разрушение перспективной высокопрочной коррозионностойкой стали 04X20H6Г11M2АФБ / Л. А. Смирнов и др. *Чёрная металлургия*. Бюллетень научно-технической и экономической информации. 2020. №76(4). С. 372–381.

14. Крылов С. А., Щербаков А. И., Макаров А. А., Тоньшева О. А. Снижение содержания неметаллических включений в коррозионностойкой

азотсодержащей стали. *Труды ВИАМ*. 2017. №5(53). С. 3–13.

15. Вплив технологічних чинників на утворення неметалевих включень вуглецевої сталі та технологічні рекомендації по зниженню їх кількості/ Л.В. Камкіна та ін. *Сучасні проблеми металургії*. 2014. № 17. С. 106–115.

16. Губенко С.И., Парусов В. В., Деревянченко И. В. Неметаллические включения в стали. Днепропетровск: Арт-прес, 2005. 536 с.

17. Казаков А. А., Житенев А. И., Салынова М. А. Оценка крупных одиночных неметаллических включений в стали с помощью статистики экстремальных значений. *Черные металлы*. 2018. №11. С. 70–74.

18. Шпис Х. И. Поведение неметаллических включений в стали при кристаллизации и деформации. Пер. с нем. Москва: Металлургия, 1971. 125 с.

19. Ånmark N., Karasev A., Jönsson P.G. The Effect of Different Non-Metallic Inclusions on the Machinability of Steels. *Materials*. 2015. vol. 8(2). pp. 751–783.

Пилипенко Сергій Степанович

кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри технологічних машин та устаткування

ФДБОУ ВО «Норільський державний індустріальний інститут»

Воденнікова Оксана Сергіївна

канд. техн. наук, доцент

*Запорізький національний університет
ТЕХНІЧНІ НАУКИ (Машинознавство)*

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ НАСОСНОГО
МУЛЬТИПЛІКАТОРНОГО ГІДРАВЛІЧНОГО ПРИВОДУ МАШИН**

Серед актуальних напрямків досліджень у галузі машинобудування залишається питання створення працездатних машин, які мають підвищену надійність і забезпечують безвідмовне функціонування у всіх експлуатаційних режимах. Так представляє інтерес підвищення надійності насосного гідравлічного приводу шляхом оптимізації конструкції, змінюючи в широкому діапазоні основні параметри агрегату.

До переваг гідроприводів відносяться: плавне (безступінчасте) регулювання швидкості в широкому діапазоні; хороша прийомистість при пуску, розгоні, реверсі та зупинці, здатність розвивати велику змінне зусилля і моменти; надійний захист від перевантажень; можливість застосування дистанційного

управління і автоматизації; мала питома маса. Недоліком гідроприводу в порівнянні з електроприводом є дещо менший коефіцієнт корисної дії (ККД), який ще більш сильно зменшується в процесі регулювання і при зносі вузлів та деталей через зростання витоків рідини [1].

Питанню удосконалення конструкції гідравлічного пресу, підвищенню його продуктивності та ККД були присвячені роботи [2–6]. Зокрема дослідженню гідравлічного редукторно-мультиплікаторного приводу металургійних машин було приділено увагу в роботі [7]. Питанню використання гідравлічного мультиплікатора в металорізальних станках присвячена робота [8]. Підвищення надійності роботи гідравлічних ножиць за рахунок забезпечення можливості вирівнювання траверси у її вихідне положення розглянуто у роботі [9]. Серед основних напрямків удосконалення простого насосного приводу є зниження настановної потужності насосів [10].

Розглядаючи питання підвищення ефективності роботи насосного мультиплікаторного гідравлічного приводу машин було визначено можливості вдосконалення простого насосного приводу за рахунок зниження настановної потужності. Забезпечення постійного режиму роботи насоса можливе за таких умов: ступеневе або безперервне регулювання подачі насосів з урахуванням зміни навантаження; ступеневе регулювання робочого тиску насосів за збереження їх постійної подачі; зниження настановної потужності приводних електродвигунів за збереження максимальної настановної потужності насосів.

Показана доцільність використання ступеневого регулювання робочого тиску насосів за збереження їх постійної подачі шляхом включення до складу приводу проміжного гідравлічного мультиплікатора, який функціонує на ділянках високого навантаження – режимі мультиплікації. Це в свою чергу дозволяє використовувати насоси низького тиску. А на ділянках із низьким навантаженням – режимі редукування пропонується розширити зону регулювання тиску. Слід зазначити, що режим редукування забезпечується використанням гідравлічного редуктора, який повторює конструкцію мультиплікатора. Також у роботі розглянуто доцільність використання багатоступінчастого приводу із блочним редуктором-мультиплікатором. Запропонована схема приводу гідравлічного преса з чотирма ступенями тиску та швидкості, котра забезпечує додатковий ступінь тиску, при якому рідина в силовий циліндр подається від насосів безпосередньо та відповідно прес має більш широкий ступінь регулювання тиску та швидкості. Визначено умови

ефективної роботи гідроприводу за різних ступенів редукції та мультиплікації, що дозволяє знизити встановлену потужність і збільшити ККД пресу, підвищити термін служби гідравлічного приводу внаслідок зниження нерівномірності навантаження насосів.

Список використаних джерел:

1. Назначение элементов гидропривода. Насосы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.trans-service.org/ru.php?section=info&page=s_s_u&subpage=sud_vsprom_meh_05-00. – (дата звернення: 24.02.2021).

2. Пат. 2078640 РФ, МПК В21J 9/12, В30В 15/16 ю. Гидравлический привод прессы / М. Е. Гойдо, В. В. Бодров, Р. М. Багаутдинов; заявл. 08.08.1995; опубл. 10.05.1997.

3. Пат. 2468919 РФ, МПК В30В15/16, В21J9/12, В30В1/34. Гидравлический привод подвижной траверсы прессы:/ М.Е. Гойдо, В.В. Бодров, Р.М. Багаутдинов; заявл. 15.08.2011; опубл. 10.12.2012.

4. Пат. 2043930 РФ, МПК В30В15/16. Гидравлический привод прессы/ Б.А. Лабковский; заявл. 12.11.1992; опубл. 20.09.1995.

5. Пат. 2206456 РФ, МПК В30В15/16. Гидравлический пресс/ А.П. Потапенков, В. М. Чернобай, О. В. Миняков; заявл. 03.06.1999; опубл. 20.06.2003.

6. Пат. 2067225 Украина, МПК F15B11/08. Гидропривод/ С.С. Салтан, Б.Д. Оренбойм; заявл. 24.10.1991; опубл. 27.09.1996.

7. Потапенков А.П. Разработка и исследование гидравлического редукторно-мультипликаторного привода металлургических машин/ А.П. Потапенков, Ю.Г. Серебренников, С.М. Степанов, Л.В. Сосновская// Известия вузов. Чёрная металлургия. –2009. –№ 8. –С. 54–59.

8. Гилязетдинова А.Ф. Использование гидравлического мультипликатора в металлорежущих станках/А.Ф. Гилязетдинова // Актуальные вопросы техники и технологии: сборник материалов IV Международной заочной научно-практической конференции аспирантов, магистрантов и студентов. –2018. – С. 409–411.

9. А. с. СССР, М. Кл. В23D 15/24, В26D 5/04. Система управления подвижной траверсой гидравлических ножниц / В. К. Викторов. – № 902990; заявл. 30.06.80; опубл. 07.02.82, Бюл. № 5.

10. Пат. 2084348 РФ, В30В 15/24. Гидравлический пресс/ А. П. Потапенков, В. И. Чабаненко, О. В. Миняков, А. В. Гончарук; заявл. 23.03.95; опубл. 20.09.97,

Бюл. № 5.

Дікопавленко Тимофій Тимофійович

Студент 3 курсу, спеціальність 192 «Будівництво та цивільна інженерія»

Інженерний навчально-науковий інститут

Запорізького національного університету

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (Будівництво)

ВПЛИВ РОЗТАШУВАННЯ ВОДОЖИВИЛЬНИКІВ НА ГІДРАВЛІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВОДОПРОВІДНОЇ МЕРЕЖІ

Водопровідні мережі відносяться до класу інженерних відновлюваних мереж життєзабезпечення міст тривалої дії і являють собою складні розгалужені трубопровідні системи, які функціонують під впливом багатьох випадкових факторів. Комунальна водопровідна мережа є найбільш енергоємним елементом міської інфраструктури. В теперішній час, коли в Україні втілюється широкий спектр реформ, спрямованих на покращення добробуту населення, інфраструктурний розвиток регіонів, одним із головних складових інфраструктури міста є житлово-комунальне господарство.

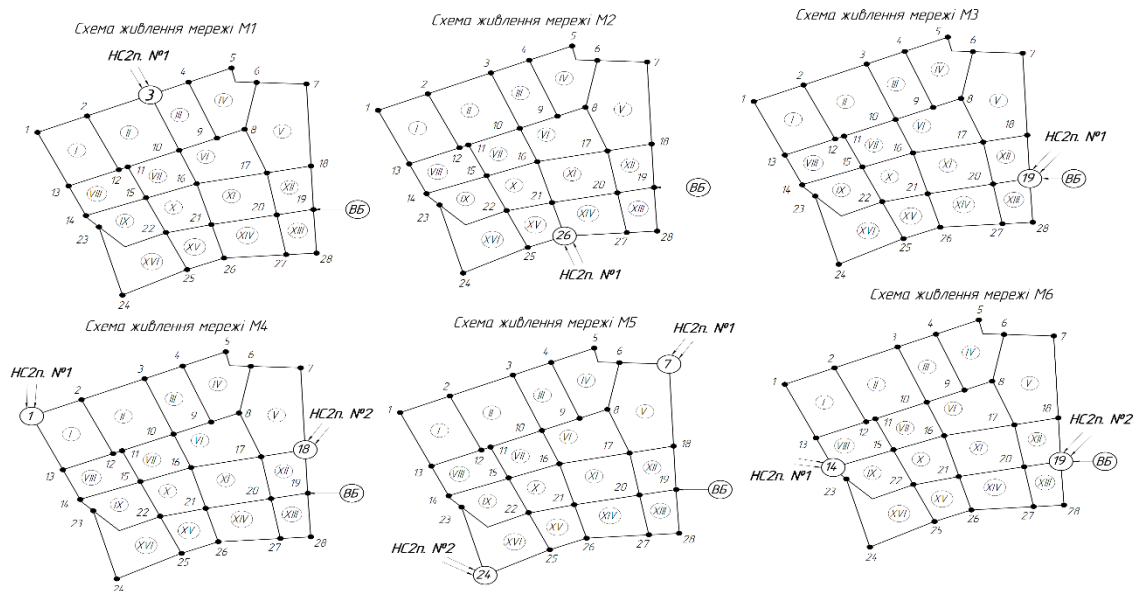
Для розвитку міських водопровідних мереж, що відповідає вимогам економічності та комфортності в різних природно-кліматичних умовах, важливим є виявлення резервів економії водних, енергетично-паливних ресурсів та забезпечення умов раціонального природокористування

Під час проектування або реконструкції водопровідних мереж міст та населених пунктів виникає необхідності вибору оптимального рішення конструювання мережі. Сучасний розвиток водопостачання в Україні іде шляхом реконструкції та інтенсифікації роботи діючих водопровідних мереж. Їх стан характеризується зношенням, низькою ефективністю роботи, високою аварійністю. Вибір оптимальної структури мережі є першим етапом на шляху вдосконалення їх роботи. Також треба враховувати зміни в умовах живлення, мінімізувати ризики, прогнозувати динаміку вузлових напорів на стадії проектування мереж. Моделювання ситуацій, що зумовлюються змінами стану водопровідних мереж та умовами їх функціонування при експлуатації дозволяє оптимізувати роботу мережі при її проектуванні. Моделювання гідравлічних режимів, які відповідають можливим навантаженням та умовам роботи

водопровідних мереж, не передбачається за діючими будівельними нормами [1]. Відсутність таких схем ускладнює проведення розрахунків для вибору оптимального розподілу води, визначення кількості та місць розташування вузлів контролю напорів у мережі. Схеми підключення водоводів до мережі приймаються згідно з техніко-економічним обґрунтуванням, при складанні якого враховується розташування об'єкта водоспоживання відносно джерела живлення, необхідність забезпечення зон санітарної охорони, гідравліка роботи водопровідної системи [2, 3].

Дослідження впливу розміщення водоживлювачів на гідравлічні характеристики мережі виконано за наступною методикою:

1) розроблені схеми водопровідних мереж з різними умовами живлення, показані на рисунку 1: мережа М2 – точка підключення водоводів насосної станції до мережі – вузол №26; мережа М3 – точка підключення водоводів насосної станції до мережі – вузол №19; мережа М4 – дві насосні станції із 50% витратою від вихідної, точки підключення водоводів до мережі – вузол №1 та вузол №18; мережа М5 – дві насосні станції із 50% витратою від вихідної, точки підключення водоводів до мережі – вузол №7 та вузол №24; мережа М6 – дві насосні станції із 50% витратою від вихідної, точки підключення водоводів до мережі – вузол №14 та вузол №19;

НС 2п – насосна станція другого підйому; ВБ – водонапірна башта

Рис.1. Моделювання варіантів живлення водопровідної мережі

2) виконано гідравлічний розрахунок мережі та визначити вільні напори і п'єзометричні позначки у вузлах мережі;

3) проаналізовано гідравлічні характеристики мереж при зміні розміщення водоживлювачів (характеристики мереж М1-М3);

4) проаналізовано гідравлічні характеристики мереж при зміні кількості водоживлювачів (характеристики мереж М1 та М4);

б) виконано аналіз розподілу вузлових напорів при зміні кількості і розміщення водоживлювачів (характеристики мереж М1, М4-М6).

Результати розрахунку напорів при зміні вузла підключення водоводів для мережі з одним джерелом живлення представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз зміни вільних напорів у вузлах живлення мереж М1-М3

№ n/n	Мережа	Необхідний вільний напір у точці підключення водоводів до мережі, м	Зменшення вільного напору у % у порівнянні із М1
1	М1	47,93	0,00
2	М2	41,37	-13,69
3	М3	39,64	-17,30

Найбільш оптимальними умовами живлення є варіант підключення водоводів у вузол № 26, при якому зниження необхідного вільного напору у точці живлення є найбільшим – 17,3 м.

Для схеми водопровідних мереж з двома джерелами живлення, як видно із таблиці 2, оптимальним варіантом є приєднання водоводів у вузли № 14 та № 19.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз зміни вільних та надлишкових напорів у вузлах мереж М4-М6

№ n/n	Найменування варіанту схеми живлення	Необхідний вільний напір у точці підключення водоводів до мережі, м	Зменшення вільного напору у % у порівнянні із М4
1	Мережа М4 НС1 (вузол №1)	41,37	0,00
2	Мережа М4 НС2 (вузол №18)	39,64	0,00
3	Мережа М5 НС1 (вузол №7)	39,40	-4,76
4	Мережа М5 НС2 (вузол №24)	38,49	-2,90
5	Мережа М6 НС1 (вузол №14)	37,54	-9,26
6	Мережа М6 НС2 (вузол №19)	32,74	-17,41

Аналіз гідравлічних характеристик роботи мережі для різних схем її живлення дає можливість врахувати найбільш несприятливі варіанти живлення на стадії проектування та виключити їх при розробці реальних систем водопостачання.

Список використаних джерел:

1. ДБН В.2.5 – 74:2013 Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування. [Чинний від 2014-01-01]. Вид. офіц. Київ : Міністерство регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України. – 2013. – 172 с.
2. Орлов В. О., Орлова А. М., В. О. Зошук Технологія підготовки питної води : навч. посібник. Рівне: НУВГП. – 2010. – 176 с.
3. Ткачук О. А., Косінов В. П., Новицька О. С. Системи подачі та розподілення води населених пунктів : навчальний посібник. Рівне: НУВГП. – 2011. – 373 с.

Науковий керівник: кандидат технічних наук,
доцент кафедри міського будівництва і архітектури Добровольська О.Г.

Першаков Валерій Миколайович

професор, доктор технічних наук, професор кафедри комп'ютерних технологій будівництва та реконструкції аеропортів

Бурлай Віталій Анатолійович

старший викладач кафедри комп'ютерних технологій та реконструкції аеропортів

Національний авіаційний університет

ТЕХНІЧНА НАУКИ (Будівництво)

ПРОФЕСІЙНУ АНГЛІЙСЬКУ - КОЖНОМУ СТУДЕНТУ-ВИПУСКНИКУ

Резюме. Міністерство освіти і науки України поставило задачу європеїзації вищої освіти України. Важливим елементом у цьому питанні має бути уміння спілкуватися англійською з колегами із закордону по професійних питаннях. У тезах наводяться пропозиції для вирішення цієї проблеми.

Ключові слова: Європеїзація вищої освіти, професійна англійська мова, заходи щодо вирішення поставленої задачі.

Постановка проблеми. На сьогодні Україна не входить у топ-рейтинги найліпших університетів світу. Чому? Одна із причин - це незнання нашими науковцями англійської мови. Понад 90% наукової інформації у світі друкується англійською мовою, а бувший заступник глави Адміністрації президента П.Порошенка Дмитро Шимків нагадав, що "У всіх країнах, що взяли у свій час курс на активне вивчення англійської мови, відбувся економічний зріст". Ще у далекому 2010 році було сказано: "...Щоб Україна нарешті з'явилася у такому рейтингу, ...потрібно ввести державну програму вивчення англійської мови нашими науковцями" [1]. А хто ж такі науковці? Це ж учорашні студенти. Ось із них і треба починати. Щодо світового досвіду - так для західноєвропейських студентів зараз є нормою знання двох іноземних мов і не рідкість володіння трьома.

Яким чином питання професійних іноземних мов вирішується у деяких ЗВО України. Із проспекту Придніпровської Державної Академії Будівництва та Архітектури [2]: На пути интеграции в европейское образовательное пространство. Современные обучающие технологии Приднепровской государственной академии строительства и архитектуры - Престижная специальность + 2 иностранных языка + Владение персональным компьютером = Составляющие успеха в жизни и карьере .

Інформаційна збірка ПДАБА [3]: "Сегодня очевидно, что научно-техническая информация может быть верно воспринята или, в случае необходимости, переведена специалистами конкретной области науки и техники, а не специалистами языка". "Такое размышление наводит на мысль об усилении подготовки инженеров-специалистов по иностранным языкам в политехнических вузах Украины". У Національному авіаційному університеті, м.Київ, протягом більше 20 років на сьогодні є 22 спеціальності, 312 висококваліфікованих викладачів - навчання англійською мовою. Дещо робиться і в Київському національному університеті будівництва і архітектури, на кафедрі водопостачання та водовідведення. Є і ряд інших ЗВО, де цьому питанню приділяється належна увага. Але це - швидше винятки. На сьогодні вивчення іноземних мов у ЗВО полягає у перекладі текстів з іноземної мови на рідну, наприклад: "Текст професійно-орієнтованого спрямування." Не зовсім конкретно. На думку професора Дрогобицького державного педагогічного університету Омеляна Вишневського [4], "...переклад з іноземної мови на рідну взагалі націлений на удосконалення знання рідної, а не іноземної". Цілком

слушна думка. Працюючи в КНУБА і задаючи на старших курсах студентам запитання: *What can you say about your speciality in English?*, як правило, чув у відповідь: *So-so* або *a little*. Значно рідше можна було почути щось по суті. Але претензій до студентів бути не могло, їх цьому просто не навчають.

Останні документи МОН України. Діючий ”Закон про вищу освіту” [5]: ”З метою створення умов для міжнародної академічної мобільності заклад вищої освіти має право прийняти рішення про викладання однієї чи кількох дисциплін англійською та/або іншими іноземними мовами, забезпечивши при цьому знання здобувачами вищої освіти відповідної дисципліни державною мовою”. Не дуже конкретно. Аж ось влітку 2019 року виходить низка документів МОН України, які зовсім інакше ставлять питання щодо англійської мови у закладах вищої освіти і звертають особливу увагу на запровадження англійської мови у навчальний процес українських ЗВО. Так, ”МОН створило Концепцію розвитку англійської в університетах...” [6], де значиться, ”що економічний розвиток країн дуже залежить від знання громадянами англійської мови”. ”І сьогодні, коли ми дивимось на Україну, то з неангломовних країн Європи, яких є 32, ми за рівнем знання англійської мови перебуваємо на 28 місці з 32”. У замітці ”Як покращуватимуть рівень знання англійської мови...” [7] зазначається, ”що рівень знання англійської мови у студентів не зростає, а знижується за час навчання”. У ”Концептуальних засадах державної політики щодо розвитку англійської мови...”[8] особливо підкреслено: ”Викладання фахових дисциплін англійською мовою як складової українськомовної програми (English as Medium of Instruction for Ukrainians – ЕМІ-и),” ”Забезпечення повної освітньої програми англійською мовою для іноземних студентів (English as Medium of Instruction for Foreigners - ЕМІ-f)”; ”Покращити у закладах підтримку викладачів ЕМІ, включаючи підвищення кваліфікації з англійської мови”; ”75 відсотків випускників загальноосвітніх навчальних закладів володітимуть щонайменше двома іноземними мовами”, а ”до 2025 року ... випускники всіх рівнів мають володіти англійською мовою на рівні не нижче В2 ”. Ставиться задача ”володіння англійською мовою професійного спрямування”, ”викладання фахових дисциплін англійською мовою”, ”...надання освіти (окремих дисциплін) іноземною мовою...”. Час іде, а між настановами МОН та навчальним процесом у ЗВО - нічого спільного ; або як у перефразі полковника Скалозуба з комедії О.С. Грибоєдова ”Горе от ума” : ”Дистанция огромного размера” . А ще хотілося б поставити таке запитання - чи обов’язкові для впровадження

міністерські матеріали щодо англійської мови, які можна знайти в Internet, виходить, що це просто думки і не більше, “Рекомендації”. Ніякої обов’язковості. Досить млява позиція. Як бути із основним масивом студентів, що навчаються державною мовою; тут ситуація така, як вказано вище. Враховуючи останні настанови МОН щодо англійської мови, ось які думки і пропозиції авторів щодо цього. Навчальний процес треба організувати так, щоб випускники ЗВО, що навчаються українською мовою, володіли б основними, базовими знаннями із своєї спеціальності професійною англійською мовою.

Робота кафедр іноземних мов. Кафедри іноземних мов мусять суттєво перебудувати свою роботу, взявши за основу, наприклад, кафедру іноземних мов НАУ, м. Київ, на прикладі мовної підготовки по спеціальності “Промислове та цивільне будівництво” (однієї із багатьох). Конкретно, які теми розглядає кафедра іноземних мов - будівельні матеріали: камінь, цегла, цемент тощо; конструктивні елементи будівель, типи фундаментів, тощо; інженерні мережі та комунікації. І так по всіх спеціальностях, під проводом профілюючих, випускаючих кафедр. Обов’язкове ЗНО з іноземної мови при вступі у ЗВО. Це буде стимулювати школярів до більш відповідального відношення до вивчення іноземних мов у школі. Крім того, слід детально ознайомитись із досвідом ПДАБА щодо вивчення другої іноземної мови, другим планом, німецької або французької, поставити це питання на порядок денний, враховуючи, що 75% випускників шкіл будуть вивчати дві іноземні мови [8].

Робота загально-технічних кафедр. При вивченні загально-технічних дисциплін давати в перекладі англійською мовою ту термінологію, яка буде потрібна при вивченні спеціальності. Наприклад, кафедра вищої математики. Студенти мусять освоїти in English весь математичний апарат, який буде потрібний по профілюючих інженерних дисциплінах; тобто: +, -, x, :, корені, ступені тощо. І так по всіх інших дисциплінах, наприклад, опір матеріалів, будівельна механіка, гідравліка тощо.

Робота профілюючих, випускових кафедр. Лекції, практичні заняття, лабораторні роботи. Кожне аудиторне заняття, домашні завдання, усні відповіді, курсові роботи, лабораторні роботи, дипломні роботи - основні, вузлові моменти, розділи, схеми, креслення, у стислому, підсумковому вигляді, з перекладом in English. Те ж саме стосується і звітів по практиках. Всі написи у ЗВО, а саме: кафедра, деканат, лабораторія, ректор тощо - продублювати англійською мовою.

Методична література. У методичній літературі після кожного розділу (підрозділу) - давати українсько - англійський словник ключових слів, основних термінів, технологічних процесів - по темі. Назви кожного розділу, рисунку, схеми, діаграми, графіка - з перекладом. Доцільно по кожній спеціальності, згідно з навчальним планом, підготувати українсько - англійські словники. Бажано, щоби кожний провідний лектор із своєї дисципліни підсумовував, узагальнював та повторював набуті знання, такий тезовий підсумок – англійською. такий тезовий підсумок буде робити кожний викладач із своєї дисципліни. Така організація навчального процесу сприятиме підготовці спеціалістів сучасного рівня. На сьогодні наші випускники, не володіючи професійною англійською, являють собою, за міжнародними стандартами, певною мірою, напівфабрикат. Зрозуміло, що на початку це буде важко. Але ж колись треба починати.

Організаційні питання. На кожній кафедрі, на кожному факультеті, у ректораті - провести відповідні наради, вислухати всі думки, пропозиції, ідеї, обговорити, прийняти рішення - і за роботу. Призначити відповідальних за професійну англійську мову на кожній кафедрі, на кожному факультеті. Координувати і очолювати цю роботу - доручити проректору з навчальної роботи. І ось, мабуть, найскладніше питання - години. Але тут є пряма вказівка [8]: п. 4.1.3. Англійська для студентів “Курси англійської мови повинні бути обов’язковими в кожному році програми. Щонайменше 10% загальної кількості годин / кредитів для студентів повинні бути виділені на курси англійської мови. Для забезпечення додаткових годин для англійської мови, департаменти повинні використовувати 25% кредитів, виділених на факультативні курси, і присвятити їх вивченню англійської мови”.

Магістри. І нарешті заключний етап вищої освіти - магістри. При вступі на магістратуру здавати не загальнодержавне ЕВИ з англійської, як у настанові МОН [9](документ чомусь надрукований недержавною мовою), а - професійну. Це мусить вирішувати або МОН, або ректорат у межах університетської автономії. І ніяк не інакше. Бо здавати ЗНО з іноземної без необхідних знань після бакалаврату абсолютно непродуктивне, шкідливе рішення; це може багатьом бакалаврам закрити шлях у магістратуру, це все рівно, що випустити новачка проти майстра спорту. Захист магістерської дипломної роботи з обов’язковим перекладом основних положень - на англійську. І останнє: роль керівної особи

ніхто не відміняв. Їх роль – вирішальна. Це – завідувач кафедри, декан, проректор, ректор. Крапка.

Висновки. Негайно поставити на порядок денний рішення наступних питань: 1. Забезпечити корінні та галузеві зміни у викладанні іноземних мов в університетах. 2. Усі викладачі профільюючих кафедр у своїй роботі дають ключові терміни англійською мовою. 3. Повернутися до практики випробування здобувачів магістерської професійної англійської мови на платформі ЗВО. 4. Поставити на порядок денний, по можливості, питання вивчення другої іноземної мови студентами технічних спеціальностей. 5. Настанови МОН України щодо англійської мови негайно почати запроваджувати у навчальний процес. 6. Матеріали МОН України, [6], [7], [8], датовані літом 2019 року, носять характер роздумів, думок вслух, рекомендацій; з'ясувати в МОН, чи підлягають вони негайному впровадженню.

Список використаних джерел:

1. Ліна Кушнір. Добре там, де нас нема. Газета "Молодь України". 10.02.2010.
2. Проспект Приднепровской государственной академии строительства и архитектуры. Днепропетровск: ПГАСА, 2007 г.
3. Инновационные технологии в учебном процессе: международный опыт подготовки современных инженерных и строительных кадров ПГАСА. Материалы научного семинара. - Днепропетровск ПГАСА Украина. INSA Национальный институт прикладных наук г. Лион Франция: ООО "ЭНЭМ", 2007 г. - с. 31.
4. Омелян Вишневецький. Давайте не повторювати вад. К.: Освіта, № 20 – 21 (5663 – 5664), 2015.
5. Закон України "Про вищу освіту", № 1556 – VII , від 13 березня 2016 року, вступив у чинність 1.07.2014 р., стаття 48, п. 2.
6. <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-stvorilo-koncepciyu-rozvitku-anglijskoyi-vuniversitetah-u-dodatku-riven-v1-obovyazkova-umova-vstupu-v2-vipusku-vikladannya-profilnihdisciplin-inozemnoyu-ta-movni-skriningi> с. 1, 2.
7. <https://te.20minut.ua/Osvita/yak-pokraschuvatimut-riven-znannya-anglijskoyi-movisered-uchniv-ta-st-10902079.html> с. 1.
8. <https://www.businesslaw.org.ua/konceptualni-zasady-derjavnoi-polityky-schodorozvytku-angliiskoi-movy/> с. 1, 2, 3, 5, 6.

9. <https://osvita.ua/master/umovy/59426/> с. 1 – 8.

10. <https://bykvu.com/ru/bukvy/vstupna-kampanija-2021-vidbudetsja-v-lipni-opriljudneni-umovi-prijomu-do-vishiv/c.1-3>.

Болдак Роман Антоніович

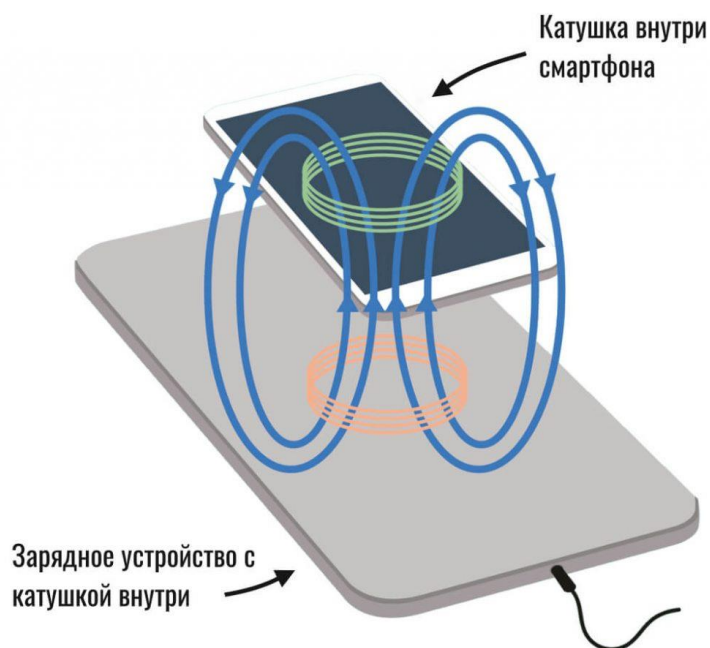
учень 11 класу ліцей "Управлінські технології"

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (Електротехніка)

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРИСТРІЙ БЕЗДРОТОВОЇ ЗАРЯДКИ

Бездротова передача електроенергії наразі стає все більш популярною технологією. Наразі такі технологічні гіганти як: Apple, Samsung, Xiaomi та інші, все більш впроваджують технологію бездротових зарядок в свої пристроях [3], а у найновіших моделях взагалі відмовляються від дротового способу заряджання.

Тож, давайте розглянемо цей спосіб більш детально, як він влаштований, та в чому перевага мого способу. Зазвичай, все влаштовано більш ніж банально, дві котушки які пов'язані між собою електромагнітною індукцією.

Нажаль, з недоліків подібних зарядних станцій можна виділити:

- Низький ККД (ККД існуючих бездротових пристроїв < 50% [1])
- Висока ринкова вартість за низької потужності

Запропонований пристрій може вирішити одразу дві проблеми, за рахунок технологічного рішення збільшується Коефіцієнт Корисної Дії самого

передавача, водночас ринкова вартість змінюється лише на 10-20% в більшу сторону, що не є великим збільшенням відносно пропонованої потужності.

Також, за рахунок даної технології можна розробити зарядки для ноутбуків, планшетів, тощо.

Запропоновано пристрій, що максимально зменшить витрати на транспортування електроенергії споживачу. Проведено експериментальні дослідження, що доводить ефективність використання методу.

Частоти технології сертифіковані та безпечні для живих істот [2] [4]

Така технологія пропонує наступні можливості:

- Збільшення потужності передавача в уже існуючих пристроях бездротової зарядки;
- Ефективно викростовувати запропоновану систему для більшого діапазону підключаємих пристроїв;
- Комбінування різних частот передачі енергії дозволить збільшити діапазон апаратів, що підключатимуться для заряджання.

Література:

1. <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.09.17.html>
2. <https://airfuel.org/safety-regulatory/>
3. <https://stylus.ua/uk/articles/540.html>
4. <https://www.qinetiq.com.ua/page/chto-takoe-qi-standart>

***Науковий керівник:** доцент кафедри Лазерної техніки та фізико-технічних технологій Інституту матеріалознавства та зварювання імені Є.О. Патона Блощин М.С.*

Кофанов Олексій Євгенович

кандидат технічних наук, кандидат економічних наук,

Кофанова Олена Вікторівна

доктор педагогічних наук, кандидат хімічних наук, професор

Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (Гірництво)

**МІНІМІЗАЦІЯ РИЗИКУ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ
ГІРНИЧОДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ВІД ПІДВИЩЕНОГО
ПИЛОУТВОРЕННЯ**

Наша країна багата на природні ресурси і корисні копалини (КК) – кам'яне вугілля, залізні й марганцеві руди, уран, титан, цирконій, каолін, нерудну металургійну сировину, зокрема, кварцити, флюсові вапняки й доломіти, сировину для хімічної промисловості, граніти, габро, лабрадорити, скляний пісок тощо. Отже, за оцінками фахівців, майже 50 % промислового виробництва і до 20 % трудових ресурсів країни так чи інакше пов'язані з видобутком і використанням КК [1].

За даними Держпраці [2], працівники підприємств гірничодобувної промисловості (ГДП) потребують регулярної перевірки безпеки робочих місць (РМ), причому, це стосується не тільки дотримання виробничої техніки безпеки, а й оцінювання екологічної безпеки, безпеки для здоров'я працівників галузі. Отже, мета роботи – проаналізувати екологічну ситуацію у ГДП, оцінити екологічні небезпеки для працівників галузі через підвищений пиловміст у атмосферному повітрі на території підприємства, окреслити шляхи підвищення рівня екологічної безпеки працівників кар'єрів.

Відповідно до ст. 13 Закону України "Про охорону праці" роботодавці повинні проводити атестацію робочих місць (АРМ) з метою оцінювання їх небезпеки, наявності шкідливих виробничих факторів, важкості й напруженості праці, що може негативно позначатися на здоров'ї працівників [3]. При цьому АРМ суттєво відрізняється від оцінювання ризику на РМ (виробничого, екологічного тощо), яке надає можливість встановити ймовірність виникнення нещасних випадків на виробництві, втрати здоров'я тощо й розробити дієві запобіжні й захисні заходи [1].

Ще у 2013 р. урядом було затверджено Загальнодержавну соціальну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2014–2018 рр. (Закон України № 178-VII від 04.04.2013, із змінами, внесеними Законом України № 77-VIII від 28.12.2014), основною метою якої було забезпечення виробничої та екологічної безпеки, мінімізація ризиків виробничого травматизму, професійних захворювань й аварій [1]. На жаль, ця Програма так і не була повністю виконана через нестачу фінансування.

Отже, зважаючи на складні умови праці у ГДП, зокрема на кар'єрах, необхідною умовою збереження здоров'я працівників є прецизійне оцінювання екологічного ризику, зумовленого несприятливими умовами праці, зокрема, підвищеним пиловмістом у повітрі виробничої зони підприємства, розробка адекватних запобіжних заходів з мінімізації цього ризику.

В Україні історично склалося, що основним принципом безпеки й охорони здоров'я працівників, працюючих на РМ зі шкідливими й небезпечними умовами праці, є надання компенсацій та пільг (залежно від рівня впливу шкідливих і небезпечних факторів виробництва). Досить часто на підприємствах не приділяється достатня увага запобіжним і профілактичним заходам (не враховуючи забезпечення працівників засобами індивідуального й колективного захисту), які можуть суттєво покращити виробничу та екологічну ситуації. Окрім того, не секрет, що завжди існує певний дефіцит оновлення засобів індивідуального захисту на підприємствах ГДП.

Таким чином, традиційну АРМ вкрай необхідно трансформувати зі звичайного призначення компенсацій і пільг робітникам за шкідливі умови праці у дієве оцінювання ризиків для забезпечення безпечних умов праці, гігієни й збереження здоров'я. Це надасть змогу встановити основні небезпеки, їх частоту, вплив тощо й розробити адекватні превентивні заходи для найвпливовіших небезпечних чинників [1].

За оцінками американських учених [4, 5], у світі приблизно 3 % серцево-судинних і легеневих смертей та близько 5 % смертей від раку легенів пов'язані саме з викидами аерозольних частинок та їх тривалим знаходженням в атмосфері. У Європі ця пропорція становить, відповідно, 1 % і 3 % та має неухильну тенденцію до зростання відсотків. Отже, працівники підприємств ГДП, зокрема, кар'єрів, страждають від надлишкового пилеутворення – дрібнодисперсних ТЧ різного розміру (ТЧ₁₀, ТЧ_{2,5}), які утворюються під час вибухових робіт, добування КК (піску, щебеню, гравію тощо), процесів подрібнення, грохочення, роботі важкого дизельного автотранспорту й спецтехніки. За найгіршого сценарію, коли на виробництві застосовуються застарілі технології і майже немає заходів з мінімізації пилоутворення, алгоритм розрахунку обсягів викидів шкідливих речовин (ШР) має наступний вигляд [6]:

$$E(\text{pollutant}) = AR(\text{production}) \cdot EF(\text{pollutant}),$$

де $E(\text{pollutant})$ – викиди певного токсиканта; $AR(\text{production})$ – рівень активності для кар'єрної розробки (добування корисних копалин); $EF(\text{pollutant})$ – коефіцієнт викидів для обраного токсиканта внаслідок усіх технологічних процесів. Для ТЧ, що утворюються внаслідок кар'єрної розробки й добування КК, середні коефіцієнти викидів за [7] надано у табл. 1 [6].

Як зазначалось, викиди ТЧ (ОКВЧ, ТЧ₁₀, ТЧ_{2,5}) в кар'єрах можуть бути спричинені різними джерелами й виробничими процесами. Надлишкові

концентрації пилу можуть бути розподілені на великих територіях і відстанях від джерела забруднення, змінюються з часом, залежно від метеорологічних умов, режиму роботи кар'єра тощо. Тому й заходи з пилозахисту й пилоподавлення повинні бути орієнтовані саме на конкретні види робіт – буровибухові, процеси дроблення, грохочення, перевалки й внутрішнього транспортування матеріалів, навантажувально-розвантажувальні роботи, вітрову ерозію відвалів тощо. Детально методології розрахунків викидів ТЧ під час цих процесів описано у роботі [6]. При цьому ефективність заходів з пилоподавлення для кожного з етапів виробничого процесу добування КК і для різних застосованих технологій оцінюється на рівні 50...99 і навіть 100 %.

Таблиця 1

Середні EF(pollutant) за даними Скоординованої європейської програми інвентаризації викидів ТЧ для кар'єрів (за найгіршим сценарієм) [7]

Категорія джерела	Код 2.А.5.а	Кар'єрні розробки і добування КК, окрім вугілля		
Паливо	Не застосовується			
Не застосовується	NO _x , CO, SO _x , NH ₃ , чорний Карбон, Cd, Pb, Hg, Cr, Cu, Zn, Ni, As, Se, ПХБ, бенз(а)пірен, бензо(а)флуорантен, бензо(к)флуорантен, індено-(1,2,3-сd)пірен, ГХБ			
Не оцінюється				
Токсикант	Значення	Розмірність	95 % довірчий інтервал	
			нижня межа	верхня межа
Великі дисперсні тверді частинки (ОКВЧ)	102	г/т корисних копалин	50	200
ТЧ ₁₀	50		25	100
ТЧ _{2,5}	5,0		2,5	10

Зазвичай на виробництві як засіб з пилоподавлення використовують змочування, зрошення, проведення процесів у закритому приміщенні з застосуванням різноманітних витяжних систем. У нашому дослідженні запропоновано й проаналізовано ефективність внесення до зрошувальної води спеціальних неіоногенних поверхнево-активних речовин з додаванням багатозарядних електролітних систем. Ці добавки, по-перше, є екологічно безпечними при застосуванні, а, по-друге, завдяки зменшенню поверхневого натягу і впливу на інші процеси на межі поділу фаз надають змогу ефективніше осаджувати частинки пилу й сажі внаслідок нейтралізації їх поверхневого заряду.

Таким чином, зростання кількості екологічно залежних захворювань працівників підприємств ГДП тісно пов'язано з погіршенням якості атмосферного повітря на території підприємства. І значну роль при цьому відіграє забруднення середовища дрібнодисперсними ТЧ розмірами до 10 мкм і до 2,5 мкм. Такі частинки утворюються внаслідок технологічних процесів, з викидами двигунів внутрішнього згоряння, через ерозію відвалів тощо. Отже, працівники ГДП потребують особливої уваги щодо підвищення рівня їх екологічної безпеки й забезпечення належної гігієни праці, особливо на РМ, пов'язаних зі ШР і несприятливими умовами праці, загрозами для здоров'я через надмірне пилоутворення.

Список використаних джерел:

1. Безпека та гігієна праці у гірничодобувній галузі та вугільній промисловості в Україні. Міжнародна організація праці; Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи. Київ: МОП, 2018 р. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_670768.pdf (дата звернення 8.06.2021 р.).

2. Державна служба України з питань праці. URL: <http://dsp.gov.ua/> (дата звернення 1.06.2021 р.).

3. Постанова Кабінету Міністрів України "Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці" № 442 від 01.08.1992 р..

4. Health effects of particulate matter. Policy implications for countries in eastern Europe, Caucasus and central Asia. World Health organization. 2013. Publications WHO Regional Office for Europe UN City. 15 p.

5. Cohen A. J. et al. Urban air pollution. In: Ezzati M. et al., eds. Comparative quantification of health risks. Global and regional burden of disease attributable to selected major factors. Geneva, World Health Organization, 2004, 2(17). P. 1354–1433. URL: http://www.who.int/healthinfo/global_burden_disease/cra/en/index.html (дата звернення 28.10.2020 р.).

6. Руководство ЕМЕП/ЕАОС по инвентаризации выбросов загрязнителей воздуха 2019. 2.А.5.а. Карьерные разработки и добыча полезных ископаемых, за исключением угля / Координатор Д. Куенен, соавторы Н. Вандром, Н. Тайеб, Дж. Винсент, Н. Алеман. European Environmental Agency. 2019. 40 p.

7. Visschedijk A. J. H., Pacyna J., Pulles T., Zandveld P. & Denier van der Gon H.. 'Coordinated European Particulate Matter Emission Inventory Program (CEPMEIP)'. In: Dilara P. et al. (eds.), Proceedings of the PM emission inventories scientific workshop, Lago Maggiore, Italy, 18 October 2004. EUR 21302 EN, JRC, 2004. P. 163–174.

Піскун Юрій Сергійович

студент 4 курсу, спеціальність 133 «Галузеве машинобудування»

Київський національний університет будівництва і архітектури

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (Машинобудівництво)

АНАЛІЗ СПОСОБІВ УЩІЛЬНЕННЯ ВИРОБІВ З ПІЩАНОГО БЕТОНУ

Виробництво виробів з піщаного бетону в промислових масштабах вимагає ретельної поетапної організації технологічного процесу, і ущільнення - один з цих етапів.

За традиційними схемами формування при виготовленні важких бетонів контроль якості ущільнення зазвичай не проводиться. Виробник задовольняється появою цементного молока на поверхні виробу і практика виготовлення підтверджує достатність цих ознак. Але платою за підвищення легкоукладальності є збільшення витрати цементу.

При виготовленні виробів з піщаного бетону, де цементного тіста завжди більше, ніж у важких бетонах, поява цементного молока на поверхні виробу, що формується вже є недостатньою ознакою якісного ущільнення.

Як зазначається в [1] достатньою ознакою якісного ущільнення цементно-піщаних сумішей є отримання коефіцієнта ущільнення $K_u \geq 0,97$.

Останнім часом у вітчизняній та закордонній практиці широко застосовуються способи інтенсивного ущільнення бетонних сумішей.

На практиці в світі використовуються такі основні способи інтенсивного ущільнення: вібропресування, напівсухе пресування, роликове формування, преспрокат, екструзія, антиекструзія, віброформування з привантажувачем.

Аналіз конструкцій вібропресів провідних світових і вітчизняних виробників з багаторічним досвідом їх виготовлення і експлуатації на теренах України і за кордоном показує, що в кращих варіантах обладнання матриця встановлюється на віброплощадку так, що на пуансон передаються вібраційні впливи, близькі до впливів на бетонну суміш в матриці. Це дозволяє скоротити терміни формування виробів і збільшити жорсткість формованих сумішей.

Так в роботі [2] наведено конструкцію та принцип роботи формувального комплексу, що включає вібропрес з підйомної матрицею.

Сам процес об'ємного вібропресування може бути розділений на 3 етапи:

Попереднє ущільнення. Етап зазвичай поєднується з об'ємним вібродозуванням: бетонна суміш укладається в матрицю під дією вібрації. При цьому відбувається розподіл суміші за площею матриці, часткове видалення повітря і попереднє ущільнення суміші за рахунок зближення частинок. Частинки заповнювача, покриті цементним тістом, в процесі вібрації автоматично займають оптимальне положення - дрібні розміщуються між великими, знижуючи пустотність суміші. Оскільки в процесі попереднього ущільнення проводиться дозування суміші «на виріб», істотно забезпечити рівномірність заповнення матриці бетонної сумішшю, для чого практикою вибропресування розроблений ряд прийомів: вібродозування, мультівібрація, переміщення мірного ящика, збільшення об'єму мірного ящика та встановлення «ворушувача».

До числа заходів, що забезпечують якісне заповнення матриці вибропресу, також можна віднести: регулювання вологості суміші як чинника, що суттєво впливає на її реологічні характеристики; ретельне перемішування суміші; постачання наповнювачів і цементу від одного виробника, в тому числі піску зі стабільним гранулометричним складом і бездобавочного цементу фіксованою активністю з постійною нормальною густиною цементного тесту. Всі ці проблеми мають місце і в світовій практиці, хоча і в меншій мірі. Зазвичай в цементно-піщаної суміші, що надходить в матрицю, міститься до 60% повітря. В результаті проведення попереднього ущільнення його кількість знижується до 20-25%, і повітря рівномірно розподіляється по об'єму суміші.

Формування. При правильно підібраних складі бетону, параметрах вібраційних впливів і величиною тиску з боку пуансона забезпечується розрідження цементного тіста. Части заповнювача зближуються, навколо них утворюються тонкі структуровані оболонки з цементного тесту. В результаті цементно-піщана суміш набуває властивостей плинності, що забезпечує практично повне видалення защемленого повітря. Ця етап формування характеризується пульсуючим характером взаємодії суміші і пуансона. В процесі вібрації пуансон періодично відривається від бетонної суміші з подальшим ударним впливом на виріб, який формується.

Остаточне ущільнення. Отримане на попередніх етапах ущільнення можна вважати близьким до необхідного - на цій стадії видимого переміщення пуансона практично не відбувається, а здійснюється лише видалення (частково більш рівномірний розподіл за об'ємом) залишків защемленого повітря.

Наведений вище механізм формування жорстких і особливо жорстких сумішей є результатом багаторічних досліджень і покладено в основу алгоритму роботи переважної більшості вібропресів. Однак вібропресування в існуючих моделях обладнання успішно реалізується при виготовленні конструкцій або які мають форму товстих плоских пластин, або виробів, що мають сталу висоту і переріз у напрямку формування. При виготовленні конструкцій змінної товщини або різних за висотою в напрямку формування або тонких пластин зазначена вище схема формування не забезпечує якісного ущільнення. Погіршення якості ущільнення не лише впливає на характеристики міцності бетону виробів, але і на морозостійкість, водопоглинання, водонепроникність.

Практика формування виробів змінної товщини способами, застосовуваними для виробів сталої товщини, призводять до недоущільнення в них окремих ділянок. Але розроблено технологічний прийом, що включає додаткову операцію перед вібропресуванням: після засипки бетонної суміші мірним ящиком при безперервних вібраційних впливах суміш привантажують пуансоном зусиллям, що становить -20% зусилля формувань. Таким чином, бетонна суміш, переміщаючись під впливом вібрації в замкненому просторі, набуває у верхній її частині форму, відповідну конфігурації пуансона. Наступний етап формування - традиційне вібропресування.

Багаторічний досвід роботи [2] з особливо і сверхжесткими бетонними сумішами, які формуються з використанням методів інтенсивного ущільнення показав, що при $K_u \geq 0,97$ виходить якісний бетон з високими фізико-механічними характеристиками, і що отримання більш високого K_u не виправдано економічно з-за збільшення витрат на ущільнення бетонних сумішей і зниження продуктивності устаткування. Таким чином, незважаючи на існуючу практику, очевидно неприпустимість недоущільнення бетону в стінових блоках.

Інший шлях отримання необхідного ущільнення в виробках змінної товщини - збільшення легкоукладальності суміші до рівня, що дозволяє на конкретному обладнанні вібраційними впливами на бетонну суміш перевести її в віброскрапленій стан. Це забезпечить вільне її переміщення в матриці, причому тиск від пуансона не повинен цьому перешкоджати.

Однак при підвищенні легкоукладальності бетонної суміші в процесі ущільнення з'являється цементне молоко на поверхні свежотформованого виробу. Цементне молоко може з'явитися також у результаті неякісного перемішування, коли окремі обсяги суміші мають підвищену водосодержание,

або від нерівномірності амплітудного поля віброплощинки або пуансона. Тоді цементне молоко може виступати не але всієї поверхні виробу, що формується, а в окремих його точках. В результаті бетонна суміш прилипає до пуансону, утворюючи після його підйому вириви на поверхні виробів.

Не менш важливим є розробка способу отримання вібропресуванням стінових блоків - однієї з найбільш масових конструкцій, що випускаються за технологією вібропресування.

Однак у вібропресування є і вагомні недоліки: дуже «гучна» и «вібраційна» технологія, розміри виробів, що виготовляються вібропресуванням, обмежені. При габаритах матриці понад 1,0 м обладнання стає громіздким, металомістким. Навантаження на обладнання зростає багаторазово.

Значний мірою з метою виключення зазначених недоліків було розробка безвібраційного способу ущільнення цементно-піщаних бетонних сумішей - роликове формування. Сутність методу - пошарове ущільнення цементно-піщаної суміші катками, що створюють необхідний для ущільнення тиск реакцією в катучих опорах.

Роликове формування дозволяє одночасно випускати різну номенклатуру виробів. Разовий цикл формування становить 3 хв. Запропонована технологія в порівнянні з вібропресуванням розширює можливості виробництва виробів з обробленою поверхнею, в тому числі при використанні для піддонів рельєфних листів промислового виготовлення. *Переваги способу*: малошумність, висока продуктивність, гарна геометрія виробів, можливість використання особливо жорстких сумішей. *Недоліки*: дорожнеча піддонів, поганий перерозподіл цементно-піщаної суміші під форму роликом, необхідність використання якісних, переважно підготовлених наповнювачів, можливість виготовлення обмеженого числа конструктивних форм виробів.

Напівсухе пресування - технологія, яка припускає разовий інтенсивний силовий вплив органу пресування на бетонну суміш без вібрації.

До переваг відносять малошумність, можливість використання сумішей більш високої рухливості, ніж при вібропресуванні, в першу чергу, через відсутність вібрації, яка призведе до прилипання пуансона до виробу. Технологія напівсухого пресування дозволяє забезпечити збільшення продуктивності формуючого обладнання, можливість розширити діапазон зручності укладальності сумішей, які формуються, а також отримувати вироби з декоративною поверхнею. При напівсухому пресуванні цементно-піщаних

сумішей вихід поверхню типу «шагрень», тому що цементне молоко не виступає на поверхні виробу, «замазуючі» заповнювач. Основний же недолік напівсухого пресування - складно лише тиском без вібрації якісно ущільнити бетонну суміш. Тому така технологія застосовується при виробництві тонких несучих або оздоблювальних матеріалів.

Список використаних джерел:

1. Львович К.И. Песчаный бетон и его применение в строительстве, Строй-Бетон, 2007. – 320 с.
2. Дворкін Л.Й., Дворкін О.Л. Проектування складів бетонів: монографія, Рівне.: НУВГП. -2015. – 353 с.

***Керівник:** кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри машин і обладнання технологічних процесів Косминський І.В.*

Рибіна Олена Іванівна

к.е.н., доцент кафедри геодезії та землеустрою

Кучков Артем Олександрович

студент I курсу магістратури, спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»

Сумський національний аграрний університет

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (Будівництво)

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОГО ПРАЦІВНИКА ПРИ ВИКОНАННІ КАМЕРАЛЬНИХ І ПОЛЬОВИХ РОБІТ

У проектних організаціях із землеустрою у зв'язку з розширенням змісту робіт, підвищенням рівня механізації виробничих процесів, поглибленням поділу праці інженерно-технічні працівники (фахівці) виконують роботу як на своїх робочих місцях (в приміщенні організації), так і безпосередньо на об'єктах.

Головною метою цієї роботи є висвітлення особливостей організації праці інженерно-технічних фахівців при виконанні камеральних і польових робіт.

Фахівці, які займаються підготовкою планового матеріалу, стаціонарними обчислювальними роботами, ґрунтовими аналізами, виготовленням і оформленням проектно-кошторисної документації не виїжджають безпосередньо на об'єкти. Значну частину робочого часу вони перебувають на робочих місцях, займаючись обробкою польових матеріалів, складанням і технічним оформленням проектів.

Організація праці фахівців, які виконують роботу в приміщенні організації, регламентується правилами внутрішнього трудового розпорядку, посадовими обов'язками, рядом нормативних актів, а також вказівками і розпорядженнями як безпосередніх, так і вищих керівників.

Вона включає чітке встановлення посадових обов'язків, зміст завдання, терміни, прийоми і методи його виконання, організацію робочого місця, режиму праці та відпочинку. Крім того, важливими елементами організації праці фахівців є його нормування, чітке встановлення матеріальних і моральних стимулів, що спонукають фахівців до активної трудової діяльності, підвищення кваліфікації. Весь цей комплекс елементів повинен базуватися на науково-обґрунтованих розробках і систематично вдосконалюватися.

Організація робочого місця в загальній системі організації праці є найбільш важливим елементом, так як з ним пов'язані, як правило, всі виробничі процеси. Під робочим місцем фахівця розуміється частина закріпленої за ним виробничої площі, оснащеної інструментами і приладдям для виконання дорученої роботи. Організація робочого місця включає його планування, оснащення та обслуговування, забезпечення необхідних умов праці.

Фахівці проектних організацій із землеустрою виконують роботу зазвичай за стандартними канцелярськими столами і на стандартних стільцях, тоді як правильно підібране співвідношення висоти сидіння і робочої площині столу з урахуванням їх форми може підвищити продуктивність праці приблизно на 8-12%. Робоче місце фахівця має бути таким, щоб всі його фізичні і розумові зусилля були спрямовані тільки на виконання роботи, а не на пристосування до незручних робочих місць, відповідно до змісту роботи і прийомами її виконання має бути встановлено раціональне розташування інструментів, приладдя, креслень і становище самого фахівця в процесі праці, в робочих приміщеннях потрібно створити умови, що відповідають вимогам охорони і техніки безпеки праці.

Фахівець, який працює в польових умовах на об'єкті виступає і як виконавець, і як керівник колективу, в цих умовах він зобов'язаний не тільки організувати виробництво робіт, але і управляти ними.

Якщо в камеральних умовах фахівець в основному повинен виконати якісно роботу у встановлений термін, то на об'єкті, перш ніж приступити до безпосереднього виконання завдання, йому необхідно вирішити ряд

організаційних і побутових питань, а на робочому місці, крім чіткого виконання своєї роботи, забезпечити злагоджену роботу всього колективу.

Від організації праці фахівця також залежить виконання ним завдання, що складається з:

- розробки графіка виконання завдання;
- встановлення розпорядку дня;
- розподілу робіт між робітниками;
- навчання працівників прийомам виконання робіт.

Крім вище переліченого, фахівець, будучи керівником, зобов'язаний не лише проводити з робітниками інструктаж з охорони і техніки безпеки праці, а й систематично контролювати дотримання встановлених правил.

Виходячи із вищевикладеного, проаналізувавши ряд наукових джерел, встановлено, що більшість видів робіт із землеустрою пов'язані з певним місцем і часом їх проведення, що в різних природних умовах впливає на проходження виробничого процесу, терміни випуску продукції, загальну організацію та управління виробництвом робіт в проектних організаціях. Оптимальним варіантом організації праці інженерно-технологічних працівників слід вважати такий, що забезпечує раціональне використання кадрів, отримання продукції високої якості при найменших затратах праці, коштів і скорочення термінів випуску продукції.

Рибіна Олена Іванівна

к.е.н., доцент кафедри геодезії та землеустрою

Поярко Максим Сергійович

студент I курсу магістратури, спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»

Сумський національний аграрний університет

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (Будівництво)

МЕТРОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАСОБІВ ВИМІРЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

На сучасному етапі від оперативного вирішення задач метрологічного забезпечення приладів геодезичного призначення значною мірою залежить як якість самих геодезичних вимірювань в Україні, так і якісні показники розвитку таких сфер: як сільське господарство, землеустрій, будівництво, військова справа, навігаційне забезпечення повітряних та водних суден, виконання геологорозвідувальних робіт та інше.

До метрологічних прийнято відносити характеристики засобів вимірювальної техніки, що впливають на результати вимірювань і їх похибки. Метрологічні характеристики називають нормованими метрологічними характеристиками (НМХ), а визначаються експериментально в результаті випробувань, повірки або калібрування засобів вимірювань – дійсними метрологічними характеристиками (ДМХ).

Допустимі значення НМХ і отримані з вимірювань ДМХ включають в протокол повірочних робіт, щоб з їх зіставлення приймати рішення про визнання вивіреного засобу вимірювань придатним для застосування за призначенням.

Серед найважливіших метрологічних характеристик геодезичних засобів вимірювальної техніки, що підлягають метрологічному контролю при випуску з виробництва, після ремонту та в експлуатації, слід зазначати:

- діапазон вимірювань;
- ціну поділки шкали;
- адитивні і мультиплікативні складові приладових поправок, що входять в рівняння вимірювань;
- похибка роботи осьових систем;
- сумарну (основну) похибка.

Зміст зазначених груп НМХ і особливості їх визначення різні і багато в чому залежать від конструктивних особливостей конкретних засобів вимірів і принципів вимірювань, покладених в основу їх дії.

Для перевірки та випробувань геодезичних приладів слід застосовувати різні контрольно-вимірювальні прилади (КВП) і перевірочне обладнання. Їх різноманіття зумовлене конструктивною складністю геодезичної техніки, наявністю великої кількості нормованих метрологічних характеристик, необхідністю їх отримання з достатньою надійністю. У повірочній практиці виділяють КВП двох груп: загальнотехнічні і спеціалізовані. Загальнотехнічні засоби широко використовуються в машинобудуванні, приладобудуванні, енергетиці, на транспорті і в інших галузях економіки. Спеціалізовані засоби геодезичного призначення служать для контролю параметрів і характеристик виключно топографо-геодезичних приладів.

Варто відзначити, до загальнотехнічних засобів контролю, що використовуються в геодезичній практиці повірочних робіт, мають місце групи:

- 1) технічних засобів для оптичних вимірювань: оптичні лави, кульові фотометри, фокометри, електро- і радіовимірювальні прилади;

2) кутомірних засобів: багатогранні призми, автоколіматори, екзаменатори, рівні; серед засобів лінійних вимірювань: мікроскопи, вимірювальні машини, катетометри, штрихові заходи, жезли, кінцеві міри, інтерферометри, компаратори;

3) допоміжних засобів для вимірювання характеристик зовнішнього середовища (метеорологічні засоби вимірів): барометри, психрометри, гігрометри, анемометри, термометри.

До спеціалізованих КВП геодезичного призначення відносяться:

- геодезичні компаратори;
- геодезичні імітатори;
- контрольньо-перевірочні мережі;
- геодезичні спеціалізовані установки;
- геодезичні міри довжини.

Слід відмітити, до основних вимог до контрольньо-вимірювальних приладів, що використовуються при перевірці геодезичних приладів, зводяться до наступного:

- забезпечення оперативного і об'єктивного контролю параметрів і характеристик, що перевіряються;
- метрологічна надійність КВП;
- зручність в технічному обслуговуванні і експлуатації при проведенні перевірочних робіт;
- мала енергоємність і відповідність вимогам безпеки експлуатації.

Отже, КВП використовується при проведенні досліджень, випробувань геодезичних приладів і ремонтно-відновлювальних робіт.

Молодід Олександр Станіславович

кандидат технічних наук, професор кафедри будівельних технологій

Плохута Руслана Олександрівна

асистент кафедри будівельних технологій

Мусяка Іван Вікторович

магістрант, спеціальність будівництво та цивільна інженерія

Київський національний університет будівництва і архітектури

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (Будівництво)

**ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПІДСИЛЕННЯ БУДІВЕЛЬНИХ
КОНСТРУКЦІЙ ЗОВНІШНІМ АРМУВАННЯМ**

У сучасних реаліях будівельної галузі часто виникає необхідність підсилення несучих будівельних конструкцій [1, 2]. Така необхідність може бути обумовлена наступними чинниками: зміна функціонального призначення будівлі в цілому або її частин; заміна технологічного обладнання промислових будівель на важче чи на таке, що створює більше динамічне навантаження на несучі конструкції; зміна конструктивної схеми уже існуючої будівлі; втрата несучої здатності конструкцій у процесі експлуатації та інше.

До традиційних методів підсилення конструкцій відносяться [1, 2]: зміна конструктивної схеми будівлі з встановленням додаткових опор, затяжок та підкосів; омоноличування конструкцій; встановлення металевих обойм та металевого зовнішнього армування і ін. Зазначені методи підсилення довели свою ефективність протягом десятиліть їх застосування у будівництві, але всі вони мають високу трудомісткість та значно збільшують навантаження на конструкції та будівлю в цілому. У сучасному будівництві актуальним методом підсилення як вертикальних так і горизонтальних конструкцій є підсилення зовнішнім армуванням [3], а саме вуглецевим волокном та пластинами (ламелями).

Для вертикальних конструкцій (колон, пілонів, стін), зазвичай, використовують вуглецеві волокна (тканину), яку приклеюють за допомогою полімерних смол на підсилюваний елемент, утворюючи кільця (бандажі). Таким чином утворюється композитна обойма, яка перешкоджає боковому випинанню елемента та збільшує допустиме навантаження на вертикальні несучі конструкції. Таке підсилення застосовується у тих випадках, коли перевіірочний розрахунок показує, що руйнування елемента відбувається через втрату його стійкості. Горизонтальні конструкції (плити, ригелі, балки), зазвичай, підсилюють карбоновими пластинами, волокнами, або їх комбінацією (у меншій кількості), які приклеюють до несучих конструкцій у розтягнутій зоні за допомогою епоксидних клеїв. Оскільки міцність на розтяг вуглецевих ламелей може сягати 2500 МПа [4], то навіть вузька смуга, що приклеєна на розтягнутій грані, дозволяє суттєво підвищити несучу здатність конструкції. Таке підсилення застосовують у випадках, коли, за перевіірочним розрахунком, руйнування елемента відбувається через досягнення робочої арматури межі текучості.

Метод підсилення конструкцій зовнішнім армуванням можна застосовувати для підсилення таких залізобетонних та кам'яних конструкцій як: балки (прямокутні, таврові, двотаврові), плити (гладкі, ребристі, склепінчасті),

колони, пілони, стіни. Також, розглядуваним методом можна виконувати підсилення вузлів сполучення елементів, для збільшення їх жорсткості (як приклад, система «колона-балка-балка»), поясного зв'язування кам'яних стін будівлі при нерівномірних деформаціях основ і фундаментів, а також, у разі необхідності збільшення опірності будівельних конструкцій динамічним впливам, таким як сейсмічні. Приклади виконання підсилення будівельних конструкцій наведено на рис.1.

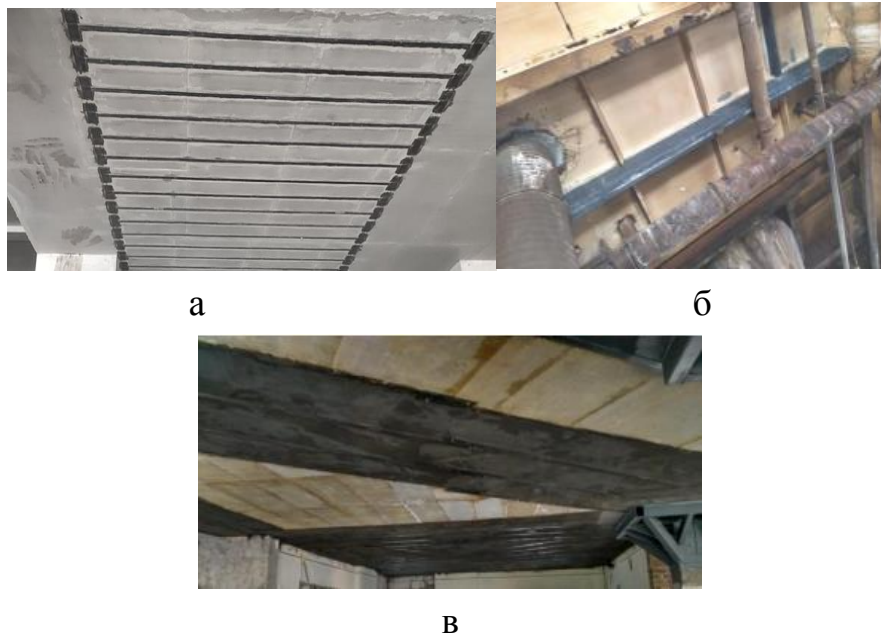

Рис. 1. Підсилення конструкцій зовнішнім армуванням: а – плити перекриття ламелями; б – ребристої плити; в – плити перекриття волокном

Цей спосіб підсилення, як і будь-який інший, потребує розрахунку основних елементів підсилення та матеріалів. До основних елементів підсилення належать вуглецеві волокна (тканини) та ламелі. Вони різняться густиною (щільністю), модулем пружності та геометричними розмірами, які прямо чи опосередковано впливають на навантаження, яке може сприйняти підсилення. До матеріалів належать ґрунтівки, клеї, просочувальні композиції. Матеріали для виконання підсилення підбирають відповідно до типу конструкції, що потребує підсилення, умов виконання робіт, величини навантажень, які будуть сприйняті підсиленням, та подальших умов експлуатації підсиленої конструкції.

Зазначений спосіб підсилення має низьку трудомісткість та тривалість виконання робіт, не потребує спеціалізованого інструменту чи інвентарю. Окрім цього, незначна власна вага (для волокна до 600 г/м^2 , для ламелей до 340 г/м^2 [5]) і мала товщина (для волокна до 0.34 мм , для ламелей

до 1.4 мм [5]) дозволяють не змінювати архітектурного замислу як інтер'єру, так і екстер'єру будівлі, що неможливо при використанні традиційних технологій підсилення будівельних конструкцій. Також, попередніми науковими дослідженнями було виявлено, що за сукупними техніко-економічними показниками (вартість, трудомісткість та тривалість виконання робіт), технологія зовнішнього армування має ряд переваг [6]. Саме тому даний спосіб підсилення широко розповсюджений у економічно розвинених країнах світу та набирає популярності, зокрема і в Україні.

Суттєвим недоліком зазначеного методу підсилення є значно нижча термо- та вогнестійкість полімерних композицій, що використовують у якості клею при зовнішньому підсиленні, від показників елементів підсилення (до 300 °С за наявності кисню та 1600–2000 °С за відсутності кисню). Так, клеї можуть витримувати підвищення температури до 130–150 °С, після цього вони починають розм'якшуватися і, відповідно, зовнішнє армування конструкції втрачає свою несучу здатність, що в свою чергу, призведе до руйнування підсиленої конструкції.

На даний момент, наукове обґрунтування методів термо- та вогнезахисту зовнішнього композитного армування відсутнє. У деяких випадках, для захисту зовнішнього армування використовують вогнестійкі гіпсокартонні системи [7]. Однак, у такого методу є значні недоліки: значне здорожчання робіт з підсилення конструкцій; збільшена трудомісткість та тривалість влаштування гіпсокартонної системи та зменшення ефективного об'єму приміщення, у якому виконується підсилення. Усе це є небажаним, тому необхідно виконувати пошуки існуючих технологій або розробити нові, що будуть позбавлені вищенаведених недоліків.

Перспективним методом термо- та вогнезахисту зовнішнього карбонового армування може бути нанесення різних захисних покриттів, таких як вогнезахисні фарби та штукатурні розчини. Проте необхідно виконати комплекс наукових досліджень, за результатами яких, можна буде достеменно встановити ефективність захисних властивостей таких покриттів.

Список використаних джерел:

1. Леонович С. Н. [и др.]. Технология реконструкции зданий и сооружений : учебно-методическое пособие в 2 ч. Ч. 1 /под ред. С. Н. Леоновича. Минск : БНТУ, 2018. 279 с.

2. Клименко Є. В. Технічна експлуатація та реконструкція будівель і споруд : навч. пос. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 280 с.
3. Бадьин, Г. М., Сычев С. А. Современные технологии строительства и реконструкции зданий. СПб.: БХВ-Петербург, 2013. 288 с.
4. Електронний ресурс URL: <https://www.mapei.com/ua/uk/materialy-i-tekhnichni-rishennia/spysok-materialiv/detalno-pro-material/carboplate>
5. Електронний ресурс URL: <https://www.mapei.com/ua/uk/materialy-i-tekhnichni-rishennia/spysok-materialiv/detalno-pro-material/mapewrap-c-bi-ax>
6. Молодід О. С., Максим'юк І., Григорова А. Дослідження техніко-економічних показників підсилення залізобетонних балок за різними технологіями. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. Київ, 2020. С. 144-153.
7. Молодид А. С. Экспериментальные исследования технологии усиления железобетонных колонн углеродными волокнами // Наука и Техника. Международный научно-технический журнал. Минск, 2020. Том 19. № 5. С. 395–399
8. Демчина Б. Г., Божинський О. В., Коляков М. Й., Поляков Г. П. Спосіб захисту будівлі від пожежі. Патент України № 63981 МПК Е04В 1/94 бюл. № 2, опуб. 16.04.2004 р.

Душкін Станіслав Станіславович

*докт. техн. наук, професор кафедри водопостачання,
водовідведення і очищення вод*

Шевченко Тамара Олександрівна

*канд. техн. наук, доцент кафедри водопостачання,
водовідведення і очищення вод*

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (Гідротехніка)

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МОДИФІКОВАНОГО РОЗЧИНУ КОАГУЛЯНТУ СУЛЬФАТУ АЛЮМІНІЮ НА ПРОЦЕС ЗНЕБАРВЛЕННЯ ВОДИ У КОНТАКТНИХ ПРОЯСНЮВАЧАХ

Проблемами сьогодення є питання інтенсифікації процесів очистки питної води, вдосконалення технологій і розробки нових методів очищення питної води.

Впровадження ресурсозберігаючих технологій і споруд, які дозволяють інтенсифікувати процеси очищення води, є одним з варіантів вирішення проблем очистки природних вод. Одним з таких шляхів є очистка питної води на контактних прояснювачах [1].

Встановлено, що процес контактної коагуляції може бути інтенсифікований за рахунок підвищення гідравлічної крупності коагульованих домішок при обробці води модифікованим розчином коагулянту [2–4]. При цьому сітчаста структура гелю, що утворюється на поверхні завантаження, є більш структурованою, що дозволяє, в свою чергу, поліпшити технологічні параметри роботи контактних прояснювачів і в кінцевому підсумку – підвищити ефективність їх роботи. Контактні прояснювачі вельми ефективні при очищенні маломутних забарвлених вод незалежно від температури вихідної води.

Відомо, що контактна коагуляція завислих і колоїдних домішок води на зернах піску при русі води через зернисте завантаження фільтрів відбувається значно швидше, повніше, стабільніше при зміні фізико-хімічних умов коагуляції за сезонами року. І, нарешті, при менших дозах коагулянту, ніж звичайна коагуляція цих домішок у вільному об'ємі води в камерах утворення пластівців та у відстійниках [4].

Встановлено, що найважливішими факторами, які впливають на затримування зависі, є: висота і пористість завантаження контактного прояснювача; крупність зерен завантаження; тривалість фільтроциклу; швидкість фільтрації; концентрація зависі у воді; крупність частинок зависі.

При проектуванні та експлуатації контактних прояснювачів, особливо при необхідності покращення ефективності їх роботи, важливо правильно розрахувати не тільки площу фільтрації, допустиму швидкість фільтрації, але й визначити необхідну висоту шару і розмір зерен завантаження, визначити час, протягом якого контактні прояснювачі здатні видавати воду необхідної якості, і швидкість приросту втрат напору в фільтруючому завантаженні.

Ефективність застосування контактних прояснювачів для очищення питної води визначається, з одного боку, показниками якості води в джерелі водопостачання (мутністю, концентрацією завислих речовин, забарвленістю та ін.), а з іншого – влаштуванням завантаження. Експериментальні дослідження і теоретичні розрахунки [1, 4] показують, що влаштування завантаження впливає на ефект прояснення води, також на тривалість робочого циклу. Зменшенням розміру зерен або збільшенням висоти шару завантаження досягається

підвищення ефекту прояснення і збільшення тривалості роботи контактних прояснювачів між промивками.

Важливою умовою ефективності роботи контактних прояснювачів є рівномірний розподіл забруднень за площею і глибиною фільтруючого завантаження, яке, в основному, залежить від рівномірності розподілу води, якості завантаження і технологічних параметрів матеріалів, що завантажуються. Чим рівномірніше розподіляються забруднення в товщі завантаження, тим менше можливості виникнення вакууму. Також необхідно періодично проводити промивку та очищення вхідних камер і розподільних систем.

В контактних прояснювачах основна маса забруднень накопичується в нижніх крупнозернистих шарах піску і дрібного гравію, тому при визначенні залишкових забруднень, причиною появи яких є наявність застійних зон в завантаженні при обтіканні зерен потоком промивної води та наявність капілярно утримуваної вологи, відбір проб завантаження в контактних прояснювачах необхідно провести не тільки з поверхні фільтруючого завантаження, але і за всією глибиною, особливо в нижніх шарах. Оптимальним завантаженням слід вважати таке завантаження, при якому втрати напору в нижніх шарах, будуть досягати граничного значення пізніше, ніж у верхніх шарах.

Контактні прояснювачі доцільно застосовувати в одноступеневих схемах очищення маломутних забарвлених вод, коли загальний вміст завислих речовин у воді, що надходить на контактні прояснювачі, включаючи завись, що утворюється в результаті введення у воду реагентів, не перевищує 150 мг/дм^3 . При більшому вмісті зависі у воді різко зростає витрата води на промивку контактних прояснювачів

Методика проведення досліджень описана в [1]. Вплив модифікованого розчину коагулянту сульфату алюмінію на знебарвлення маломутних забарвлених вод наведено на рисунку 1.

Дослідні дані свідчать про досить високу ефективність прояснення маломутних забарвлених вод модифікованим розчином коагулянту сульфату алюмінію. Так, при обробці води модифікованим розчином коагулянту забарвленість води знижувалась у межах 33,3–63,3%, тоді як під час використання звичайного розчину коагулянту забарвленість зменшилась тільки на 17,6–39,5%. При цьому вплив модифікованого розчину коагулянту значно

більше при забарвленості води понад 40 град, що має певне значення при очищенні високозабарвлених вод (наприклад, р. Дніпро).

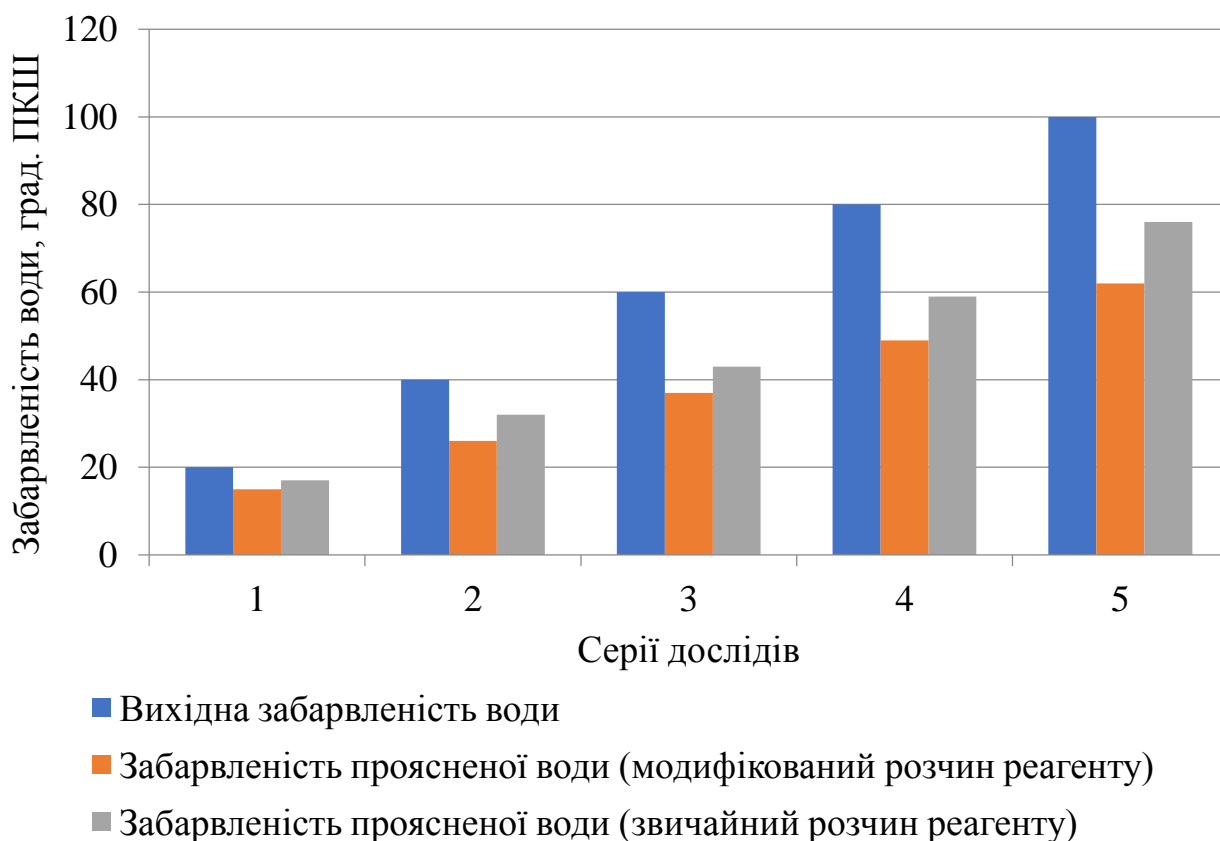

Рис. 1. Вплив модифікованого розчину коагулянту сульфату алюмінію на знебарвлення маломутних забарвлених вод

Результати дослідів показали, що ефективність застосування модифікованих розчинів коагулянтів сульфату алюмінію зі збільшенням вмісту завислих речовин у вихідній воді підвищується і досягає максимальних значень 200–350 мг/дм³, далі спостерігається тенденція до зменшення ефективності. При цьому встановлено, що температура води не має істотного впливу на ефективність очищення води.

Список використаних джерел:

1. Шевченко Т. О. Контактні прояснювачі в процесах підготовки питної води/ С. С. Душкін, Г. І. Благодарна, С. С. Душкін, Т. О. Шевченко / Комунальне господарство міст. – Т. 1, № 161. – 2021. – С. 46-52. DOI 10.33042/2522-1809-2021-1-161-46-52

2. Dushkin, S. Applying a modified aluminium sulfated solution in the processes of drinking water preparation / S. Dushkin, T. Shevchenko // Eastern European

Journal of Enterprise Technologies. – 4 (10-106), (2020). – pp. 26-36.
<https://doi.org/10.3103/S1068364X19100041>.

3. Рафф, П.А. Технология контактного осветления воды в условиях Волжского водозабора г. Казани / П.А. Рафф, А.В. Селюков, И.С. Байкова // Научно-технический и производственный журнал «Водоснабжение и санитарная техника», вып. 6. – 2011. – С. 25–34.

4. Повышение эффективности работы сооружений при очистке питьевой воды: монография/ С.М. Эпоян, Г.И. Благодарная, С.С. Душкин, В.А. Сташук; Харьк. нац. акад. гор. хоз–ва. – Х.: ХНАГХ, 2013. – 190 с.

Ходневич Микола Миколайович

студент 5 курсу, спеціальність 133 «Галузеве машинобудування»,

Тетерятник Олександр Анатолійович

асистент кафедри будівельних машин

Київський національний університет будівництва і архітектури

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (Машинобудівництво)

ВРАХУВАННЯ ПРИРОДНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИ ВЗАЄМОДІЇ РОБОЧОГО ОРГАНА З СЕРЕДОВИЩЕМ

Напрямок протікання природних процесів визначається другим законом термодинаміки, з якого випливає, що ентропія ізольованої системи може тільки зростати, досягаючи максимуму в стані термодинамічної рівноваги системи. Для відкритих систем, де є обмін з оточуючим середовищем речовиною, а також енергією і імпульсом, ентропія може зменшуватися за рахунок поповнення системи речовиною і енергією і в складних, нелінійних, невірноважених і відкритих системах можуть протікати процеси організації, коли упорядкованість системи зростає за рахунок синергетичної відкритості таких систем. Складним процесам розробки робочих середовищ притаманні обидва напрямки протікання складових цих процесів. Опис еволюції систем за руху робочих середовищ як процесів деградації доводяться та науково обґрунтовуються другим законом термодинаміки, еволюція системи в сенсі організації для всіх її складових – синергетикою.

Синергетика (сумісний, узгоджено діючий) – теорія складних систем, що описує процеси організації (самоорганізації) цих систем [1]. Виникнення організованої поведінки може обумовлюватися зовнішніми діями (вимушена

організація) або бути результатом розвитку власних (внутрішніх) нестійкостей в системі (самоорганізація). В останньому випадку процес упорядкування зв'язаний з колективною поведінкою складових елементів системи. Процеси організації в стані термодинамічної невривноваженості призводять до утворення нових структур і систем, в тому числі і більш складних, ніж початкові [2].

Для еволюції системи при русі її до більшої упорядкованості необхідно, щоб система була відкритою, тобто, щоб до неї могли надходити матерія, енергія і інформація. Надходження матерії і енергії до синергетичної системи компенсують втрати їх в системі, а надходження інформації необхідно для ускладнення структури (інформаційності) системи. Інформаційне надходження визначає напрямок еволюції системи. Тобто, матерія і енергія є матеріальним забезпеченням еволюції системи, а інформація – керуючим фактором, що визначає сутність і напрямок її еволюції. При цьому матерія і енергія змінюються кількісно, а інформація кількісно і якісно, хоча можна припустити, що можуть змінюватися і види матерії і енергії, що надходять в систему. Крім того, система повинна бути нелінійною, тобто мати різну чутливість до різних зовнішніх дій, і бути складною – здатною до самоорганізації.

Методологія наукових досліджень базується на застосуванні другого закону термодинаміки і синергетичних процесів, що протікають в системі. Новизна підходу до проведення досліджень полягає в синтезі трьох складових аналітичних досліджень: аналітичні дослідження процесу деформування, руйнування і руху робочого середовища в сенсі деградації (необоротної деструктуризації і розсіювання енергії) досліджуваної системи; аналітичні дослідження вказаних процесів в сенсі організації без інтелектуального втручання; аналітичні дослідження з інтелектуальним корегуючим втручанням. Новий підхід дозволяє поєднувати методи нечітких та експертних систем та сформулювати вимоги до нової технології проектування [3,4].

Критеріями, що характеризують ефективність землерийних систем, є питомі параметри, основним з яких є енергоємність. Треба відмітити, що енергоємність є відносним питомим параметром, що характеризує ефективність машини в сенсі зменшення витрат енергії на одиницю продукції, але повну характеристику ефективності конструкції машини і її роботи вона не може дати. Існують і інші критерії, що є показниками досконалості технічних систем, а саме, матеріаломісткість, коефіцієнт використання об'єму, які визначають відносну ефективність конструкції машини. Питома потужність визначає відносну

енергонасиченість машини, але по ній не завжди можна судити про загальну ефективність техніки.

Відносні питомі параметри, розраховані окремо, не дають можливості визначити загальну ефективність систем, тому пропонується новий інтегральний відносний питомий параметр оцінки ефективності машини – питома енергоємна потужність $P_{пе}$, що становить питому потужність, яка припадає на одиницю енергоємності роботи машини і визначається відношенням сумарної потужності двигунів машини до добутку її маси і енергоємності $P_{пе} = P/m \cdot e$. Зменшення енергоємності роботи машини і її маси діють в одному напрямку підвищення загальної ефективності машини. Аналізуючи формулу можна зробити висновок, що підвищення параметра $P_{пе}$ означає збільшення продуктивності роботи машини з одночасним зменшенням її маси і енергоємності розробки робочого середовища.

Зробивши нескладні перетворення можна отримати, що $P_{пе} = \Pi_{МПТ} = \Pi/m$, де Π – продуктивність машини. Назвемо цей відносний питомий критерій ($\Pi_{МПТ}$) масопитомою продуктивністю. Критерій, який визначає продуктивність, яка припадає на одиницю маси машини враховує як ефективність конструкції машини, так і ефективність її робочого процесу, хоча енергетичні параметри прямо і не входять в формулу.

Застосовуючи всезагальні природні принципи, визначимо новий всезагальний критерій ефективності функціонування технічних комплексів будіндустрії на основі застосування понять ентропії і інформації.

Взаємозв'язок між ентропією і інформацією Шеннон виразив рівністю $H + Y = 1$, де H – ентропія; Y – інформація. З цієї рівності випливає, що все некорисне (розсіяне енергетичне і деструкційне «сміття») характеризує ентропія, а все корисне, характеризує розвиток (цілеспрямовану еволюцію) – інформація.

В будь-якому процесі чим більше виробляється ентропії, тим менше виробляються інформації, отже всезагальним критерієм ефективності функціонування комплексу технічних систем будіндустрії та інших систем є питома ентропія $H_n = H/V$, де V – кількість продукції, що виробляється за певний проміжок часу; H – виробництво ентропії за той же проміжок часу.

Виробництво ентропії визначає не тільки затрати (розсіювання) енергії при виробництві продукції, а і види і походження цієї енергії, а також деструктуризацію системи «технічні комплекси і їх процеси – довкілля». Тобто,

конструкції приводів, механізмів, робочих органів технічних комплексів і їх робочих процесів, а також керування цією системою повинно забезпечувати мінімум виробництва ентропії при оптимальному обсязі виробництва продукції.

Підвищення ефективності роботи технічних комплексів будіндустрії досягається за рахунок оптимального розподілення і керування потоками енергії, матерії (маси) і інформації для всіх елементів системи технічні комплекси і їх процеси – докільля. Це відбувається на всіх стадіях: наукового дослідження, проектування, виготовлення і керування функціонуванням системи як на основі власне знань про систему, так і за рахунок зворотного зв'язку. Всі ці потоки формуються як на приводи, механізми і робочі органи технічних комплексів, так і на процеси взаємодії робочих органів з робочим середовищем і власне робоче середовище. На всіх етапах передачі цих потоків виробляється ентропія.

Переміщення потоків E , M , Y від технічних систем на робоче середовище відбувається через складовий елемент – процеси взаємодії робочих органів з робочим середовищем. Тобто, потоки, які виходять від технічних систем, надходять до робочого середовища з втратами за рахунок реактивності робочого середовища. Параметри процесів взаємодії робочих органів з робочим середовищем треба формувати таким чином кількісно і якісно в часі і просторі, щоб мінімізувати реактивність робочого середовища. Крім того ці потоки повинні диференціюватися і на різальних елементах в залежності від деформацій і напружень, що виникають к кожній точці зони різання. Це може бути реалізовано безпосередньо в конструкції робочого органа або різального елемента (наприклад у конструкції смартзуба) [5]. Така схема характеризує формування потоків матерії (маси), енергії, інформації і ентропії з інтелектуальною корекцією розподілення трьох частин, що мінімізує виробництво ентропії і цим самим оптимізує функціонування технічних комплексів з визначенням обмеження на кількість виробленої продукції.

Ефективність цільового об'єкту оцінюється по інформаційності, а також за виробництвом ентропії в результаті функціонування цільового об'єкта. Крім того, інформаційність характеризує якість продукції.

Список використаних джерел:

1. Хакен Г. Тайны природы. Синергетика: учение о взаимодействии. – Москва – Ижевск: Институт компьютерных исследований, 2003 – 320 с.
2. Лоскутов Ф. Ю., Михайло Ф. С. Основы теории сложных систем – М. – Ижевск: Институт компьютерных исследований, 2007 – 620 с.

3. Принцип Гамільтона –Остроградського в електротехнічних системах: /Монографія/ А. Чабан; Політехніка Ченстоховська. Нац. ун-т «Львів. політехніка, Львів. нац. аграр. ун-т. – Львів: Вид-ва Т. Сороки, 2015. – 463с.

4. Applied problems of motion of mechanical systems under action of power loads / I. Nazarenko, L. Pelevin, O. Kostenyuk, O. Dedov, A. Fomin, M. Ruchynskiy, A. Svidersyi, Ye. Mishchuk, V. Slipetsky. Published in 2019 by «Scientific Route» OU Narva mnt 7–634, Tallin, Harju maakond, Estonia, 10117. 77 с. ISBN 978-9949-7316-8-8 (Hardback), ISBN 978-9949-7316-9-5 (eBook)

5. Пат. 139968 U Україна, МПК E21B 1/00. Спосіб розробки робочих середовищ /Пелевін Л. Є., Фомін А. В., Костенюк О. О., Тетерятник О. А. № а 2017 09534; заявл. 29.09.2017; опубл. 10.02.2020, Бюл. № 3. URL: <https://base.uipv.org/searchINV/>.

Керівник: старший викладач кафедри будівельних машин Костенюк О. О.

Бабич Тетяна Валеріївна

доцент кафедри екології та ОНС

Центральноукраїнський національний технічний університет

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. МЕДІА

(Журналістика. Теорія та історія журналістики)

РОЛЬ СУБ'ЄКТИВНОГО ЧИННИКА У ЗМІНІ СЕМАНТИКИ СЛІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПІСНІ

Надзвичайно важливим аспектом дослідження питання семантичних трансформацій слів у ході їхнього використання є аналіз людської психіки та особистісних якостей людини, які впливають на характер сприйняття світу та зумовлюють інноваційні перетворення слів.

Традиційно мовознавці виокремлюють дві основних групи таких чинників: 1) внутрішні (власне мовні) та зовнішні (позамовні). У цій публікації розглянемо суб'єктивний аспект, який сформований із цілої низки найрізноманітніших явищ із культурного, соціального, політичного, та економічного відповідної епохи. Їх вплив на семантику слів в цілому і в художньому тексті зокрема величезний. Крім того, при аналізі поетичного тексту, винятково важливого значення набуває необхідність розкриття закономірностей розумових процесів пізнавальної діяльності автора, виявлення різних комбінацій елементів його естетичного

пошуку. Наслідок такої діяльності яскраво виявляється в поетичних творах і впливає, крім іншого, на особливості значень використовуваних слів.

Враховуючи твердження про слово як мовну одиницю, що розкриває саме те значення, яке витворюється у процесі реалізації гносеологічної функції мови, однак у художньому творі найтонші смислові відтінки його значень визначається особливостями індивідуальної когнітивної діяльності людини.

Як і будь-яка пізнавальна або мовна діяльність не може повністю абстрагуватися від власного ставлення до висловлюваного й так або так дає йому свою оцінку. стає виявом відтворення суб'єктом об'єктивних явищ. Особистісне "я" людини, його внутрішній світ передбачають творче декодування дійсності та накладають певний відбиток на ті образи, що формуються у свідомості під впливом явищ та предметів навколишнього світу.

Відомі мовознавці О.П. Воробйова, В.В. Жайворонок, О.Ю. Карпенко, Ю.М. Караулова, Ю.О. Карпенко, Н.П. Тропіна, О.С. Кубрякова, В.В. Левицький, О.О. Селеванова та інші учені неодноразово підтверджували положення про те, що слово в художньому тексті відрізняється від загальнонародного його вживання і визначається як "робота духу" автора.

Зміна семантики слів, яка визначаються дією суб'єктивного чинника, представляють відоме слово абсолютно несподівано, наче в іншому вимірі існування. Таке художнє перетворення дійсності має своєю духовною передумовою продуктивне уявлення і закріплює в тексті нереальне сполучення реальних деталей, як от, наприклад, відбувається в наступних рядках: *"Випити пам'ять душа не дає"* [Океан Ельзи «Вище неба»]; *"В небі з'явилося знов місяця люстерко"* [Олег Винник «Вовчиця»]; *"Південного вітру обличчя"* [Марія Бурмака]; *"Білій тиші в лице зорю"* [Тарас Чубай «південного вітру обличчя»]; *"Зламай в собі паркан"* [Морфін Сафферін «Я не вірю»]; *"В ярмах туги звіку ставлена"* [Марія Бурмака «В ярмах туги»]; *"дощ із хмари темних стріл не потрапляє в ціль"* [Океан Ельзи «Еверест»]; *"осінь стомлена безсонням"* [Наталія Май «Дивись»]; *"ніч на вуста лишить сліди"* [Марія Бурмака «Магія трав»]; *"Заберу у віхоть солону пісень"* [Бумбокс «День»]; *"Море стогне в глибині"* [Воплі Відоплясова «Море»]; *"Злетіло слів прощальних листя"* [Таїсія Повалій «Забувай»]; *"Я знайшов в душі твоїй віконце"* [Олександр Пономарьов «Я знайшов»].

Отже, суб'єктивний чинник на мовленнєвому рівні знаходить відбиток в індивідуальному ставленні суб'єкта до предметів та явищ, закріплених у мові.

Об'єднання реальності внутрішньої (авторської) та зовнішньої створює текст, здатний впливати на слухача з особливою силою.

Список використаних джерел:

1. Бергер Л. Г. Пространство образного мира (парадигма познания) в структуре художественного стиля. *Вопросы философии* *Voprosy fylosofyy*. 1994. № 4. С. 124 – 126.
2. Бодлер Ш. Об искусстве. Москва.: Искусство, 1988. 422 с.
3. Костенко Л. В. Неповторність. Київ. : Молодь, 1980. 220 с.
4. Костенко Л. В. Вибране. Київ: Дніпро, 1989. 560 с.
5. Керлот Х. Э. Словарь символов. Москва.: Reel-book, 1994. 603 с.
6. Рудяков Н. А. Стилистический анализ художественного произведения. Київ: Радянська школа, 1977. 136с.
7. Семенець О. О. Синергетика поетичного слова. Кіровоград: Імекс ЛТД, 2004. 338 с.
8. Симоненко В. А. У твоєму імені живу. Київ: Веселка, 2003. 382 с.
9. Словник української мови. в 11-ти томах. Київ: Наукова думка, 1970 – 1980.
10. Словник фразеологізмів української мови / за ред. В.О. Винника. Київ.: Наукова думка, 2003. 1104 с.
11. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Київ.: АртЕК, 1998. С. 15 – 27.

Нікітіна Віра Вікторівна

*доцент кафедри загальноосвітньої підготовки
Луганський національний аграрний університет
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. МЕДІА (Реклама)*

ВИКОРИСТАННЯ РЕКЛАМНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЙ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

У сучасному суспільстві важливими засобами соціальної комунікації стали рекламні та новітні інформаційні технології. Ними послуговуються навіть представники професій типу «Людина – людина», де переважають моделі безпосереднього міжособистісного спілкування спеціалістів зі споживачами їхніх послуг. Такі технології, у тому числі в їхньому поєднанні, у своїй діяльності використовують і фахівці у галузі соціальної роботи. Розгляд *змістовних*

аспектів застосування рекламно-інформаційних технологій у соціальній роботі є метою даної роботи.

Під *рекламно-інформаційними технологіями* ми розуміємо процеси алгоритмізованого використання обраних суб'єктом рекламування засобів, методів і прийомів, що спрямовані на підвищення обізнаності людей щодо певного товару, послуги тощо та їхнього просування шляхом задіяння у той чи інший спосіб комп'ютерної техніки. Рекламно-інформаційні технології є засобом комунікації між особами, що можуть задовольнити потреби людей у товарах, послугах, суспільно схваленому способі життя, ідейному підґрунті свідомості, та тих, хто їх потребує. При цьому слід мати на увазі, що свої потреби людина не завжди усвідомлює, на змістовне наповнення людських потреб можна впливати.

Основне призначення рекламно-інформаційних технологій у соціальній роботі [докладніше про зміст поняття «рекламно-інформаційні технології у соціальній роботі» див.: 1] полягає у налагодженні та підвищенні ефективності комунікативних зв'язків суб'єктів соціальної роботи з потенційними і реальними клієнтами, їхнім ближнім оточенням, з громадою, в якій вони перебувають, з благодійниками, а також між самими суб'єктами соціальної роботи. У практиці соціальної роботи застосовується соціальна реклама, мета якої – формування в її споживачів соціально схвальної конструктивної поведінки. Оскільки помічниками у збереженні конструктивної поведінки особами, що потрапили у складну життєву ситуацію, можуть стати фахівці соціальних служб, то до соціального рекламування можна віднести і рекламування соціальних послуг, які надаються державними і комунальними соціальними службами, представниками громадських об'єднань соціального спрямування. Складнішою є ситуація з приватними суб'єктами надання соціальних послуг (в Україні це переважно реабілітаційні центри для осіб з хімічною залежністю та пансіонати по догляду за людьми похилого віку). В умовах відсутності державного замовлення на надання такими суб'єктами соціальних послуг вони вимушені організовувати рекламні кампанії комерційного характеру.

Соціальна реклама відіграє роль важливого засобу популяризації загальнолюдських цінностей і формування суспільно корисних моделей поведінки. За умов її застосування в індивідуальній соціальній роботі вона може стати методом активізації діяльності клієнтів щодо виходу зі складної життєвої ситуації та забезпечення людини від неконструктивних дій у несприятливих

обставинах. Соціальна реклама може наочно продемонструвати правильні й неправильні зразки поведінки, зокрема, під час розгортання сімейного конфлікту, особливо якщо одна зі сторін вдається до насильницьких дій, ведення домогосподарства в умовах обмежених матеріально-фінансових ресурсів. Маючи досить великий вплив на молодь і створюючи негативний образ соціальних проблем – алкоголізму, наркоманії, проституції тощо, реклама має потенційну спроможність охоронити молодих людей від залучення до девіантного середовища.

Важливе значення має соціальна реклама під час первинної соціалізації людини, пов'язаної із засвоєнням загальноприйнятих норм і цінностей, оскільки в ній постійно повторюється оригінальне повідомлення на мові повчань морального характеру. У процесі вторинної соціалізації соціальне рекламування здатне спонукати людину до здійснення соціально схвальних і корисних для суспільства дій (наприклад, як то ми бачимо в сучасній Україні, мотивувати до благодійництва і волонтерства).

Якщо узагальнити зміст рекламно-інформаційної діяльності фахівців соціальних служб і громадських об'єднань соціального спрямування, то можна визначити предметне поле інформування населення з рекламними цілями у соціальній роботі. До його складу входять такі змістові елементи [1, с.41]: - *соціальні проблеми, які потребують об'єднання зусиль керівників держави, громадських активістів і пересічних громадян задля їхнього вирішення* (профілактика соціального сирітства, боротьба з торгівлею людьми, соціальна інтеграція осіб з інвалідністю, інтеграція до приймаючих громад внутрішньо переміщених осіб тощо); - *суспільно схвальні моделі людської поведінки, які забезпечують соціально прийнятний спосіб життя* (наприклад, здоровий спосіб життя, соціально активний спосіб життєдіяльності) і бажані для суспільства види міжособистісних стосунків (безконфліктні стосунки, стосунки, що базуються на взаємоповазі, та ін.); - *соціальні послуги* різного виду, які надаються фахівцями соціальних служб та установ, представниками громадських об'єднань; - *суспільно корисні дії соціального спрямування, що мають одиничний, кількарізний або систематичний характер* (щодо усиновлення, стосовно фінансової або іншої допомоги нужденним тощо).

Слід підкреслити, що рекламуватися можуть і не бажані для суспільства дії, але у такий спосіб, щоб відвернути від них споживачів рекламного продукту, особливо підлітків і молодь. Подібна реклама має профілактичний характер, вона

фактично слугує підкріпленням рекламування соціально схвальної поведінки, але у разі психологічних прорахунків існує загроза зворотного ефекту рекламного впливу.

Ефективним каналом соціального рекламування є комп'ютерна реклама, у тому числі Інтернет-реклама, адже вона є оперативною, гнучкою, поєднує сконцентрованість на цільовій аудиторії з масовим охопленням населенням, базується на інтерактивності. У соціальній роботі комп'ютерну рекламу на носіях, що переміщуються, можна використати для переносу інформації – презентації соціальної служби або відеороликів, що самостійно створені фахівцями або скачані з Інтернету, – і донесення її до масової аудиторії (учнів і педагогів навчальних закладів, працівників медичних закладів, представників пенітенціарної системи, відвідувачів бібліотек), де соціальний працівник проводить бесіду чи читає лекцію з метою залучення нових клієнтів соціальних служб, зміни поведінкових моделей певних категорій клієнтів, проведення профілактичної роботи щодо девіантної поведінки.

В окремих випадках для просування соціально значущих ідей соціальні працівники використовують такий вид Інтернет-реклами, як вірусна реклама, що подається у вигляді відеороликів чи flash-додатку і розповсюджується через соціальні Інтернет-мережі. Її перевагою є те, що вона сприймається значною кількістю людей не як реклама, і це знижує рівень ворожості до неї. Однак нестандартне подання рекламного повідомлення несе певний ризик непередбачуваності щодо результату впливу.

Соціальні служби створюють і власні сайти або веб-сторінки. На цих веб-ресурсах розміщується не лише довідкова інформація про службу / організацію, але й анонси заходів, які можуть зацікавити реальних і потенційних клієнтів, звіти (фотозвіти) про проведені заходи, соціальні історії (наприклад, такі історії є на сайті Харківського обласного центру соціальних служб). Позитивним може бути відеозвернення керівників служби, в яких стисло характеризується спрямованість її діяльності, змістовний аналіз послуг, які надаються, умови отримання цих послуг.

Також на сайтах відповідних соціальних служб, громадських організацій розміщують контекстну рекламу (тобто таку, що відповідає змісту сайту). Контекстна реклама прив'язана безпосередньо до пошукових систем і певних слів, які обрав замовник. Із переваг контекстної реклами слід зазначити залучення тільки зацікавлених у соціальних послугах відвідувачів, швидке їхнє

перетворення на отримувачів цих послуг, постійний приплив нових відвідувачів на сайт, гнучкість управління оголошеннями. До недоліків контекстної реклами можна віднести нерегулярний попит (сезонність послуг, наприклад з оформлення субсидій, або неоднаковий попит в пошукових системах у різний час), висока вартість конкурентних запитів (така реклама навіть може виявитися нерентабельною).

Труднощі соціального рекламування у соціальній роботі пов'язані з фінансуванням і недостатніми знаннями соціальних працівників стосовно створення й розповсюдження реклами. Рекламні матеріали, як правило, виготовляються частково за кошти соціальних служб і частково за власні кошти соціальних працівників, незважаючи на їхню невеличку зарплатню. Зазвичай у соціальних службах використовують буклети, які самостійно створюються фахівцями і друкуються на принтері. Виключенням є центри Державної служби зайнятості, де фінансується виготовлення яскравих буклетів, і деякі громадські об'єднання, які отримують грантові кошти від закордонних партнерів.

Таким чином, рекламно-інформаційна діяльність фахівців у галузі соціальної роботи спрямована на привертання уваги людей, що опинилися у складній життєвій ситуації або можуть в ній опинитися, до функціонування соціальних служб і громадських об'єднань соціального спрямування, переліку і змісту соціальних послуг, які вони надають, до важливості конструктивної поведінки загалом і позитивних моделей розв'язання соціальних проблем.

Список використаних джерел:

1. Нікітіна В.В. Рекламно-інформаційні технології в соціальній роботі: до визначення поняття// Суспільні науки: історія, сучасність, майбутнє: зб. тез наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 6–7 травня 2016 р.). К., 2016. С. 38–42.

Безуглова Валерія Дмитрівна

*асистент кафедри соціології та масових комунікації
Криворізького державного педагогічного університету*

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. МЕДІА

(Соціальні комунікації. Медіа)

**МЕДІАСВІДОМІСТЬ У ЕПОХУ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОГО
СУСПІЛЬСТВА**

Сучасне суспільство знаходиться на етапі трансформаційних процесів, у якому медіа відіграють важливу роль. Молоде покоління з раннього дитинства знаходиться під впливом традиційних та електронних засобів масової інформації. З появою та розширенням інтернет-комунікації відбулося перенесення різних видів життєдіяльності людей до медіа-площини. Фактично, молодь задовольняє свої пізнавальні, інформаційні, комунікативні, освітні та інші потреби за допомогою мас-медіа, що сприяє появі медіасвідомості.

У науковому колі не існує єдиного погляду на визначення «медіа». З латинського «medium» трактується як посередник або засіб, який стоїть між чимось. Особливого значення медіа набувають лише у другій половині XIX століття разом із попитом на телеграф. Після чого – перша друкована періодика була також приєднана до позначення даного поняття [3]. Наразі, ми можемо стверджувати, що «медіа» – це сукупність каналів, які зберігають та поширюють інформацію різних типів.

Батьком «медіа» прийнято вважати канадського вченого М. Маклюєна, який перший дав визначення цьому терміну. На його думку, медіа – це поліфункціональна категорія, яка включає в себе різноманітні засоби масової комунікації (телеграф, радіо, кіно, пресу, телефон, ігри, рекламу тощо), які мають на меті донести певне повідомлення. Ключовою характеристикою медіа є не зміст, який несе в собі відповідний засіб, а спосіб його подання [4, с.14].

Американський вчений Г. Лассуєлл зазначає: «Сучасні медіа вже давно перестали виконувати роль посередника між певною ситуацією і реципієнтом цієї події. Наразі спостерігається систематичний вплив на свідомість людства. Це пов'язано з тим, що медіа вже не є суто трансляторами інформації, а вони – адаптують, штучно створюють нові форми сприйняття відповідної інформації» [8].

Розділяє думку попередника і соціологиня Є. Юдіна, яка говорить про «медіа» як про засіб для створення певної віртуальної реальності, яка сприяє нашаровуванню нової картини світу, яка є непізнаваною, на стару, яка притаманна конкретному індивіду. Даний процес можливий лише за умови – постійного контакту з медіа [6]. Сучасний дослідник Л. Візінг описував схожі процеси, на його думку, медіа надає рух переходу фізичного у смислове і навпаки, тобто людина, яка не розуміється на певних процесах, не усвідомлює відповідні механізми – інтуїтивно оперує ними, не маючи розумового контролю над ними [10].

На даному етапі розвитку людства медіа здійснили перетворення зі звичайного майданчика на цифрову медіа реальність, в якій межа між звичайним життям людей почала зникати. Молодь – це аудиторія, яка знаходиться в зоні ризику віртуальної залежності. Спробуємо схематично розглянути механізм медіаспоживання (схема 1) [5].

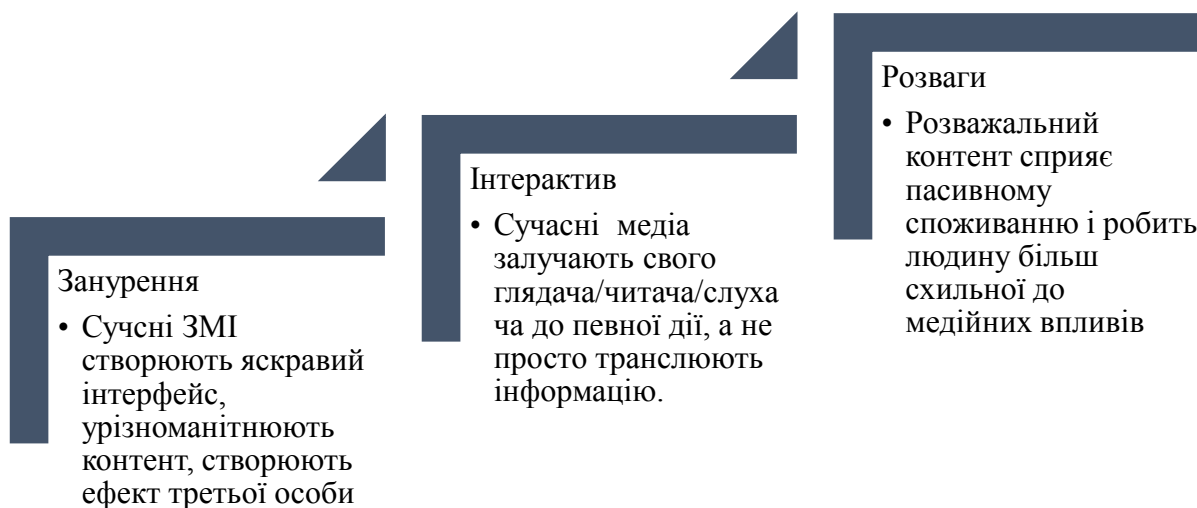

Рис. 1. Механізм медіаспоживання

Американським дослідником У. Гассером було встановлено, що сьогодні найбільш розповсюдженим засобом масової інформації є інтернет-медіа. Сьогодні електронні засоби масової інформації слугують універсальним засобом, який поєднує традиційні такі як: телебачення, радіо, друкована періодика. Разом з тим відбувається зміна у соціальному портреті покоління Z. Вченим було виділено такі характерні відмінні риси як: сміливість (відхід від традиційного), інформативність (постійне бажання споживати ще більше інформації), поліфункціональність (здатність виконувати багато справ одночасно), прискорений спосіб життя (швидкий темп життя). Крім цього існують негативні характеристики: залежність, перенасиченість медіаконтентом, велика сприйнятливність, заміщення цінностей тощо [2].

Якщо порівняти негативні й позитивні аспекти впливу медіа на молодь, то неможливо виділити однозначну відповідь, оскільки кожна особистість має різний ступінь сугестивності, інтенсивність впливу, а також частоту взаємодії з засобами масової інформації. Незважаючи на це, підрастаюче покоління є найбільш сприятливими щодо впливу на свідомість. Звідси виникає потреба – навчити молодь жити в інформаційно-цифровому середовищі, як результат, з'являється новий спосіб відображення дійсності – медіасвідомість.

Медіасвідомість – це нова понятійна категорія, яка визначає успішність перебування сучасної людини в інформаційному полі. Спираючись на погляди науковців, виділимо наступне визначення вищезгаданого терміну: «Медіасвідомість – це інтегральна складова, яка включає в себе новий спосіб відображення та пізнання навколишньої дійсності, який допомагає відтворювати і створювати цифрові образи, критично сприймати медіадійсність» [1]. Фактично, це усвідомлене, унормоване споживання медіаобразів у медіаплощині, яке ретранслюється у реальне життя та ситуації.

Відомий науковець К. Банков висуває припущення про видозмінення когнітивних компонентів у пізнавальній діяльності саме у період розквіту інтернет-комунікації. Традиційні медіа у порівнянні з електронними вибудовують лінійне мислення, послідовність й певну системність, натомість останні – пов'язанні з «кліповим» мисленням, хаотичністю й свободою [7].

Висунув теорію про медіасвідомість й філософ М. Негрі, який наголошує про зв'язок «свідомості» й «медіа», але задається питанням оцінки даних відносин. Всім відомо, що медіа – це посередник, що знаходиться між двома об'єктами. Він спробував відобразити дану гіпотезу на прикладі свідомості. На його думку, свідомість – це те, що знаходиться між відчуттям власного «Я» і «Оточуючим світом», а медіа виступає провідником даної комунікації. Крім цього, вчений помітив, що залежності від впливу засобів масової інформації змінюється поведінка людей [9].

Таким чином, можна зробити висновок, що в епоху інформаційного суспільства людство знаходиться під постійним впливом медіа. Особливо вразливою категорією є підлітки та молодь. Разом із розвитком електронних засобів масової інформації видозмінився спосіб пізнання й відображення дійсності, тобто з'явилося поняття медіасвідомості. Звідси витікає поява характерних негативних і позитивних рис характеру покоління Z. Відтепер, виникає потреба детально дослідити механізми формування медіасвідомості, ризики й можливі наслідки для безпечного життя в цифровому суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Безуглова В.Д. Формування медіасвідомості як спосіб відображення об'єктивної дійсності, Львів, 2021. Теорія та практика суспільної науки та освіти. №1. С 44-46.
2. Годик, Ю.О. Угрозы и риски безопасности детской и подростковой аудитории новых медиа, Москва, 2011. Медиаскоп. № 2. С 56-58. .

3. Колах В.К. Виникнення та еволюція поняття «медіа-простір» в науковій думці, Дніпро, 2015. Вісник. № 2. С 1-18.
4. Маклюэн М. Понимание медиа: внешние расширения человека, Москва, Канон-Пресс, 2003. – 458
5. Чернавский А.С. Особенности современного медиапотребления и феномен новых медиа, Москва, 2015. Власть. №7. С 1-75.
6. Юдина Е.Н. Развитие медиапространства современной России, Москва, 2008. – 50 с.
7. Bankov K. Cultures of Navigation versus Cultures of Erudition: Further Evidence from Cognitive Sciences. Режим доступа: <http://connect-universum.com/page/people/ru/keyspeakers/bankov>. (Дата перегляду 25.05.21)
8. Lasswell H.D. Propaganda Technique in World War I. Cambridge, Mass. : MIT Press, 1971. 233 p
9. Negri M. Mind and media (Разум и медиа).Режим доступа: http://connect-universum.com/blog/connectuniversum_en/98.html (Дата перегляду 25.05.21).
10. Wiesing L. What are Media? Techné/Technology. Researching Cinema and Media Technologies – Their Development, Use and Impact / ed. A. van den Oever. Amsterdam : Amsterdam University Press, 2014. P. 93–104.

Шевченко Світлана Петрівна

*учитель української мови та літератури вищої категорії,
учитель-методист Ніжинської гімназії №3 Ніжинської міської
ради Чернігівської області*

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. МЕДІА

(Журналістика. Теорія та історія журналістики)

**СЕМАНТИЧНІ Й СТРУКТУРНО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ВЕРБАЛЬНИХ ЗАГОЛОВКІВ НІЖИНСЬКИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ
ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ**

Одним із способів привернення уваги споживачів інформації в періодичних друкованих та електронних виданнях є вживання влучного, актуального заголовка. Цей обов'язковий компонент тексту періодичних видань дає перше уявлення про написане, формує настрій перед прочитанням, стає першим кроком до аналізу. Удалий заголовок – запорука успіху публікації.

Мета нашої статті – дослідити семантичні й структурно-граматичні особливості заголовків ніжинських періодичних видань початку 1917–1920 рр., які зберігаються у фондах ніжинського відділення Державного архіву Чернігівської області: «Вісті Ніжинського громадського комітету» («Известия Нежинского общественного комитета») 1917 р., «Ніжинський боротьбист» 1920 р., «Червоне слово» 1920 р., «Бюлетень робітничо-селянської газети "Червоне слово"» 1920 р., «Селянська газета УКРОСТА» 1920 р., «Продовольче діло» («Продовольственное дело») 1920 р. Усього було обстежено сорок номерів друкованих періодичних видань (понад 250 заголовків).

Аналізований матеріал ніжинських ЗМІ представлений заголовками, які складаються зі слова чи словосполучення, що виражає зміст публікації. Їх називають вербальними. В основу поділу таких назв у нашому науковому дослідженні покладено класифікацію Т. Єщенко, яка виокремлює кілька підгруп вербальних заголовків за семантикою та способами вираження [1, С. 162–166]. Зупинімося детальніше на кожному типі заголовків.

1. Вербально-тематичні заголовки – звичайні знаки, які прямо називають денотата (предмет, явище, особу). Це передусім нечисленні власні назви історичних осіб («*Наш гость Фитиор Хансея*» (ЧС, №98, с.1), «*Англия и Врангель*» (ЧС, №31, с.1); назви осіб, певної спільноти людей, яким цей текст присвячено («*Ко всей трудящейся молодежи*», «*К молодежи*», «*К рабочей молодежи*» (ЧС, №29, с.2) – усі три заголовки, розміщені на одній сторінці, містять лексичні повтори ключового слова, на яке нанизуються означення, які конкретизують адресата, порівняймо в іншому номері «Червоного слова»: «*К интеллигентной молодежи*» (ЧС, №25, с. 4); «*К селянству Нежинского уезда*» (ЧС, №95, с.1), «*До шкільних рад*» (ЧС, №40, с.4); назви, які вказують на обставини дії, простір, картини природи («*Победа на Врангельском фронте*» (ЧС, №40, с.1); уміщена в рубриці «*Нам пишут*» замітка про велику кількість неграмотних мешканців с. Талалаївки Ніжинського повіту «*Темне село*» (ЧС, №39, с.4), «*В стане врагов*» (ЧС, №22, с.1), «*У пропасти*» (ЧС, №91, с.2) – публікація про відступ польсько-петлюрівської армії, «*Волнение в Италии*» (ЧС, №97, с. 1) – назва статті про революційні події в цій європейській країні з рубрики «*Разные вести*», «*Митинг в Носовке*» (ЧС, №29, с.1) та под. Рідше трапляється називання суб'єкта за допомогою загальних назв, скажімо: «*Заведывающий*» (ЧС, №25, с.2) – розповідь про інцидент, який трапився в Ніжинській їдальні, із рубрики «*Місцеве життя*», а також назви, що позначають об'єкти, навколо яких

розгортаються дії («*Вистава*» (ЧС, №25, с.2) – стаття про виставу «Безталанна» в Народному будинку, влаштовану слухачами вчительських курсів).

2. Вербально-тематичні заголовки – ускладнені знаки, що створюють образ тривалої дії, процесу або явища, на якому побудовано текст. У заголовках цього типу часто наявний підзаголовок, приєднаний або як текст у дужках, або самостійна частина, яка графічно відрізняється від заголовка. Наприклад: «*Селянський дім (постанова про відведення для «Селянського дому» готелю «Лівадія»)*» (ЧС, №97, с. 3) «*Червоні просвіти (про відновлення «Просвіт» після революції 1917 р.)*» (ЧС, №88, с. 2) та ін.

3. Вербально-тематичні заголовки – образні знаки, які зазвичай стають зрозумілими лише після прочитання тексту, тобто несуть змістово-підтекстову інформацію, мають потужну емоційну силу. В аналізованих періодичних виданнях ця група представлена заголовками, що являють собою метафори («*Час пробудження пробил*» (ЧС, №39, с.3), «*Живая газета*» (ЧС, №39, с.4), «*Новое окно*» (ЧС, №40, с.2) – публікація під такою назвою містить інформацію про відкриття 1920 р. в Ніжині показового армійського клубу, у якому будуть представлені всі сфери мистецтва; антитези («*Колись і тепер*» (ЧС, №29, с.1) – замітка про події на фронті, автор – Микола; «*Город и деревня*» (ЧС, №86, с.2); риторичні запитання («*Как понимать?*» (ЧС, №36, с.1); риторичні звертання («*Крестьянин и рабочий, спеши!*»(ЧС, №85, с.1), «*Товариш, что ты намерен сделать для раненого и больного красноармейца?*» (ЧС, №87, с.2), еліпси («*Якби так – і всюди*» (ЧС, №1, с.1), «*В море белого барона!*» (ЧС, №39, с.1), парадокс («*Мы не хотим мира, который ведет к войне*» (ЧС, №95, с.1), «*Хочеш їсти – дай їсти!*» (СГУ, 1920, ч.6) і под.

Вербальний заголовок також свідчить і про тематичну орієнтацію матеріалу будь-якого жанру (замітки, фейлетону, кореспонденції, нарису тощо). Назва відображає основний зміст публікації, подекуди розкриваючи його концептуальну сутність, а іноді лише вказуючи на предмет думки. І в тому, і в іншому випадку назва і зміст тексту поєднані з основною темою твору. Зокрема, такі заголовки, як «*Много занимаются...*» (ЧС, №87, с.2) із рубрики «*Місцеве життя*», що містить розповідь про те, як у Ніжинському Раднаргоспі посеред робочого дня спала співробітниця, тому автор статті пропонує скоротити її робочий день до двох годин; «*Сорвалось*» (ЧС, №46, с.1), «*Неугомонные*» (ЧС, №98, с.1) віддзеркалюють сатирично-фейлетонний зміст статей. Назви «*Не хотели понять, так почувствуют*» (ЧС, №22, с.1), «*Три мира*» (ЧС, №37, с.1),

«Что сделано за три года» (ЧС, №43, с. 2) та подібні «сигналізують» про замальовку чи нарис. Як бачимо, серед досліджених одиниць переважають вербально-тематичні заголовки – звичайні знаки. Деякі назви публікацій періодичних видань можуть бути жанровими маркерами, виконуючи у такий спосіб текстотвірну функцію.

За особливостями синтаксичної будови можна виокремити такі групи назв публікацій ніжинських періодичних видань 1917–1920 рр.: а) **заголовки-слова**, репрезентовані прикладами: «Поучительно» (ЧС, № 38, с.1), «Амнистия» (ЧС, №45, с.1), «Темні» (ЧС, №33, с.4), «Субботник» (ЧС, №31, с. 1); б) **заголовки-словосполучення**: «Безпартійне вчительство» (ЧС, №89, с.2), «Испит жіноцтву» (ЧС, 339, с.3), «До шкільних рад» (ЧС, №40, с.4) тощо; в) **заголовки-речення**, які являють собою **прості** двоскладні повні структури («Румыния с нами не будет воевать» (ЧС, №22, с.1), «Польша готовится к демобилизации» (ЧС, № 36, с. 2), «Савва Лихута загинув від руки злочинців» (ЧС, №41, с.1), «Балахович решил соединиться с Петлюрой» (ЧС, №46, с.4); **двоскладні неповні** («Настроение в Румынии» (БЧС, №99, с.2), «Красный флот в Черном море» (так само), «За нас Восток» (ЧС, №38, с.1), «Все фронту» (ЧС, №39, с.1); **односкладні означено-особові** («Спи сном спокойным (памяти тов. С. Лихуты)» (ЧС, №41, с.1) «Не трать, куме, сили...» (НБ, ч.1, 30 січня, с.4); **односкладні узагальнено-особові** («Допомагайте бідності» (ЧС, 395, с.2), «Боритесь с грязью» (ЧС, №94, с.2), «Берите пример» (ЧС, №41, с. 4) – про діяльність Комуністичного союзу молоді в м. Мрині, «Гоните прочь кулаков и петлюровцев!» (ЧС, №97, с.2); **односкладні безособові** («Что сделано за три года» (ЧС, №43, с.2), «Треба прискорити мир» (ЧС, №41, с.1); **односкладні називні** («Наша помощь» (ЧС, №96, с.1), «Пример, достойный подражания» (ЧС, №96, с.1), «Необходимость сегодняшнего дня» (ЧС, №25, с.2), «Дорогой гость» (ЧС, №36, с.2), «Собрание еврейской рабочей молодёжи» (ЧС, №97, с.2), «Гарний почин» (ЧС, №96, с.1–2) – назва замітки про трудову інтелігенцію м.Носівки; «Наши торговцы» (ЧС, №96, с.2), «Крестьянские субботники» (ЧС, №97, с.1), «Угольный воскресник» (ЧС, №31, с.1); г) **заголовки – складні речення** («Хочеш їсти – дай їсти!» (СГУ, 1920, ч.6), «Буржуазия только тогда будет нам не опасна, когда мы будем иметь хорошо вооруженную, сытую, одетую и обутую армию» (ЧС, №42, с.2), «Вчера одно – сегодня другое» (ЧС, №42, с. 3), «Мы не хотим мира, который ведёт к войне» (ЧС, №95, с.1).

Теоретики журналістики зазначають, що краще «працює» короткий (одно-, дво- чи трикомпонентний) вербальний заголовок, який енергійно, іноді афористично виражає головну думку матеріалу. І, навпаки, довгий, розтягнутий заголовок стомлює читача, вимагає зусиль, щоб прочитати його до кінця, порівняймо в ніжинських періодичних виданнях: «*О свободной торговле*» (ПД, с.1), «*Съезд работников печати*» (ЧС, №46, с.1) і «*Опыт прошлого в урок для будущего*» (ЧС, №43, с.1), «*Доклад Нежинского заместителя Предрайпродкома т.Чернички на 1-й Уездной конференции профсоюзов 4–7 июля 1920 года*» (ПД, с.2), «*Рабочие сами берутся за организацию промышленности*» (ЧС, №33, с.2) тощо. Помічено також заголовки – заперечні речення, порівняймо: «*Не помирим*» (ЧС, №42, с.3), «*Не испугаются*» (ЧС, №33, с.1), «*Не боимось*» (ЧС, №37, с.1–2) тощо.

Отже, особливістю ніжинських видань 1917–1920 рр. є використання в назвах вербально-тематичних заголовків. Серед них переважають дво-, три- й багатокомпонентні структури (заголовки-словосполучення, заголовки-речення). Вони можуть бути представлені односкладними реченнями, позаяк здатні виражати думку в максимально стислій формі, що привертає увагу читача до найголовнішого в статті. Продуктивними є також заголовки – двоскладні речення. Вони є більш інформативними, бо зосереджують увагу на конкретному матеріалі. Довгі заголовкові комплекси публікацій трапляються нечасто, адже ознайомлення реципієнта з ними потребує багато часу. В аналізованих виданнях переважають заголовки з прямим порядком слів.

Список умовних скорочень:

БЧС	–	«Бюлетень робітничо-селянської газети "Червоне слово"»
ВНГК	–	«Вісті Ніжинського громадського комітету» («Известия Нежинского общественного комитета»)
НБ	–	«Ніжинський боротьбист»
ПД	–	«Продовольче діло» («Продовольственное дело»)
СГУ	–	«Селянська газета УКРОСТА»
ЧС	–	«Червоне слово»

Список використаних джерел:

1. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. / Т. А. Єщенко. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 264 с.
2. Шевченко С. П. Заголовок у сучасних інтернет-виданнях/ С.П.Шевченко// Український інформаційний простір: науковий журнал

Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв. – Число 2. – К.: КНУКіМ, 2014. – С. 241–247.

5. Шевченко С. П. Функції заголовків ніжинських періодичних видань початку ХХ ст.// Актуальні проблеми, пріоритетні напрямки та стратегії розвитку України: тези доповідей I Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції, м. Київ, 15 березня 2021 року/ редкол. О.С. Волошкіна та ін. – К.: ІТТА, 2021. – С. 466–468.